

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Ex Libris ROSS KING

ROSS KING

Ex Libris

ÇEVİREN:
KUTLUKHAN KUTLU

Meridyen, bir YKY markasıdır.

Yapı Kredi Yayınları - 2633
Meridyen - 4

Ex Libris / Ross King
Özgün adı: Ex Libris
Çeviren: Kutlukhan Kutlu

Kitap editörü: Barış Tut
Düzeltili: Korkut Tankuter

Kapak tasarımı: Ayşe Karamustafa

Baskı: Mas Matbaacılık A.Ş.
Hamidiye Mah. Soğuksu Cad. No: 3 Kağıthane-İstanbul
Telefon: (0 212) 294 10 00 e-posta: info@masmat.com.tr
Sertifika No: 0905-34-00015

1. baskı: İstanbul, Ocak 2008
ISBN 978-975-08-1361-0

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2006
Sertifika No: 1206-34-003513

© 1998, Ross King

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.

Yapı Kredi Kültür Merkezi

İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul

Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23

<http://www.yapikrediyayinlari.com>

e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr

İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

<http://www.yapikredi.com.tr>

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

İÇİNDEKİLER

I. Kütüphane •	11
II. Sırların Tercümanı •	121
III. Dünya Labirenti •	347
Epilog •	494

Lynn için

***Ben naçiz, kütüphanem
Kâfi dükalıktı bana...***

Shakespeare, *Fırtına*

I. Kütüphane

Birinci Bölüm

1660 senesinde Londra'da kitap satın almak isteyen kişinin dört ayrı bölgeden birini seçmesi gerekiyordu. Dini eserler St Paul's Churchyard'daki kitapçılardan alınabiliyordu; Little Britain'daki irili ufaklı dükkânlar Yunanca ve Latince ciltler üzerine uzmanlaşmıştı; Fleet Street'in en batısındakiler ise şehrin avukatları ve hâkimleri için kanuni metinler bulunduruyordu. Kitap aranacak dördüncü –ve açık arayla en iyi– yer, Londra Köprüsü idi.

O günlerde, kadim köprünün üzerindeki sivri tepeli binalar envai çeşit dükkân barındırıyordu. Köprüde iki eldivenci, bir kılıç imalatçısı, iki şapkacı, bir çay taciri, bir ciltçi, birkaç kunduracı ve son zamanların moda icatlarından ipek güneşliklerin imal edildiği bir yer bulabilirdiniz. Ayrıca, köprünün kuzey tarafında, yeni kralın giydiği türden kunduz kürkü şapkaların tepelerine takmak üzere parlak renkli tüyler satan bir dükkân da vardı. Ancak köprü her şeyden öte, iyi kitapçıların mekânıydı – 1660'ta tam altı kitapçı vardı burada. Bu dükkânlar stoklarını vekillerin, avukatların ya da başka herhangi özel bir kesimin ihtiyaçlarını karşılamak üzere oluşturmadıklarından diğer üç bölgedekilerden çok daha fazla çeşit sunuyorlardı; öyle ki bir parşömene çiziktirilmiş ya da iki kapağın arasına basılıp ciltlenmiş ne varsa hepsi bu kitapçıların raflarında bulunabilirdi. Londra Köprüsü'ndeki bu kitapçılar arasında en çok çeşide sahip olanı da köprünün ortasında, Nonsuch House'daki dükkândı. Orada, yeşil bir kapının ve cilalı iki pencerenin üzerinde, yazısı hava şartlarından silikleşmiş bir tabela dururdu:

NONSUCH KİTAPLARI
 Her Türden Cilt Alınır ve Satılır
 Isaac Inchbold, Mal Sahibi

Ben Isaac Inchbold'um, mal sahibi. 1660 yazı geldiğinde, Nonsuch Kitapları'nın sahibi olmamın üzerinden aşağı yukarı on sekiz sene geçmişti. Zemin katındaki dopdolu rafları ve helezoni merdivenin bir tam dönüş yukarısındaki sıkış tıkış odalarıyla kitapçı dükânı, bundan epey daha uzun bir süredir, neredeyse kırk yıldır Londra Köprüsü üzerinde –ve köprü'nün en dikkate değer binası olan Nonsuch House'un bir köşesinde– durmaktaydı. Babam veba salgınında öldükten ve onun borçlarıyla baş başa kalan annemin kendine bir fincan zehir ikram etmesinden sonra, 1635'te, on dört yaşındayken oraya çırak verilmişim. Ustam Mr. Smallpace'in ölümü –ki yine sebebi vebaydı– tam da benim çıraklığımın sonuna ve hür bir adam olarak Kırtasiyeciler Grubu'na katılmama rastladı. Böylece, o çok mühim günde Nonsuch Kitapları'nın sahibi oldum, o günden beri de maroken ve tela ile ciltlenmiş birkaç bin dostumun oluşturduğu düzensiz yığınla birlikte, orada yaşıyorum.

Benimkisi, ceviz ağacından yapılma raflarımın arasında geçen, sessiz bir tefekkür hayatıydı. Tevazuyla sürdürdüğüm, hiç bozulmayan bir dizi rutinden oluşuyordu. Kendini ilime ve irfana adanmış bir adamdım ben –ya da en azından öyle düşünmek hoşuma gidiyordu– ama dünyevi deneyimim kıttı. Kitaplar hakkında her şeyi biliyordum ama itiraf edeyim ki yeşil kapımın ardında telaş içinde akıp giden dünya hakkında pek az şey biliyordum. Dönen tekerlekler, yükselen duman ve koşuşturan ayaklardan oluşan bu yabancı dünyaya, şartlar ne kadar az gerektiriyorsa o kadar seyrek çıkı-

yordum. Sene 1660 olduğunda, Londra kapılarının on iki fersahtan ötesine adım atmamıştım henüz; ayrıca mecbur olmadıkça Londra içinde de pek dolanmıyordum. Basit getir götür işlerini yaparken köprü'nün kuzey kapısının yirmi adım ötesinde başlayan kalabalık ve pis sokakların oluşturduğu labirentte fena halde kafam karışıyordu ve rafları dolduran kitaplarıma doğru ağır ağır ilerlerken kendimi sürgünden dönüyormuş gibi hissediyordum. Sanırım bütün bunlar –üstüne üstlük miyopluk, astım ve bana yamuk bir yürüyüş veren yumru ayak– beni vuku bulacak olaylar için pek beklenmedik bir vasıta haline getiriyor.

Benim hakkımda bilmeniz gereken başka ne var? Fazlasıyla rahat ve memnundum. Kırkıncı yaşıma girerken benim eğilimlerimdeki birinin isteyebileceği hemen hemen her şeye sahiptim. Gayet iyi giden bir işin sahibi olmamın yanı sıra dişlerimin yarısı hâlâ ağzımda ve saçımın büyük bölümü hâlâ kafamdaydı; dahası, her akşam saatlerce, at kılından yapılma, en sevdiğim koltuğumda otururken kitabımı yaslayabileceğim, itinayla bakılmış bir göbeğim vardı. Her akşam Margaret adında yaşlı bir kadın bana yemeğimi yapıyordu ve haftada iki kez, Jane adında başka bir yoksul kadıncağız, kirli çoraplarımı temizliyordu. Bir eşim yoktu. Gençken evlenmişim ama karım Arabella yıllar önce, bir kapı mandalı parmağını sıyırdıktan beş gün sonra ölmüştü. Dünyamız tehlikeli bir yerdi. Çocuğum da yoktu. Üzerime düşeni yaparak dört çocuk sahibi olmuşum ama hepsi şu ya da bu hastalıktan dolayı ölmüştü ve şimdi St Magnus-the-Martyr Kilisesi'nin bahçesinde, annelerinin yanında yatıyorlardı. Her hafta çiçekçiden aldığım bir buketle orayı ziyaret ediyordum. Yeniden evlenme yönünde umudum da, beklentim de yoktu. Sürmekte olduğum hayat, ender görülür şekilde uyuyordu bana.

Başka? Çırağım Tom Monk'ın dışında yalnız yaşıyordum. Monk, işgününün bitiminden sonra Nonsuch House'un en üst katında kalıyor, küçücük bir odada yemeğini yiyor ve yatıyordu. Ama hiç şikâyet etmiyordu. Elbette ben de etmiyordum. Londra duvarlarının içine tıkmış ya da dışarıda, şehrin eteklerinde yaşayan 400.000 insanın çoğundan daha şanslıydım. İşim bana senede 150£ getiriyordu – o günlerde hatırı sayılır bir miktardı bu, özellikle de ne bir ailesi ne de Londra'da ziyadesiyle sunulan bedensel zevklere meraklı olan bir adam için. Ve hiç şüphesiz, sessiz ve kitaplarla bezeli bu idilim böyle sürüp gidecekti; hiç şüphesiz, bu rahat hayatım Arabella'nın yanında bana ayrılmış olan o küçük dikdörtgen parselde yerimi alana kadar hiç bozulmadan, mutluluk verici bir sarsıntısızlıkla devam edecekti... Tabii eğer 1660 yazında dükkânıma ulaştırılan o tuhaf çağrı olmasaydı.

O sıcak temmuz sabahı, girift ve eşsiz bir evin kapısı gıcırtyla, davetkâr bir şekilde aralandı. Kendini o kadar akıllı ve şüpheli sayan ben, oranın karanlık damarlarında cehaletle ilerledim, bir yere varmayan koridorlarında ve gizli odalarında yolumu bulmaya çalıştım. Bunca sene sonra bile o koridorlarda ve gizli odalarda bir ipucu arıyorum ama nafile. Comenius, bir labirent bulmanın izlenecek bir yol bulmaktan daha kolay olduğunu yazmıştır. Ancak Boethius'un bize söylediğine göre, her labirent başladığı yerde biten bir çemberdir. Bu yüzden geldiğim yolu geri gitmeliyim, yanlış saptığım yerleri bulmalıyım ve arkamdaki bu kelimeler yumağını çözerek bir kez daha, benim için Sir Ambrose Plessington'ın hikâyesinin başladığı yere varmalıyım.

Bahsettiğim olay, temmuzun ilk haftasında, bir salı sabahı vuku buldu. Tarihi gayet iyi hatırlıyorum, çünkü Kral II. Charles'ın, on bir yıl önce Cromwell ve

arkadaşları babasının boynunu vurduğunda boşalan tahta oturmak için Fransa'daki sürgününden döneli çok az olmuştu. O gün de başka herhangi bir gün gibi başlamıştı. Ahşap kepenklerimi kaldırdım, yeşil tente mi yumuşak bir esintiye açtım ve Tom Monk'ı Clock Lane'deki Merkez Postanesi'ne gönderdim. Her sabah ocaktaki külleri çıkarmak, yerleri süpürmek, lazımlıkları boşaltmak, lavaboyu silmek ve kömürü getirmek Tom Monk'ın göreviydi. Ama bu görevlerin herhangi birini yerine getirmeden önce gidip mektuplarımı alması için onu Dowgate'e yollardım. Postam konusunda çok hassastım, özellikle de salıları; çünkü haftanın bu günü posta gemisi Paris'ten mektupları getirirdi. Tom Monk her zamanki gibi dönerken Thames Street'te oyalandıktan sonra nihayet geri geldiğinde, göbeğime *Don Kişot*'un Shelton tercümesi, 1652 baskısı yaslıydı. Başımı sayfadan kaldırdım ve gözlüğümü düzelterek kapı eşiğindeki surete kısık gözlerle baktım. Hiçbir gözlükçü, gözlerim yarı kapalı bakmama çare olacak kalınlıkta bir çift cam imal edememişti. Sayfada kaldığım yere parmağımı koyup esnedim.

“Bize bir şey var mı?”

“Bir mektup var, efendim.”

“Ee? Alalım, öyleyse.”

“Benden iki peni aldı onun için.”

“Pardon?”

“Posta memuru.” Elini uzattı. “‘Az vergi alınmış’ dedi, efendim. Ücreti ödenmiş bir mektup değilmiş. O yüzden iki peni ödemem gerekti.”

“Pekâlâ.” *Don Kişot*'u kenara koydum, rahatsızlığımı belli ederek Monk'ı tazmin ettim ve mektubu elinden aldım. “Haydi bakalım. Git kömürü getir!”

Vignon'un *Odyssey* baskısı için benim adıma açık arttırmaya girme talimatı verilen Paris'teki komisyoncum Mösyö Grimaud'dan haber bekliyordum. Ama

hemen fark ettim ki bir şeritle bağlanmış ve mühürlenmiş mektubun üzerinde, Yurtdışı Posta'nın kırmızı pulu yerine Yurtiçi Posta'nın yeşil pulu vardı. Bu tuhaftı; çünkü yurtiçi posta Merkez Postanesi'ne pazartesi, çarşamba ve cuma günleri gelirdi. Ancak o an bu gariplik üzerine pek düşünmedim. Postane de diğer her şey gibi bir keşmekeş içindeydi. Eski postane müdürleri –ki söylentilere göre Cromwell'in en faal casuslarıydılar– makamlarından alınmıştı ve Postaneler Genel Müdürü John Thurloe, Kule'de mahpustu.

Mektubu elimde çevirdim. Üstte, sağ köşedeki damgada “1 Temmuz” yazıyordu, bu da mektubun Merkez Postanesi'ne iki gün önce ulaştığı anlamına geliyordu. Adım ve adresim mektubun üzerine “kâtip” tarzı el yazısı ile yazılmıştı, yana yatıktı ve hızla çiziktirilmiş gibiydi. El yazısı bazı yerlerde mürekkep lekeleri oluşturmuştu. Bazı yerlerde ise silikti; sanki mürekkep eski ve tozlaşmış, kaz tüyünün ucu eğrilmiş ya da aşınıp küleşmişti. Arka tarafta bir mühür yüzüğünün çıkardığı dikdörtgen iz, üzerinde ‘Marchamont’ yazan bir arma taşıyordu. Saçak saçak olmuş şeridi çakımla kestim, mührü parmağımla kırdım ve katlanmış kâğıdı açtım.

Bu tuhaf mektubu, bu çağrıyı hâlâ saklıyorum. Beni Sir Ambrose Plessington'ın her dem uzaklaşan zâtına yönlendiren çok sayıdaki metnin ilkiydi. O metni burada kelimesi kelimesine aktarıyorum:

28 Haziran
Pontifex Hall
Crampton Magna
Dorsetshire

Azizim,

Ümit ediyorum ki bir Hanımefendi'nin size tuhaf görünecek bir ricada bulunmak için tamamen

yabancı birine yazması gibi bir münasebetsizliği affedersiniz; ancak şartlar beni böylesi bir çareye mecbur kıldı. Bu üzüntü verici hadiseler aciliyet kesbeden türden; ama ben sizin bunların çözümünde hiç de küçük olmayan bir rol oynayabileceğinize inanıyorum. Sizinle şahsen görüşene dek daha fazla detay vermeye cesaret edemiyorum. O yüzden de, maalesef, bana güvenmenizi ümit etmekten başka çarem yok.

Sizden ricam, müsait olan en erken vakitte Pontifex Hall'da bulunmanız. Bu amaçla, Mr Phineas Greenleaf'in sürdüğü bir araba, sizi 5 Temmuz sabahı saat 8'de, High Holborn'daki Üç Güvercin tabelasının altında bekliyor olacak. Bu yolculuktan tedirginlik duymanızı gerektirecek hiçbir şey yok. Söz veriyorum ki vakit ayırdığınızda değecek.

Bu noktada mektubu sonlandırmam gerekiyor,
Minnetle,

Sadık hizmetkârınız,
Alethea Greateorex

Not: Şu ikazıma kulak verin: Bu mektubu aldığınızdan kimseye bahsetmeyin, gideceğiniz yeri veya amacınızı da açığa vurmayın.

Hepsi bu kadardı, başka hiçbir şey yoktu. Bu tuhaf mektup başka herhangi bir bilgi, başka herhangi bir sebep sunmuyordu. Bir kez daha baştan sona okuduktan sonra, ilk tepkim onu avucumda buruşturup top yapmak oldu. Alethea Greateorex'in "üzücü" ya da "aciliyet kesbeden" meselesinin, ona müteveffa fakir kocasından kalmış döküntü bir mülkü elinden çıkarmaktan ibaret olduğundan en ufak bir şüphem yoktu.

Ücreti ödenmemiş mektubun acınası görünümü, yazarının yoksulluk içinde olduğunu akla getiriyordu. Hiç şüphesiz, Pontifex Hall'un az sayıdaki cazip tarafları arasında bir kütüphane de vardı ve kendisi, alacaklılarını bu kütüphanenin mütevazı içeriğiyle teskin etmeyi umuyordu. Bu tür istekler alışılmadık değildi elbette. İflas etmişlerin –ki çoğunlukla servetleri Cromwell'in döneminde azalmış Kral taraftarı ailelerdi bunlar– mallarının feci kalıntılarına değer biçme şeklindeki üzüntü verici iş, iki ya da üç defa benim görev alanıma girmişti. Genellikle iyi durumdaki baskıları ben kendim satın alıyordum; kurt yeniğiyle dolu diğer kitaplarıysa müzayedeye ya da eskici Mr Hopcroft'a gönderiyordum. Ancak bu görevlerimin hiçbirinde benle böylesi gizlilik talep eden şartlarla temas kurulmamış, hiçbirinde Dorsetshire kadar uzak bir yere gitmem gerekmemişti.

Yine de mektubu atmadım. Esrarlı ifadelerden biri –‘daha fazla detay vermeye cesaret edemiyorum’– hayal gücümü esir almıştı. Keza, not bölümünde bütün bunları gizli tutma yönündeki rica da. Gözlüğümü burunumun kemerinden iyice yukarı doğru ittim ve bir kez daha miyop gözlerimi, kısarak mektuba odakladım. Niçin yolculuktan ‘tedirginlik’ duymam gerekiyormuş gibi bir hisse kapılacağımın düşünüldüğünü ve vakit ayırdığıma değeceği yönündeki müphem vaadin ne şekilde yerine geleceğini merak ediyordum. Bu kelimelerin ima ettiği kazanç, alelade bir finansal işlem den hem daha azametli hem de daha muğlak görünüyordu. Yoksa bu, önce bir esrar dokumak, sonra da o esrarı çözmek için can atan hayal gücümün bana oynadığı bir oyun muydu sadece?

Monk külleri dökmüş, kül kovanının içinde ta-kırdayan birkaç topak linyit kömürüyle kapıdan içeri giriyordu. Kovayı yere koydu, iç geçirdi, süpürgesini eline aldı ve bir güneş ışığı huzmesine doğru kayıtsızca

sallayarak süpürmeye koyuldu. Mektubu kenara bıraktım ama hemen sonra yeniden elime alıp, o günlerde bile eski moda bir tarz olan kâtip türü el yazısını daha dikkatlice inceledim. Mektubu tekrar, ağır ağır okudum ve bu sefer metin daha az izah edilebilir göründü; bunun maddi açıdan zor durumda bir dulun ricası olduğundan o kadar emin değildim artık. Onu tezgâhın üzerine yaydım ve armalı mührü daha yakından inceledim. Mührü alelacele kırdığıma pişmandım; çünkü yazı artık okunabilir vaziyette değildi.

İşte tam bu noktada mektupta bir tuhaflik dikkatimi çekti, garip ve şimdilik izah edilemez özelliklerine biri daha eklendi. Kâğıdı ışığa tutarken yazarın kâğıdı iki kere katladığını ve balmumu ile değil pas renkli gomalak ile mühürlediğini fark ettim. Bu kendi başına pek alışılmadık bir durum değildi elbette: şahsım da dahil olmak üzere çoğu kişi, mektuplarını bir çubuk gomalak eriterek mühürlerd. Ama tanecikleri toplarken ve kalıbın bastığı şekli yeniden oluşturmaya çalışırken, gomalağın biraz faklı bir renk ve bileşime sahip bir maddeyle karıştırılmış olduğunu fark ettim. Daha koyu renkte ve daha az yapışkan bir maddeydi bu.

Mektubu tezgâhımın üzerine vuran ışık huzmesinin içine çektim. Süpürgesi ağır ağır döşeme tahtalarının üzerinde gezinen Monk'ın meraklı bakışlarının farkına varmıştım. Mührü çakımla, nadide bir bitkinin tohum zarfını yaran bir eczacı gibi usulca kaldırdım. Karışım ufalanıp tezgâhın üstüne saçıldı. Her ne sebepten ötürü ise gomalağın içine karıştırılmış olan balmumu şimdi rahatlıkla ayırt edilebiliyordu. Birkaç zerreyi dikkatle ayırırken, şaşkınlıkla, elimin titriyor gibi görüldüğünün farkına vardım.

“Bir terslik mi var, Mr Inchbold?”

“Hayır Monk. Bir şey yok. İşine dön sen.”

Doğrulup onun başının üzerinden, pencereden dı-

şarı baktım. Yükselip alçalan kafaları ve dönen tekerlekleriyle her zamanki sabah telaşı hâkimdi dar sokağa. Yük taşıma yolundan kalkan toz, sabah güneşinin şeritlerine yakalanarak altın rengini alıyordu. Gözlerimi tezgâhın üzerindeki zerrelere çevirdim. Bu karışım herhangi bir şey ifade ediyor olabilir miydi; ediyorsa da ne ifade ediyordu? Lady Marchamont'un damgasının bir balmumu tortusu taşıdığını mı? Benimkini gomalak ile mühürlemeden az önce bir başka mektubu balmumu ile mühürlediğini mi? Hiç mantıklı görünmüyordu bu. Ama öteki seçenek de mantıklı görünmüyordu. Çünkü o seçenek, birinin onun esas balmumu mührünün kalıbını almış, mührü kırmış, sonra da gomalak kullanarak sahte bir mühürle mühürlemiş olduğu anlamına geliyordu.

Nabzım hızlandı. Evet, en akla yakın seçenek mührün üzerinde oynanmış olduğuydu. Ama kim tarafından? Merkez Postanesi'ndeki biri mi? Bu durum mektubun iletilmesindeki gecikmeye –yani onu niye bir pazartesi değil de bir salı günü alabildiğimize– bir izah getirebilirdi. Mektup açıcıların ve kopyalayıcıların Merkez Postanesi'nin en üst katında çalıştığı yönünde söylentiler vardı. Ama amaçları ne olabilirdi ki? Bildiğim kadarıyla benim yazışmalarım daha önce hiç açılmamıştı – Sürgündeki Kral taraftarlarının kalesi olan Paris ve Oxford'daki komisyoncularım tarafından gönderilen paketler bile.

Tabii ki bu tetkikin asıl hedefinin bana mektubu yazan kişi olması ihtimali daha akla yakındı. Yine de durumun tuhaflığı dikkatimi çekmişti. Eğer korkacak bir şeyi varsa Lady Marchamont niçin yazışmasını Postane gibi ilkesizliğiyle nam salmış bir vasıtaya emanet etsindi ki? Niçin daveti Mr Phineas Greenleaf ya da başka bir haberciyile göndermesindi?

Mektubu kat yerlerinden katlayıp yeniden cebime koyarken, belki olması gerekenin aksine, herhangi bir

tedirginlik duymuyordum. Onun yerine sadece hafif bir ilgi duyuyordum. Meraklıydım, o kadar. Garip mektubun ve mührünün zor ama asla anlaşılmaz olmayan, aklın gücünden faydalanılarak çözülebilecek bir bulmacanın parçaları olduğu kanaatindeydim – ve aklın gücüne, hele ki kendiminkine, muazzam bir inancım vardı. Bu mektup, çözülmeyi bekleyen yeni bir metindi sadece.

Böylece ani bir kararla harekete geçtim ve beni inanamayan gözlerle süzen Monk'ın dükkâna bakması için gerekli ayarlamaları yaparak, Don Kişot gibi, kitap dolu raflarımı bırakıp taşraya –şimdiye dek uzak durmayı başarmış olduğum bir dünyaya– atılmaya hazırlandım. O günün geri kalanı boyunca her zamanki müşterilerimle ilgilendim ve hep yaptığım gibi onlara şu eserin baskılarını ya da bu eser üzerine yorumları bulmalarında yardımcı oldum. Ancak bugün bu ritüel değişikliğe uğramıştı. Çünkü her an mektubun cebimde usulca hışırdadığını, bana kaynağı belirsiz kompolar fısıldadığını hissedebiliyordum. Bana verilen talimata uyarak onu kimseye göstermedim ve kimseye, hatta Monk'a bile, nereye yolculuk edeceğimi ya da kimi ziyaret edeceğimi söylemedim.

İkinci Bölüm

Çağrıyı almamdan bir gün sonra, şafağın sökmesinden önceki saatte, üç atlı doğudan Londra'ya girdi. Yıldızlar solar, bulutlar yer yer ışıkla örtülürken, sivri kuleler ve bacaların görüş menziline girdiler: nehir boyunca Ratcliff'e doğru dörtlü giden, siyahlara bürünmüş dört atlı. Uzun bir yolculuk yapmış olmalıydı, ancak sonundaki birkaç fersah haricinde, ben bu yolculuk konusunda pek az şey biliyorum.

Bir balıkçı teknesiyle Manş Denizi'ni geçtikten sonra, iki gün önce Kent sahillerinde, Romney Marsh'ta karaya çıkmışlardı. İyi havada ve durgun denizde bile kanalı geçmek bir sekiz saatlerini almış olmalıydı ama karaya çıktıkları mevki titizlikle hesaplanmıştı mutlaka. Teknenin kaptanı Calfhill detaylı talimatlar almıştı ve iki yakadaki her bir sığılı, koyu ve gümrüğü biliyordu. Karanlıkta, med zamanı sahile vardılar. Pruva dalgada bir yükselip bir alçalıyordu ve yelken indirilmişti. Calfhill elinde uzun bir sırıkla pruvada duruyordu. O saatte sahilin aşağı tarafındaki gümrük kulüpleri boş olurdu ama ancak bir saat kadar, belki daha da az. O yüzden hızla çalışmaları gerekiyordu. Calfhill demir attı ve çapanın tırnakları dibi tuttuğunda, küpeşenin üstünden suya atladı. Dize kadar gelen su, yılın o vaktinde bile buz gibi olmalıydı. Meşale ya da fişek kullanmadan karaya çıktılar ve tekneyi çakılların üzerinden sürükleyerek, suyun med zamanı çıktığı en yüksek noktaya çektiler. Orada üç siyah aygır, sepetçi söğütlerinden oluşan siperin arasına bağlanmış bekliyordu. Karanlıkta kişneyip tepinen atlar, çoktan eyerlenmiş ve gemlenmişti. Sahil onlar dışında boştu.

Sonraki birkaç dakika boyunca, adamlar parmaklarının ucunda yürüyerek dalgaların arasına girip yüzlerindeki ve ellerindeki zifti temizlerken, Calfhill tedirgin ve şüpheli bir halde dolaşıp durdu. Tepelerinde bir dizi yağmur kuşu karaya doğru süzülüyordu. Kekik ve besili koyunların etinin kokuları denize kadar geliyordu. Güneşliğine sadece birkaç dakika kalmıştı ama Calfhill'in yolcuları sabah hazırlıklarını yaparmış gibi titiz hareket ediyordu. İçlerinden biri durup ıslak bir mendille paltosunun –bir tür siyah üniforma– altın düğmelerini bile parlattı, sonra da eğilip çizmelerinin burnunu sildi. Müthiş bir titizlikle hareket ediyordu.

“Tanrı aşkına”, diye mırıldandı Calfhill usulca. Yolcuları işin tehlikelerini anlamasa da, o anlıyordu elbette. O bir “kaçakçı” idi, genelde yükü, Fransa’ya götürdüğü yün ya da buraya getirdiği şarap veya brendi şişelerinden oluşan bir kaçakçı. Yolcu kaçakçılığına da bir itirazı yoktu – daha da kârlı bir işti bu. Fransız Calvinistler ve Roma Katolikleri tıpkı brendi fıçıları gibi İngiltere’ye geliyor, Kral taraftarları ise öteki tarafa, Fransa’ya gidiyorlardı. Şimdi bir de İngiltere’den kaçmakta olan Püritenler vardı tabii; onların istikameti Hollanda idi. Geçen altı haftada bunlardan en az on ikisini Dover’dan ya da Romney Marsh’tan yola çıkarıp Zeeland’a*ya da Kuzey Foreland’e demirli teknelerle götürmüştü; Kral Charles’a karşı casusluk yapacak olan birkaç kişiyi ise teknelerden İngiltere’ye getirmişti. Tehlikeli bir işti bu, ama bütün güvensizlik ve aldatmaca devam ederse (ki insan doğası göz önüne alınırsa, edeceğinden emindi de) dört yıl içinde Jamaika’da bir şeker çiftliğinde emeklilik günlerine başlayabileceğini hesaplamıştı.

Ancak bu son iş, Calfhill gibi görmüş geçirmiş bir kaçakçı için bile tuhaftı. İki gün önce Calais’de, nor-

* Danimarka’nın üzerine Kopenhag’ın kurulu olduğu en büyük adası. (Ed. n.)
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

malde brendi sevkiyatları konusunda bilgi aldığı *bas-se ville*'deki bir tavernada, Fontenay adında bir adam onunla temasa geçmiş ve üzerinde anlaşılan miktarın –on altın pistole– yarısını takdim ederek, ona sabırla talimat vermişti. Bir gecelik güzel bir iş olacaktı yine. Fortenay sonra ortadan kaybolmuştu ama yabancılar söylendiği gibi onunla korunaklı alanda buluşmuşlardı. Normalde Calfhill'in balıkçı kılığına girerek yanında koca koca fıçılarıyla ve arada bir de –kimliklerini anlayabildiği kadarıyla– bir Kral taraftarı ajan ya da Katolik rahiple yola çıktığı yerdi burası. Yeni yolcuları tekneye tırmanırken nefes nefeseydiler. Ay ışığında onlardan birinin yüzünü çok iyi gördü: oldukça şişman yapıydı, yüzü bir hancının karısı kadar kırmızıydı, sarkık gözkapakları, kadınsı bir ağzı ve Londralı bir şehir âyanının bile göğsünü kabartacak, kocaman, besili bir göbeği vardı. Hiç de denizcilikle iştigal eden bir adama benzemiyordu. Teknede çoğuna olduğu gibi midesi bulanır da küpeştenin üstüne kusar mıydı acaba? Şaşırtıcı bir şekilde, böyle bir şey olmadı. Ama yolculuk boyunca Calfhill –ki meslek icabı, bir dil uzmanı sayılabilirdi– onlarla İngilizce, Fransızca, Felemenkçe, İtalyanca ve İspanyolca sohbet açmaya çalıştıysa da, üç adam ne Calfhill ile ne de kendi aralarında tek bir kelime konuştu.

Şimdi ise, yine suskun bir halde, homurdanan aygırlara doğru sendeleye sendeleye yürüyorlardı, kuru sepetçi söğütleri ayaklarının altında çatırdıyordu. Calfhill, kim bilir kaçınıcı kere elinde olmadan onların hangi ülkeyi –ya da hangi ülkenin hangi partisini– temsil ettiklerini merak etti. Üçü de birer beyefendi gibi görünüyordu, bu da alışılmadık bir durumdu, çünkü Calfhill'in tecrübeleri ona casusluğun pek beyefendi işi olmadığını göstermişti. Kaçak olarak taşıdığı insanların çoğu ağzı bozuk hainlerdi – caniler, haydutlar,

yankesiciler, burun-kesenler, envai çeşit zorba, hepsi de Londra veya Paris'in en berbat genelevlerinden ve tavernalarından bulunmuş, dostlarına ve ülkelerine ihanet etmeleri için bir köle ücreti almışlardı, hem de büyük bir şevkle. Ama ya bu adamlar? Bu tür itişmeli kakışmalı eğlenceler için fazla nazik görünüyorlardı. Şişman olan paranın geri kalanını uzatırken, avuç içi- nin bir hanımefendininki gibi yumuşak ve tombul olduğunu fark etmişti. Zifti sürmeden önce –ki ilk başta tereddüt etmişti bu önlem konusunda– yumuşak çenesi tıraş sabunu ve parfüm kokuyordu. Ayrıca siyah üniformaları, paltoları, yelekleri ve pantolonları hep iyi kesimdi, hatta birkaç altın düğme iliğiyle ve kurdeleyle, biraz şatafatlı bir şekilde süslenmişti. O halde hangi zorlu görev onları şarap mahzenlerinden ve yemek masalarından alıp da kelle koltukta İngiltere'ye getirmiş olabilirdi ki?

Nihayet üçü gitmeye hazırды şimdi. Şişman olanı dördüncü denemesinde atın üzerine beceriksizce attı kendini –Calfhill'in tahminine göre, bir binek taşı kullanmaya alışmış olmalıydı– sonra da başıyla ya da eliyle herhangi bir selam vermeksizin, Percheron türü atını sarp bir tepecikten yukarı sürmeye başladı. Berbat bir biniciydi, Calfhill bunu hemen gördü. Bir sağa bir sola savruluyor, başı omuzlarının tepesinde aşağı yukarı hopluyor, şişman kolları her adımda gevşekçe sallanıyordu. Daha çok at arabalarına ve tahtırevanlara alışık bir adam olmalı, diye tahmin yürüttü Calfhill. Talihsiz at tepedeki çimenliğe doğru güç bela ilerledi, bir gayret atılıp orayı geçti ve eşkin adım karanın içlerine doğru devam etti.

Görevi tamamlanmış olan Calfhill döndü ve tekneyi yeniden suya indirmeye koyuldu. Acelesi vardı, çünkü Calais'deki o aynı handa Fortenay'ın dışında bir adam daha onunla temas kurmuştu ve şimdi altı

tartı en iyi kalite Cotswold yünü sahilin iki mil kadar aşağısındaki bir koyda onu bekliyordu. Sazların arasında üç adam onunla buluşacak ve yünü Fransız sahiline kaçırmayı için ona beş pistole ödeyecekti. Ama tam tekne kıyıya sürtünürken, arkasında bir ses duydu. Döndüğünde, üç atlıdan birinin hâlâ kıyıda olduğunu gördü; atının yüzü suya dönüktü.

“Evet?” Calfhill doğruldu ve ayağının altındaki çakılları takırdatan birkaç adım attı. “Bir şey mi unutunuz?”

Siyahlara bürünmüş olan atlı hiçbir şey demedi. Sadece dizginlere asılıp atını tepelere doğru çevirdi. Sonra, sanki o anda aklına gelmiş gibi, eyerinin üzerinde döndü ve pelerininin altından, ıslıl ıslıl altın sırmalı bir tabanca çıkardı.

Calfhill ustalıkla icra edilmiş bir hile izlemiş gibi nefesini tuttu ve bir adım geriledi. “Ne halt –?”

Adam silahını teklifsizce ateşledi. Şaşırtıcı yumuşaklıkta bir patlama oldu ve azıcık duman çıktı. Kurşun bilye Calfhill’i tam göğsünden vurdu. Calfhill, sakar bir dansçı gibi sendeleyerek geri geri gitti, sonra başını eğip gözlerini kırıştıtarak, merakla yaraya baktı. Bir fıçının tıpa deliğinden akan şarap gibi kan boşalıyordu yaradan. Üzerine bastırmak için ellerini kaldırdı ama yeleşimin önü kararmıştı bile, yüzüyse kaz gibi beyaza dönmüştü. Ağzı hararetle bir itirazda bulunurmuşçasına son bir kez açılıp kapandı. Ancak söz konusu itiraz hiç gelmedi ve hafif, neredeyse baleyi andıran bir manevrayla yarım dönüş yaparak suyun kıyısındaki sazların üstüne yığıldı.

Adam silahını yerine koydu ve beş dakika sonra, onları yokuşun tepesinde beklemekte olan yoldaşlarına katıldı. Bir mil boyunca üçü çimenle kaplı inişli çıkışlı arazideki patikalardan birini izledi. Sonra daha içeride, dar bir posta yoluna saptılar. Onlar yola dönerken,

yarım düzine kum yengeci çakılların üzerinden, en uzun sepetçi söğütlerinin yas tutarcasına üzerine eğildiği Calfhill'in cesedine doğru koşuşturuyordu. Cesedi birkaç gün boyunca bulunmayacak, bulunduğu anda ise üç atlı Londra kapısından içeri girmiş olacaktı.

Üçüncü Bölüm

O günlerde Crampton Magna'ya ulaşmak için tek yol, Londra'dan Plymouth'a uzanan yolu Shaftesbury'ye kadar takip etmek; ondan sonra da uzaktaki sahile doğru giden, belirgin olmayan ve nadiren kullanılan araba yolları ağı üzerinden güneye dönmekti. Bu yolların en kaba vaziyette olanlarından biri Dorchester'a doğru giderken, bir grup sıkış tıkış alçak tepeye sırtını vermiş ve kurumlu, yosun tutmuş sazdan damları olan on iki kereste evden müteşekkil bir köyün kıyısından geçerci. Ayrıca Crampton Magna'nın –evet, nihayet, işte burasıydı orası– kırık olukları olan köhne bir değirmeni; tek bir hanı; sekizgen kuleli bir kilisesi; ve hem sığ bir geçiş yeri hem de onun yüz yarda kadar aşağısında taş bir köprüsü bulunan, cılız, çamur renkli bir deresi vardı.

Benim binmiş olduğum at arabası köyün görüş mesafesine girip de köprünün üstünden kâh yere sürtünüp kâh hoplayarak geçtiğinde, güneş tepelerin arkasına doğru alçalmaya başlamıştı. Daveti alışımın üzerinden beş gün geçmişti. Kapının açık penceresinden başımı uzatarak arkadaki evlere ve kiliselere baktım. Havada hafif bir odun dumanı kokusu vardı ama loş ışıktaki ve giderek uzamaya başlamış toprak rengi gölgelerde köy garip bir şekilde boş görünüyordu. Sabahtan beri, Shaftesbury'den gelen dar yollar arada bir rastladığımız siyah başlı koyun sürüleri haricinde tenhalığını korumuştı ve şimdi kendimi, ıssız bir uçurumun kenarına gelmiş gibi hissediyordum.

“Pontifex Hall'a daha çok yolumuz var mı?”

Sürücüm Phineas Greenleaf'den sorularımın ço-

gunu yanıtlayan o boğuk, sığırımsı homurtu çıktı yine. Kim bilir kaçınıcı kez onun sağır olup olmadığını merak ettim. Yaşlı bir adamdı, hareketleri uyuşuk, genel hali ve tavrı ise kederliydi. Yola devam ederken kendimi yandan geçen kırsal görüntülere değil de, onun ense-sindeki küçük ura ve paltosunun kısa kalmış yeninden çıkan kavruk sol kola bakar buldum. Üç gün önce vaat edildiği gibi High Holborn'a, Üç Güvercin'e gittiğimde orada bulmuştum onu. Araba, açık arayla tavernanın ahırında duran en etkileyici araçtı; üstü kapalı bir sürücü koltuğu ve kendi yansımamı görebildiğim lake bir dış yüzeyi olan, ferah bir dört kişilik araba. Kapısında titizlikle boyanmış bir arma vardı. Müstakbel ev sahibinin fakir olduğu yönündeki izlenimimi tekrar gözden geçirmek zorunda kalmıştım.

"Lady Marchamont ile görüşecek miyim?" diye sormuştum Greenleaf'e, ahırın dar girişini ardımızda bırakırken. Soruma cevaben onun o muğlak homurtusunu işitmiştim ama o an yılmaz bir şekilde, bir soru daha sormayı göze almıştım: "Lady Marchamont benim kitaplarımdan bazılarını satın alma arzusunda mı?"

Bu soruda şansım daha yaver gitmişti. "Sizden kitap almak mı? Hayır, efendim" demişti biraz durakladıktan sonra, ilerideki yola gözlerini iyice kısıp bakarak. Başı omuzlarının altında ileri doğru uzanmış, ona bir akbaba görünümü veriyordu. "Bence Lady Marchamont'un yeterince kitabı var."

"Kitaplarını satmak mı istiyor, o halde?"

"Kitaplarını *satmak* mı?" Yine şaşkın, düşünceli bir şekilde duraklamıştı. Kaşlarını çatınca alnını ve yanaklarını çivi yazısı gibi yaran kırışıklar iyice derinleşmişti. Kunduz kürkünden yapıma, alçak köşeli şapkasını çıkardı ve alnını sildi; çıplak kafası, bir bıldırcın yumurtası gibi benek benekti. Sonunda, kavruk

çocuk eliyle şapkasını yine başına geçirerek vakur bir kıkırdama koyverdi. “Hiç sanmam, efendim. Lady Marchamont kitaplarına çok düşkündür.”

Üç gün boyunca sohbetimiz bunun pek ötesine geçmedi. Diğer sorular ya duymazdan gelindi ya da o mutat homurtuyla cevaplandı. Bunun dışında ağzından çıkan yegâne ses, Bagshot’taki ilk ve Shaftesbury’deki ikinci gecemizde uykumu bölen o ölümcül horultular-
dı.

Çıldırıltıcı bir yavaşlıkta ilerlemiştik. Ben bir şehir yaratığıydım –onun dumanına ve hızına, itekleyen kalabalığına ve hızla dönen tekerlerine aittim– bu yüzden de taşranın çalılarından ve minicik, isimsiz köylerinden aheste aheste ilerlemek neredeyse dayanılmaz bir şeydi benim için. Ancak asık suratlı Greenleaf’in hiç acelesi yoktu. Yol boyunca sürücü koltuğunun üstünde dik bir şekilde, elinde gevşekçe tuttuğu dizginlerle, kamçısı bacaklarının arasında bir alabalık akınının üzerindeki balıkçı oltası gibi sallanarak oturdu. Şimdiyse, Crampton Magna’dan sonra, yol fena halde bozulmuştu. Yolculuğumuzun son ayağı yalnızca bir iki mil uzunlukta olmasına rağmen, bir saat sürdü. Görünüşe göre kimse yıllardır buradan geçmemiştir. Kimi yerlerde üzerini sebze bürüyen yol neredeyse görünmez hale geliyordu; kimi yerlerde ise sol teker izi sağ teker izinden daha yüksekte ya da sağ soldan daha yüksekte duruyordu, bazen her iki tarafa da irice taşlar yığılmış oluyordu. Budanmamış ağaçların dalları arabanın tepesine, dağınık kayın ve yabandikenin çalılırlarıysa kapılarına sürtünüyordu. Sürekli tepetaklak devrilme tehlikesi altındaydık. Ama sonunda, araba bir taş köprüden güç bela sığarak geçerken, Greenleaf dizginlere asıldı ve kırbacını kenara koydu.

“Pontifex Hall” diye homurdandı, sanki kendi kendine söylemiş gibi.

Başımı pencereden uzattım ve gökyüzünün alt kısmına kondurulmuş parlak fırça darbeleriyle bir anlık körlük yaşadım. İlk başta heybetli bir kemerden ve tepesinde bir kenet taşından başka bir şey göremedim. Gözlerimi kısarak bakınca kenet taşının üzerindeki yazının birkaç harfini çıkarabildim: L T E A S R I T M N T.

Gözlerimi güneşe karşı siper etmek için elimi kaldırdım. Greenleaf dilini şaklatınca, atlar başlarını eğip yorgun bir halde ilerlemeye başladılar; kuyrukları sallıyor, toynakları birkaç yarda geride tozlu yolun yerini almış olan çakılda takırdıyordu. Oyma yazı –gölgelere bürünmüş, sarmaşıklarla kaplanmış ve yosunla siyah ve hardal rengine dönmüş–, hâlâ birkaç harfi dışında tam okunamıyordu: L T T E A S R I P T M N E T.

Atlardan biri homurdandı ve sanki kapıyı reddedercesine bir adım yana doğru gitti, sonra da şaha kalktı. Greenleaf dizginlere asıldı ve bağırdı. Biz kemerin gölgesine gelirken, aniden görüntüye muazzam bir ev girdi. Elimi indirdim ve arka pencereden başımı iyice uzattım.

Son birkaç gündür zihnimde Pontifex Hall'un bir resmini canlandırmaya çalışıyordum ama hayallerimin hiçbirisi kemerin ağır payandalarıyla bir tablo gibi çerçevelenmiş olan binayla boy ölçüşemezdi. Her iki tarafında misket limonu ağaçları uzanan toprak, boyalı bir yük taşıma yoluyla ikiye ayrılmış, uzun bir yeşil çimenliğin üzerindeydi. Yüksek alçala uzanan çimenlik, üzerinde dört devasa duvar ayağı ve simetrik bir şekilde düzenlenmiş sekiz pencere bulunan muazzam tuğla cephesine varıyordu. Tepede, alçalmış olan güneşin ışıkları pirinç bir rüzgârgülüne ve altı yuvarlak bacaya vuruyordu.

Araba dizginleri şaklayarak birkaç adım daha gitti. Görüntü ortaya çıktığı hızla dönüşüm geçirmiştii şimdi.

Yüksek çatının arkasında neredeyse tamamen kaybolmuş olan güneş, birden sahneyi değişik bir ışıkla kaplamıştı. Şimdi görüyordum ki çimenlik hayli gürdü ve her yanını yaban otları bürümüştü; eski kazılardan dolayı, tıpkı araba yolu gibi orasında burasında çukurlar ve yığılmış toprağın oluşturduğu piramitler vardı. Misket limonu ağaçlarının çoğu hasta ve yapraksızdı, bazıları ise kesilip geriye kısa birer gövde bırakılmıştı. Uzun gölgesi bize doğru uzanan ev de onlardan daha parlak durumda değildi. Cephesi leke leke, pencere tirizleri parçalanmış, damlalıkları kopmuştu. Bazı kırık pencere camlarının yerine eğreti bir şekilde saman ya da kumaş şeritleri konmuştu; hatta bir tanesi kalın bir sarmaşık kolunun istilasına uğramıştı. Kırık bir güneş saati, kurumuş bir çeşme, durgun bir gölet, gürleşmiş bir çiçek tarhı – hepsi bir arada tam bir harabe tablosu çiziyordu. Az önce duyduğum heyecan aniden körelmişti.

Atlardan biri yine kişnedi ve kenara doğru kaçtı. Greenleaf dizginlere sertçe asıldı ve yine gırtlaktan çıkan, anlaşılabilir bir komut verdi. Çakıl araba yolunda iki tereddütlü adım daha gittik; sonra kemer bizi yuttu. Tam tepemize gelmeden önce, son saniyede takoz şeklindeki kemer taşlarına ve onların üstündeki kenet taşına baktım: LITTERA SCRİPTA MANET.

On dakika sonra kendimi, tek ışık kaynağı cılız çiçek tarhına ve arkasındaki çatlak çeşme ile güneş saatine bakan kırık bir pencere olan muazzam bir odanın ortasında dururken buldum.

“Burada beklerseniz, efendim” dedi Greenleaf.

Bir yeraltı mağarası gibi geniş binada yankılanan ayak sesleri, gıcırdayan basamakları çıktı ve tepemdeki zeminin üzerinde gezindi. Önce alçalıp yükselen insan sesleri duydum, sonra da yeni, daha hafif ayak sesleri.

Biraz zaman geçti. Yavaş yavaş gözlerim loş ışığa alıştı. Oturacak yer yok gibi görünüyordu. Önemsenmiyor muydum, yoksa bu tuhaf ağırlama biçimi –karanlık bir odada tek başına bırakılmak– asil insanlarda âdetten mi diye merak ettim. Harap durumundan dolayı Pontifex Hall'un İç Savaş sırasında Cromwell'in ordusunun istila ettiği o talihsiz mülklerden biri olduğuna karar vermiştim bile. Cromwell'i ya da Püritenleri sevmezdim – putkıran ve kitap yakan sürüyle insan işte. Ama şivini duran asillerimize yönelik özel bir sevgim de yoktu, o yüzden de tek sayfalık gazetelerde öfkeli Londralı çırakların bu görkemli eski evleri gülle ve misket gülle yağmuruna tuttuğu, sonra da o nazenin tenlerini araziye çıkarıp mahzenlerindeki şarabı ve arabalarındaki altın müslmeleri aldıklarına dair haberleri sessiz bir keyifle karşılıyordum. Tahminimce bir zamanların azametli Pontifex Hall'u da diğer birçoğuyla birlikte bu haysiyetimiz kadere boyun eğmişti.

Dönerken üstüne bastığım bir döşeme tahtası gıcırdadı. Sonra da topal ayağımın bir parmağı bir şeye çarptı. Başımı eğip baktığımda altımda seraserpe yayılmış kalın bir folyo cilt gördüm, sayfaları kırık pencereden gelen hafif esintide uçuşuyordu. Yanında, aynı intizamsızlık halinde, bir kadran, aşınmış bir çantada küçük bir teleskop ve işlevleri pek belirgin olmayan birkaç tane daha alet vardı. Onların arasına saçılmış, tena halde kırışmış, kenarları kıvrılmış bir düzine kadar eski harita duruyordu. Zayıf ışıkta sahil şeritleri ve kıtaların nazari hatları seçilemiyordu.

Derken... tanıdık bir şey. Odaya eski bir kokunun nüfuz ettiğini fark ettim. Her tür parfümden daha iyi bildiğim ve daha çok sevdiğim bir koku. Yine arkama döndüm ve başımı kaldırıncaya, duvarın her santimini kaplıyormuş gibi duran, kitaplarla dolu bir dizi raf gördüm. Duvarın yarısı tırabzanlı bir galeri ile kaplıydı,

yukarısındaysa daha fazla kitap, görünmez bir tavana doğru yükseliyordu.

Bir kütüphane, diye düşündüm, yüzüm yukarı dönük halde. Greenleaf en azından bir konuda haklıydı – Lady Marchamont’un çok kitabı vardı. İçeri giren azıcık ışık, raflarda duran her şekilden, ebattan ve kalınlıktan yüzlerce cildin üstüne vuruyordu. Görebildiğim ciltlerin bazıları taş ocaklarından çıkan levhalar gibi kocamandı, ahşap sırtlarından aşağı gerdanlık gibi sarkan zincirlerle raflarına bağlıydılar. Kimileri ise enfiye kutusundan daha büyük olmayan, avuç içine sığabilecek boyda, mukavva kapakları solgun şeritlerle bağlanmış ya da ufacık tokalarla kilitlenmiş, minik on altı yapraklık tabakalardı. Ama hepsi bununla sınırlı değildi. Raflara sığmayanlar –iki yüz ya da daha fazla cilt– ya yere yığılmıştı ya da bitişik koridorlara veya odalara yayılmıştı; asker nizamıyla başlayıp birkaç adım sonra vahşi bir düzensizliğe doğru saçılan bir taşma haliydi bu.

Hayretle etrafa baktıktan sonra, ilerleyen sütunlardan birinin üzerinden atlayıp dikkatle yanında diz çöktüm. Burada koku –dökülmüş yaprak gibi nem ve çürük kokusu– pek hoş değildi. Burnumun direği sızıyordu, aynı şekilde profesyonel içgüdülerim de. İyi yapılmış onlarca kitap sırtından bana göz kırpan dört ya da beş ayrı dilden yaldızlı harflerin –böyle güzel sunulan bu kadar çok bilginin görüntüsünün– göğsümde uyandırdığı zonklama ve parıltı çabucak söndü. Göründüğü kadarıyla, Pontifex Hall’daki başka her şey gibi bu kitaplar da kaderine terk edilmişti. Bu, bir kütüphaneden ziyade ölülerin konulduğu bir mahzendi. İçimde bir öfke kabardı.

Ama aynı zamanda merak da. Devrilmiş sıralardan birinden gelişigüzel bir kitap çekip çıkardım. Kabartmalı başlık sayfası neredeyse okunamayacak

haldeydi. Hışırdayan sayfalarından bir başkasını açtım. Daha iyi durumda değildi. Paçavradan yapılma kâğıt, su hasarından öyle fena halde kırıkmıştı ki, yandan bakıldığında sayfalar bir mantarın alt kısmını andırıyordu. Cilt, sahibini utandıracak vaziyetteydi. Kaskatı kesilmiş, çoğu kurt delikleriyle dolu yapraklarını karıştırdım; koca paragraflar okunamaz hale gelmiş, tüye ve toza dönmüştü. Tiksintiyle kitabı geri koydum ve önce başka bir tane, sonra başka bir tane aldım, ama ikisi de eskici dışında kimseye faydası dokunacak halde değildi. Bir sonraki yanmış gibi görünüyordu, beşincisi ise çok uzun süre öncesinin güneş ışınlarıyla solmuş ve sararmıştı. İç geçirip onları da yerlerine koydum, Lady Marchamont'un Pontifex Hall'un servetini böyle çer çöp satmak suretiyle eski haline getirmeyi beklemediğini umuyordum.

Ancak kitapların hepsi böyle acınacak durumda değildi. Raflara doğru ilerlerken birçoğunun –ya da en azından ciltlerinin– hatırı sayılır değerde olduğunu gördüm. Her renkten iyi kalite maroken deri vardı, bazıları altın işlemeli ya da nakışlıydı, bazılarıysa mücevherler ve kıymetli metallerle süslenmişti. Evet, tırşelerin bazıları bükülmüştü ve maroken parlaklığını biraz kaybetmişti ama biraz sedir ağacı ve lanolinin onarmayacağı türden kusurlar değildi bunlar. Ve sadece mücevherler bile –uzman olmayan gözlerime yakut, ay taşı ve lacivert taşı gibi görünmüştü bunlar– küçük bir servet değerinde olmalıydı.

Güney duvarında, pencerenin en yakınında sıralı raflar Yunan ve Romalı yazarlara ayrılmıştı, tam iki raf, çeşitli Platon derlemeleri ve baskılarıyla bel vermişti. Kütüphanenin sahibi hem bir araştırmacının gözüne hem de epey şişkin bir cüzdana sahip olmalıydı; çünkü besbelli en iyi baskılar ve tercümelemler özel olarak aranıp bulunmuştu. Sadece Marsilio Ficino'nun Latince

Platon çevirisinin beş ciltlik ikinci baskısı –Venedik’te basılmış ve Ficino’nun Cosimo de Medici’nin siparişi ettiği düzeltilerini de içeren muhteşem *Platonis opera omni*– değil; ayrıca Cenevre’de Henri Etienne tarafından basılmış daha saygın tercümesi de vardı. Aristo ise hem 1539’daki Basel baskısıyla, hem Victorius ve Flacius’un tashihlerini de barındıran 1550 baskısıyla; hem de müthiş Isaac Casaubon’un baskıya hazırladığı, Cenevre’de basılmış *Aristotelis opera* ile temsil ediliyordu. Hepsi de makul durumdaydı ve iyi bir fiyata giderdi.

Diğer klasik yazarlara da aynı ihtimam gösterilmişti. Kâh parmaklarımın üstünde kalkarak, kâh kalçalarımın üstüne çömelerek, raftan art arda çeşitli ciltler çekip çıkardım ve her birini yerine koymadan önce dikkatle inceledim. Plinius’un *Naturalis historia*’sının kırmızı dana derisiyle ciltlenmiş Plamerius baskısı, Livy’nin Aldine baskısı ve Tacitus’un Vindelinus tarafından baskıya hazırlanmış ve hoş bir şömiş ile kaplanmış *Historiarum*’u da buradaydı. Ayrıca Cicero’nun *De natura deorum*’unun kakmalı güzel bir tasarıma sahip, zeytin rengi maroken bir deriyle ciltlenmiş Basel baskısı... *De rerum natura*’nın Dionysus Lambinus baskısı... ve en hayret vericisi de, Caxton cilt olduğunu anladığım kabartmalı kah-verengi bir dana derisi ile kaplı, Aziz Augustinus’un *Confessiones*’i. Ayrıca düzinelerce daha ince cilt, yorum ve tefsir vardı: Porphyrios’un Horacius hakkında yazdıkları, Ficino’nun Platon üzerine yazdıkları, Donatus’un Virgilius üzerine yazdıkları, Proklos’un Platon’un *Cumhuriyet*’i üzerine yazdıkları

Şimdi sorumsuz ev sahibemi tamamen unutmuş, yürüyüp bakınıyordum. Sadece eskilerin irfanı muhafaza edilmekle kalınmamış, yüzyılımızda ilimde gerçekleştirilen ilerlemeler de muhafaza edilmişti.

Denizcilik, tarım, mimari, tıp, bahçecilik, ilahiyat, eğitim, tabiat bilgisi, astronomi, astroloji, matematik, geometri ve stenografi ya da şifreli yazım üzerine kitaplar vardı. Hatta şiir, oyun ve *roman* içeren çok sayıda kitap da vardı. İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Almanca, Çek dilinde, Farsça, fark etmiyormuş gibiydi. Yazarlar ve kitap adları hızla geçip gidiyordu, bir şöretler yoklaması gibi. Durup parmaklarımı Shakespeare'in bir raf dolusu kuarto* baskılarının üzerinde gezdirdim; toplam on dokuz tane, tela ile ciltlenmiş. Fakat Shakespeare'in oyunlarının, her kitap satıcısının bildiği üzere, William Jaggard tarafından 1623'te basılmış folyo baskılarının bir koleksiyonu yoktu burada. Kütüphanenin diğer yerlerinde çok bariz olan kapsamlılık ve eksiksizlik iştahıyla uyuşmuyor gibi geldi bana bu. 1620'den sonra basılmış hiçbir şey yokmuş gibi görünüyordu ayrıca. Mesela bitkiler üzerine geniş koleksiyonda Theophrastos'un *De historia plantarum*'u, Agricola'nın *Medicinae herbariae*'si ve Gerard'ın *Bitkilerin Genel Tarihi*'nin kopyaları vardı ama Culpepper'in *Pharmacopoeia Londinensis*'i, Langham'ın *Sıhhat Bahçesi*, hatta Thomas Johnson'ın 1633 tarihli genişletilmiş ve çok daha iyi Gerard baskısı gibi daha yeni eserler yoktu. Ne anlama geliyordu bu? Koleksiyoncunun 1620'de öldüğü ve iddialı hayallerinin yerine getirilemeden öylece kaldığı anlamına mı? Kırk sene ya da daha uzun bir süredir muhteşem koleksiyonun dokunulmadan, ilavede bulunulmadan, okunmadan durduğu anlamına mı?

Şimdi kuzey duvarının önünde duruyordum ve burada koleksiyon daha da fevkalade bir hale geliyordu. Gevşemiş ciltlerden birkaçına dokunmak için uzandım. Pencereden gelen ışık hızla soluklaşıyordu. Sol tarafın

* Tabakaların dört yaprağa yani sekiz sayfaya bölünmesinden oluşan kitap (Ed. n.)

büyük bölümü metalürji sanatına ayrılmış gibi görünüyordu. İlk başta görmeyi zaten bekleyeceğim türden eserler vardı, domuz derisi ciltli ve çok güzel gravürlere sahip Biringuccio'nun *Pirotechnia*'sı* ve Ercker'in *Beschreibung allerfürnemisten Mineralischen Ertzt*'i gibi. Biraz vakti geçmiş ama yine de saygın kitaplar. Ancak onların aralarına yerleştirilmiş diğer kitaplar hakkında ne düşüneceğimi bilmiyordum: Jakob Böhme'nin *Metallurgia*'sı, Hollandalı Isaac'ın *Mineralia opera*'sı, Denis Zachaire'in *Metallere Dair Hakiki Tabiat Bilgileri*'nin bir tercümesi – neredeyse şeytanlık kılavuzları, süfli ve batıl inançlı beyinlerin ürünleri olan kitaplar.

Rafta başka süfli ve batıl inançlı zihinler de yer bulmuştu. Seçkiye hâkim olan irfan ve zevk, şimdi gerileyip yerini pek fena üne sahip yazarların, tabiatın okült icraatına fazlaca kolay –ve biraz kâfirce– inanan adamların yemek ayırmayan tüketimine bırakıyordu. Solmuş kurdeleler yaldızlı kitap sırtlarından edepsiz pembe diller gibi çıkıyordu. Zayıf ışıktaki gözlerimi kısarak, Artephius'un eserlerinin Fransızca bir tercümesini çekip çıkardım. Onun yanında Alain de Lisle'in Merlin'in kehanetleri üzerine yorumları vardı. Az sonra durum daha da vahimleşti. Roger Bacon'dan *Simyanın Aynası*, George Ripley'den *Simyanın Alaşımı*, Cornelius Agrippa'nın *De occulta philosophia*'sı, Paul Skalich'in *Occulta occultum occulta*'sı... Bu kitapların hepsi, benim görebildiğim kadarıyla hakiki bilgi edinme meşgalesiyle alakası olmayan hokkabazların, şarlatanların ve düzenbazların işiydi. Altındaki raflarda çeşitli fal şekilleri üzerine düzinelerce kitap vardı. Piromansi. Kiromansi. Astromansi. Sciomansi.

Sciomansi mi? Alıc ağacından bastonumu bir rafa dayayıp kitaba uzandım. Ah, 'gölgelerden fala bak-

* Top dökümü ve barut yapımıyla ilgili yapıtı.

mak'. Ânında kapattım. Böylesi saçmalıklar, genelinde daha soylu ilim irfan konularına adanmış bir kütüphaneye hiç mi hiç yakışmıyordu. Kitabı yerine koydum ve hiç bakmadan kurdelesinden tutarak başka bir kitap çekip çıkardım. Kurtların kendilerine *bu* sayfalarla zıyafet çekmiş olmamaları çok yazık, diye düşündüm açarken. Ama başlık sayfasını okuyamadan, arkamdan gelen bir ses durmama sebep oldu.

"Ficino'nun *Pimander* tercümesinin Lefèvre baskısı. Nefis bir baskı, Mr Inchbold. Şüphesiz sizde de bir tane vardır?"

İrkildim ve başımı kaldırıp kütüphanenin kapı eşiğinde iki karaltı gördüm. Aniden, bir süredir izlenmiş olduğum yönünde rahatsız edici bir izlenime kapıldım. Karaltılardan biri, bir hanımefendinin silueti, şimdi birkaç adım öne çıkmıştı, dönüp raflardan birinde duran bir balık yağı lambasının fitilini yaktı. Gölgesi bana doğru sıçradı.

"Özür dilememe izin verin." Aceleyle kitabı yerine koyuyordum. "Böyle kendi başıma –"

"Lefèvre baskısı" diye devam etti arkasını dönüp ince mumu söndürürken, "*Corpus hermeticum*'un Michael Psellos tarafından İstanbul'da derlenmesinden beri ilk kez iki kapak arasında bir araya getirilişidir. Ficino'nun orijinal metnin bir kopyasına sahip olmadığı için Cosimo de Medici için hazırlanmış baskıya koyamadığı *Asclepius*'u dahi içeriyor". Çok kısa bir an için durdu. "Şarap alır mısınız, Mr Inchbold?"

"Hayır – yani, evet", diye cevapladım, beceriksizce eğilip selam vererek. "Yani... şarap çok –"

"Peki biraz yiyecek? Phineas bana bu akşam yemek yemediğinizi söyledi. Bridget?" Diğer kişiye, hâlâ kapıda beklemekte olan hizmetçiye döndü.

"Evet, Lady Marchamont?"

"Kadehleri getir lütfen!"

“Peki, efendim.”

“Macar şarabı, sanırım. Mary’ye de söyle, Mr Inchbold’a yemek hazırlasın.”

“Peki, efendim.”

“Çabuk ol, Bridget. Mr Inchbold uzun yoldan geldi.”

“Peki, efendim” diye mırıldandı kız, sonra da hızla uzaklaştı.

“Bridget Pontifex Hall’da yeni”, diye sır verirmiş gibi tuhaf bir ses tonuyla açıkladı Lady Marchamont, yavaşça kütüphaneyi geçerek. Fenerin menteşeleri gıcırıyor, onun göz yuvalarını karanlık boşluklara dönüştürüyordu. Tanıştırma faslını gerçekleştirmeye gönülsüz görünüyordu; beni nicedir tanıyormuş da, bir hırsız gibi karanlıkta eğilmiş, raflar dolusu bu kitapları açgözlülükle karıştırır halde bulmayı gayet normal karşılıyormuş gibi davranıyordu. Acaba bu da mı aristokratlarda âdettendi? “Müteveffa kocamın ailesinin hizmetçilerinden” diye ekledi.

Verecek bir cevap bulmaya çalıştım, başaramadım ve o yumuşak lamba ışığı yaklaşıp, arkasında mumdan çıkan ince dumanlar tavana doğru süzülürken, sersemlemeden gelen bir suskunluk içinde izledim. Ah, nasıl da net bir şekilde hatırlıyorum bu ânı! Çünkü her şey bu şekilde, burada başlamıştı... ve çok kısa bir süre sonra burada sona erecekti. Kırık pencere camından içeri, yabancı otu bürümüş bahçeye bekçilik eden bülbüllerin ve pencere tirizlerinden birine sürtünen bir dalın sesi geliyordu. Kütüphanenin kendisi ise, onun hafif adımları – deriden yapılma kısa bir çift çizme giymişti – ve eteğinin kenarı takılınca sırasından yere düşen, oraya yığılmış kitaplardan birinin çıkardığı gürültü haricinde sessizdi.

“Anlatın, Mr Inchbold, yolculuğunuz nasıl geçti?” Sonunda durmuştu, hayal meyal görülebilen yüz ifadesi besbelli müphem ve sikkindi. “Hayır, hayır.

Tanışıklığımızı bir yalanla başlamamalıyız. Berbattı, değil mi? Evet, biliyorum öyleydi, sizden özür diliyorum. Phineas bir sürücü olarak yeterince güvenilirdir” dedi içini çekerek, “ama, evet, korkunç bir yol arkadaşıdır. Zavallı adam hayatı boyunca tek bir kitap okumamıştır”.

“Yolculuk keyifliydi” diye mırıldandım halsizce. Evet: söylediği söze rağmen, aramızdaki ilişki bir dizi yalandan ibaretti. Baştan sona yalan.

“Ne yazık ki size oturacak bir yer takdim edemiyorum” diye devam ediyordu, kolunun bir hareketiyle kütüphaneyi göstererek. “Oliver Cromwell’in askerleri yemeklerini pişirip ayaklarını ısıtmak için bütün eşyalarını yaktılar.”

Hayretle gözlerimi kırıştırdım. “Burada bir askeri alay mı konakladı?”

“On dört ya da on beş sene önce. Mülk, Parlamento’ya ihanetten dolayı müsadere edilmişti. Askerler en iyi yatağını bile yaktılar. Üç buçuk metre yüksekliğindeydi, Mr Inchbold. Kayın ağacından dört direği ve metrelerce tafta perdesi vardı.” Durup alaycı bir edayla gülümsedi. “Onları bir süre sıcak tutmuştur herhalde, ne dersiniz?”

Şimdi hemen hemen önümde duruyordu ve onu lambanın soluk parıltısında daha iyi görebiliyordum. Onunla sadece üç kısa görüşme yapacaktım ve ilk izlenimim –şimdi bunu hatırlayınca şaşıyorum– pek olumlu değildi. Aşağı yukarı benim yaşımda olmalıydı ve kusursuz alnı, keskin, kartal gibi burnu ve güçlü bir iradeye sahip olduğu izlenimi uyandıran koyu renk gözleriyle hoş, hatta asil bir görünümü olsa da bu avantajlar ihmal ya da fakirlik ile aşınmaya uğramıştı. Koyu renk saçı kalın telliydi ve benimkinin aksine henüz beyazlamaya başlamamıştı, ama gevşek bırakılmıştı ve başından yukarı asi ve münasebetsiz bir nimbus bulutu

şeklinde yükseliyordu. Robu hayli iyi bir malzemeden yapılmıştı ama havı uzun süre önce yıpranmıştı ve artık demode olmuş bir kesimi vardı; daha da fenası, eski bir yelken gibi lekeliydi. İpek olabilecek bir tür şapka ya da kapüşonlu pelerin giyiyordu, ama St James's Park'ta gezintiye çıkan modern hanımefendilerin başında gördüğünüz o güzel desenli şapkalardan değildi bu; tıpkı robu gibi kara kehribar rengiydi ve kötü durumdaydı. Kıyafetinin kederli renginden ve bileklerinin üstüne kadar çekilmiş siyah eldivenlerden dolayı, yastaymış görünümü veriyordu. Karar vermiştim ki bütün bunlar da ona, Pontifex Hall'daki o aşınmış ihtişam havasının aynını veriyordu.

"Püritenler mobilyalarınızın hepsini yaktı demek?"

"Hepsini değil" diye cevapladı. "Hayır. Tahmin ediyorum ki bazıları, daha değerli olanları, satıldı."

"Bunu duyduğuma çok üzüldüm." Birden Cromwell'in ayak takımından toplama askerlerinin hayali hiç de öyle eğlenceli görünmemeye başlamıştı.

Lady Marchamont'un yüzünde çok hafif bir gülümseme belirdi. "Lütfen, Mr Inchbold. Onlar adına özür dilemenize gerek yok. Yatakların yerine yenileri koyulabilir, başka şeylerin aksine."

"Kocanız" diye mırıldandım anlayışla.

"Kocaların bile yerine yenisi koyulabilir" dedi. "Lord Marchamont gibi bir adamın bile. Onu tanıyor muydunuz?" Başımı iki yana salladım. "İrlandalıydı" dedi sakın sakın. "İki sene önce Fransa'da öldü."

"Kraliyet ailesi taraftarı mıydı?"

"Elbette."

Bana arkasını dönmüştü ve şimdi yavaş yavaş odanın içinde geziniyor, kitapları ve rafları ödüllü bir sürü ya da çok tatmin edici bir mısır mahsulünü inceler gibi inceliyordu. Kitapların ona ait olup olmadığını merak

etmeye başlamıştım bile. Pek muhtemel görünmüyordu bu. Tecrübelerim bana, kitapların bir kadının işi olmadığını söylüyordu. Ama o halde nasıl Ficino'yu, Lefèvre d'Étaples'ı ve Michael Psellos'u biliyordu ki? İçimde temkinli bir heyecanın hafifçe titreştiğini ve ihtiyatla yüzeye çıktığını hissettim.

"Elimde sadece bunlar kaldı" dedi sanki kendi kendine konuşmuş gibi. Eldivenli parmak uçlarını, tıpkı benim birkaç dakika önce yaptığım gibi, kitap sırtlarında gezdirmeye başlamıştı. "Bütün varlığım. Bunlar ve evin kendisi. Ancak Pontifex Hall uzun süre bende kalmayabilir."

"Burası Lord Marchamont'un muydu?"

"Hayır, onun mülkü İrlanda'daydı, bir de Hertfordshire'da bir evi vardı. Berbat yerler. Pontifex Hall babamındı ama evliliğimizin ardından Lord Marchamont mirasçı ilan edildi. Çocuğumuz yoktu ve vasiyetinde burası satmamam şartıyla bana bırakıldı. Şurada..." Artık hiç ışık gelmeyen pencereyi işaret ediyordu. Dışarıdaki çiçek tarhı gölgelerin ve ikimizin aklının içinde kaybolmuştu. "Şurada dört tane deri kaplı sandalye dururdu, bir masanın ve babamın mektuplarını yazdığı, ceviz ağacından çok güzel, eski bir yazı masasının yanında. Yerde de maymunlar, tavuskuşları ve üzerine her türden oryantal desen işlenmiş el yapımı bir Türk halısı." Yavaşça bakışları bana döndü. "Şimdi düşünüyorum da, ona ne oldu acaba? Ganimet olarak satılmıştır muhtemelen."

Bogazımı temizledim ve az önce aklıma gelen bir düşünceyi dile getirdim. "Kitaplarınızın sağlam kalması büyük bir mucize."

"Ah, ama sağlam kalmadılar" diye cevap verdi çabucak. "Hepsi değil. Döndüğümde bir bölümü kaybolmuştu. Bazılarıysa, görebileceğiniz gibi, feci şekilde zarar görmüştü. Ama evet, yine de büyük bir mucize."

Askerler hepsini yakardı, hem de sadece soğuk kışlardan dolayı değil. Bazıları Katolik, bazıları şeytani, bazılarıysa ikisi birden sayılırdı çünkü.” Başıyla arkamdaki rafı işaret etti. “Ficino’nun *Pimander* tercümesi, mesela. Neyse ki saklanmışlardı.”

“Ne demek istiyorsunuz?”

“Babam saklamıştı. Uzun bir hikâye bu, Mr Inchbold. Zamanı gelince hepsini anlatacağım. Bu kitapların hepsinin kendi tarihi vardır. Birçoğu bir deniz kazasından kurtuldu.”

“Deniz kazası mı?”

“Bazılarıysa” diye devam etti, “mültecidir. Şu zincirleri görüyor musunuz?” Ciltlerinden raflara bağlanmış olan bir grup kitabı işaret ediyordu. Zincirlerin halkaları loş ışıktaki donuk görünüyordular. Başımı evet anlamında salladım. “Bu kitaplar zaten daha önce bir kere kurtarılmıştı, o zaman Oxford’daki üniversitelerden. Zincir kütüphanelerinden”, diye açıkladı, içlerinden birini, bir folyo cildi raftan öne doğru kaydırarak. Kitabın tirşe kapağının üzerinde eldivenli elini gezdirdi – sevgi dolu bir hareketti bu. Zincir itiraz edencesine tiz bir sesle şingirdedi. “Geçen yüzyılda olmuştu bu.”

“VI. Edward’dan mı kurtarıldılar?”

“Görevlilerinden. Kolej kütüphanelerinden dışarı kaçırıldılar ve alevlerden kurtuldular.” Devasa cildi açıp sayfaları ağır ağır karıştırmaya başladı. “Krallar ve imparatorların kitapları yok etmedeki kararlılıkları hayli şaşırtıcı. Ama medeniyet böyle hürmetsizlikler üzerine kurulu zaten, değil mi? Büyük Jüstinyen Roma kanunlarını tedvin ettikten sonra, İstanbul’daki bütün Yunan tomarlarını yaktırmış ve Ostrogotları İtalya’dan sürmüştü. Çin’in ilk imparatoru, beş krallığı birleştiren ve Çin Seddi’ni yaptıran Shih Huang Ti ise o doğmadan yazılmış bütün kitapların yakılması emrini vermişti.” Kitabı aniden kapattı ve sertçe iterek yerine

koydu. “Bu kitapları”, dedi, “babam çok sonra tedarik etti”.

“Ah”, dedim, nihayet meselenin özüne ulaştığımı-
zı umarak. “Demek bunlar *onun* kitapları? Ve siz on-
ları satmak istiyorsunuz.”

“Kitaplarıydı”, dedi. “Onun *kitaplarıydı*. Evet,
koleksiyonu o bir araya getirdi.” Bir an durdu ve bana
vakur gözlerle baktı. “Hayır, Mr Inchbold, onları sat-
mak istemiyorum. Ah”, dedi dönerek, “işte Bridget
geldi. Yemek odasına çekilelim mi? Sanırım size orada
oturacak bir yer sunabilirim.”

Az sonra aşçı yardımcısı Mrs Winter’ın bir yeşil
soğan yatağı üzerinde pişirdiği ve büyük bir tabakta
servis ettiği bir ördeğin önünde oturuyordum. Tabak
bir yemek masası yerine –o da savaş zayıyatıydı belli
ki– kucağımda güçlkle hayli ince bir dengede duru-
yordu. Çekingen, iştahsızca, karşımda oturan ev sahi-
bemin delici bakışlarını hissederek yedim yemeğimi.
Sakınmayan bakışları bir an, öteden beri Alman ma-
sal kitaplarından fırlamış hain bir cücenin acınası uz-
vuna benzettiğim kavruk ayağıma döndü. Hiddetten
kıpkırmızı kesildiğimi hissettim ama o sırada Lady
Marchamont gözlerini kaçırmıştı bile.

“Şarap için sizden özür dilemeliyim”, dedi Bridget’e
kadehimi üçüncü bir kez doldurması için başıyla işa-
ret verirken. “Bir zamanlar babamın kendi bağı vardı.
Vadide.” Eliyle belli belirsiz, kırık pencerelerden birini
işaret etti. “Nehrin üstündeki bayırlarda, rüzgâra kar-
şı korunaklı. Harika şaraplar çıkıyormuş, bana öyle
dediler. Ben o sırada o şarapların tadına bakmak için
çok küçüktüm, bağlar da daha sonra söküldüler.”

“Askerler yaptı, herhalde?”

Başını iki yana salladı. “Hayır, farklı, daha yerli
bir vandal çeşidi. Köylüler.”

“Köylüler mi?” Arabanın içinden geçtiği o ürper-tici ıssızlıktaki köyü düşündüm. “Crampton Magna mı?”

“Orası ve başka yerler. Evet.”

Omuz silktim. “Ama niye böyle bir şey yapsın ki insan?”

Kadehini kaldırıp karanlık sıvıya düşünceli bir şekilde baktı. Bu kadehlerin nasıl yapıldığını şaşırtıcı ve biraz sebepsiz bir şekilde anlatmıştı bile zaten. Babası bu işlem için bir tür patent almıştı: altın ve cıva bir potada karıştırılıyor, sonra da cıva buharlaştırılıp elde edilen altınla kadehin üzerine ince bir yaldız şeridi konduruluyordu. Babasının çok sayıda patentin sahibi olduğunu açıklamıştı. Gerçek bir Daidalos’tu babası. Şimdi Lady Marchamont kadehin altındaki remizi –benim zaten fark etmiş olduğum, kıvrımlı bir ‘AP’– ince-liyormuş gibiydi.

“Söyleyin, Mr Inchbold” diye konuşmaya başladı bir suskunluğun ardından, “Pontifex Hall’a yaklaşır-ken çimenlikteki ve araba yolundaki kazıları gördünüz mü acaba?”

Gelişigüzel hendekleri ve yanlarındaki kara toprak tümseklerini hatırlayarak, evet anlamında başımı salladım. “Onları bir tür siper sandım.” Bana bakıp kafasındaki o kocaman siyah nimbus bulutunu salladı. “Top atışı mı?”

“O kadar şiddetli bir şey değil. Burada kuşatma olmadı. Her iki tarafın orduları da bu çevreyi önem-siz addetti. Bu da bizim için büyük bir talihti, Mr Inchbold, yoksa şu anda ikimiz bu konuşmayı yapıyor olmazdık.”

Ona ikimizin bu konuşmayı niçin yaptığımızı sorma yönündeki isteğimi bastırdım. Hâlâ niye bura-ya davet edildiğim ya da bana niye tuhaf ve doğrusu yaşanacak durumda olmayan evinin tarihini arz ettiği

hakkında en ufak bir fikrim yoktu. Bu da aristokratların garip âdetlerinden biri miydi? Kitaplarına değer biçmemi ya da onları mezada çıkartmamı istemiyorsa, görevim ne olacaktı ki? Herhalde daha fazla kitap almak gibi bir arzusu –ve ihtiyacı– olamazdı. Bu, tereciye tere satmak olurdu. Birden kendimi daha da bitkin hissettim.

Ama anlaşılan görevimin ne olduğunu kısa süre içinde öğrenecek değildim, çünkü şimdi de Pontifex Hall'un yakın tarihinin hikâyesine başlamıştı. Ben ördüğü beceriksizce parçalara ayırırken, meyve bahçesi ve mobilyaları yakacak yapmak için doğrayan ve ferforjeleri misket ve gülle yapmak için söken askeri kuvvetlerin ayrılmasından sonra evin birkaç ay boş kaldığını anlattı. Mülk bir vakfa verilmiş, vakıf da onu daha sonra, 1651 tarihli Parlamento Kanunu'nun verdiği yetkiye dayanarak, Standfast Osborne isimli bir adama satmıştı.

“Lord Marchamont ve ben o sırada Fransa’da sürgündeydik. Ben iki ay kadar önce, ev Af Kanunu ile yeniden bana geçince İngiltere’ye döndüm. Osborne neredeyse bir yıldır yok. Hollanda’ya kaçtı. Çok ihtiyatlı bir hareket, zira kendisi hükümdar katillerinden biriydi. Fransa’dan döndüğümde Pontifex Hall’da sıcak karşılanmayı beklemiyordum, çünkü ne de olsa buranın halkı Parlamento taraftarlarını destekliyordu. Sıcak da karşılanmadım zaten. Şimdiden Crampton Magna’nın ahlaklı halkı bana bir cadı gözüyle bakıyor sanırım.” O yarı gülümseme yüzünde yeniden belirdi ve hafif bir hareketle omuzlarını silkti. “Evet, sizin gibi bir Londralıya, eğitilmiş birine garip görünebilir, ama doğru bu. Buralarda okuma bilen kadın cadı farz edilir. Kendi başına harap bir evde, kitaplarla ve bilimsel aletlerle çevrili halde, yanında ona rehberlik edecek ve onu kontrol edecek bir kocası, babası ya da çocukları

olmadan yaşayan bir kadın ise... eh, bu daha da beter, değil mi?”

Durdu ve birbirine yakın duran, delici gözleriyle beni dikkatle izledi. Yemek odasının nispeten iyi ışığında gözlerinin açık gri-mavi renkte olduğunu gördüm. Ağır ağır ve rahatsız bir şekilde çiğniyordum, geniş getiren bir inek gibi. Ayağım sandalyenin altına, görüş alanının dışına sokulmuştu. Dönüp Bridget’e kadehimi doldurmasını işaret etti.

“Artık çekilebilirsin” dedi ona, görevini tamamladığında. Hizmetçinin yankılanan ayak seslerinin muazzam ev tarafından yutulup kaybolmasını bekledikten sonra, konuşmaya devam etti. “Bu bölgeden hizmetçi tutmakta büyük güçlükler yaşadım” dedi sır verirmiş gibi bir ses tonuyla. “Lord Marchamont’tan hizmetkâr almak zorunda kalmamın sebebi bu.”

“Ama neden güçlük yaşayasınız ki? Lord Marchamont yüzünden mi? Yoksa... siyasi tercihleriniz yüzünden mi?”

Başını iki yana salladı. “Hayır, babam yüzünden. Onu duymuş olabilirsiniz – zamanında oldukça ünlü biriydi. Adı Sir Ambrose Plessington’dı”, diye ekledi kısa bir duraklamanın ardından.

Şimdi bu durum ne kadar tuhaf görünse de o zaman bu isim bana hiçbir şey ifade etmemişti. Ama şimdi hatıramda o âna bir tür korkunç bekleyiş eşlik ediyor; uzun bir gölgenin sinsice bastırıp odayı kararttığı, ağır kara örtüsünü üzerime eğimli bir şekilde fırlattığı, çınlayan bir sessizlik. Ama o sırada sadece başımı sallayıp, böylesi müthiş bir koleksiyonu toplamayı başarmış birini nasıl tanımam diye merak etmiştim.

“Hayır, onu duymadım”, diye cevap verdim. “Kimdi?”

Bir an hiçbir şey demedi. Elleri kucağında, tamamen kıpırtısız bir halde oturdu. Balık yağı lambasının

yarattığı gölgesi, arkasındaki içe göçük duvara vuruyordu. Dalgın dalgın kütüphanedeki “Gölgefalı” kitabını düşündüm ve yazarın Lady Marchamont’un değişken gölgesine bakarak ne gibi bilgiler çıkarabileceğini merak ettim.

“Şarabınızı için, Mr Inchblod”, dedi sonunda. Öne, lambanın sarılığa tutulmuş ışığına doğru eğilmişti ve gözleri yine yüzümü tarıyor, sanki güvenilebileceğimi gösteren işaretler arıyordu. Belki de o anda ben de onun için, tıpkı onun benim için olduğu kadar anlaşılmazdım. “Size göstermek istediğim bir şey var. Pekâlâ ilgi çekici bulabileceğiniz bir şey.”

Ne açıdan? Artık merakım sabırsızlığımın gölgesinde kalmaya başlamıştı. Ama elimden ne gelirdi ki? Şarabımı bir dikişte içtim ve ellerimi aceleyle pantolonuma sildim. Sonra, kafamdaki bir düzine kızgın soruyu bastırarak, onun peşinden yemek odasından çıktım.

Dördüncü Bölüm

Ve böylece, Sir Ambrose Plessington ile ilk karşılaşmam Pontifex Hall'un altındaki bir mahzen ya da kriptada gerçekleşti.

Yemek odasından çıktıktan sonra, yeniden geniş merdivenden aşağı indik, sonra birkaç kez sola dönerek birbiriyle kesişen bir dizi koridordan, bekleme odasından ve boş odadan geçtik ve öncekine kıyasla hayli dar ikinci bir merdivenden çıktık. Lady Marchamont balık yağı lambasını nöbetçi bir polis memuru gibi havada tutarken, ben de hantal adımlarımla peşi sıra ilerliyordum. Kifayetsiz ışığın vurduğu yıpranmış duvarda gölgelerimiz fantastik, tehditkâr pozlar içinde, heybetle yükseliyordu. Bir tür mahzen mezara benzeyen bir yere doğru inerken, ayaklarımız basamaklara sürtüyordu. Örümcek ağları kafa derimi ve dudaklarımı gıdıklıyordu. Elimle ağları yüzümün önünden çektim ve çabucak mendilimle ağzımı ve burnumu örttüm. Her adımda çürüme kokusu iki misli artıyormuş gibiydi. Ancak Lady Marchamont ne bu pis kokunun ne de soğuk ve karanlığın farkındaydı sanki.

“Kiler buradaydı” diyordu, “ayrıca uşakların odaları da. Hatırlıyorum, üç uşağımız vardı. Phineas onların sonuncusu. Kırk seneden uzun bir süre önce babamın hizmetindeydi. Onu yeniden bulabilmiş olmam Tanrı'nın bir lütfü. Ya da, buraya dönüşümden sonra onun beni bulmuş olması. Kendisi, anlıyorsunuz ya, bana çok bağlıdır...”

İnmeye devam ederken, yukarıdaki gibi geçitlerden ve odalardan oluşan bir labirente girmeyi bekliyordum. Fakat merdivenin sonuna ulaştığımızda, kendimizi lambanın küçülmüş ışık halesinin gösterdiği kadarıyla düm-

düz ileri doğru uzanan, alçak tavanlı bir koridorda bulduk. Mobilya parçaları, kırık fıçı tahtaları ve ne olduğu pek belli olmayan diğer engeller arasından dikkatle geçerek, koridorda usulca ilerledik. Zemin pek düz görünmüyordu; aslında hâlâ iniyor, hafif bir eğimde aşağı doğru ilerliyorduk. Burada duvarlardan su damlıyordu. Önce akan su sesi bize doğru geldi, hemen arkasından ise buruk bir koku. Belki de hakikaten bir labirentteyiz, diye düşündüm: Romalıların öbür dünyanın sakinleriyle konuşmak için şehirlerinin altına inşa ettikleri türden –tamamen karanlık mahzenlerden ve bol dönemeçli tünellerden oluşan– bir *mundus cereris*.

Birden Lady Marchamont eldivenli elinin tersiyle bir duvarı tıklattı. Bir timbal gibi akis yaptı duvar. “Bakır” diye açıkladı Lady Marchamont. “Cromwell’ in adamları barutlarını burada depoluyorlardı, o yüzden de duvarlar ve kapı bakırla kaplandı. Evdeki en kuru yer sayılmaz, bana kalırsa.”

“Barut mu?”

Birden o buruk kokunun ve ayaklarımın altındaki pütürlü şeyin ne olduğunu anladım. Lady Marchamont’ un pek dikkat etmeksizin bir o yana bir bu yana salladığı lambadan dolayı endişelenmeye başladım. Şimdi lambanın ışığı her iki taraftaki bir dizi mühürlü kapıyı ve küçük girintiyi aydınlatıyordu. Bir kez daha nemli soğukta titreyerek, bu kapıların ardında yüzlerce Plessington’ın kurukafalarının ve incik kemiklerinin, harap bölmelerde gelişigüzel şekilde bir araya yığılmış halde durup durmadığını merak ettim. Öbür ucu –tabii varsa– karanlıkta kaybolmuş olan koridorda aceleyle ilerledik.

Sonunda hedefimize ulaştık. Lady Marchamont kapılardan birinin önünde durdu ve bir dizi anahtarla uğraştıktan sonra, kapıyı zorlayarak açtı. Bir çift paslanmış menteşe, meşum bir şekilde gıcırdadı.

“Lütfen” dedi, yüzünde bir gülümsemeyle bana dönerek, “buyrun, Mr Inchbold. İçeride Sir Ambrose Plessington’dan geriye kalanları bulacaksınız.”

“Kalanlar..?” Gerileyecek oldum ama direnmek için çok geçti artık. Lady Marchamont bileğimi tutmuş, beni kapı eşiğinden içeri çekiyordu bile.

“Şurada...”

Küçük odanın bir köşesindeki tahta bir masanın üzerinde duran, meşe ağacından yapılmış, yıpranmış bir tabutu işaret ediyordu. Geri çekilip kolumu kurtarmaya çalıştım, ama sonra babasından “kalanlar”ın bedensel değil de metinsel olduğunu fark edince rahatladım: kapağı açılmış olan tabut kemiklerle değil, bir belgeler yığınıyla, taşmanın eşiğine gelmiş koca koca destelerle doluydu.

“Her şey burada.” Dikkatle ilerlerken, sesi hürmet doluydu. “Babam hakkındaki her şey. Pontifex hakkındaki her şey. Daha doğrusu, neredeyse her şey...”

Lambayı duvardaki bir kancaya asmıştı ve şimdi tabutun orada, tahta masanın önündeki tozların üstüne saçılı hasır otlarının üzerine diz çöküyordu. Tabutun adeta kabuk bağlamış bir toz tabakasıyla kaplı olduğunu görebiliyordum artık. Belgeleri tek tek çıkarıyor, şöyle bir karıştırıp tekrar yerine koyuyordu. Pelerini katlanmış bir çift kanat gibi sarkıyordu omuzlarından. Bir tür arşiv olmalı diye düşündüm, o beni yanına çağırana dek kapı eşiğinde durarak.

“Mülk belgeleri” diye açıkladı. “Envanterler, senetler, feragatnameler.” Eldivenli ellerini sararmış belgeler yığınıyla değil de, ay taşlarıyla ve ametistlerle dolu bir sandığın içinde gezdiriyordu sanki. “Standfast Osborne, mülkü bunlar için satın almıştı zaten.” Sesi çıplak duvarlarda sertçe yankılanıyordu. “Evrak için. Ev hiç umurunda değildi, sizin de apaçık gördüğünüz gibi. Ama tabut güzelce saklanmıştı. Lord Marchamont bunun icabına bakmıştı.”

Oda havasız ve sıkıştıktı, duvarları güherçile olduğunu tahmin ettiğim bir şeyle kaplıydı. Artık cılızlaşmaya başlamış olan alev, tozla kalınlaşmış nesillerce örümcek ağını aydınlatıyordu. Ömrüm boyunca asımdan mustarıptım – ciğerlerimin Londra'nın kömür dumanıyla tütsülenmiş olmasının neticesiydi bu. Şimdi bu tuhaf mahzenin kapı eşiğinde dururken, göğüs kemiğimin altında tanıdık bir çağıldama hissettim.

“Burada, bu odada mı saklanmışlar”, diye sormayı başardım, alıç ağacından bastonuma yaslanarak, “onca yıldır?”

“Elbette hayır.” Kanatlı sırtı hâlâ bana dönüktü. “Bir saat içinde bulunurlardı yoksa. Hayır, Crampton Magna'daki kilise bahçesindeki bir parselde gömülüydüler. Bu tabutta. Zekice, değil mi? Uşaklardan birinin adını taşıyan bir mezar taşının altında. İşte...” Döndü ve eldivenli eliyle tek bir yaprak uzattı. “Kaderimizi belirleyen emir buydu.”

Kâğıt kalın ketendendi, kenarları kıvrılmış ve hafifçe sararmıştı. Aldım ve lambanın ışığı üzerine vuracak şekilde eğerek, burnumdan beş santim mesafeye yaklaştırdım. Parlamento mührünün izini gördüm, hemen altında da yüksek mahkemenin hafifçe solmuş, kalın el yazısıyla şunlar yazılıydı:

Binaenaleyh, mezkûr Baron Marchamont unvanlı Henry Gratorex'e ait Tımarlar, Topraklar, Mülkler ve Miras Konusu Varlıklar, İrtifak Haklarına Konu Gayrimenkulleriyle birlikte, Milattan Sonra 1651 senesinin 20 Mayıs'ında, Zilyetlik, Tekrar İntikal ve Veraset Hakkı kaydıyla, haciz altına alınmış ya da mülkiyete geçmiş ve bahsi geçen Tımarlar, Topraklar, Mülkler ya da Miras Konusu Varlıklar'a giriş hakları...

“Mülkün müsadere emri”, diye açıkladı. Bana başka bir kâğıt, daha doğrusu küçük bir deste verdi. Solmuş ve yıpranmış bir kurdele ile bağlı bu harman diğeri kadar belirgin bir şekilde resmi değildi ve o sırada bilmesem de Sir Ambrose Plessington’ın kendisine ait olan muntazam bir kâtip el yazısıyla yazılmıştı. Böylece Sir Ambrose Plessington bana ilk olarak, teçhizatlarının listesinden oluşan uzun bir metnin satırları arasında görünmüştü: “*St Peter’s mahallesindeki Pontifex Hall’un sahibi, Şövalye Ambrose Plessington’ın bütün menkul ve gayrimenkul mallarının, dört icra memuru huzurunda çıkarılmış bir Envanteri...*”

Bastonumu kenara koydum ve kurdeleyi çözdüm. Geri kalanı, önlü arkalı yazılmış toplam altı sayfa, Sir Ambrose’un mallarının göz korkutucu raddede uzun bir listesinden oluşuyordu: mobilyalar, tablolar, kumaşlar, gümüş sofra takımları; ayrıca teleskoplar, kadrânlar, kompaslar, pusulalar... Ve muhteviyatı –doldurulmuş hayvanlar, kabuklar ve mercanlar, sikkeler, ok uçları, çömlek parçaları, her türden *sanat objeleri*, hatta iki otomaton– teker teker numaralandırılmış birkaç dolap gibi daha ezoterik nesneler. En değerlilerinden biri, yüze-yi elmas ve zümrüt kakma “*Kunstschränk*” tipi bir yazı masasıydı, ancak envanter 10.000£ gibi müthiş bir değer biçilmiş bu ışıldayan muhafazanın içinde ne olduğunu belirtmiyordu. Son sayfada evin içindekilerin tamamına 155.000£ değer biçiliyordu; 1660’ta bile muazzam olan bu inanılmaz rakam, 1622’de, yani envanterin çıkarıldığı tarih olan 1622 Haziranı’nda büsbütün hayret verici olmalıydı. İlgi alanlarında uzmanlığıyla nam salmış müteveffa Kral Charles’ın hazinesi bile, Cromwell tarafından kraliyet saraylarından koparılıp Avrupa’daki aç gözlü prenslere satıldığında, bu kadar etmemişti.

Lady Marchamont şaşkın ifademi yakalamıştı. “Görüyorsunuz” dedi usulca, “bütün bu parçaların ne-

redeyse hiçbirisi kalmadı şimdi. Hepsi ya bizden alındı, ya da askerler tarafından imha edildi. Pontifex Hall'un eski haline sadece bu sandık ve bu belgeler şahitlik ediyor. Babamın inşa ettiği her şeyin tek şahidi onlar”.

“Ama kütüphane...” Listenin başına dönmüş, onu ikinci bir kez, ağır ağır gözden geçiriyordum. “Babanızın kitaplarından bahsedildiğini görmüyorum burada.”

“Hayır.” Kâğıdı benden aldı ve kurdeleyi yeniden bağladıktan sonra tabutun içine koydu. “Bu envanterde kütüphanenin içeriği yok. Onun için ayrı bir tane derlendi.” Arkasını döndü ve kâğıtları biraz daha karıştırdıktan sonra, daha büyük bir deste kazıp çıkardı. “Gördüğünüz gibi, son derece detaylı. Her kitap için verilmiş ücretin yanı sıra, hangi kitapçıdan ya da mümessilden satın alındığını da belirtiyor. İlginç bir evrak, ama şimdi onu inceleyecek vakit yok. Şu an...” Elindekini bir kenara bıraktı ve dikkatle tabutu karıştırıp, ağır kâğıt tortusunu tersyüz etti. “Şu an, Mr Inchbold, başka bir şey okumanız gerekiyor. Babam hayatı boyunca birçok ülkeden, birçok kral ve imparatorardan imtiyaz mektubu aldı. Ama özellikle bunlar, daha önemli olabilir.”

Ne için önemli? Benim Pontifex Hall'da bulunmamın bu pis mahzenle ve içindeki eski kâğıt yığınlarıyla ne ilgisi vardı? Krallarla ve imparatorlarla ne ilgisi vardı? Lady Marchamont çoktan arkasına dönüp, bana üç ya da dört belge uzatmıştı bile. İlki bir parşömendi ve alt kısmında, çatlak kırmızı balmumu üzerinde kocaman bir mühür izi taşıyordu. Mührün çevresi boyunca, zar zor sezilebilen karakterlerle şöyle yazıyordu:

Romanum Imperatores Rudolphus II
Caesarum Maximus Imp : Rex
SALVTI PUBLICAE

Kâğıdı ışığa doğru tuttum. Mührün üstünde, kalın gotik el yazısıyla yazılmış Almanca birkaç paragraf vardı. Kısıtlı Almancam bana bu paragrafların, Bohemya, Moravya, Silezya ve Glatz bölgelerinde kitap ve elyazması arama yetkisi manasına geldiğini söylüyordu. Tarihi 1610'du. Birkaç saniye boyunca kâğıdı baş parmağımla orta parmağım arasında tutup kırışmış kenarını yokladım, zarın bir hanımefendinin yanağı gibi yumuşak ve pürüzsüz, kürkümsü dokusunun tadını çıkardım. Sonra dikkatle, kâğıdın arka tarafını çevirdim –hafif, tatmin edici bir hisırtı çıkardı– ve baş parmağımla gözlüğümün burun köprüsünü dürttüm.

Bir yıl sonrasının tarihini ve aynı mührün izini taşıyan ikinci belge de ilkinе benzer bir nitelikteydi ama verdiği yetki Çek topraklarının ötesine, Avusturya'ya, Stirya'ya, Mainz'a ve hem Yukarı hem de Aşağı Palatinliğe, hatta –son derece müstesna şekilde– Osmanlı Sultanı'nın topraklarına kadar uzanıyordu. Son üç sayfa sırasıyla bir İmparatorluk asalet beratı, yılda 500 talerlik bir maaş ve Carolinum'dan bir felsefe doktorası veriyordu. Bu son belge Latince yazılmıştı ve üzerinde bir arma baskısı vardı. Başımı kaldırdığımda Lady Marchamont'un tepkimi dikkatle izliyormuş gibi kaşlarını çatmış olduğunu gördüm. Lambadan gelen ışık titredi ve beni hayli kaygılandırarak, neredeyse söndü.

“Prag'da.”

“Prag mı?” Sorgulayan bakışlarım yeniden, ellerimin heyecanla karıştırmakta olduğu derilere döndü.

“Carolinum” dedi hızla ve kesik kesik, heceler gibi bir sesle. Kalın kafalı bir çocuğa basit bir dersi tekrar edermiş gibi. “Prag'da. Bohemya. Babam orada birkaç yıl geçirmişti.”

“Carolinum'da mı?”

“Hayır. Bohemya’da. Rudolf, İmparatorluk Sarayı’nı Viyana’dan Prag’a taşıdıktan sonra.”

Hâlâ parşömenleri inceliyordum. “Sir Ambrose, Kutsal Roma İmparatoru’nun hizmetinde miydi?”

Başını evet anlamında salladı, besbelli sesimdeki hayranlık tınısından memnun olmuştu. “İlk başta, evet. İmparatorluk Kütüphanesi için kitap tedarik etmekle görevli bir mümessil olarak. Daha sonra Elektör Palatin’in hizmetine girip, Heidelberg’deki Bibliotheca Palatina’yı donattı.”

Eğilip bir kez daha tabuttaki belgeleri incelemeye başladı. Sonraki on dakika boyunca hırıltıyla soluyup, on küsur adet başka belgeyi beceriksizce karıştırdım, hepsi de farklı tekeller ve icatlar –altın aramanın ya da gemi donatmanın yeni yöntemleri– için patentlerdi, ayrıca İngiltere’den İrlanda’ya ve Virginia’ya uzanan emlaklar için tapu senetleri de vardı. Sir Ambrose’un meşgul hayatının kırış kırış olmuş sayfaları. Lady Marchamont sokak köşesindeki bir Kuveykır’ın* hevesiyle her birini elime tutuşturuyor, ben ise neredeyse hiç ilgilenmiyordum. Ama az sonra gözlerimi kısmış halde, farklı bir belgeye bakar buldum kendimi. Altında Büyük İngiltere Mührü’nün izini taşıyan, ama tasarımları diğerlerinden daha debdebeli bir imtiyaz mektubuydu bu:

Milattan Sonra 1616’da, Tanrı’nın İnayetiyle İngiltere, İskoçya ve İrlanda Kralı, Hükümdar Lord James’in Saltanatının On Dördüncü Senesinde, Ağustos’un 30’unda, bir tarafta bahsi geçen Hükümdar Lord’umuz, öteki taraftaysa Garter Şövalyesi Ambrose Plessington arasında, Philip Sidney adıyla bilinen Gemiye inşa etmek, donatmak,

* Bir Protestan tarikatı üyesi. (Ed. n.)

levazımını tedarik etmek ve diğer yönlerden hazır duruma getirmek, ondan sonra da gemiyi Londra Limanı'ndan Guyana İmparatorluğu'ndaki Manoa Kenti'ne götürmek üzere yapılmış bu Akit...

Şaşkınlıkla gözlerimi kapatıp açtım, yumruğumla gözlerimi ovuşturdum ve okumaya devam ettim. Bu belge, Sir Ambrose'u İmparator Rudolf günlerinde olduğu gibi kitap ya da elyazması değil, Orinoco Nehri'nin membasını ve Guyana İmparatorluğu'nda Manoa adlı bir şehrin yakınlarındaki bir altın madenini aramaya gönderiyordu. Eğer bu sandığım keşif seferiyse, hakkında bir şeyler biliyordum, çünkü Sir Walter Raleigh'nin 1617'de Guyana'ya doğru yola çıkan ve felaketle sonuçlanan keşif seferinin bir yıl ardından nasıl boynunun vurulduğundan pekâlâ haberdardım. O halde *Philip Sidney*, Orinoco üzerinde Raleigh'nin talihsiz filosuyla beraber mi ilerlemişti? Ve eğer öyleyse, gemiye ve kaptanına ne olmuştu?

Daha fazla okuyamadım. Belgedeki harfler yorgun gözlerimin önünde yüzüyordu ve şimdi göğsüm daha da sıkışmış gibiydi. Gözlüğümü çıkardım ve parmaklarımın dipleriyle gözlerimi ovuşturdum. Öksürerek ciğerlerimdeki bayat havayı ve toz zerrecikleri temizlemeye çalıştım. Yine o hafif, akan su sesini duyabiliyordum, bu sefer küçücük arşivin duvarının arkasından geliyormuş gibiydi. Gözlüğümü yeniden taktım ama sayfadaki harfler hâlâ yanan bakışlarımın önünde titreyiyor ve küçülüyordu.

“Özür dilerim ama ben...”

“Evet, tabii.”

Lady Marchamont kâğıtları benden aldı ve tekrar tabuta koydu. Fakat onun tabutun kapağını çarpıp kapatmasından hemen önce, daha yeni görünümlü bir belge, yine bir tür mukavele gözüme çarptı. Parşömenin

üst kenarı tırtık tırtıktı, altı ise katlanıp, bir etiketin üzerine konmuş olan mühürle sabitlenmişti. Bana bu kısacık görüntüyü, bu son derece ince ipucunu bilerek mi sunmuştu acaba? Mührün yanındaki imzayı okumam mümkün olmamıştı, ama tepede yazan birkaç kelimeyi çıkarabilmişim: “*Sciant presentes et futuri quod ego...*”

Fakat o anda kapak sertçe kapatıldı ve bir saniye sonra eldivenli bir elin kolumun alt kısmına yumuşak dokunuşuyla irkildim. Arkamı döndüğümde, son derece meraklı ve tedirgin edici bir gülümsemeyle bakıyordu bana.

“Yukarı dönelim mi, Mr Inchbold? Bu mahzenlerde hava çok az. İki insanın bir seferde ancak otuz dakika nefes alabileceği kadar.”

Minnetle başımı salladım ve zorlanarak alıç ağacından bastonuma uzandım. Hava birden daha da kesif gelmeye başlamıştı. İlk kez onun da güçlüğüne farkına vardım. Lambayı kancasından çıkararak kapıya yöneldi.

“Babam mahzenleri bir atmosferik pompayla havalandırırdı” diye devam etti, “ama elbette diğer birçok şeyle beraber pompa da çalındı”.

Kapı kapanırken menteşeler yine gıcırdadı ve anahtarlarla gümüş bel zincirinin şingirtisiyle, Lady Marchamont kapıyı kilitledi. Koridor boyunca siyah robu takip ettim.

Sciant presentes et futuri...

Karanlıkta bastonumla kürek çeker gibi ilerliyordum, konsantrasyondan kaşlarım çatılmıştı. *Bugünün ve geleceğin insanları bilsin ki...* neyi bilsin ki? Merdivenden inerken, gözüme sokulmuş onlarca belgeyi değil, tahtunun içindeki diğer kâğıtların arasında hafiften gizlenmiş duran o esrarlı yeni mukaveleyi düşünür buldum kendimi. Tırtık tırtık ucuyla, bir yapbozdaki gibi

uygun yerine, dikkatle koparıldığı ikiz parşömenine oturtulmayı bekliyordu. Bunun henüz keşfedilmemiş ve bilinemeyen diğer parçalarıyla birlikte daha büyük bir bulmacaya ait olduğunu tahmin etmiş miydim o zaman? Yoksa ancak şimdi, geriye baktığımda mı böyle-
sine net bir şekilde hatırlıyorum?

Merdiveni çıkarken göğsüm bir çay demliği gibi ötüyor, topal ayağım gürültüyle yere sürtünüp her adımımın sonunda tok bir ses çıkarıyordu. Karanlıktan memnun bir halde, utançla yüzümü buruşturuyordum. Fakat iki adım önümde, yüzü hafifçe bana dönük olan Lady Marchamont, bütün bu telaşımın hiç farkında değil gibiydi. Merdiveni çıkarken, Prag'daki şatosu astrologlar, simyacılar, tuhaf icatlar ve dahası on binlerce kitapla dolu olan 'Sihirbaz İmparator' II. Rudolf'a babasının kimi hizmetlerini anlatıyordu. İmparator'un sahip olduklarının hatırı sayılır bir kısmının Sir Ambrose sayesinde edinilmiş mallar olduğunu iddia ediyordu. Ne zaman İmparatorluğun sınırları dahilinde –güneyde Toskana'dan batıda Cleves'e, doğuda Lusatya ya da Silezya'ya– bir asil ya da bir âlim ölse, babası prenslikler ve derebeyliklerden oluşan o yamalı bohça boyunca, mirasın en önemli ve etkileyici parçalarını ele geçirmek üzere gönderilirdi: tablolar, kitabeler, saatler, kıymetli taşlar, herhangi bir türden yeni icatlar ve elbette kütüphaneler – bilhassa da koleksiyonun içinde, Rudolf'un özel ilgi alanını oluşturan simya ve diğer okült sanatlarla dair kitaplar varsa. Bu görevlerde, diye böbürlenmişti Lady Marchamont, babasının hayal kırıklığına yol açtığı nadirdi.

“Sadece bir sene zarfında Richnov'lu Benedikt'in ve Avusturyalı asilzade Anton Schwarz von Steiner'in kütüphanelerinin devrini sağlayan anlaşmaları yapmıştı.” Nefeslenmek için durdu ve dönüp bana baktı. “Bu koleksiyonları duymuş olmalısınız.”

Başımı iki yana salladım. Son basamaklara ulaşmıştık. Seramik yerler ayaklarımın altında, su almış bir geminin güvertesi gibi kayıyordu. Benim için kapıyı itip açtı ve gölgemin ardından, sendeleyerek eşikten geçtim. Richnov'lu Benedikt mi? Anton Schwarz mı? Bilmediğim çok şey vardı anlaşılan.

“İki kütüphanede de on binden fazla kitap vardı” diye sesi geldi, arkamdaki karanlığın içinden. “Başka hazinelerin yanı sıra, Rupescissa'nın simya üzerine eserlerini ve Finé'nin Roger Bacon baskısını da içeriyordu. Hatta Albamazar ve Sacrobosco'nun astroloji üzerine elyazmalarını da. Çoğu *Hofbibliothekar** Hugo Blotius tarafından kataloglanmak üzere Viyana'daki İmparatorluk Kütüphanesi'ne gönderildi ama bazıları Ekselans'ın incelemesi için Prag'a götürüldü. Basit bir iş değildi bu. O zamanların yeni icadı yaylı tekerleklerle sahip özel katır ve at arabaları ile dağların üstünden, Böhmerwald'ın içinden taşındılar. Dolduruldukları kutuların tahtalarının arası üstüğü ve ziftle kalafatlanmıştı, tıpkı bir savaş gemisinin gövdesi gibi. Ayrıca hepsi tabaklanmış yelken beziyle iki kat kaplanmıştı. İnanılmaz bir manzara olmalı. Konvoyların baştan sona uzunluğu neredeyse bir mildi ve bütün kitaplar hâlâ alfabetik sıradaydı.”

Sesi, çıplak, üzerinde dikkat çekici hiçbir şey bulunmayan duvarlarda yankılanıyordu. Kelimeleri prova edilmiş hissi veriyordu, sanki daha önce hikâyeyi defalarca anlatmış gibi. Babasının kütüphanesinde okült eserlere ayrılmış çok sayıdaki rafı hatırladım ve bu kitapların Richnov'lu Benedikt ya da Anton Schwarz, hatta belki bizzat ‘Sihirbaz İmparator’ ile bir bağlantısının olup olmadığını merak ettim.

Şimdi yan yana, hızlı adımlarla yürüyor, anlayabildiğim kadarıyla tekrar kütüphaneye doğru, döne

* Sarayın kütüphanecisi (Ed. n.)

dolaşı ılerliyorduk. Daha önce aynı yoldan geçip geçemediğimizi anlamanın imkânı yoktu. Hizmetkârlar, hatta Phineas bile, ortadan kaybolmuş gibi görünüyordu. Pontifex Hall'da iki kişinin, hatta yarım düzine insanın bile, günlerce birbirlerine rastlamaksızın normal hayatlarını yaşayabilecekleri geçti aklımdan.

Aniden hikâye sona erdi. "Azizim Mr Inchbold..."

Nefes nefese, hırıltıyla soluyarak onun hızına ayak uydurmaya çalışmaktaydım. Birden koridorun ortasında durunca, az kalsın ona çarpıyordum.

"Azizim Mr Inchbold, iyi yürekliliğinizden fazlasıyla istifade ettim. Bütün bu şeyleri size niye anlattığımı merak ediyor olmalısınız. Size niye kütüphaneyi, envanteri, beratları gösterdiğimi..."

Doğrudum ama onun gözlerine bakamadım. "Lady Marchamont, doğrusu..."

"Ah, lütfen." Elini kaldırarak sözümü kesti. "Alethea. Resmiyete ihtiyacımız olmadığını ümit ediyorum."

Bir ricadan ziyade, bir emirdi bu. Karşı çıkmadım: unvanı kullanılsın ya da kullanılmasın, benden üst mertebede ydi ne de olsa. Bir isim –bir kelime– hiçbir şeyi değıştirme z.

"Alethea." Tuhaf ismi ihtiyatla, birinin egzotik yeni bir yemeğ i tadış ı gibi telaffuz ettim.

Yeniden yürümeye başladı ama şimdi ağır adımlar atıyor, çizmelerinin kalın topukları seramiklere sür tünü yordu. Sola sapıp başka, daha uzun bir koridora girdik.

"İş in doğrusu, Pontifex Hall'un eski halini biraz görm enizi istedim. Hayal edebiliyor musunuz şimdi? Freskler, goblenler..." Boş eliyle bir büyücü gibi çıplak duvarları, önümüzde uzanan bütün koridoru işaret ediyordu. Karanlıkta aptalca gözlerimi kır pış tırdım, hiçbirini hayal edemiyordum. "Ama daha da ötesi",

diye devam etti alçak sesle, “babamın nasıl bir adam olduğunu bilmenizi istedim”.

Kütüphaneye varmıştık. Şimdi içerisi tamamen karanlıktı. Bir kez daha elinin dokunuşuyla irkildim. Döndüğümde, lambanın yansıması olan iki küçücük alevin o birbirine yakın gözlerde oynadığını gördüm. Ürkekçe bakışımı kaçırdım. Sir Ambrose şu noktada, yağmalanmış mallarından bile daha az hayal edilebilirdi benim için.

“Kocam yok, çocuğum yok, yaşayan akrabam yok.” Sesi bir fısıltıya dönüşmüştü. “Artık benim için geriye pek az şey kaldı. Ama elimde bir şey var, bir hır-sım var. Diyeceğim şu ki, Mr Inchbold, Pontifex Hall’u eski vaziyetine getirmek istiyorum. En ufak ayrıntısına kadar tıpatıp eski haline döndürmek.” Kolumu bırakıp, eliyle yine boş karanlığı işaret etti. “En ufak ayrıntısına kadar”, diye tekrarladı, garip bir vurguyla. “Mobilyalar, tablolar, bahçeler, limonluk...”

“Ve kütüphane” diye sözünü tamamladım, yerde aşınıp toza ve paçavraya dönüşmekte olan kitapları düşünerek.

“Evet. Kütüphane de.” Yeniden kolumun alt kısmını tutmuştu. Lamba kısa kavisler çizerek sallanıyordu. Titrek gölgelerimiz dansçılar gibi bir ileri bir geri sıçırıyordu. Çıplak duvarları ve dökülen boyasıyla bu boş evde, dile getirdiği emel saçma ve imkânsız görünüyordu. “Baştan aşağı tıpkı babamın bıraktığı gibi. Ve bunu gerçekleştireceğim. Fakat kolay bir iş olacağını da sanmıyorum.”

“Hayır” diye cevap verdim, sesimin anlayışlı çıktığını umarak. Burada konaklamış askerleri, evin harap olmuş dış cephesini, ikinci kattaki bir pencereden usul usul eve sirayet eden o koca sarmaşık dalını, kemerden baktığımda gördüğüm o korkunç harabiyet tablosunu düşünüyordum. Hayır, hakikaten de kolay bir iş olmayacaktı.

“Açık konuşacağım.” Yüzlerimizi aydınlatmak istercesine, lambayı kaldırdı. Şimdi ışık daha parlaktı ama gölgelerimizi keskinleştirmekten başka bir işe yaramıyordu. “Evin eski haline getirilmesinde ortaya çıkacak güçlüklerin tek sebebi; madem öyle, söyleyeyim; benim, nasıl diyelim, maddi açıdan zor durumda olmam değil. Diğer bir sebep, işin içinde başka faktörler de olması.” Sesi telaşsızdı ama karanlıkta irileşmiş gözbebekleriyle iyice obsidyene* benzeyen gözlerinde yine o delici, insanın içine işleyen bakış vardı. “Birtakım başka ilgililer. Zira, Mr Inchbold, ben de babam gibi fazlasıyla düşman edindim.” Kolumdaki basınç neredeyse acı verici hale gelmişti. “Envanterden Sir Ambrose’un muazzam servete sahip bir adam olduğunu gördünüz.”

İtaatkâr bir şekilde, evet anlamında başımı salladım. Bir an için bu koridordan ve evin geri kalan kısımlarından, Alaaddin’in mağarası kadar zenginlikle dolu odalardan dört icrâ memurunun geçtiğini görür gibi oldum; vazolara, saatlere, goblenlere, yazı masalarına, tahayyül edilemez değerde mücevherlere dokunuyorlardı; gözleri fal taşı gibi açılıyordu; çok sayıda muhteşem parça, birbiri ardına, o inanılmaz envantere ekleniyordu. Hepsi gitmişti şimdi.

“Servet, kendi düşmanlarını çeker” diye ekledi sonra, aynı telaşsız ses tonuyla. “Sir Ambrose cinayete kurban gitti. Lord Marchamont da.”

“Cinayet mi?” Kelime, çıplak koridorun duvarlarında yankılanarak hak ettiği tınıyı bulmuştu. “Ama kim tarafından? Cromwell’in adamları mı?”

Başını iki yana salladı. “Bu konuda kesin bir şey söyleyemem. Ama birtakım şüphelerim var. Doğrusu, bilmiyorum. Evrakın bir ipucu sunacağını ümit etmiştim. Lord Marchamont bir şey keşfetmiş olabileceğini düşünüyordu ama...” Yeniden başını iki yana sallayıp

* Yanardağdan çıkan, koyu renkli, cama benzeyen, çok sert bir taş. (Ed. n.)

bakışlarını indirdi. Bir an sonra gözlerini yeniden bana çevirdiğinde yüzümde telaşa yordduğu bir ifade görmüş olmalı ki, hemen ekledi: “Ah, ama endişeye mahal yok. Korkacak bir şey yok, Mr Inchbold. Sizi bu konuda temin ederim. Lütfen anlayın. Tamamen emniyette olacaksınız. Size söz veriyorum.”

Bu teminat küçük bir kuşku çatlağı açmıştı. *Ben* niçin emniyette olmayacaktım ki zaten? Fakat bu soru üzerine kafa yoracak vaktim olmadı çünkü kolumu bırakıp bir zili çaldı. Zilin sesi kulak tırmalayıcı ve kederliydi, bir alarm gibi.

“Siz hiç korkmayın” dedi, yankı azalırken yeniden bana dönerek. “Sizinki basit bir görev olacak. Sizi hiç tehlikeye atmayacak bir görev.”

Ah, diye düşündüm. Nihayet. “Görevim mi?”

“Evet.” Phineas koridorun sonunda belirmişti. Lady Marchamont ona doğru döndü. “Ama zaten fazla konuştum. Lütfen bana müsaade edin. Bütün bunlar yarını beklemeli. Siz de artık istirahat etmelisiniz, Mr Inchbold. Çok uzun yoldan geldiniz. Phineas?” Uşağın kederli suratı, balık yağı lambasının sarı ışığına girdi. “Lütfen Mr Inchbold’a odasını göster.”

Evet, diye düşündüm Phineas’ın peşinden merdiveni çıkarken: Çok uzun yoldan geldim. Belki de farkında olduğumdan da uzun.

O gece en üst katta, üzerinde muntazam aralıklarla kapalı kapıların sıralandığı bir koridordaki bir yatak odasında misafir edildim. Oda genişti ama tıpkı beklediğim gibi, içinde yeterli mobilya yoktu. Hasır bir minder, üç ayaklı bir tabure, çile çile pis örümcek ağıyla bezeli boş bir şömine ve üzerinde bir tüykalem, bir kitap ve birkaç şey daha bulunan küçük bir masa vardı. Hiçbirine bakamayacak kadar yorgundum.

Hatta bir an, kıpırdayamayacak kadar bitkinleş-

tim. Odanın ortasında durup, hissizleşmiş halde, odanın ne kadar boş olduğuna baktım. Crampton Magna yolunda yakınından geçtiğim köylü kulübelerinin muhtemelen daha iyi döşenmiş olduğunu düşündüm. Bir saniyeliğine, iki kat aşağıda o küçük odada kilitli olan envanter geldi aklıma; halılar, goblenler, dolaplı saatler, meşe sandalyeler. Başka bir ömürde bu oda –“Kadife Yatak Odası” demişti Alethea– muhteşem bir şekilde döşenmiş olmalıydı; belki de bizzat Sir Ambrose’un yatak odasıydı. Şimdi bile önceki hayatının izleri kendilerini ele veriyordu; mesela şöminenin üzerindeki çentilmiş, soyulmuş raf ya da duvarın üst bölümünde üçgen biçiminde bir parçası duran parlak havlı kırmızı duvar kâğıdı. Pontifex Hall’un bir zamanlarki ihtişamının kırıntıları. Sade siyah kumaşlar içinde dolaşan, aç püritenler için müstehcen bir manzara teşkil etmiş olmalıydı burası. Ve anlaşıldığı kadarıyla, bir başkası için de bir cinayet sebebi.

Yavaş yavaş soyundum. Phineas ya da başka biri bavulumu odaya getirip minderin yanına koymuştu. El yordamıyla geceliğimi bulup çıkardım ve üzerime geçirdim. Sonra, nemli işaret parmağımla başparmağımla kullanarak, Phineas’ın masanın üzerine yerleştirdiği mumu söndürdüm ve bir anda kapkaranlık gece, yatak odasının çatlak cephesinden içeri dalga dalga doldu. Gözlerimi kapadım ve uyku, o ağır damgasıyla, göz kapaklarımı mühürledi.

Beşinci Bölüm

Uzaktan görüldüğünde Prag Kalesi, nehrin karşı kıyısındaki Eski Şehir Merkezi'nin saz damlarına bakan sarp bir kayalık tepenin üstüne tünemiş yamuk bir taca benziyordu. Gündoğumunda pencereleri sabah ışıyla parıldar, günbatımında ise gölgesi bir devin eli gibi nehrin karşı tarafına doğru uzanır, sonra da Eski Şehir Merkezi'nin dar sokaklarından içeri sokulur ve kulelere tırmanır, meydanlara çöreklenirdi. İçeriden bakıldığında ise daha da heybetliydi: Bir tonozlu geçitler, avlular, şapeller ve saraylar yığını; hatta birkaç manastır ve taverna bile vardı. Bunların hepsi, yukarıdan bakıldığında şekli bir tabutunkini andıran müstahkem surlarla çevrelenmişti. St Vitus Katedrali kale-nin merkezinde bulunuyordu, katedralin güneyinde ise 1620'de Bohemya'nın yeni Kralı ve Kraliçesi Frederik ve Elizabeth'in yaşadığı Královsky Sarayı yükseliyordu. Karga uçuşuyla Královsky Sarayı'ndan iki yüz yarda ötede, bir dizi avlunun içinden ilerleyip, bir kuyu evini, bir çeşme ve bahçeyi geçerek ulaşılan bir bina vardı. 1620'de kale binalarının en yenisi, en fevkaladesi olan ve İspanyol Odaları olarak bilinen bir galeriler dizisi. Bu odalar kuzeybatı köşesinde, Matematik Kulesi'nin su dolu hendeğin üstünde yükseldiği yere az bir mesafede bulunuyordu. On beş sene kadar önce binlerce kitabı ve İmparator Rudolf'un çok sayıdaki başka hazinesini barındırmak üzere inşa edilmişlerdi. Güney cephesinin dışına farbalalı ve sakallı, kanca burunlu ve melankolik bir bronz heykeli dikilmiş olan Rudolf, 1620'de neredeyse on senedir ölüydü ama hazineleri hâlâ duruyordu. Avrupa'daki en kıymetli kitaplardan

ve elyazmalarından bazıları İspanyol Odaları'nın kütüphane bölümünde saklanıyordu ve o sırada kalenin kütüphanecisi Vilém Jirásek adında bir adamdı.

Vilém, otuzlu yaşlarının ortalarında, çekingen ve mütevazı biriydi. Paspal ve dağınık saçlıydı, yamalı bir ceket ve camlarının ardında açık renk gözlerinin parıldaıyıp kırptıııı bir gözlüğü vardı. Yegâne hizmetkârı Jiri'nin ikna çabalarına rağmen, mütevazı görünüşünü hiç umursamıyordu. İspanyol Odaları'nın dışındaki dünyanın işlerine karşı da aynı umursamaz tavra sahipti. Onun kütüphanede çalıştığı yıllar zarfında Prag'da, şehrin Protestan asillerinin 1619'da Katolik İmparator Ferdinand'ı Bohemya tahtından indirdiğı ayaklanma da dahil olmak üzere, çok şey olmuştu. Ancak ne kadar şiddetli olursa olsun hiçbir hadise onun ilmî çalışmalarını sekteye uğratmamıştı. Her sabah ağır adımlarla Altın Yol'daki küçücük evinden çıkıyor ve tam on yedi dakika sonra, İspanyol Odaları'ndaki yüzlerce mekanik saat sekizi vururken dağınık masasının önüne varıyordu. Her akşam saatler altıyı vururken de, gözleri kızarmış ve yorgun halde, ağır ağır Altın Yol'a doğru yürümeye başlıyordu. On senedir bir iş gününü kaçırarak, hatta bir dakika bile geç kalarak bu yörüngeden saptığı görülmemişti.

Vilém'in mevkii de bu tür bir şaşmazlık gerektiriyordu tabii. Geride kalan on senede, iki asistanı Ota-kar ve István'ın yardımıyla, İspanyol Odaları'ndaki her bir cildi kataloglayıp raflara yerleştiriyordu. Hem muazzam hem de başarısızlığa mahkûm bir görevdi bu; çünkü Rudolf doymak bilmez bir koleksiyoncuydu. Sırf okült ilimler üzerine kitaplarının sayısı bile binleri buluyordu. Odalardan biri sadece "kutsal simya" üzerine ciltlerle; bir başka oda ise, Rudolf'un düşmanlarına büyü yapmada kullandığı *Picatrix* de dahil olmak üzere, sihir konulu kitaplarla doluydu. Bu ton-

larca kitap yetmezmiş gibi, her hafta yüzlercesi daha kütüphaneye geliyordu; ayrıca onlarca da harita ve gravür. Hepsinin kataloglanması ve Vilém'in bile zaman zaman kaybolduğu, birbirine bağlı ve tıka basa dolu odalarda raflara yerleştirilmesi gerekiyordu. Bütün bunlar yeterince kötü değilmiş gibi, şimdi bir de sandıklar dolusu kitap ve başka kıymetli belgeler onları hem Türkler'den, hem de Transilvanyalılar'dan korumak amacıyla Viyana'daki İmparatorluk Kütüphanesi'nden Prag'a naklediliyordu. Bu yüzden de Cornelius Agrippa'nın *Magische Werke*'sinin bu 1610 senesi işgününün sabahında Vilém'in masasında duran nüshası, on sene sonra hâlâ kataloglanmamış ve rafa konmamış vaziyette orada duracak, giderek daha da büyüyen kitap yığınının altında gözden kaybolacaktı.

Ya da en azından, bir duraklama dönemine gelinmiş gibi görünen 1620 baharına kadar durum böyleydi. İmparator'a karşı isyanın ve Frederik ile Elizabeth'in taç giymesinin ardından, kütüphaneye gelen kitapların oluşturduğu sel hız kesip cılız bir akıntıya dönmüştü. Frederik'in kitap sandıklarından birkaçı önceki sonbaharda Heidelberg'den, muazzam Bibliotheca Palatina'dan gelmişti ve bunların çoğu, bırakın kataloglanıp raflara yerleştirilmeyi, henüz sandıklarından çıkarılmamıştı bile. Fakat başka kaynaklar –manastırlar, iflas ya da vefat etmiş asillerin mülkleri– tamamen kurumuş gibiydi. En değerli elyazmalarından bazıları'nın Frederik tarafından satılacağına dair bir söylenti bile vardı. Bu söylentiye göre Frederik'in amacı, sefil durumdaki ve yetersiz teçhizatlı Bohemya ordusunu, İmparator'a karşı ufukta belirlediği söylenen bir savaşta finanse etmektir. İspanyol Odaları'ndaki birçok başka kitap ve elyazması ise korunmaları için Heidelberg'e ya da, Heidelberg'in düşmesi durumunda, Londra'ya gönderilecekti.

Korunmak mı? Üç kütüphaneci böyle hikâyeleri duyunca şaşkına dönüyorlardı. Neden korunmak? Kimden? Sessiz rutinlerinin savaşlar ve tahttan indirmeler gibi uzak ve akıl almaz olaylarca bozulabileceğine inanamayarak, birbirlerine bakıp omuz silkiyorlardı sadece. Dışarıdaki dünya, Vilém'in anlayabildiği kadarıyla, düzensiz ve karışıktı. En azından buraya, bu odalara güzel bir düzen ve uyum hâkimdi. Fakat 1620 senesinde bu hassas denge sonsuza dek bozulacaktı ve çok sevdiği kitap istifleri arasında dış dünyadan tecrit edilmiş Vilém Jirásek için yaklaşmakta olan felaketin ilk emaresi, İngiliz Sir Ambrose Plessington'ın yeniden Prag'da görünmesiydi.

Uzun bir aranın ardından Sir Ambrose Prag Kalesi'ne 1620'nin ya kışında ya da baharında dönmüş olmalıydı. O sırada o da Vilém gibi otuzlu yaşlarının ortalarında idi, ama Vilém'in aksine hiç mi hiç kitap meraklısı gibi görünmüyordu. Gövdesi bir kasabinkisi gibi kalındı ve masa başından çok at sırtında oturduğunu düşündüren çarpık bacaklarına rağmen uzun boyluydu. Hem kaşları hem de sakalı karaydı ve sakalını, tıpkı fırfırlı yakası gibi son zamanlarda moda olan bir şekilde, V şeklinde tıraş etmişti. Vilém onu ismen de tanırdı, çünkü birçok kitabın ve eşyanın İspanyol Odaları'nda bulunmasının sorumlusu oydu. On sene önce Sir Ambrose, Rudolf'un en meşhur ajanıydı ve saplantılı kaçık İmparator için Prag'a daha da çok kitap, tablo ve antika getirmek amacıyla Kutsal Roma İmparatorluğu'ndaki her bir dükalığı, *Erbgut*'u, derebeyliği ve *Reichsfreistadt*'ı dolaşırdı. Hatta İstanbul'a kadar gitmiş ve oradan sadece çuval çuval lale soğanıyla değil (Rudolf'un çok sevdiği bir çiçekti bu), İspanyol Odaları'nın en değerli parçaları arasına giren düzinelerce eski elyazmasıyla dönmüştü. Öte yandan Sir Ambrose'u 1620'de Bohemya'ya neyin geri getirdi-

gi konusu, onun şehirde bulunduğundan haberi olan –Vilém de dahil– az sayıda Prag sakini için hiç şüphesiz bir esrar teşkil ediyordu.

Elbette, Sir Ambrose o sıralarda Prag'a gelen tek İngiliz değildi; aksine, şehir onlarla kaynıyordu. Yeni Kraliçe Elizabeth, İngiltere Kralı James'in kızıydı ve Královsky Sarayı onun kalabalık maiyetinin de evi haline gelmişti: sürüyle çorapçısı, şapkacısı ve hekimi, her gün onu suyun üzerinde tutmaya çalışan düzinelerce miço. Bu ordunun içinde beş de nedime vardı. Onların arasında ise yıllar önce ölmüş bir Anglo-İrlandalı asilin kızı olan, Emilia Molyneux adında bir genç kadın. Emilia o sırada yirmi dört yaşındaydı, yani hanımı kraliçeyle aynı yaşta. Görünüşüyle de ciddi, beyaz tenli ve narin olan kraliçeyi andırıyordu – siyah, gür ve karışık saçları ve miyopluktan gelen kısık gözlü bakışı hariç.

Emilia'nın Vilém ile ilk nasıl karşılaştığı, hakkında ancak varsayımda bulunulabilecek bir konu. Genç Kraliçe'nin çok sevdiği maskeli balolardan birinde, saray resmîyetinin müzik ve içkinin yol açtığı taşkınlıkta kaybolmaya başladığı geç saatlerde olabilirdi. Ya da belki karşılaşmaları daha gösterişsiz bir şekilde gerçekleşmişti. Kraliçe iyi bir okurdu – cazip özelliklerinden biriydi bu. O yüzden de Emilia'yı sevdiği bir kitabı alıp getirmesi için İspanyol Odaları'na göndermiş olabilirdi. Ya da belki Emilia özel bir işi için gitmişti oraya: başka başarılarının yanı sıra okuma da öğretilmişti kendisine. Hangisi olursa olsun, ondan sonraki buluşmaları gizli tutulurdu. Vilém bir Roma Katoliği idi ve inancına çok bağlı bir Kalvinist olan Kraliçe Roma Katoliklerinden de neredeyse Luthercilerden ettiği kadar nefret ediyordu. Hatta inancına öyle bağlıydı ki Vltava üzerindeki köprüyü, öbür ucunda Kutsal Ana heykeli bulunduğu sebebiyle reddetmiş ve onun emriyle Eski Şehir Merkezi'ndeki bütün heykeller ve haçlar şa-

pelllerinden sökül müştü. İspanyol Odaları'ndaki ilginç nesneler bile; büzüşmüş parçalar, azizlerin kemikleri ya da benzeri kutsal emanetler çıkmasın diye papazı tarafından incelenmişti. Bu yüzden de Emilia'nın bir Roma Katoligi'nin -Klementium'da Cizvitler tarafından eğitilmiş bir Roma Katoligi'nin- yanında görülmesi, Prag'dan ihraç ve ânında İngiltere'ye dönüş anlamına gelirdi.

Bu yüzden ikisi Vilém'in Altın Yol'daki evinde buluşuyor olmalıydılar. Geç saate kadar hizmetine ihtiyaç duyulmadığı akşamlarda Emilia, saat sekizde Královsky Sarayı'ndan gizlice, arka merdivenleri kullanarak çıkıyor ve bir meşale ya da fener kullanmaksızın, duvarların yanından ilerleyip el yordamıyla yolunu bularak avluların içinde ilerliyor olmalıydı. Sıra sıra alçak kulübelerden oluşan Altın Yol, kalenin uzak kenarında, kuzey duvarının kemerlerinin altına sinmişti. Fakat pencerede her zaman ışık, bacada her zaman duman, içerideyse her zaman onu kucaklayacak Vilém vardı.

Ve ne zaman karanlıktaki gezintisini tamamlasa, Vilém mutlaka kapıyı açmak için onu bekliyordu. Ta ki o soğuk kasım gecesinde Emilia pencereyi karanlık, bacayı ise dumansız bulana dek. O akşam çabucak kaleye döndü ama ertesi akşam da, ondan sonraki akşam da yine gitti Vilém'in evine. Dördüncü gece hâlâ kapıya cevap veren olmayınca, İspanyol Odaları'na gitti ve orada Vilém'i değil, hatta Otakar ve István'ı da değil, başka birini buldu: Yağ lambası ışığında uzun gölgesi arkasındaki döşeme tahtalarında oynayan, mahmuzlu çizmeli kocaman bir adam. Daha sonra o akşamı, Sir Ambrose Plessington ile ilk kez karşılaştığı için değil de savaş o gece başladığı için hatırlayacaktı.

Pazar gecesi idi. Havada kar taneleri, nehrin üzerindeyse bir buz zarı vardı. Bir kış daha geliyordu.

Hizmetkârlar önce ağır adımlarla, kuleleri siste kaybolmuş kiliselerden içeri girmişti, şimdi ise kırağıyla örtülü avlularda kuka oynamış ya da koridorlarda ve arka merdivenlerde laklak etmişlerdi. Ahırlardan ve tezek yığınlarından buharlar yükselmişti. Bir deri bir kemik ineklerden oluşan bir sürü, çanları çınlayarak, Küçük Şehir'in dik sokaklarında sürülmüştü. Çalı çırpı demetleri ve yem çantaları, nehirdeki mavnalardan boşaltılmış ringa balığı fiçileri ve Pilsener ile birlikte kaleye taşınmıştı. Buz, teknelerin gövdelerine sürtünüp çatırdamış, gök gürültüsüne –ya da sınırları daha gergin olanlar için, silah sesine– benzer sesler çıkarmıştı.

Emilia Prag'da yeni bir kıştan korkuyordu; çünkü hava dönünce kale çok zor bir yer haline geliyordu. Královsky Sarayı'nın kapıları soğukta çekiyor ve cereyanda takırdıyordu; dahası, altlarından içeri kar uçuşuyor, mobilyaların dibinde birkaç santimlik balçıklar oluşturunuyordu. Kuyu evlerindeki sular donuyor ve elleri mızraklı askerler tarafından kırılmak zorunda kalıyordu. Geceleri rüzgâr, dışarıdaki tepelerdeki kurtlara cevap verircesine uluyarak esiyordu avlularda. Bazen kurtlar sessizce Küçük Şehir'e iniyor ve çöp yığınlarını karıştıran düşkünlere saldırıyordu. Bazen de bir düşkün yarı çıplak, soğuktan kaskatı kesilmiş, hâlâ elinde sıkı sıkı tuttuğu asasıyla kaidesinden devrilmiş bir heykeli andırır bir halde, karda ölü bulunuyordu.

Fakat fakirler soğukta açlıktan ölürlerken zenginler oburca yiyorlardı; çünkü kış, Bohemya Kraliçesi'nin düzinelerce ziyafetini verdiği mevsimdi. Bu merasimlerde altı nedimenin yemeden, içmeden, öksürmeden, tıksırmadan, saatler boyunca onun ayağının dibinde durması beklenirdi; çünkü Kraliçe ve misafirleri –prensler, dükler, uçbeyleri, büyükelçiler– dumanı tüten tabaklardan tavuskuşu, geyik ya da yaban domuzu etiyle midelerini tika basa dolduruyor, yanında

da fıçılarca Pilsener ya da şişelerce şarap içiyorlardı. Tartışma konuları hep aynıydı. Misafirler Frederik'in Bohemya tahtına çıkmış olmasını destekliyorlar mıydı? Onu korumak için ne kadar para gönderirlerdi? Ne kadar asker? Askerler ne zaman gelirdi? Ancak uzun bir süre geçtikten ve kralın maiyeti nihayet doyduktan sonra, nedimeler yağlı artıklar için aşçı yardımcıları ve uşaklarla kapışıyorlardı.

Kiliseler boşaldıktan sonra, Emilia ve diğer nedimeler işte bu şölenlerden birine çağırıldılar. Vladislav Salonu'nda bir ziyafet daha veriliyordu, bu defa İngiltere'den iki büyükelçinin şerefine. Emilia o sırada yataktaydı ve yatağının yanındaki kancada asılı zilin şiddetle çalması üzerine okuması bölünmüştü. Okumak o yıllarda az sayıdaki zevkinden biriydi; yataкта, battaniyelere sarılmış ve sırtını yastıklara yaslamış halde, komodininin başında yanan bir mumun ışığında, kitabı burnundan yedi-sekiz santim ötede tutarak okurdu hep. 1613'te Heidelberg'e gitmek üzere Londra'dan ayrıldığından beri yüzlerce cildi devirmişti – bunlar genellikle *Sir Gawain ve Yeşil Şövalye* ya da *Arthur'un Ölümü* gibi Kral Arthur romanslarıydı; ya da Torquemada'nın *Olivante de Laura'sı* ve Lofraso'nun *Aşkın Kaderi* gibi aşk ve serüven öyküleri. Ama aynı zamanda, Whetstone'un Sir Philip Sidney biyografisini de okumuştı. Ayrıca Sidney'nin sonelerine o kadar çok dönüp bakmıştı ki, onları da tıpkı eserlerini köşeleri kıvrılmış kuarto baskılardan okuduğu Shakespeare'inkiler gibi ezbere biliyordu. Öylesine tutkulu bir okurdu ki geçmişte birçok kez bizzat Kraliçe'ye okumak üzere seçilmişti – Královsky Sarayı'nda seve rek gerçekleştirdiği pek az görevden biriydi bu. Elizabeth bir ziyafetten ya da maskeli balodan sonra yatağına yatırılırken, hatta hamileliklerinden birinden dolayı yataкта tutulurken, Emilia kraliyet yatağının yanında-

ki bir sandalyede yerini alır ve hanımı kraliçe uykuya dalana kadar, seçilmiş bir ciltten bir ya da iki bölüm okurdu ona. Kraliçe, Holinshed'in *İngiltere Tarihi* ya da dini inançlar üzerine ciddi eserler gibi uyku getirici şeyler dinlemek isterdi.

Fakat Emilia'nın bugünkü görevi hiç de kucagında tombul bir ciltle bir ya da iki saati geçirmek gibi hoş bir şeyden ibaret olmayacaktı. Vladislav Salonu'na vardığında masayı tepeleme etle dolu, duvarları da fıçı fıçı şarap dizili halde buldu. Pazarda fiyatların yükselmiş olmasına ve ufukta kıtlığın belirlediği rivayetlerine rağmen, Kraliçe kendini ya da misafirlerini sınırlamıyordu. Büyükelçiler söylentileri duymuş olmalıydı, çünkü koca koca tavukları ve domuz paçalarını sanki bu son yemekleri olacakmış gibi yalayıp yuttular. Kraliçe'nin adabı muaşerete yabancı olan maymunu sandalyeden sandalyeye atlıyor, tiz sesiyle gevezelik edip duruyor ve kendisine verilen yiyecekleri kabul ediyordu. Bütün bu süre boyunca Emilia kıpırdamaksızın ve çıt çıkarmaksızın ayakta durdu; Kral James'in asker gönderip Bohemya'yı savunmaya ve kızını papa yanlılarının pençesinden kurtarmaya yönelik cesur planlarını hayal meyal duyuyordu. Ancak iki saat sonra, halsizleşince, hizmetçilerden birinin çaktırmadan cebine koyduğu bir parça ekmeği kemirmeye cesaret edebildi. Ekmek küften yeşilimsi-gri bir renk almıştı. Bunun bir kuşatma sırasında insanların yemek zorunda kaldıkları türden bir ekmek olduğunu tahayyül etmişti – eğer haberlerin yarısı bile doğruysa, Prag Kalesi'ndeki herkesin yakında yiyeceği türden bir ekmek. Ağzındaki kırıntılar kalın ve hamur gibiydi. Sanki ökse çiğniyordu.

Fakat büyükelçiler Kraliçe'yi kuşatma, hatta savaş bile olmayacağı konusunda temin ediyorlardı. Prag emniyettedi. İmparatorluk Ordusu hâlâ sekiz mil mesafedeydi ve Frederik'in birlikleri, toplam yirmi beş bin

asker, onların ilerlemesini durdurmaya hazır bekliyordu. İngiliz birlikleri de yoldaydı, Hollanda birlikleri de. Yüksek Amiral Buckingham ise İspanyollar'a saldırmak için bir gemi filosu donatıyordu. Ayrıca, kış geliyor artık, diye gözlemde bulundu bir tanesi, dirseklerine yaslanıp öne doğru eğilerek ve çatalın dişleriyle dişlerini karıştırarak. Hiçbir general kış vakti savaştacak kadar medeniyetsiz olamazdı, özellikle de Bohemya'da. Papa yanlıları bile, diye temin etti yanındakileri, bu kadar barbarca davranmazlardı.

Fakat tabii büyükelçiler Katolik orduları konusunda yanılmışlardı, tıpkı Kral James ve Buckingham'ın gemi filosu hakkında yanılacakları gibi. Daha kirli tabaklar masadan kaldırılmadan ve hizmetçiler artık için kavgaya tutuşmadan, ilk gülle sadece beş mil ötedeki Yaz Sarayı'nın üzerinden uçtu ve ormana savruldu. İmparatorluk topları Beyaz Dağ'ın menziline girmişti. İlk baraj ateşi buz gibi havayı titretti, yaklaşan bir fırtına gibi çatırdayıp gümbürdedi, ahırlarındaki atları ürküttü ve kent sakinlerini telaşla evlerine gönderdi.

O sırada Emilia sarayın en üst katındaki odasına dönmüş, başına kukuletasını bağlıyor, Altın Yol'a doğru son umutsuz yolculuğuna hazırlanıyordu. Aklındaki şey, İmparatorluk askerleri, yani Bohemya'ya boyun eğdirip Frederik ve Elizabeth tarafından çalınmış tahtı yeniden ele geçirmek için yolda olduğu rivayet edilen o muazzam ordular değildi. Onun yerine Vilém'i düşünüyordu, o yüzden de sesin gök gürültüsü ya da Vltava üzerindeki buzların kırılma sesi olmadığının farkına varması için birkaç patlama daha gerekti.

Ondan sonra olanları bir teleskopun merceğinden izleyebildi, İspanyol Odaları'ndan alınan bu aleti kullanmayı Vilém sadece iki hafta önce öğretmişti ona. Savaş, Bohemya askerlerinin siperlerin arkasında durduğu Yaz Sarayı'nda başlamıştı. Sis usul usul vadiden yuka-

rı, av parkına doğru tırmanıyordu, öyle ki sarayın alev taşlarıyla aydınlanmış bir ek binası görülebiliyordu sadece. Aleti pencereden dışarı doğrulturken Emilia'nın elleri titriyordu. Binanın çökmüş tavanından yukarı yükselen duman, her top ateşiyle ebegümeni ve portakal rengini alan egzotik bir çiçeğe benziyordu. Sonra patlamalardan biri Bohemya askerlerini aydınlattı: Yük ve top arabalarını arkada bırakmış aşağı doğru kaçıyor, ağaçların arasında zikzak yapıyorlardı. Daha yukarıda, düşman birliklerinin ilki –mızraklılardan ve tüfekçilerden oluşan bir bölük– siperlere ulaşmıştı.

Bir saatten az bir süre sonra arka merdiveni kullanarak saraydan çıktı. Sahanlıklarda onu yakalayıp Kazaklar saldırıyor diye ağlayan mutfak hizmetçilerinin yanından sıyrılıp, avluya çıktı. Artık hava kararmıştı ve kaçak Bohemya askerlerinden ilki kapılara ulaşmıştı. Sarayın avlusundan onların nöbetçilerle tartışırkenki kızgın bağırışlarını, ardından da kapıların sürtünerek açılışını duydu. Adamlardan bazıları silahlarını –zincirli topuzlar ve oraklar– atmıştı, bazıları ise onları tarlada çok yorucu bir günden dönen işçiler gibi arkalarından sürüklüyorlardı. Besinsiz kalmışlardı ve kirli öküz derisi paltolarıyla, çentik çentik zırhlarıyla askerden çok tenekeciye benziyorlardı. Adamların düzinelercesi kaldırım taşlarının üzerinden sendeleye sendeleye yürürken, Emilia onların arasından sıyrılıp geçti. Sonra eteklerini yukarı çekip kuzeye, Altın Yol'a doğru koştu. Yolu patlamalarla aydınlanıyordu.

Altın Yol'daki evler o saatte karanlıktı. Hepsi. Bu evlerin sakinleri de diğer düzinelerce insanla birlikte kaleden kaçmış olmalıydı. Birkaç gün önce, İmparatorluk Ordusu Rakovnik'e ulaştığında, İngiliz ve Palatınlik müşavirleri aileleri ve mallarıyla birlikte sığılmıştı. Vilém de onlarla kaçmış mıydı acaba? Onu bırakıp gitmiş miydi? Bir kez daha kapıyı tıklattı, bu sefer daha

kuvvetlice, ama yine kimse yanıt vermedi. Kitaplarını bile bırakmış mıydı?

Birkaç dakika sonra, Jiri'yi bile ortalıkta göremeyip Královsky Sarayı'na dönüş yoluna koyulduğunda, gökyüzü hâlâ alev alevdi. O sırada Barut Köprüsü'ne çıkan kapılar, epey bir bağırış çağırış arasında kapatılıyordu. Yaylın ateşi giderek yaklaşmıştı; tüfekçilerin önce silahlarını ateşlemelerini, sonra da saflarında geri çekilip yeni bir kanlı yaylın ateşine hazırlanmak için onları yeniden doldurmalarını işitebiliyordu. Atlar uzun toprak ve güdük havan topraklarını çekiyor, bir dahaki bombardıman için arabalarını yerlerine götürüyordu. Başını eğdi ve İspanyol Odaları'na doğru koşmaya başladı, kırağı ayağının altında çatırdıyordu.

Kütüphane ateş hattındaydı. Batı tarafındaki pencereler, alacakaranlıkta çömelmiş devasa bir canavara benzeyen koca Beyaz Dağ'ın karanlık cüssesine bakıyordu. Binlerce kitap, İspanyol Odaları'nın en iç kısımlarında tutuluyordu. O yüzden de ilk başta Rudolf'un öbür hazinelerine ayrılmış galerilerin oluşturduğu labirentin içinde yolunu bulması gerekti. Söz konusu hazineler, boynuzlu at boynuzlarından ejderha dişleriyle çene kemiklerine, içlerindeki garip nesnelerle çılgın bir rahibin kutsal emanetler sandığına benzeyen düzinelerce mücevherli, vitrinli dolaptan oluşuyordu.

Yalnız son birkaç günde, ya odalardaki dolaplar ya da dolapların içindekiler alınıp götürülmüştü. Geride sadece birkaç doldurulmuş hayvan ve sürüngen kalmış, vitrinlerin arkasında hafif kambur, canlı gibi duruyorlardı. Fakat onlarca mekanik saat ortada yoktu, Vilém'in birkaç hafta önce ona nasıl kullanılacağını gösterdiği paha biçilmez bilimsel aletler de – usturlaplar, sarkaçlar, teleskoplar. Ayrıca tablolar, kavanozlar, zırhlar da...

İki gece önce parmak uçlarında yürüyerek İspan-

yol Odaları'na girdiği ve odaların boşaltıldığını gördüğünden, bu terk edilmişlik karşısında şaşırılmamıştı. O sefer geldiğinde de Vilém'den eser yoktu; diğer her şeyle birlikte o da kayıplara karışmış görünüyordu. Geride sadece Otakar kalmıştı. Emilia onu bulduğunda yarisına kadar dolu bir kitap sandığının üstüne oturmuştu ve yanında yere devrilmiş bir şarap şişesi vardı. Ağlamıştı ve o kadar sarhoşturmuştu ki başını dik ya da gözlerini açık tutmakta zorlanıyordu. Hıçkırıklarının arasında, hazinelerin çoğunun gönderilmekte olduğunu açıklamıştı.

“Korunmaları için”, demişti ona, dengesiz bir şekilde ayağa kalkıp yine kraliyet şarap mahzeninden aşırılmış ikinci bir şişeden kadehini doldurarak. “Baştan başa. Kral, hazinelerinin askerlerin ya da daha beteri İmparator Ferdinand'ın eline düşeceğinden korkuyor.”

“Ne demek istiyorsunuz? Nereye gönderildiler?”

İkisi Vilém'in masasının yanında duruyorlardı. İlk olarak, masanın üzerindeki o koca kataloglanmış kitap yığını kaldırılmıştı. Emilia, kitap raflarının da büyük ölçüde boşaltılmış olduğunu görüp hayrete düştü. Otakar'ın sesi çıplak duvarlardan aksediyordu. Sandıkların nereye gönderildiği konusunda bir fikri yoktu ama şarabın onu anlatmaya teşvik ettiği bol bol kasvetli kehaneti vardı. Bohemya'nın istilasını şahsına yapılmış bir hakaret olarak görüyor, bu istilanın amacının kütüphaneyi kirletmek olduğunu düşünüyormuş gibiydi. 1600 senesinde, Ferdinand Stirya Arşidükü iken, hâkimiyetindeki topraklarda bulunan bütün Protestan kitapları –sadece Graz şehrinde 10.000'den fazla kitabı– yaktığını biliyor muydu Emilia? Şimdi İmparator olduğuna göre, Prag'daki bütün kitapları da kül edecekti. Çünkü her hükümdar fetihlerini en yakındaki kütüphaneyi ateşe vererek kutlardı. Jül Sezar, Afrika'daki cumhuriyetçilere karşı seferinde

müthiş İskenderiye kütüphanesindeki tomarları yakıp kül etmemiş miydi? Ya da Vandalların lideri General Stilicho Roma'daki Sibylla kehanetlerinin yakılmasını emretmemiş miydi? Peltek heceleri boş odada yankılanıyordu. Emilia gitmeye kalkacak olmuş ama kolunu tutan sakar bir el onu durdurmuştu. Bir kral ya da bir imparator için bir kitap kadar tehlikeli şey yoktur, diye devam etmişti. Evet, büyük bir kütüphane –bunun kadar muhteşem bir kütüphane– tehlikeli bir silahtı, kralların ve imparatorların en büyük ordudan ya da cephane deposundan daha çok korktuğu bir silah. İspanyol Odaları'ndaki tek bir cilt bile kurtulmayacak, demişti söverek, yüzünü kadehine gömüp burnunu çekerek. Hayır, hayır, tek bir sayfa bile bu toplu kıyımdan kaçamayacaktı!

Fakat bu gece, dışarıda silahlar ateşlenirken, Otakar'dan bile eser yoktu ortalıkta. Çıplak rafların arasından ilerleyip, Vilém'in çalıştığı odaya vardı. Kapalı kapının altından ışık sızıyordu ama oda bir yağ lambasının ve Otakar'ın iki tüketilmiş şarap şişesinin dışında boştu. Vilém'in masası şöminenin önündeki her zamanki yerindeydi, kısık yağ lambası da onun yanında duruyordu, yakıtı neredeyse bitmişti. Tam çıkmak üzereydi ki havadaki hafif buruk kokuyu fark etti; sonra da masanın üstüne saçılmış nesneleri gördü: mürekkep şişeleri, kaz tüyü kalemler ve deri ciltlenmiş bir kitap – bir parşömen. Bunların hiçbirini iki gece önceden hatırlamıyordu. Otakar'ın işi miydi bu? Yoksa Vilém dönmüş müydü? Belki de kitap ona aitti. Belki Emilia'yı şiir ve romanstan oluşan okuma diyetinden yavaş yavaş vazgeçirmek için başvurduğu felsefe yapıtlarından biriydi – Platon ya da Aristo'nun bir eseri.

Parmaklarının ucunda yürüyerek, yığını incelemek için masaya gitti. Ayrıca nesnelerin arasında bir ponza taşı ve bir parça tebeşir de gördü; masa bir arzu-

halcinin masasıymış gibi görünüyordu bu haliyle. Böyle şeyleri, kâtipleri ve parşömenlerini gayet iyi biliyordu: parşömenler ponza taşlarıyla ovuluyor, sonra da hayvansal yağları emmeleri ve mürekkebin akması için tebeşirleniyordu. İki hafta önce Vilém ona teleskopların ve usturlapların yanı sıra birçok eski elyazması da göstermiş, onların İstanbul'daki kâtipler tarafından kopyalanmış olduklarını söylemişti. Vilém'e göre bu elyazmaları İspanyol Odaları'ndaki en değerli belgeler, keşişler ise dünyanın gördüğü en incelikli sanatçılarıydı. Belgelerden birini lamba ışığına tutarak, bin sene geçmiş olmasına rağmen harflerin nasıl da solmamış olduğunu göstermişti – öğütülmüş sülüğenden elde edilmiş kırmızılar, yanardağların eteklerinden çıkarılmış topraktan elde edilmiş sarılar. Ve bu parşömenlerin en güzel, en değerli olanları –Bizans imparatorlarının koleksiyonları için yapılmış, "altın kitaplar" diye anılanları– mora boyanmış ve altın tozundan yapılma mürekkeple yazılmıştı. Onların bir geminin taban tahatası kadar kalın kapaklarını kapattığında, Emilia'nın ayakları ve parmakları sanki onları bir hazine sandığına sokup çıkarmış gibi parlıyordu.

Fakat şimdi İstanbul'dan gelen güzel parşömenler de diğer kitaplarla birlikte ortadan kaybolmuştu. Sadece masadaki kalmıştı geride. Tüy kalemleri kenara iterek, onu daha dikkatlice inceledi. Cilt nefisti. Ön kapak özenle süslenmiş, derisi sarmallarla, girift harflerle ve iç içe geçen yapraklarla damgalanmıştı – bu ince tasarımları daha önce İstanbul'dan gelmiş olan kitaplarda görmüştü Emilia. Ancak kapağı açınca içinde mora boyanmış ya da altınla yazılmış olmak şöyle dursun, hayli kötü durumda, suya sokulmuş gibi kaskatı ve kırışık sayfalar buldu. Siyah mürekkep fena halde solmuş ve yayılmıştı, ama kelimeler Latince gibi görünüyordu, Emilia'nın okuyamadığı bir dildi bu.

Havan toplarının duvarların dışında yankılanıp gümbürdeyişini dinlerken, yavaş yavaş sayfaları çevirdi. Güllerden biri burçlara isabet etmiş olmalıydı, çünkü ayaklarının altındaki yer titredi ve pencerelerin camları çerçevelerinde zangırdadı. Hafif bir ışık, Yaz Sarayı'ndaki ateşin ışığı karşı duvarı usulca yalıyordu. "*Fit deorum ab hominibus dolenda secessio*" yazısını gördü sayfalardan birinin tepesinde, "*solı nocentes angeli remanent...*"

Bir havan topu daha burçlara, bu defa çok daha yakına isabet etti ve duvarın bir bölümü gümbürtüyle hendeğin içine devrildi. Gürültüden dolayı irkilip parşömeden başını kaldırınca karşısında uzun boylu birini ve onun siyah, kocaman gölgesini gördü. Onun görünüşünü sindirmesi birkaç saniyesini aldı: Sakal, kılıç, onun ayağa kalkmış bir ayıya benzemesine sebep olan çarpık bacaklar. Daha sonra onun Galyalı Amadis ya da Don Belianís'e, hatta Emilia'nın okuduğu şövalyelik hikâyelerinden birinin kahramanı olan Phoebus Şövalyesi'ne benzediğine karar verecekti. Ne kadardır orada durmuş, odanın karşı tarafından onu izlediği konusunda hiçbir fikri yoktu.

"Affedersiniz", diye kekeledi, kitabı masaya bırakarak. "Ben sadece –"

Sonra bir havan topu daha duvara isabet etti ve pencere, alevler içinde patladı.

Altıncı Bölüm

Çekiş sesleriyle uyandım. Bir an gözlerim tavana dikili halde, nerede olduğumu hatırlayamayarak, çatlak sıvanın altından çıkmış meşe tirize ve kirişlere baktım. Kendimi itip dirseklerimin üzerinde doğruldum ve bir güneş ışığı şeridi palaska gibi göğsüme düştü. Kendimi minderin sağ tarafında bulduğuma şaşırmıştım – normalde, başka bir hayatta, Arabella'nın tarafı olurdu bu. Dul bir erkek olarak ilk senemde yatakta onun tarafında yatmıştım, ama sonra yavaş yavaş, her ay santim santim, kendi tarafıma geri dönmüş ve orada kalmıştım. Şimdi karımı neredeyse bir senedir ilk kez rüyamda görmüş olduğum şeklinde rahatsız edici bir izlenime kapılmıştım.

Yataktan kalktım ve gözlüğümü burnumun üzerine iterek, gündüz gözüyle Pontifex Hall'u ilk kez görmeye hevesli bir halde, ağır adımlarla kanatlı pencereye yürüdüm. Ayağımın altındaki çıplak döşeme tahtaları serindi. Pencerenin kanatlarını açıp aşağı göz attığımda, güneye bakan odalardan birinde olduğumu gördüm. Pencere çiçek tarhına bakıyordu ve çiçek tarhının ötesinde, dün gece evin kuzey tarafında gördüğüm o harap haldekine benzeyen bir dikilitaş vardı. Dikilitaşın ötesindeyse başka bir çeşme ve şimdi durgun ve küçülmüş olan başka bir süs havuzu vardı, ikisi de kuzey tarafındakilerin birer ikiziydi. Yoksa kuzey tarafına mı bakıyordum? Bütün park arazisi simetrik bir şekilde düzenlenmiş gibi görünüyordu; sanki Pontifex Hall, harabe halindeyken bile kendinin bir aynasıydı.

Hayır, güneş sol tarafta, parkın sınırlarını oluşturan duvarın üzerindeydi – dalların ve yaprakların

arasından güçlükle görölüyordu. O zaman, evet, gerçekten de güneye bakıyordum. Açık pencereden aşağı, çiçek tarhının acınacak durumdaki kalıntılarına baktığımda, kütüphanenin tam üstünde olmam gerektiğinin farkına vardım.

Bir dakika kadar pencerenin orada durdum; hava tazelik ve yeşil kokuyordu, cezir zamanı kokunun bazen dayanılmaz bir hal aldığı Nonsuch House'dakinden sonra hoş bir değişimdi bu. Çekiçlerin takırtıları kesildi ve onların yerine, birkaç saniye sonra oda kapım sertçe çalındı. Phineas, elinde buharı tüten su dolu bir leğenle içeri girdi.

"Kahvaltı aşağıda servis ediliyor, efendim." Sağ eliyle masada yer açmaya yeltenirken, kurumuş pençe-siyle kavradığı leğenin içindeki su, kenardan taşacakmış gibi çalkalanmaya başladı. "Kahvaltı salonunda."

"Teşekkür ederim."

"Siz ne zaman hazır olursanız, efendim."

"Teşekkür ederim, Phineas." Gitmek için arkasını dönmüştü ama onu durdurdum. "O takırtılar neydi?"

"Sıvacılar, efendim. Büyük Oda'nın tavanını onarıyorlar." Tavrında samimiyetsiz ve hafif nahoş bir şey vardı. Bir tırmık gibi sivri ve aralıklı bir dizi dişini gösterdi. "Umarım rahatsız olmamışsınızdır, efendim?"

"Yo, yo. Hiç olmadım. Teşekkür ederim, Phineas."

Sabah temizliğimi çabucak gerçekleştirdim, sakalımı kuvvetlice ovaladım ve giyinmeye başladım, bir yandan da Alethea'nın bahsettiği "ilgililer"i ve "düşmanlar"ı merak ediyordum. Dün gece onun sandığı gibi bu açıklamalardan korkmamıştım – sadece şaşırmıştım. Şimdi, gündüz gözüyle, gün ışığıyla dolmuş odada ferahlatıcı bir esinti dolaşırken, bu fikir saçma görünüyordu. Muhtemelen kasaba ahalisi haklıydı. Zavallı Alethea, diye düşündüm pantolon askımla mücadele ederken. Belki de gerçekten akıl hastalığına

yakalanmıştı. Herhalde babasının ve kocasının ölümleri –cinayet olsun ya da olmasın– aklını kaçırmasına sebep olmuştu. Bu evi eski vaziyetine getirme işi hiç şüphesiz tuhaf bir uğraştı.

Sonunda aşağı inmeye hazırdım. Kadife Yatakodası'nın kapısını arkamdan kapatarak, koridorda yürümeye başladım. İki yanda ikisi de kapalı iki kapı vardı; sonra tam karşımda yine kapalı üçüncü bir kapı. Bu kapıdan geçip bir bekleme odasına, oradan da uzun bir koridora girdim. İki yanda iki kapalı kapı vardı. Koridor ileride başka bir koridorla kesişiyordu ve o da kapalı kapılarla sıralıydı.

Bir an kafam karıştı. Hangi tarafa dönecektim? Bir tırabzanın gıcirtısı ve Phineas'ın ayak sesleri, bir kuyunun dibinden yükseliyormuş gibi geliyordu. Ona seslenmeyi düşündüm ama tavırlarındaki bir şey –üstü örtülü küstahlığı, etobur gülümsemesi– beni bundan alıkoymuştu. Phineas dostum değildi. O yüzden koridoru takip ederek düz bir çizgide ilerlemeye devam ettim, yumru ayağımı ağır ağır, gürültüyle yere basarak. Geri dönsem mi, diye düşündüm, ya da öteki kapılardan birini denesem mi? Ama yürümeye devam ettim. Bir dörtyol ağzının biraz ilerisinde, koridor kilitli bir kapıda son buluyordu.

Arkamı dönüp geldiğim yolu geri gitmeye başladım. Şimdi Phineas'ın ayak sesleri kaybolmuştu ve benim tereddütlü adımlarım ile arada bir çıplak bir döşeme tahtasından yükselen gacirtı haricinde, etraf tamamen sessizdi. Kaygı içinde, kapılarla geçitlerin muhtemelen zemin kattaki labirentin bir tekrarı olduğunun farkına vardım. Simetri sadece yatay düzlemde değil, dikey olarak da işliyordu.

Bir an dörtyol ağzında durduktan sonra, yeni koridoru seçtim. Sola dönüp bu yeni koridora girdim ve bir düzine kadar adımın ardından, tekrar sola döndüm.

Bir yerlerde, insanın sürekli sola dönerek labirentlerin üstesinden gelebileceğini okuduğumu hatırladım. Bu tutum ödüllendirilmiş gibiydi, çünkü birkaç adım daha attıktan sonra koridor gözle görülür bir şekilde genişledi ve kendimi uzun bir galerinin içinde buldum. Duvarlarda gölge gibi duran karanlık dikdörtgenler seçebiliyordum – püritenlerce kırılmış ya da çalınmış olduğunu farz ettiğim çerçevelenmiş portrelerin ardında kalmış izler. Ama ortalıkta merdiven yoktu.

Kör bir dilenci gibi alıç bastonumu tıklatarak, galeri boyunca yürümeye devam ettim. Az sonra geçit daraldı ve kapılarla girintiler kayboldu. Şimdi bu koridor da diğeri kadar şaşırtıcı ve aldatıcı görünüyordu. Acaba geri gidip Kadife Yatakodası'na mı dönmeliyim, diye düşündüm. Ama şimdi onu dahi bulabilir miydim ki? Yönümü tamamen şaşırmıştım. Fakat sonra koridor bir kez daha sola döndü ve sonunda, yirmi adım ileride, her iki taraftaki birer kapının önünde birden sonlandı. İki kapı da davetkâr bir şekilde aralık duruyor, pirinç kulpları loş ışıktaki fesatça göz kırptıyordu. Bir saniye tereddüt ettikten sonra sağdakini itip içeri girdim.

Kesif koku birden çarptı beni. Buruk hava, Londra'nın en berbat kokan dükkânı olan eczacıdaki koku gibi burnumu gıdıkladı. Gözlerim loş ışığa alışırken, şaşkınlık içinde, odanın hakikaten de bir eczaneye benzediğini gördüm: çalışma masasının ve raflarının her santimi imbiklerle, hamlaçlarla, hunilerle, ocaklarla, birkaç havan ve tokmakla ve her renkten kimyasallar ve içinde çeşitli tozlar olan düzinelerce şişeyle doluydu. Bir tür laboratuvara gelmiştim. Ama anlaşılan bunlar bir eczacının değil, bir simyacının iksirleriydi. Kütüphanenin raflarındaki birkaç kitabı hatırlayarak –Roger Bacon ya da George Ripley gibi şarlatanların yazdığı zırvalık–, Alethea'nın simyayla ilgileniyor ol-

ması gerektiğine karar verdim. Bu eksantrik sanatın Hermes Trismegistos tarafından icat edildiği farz olunuyordu ve Alethea'nın raflarında bu Mısırlı rahip ve büyücünün Ficino tarafından tercüme edilmiş eserleri de bulunabilirdi.

Masaya doğru yavaşça ilerlerken içimde hafif bir pişmanlık duygusu kabardı. Lady Marchamont da güya ebedi hayat sunan o mucizevi iksirin, *elixir vitae*'nin peşindeki maceracılar mıydı? Ya da belki kömür ya da kil topraklarını altın külçelerine çevirecek, o ele geçmez simyacı taşını keşfetmeyi umuyordu. Birden kafamda onu fokurdayan şişeler ve imbiklerin üzerine eğilmiş, siyah pelerininin yarasa-kanatları omzunun üstüne düşerken, bozuk Latince büyüler mırıldanırken canlandırdım. Crampton Magna halkının onun cadı olduğunu düşünmesine şaşmamalıydı.

Birkaç saniye geçmiş olmalıydı ki, pencere pervazındaki teleskopu gördüm. Altmış santim uzunluğunda, güzel bir aletti, tirşe kılıfı ve pirinç halkaları vardı. Ahşap bir üçayağın üstüne, semaları işaret eden uzun bir parmak gibi, yere 45 derece eğimle yerleştirilmişti. İleri doğru uzandım ve Alethea'nın simyacılığın yanı sıra astrolog da olup olmadığını merak ederek, kısık gözlerle bombeli lensin içinden bakmaya çalıştım. Bir kez daha ciltler dolusu batıl inanç ürünü saçmalığı ve yine raflarda gözüme çarpan yarım düzine yıldız atlasını düşündüm. Yoksa teleskop ve kimyasallar babasına mı aitti, o muydu ölü falcısı ve yıldız gözlemcisi olan? Belki de Alethea, öteki her şey gibi, onun laboratuvarını da eski haline getirmeye, büyük Sir Ambrose Plessington tapınağına küçük bir ibadet yeri daha eklemeye çalışıyordu.

Ama oda sadece bir tapınak değildi. Teleskop yeniydi –tirşe kokusunu hâlâ alabiliyordum– ve bu yakınlarda birisi kimyasalları karıştırmıştı; çünkü havanlar-

dan birinde pudramsı bir tortu ve masada dökülmüş bir şeyler vardı. "Potasyum siyanür" de dahil olmak üzere, ufak şişelerden bazıları ancak yarısına kadar doluydu.

Siyanür mü? Kendimi yasak bir sırta denk gelmişim gibi hissederek, kristallerle dolu ufak şişeyi rafına geri koydum. Alethea esrarlı düşmanlarıyla başa çıkmak için ölümcül türde bir zehir mi hazırlıyordu? Bu düşünce kulağa geldiği kadar saçma değildi aslında. Ne de olsa o günlerde tek sayfalık gazetelerimiz, güzel Parislilerin zehir şişelerini tuvalet masalarının üstünde, parfümleriyle pudralarının hemen yanında tuttuğuna dair dehşet verici haberlerle doluydu. Roma'da da rahiplerin Papa'ya ilettiklerine bakılırsa, genç hanımlar günah çıkarırlarken, Hieronyma Spara adındaki çok eski bir falcıdan satın alınmış arsenik ve kantarid* ile kocalarını nasıl öldürdüklerini anlatıyorlardı. O halde Lord Marchamont'ın hayatı da böyle çirkin bir şekilde mi son bulmuştu? Zehirle, kendi karısının elinden? Yoksa Alethea başka bir faaliyetin mi içindeydi, biraz daha masum bir şeyin? Çünkü Simya hakkındaki kısıtlı bilgimle anladığım kadarıyla, defne yapraklarında ve kiraz ile şeftali çekirdeklerinde bulunan bir zehir olan siyanür, altın ve gümüş çıkarmada kullanılıyordu.

Kollarımdaki tüyler dalga dalga kabardı. Birden oda çok da soğuk görünmemeye başladı. Açık pencerenin arkasından bir yerden bir atın kişnemesi geliyordu; hemen altından da palaların çarpışması gibi sert ve hoş bir şakırtı. Kendi kendime görevim her ne olursa olsun, bu korkunç küçük odayla hiçbir ilgisi olmadığını söyleyerek, yavaşça arkama döndüm. Benim alanım kütüphaneydi, laboratuvar değil. Ama sonra yığının arasında bir şey dikkatimi çekti.

* Kunduzböceğinden yapılan bir ilaç. (Ed. n.)

İki cilt, düzinelerce şişenin ve aletin arasında, neredeyse saklı duruyordu. Üsttekine uzanırken, yine simyasal bir risale görmeyi bekliyordum. Ancak onun yerine bir dünya atlası çıktı karşıma, Abraham Ortelius'un *Theatrum orbis terrarum*'u. 1600 yılında, yani yanlış hatırlamıyorsam Ortelius'un ölümünden birkaç yıl sonra, Prag'da basılmıştı. Sayfalar sudan fena halde zarar görmüş ama tela ile, ustalıkla yeniden ciltlenmişti. Kapak içine, *Littera Scripta Manet* şiarını taşıyan, özenli bir ex libris kondurulmuştu.

Bir süre buruşmuş sayfaları karıştırdım ve düzinelerce çok güzel kabartma haritaya göz gezdirdim. Atlasa hayli aşınaydım ama bu baskıyı bilmiyordum. Öte yandan bu durum alışılmadık da değildi, çünkü 1570'teki ilk basımından beri eserin düzinelerce baskısı yapılmıştı. Kütüphaneden nasıl göç etmiş olduğunu merak ettim. Belki de zamanında İspanya Kralı II. Philip'in Kraliyet Kozmografı olan büyük Ortelius, çaptan düşüp bir kapı tamponu ya da bir tabure haline gelmişti.

Atlası yine masanın üstüne bırakıp, daha yeni ve epeyce daha iyi durumda olan ikinci cildi elime aldım. Bunun da aynı derecede seçkin bir eser olduğunu gördüm: Thomas Salusbury'nin Galilei'nin *Dialogo sopra i due massimi sistemi del mondo*'sundan yaptığı tercüme. *Dünyanın İki Büyük Sistemi Üzerine Diyalog* adındaki bu kitap, Londra'da sadece bir ya da iki ay önce basılmıştı. Basımcıdan iki düzine kopya sipariş etmiştim, hepsi de birkaç saat içinde satılmıştı. Şimdi ülkenin her yanından –ayrıca Hollanda, Fransa ve Almanya'dan da– onlarca sipariş almıştım. Anlaşıldığı kadarıyla, Avrupa'nın tamamı bu felsefe başyapıtını okumak için yanıp tutuşuyordu. Kendi devrinin açık arayla en önemli ve yankı yaratan kitabı olan bu eser, Collegio Romano'daki Cizvit rahiplerine göre, Roma'ya

Luther ile Calvin'in toplamından daha çok zarar verecekti.

Ben de kitabı okumayı yeni bitirmiştım. Simplicius adında Batlamyusçu bir sistem destekçisini, daha zeki bir Kopernik destekçisinin karşısına koyan bir dizi diyalogdan oluşuyordu. Kitabın 1632 yılında basılmasını takiben Galilei'nin başına neler geldiği gayet iyi biliniyor. Batlamyus'a verilen diplomatik desteğe ve Avrupa'nın her yanında heyecanla karşılanmasına rağmen, kitap Kilise yetkililerini kızdırdı. Galilei'nin arkadaşı olan Papa VIII. Urban cezai takibat emretmişti ve böylece yaşlı astronom, Kopernikçiliği yayma suçundan Engizisyon'un önünde yargılanmak üzere Roma'ya çağırılmıştı. Kopernik'in teorisi, Kitabı Mukaddes'in aksine, dünyanın değil de güneşin kâinatın merkezi olduğunu ileri sürüyordu. 1633 yılında Galilei suçlu bulundu ve Papa'nın emrine amade işkence aletleri gösterilmek üzere Engizisyon'un zindanlarına götürüldü, sonra da kiliseye götürüldü ve sözleri geri aldırıldı. Ömrünün geri kalanı boyunca ev hapsine mahkûm oldu, *Dialogo* ise Vatikan'ın yasaklı kitaplar listesi *Index librorum prohibitorum*'a eklendi.

Şak-şak-şak...

Pencerenin dışından gelen tuhaf çiğneme sesi, yükselmişti. Yeniden ürperdim ve Alethea'nın Avrupa'nın en büyük astronomunun bu başyapıtına ne tür bir ilgi gösteriyor olabileceğini düşünerek kitabı yerine koydum. Kitap laboratuvarında garip bir şekilde yabancı görünüyordu; çünkü Galilei simyacıların, okültistlerin ve kadim şaman Hermes Trismegistos'un diğer müritlerinin ürettiği hokus pokusun ve batıl inançların düşmanı olmuştu her zaman. O halde, kitap ile etrafına saçılı kimyasallar arasında nasıl bir bağlantı olabilirdi? Ya da Ortelius ile Galilei, haritacı ve astronom arasında?

Bir bağlantı olmadığına, laboratuvarında bulunma-

larının sadece tesadüfi olduğuna karar vermiştim ki, birden başka bir şey gözüme çarptı. Pencereden gelen ve *Theatrum*'un sayfalarını uçuşturan esinti, metnin ortalarına doğru bir yerde tuhaf bir ilave, bir kâğıt çıkardı ortaya. Kâğıdın üzerinde, bir tür barbar dilinde yazılmışa benzeyen, anlamsız görünümlü bir harfler karmaşası vardı:

ÜVÜEÜ RĖSDBVAI AATVSYA İĞÖMG BHAGEÖ
İLECNI İM YİKFAGJK ÇUGİALSÜEÇ ĖTKMJİ
GGİÜULI ZAYHZFSİES NSMYGM GOUFTNS
RP LPIÇR LSÇCBUITVNY ĖJKMI

İlk başta bu bozuk yazının matbaanın ya da ciltçinin ciddi bir hatası olduğunu düşündüm. Ama bu kadar büyük bir hata pek mümkün görünmüyordu.

Sayfayı çevirdim. Sol taraf boştu ama Ortelius'un haritalarından biri –Pasifik Okyanusu'nun ve üzerine serpilmiş gibi duran adaların haritası– bir sonraki sağ sayfada devam ediyordu. Yaprak ilavesi metne kasıtlı ama örtülü olarak verilmiş bir ara olabilir miydi acaba? Esas harmanın parçası olmadığına hiç şüphe yoktu ama her ne sebepten ötürü ise, kitap yeniden ciltlendiğinde içine bu da dikilmişti. Ve yaprakların dümdüz kenarları, bana kitabın gerçekten de yeniden ciltlendiğini gösteriyordu. O halde bir ciltçinin elinden çıkmış bir kaza mıydı bu? Başka bir eserin bir sayfası –sayfanın filigranının diğerlerinden değişik olduğunu fark etmiştim– bir şekilde önce gevşek tabakanın, sonra da cildin dikiş çerçevesinin içine mi girmişti? Kitap ciltleme konusunda hayli sakar olan Tom Monk, sık sık bu tür hatalar işlerdi. Ama bu vakanın kifayetsizlik eseri olduğundan şüpheliydim. Kâğıdın imalatına çaba harcanmıştı, çünkü alelade bir kâğıt parçası gibi görünmüyordu. Atlası hızla karıştırarak diğer haritala-

ra baktım ve başka bir anormallik bulamayıp, gizemli yaprağa geri döndüm.

Bu yaprağın ilave edilmesi kaza sonucu değilse, mümkün olan tek açıklama vardı, elbette. Son on sene boyunca, Kral taraftarlarının kaçıp sürgüne gitmeden önce, daha mutlu zamanlar gelip de geri döndüklerinde iade talep etme umuduyla kıymetli eşyalarını mülklerinin arazisine sakladığına dair söylentiler ay-yuka çıkmıştı. Bu tür söylentiler muhtemelen araba yolunun yanında gördüğüm ve Alethea'nın köylülerin yanlış bilgiden kaynaklanan şevkine verdiği kazıların da sebebiydi. Bu tür öykülere pek itibar etmedim ama şimdi harflerin yabancı bir dil değil de bir çeşit şifre –sayfaya yazılmış ve İç Savaş'ın başlangıcında Ortelius'un *Theatrum*'unun içine saklanmış bir şifre– oluşturup oluşturmadığını merak etmeye başlamıştım. Belki de kâğıt, Sir Ambrose'a ait olan ve Alethea'nın kaybolduğunu ileri sürdüğü tabloların ve diğer eserlerin nerede olduğuna dair bir ipucu barındırıyordu. Belki şifre de tıpkı kitabın güzel kabartmaları gibi bir tür haritaydı.

Bir labirentten –upuzun koridorlardan– daha da hayret verici bir labirente yönlendirildiğim hissine kapıldım. Hiç çıkış yolu yokmuş gibi görünüyordu... tabii ki kitabı yanıma almaz ya da daha iyisi, bu gizemli sayfayı şu anda masada gördüğüm çakıyla kesip çıkarmazsam. Ama benim gibi bir kitapsever için bir kitabı tahrip etmenin herhangi bir koşulda bir mazereti olabilir miydi?

Bu utanç verici iş iki ya da üç saniye içinde tamamlandı. Kitabın cildine avucumun içiyle bastırdım ve aletin ucunu yaprağın birleşme noktasından, dikişin hemen yakınından aşağı doğru çektim, sanki bıçakla bir balığın karnını yararmış gibi. Sayfa hafif bir yırtılma sesiyle yerinden çıktı. Onu iki kere katlayıp göğüs

cebime yerleştirirken kalbimin ne kadar hızlı attığını fark ederek şaşırdım. Sonra derin bir nefes aldım ve yeniden koridora çıktım.

Şak. Şak. Şak-şak-şak...

Çiğneyen diş sesi ya da tuhaf bir kuşun ötüşü gibi kesik kesik ve keskin bir sestir bu. Arkama döndüm, sabah güneşi sıcak sıcak sırtıma vuruyordu. Hayır, kuş değil. Çalı ve bodur ağaçların oluşturduğu çitlerin arasındaki bir boşlukta, bir adamın kafasının üst yarısı görünmüştü. Adamın alnı güneşten yanmıştı. Gözlerimi kısarak yeşilliklerin oluşturduğu o kavisli duvara baktım ve kafanın hemen altında, metalin bir anlık ısıltısını yakaladım.

Şak, şak, şak...

Ritim hızlandı, her keskin hece bir saniye sonra evin tuğlalarınca cevaplanıyordu. Ben izlerken çalıdaki boşluk giderek genişledi. Yapraklar ve dallar yıkılıp yoldan çekildiler. Çiti de çiçek tarhı gibi fena halde yabani ot bürümüşü, yabani otun bürümediği yerlerde de ya kökünden çıkmış ya da kesilmişti – gürgen, akdiken, kurtbağı ve çobanpüskülünden oluşan umutsuz bir düğüm. Kafa eğildi ve çiğneyen gaga gözden kayboldu.

“Pınarlar şurada yüzeye çıkıyor”, dedi Alethea, “sol tarafımızda. Limonluktan hemen sonra.”

Bakışlarımı çitten çevirdim. Pontifex Hall’un batı tarafında, onun çimenliğin üzerinden bize doğru uzanan dört köşeli koca gölgesinin birkaç metre ötesinde duruyorduk. Alethea içi molozla tıkanmış, üzerinde acınacak vaziyette birkaç direğin kadim, putperest şekiller gibi yükseldiği sık bir çukurun ilerisini işaret ediyordu. Bu direklerin etrafına eski duvar parçaları yığılıydı. Daha ileride, daha yüksek bir zemin üzerinde, etrafa yayılmış taşlar kesintili geometrik desenler halinde düzenlenmişti.

“Keson kuyunun kalıntılarını hâlâ görebilirsiniz.”

Başıyla eşmerkezli halkaların orayı işaret etti. Bir kez daha eliyle bileğimi kavramıştı, bu defa bir yakınlık ifadesiydi bu. Taze ışıktaki lekeli robunun siyah değil de ördek yeşili olduğu ortaya çıktı. Sıcağa rağmen hâlâ omuzlarının üzerini örten pelerine minicik solgun çiçekler işlenmiş gibiydi.

“Pınarlar kayaların arasından çıkıyor”, diye devam etti, “ve her ikisi de babam tarafından tasarlanmış olan keson kuyu ile bitki havuzuna akıyor. Su oradan bir pis su borusuna boşalıyor ve bir kanallar şebekesi içinden binanın bölümlerine akıyor. Su kontrol altına alınıp, çeşmelerle şelalelerde kullanıldı. Hatta devasa bir sudolabında. Şurada duruyordu”, dedi, dönüp Pontifex Hall’un güneyinde belli belirsiz bir yeri işaret ederek.

“Hepsi Sir Ambrose tarafından yapıldı demek.”

“Elbette. Su pompaları ve yel değirmenleri için bir dizi patent verildi kendisine.”

Sustu. Bu sabah bazen dalgın görünüyordu; kendini sessizlikle ve gizli, anlaşılmaz bakışlarla dışa vuran, kişisel, melankolik bir hülyaya kapılmış gibi. Harap durumdaki limonluğun etrafından dolaştık, şimdi taşlarla çevrili bitki havuzunun kenarında duruyorduk. Havuz, su mercimeğiyle doluydu ve bu saatte bile yüzeyi tatarcık bulutlarından oluşan kalın bir tabakayla kaplıydı.

Sessizliği devam edecekmiş gibi görünmeye başladığından, dönüp Pontifex Hall’un kasvet verici haldeki o kocaman cephesine baktım ve şimdi karşımızda duran yabani ot бүрүмүş çimenliğin ve çitin yerinde çeşmeler ve su tesisatları hayal etmeye çalıştım, ama başaramadım. Şimdi çitin ve çimenliğin üzerinden tek bir saksagan kasıla kasıla bize doğru geliyordu. Kötüye işaret, derdi annem: bir taneyse acı, iki taneyse sevinç.

İçgüdüsel olarak ikinci bir kuş var mı diye bakındım ama elimi gözlerime siper ettiğimde sadece evi restore etmek üzere tutulmuş işçilerin artıklarını gördüm: kes-kilerden, balyozlardan, rendelerden testerelerden oluşan, dağınık bir yığın. Köşelerine ağırlık yapsın diye tuğla konmuş birkaç muşamba, kalın mermer levhalarının üzerini örtüyordu. Şömineler için, diye açıklamıştı Alethea. Yarı tamamlanmış ahşap bir yapı iskelesi, kuzeydeki ek binanın yıpranmış duvarından yukarı tırmanıyordu. Onun altında sıvacılardan biri yayılmış oturuyor, pipo içip arada sırada bize kaçamak bir bakış atıyordu.

Cebimde davet mektubunun hemen yanına koyduğum o yırtık sayfayla odamdan çıkmamdan beri bir saat geçmişti. İkinci denememde koridorlarda hatasız bir şekilde yolumu bulmuştum; ilk başta ilerlememi engelleyen kapının kilitli değil, sadece sıkışmış olduğunu anlamış ve doğru yolu bulup birkaç dakikada aşağı inmiştim. Sanki bu yabancı yaprak, bir tür anahtar ya da pasaport –altın bir ip çilesi– idi de onsuz merdivenlerin üzerinde sonsuza dek dolaşmaya mahkûm olacaktım. Phineas kahvaltı salonunda benim gelmemi bekliyordu. Lady Marchamont’un çoktan yediğini ve dışarıda, parkta olduğunu söyledi bana. Ben bir sandalyeye buyurursam, Miss Bridget bana servis yapmaktan memnun olacaktı. Sonra ise Lady Marchamont, birlikte bir yürüyüş yapmamızı heyecanla bekliyordu.

İkimiz yan yana yürüyüp, bir zamanlar meyvelik olan bir yabani ot yığınının içinden yükselen düzinelerce güdük, dalsız ağaç gövdesini geçerek eve dönerken, kâğıt cebimde usulca hışırıdıyordu. Onun bir şifre, örtülü bir mesaj olduğuna karar vermiştim bile. Ama o halde mesaj kim tarafından örtülmüştü?

Felaket vaziyetteki çite yaklaşırken bahçe maka-

sının sesi giderek yükseldi ve düzensiz yeşil siperin üzerinde bahçıvanın bedensiz başı bir yukarı bir aşağı sallanıp süzölmeye başladı. Giderek daha çok dal kopup düşerken, karmaşık bir desen belirginleşmeye başlamıştı. Tek bir çit değil de, hepsi birbiriyle bağlantılı bir düzine çit varmış gibi görünüyordu şimdi. Ağaçların dikilme sıraları tabyaların, yarım-ayların, hendek içlerinin açılarını bir kale modeli –keson kuyudakine benzer bir dizi eşmerkezli halka– gibi taklit ediyor gibiydi. Amaç neydi? Bir yapboz labirent mi? Elimi gözlerime siper etmiş, budanmamış gürgen sırasını, koyu renk porsukağacı kümelerini, duvardan içeri pek de pürüzsüzce girmeyen, üzerine yeni çakıl dökölmüş patikayı inceliyordum.

Evet, bir çalı-labirenti: Heidelberg ve Prag'daki şatolarda bu türden “cehennem bahçeleri” olduğunu okumuştum. Kemerli girişten bakınca, girift dolambaçlarının biçimlenmeye başladığını görebiliyordum. Tahminime göre plan ya yok olmuş ya da kaybolmuştu; o yüzden de bahçenin kırık dış hatları imkânsız, desensiz bir labirent teşkil ediyordu. Bahçıvan başını eğmişti ve makası hızla şaklatıyordu. Oradan geçerken bir önsezi mi dürtmüştü beni, yoksa şimdi hafızanın –olacak olayların anısının– çarpıtıcı göz merceği mi yabani otlarla kaplı o labirentin ve cinai makasıyla bahçıvanın görüntüsüne şimdi böyle korkunç bir yankı veriyor?

“Borular tıkanmış.” Hülyasından uyanan Alethea, hikâyesine devam ediyordu. “Karaağaçların içi boşalmış gövdelerinden yapılmışlardı, yerin altında yirmi beş, bilemediniz otuz sene dayanabiliyorlar. Ondan sonra ya göçüyor, ya tıkanıyor, ya da sızdırıyorlar. Sonra su her yere akmaya başlıyor.” Aniden durup gözlerini Pontifex Hall'un iskeleli bölümünde gezdirdi. “Evin temeli oyuluyor o yüzden. Her geçen gün alta su

birikmeye devam ediyor. Birkaç ay içinde evin olduğu gibi çökebileceğini söylüyorlar.”

“Çökmek mi?” Gözlerimi çit labirentten çevirmiş, güneşe karşı siper ederek Pontifex Hall’un trajik görüntüsüne bakıyordum. Birden dün gece mahzende duyduğum sesi, görünmeden akan suyun çıkardığı o aralıksız sesi düşündüm. “Kaynağına bir set çekilerek durdurulamaz mı bu su? Ya da uzağa yönlendirilerek?”

“Setle önlenemeyecek kadar çok kaynak var. Pınarlar en az altı ya da yedi yerden çıkıyor. Bazıları bulunamadı bile. Bütün binanın altı, bir yeraltı nehri tarafından oyuluyor. O yüzden, evet, suyun başka yere yönlendirilmesi lazım. Londra’da yeni bir boru takımı planı üzerinde çalışan bir mühendisim var.” Bitkinlikle iç geçirdi, sonra da arşiv odasının kapısında yaptığı gibi kolumun kenarını tutup çekti. “Gelin.”

Arazide yürürken Alethea evin tarihini biraz daha anlattı. Kraliçe Elizabeth’in devrinde yapılmış bir evin yerine inşa edilmiş, dedi. O ev de 1536’daki Fesih Kanunu’nun ardından VIII. Henry tarafından, küçük bir Karmel papazları grubundayken el konmuş çok eski bir tesis olan Pontifex Manastırı’nın yerine yapılmış. Evin tarihi büyüme ve yıkımdan, bir binanın diğerlerinin –bazen kelime anlamıyla– küllerinden doğmasından, bir unutulma ve yenilenme döngüsünden oluşuyormuş gibi görünüyordu. Tasfiye edilmiş manastırın bağının ve meyve bahçesinin nereden nereye uzandığını; müsadere edilmiş kütüphanesinin nerede durduğunu; etraftaki boş arazinin ve küçük çiftliklerin arasında yükselen kümbetlerin, çan kulelerinin ve diğer ufak kulelerin eskiden nerelerde olduğunu gösterdi. Tek tük toprak setin ya da parçalanmış duvarların oluşturduğu taş yığınlarının –arkada kalmış bir sürü yara izinin ve kemiğin– haricinde hepsi de çoktan kaybolmuştu artık. Birden aklıma, medeniyetin hürmetsizlik eylemleri

üzerine kurulmuş olduğu yolunda daha önce söyledikleri geldi. Ama o halde, diye merak ettim, insan nasıl ikisi arasındaki, yani medeniyet eylemleriyle barbarlık eylemleri arasındaki farkı ayırt eder?

“Elizabeth döneminde yapılan ev elli yıl kadar önce yandı, orada yaşayan Courtenay adlı çok köklü aile de yangında öldü. Epey fakirleşmişlerdi, sanıyorum. Yangından bir sene sonra, babam mülkiyeti ailenin daha da fakir düşmüş vârisinden, Dorchester’daki bir peynir tüccarından satın almış. Sonra beş yıl kadar bir sürede buraya şu anki evi dikmiş. Kendi tasarlamış burayı. İçiyile dışıyla, inşaatının en ince ayrıntısına varıncaya kadar.”

Demek mimar olan, labirent ve simetri takıntısı olan Sir Ambrose’un kendisiydi. Evet, tıpkı Alethea’nın dediği gibi, gerçek bir Deadalus, çünkü Deadalus başka birtakım şeylerin yanı sıra Girit’teki Labirent’in de mimarı değil miydi? Ama tekrarlara ve akislere yönelik bu tuhaf saplantıyı açıklamaktan âcizdim. Sadece bir merak, bir kapris miydi, yoksa işin içinde bir art niyet mi vardı? Alethea’nın anekdotlarına ve mahzende gördüğüm kendisinden “arta kalanlara” rağmen, Sir Ambrose hakkında hemen hemen hiçbir şey bilmediğim hissine kapıldım. Eşelenmiş tabutun içine yığılmış, sararmış kâğıtlar ve buruşmuş hayvan derileri, garip ve belki de trajik bir hikâye anlatıyordu, tıpkı kitap koleksiyonu gibi. Fakat o sırada, nasıl bir karmaşık ipliğin bütün bunları bir arada tuttuğunu tahmin etme girişiminde dahi bulunamıyordum. Önce bir çehre, sonra başka bir çehre gösteriyor gibiydi; bu tuhaf Kimera’nın* gerçek resmini oluşturmak imkânsızdı. Koleksiyoncu muydu? Mucit mi? Kaptan mı? Simyacı mı? Londra’ya dönünce birkaç soruşturma yapmaya karar verdim.

* Yunan mitolojisinde aslan başlı, keçi bedenli, yılan kuyruklu ejderha. (Ed. n.)

Alethea hakkında da daha çok şey bilmediğimin farkına vardım. Anlattığı her hikâye –kütüphanenin hikâyesi, evin hikâyesi, babasının hikâyesi– ne kadar şeyi açıklıyorsa, o kadar şeyi de saklıyormuş gibi görünüyordu. Ona nereye kadar güvenmem gerektiğini düşündüm. Eve yaklaşırken, ona itimat etmemin, merdivenin üstündeki koridorlar labirentinde yaşadıklarını anlatmanın, hatta Ortelius'un kitabını sormamın güvenli olup olmayacağını ölçüp biçtim. Yoksa susmak izlenecek en basiretli yol muydu hâlâ?

Ben karar veremeden, bir körü götürürmüş gibi kapıya götürdü beni.

“Kütüphane bizi bekliyor, Mr Inchbold. Görevinizi öğrenme vakti geldi.”

Yedinci Bölüm

Meydana çıktı ki görevim, en azından ilk bakışta, tam anlamıyla kolay olmasa da, nispeten basitti.

Sir Ambrose'un kitaplarıyla ilgiliydi görev. Başka ne olabilirdi ki? Alethea beni yeniden kütüphaneye –kanatlı pencereden gelen ışık huzmesi ile aydınlandığında daha da hacimli görünüyordu burası– soktuktan sonra, bir kitap listesi çıkardı. Toplam on iki tane. Alethea Pontifex Hall'a geri döndüğünde kütüphaneden bu kitapların kaybolmuş olduğunun ortaya çıktığını söyledi. Koleksiyonu tamamlamak ve kütüphaneyi Sir Ambrose'un ölümündeki haline döndürmek istediği için de hepsinin bulunması şarttı.

“Yani bu kitapları yerine koymak için başka nüshalarını bulmamı istiyorsunuz...” Sayfadaki başaşağı isimleri okumaya çalışıyordum. Nihayet her şeyin açıklığa kavuşuyor olmasından dolayı bir rahatlama –belki biraz da hayal kırıklığı– duydum. On iki kitap için bunca velvele. Boynumu hafifçe eğerek, isimlerden birini okuyabildim: Girolamo Benzoli'nin *Historia del Mondo Nuovo*'su. “Anlıyorum. Pekâlâ. Sanırım bu nüshaları bulabilirim –”

Zannımdan ötürü tuhaf bir şekilde kızmış görünen Alethea sözümü kesti.

“Hayır, Mr Inchbold. Anlamıyorsunuz. Bu kitapların kütüphaneye geri getirilmesi şart dedim.” Parmakıyla sayfaya sertçe vurdu ve sayfa, tiyatro ürünü gök gürültüsüne maruz kalmış gibi zangırdadı. “Aynen *bu* nüshalar yani, orijinalleri. Hepsi babamın armasını taşıyan ex-libris'inden tanınabilir. Bakın...”

Raftan rasgele bir kitap seçip açtı. Kapak içinde

siyah beyaz bir kalkan kabartması vardı. Sonra kitabı bana verdi, Leonzio Pilato'nun Latince *Ilyada* tercümesinin bir baskısıydı bu. Onu daha da sinirlendirme korkusundan, amblemi daha yakından inceledim. Kalkanın bir ters V ile bölündüğünü ve zemin renginin üzerine tek bir simge kondurulmuş olduğunu gördüm: iki mühürlü ve iki tokalı, açık bir kitap. Çok uygun, diye düşündüm. Ayrıca fark ettim ki bu şekil, Sir Ambrose'un simetrilere yönelik tuhaf düşkünlüğünü de açık ediyordu, çünkü kalkanın sol yarısı, sağ yarısını mükemmelen yansıtıyordu. Daha doğrusu, renkleri hariç mükemmelen yansıtıyordu, zira kalkanın iki yarısı zemin ve simge renklerini deşış tokuş etmişti: sağda siyah olan yerler solda beyaz, sağda beyaz olan yerler ise solda siyahtı. Bu yüzden ters V'nin sol yarısı siyah, sağ yarısı beyazdı; simgenin ise sol yarısı beyaz, sağ yarısı siyahtı, vesaire. Bu durum ortaya hem yansıma hem tezattan, çeşitlilikle ya da farklılıkla iç içe simetriden oluşan, tuhaf bir etki çıkarıyordu. Bu düzenin tek istisnası aşağıda açılmış olan tomar idi. Tomarın üstünde Sir Ambrose'un artık aşına olduğum şiarı yazılıydı: *Littera Scripta Manet*. "Yazı baki kalır." Aynı anda hem vaat hem de tehdit gibi görünen bir şiardı bu.

Kitabı kapayıp başımı kaldırdığımda, Alethea'nın beni tuhaf şekilde gergin bir samimiyetle incelemekte olduğunu gördüm. Az önceki melankolik ve hülyalı hal gitmişti; şimdi tetikte ve tedirgindi. Kitabı geri verdim. Onu dikkatle rafa yerleştirdikten sonra, dikkatini yeniden bana çevirdi.

"Benden babanıza ait olan on iki kitabı bulmamı istiyorsunuz", diye söze girdim. "Onun ex-libris'ini taşıyan on iki kitap." Kaşlarımı çatmış, başaşağı listeye şüpheli bir şekilde bakıyordum. Birkaç tane daha kitap ismini çıkarabilmişim. Biri Juan de Castellanos'un *Ele-gias de varones ilustres de las Indias*'ıydı, biri Pedro de

Léon'un *Primera parte de la crónica del Perú*'su – tıpkı Benzoli baskısı gibi, bu ikisi de İspanyollar tarafından yapılmış Yeni Dünya araştırmalarının vakayinamele-riydi. “Ama bu zor olabilir”, diye ekledim, en profesyonel ses tonumu takınarak, “hatta imkânsız olabilir. Başlarına bin bir ayrı şey gelmiş olabilir. Herhangi bir yerde olabilirler. Ya da hiçbir yerde olmayabilirler. Ya garnizondaki askerler tarafından yakıldılarsa?”

Kaşlarının oluşturduğu iki yay arasında dikey bir çizgi belirdi. Başını iki yana salladı ve bana zorluk çıkaran bir çocuğa muğlak meseleleri açıklamak mecburiyetinde kalmış birinin bıkkın ifadesiyle baktı. Kızardığımı hissettim – kısmen öfkeden, ama aynı zamanda daha ince bir şeyden de dolayı, çünkü görünümündeki değişimin bana yönelik bariz asabiyetinin ötesine geçtiğini fark etmiştim. Bu sabah yüzü pudralanmış, dudakları hafifçe boyanmış ve koca bir yığın oluşturan saçları, en azından kısmen, siyah bir dantel boneyle zapturapta alınmıştı. Hâlâ hem endam hem de tavır açısından azametli idi –hatta erkeksi bile diyebilirim– ama yine de... doğrusu... epey çekici görünüyordu. Hatta, dehşet verici şekilde yersiz bir vaziyet de olsa, bana Arabella'nın portakal çiçeği parfümünü hatırlatan bir tür bitki yağı kokusu bile aldığımı düşündüm. Ancak Alethea'nın cazibeleri Arabella'nınkilere –benim sessiz, mütevazı Arabella'mınkilere– öyle zıttı ki, buradaki karşılıklarını tanımakta ve takdir etmekte zorlanıyordum; ister yüz pudrası ve allık olsun, ister olmasın. Çabucak bakışlarımı kaçırdım, bunu yaparken de sayfada dördüncü bir kitap ismi yakaladım: Edward Wright'tan *Birtakım Seyir Hataları*.

“Lütfen, Mr Inchbold. Çok dikkatlice dinlemelisiniz.” Sesi vaziyetin görünürde gerektirdiğinden daha ciddi ve ısrarlıydı, o zamana kadar kadınlarla ilişkilendirdiğim sabır ve adaptan eser yoktu. “Sizinle bir

kitabı bulmanız için anlaşmak istiyorum. Sadece tek bir kitabı. Mutlulukla söyleyebilirim ki, diğeri on bir kitabın yeri tespit edildi. Fakat bu sonuncusunun, on ikinci kitabın yeri tespit edilemedi – denenmediğinden de değıl üstelik.”

Demek bunca velvele, tek bir kitap içindi. Belli etmeden içimi çektim. “Demek benimle iş yapmak istemenizin sebebi bu on ikinci kitap.” Sesimden umarsızlığı uzak tutmaya çalışıyordum. Onun sinirinin bozulduğunu bir kez daha görmek gibi bir niyetim yoktu.

“Kesinlikle. Çünkü, mesele řu ki, birçok şey sizin onu bulmanıza bağılı.”

“Tek bir kitap için birini ta Londra’dan buraya getirmek fazla zahmet gibi görünüyor.”

“Çok değıerli bir kitap.”

“Değıerli bir kitap için bile.”

Kara kaşlarının arasındaki dikey çizgi derinleşti. “Mr Inchbold, görevinizin öneminin altını çizmek istiyorum.”

“Çizdiniz zaten.”

Ama işin içinde “altını çizmediğı” daha birçok şey vardı; ondan emindim. Bana anlattığı her şey daha büyük, açığı çıkmamış bir hikâyenin, sadece ima edilmiş bir entrikanın içinden titizlikle seçilmiş gibiydi. Mesela babasının düşmanları, hani řu “başka ilgililer”. Onlar da bu esrarlı on ikinci kitabı elde etmenin mi peşindeydiler? Ama öte yandan, anlattıklarının –babası hakkında, kocası hakkında söylediklerinin– ne kadarına inanma lüksüne sahip olduğumu da merak ediyordum.

Ona sırtımı dönmüştüm, ölçölüp biçilmiş birkaç saniye boyunca pencereden dışarı, köhne kurşun çerçevelerinden tehlikeli bir şekilde sarkan cam parçalarının ötesine doğıru dik dik baktım. Hafifçe boğazımı temizledikten sonra sordum: “Peki ya reddedersem?”

“O zaman i imiz de kaybederiz”, diye cevapladı s kunetle. “O zaman durumum hayli talihsiz bir hal alır.”

“Ba ka kitap ılar da var.”

“Olabilir. Ama hi biri, zannediyorum, sizin kaynaklarınıza sahip de il.”

Do ruydu bu, ya da en azından  yle d   nmek benim ho uma gidiyordu. Ancak gururumu ok amanın bir faydası yoktu. Hemen onun ardından, a   zl    me hitap etmenin de.

“Size  ok iyi bir  cret  deyece im.” Bir metre kadar arkamdan gelen sesinde daha  nce hi  duymad  ım bir tını vardı. “Y z sterlin. Kafi gelir mi? Artı masraflar, elbette. Seyahat etmeniz gerekece ini zannediyorum.”

“Seyahat mi?” Bu fikir beni deh ete d   rm   t . Nonsuch House’dan ba ka hi bir yere seyahat etmek gibi bir iste im yoktu. Y z sterlin iyi bir mebla  idi, do ru. Ama daha fazla parayı ne yapacaktım ki? Yılda 150 ’luk hatırı sayılır gelirimle, pipomla, koltu umla ve kitaplarımla keyfim gayet yerindeydi.

“Y z sterlin sadece g revi *kabul etmeniz* i in, diktatinizi  ekerim”, diye devam etti. G zlerinin ensemdede neredeyse delik a mak  zere oldu unu hissedebiliyordum. “Sonra, e er kitabı bulursanız... ki eminim bulacaksınız... y z daha. İki y z sterlin, Mr Inchbold” – ses tonunun hafifli i, teklifin b y kl   yle  eli iyordu – “sadece bir kitabı arayıp bulmak i in iki y z sterlin. Tek  artım, a  ınızı sıkı tutmanız, elbette.”

Bir kitap i in iki y z sterlin mi? Paltomun ete ini kullanarak g zl k camlarımı kuvvetle silmeye koyuldum. Merakım, ona gem vurmada kulland  ım g  l  zincirlerden kurtulmaya ba ladı. *Tek* bir kitap i in iki y z sterlin mi? Duyulmamı   ey. Sa malık. O fiyata benim sto umun yarısı alınabilirdi. Ne t r bir kitap

böyle bir meblağ edebilirdi ki? Aziz Augustinus'un *Confessiones*'inin Caxton ciltli baskısı dahi –dün gece gözüme çarpan baskı– böylesine muazzam bir fiyata gitmezdi.

Gözlüğümü yeniden taktım ve bir süre hiçbir şey demedim. Alethea sessiz kalmıştı, benim cevabımı bekliyordu. Eh... kaybedecek neyim vardı ki? Seyahat etme-me gerek kalmaması bile mümkündü. Onca komisyon-cum vardı, tabii: Oxford'da, Paris'te, Amsterdam'da, Frankfurt'ta, iyi adamlar. Ayrıca Paternoster Row ya da Westminster Hall'daki ya da kendisini gönderme-yi uygun gördüğüm başka herhangi bir yerdeki ufak kitapçıları tarama konusunda Monk'a güvenilebilirdi. Hatta kim bilir, kitap şu anda benim ceviz ağacından yapılma raflarımda duruyor bile olabilirdi. Eh, bun-dan daha tuhaf şeyler de oluyor hayatta. Ne de olsa, Sir Walter Raleigh'nin yazdığı *Büyük, Zengin ve Gü-zel Guyana İmparatorluğu'nun Keşfi*'nin –bir dakika önce başaşağı kâğıttan okumayı başardığım beşinci bir kitap ismi– bir nüshasının raflarımda durduğunu bili-yordum mesela.

Ona bakmak için döndüm. Neredeyse kendime engel olamayarak, elimi uzattım.

“Ee? Sorabilir miyim, nedir bu kıymetli kitabın adı?”

O öğleden sonra Londra'ya dönüş yolculuğu için arabanın koltuğuna yığılmıştım. Saatlerdir –*günler-dir*– ilk kez gevşediğimi hissettim. Phineas kırbacını şaklattı, atlar ileri doğru atıldı, güdük ağaçlar arka pencerenin önünden hızla geçmeye başladı. Ama sonra kemer altına yaklaşırken eve doğru son sürat giden bir atıyla çarpışmamıza ramak kaldı.

“Sir Richard!”

“Seni ihtiyar ahmak! Çekil yolumdan!”

“*Tabii*, Sir Richard!”

Phineas dizginleri yana doğru hızla çekti. Araba yolun çimenli sınırına doğru yalpaladı, sağ ön teker bir taşın üstünden sıçrayarak bir çukura girdi. Öne doğru devrilip arabanın zeminine düştüm, kalçamı incittim. Atlı yarı doru, yarı kır bineğini mahmuzladı ve kargamsı bir gaklamayla pencerenin önünden geçip gitti.

Ben doğrulduğumda çukurdan çıkmış, kemerin altından geçiyorduk. Acıdan yüzümü buruşturarak oturduğum yerde arkama doğru döndüm ve minicik pencerenin üzerindeki deri örtüyü kaldırdım. Atının atından indiğini ve eğilerek Alethea’ya selam verdiğini, Alethea’nın ise reverans yapıp elini uzattığını gördüm. Onun gelişini beklediğinden, çoktan bir binici kıyafeti giymişti bile. Ziyaretçisinin eski moda, fırfırlı bir yuvarlak, beyaz yakası ve esintide titreşen mor kurdeleli, yüksek tepeli bir şapkası vardı. Bir saniyeliğine Pontifex Hall’un ek binalarıyla çerçevelendiler, bir yağlıboya tablodaki iki figür gibi. Sonra bir köşeyi döndük ve tablo kırık bir duvar ve bakımsız çalılık sıralarıyla yarıldı.

“Sir Richard Overstreet”, diye seslendi Phineas, bir kez olsun kendiliğinden bilgi vererek. “Bir komşu. Lady Marchamont’la nişanlılar.”

“Demek öyle?”

“Bu sene bitmeden evlenirler sanıyorum. Bana sorarsanız, alçağın teki, efendim.”

“Öyle mi?”

Ama Phineas diyeceğini demişti. İfşaatı bununla sınırlı kalacaktı. Sonraki üç gün boyunca, kasvetli bir sessizlik içinde yolumuza devam ettik.

Ancak olay benim üzerimde tuhaf bir etki bıraktı. Kızgınlığım ve sabırsızlığım kaybolmuş, yerine başka bir şey gelmişti. Çünkü önceki gün bir noktada, küçük bir gedik açılmıştı. Alethea’ya dair bazı imgeler, hafı-

zanın düzensiz oluklarından sızıyordu yine. Gözlerimi kapattığımda bu sızıntı yapan kanallar, onun kitapların üzerine eğilmiş, ciltlerin üzerindeki tozu üflediği, sevgilisinin yüzünün kavislerini inceleyen biri gibi parmaklarını onların yüzeyinde gezdirdiği imgeleri taşıdı zihnime. Hatta bir keresinde kitaplardan birini dudaklarına götürmüş ve gözlerini kapayarak, bir gül koklar gibi koklamıştı.

Böylece yol önümüzde bükülüp arkamızda çözülürken, kafa karıştırıcı ve beklenmedik bir ruh halinin ilk kıvılcımlarını hissettim. Tıpkı bir apandis gibi artık ihtiyacım olmayan kavruk bir artık organın, kuyruk kemiği ya da yirmi yaş dişi benzeri, çok eskiden tükenmiş bir hayat biçiminden kalma, durgun ve unutulmuş bir şeyin çekingen titremelerini. Birdenbire hem bana mahzende nasıl baktığını hem de kütüphanedeki raflara doldurulmuş düzinelerce sihir kitabını hatırladım ve bir an için orada kaldığım süre zarfında bir cadı gibi bana büyü yapmış olabilir mi –bu tuhaf titremelerin kaynağı bir çeşit kâfir büyü olabilir mi– diye merak ettim. Ama bu saçma fikir üzerine daha fazla kafa yoramadım, sızıntı yapan bent kapakları, kalçamdaki acıyla kapandı. Yine de kısıtlılığı, olayı daha az endişe verici hale getirmiyordu. Başka belirtiler ortaya çıkmıyordu diye tetikte olacaktım.

Koltuğum öne arkaya sallanırken, vadilerin açılıp kapanışını, tepelerin ve ağaçların önce yükselip bizi karşılamalarını, sonra da alçalıp kaybolmalarını seyrettim. Tepemizde barut dumanı gibi gri birkaç bulut vardı. Yine gevşediğimi hissettim. Çok geçmeden Non-such House'un altın kubbeciklerinin ve pirinç rüzgâr güllerinin dumanla kaplı Londra göğünde yükseldiğini görecektim. Çok geçmeden kitaplardan oluşan kalın duvarlarımdan, dünyanın endişe verici muamelelerinden uzakta olacaktım. Dünün hadiseleri, çok

şükür ki uyandığım bir rüyadan başka bir şey gibi görünmeyecekti; nereye yolculuk ettiğimden ya da nelerin vuku bulduğundan emin olamayacaktım.

Fakat yine de elimde bir yadigâr bulunacaktı, yolculuğumun tuhaf maksadının tahrif olmuş bir ispatı. Crampton Magna'ya ulaşırken, kâğıt parçasını cebimden çıkardım ve Alethea'nın eski moda kâtip el yazısıyla yazılmış, leke leke olmuş kelimelere dikkatle baktım: *Labyrinthus mundi*, ya da *Dünya Labirenti*.

Oturduğum yerde sarsıla sarsıla giderken, kâğıdı kaşlarımı çatarak süzdüm, tıpkı Alethea onu elime ilk tutuşturduğunda yaptığım gibi. Bu isim bir yerlerden aşına geliyordu ama nerede duymuş olabileceğimden hiç emin değildim. Dalalet eseri diğer kitaplardan, İspanyol Amerikası'nın uzak bölgelerindeki seyir ve araştırmalar üzerine risalelerden hayli farklı bir eserdi bu. Alethea'nın iddiasına göre on beşinci yüzyılın başında yazılmış bir parşömendi. Artık kayıp olan bir asli nüshadan, bir papirüsten kopyalanmış ve İstanbul'da bir yazıcı tarafından Latinceye tercüme edilmişti; *re-besque* ya da *arabesco* olarak bilinen gösterişli oryantal kabartmalı ciltteki on ya da on iki tirşe yapraktan biriydi. Alethea, onun hiçbir zaman yayımlanmamış, bilinmeyen bir Hermetik metin olduğu dışında hiçbir şey söylemeye yanaşmamıştı. Ama böyle bir parşömen nasıl iki yüz sterlin değerinde olabilirdi ve nasıl Lady Marchamont'un talihinin esrarlı işareti haline gelmişti, şu noktada bu tür bilmecelelere kafa yormak istemiyordum.

O sırada *Corpus hermeticum* denen metinler hakkında ne biliyordum? Sanırım, başkasından fazlasını değil. Elbette bu elyazmalarının ilk olarak iki yüz yıl önce Floransa'da ortaya çıktığından haberdardım; Cosimo de Medici'nin ajanlarını, onları kapılarından içeri alan her kilise ve manastırda buldukları bütün

parşömenleri alıp, kendi muhteşem kütüphanesine getirmeleri için göndermesinden sonra olmuştu bu. Ve bu araştırmacıların –çoğu Floransa’daki San Marco’dan keşişlerdi– Monte Cassino, Langres, Corvey ve St Gall gibi dört bir yandaki manastırların köhne kütüphanelerinden ve yazıcı odalarından nasıl da onlarca kayıp elyazması topladığını biliyordum. Cicero, Seneca, Livy ve Quintilian gibi itibarlı yazarların ve daha düzinelercesinin eserleri çabucak düzenlenmiş, tercüme edilmiş, incelenmek ve korunmak üzere diğer hazinelerle birlikte Medici Kütüphanesi’ne yerleştirilmişti. Bu âlim-araştırmacıları, katır sırtındaki cesur frerleri düşünmek her zaman hoşuma gitmişti. Onları en mütevazı ama aynı zamanda en asil keşif yolculukları, Kolomb ya da Cabot’un açık denizlere yelken açmasından, dünyayı ele geçiren denizcilik çılgınlığından onlarca yıl önce gerçekleştirilmiş tehlikeli seferlerdi. Hedefleri de altın, baharat ya da ticaret yolları değil, eski elyazmalarıydı; ancak yaban otlarıyla kaplı, eşkiya kaynayan dağ yollarından haftalarca güç bela ilerledikten sonra gizli dünyaları hayata döndürülen birkaç kurutulmuş hayvan derisi.

Ve son olarak şunu biliyordum ki bütün bu keşiflerin en müthişi, 1460 yılı civarında, İstanbul’un Türkler’in eline geçişinin üzerinden henüz on yıl geçmemişken, Cosimo’nun korkusuz keşişlerinden birinin *Corpus hermeticum*’un ilk on dört kitabını Floransa’ya getirmesiyle yapılmıştı. Makedonya’da ortaya çıkarılan hazine, Hindistan’daki baharatlar ve Peru’daki altın kadar kıymetliydi –ya da en azından Cosimo öyle düşünüyordu– ve Medici Kütüphanesi’ndeki diğer bütün elyazmalarının toplamına değerd. Parşömenler Floransa’ya, Giovanni Aurispa tarafından Makedonya’dan çıkarılıp getirilmiş ve henüz tercüme edilmemiş olan Platon diyaloglarından kısa süre sonra ulaşmıştı. Ama Cosimo

Floransa'daki –ve dolayısıyla dünyadaki– en büyük âlim olan Marsilio Ficino'dan önce Hermes'in eserlerini tercüme etmesini istemişti; çünkü Ficino'nun kendi de dahil olmak üzere herkes gibi, o da Platon'un bütün irfanını eski Mısır rahibi Hermes Trismegistos'tan aldığına inanıyordu. Çünkü ne de olsa Apamea'lı Iamblichus gibi eski âlimler, Platon'un Mısır'ı ziyareti sırasında Hermes Trismegistos'un o çok hürmet edilen bilgisini nasıl kana kana içtiğini anlatmamış mıydılar? O halde Cosimo elinde esasları, yani bizzat Hermes Trismegistos'un eserleri varken, niçin gidip Platon denen bir zıppıktı yazarın kopyalarını okusundu ki?

Ficino on dört kitabı Yunancadan Latinceye harıl harıl tercüme ederken önce Floransa'da, sonra da Avrupa'nın geri kalan kısmında çıkan düzinelerce söylentiye göre, Makedonya'da ve başka yerlerde keşfedilmeyi bekleyen daha birçok Hermetik elyazması vardı. Zaman içinde, çok sayıda rahibe rüşvet verildikten ve çok sayıda tapınak talan edildikten sonra, yirmi küsur parşömen daha toplanmıştı. Ancak bunların hepsi de ya daha önce bulunan on dört kitabın, ya da başka üç kitabın nüshaları çıkmış, o yüzden de toplam Hermetik metin sayısı on yedide kalmıştı. Cosimo'nun ölümünden bir asır sonra, Paris'te yayımlanan Makedonya parşömenlerindeki Yunanca metinler ve daha sonra *Corpus hermeticum*'un her iki nüshası da –biri Latince, öbürü Yunanca– çok sayıda düzenleme ve düzeltiden geçti. Görünüşe bakılırsa da Sir Ambrose bunların hepsini, son iki yüz yılda Avrupa'da yapılmış olan bütün baskıları ve tercümeleri vazifeşinas bir şekilde toplamıştı.

Alethea, babasının Lefèvre d'Étaples, Turnebus, Flussas, Patrizzi, Rosseli tarafından hazırlanmış baskılara, hatta bin yıldan önceki Hermetik eserlerden bazılarını toplamış Makedonyalı bir pagan olan Johannes

Stobaeus'un Trincavelli tarafından yapılan baskısına sahip olduğunu göstermek için beni yanına, rafların önüne çağırmıştı. Ama iddiasına göre bu koleksiyonlardan hiçbirinde on sekizinci elyazması, *Dünya Labirenti* yoktu.

Rafın yanında durup hepsini birer birer sayan Alethea'yı şüpheyle izlemiş, Sir Ambrose'un en azından bu kitaplara bu kadar para harcamış olmasının ne kadar yazık olduğunu düşünmüştüm. Doğru, hepsi çok güzel ciltlenmişti ve çoğunu birkaç gün içinde bir düzine koleksiyoncudan herhangi birine satabilirdim. Ama elli yıl önce müthiş Isaac Casaubon, bütün *Corpus hermeticum*'un –güya dünyanın en kadim sihir ve hikmetinin membası olan bu metinlerin– sahtekârlıktan, İsa'dan bir asır kadar sonra İskenderiye'de yaşayan bir avuç Yunan âlimin icadından başka bir şey olmadığını göstermişti. O halde bu düzmece kitaplardan bir tanesinin daha nasıl bir değeri olabilirdi ki?

At arabası dar derenin sığılığında geçerken, tekerlekleri iki yana birer perde halinde su sıçrattı. Peşinat olarak verilen altınlar –bir düzine– cebimde usulca şı-kırdıyordu. Gözlerimi kapadım ve hatırladığım kadarıyla, Londra'nın dumanına ulaşınca kadar bir daha hiç açmadım – yemin ederim bu dumanın kokusu, ömrümde burnuma hiç o anki kadar güzel gelmemişti.

Sekizinci Bölüm

Prag savaşı bir saatten az sürdü. Frederik'in askerleri ve cılız siperleri, on bir kiloluk gülelere ve çakmaklı tüfeklere sahip İmparatorluk ordularına rakip olamazdı. Toplar Yazlık Saray'ın önündeki siper sistemini yer ile yeksan etti, sonra da tüfekçiler işe koyulup, silahlarını çatallı mesnetlere yaslayarak, tepenin yamacından aşağı kaymakta ve yuvarlanmakta olan Bohemyalı piyadelere ateş açtılar. Tüfek misketlerinden kurtulanlar, birkaç dakika sonra av parkından savaş atlarıyla dörtlü gelen süvarilerin kılıçlarıyla biçildiler. Süvariden kurtulanlar kapılardan içeri, kalenin içine kaçtılar; bunu başaramayanlar ise kendilerini Vltava'ya attılar. Azgın düşmanla aralarına suyu alıp Yahudi Mahallesi'ne ya da Eski Şehir Merkezi'ne ulaşma umuyla, nehrin dönemecinden yüzmeye çalıştılar.

Vltava'yı geçerek kaçmaya çalışan başkaları da vardı. Katırların ve beygirlerin çektiği tepeleme dolu arabalardan müteşekkil bir konvoy, üç araba genişliğinde bir kuyruk halinde köprüden geçiyordu. Konvoy nehrin bir tarafından öbür tarafına kadar uzanmakla kalmayıp, Charles Street'i de dolduruyor ve ince bir kanal halinde sıra sıra evlerin arasından, Eski Şehir Merkezi'ne doğru ilerliyordu. Bu düzensiz akıntının ortasında bizzat Kraliçe de vardı, çantaları alelacele toplanmış, bir çingenenin ya da tenekecininkiler gibi tepeye yığılmıştı. Birkaç dakika önce kürklü bir pelerine sarılmış ve bir bohça halinde kraliyet arabasına konmuştu. Şimdi araba köprüden sallana sallana geçerken ve tekerlekleri Kraliçe'nin kaçmakta olan tebaasının kağnılarına ve el arabalarına sürtünürken, pencerelerin sırmalı perdele-

ri kederli bir şekilde kıpırdıyordu. Azizlerin heykelleri yavaşça, titreye titreye geçip gittiler. Birkaç ay önce Kraliçe'nin emriyle başları kesilmişti ve şimdi ürpertici bir manzara teşkil ediyorlardı. Sonra birden Bakire'nin ahşap heykeli girdi görüntüye, yine titrek bir hayalet. Fakat sürücü bağırды ve atlara kırbacını şaklattı. Nihayetinde Kraliçe Eski Şehir Merkezi'ne girecekti, Kutsal Ana ister olsun, ister olmasın.

Emilia da Eski Şehir Merkezi'ne giriyordu. Sir Ambrose ile beraber önce İspanyol Odaları'ndan, sonra da kaleden dışarı kaçmıştı. O kaçtığında kale neredeyse tamamıyla boşalmıştı. Kürk ve şarap dolu el arabalarıyla avluları geçen hizmetkârlar kalmıştı geride sadece, İmparatorluk kuvvetleri kapılardan içeri girip de yağma tam anlamıyla başlamadan önce ne bulabiliyorlarsa alıyorlardı. Ancak İmparatorluk kuvvetlerini kütüphanede pek az şey bekliyordu. Odalarından ikisi yanıyordu; alevler koridorları siyah duman bulutlarıyla doldurmuş, kale bahçesini ve katedralin soğan şekilli kubbesini gösterişli, titrek bir ışıqla yıkıyordu. Gülle bir mangalda ısıtılmış, o yüzden de çarptıktan hemen saniyeler sonra alevler duvarın enkazından dışarı sıçramıştı. Sir Ambrose, muazzam gölgesi arkasındaki duvara sıçrarken, pelerinini alevlere doğru savurmuştu, ama nihayetinde daha da yükselen ve önce sıvalı tavanı, sonra da havayı karartan alevler karşısında mağlup olmuştu. Hızla arkasına dönerek, siyah eldivenli elini uzatmıştı.

“Gel! Bu taraftan!”

Dışarıdaki avluda binicisiz bir atın dizginlerini yakalamış, sonra da üstüne atlayıp onu da yanına çekmişti. Eski bir beygirdi bu, biniciden çok arabaya alışmış bir hayvan; ama Sir Ambrose onu hızlı sürdü, mahmuzlayarak Küçük Şehir'e giden dik yokuştan indirdi. At, nalları kıvılcımlar saçarak basamaklardan

inerken, Emilia eyerin arka kaşına tutundu. Önlerinde Küçük Şehir Meydanı uzanıyordu. Katır arabalarının oluşturduğu nehir, veba sütununun önünde ikiye ayrılıyor, sonra tekrar birleşip eskisinden de kalın bir hale geliyordu. Emilia şimdiden köprü kulesinin sivri tepesinin, Eski Şehir Merkezi'nin fırlıdaklardan ve diğer kule tepelerinden oluşan inişli çıkışlı kalabalık fonunun önünde iki yana sallandığını görebiliyordu.

Nereye doğru gidiyorlardı? Sir Ambrose kütüphaneden çıktıklarından beri pek az konuşmuş, sadece onu peşinden gelmeye, sıkı tutunmaya ve her kenet taşının altından geçerken başını eğmeye yönelik kısa komutlar vermekle yetinmişti. Kendini takdim etmeye bile zahmet etmemişti – Emilia onun en iyi zamanlarında bile bir Türk'ün adabına sahip olduğunu keşfedecekti sonraları. Fakat şimdiden kim olduğunu tahmin edebiliyordu. Uzun boylu İngiliz'in, başka düzinelerce parşömenle beraber Altın Kitaplar'ı –Vilém'e göre Sultan Mehmet'in 1453'te şehri ele geçirmesinden beri gün ışığı görmemiş bu kadim eserleri– İstanbul'dan Prag'a getiren ajan olduğunu biliyordu. Ama Vilém ona İngiliz'in Bohemya'ya dönüşüyle ilgili hiçbir şey söylememişti. Besbelli ziyareti *sub rosa*, yani büyükelçilerin söylediği şekliyle “gülün altında” –*gizlice*– yapılmıştı. Onun burada olduğunu bilmesinin yegâne sebebi, bu defa eskisi gibi İspanyol Odaları için kitap satın almaya değil satmaya, kitap karşılığında asker ve tüfek misketi almaya geldiği yolunda Královsky Sarayı'nda dolaşan söylentilerdi.

At, arabaların ve koşum atlarının arasından köprüdeki derme çatma alayı hızla geçti ve eşkin giderek Charles Street'e girdi. Burada, nehrin karşı tarafında güzergâhları birden daha dolambaçlı ve çapraşık bir hal aldı, hızları iyice arttı. Sir Ambrose sürüden ayrıldı ve atı dörtünale sürüp, Eski Şehir Merkezi'nin derinlik-

lerine giden daha loş ve dar bir dizi sokağa soktu. İyi bir binici olmayan Emilia, dengesini kaybettiğinden düşmemek için sürücünün pelerinine sıkı sıkı tutunmak zorunda kalıyordu. Sir Ambrose'un kılıcının sapı kalçasına batıyordu. Şu ucu kalın, kavisli kılıçlardan biriydi; okuduklarından bildiği kadarıyla, adına pala deniyordu – Sir Ambrose'un İstanbul'dan getirdiği şeylerden biri de bu olmalıydı. Kemerindeki kılıfın içinde bir tabanca görebiliyordu, ayrıca bir tane de çizmesinin içinde. Gözlerini kapayıp daha sıkı tutundu.

Dağdaki topların sesi kesilmişti, belli ki görevlerini tamamlamışlardı. Şimdi sadece taşın üstündeki nalların sesleri ve uzaklardan tek tük tüfek atışı geliyordu kulağa. Cesaretini toplayıp gözlerini açtığında, tek bir duman sarmalı içinde bir görünüp bir kaybolan kaleyi gördü. Çok daha yakında, sokağın bir tarafındaki evlerden birinin yan duvarında ise başka bir şey gözüne çarptı, zar zor okunan bir şey. Kurumla kaplanmış hımsın üzerine tebeşirle yazılmış tek bir hiyeroglif:

Bu şekil aşına görünüyordu. Epey yakın bir zamanda görmüştü ama nerede gördüğünü hatırlayamıyordu. Başka bir duvarda mı? Yoksa bir kitapta mı? Hiyeroglifin yanından geçerlerken önüne döndü, sonra da uçarcasına bir kemerin altına girerlerken başını eğdi.

Sonraki çeyrek saat boyunca at sırtında sokaklara girip çıktılar, atın bir dakika önce seğirttiği sokaklara paralel tali yolları kullanarak kuzeye doğru gittiler. Su yolları donmuş, kir ve çamur buz tutup sertleşmişti. Kaybolup kaybolmadıklarını merak etti. Dönüp duru-

yorlarmış, daha önce geldikleri yöne doğru gidiyorlarmış gibi görünüyordu. Daha önce köprüyü hiç geçmemiş, Eski Şehir Merkezi'ne ya da sokaklarından, din okulu ve sinagoglarının önünden dötnala geçtikleri Yahudi Mahallesi'ne hiç girmemişti.

Bir ara, Yahudi Mahallesi'nin sınırındayken arkalarındaki sokaktan bir silah sesi yükseldi. At, patlama sesiyle şahladı ve hızla bir sonraki sokağa daldı. Emilia da sestten irkilmişti. İmparator'un askerleri bu kadar kısa sürede kapıları geçip Eski Şehir Merkezi'ne girmişler miydi? Bir patlama daha oldu, bir şey başlarının yanından vızıldayarak geçip sinagog duvarındaki sadaka kutusuna çarptı ve içindeki sikkeleri şakırdattı. Rüzgârdaki o acı barut kokusunu alabiliyordu şimdi. At hızla ilerlerken, başını çevirip baktığında arkalarındaki sokakta üç atlı gördü.

İlk başta onları Kazaklar sandı, Avrupa'nın en sert ve vahşi savaşıları, sarayın mutfaklarıyla buluşkhanelerinde dolaşan sayısız korku dolu rivayetin konusu. Ama bu üçlü, Kazaklar gibi giyinmemişti – üstlerinde o uzun ceketlerden ve yüksek tepeli astragan şapkalardan yoktu. Onun yerine uşak üniforması giymişlerdi: kıyafetleri pelerinden pantolona simsiyahtı ama hasır fitilli mumla aydınlanmış bir tavernanın yanından hızla geçerlerken, yenlerindeki sırma parıldadı. Daha önce hiç böyle kıyafet görmemişti; Prag'da da, Heidelberg'de de. Böylesine korkunç suratlar da görmemişti. Bu esmer ve sakallı yüzler, cinayet maksadıyla bir canavarınki gibi çarpıklaşmıştı. İçlerinden biri tabancasını kaldırırken sırma tekrar ışıldadı. Ama Sir Ambrose çoktan çizmesinden kendi tabancasını çekmiş, ateş etmek üzere kıvrılıp arkasına dönmüştü bile. Kısa bir tıslamanın ardından fitil tutuştu ve burundan sadece on beş santim ötede çaktı. Yine o acı koku. Emilia, kör olmuş halde, dehşetle çığlık attı. Sir

Ambrose bu sefer kılıftaki tabancaya hamle ederek, atını bir sonraki sokağa sürdü.

Emilia tekrar gözlerini kapayarak, çaresizce Sir Ambrose'a sıkı sıkı tutundu. Ama başka silah sesi duyulmadı. Birkaç dakika ve çok sayıda dönüşün ardından, daha hızlı bineklerin üstündeki takipçilerini her nasılsa atlatmışlardı. Gözlerini açtığı anda beyaz benekli at çift kuleli bir kilisesi ve bir saat kulesi olan, geniş bir avluya giriyordu. Eski Şehir Merkezi'ne varmışlardı. Kaldırım taşlarının üstünde onlarca at ve yük katırı dolanıyordu. Üniformalı adamlar bağıra çağıra İngilizce, Almanca ve Bohemce komutlar yağıdırıyor, başka birtakım adamlar ise rıhtım işçileri gibi koşuşturuyordu.

Sir Ambrose atıyla ortalarına daldı, kaldırım taşlarının üstünden verevlemesine geçerek, ince cumba pencereleri ıslıl ıslıl bir sıra kemerli eve geldi. Nispeten büyük olan evlerden birinin önünde, nefes nefese kalmış olan hayvanın dizginini çekti ve çabucak inip Emilia'yı da dirseğinden tutarak attan indirdi. Emilia kaldırım taşlarının üstüne inerken, Sir Ambrose'un buruşturduğu suratı Galyalı Amadís ya da Phoebus Şövalyesi'nden ziyade siyahlara bürünmüş takipçilerini getiriyordu akla. Kurtarılmış mıydı acaba, yoksa yakalanmış mıydı?

Cephesi güzelce boyanmış ev, hızla geçen meşaleleri ve koşturan insanlarıyla hayli kafa karıştırıcıydı. Sir Ambrose onu tezeklerden ve sanki güçlü bir dalgayla sütunlara vurmuş bagajlardan oluşan takımadaların arasından kemerin altına götürdü. Eşekler anırıyor, havada alevler parlıyordu. Nereye götürüyordu onu? Av köpeğinin ağzındaki kuş gibi hissediyordu kendini. Bir an kolunu kurtarmaya çalıştı – ilk direnişiydi bu. Sonra, bir meşalenin yanından geçerlerken, adamın öbür elinde bir şey tuttuğunu gördü. Eldiven çıkmıştı

ve parmaklarında mürekkep lekesi vardı. Hemen sonra, elindeki cismin bir kitap olduğunu anladı. Kütüphaneden aldığı kitaptı bu; daha önce Vilém'in masasının üstünde duran, deri ciltli parşömen. Yine kolunu büküp kurtarmaya çalıştı ama o sırada kapı açıldı ve Emilia, çekiştirilerek içeri alındı.

II.

Sırların Tercümanı

Birinci Bölüm

Zor bir yolculuğun ardından Crampton Magna'dan bitkin halde döndüğümde, Nonsuch Kitapları hiç de beklediğim gibi keşmekeş halinde değildi. Phineas beni Londra Köprüsü'nün üzerinde bırakırken, cilalı pencerelerin birinden, içerideki Monk'ı gördüm. Tezgâha doğru eğilmişti; başının arkasındaki kitaplar raflara asker nizamı sıralanmış, ciltleri öğleden sonra güneşinde hafifçe ışıldıyordu. Her şey yerli yerindeydi – niyetim ben de dahil. Sürgünüm sona ermişti.

Arabadan indiğimde, sanki Pontifex Hall'un kirinden ve çürümüşlüğünden kurtulmak istiyormuş gibi, çizmelerimin tabanını küçük kaldırım taşlarına kuvvetle vurdum. Durup alnımı sildim ve birkaç derin nefes alarak, nehirden gelen acı kokuyu ciğerlerime çektim. Saat öğleden sonra ikiye geliyordu. İnsanlar ellerinde yemekleri, pazarlardan dönüyor, köprüyü geçip Southwark'a adım atıyorlardı. Kadınlar ve hizmetçiler kaldırımda yanımdan geçip giderlerken, sepetlerin içinden paket kâğıdına sarılı dana inciklerin, kocaman alaycı gülümsemeleriyle gümüş yüzgeçli balıkların uçları görünüyordu. Gittim, minnettar bir şekilde içimi çekerek ve kendime bir daha Londra'nın dışına çıkmayacağıma dair –kısa süre sonra bozacağım– bir söz vererek, yeşil kapıyı açtım.

“Efendim! İyi günler!” Monk yanmış bir kedi gibi oturduğu yerden fırlayıp, bavulu eşikten içeri çekme-me yardım etti. “Seyahatiniz nasıl geçti, Mr. Inchbold? Taşradan memnun kaldınız mı?” Bavula tuhaf gözlerle bakıyordu, sanki onun tıka basa kitapla dolu olmasını bekliyormuş gibi. Gayet haklı bir şekilde, yolculu-

ğumun tek vesilesinin bu olabileceğini düşünüyordu. “Hava güzel ve kuru muydu, efendim?”

Buna ve heyecanla sorulmuş başka birçok soruya sabırla cevap verdim. Bu işi bitirdiğimde, St Magnus the Martyr’in çanları saat altıyı çalıyordu, o yüzden tenteyi kaldırdım, kepenkleri kapattım ve kapıyı kilitledim. Bu işleri biraz isteksizce yaptım. Çünkü kendimi o güzel rutinin sularına bırakmak; devamlı müşterilerimin kapımdan içeri aktığını görmek; onların aşına yüzlerinin ve seslerinin geçen haftanın tedirgin edici anılarını sulandırması için can atıyordum. Monk, tezgâhın üzerinde duran mektuplarımı fark ettiğimi gördü. Mösyö Grimaud’dan beklediğim mektubun nihayet geldiğini söyledi.

“Gel bakalım, Monk.” Helezoni merdiveni çıkarken, bir taraftan da mektubu okuyordum. Demek Vignon’un hazırladığı Homer baskısını ele geçiremiştik; ama bu hayal kırıklığı dahi neşemi söndüremedi; çünkü şimdi burnuma o güven verici yemek kokusu, kulağıma ise mutfaktaki kap kacağın aşına tangirtisi gelmişti. “Bakalım Margaret bize ne yemek yapmış?”

Ama elbette bu sorunun cevabını biliyordum: Bugün günlerden çarşambaydı, dolayısıyla da Cheapside’deki pazardan alınmış bir tavşan, her zamanki gibi şişte kızarıyor olacaktı; tabii Covent Garden’den alınmış tatlı patateslerin kaynadığı bir tencerenin yanında. Ve her zamanki gibi, Margaret bir şişe Navarre şarabını açmış olacak, ben de kumaş kaplı koltuğumda otururken kendime bu şaraptan beş parmak içme müsaadesi verecek ve iki içimlik tütün tüttürecektim.

O sırada acil işimin, şifrenin gizemini çözmek olduğunu düşünüyordum. Elyazmasının nüshası en azından bir iki gün bekleyebilirdi. Neden önceliklerimin bu şekilde olduğu hissine kapıldım, bilmiyorum.

Muhtemelen iki esrarlı metnin –biri elimde olan, diğeri ise aradığım– bir şekilde birbiriyle ilişkili olduğunu ve ilkinin çözülmesinin ikincisinin çözümüne de yol açabileceğini düşündüm. Sir Ambrose’un kendisi de bir şifre olduğundan –en azından benim için öyleydi–, kâğıttakileri çözmek, onun hakkında Alethea tarafından lütfedilmiş azıcık bilgiden öte bir şeyler öğrenmemi de sağlayabilirdi. Elbette bunun aksinin geçerli olacağını görecektim; çünkü zannettiğimin aksine, şifre yolumu bulmamı sağlayacak altın iplik değildi ve beni labirentin merkezinden giderek daha da dışarı doğru götürecekti. Ama o sırada bunu bilemezdim, bu yüzden de yemeğimi bitirirken, rafta duran steganografi* ve “örtülü yazı” kitaplarımdan faydalanarak, şifreyi çözme girişiminde bulunmaya kararlıyım. Ayrıca Oxford’daki Wadham Koleji’nde matematikçi olan kuzenim Erasmus Inchbold’a da bir mektup yazmaya karar vermiştim.

Merdiveni çıkıp çalışma odama girdim ve don yağından yapılma bir mum yaktım. O saatte Monk tavanarasındaki odasına, Margaret ise Southwark’taki kulübesine çekilmişti. Dışarı, köprü payandalarının arasında kıkırdayan dalgaların haricinde sessizdi. İçeride ise günün son ışıkları, nehir manzarası çoktan üst üste yığılmış kitaplar tarafından kapanmış olan pencereye vuruyordu. Çalışma odası ufacık bir yerdi, helezoni merdivenin üstündeki odalar arasında alt katın istilasına uğramış ilk yer orasıydı. Odadaki her bir yatay yüzey kitaplarla tepeleme doluydu, aşağıda şamdanımı koyacak yer kalmayınca büromdan kaldırmak zorunda kaldığım bir yığındı bu.

Şifremi incelemeyi önce Pontifex Hall’dan getirdiğim, Alethea’nın bana verdiği kâğıt parçasına bir

* Şifreli yazı. (Ed. n.)

baktım: *Dünya Labirenti*. Bir Hermetik metin miydi? Görevim kafamı daha da karıştırıyordu şimdi. Devir akıl ve bilimsel keşif devriydi, *Corpus hermeticum*'un sözüm ona gizli irfanının devri değil. Artık Hermes Trismegistos ve Cornelius Agrippa gibi büyücülerin yerine Galilei ve Descartes okuyorduk. Kan nakilleri gerçekleştiriyor ve Satürn'ün halkalarının bileşimi üzerine tezler yazıyorduk. Lord Arundel tarafından Yunanistan'dan getirilen kadim mermer heykellerin güzel biçimlerine rağbet gösteriyor ve onları taklit etmeye çalışıyorduk. Dini sebeplerden ötürü değil, maddi ve ticari menfaat için savaşıyorduk. New England'da bir üniversite, Londra'da ise "Kraliyet Fen Bilgisini Geliştirme Cemiyeti" kurmuştuk. Artık cadıları yakmıyor, şeytan çıkarmıyorduk. Artık guatr gibi bir hastalığın asılmış bir adamın elinin temasıyla ya da frenginin St Job'a* edilen dualarla iyileşeceğini düşünmüyorduk. Her şeyden önce, medeni bir halktık. O halde *Corpus hermeticum*'un muğlak irfanı, sahte hikmeti bizi ne şekilde ilgilendirebilirdi ki?

Az sonra kâğıdı bırakıp, şifreyi aldım. Daha da esrarlıydı bu. Filigranı incelemek için kâğıdı ışığa tuttum. Ortelius'un *Theatrum orbis terrarum*'unun sayfalarında kullanılan, soytarı külahıydı – 1600'de Bohemyalı kâğıt imalatçısı tarafından kullanılan sembol. Ancak şifrenin yazılı olduğu kâğıt, imalatçısı tarafından bir bereket boynuzu motifile işaretlenmişti. Motifin iki yanında ise birer harf vardı: solda J, sağda T.

Birden içimde bir heyecan dalgası kabardı. Bu motifi tanıyordum tabii, tıpkı monogramı tanıdığım gibi. İkisi de John Thimbleby'ye, fabrikası doğuya doğru nehrin kıyısında, Shadwell'de olan bir kâğıt imalatçısına aitti. Bu da yaprağın *Theatrum*'a 1600'den çok daha

* Hz. Eyüp. Ç.n.

sonraki bir tarihte yerleştirilmiş olması gerektiği anlama geliyordu. Ancak bu, kâğıdın kimliği konusunda elimde bulunan tek ipucuydu. Üstelik muhtemelen faydasızdı da, çünkü Thimbleby ülkedeki en büyük kâğıt tedarikçilerinden biriydi ve çeyrek asırdan uzun süredir bu işin içindeydi. Yine de hangi matbaacılar – Kral taraftarlarına mı, püritenlere mi – kâğıt tedarik ettiğini ve Dorsetshire’a hiç mal gönderip göndermediğini öğrenmek için ona ziyarette bulunmaya değerdi.

Yaprağın öbür tarafını çevirip kokladım, sonra da başka herhangi bir şekilde işaretlenip işaretlenmediğini anlamak için ona dilimin ucuyla dokundum. En amatör şifrecilerin dahi “gizli mürekkep” denen şey vasıtasıyla mesajlarını ayrı ayrı yöntemlerle ustalıkla bir şekilde saklayabildiğini biliyordum. Soğan, şarap, kezzap, damıtılmış böcek suyu – görünüşe göre neredeyse her şey kullanılabilirdi. Gizliliğe tuhaf bir şekilde önem veren Alethea’nın bu taktiği kullanmamasına şaşırmıştım. Ama iyi ki de kullanmamıştı. Çalışma odamda kimyacılık ya da eczacılık oynamaya, kap kap suyla ve kovadaki kömür tozuyla uğraşmaya hevesli değildim. Çünkü bu gizli mesajları çözmek için öyle yapmak gerekiyordu. Mesela çözünmüş şaptan – genellikle kanamayı durdurmak, tutkal yapmak ya da deriyi işleyip kösele elde etmek için kullanılan bir madde – üretilen özel bir mürekkeple yazılmış mektuplar, ancak kâğıt suya batırılıp da sayfada kristaller oluşunca okunabiliyordu. Keçi sütünden ya da kaz yağından yapılma mürekkeplerle yazılmış olanları ise sayfanın üzerine değirmen tozu serpilene dek görünmezdi; toz serpildikten sonra ise harfler sihirli bir şekilde yeniden belirirdi. Bir başka aldatma yolu ise çürümüş söğüt ağacından damıtılmış mürekkep kullanmaktı; bu mürekkep sadece zifiri karanlık odalarda görünüyordu – ki hatırladığım kadarıyla, ateşböceğinin suyundan yapılma reçete için

de aynısı geçerliydi. Hatta bir yerde nışadır ile bozuk şarap bileşiminden yapılanını bile okumuştum. Söylen-
diği kadarıyla bu kötü kokulu karışımla yazılmış bir
mektup, alan kişi kâğıdı mum ışığına tutmayı akıl ede-
ne dek görünmez kalıyordu.

Ama kendi kâğıdımda bu tür bir müdahale izi bu-
lamamıştım, o yüzden yaprağı bıraktım ve şifre çöz-
meyle ilgili kitaplarımdan ilkinini elime aldım.

Eh, belki de devrimiz tüm bilimsel ruhuna rağmen
henüz eski numaralardan tamamen kurtulamamıştı.
Şifre çözmeyle ilgili endişe verecek kadar çok sayıda
kitap satıyordum – ki bu kitapların büyük bölümü Pon-
tifex Hall'daki raflarda da vardı. Hatta, koca bir raf
steganografi sanatına ayrılmamış mıydı orada? Şimdi
önümde ayıklanmaya hazır keklikler gibi açılmış olan
yığınla kitabın başında otururken, çoğunun son yir-
mi yıl zarfında Londra'da basılmış olduğunu gördüm.
Evet, belli ki devrimiz sırları korumaya –ve açığa çıkar-
maya– kıymet veren bir devirdi. Savaşla ve entrikayla
geçen bunca senenin ardından kimse de bizi suçlaya-
mazdı sanırım.

Raflarımdan birinde Johan von Heidenberg'in
Steganographia'sını bulmuştum. John Trithemius tak-
ma ismiyle yazan Von Heidenberg, rivayete göre İmpa-
rator I. Maksimilyan'ın ölmüş karısının ruhunu uyan-
dırmış bir Benedikt rahibiydi. Ayrıca Napoli'de bir
'Sırlar Akademisi' kurmuş olan okültist Gian Battista
della Porta'nın *Magia naturalis*'i; ve en büyük icadı biri
ileri, öbürü geri doğru dönen iç içe iki bakır diskin oluş-
turduğu "şifre diski" olan Leon Alberti'nin *De cifris*'i
de vardı. Bir İngiliz yazarın, karısı Oliver Cromwell'in
kız kardeşi olan John Wilkins'in yazdıkları da bulu-
nuyordu elimde. Üstelik o en ünlü şifreci kılavuzunun,
Blaise de Vigenère'in ilk olarak 1586 yılında Paris'te
yayımlanmış 600 sayfalık *Traicté des chiffres, ou sec-*

retes manières d'écriture'inin de bir nüshasına sahiptim. Hatırladığım kadarıyla, Pontifex Hall'un raflarında da bu eserin bir nüshası vardı.

Tam iki saat boyunca kâğıdın üzerine eğilmiş halde, başımı umutsuzluk içinde iki yana sallayarak, önce kitaplardan, sonra da o kitaplarda yazan muğlak talimatları üzerinde denediğim şifreden anlam çıkarmaya çalıştım. Şifrenin kendisi basit bir mefhumdur. Bir dizi maskeden oluşur: altında gerçek karakterlerin yüzünün saklı durduğu, başka birtakım karakterlerden. Bu yüzü saklı karakterler kod denen, isteğe göre seçilip belirlenmiş bir düzene, yani şifrenin yazıldığı dile göre değiştirilmiştir. Her dil gibi, bir kodu da kendi kuralları ve düzenleri yönetir. O yüzden de şifre çözmek, sahtekârların gerçek kimliklerini ortaya çıkarmak için bu kuralları ve düzenleri ya bilmeyi ya da keşfetmeyi içerir. Tabiatıyla, mesele de bu sahtekârların maskelelerinin hangi yöntemle düşürüleceğidir. Genellikle alıcı, bu esrarı bir anahtarın, şifrenin yazıldığı dili açıklayan bir tür gramerin yardımıyla çözer. Mesela anahtar, asıl karakterlerin yerine alfabede onlardan iki harf sonra gelen karakterlerin kullanıldığını belirtebilir. Şöyle ki:

ABCÇDEFGĞHIİJKLMNOÖPRSŞTUÜVYZ
CÇDEFGĞHIİJKLMNOÖPRSŞTUÜVYZAB

Bu durumda –sağa doğru iki harflik bir kayma durumunda– şifreci sadece üstteki harfleri alttaki harflerle değiştirmekle yetinir; şifreyi çözen kişi ise iki harf ileri yerine, iki harf geri gider. Bu hayli ilkel sistem ilk defa Jül Sezar tarafından İspanya ve Suriye'deki askerleriyle haberleşmek için kullanıldığından, "Sezar Alfabeti" olarak bilinir. Masamdaki gibi kitaplara göre bu tür bir sistem, biraz tahminde bulunarak çözülebilmiş. Mesela, hurufatçıların faturalarına göre İngilizcede

en çok kullanılan harf E idi, ondan sonra A, sonra O, daha sonra ise N geliyordu, vesaire. En çok kullanılan kelime elbette belirleme edatı "the" idi. Şimdi, bu bilgi kırıntısına sahip olan şifrecinin ilk önce belli bir harfin diğerlerinden daha çok geçip geçmediğini belirlemesi gerekiyordu. Muhtemelen bu E harfi olmayacaktı; çünkü tıpkı diğerleri gibi, E de başka bir sahtekâr harfin altında saklı olacaktı. Daha çok geçen bir tane bulursa –diyelim ki X– bu harf E için bir aday haline gelecekti. Ve bu harf başka iki harfle sık sık yan yana geçiyorsa, üçünün birlikte belirtme edatını temsil ettiklerini düşünmek mantıklıydı – ve bu şekilde şifre çözücü, iki harfin daha kimliğini açığa çıkarmış olacaktı.

Ya da en azından, ümidi o yöndeydi. Ama dikkatle ilerlemesi gerekiyordu. O düşe kalka ilerlerken, yoluna tuzaklar kurulmuş olabilirdi. Kelime ters yönde yazılmış ya da sırası değiştirilmiş olabilirdi. Belki de ona izi kaybettirmek için araya boş karakterler –herhangi bir değere sahip olmayan harfler– konulmuş olabilirdi. Mesela anahtar, Y'nin bir boş karakter olduğunu ve açık metinde hiçbir şeyle eşleşmediğini belirtiyor olabilirdi. Ya da anahtar şifrede her beş harften birinin yok sayılmasını ya da her satırda sadece ikinci harfin dikkate alınması gerektiğini söyleyebilirdi. Ya da belki belirtme edatı, hatta belki E harfinin kendi dahi şifreden tamamıyla atılabilirdi.

Bu hileleri düşündükçe başım dönmeye başlıyordu, o yüzden örtülü yazı üzerine kitapları bırakıp, şifrenin kendisine odaklandım. O sırada güneş pencerede bir şakrak kuşu turuncusuna dönmeye başlamıştı ve bekçi yolda bir aşağı bir yukarı yürüyüp zilini çalıyordu. Metinde en sık geçen harfin K olduğunu keşfettim, bu harften tam on bir tane saymıştım. K'nın E'yi temsil ettiği, yani şifrenin alfabetinin açık metne kıyasla sağa doğru altı harflik bir kaymadan müteşekkil olduğu var-

sayımıyla gerekli yer değişikliklerini yaptım. Fakat bu basit değişikliklerin ardından şifre, öncekinden daha anlaşılır hale gelmedi. Besbelli şifrecim Jül Sezar'dan daha incelikli bir mahluktu.

Ben de onun, açık metindeki harfleri önce gizlemek, sonra da açığa çıkarmak için bir anahtar kelimedenden faydalanan ve şifrecilerce *le système Vigenère* olarak bilinen, daha karmaşık yöntemi kullandığına kanaat getirdim. Vigenère'e göre harfler labirentinin ipucu, şifre çözücünün bir ileri bir geri gidip yolunu bulmaya çalışırken arkasına saldırdığı altın ip çilesi, anahtar kelimeydi. Bu kelimenin amacı, açık metnin yerine hangi şifre alfabelerinin –çoğunlukla altı ya da yedi gibi bir sayıdaydılar– konduğunu açıklamaktı. Genellikle tek bir kelime olurdu bu, ama bazen iki ya da üç kelime, hatta bir sözcük öbeği bile kullanılabilirdi. Vigenère'in kendisi bir sözcük öbeği tavsiye ediyordu, çünkü anahtar kelime ne kadar uzunsa, şifreyi çözmek o kadar zor olacaktı.

Bir kez daha önümdeki görev gözümü korkutmuştu. Vigenère'in *Traicté*'sini açmış, kadim bir Fransızca ile yazılmış pasajlar arasında güçlkle geziniyor, sayfaları dolduran upuzun harf sütunları ve tablolarından anlam çıkarmaya çalışıyordum. Anahtar kelime olmadan şifreyi çözmek imkânsız olacak gibi görünüyordu, çünkü tek bir şifre için bir düzine kod çözmek gerekebilirdi.

Ama sonunda, *le système Vigenère*'in, en azından mefhum olarak, aslında o kadar da esrarlı olmadığını keşfettim. Ayrıca bir metin şifreleme yöntemi olarak dâhice ve insanı ümitsizliğe sürükleyecek kadar etkiliydi de. *Traicté*'yi incelerken, büyük Vigenère'i kimyasallar ve alevler değil de kelimeler ve harfler ile çalışan bir sihirbaz olarak görmeye başladım – bu kelimelerle harfleri ağzından çıkan bir sihirli sözcükle ya da asasının bir hareketiyle başka bir şekle sokuyordu.

Onun yöntemi de tıpkı Sezar'ınki gibi çok alfabeli yer değiştirmeden oluşuyordu; ama daha karmaşık yer değiştirmelerdi bunlar. Açık metindeki harfler yirmi dokuz şifre alfabesindekilerden herhangi biriyle değiştirilebiliyordu. Açık metindeki A harfinin yerine şifre alfabesinde, Sezar Alfabesi'ndeki gibi C konulabilirdi. Fakat bu, açık metindeki B'nin yerine şifrede D harfinin kullanılacağı anlamına gelmiyordu: diğer yirmi dört harfin herhangi biri kullanılmış olabilirdi, ihtimaller eşitti. Dahası bu, şifrede C bir kez daha geçtiğinde yine açık metinde A harfini temsil ediyor demek de değildi, çünkü A'nın da değeri değişmiş olabilirdi. Zira Vigenère'in yer değiştirme tablosunda, yatay eksenindeki herhangi bir açık metin harfinin yerine, dikey ekseninde onun altındaki ya da solundaki harf konabilir ve bu onun şifresi haline gelir:

ABCÇDEFGĞHIIJKLMNOÖPRSSŞTUÜVYZ
 BCÇDEFGĞHIIJKLMNOÖPRSSŞTUÜVYZA
 CÇDEFGĞHIIJKLMNOÖPRSSŞTUÜVYZAB
 ÇDEFGĞHIIJKLMNOÖPRSSŞTUÜVYZABC
 DEFGĞHIIJKLMNOÖPRSSŞTUÜVYZABCÇ
 EFGĞHIIJKLMNOÖPRSSŞTUÜVYZABCÇD
 FGĞHIIJKLMNOÖPRSSŞTUÜVYZABCÇDE
 GĞHIIJKLMNOÖPRSSŞTUÜVYZABCÇDEF
 ĞHIIJKLMNOÖPRSSŞTUÜVYZABCÇDEFG
 HIIJKLMNOÖPRSSŞTUÜVYZABCÇDEFGĞ
 IJKLMNOÖPRSSŞTUÜVYZABCÇDEFGĞH
 IJKLMNOÖPRSSŞTUÜVYZABCÇDEFGĞHI
 JJKLMNOÖPRSSŞTUÜVYZABCÇDEFGĞHII
 KLMNOÖPRSSŞTUÜVYZABCÇDEFGĞHIIJ
 LMNOÖPRSSŞTUÜVYZABCÇDEFGĞHIIJK
 MNOÖPRSSŞTUÜVYZABCÇDEFGĞHIIJKL
 NOÖPRSSŞTUÜVYZABCÇDEFGĞHIIJKLM
 OÖPRSSŞTUÜVYZABCÇDEFGĞHIIJKLMN

ÖPRSŞTUÜVYZABCÇDEFGĞHIIJKLMNO
 PRSŞTUÜVYZABCÇDEFGĞHIIJKLMNOÖ
 RSŞTUÜVYZABCÇDEFGĞHIIJKLMNOÖP
 SŞTUÜVYZABCÇDEFGĞHIIJKLMNOÖPR
 ŞTUÜVYZABCÇDEFGĞHIIJKLMNOÖPRS
 TUÜVYZABCÇDEFGĞHIIJKLMNOÖPRSŞ
 UÜVYZABCÇDEFGĞHIIJKLMNOÖPRSŞT
 ÜVYZABCÇDEFGĞHIIJKLMNOÖPRSŞTU
 VYZABCÇDEFGĞHIIJKLMNOÖPRSŞTUÜ
 YZABCÇDEFGĞHIIJKLMNOÖPRSŞTUÜV
 ZABCÇDEFGĞHIIJKLMNOÖPRSŞTUÜVY
 ABCÇDEFGĞHIIJKLMNOÖPRSŞTUÜVYZ

Böylece en üst yatay satırdaki açık metin B'si, mümkün olan yirmi dokuz şifre alfabetesine göre altına sıralanmış yirmi dokuz karakterden herhangi biriyle değiştirilebilir. Şifre çözücü, bu şifre alfabelerinden hangisini seçeceğini sadece anahtar kelime vasıtasıyla bilir. Bu az sayıdaki kelimenin yapısı mantıkî ama etkisi adeta büyüldür; ana metalin mucizevi şekilde altın külçelerine dönüşmesini sağlayan bir sihirli sözcük gibi. Sihir, anahtar kelimenin harflerinin şifredeki harflerin üzerine bir dizi tekrarlarla konmasıyla işler; bu işlemde anahtar kelimenin her harfi, her tekrarda, şifreli metindeki bir harfle eşleşir. Şifredeki harflerin değerleri, anahtar kelimedeki harfler şifre çözücüyü hangi alfabeyi kullanmasını söylüyorsa, ona göre değişir. Bunu pürüzsüz, muntazam bir harf değiş tokuşu takip eder; gizli yazının suya batırılmış şap gibi kristalize olduğu, belirlenmiş bir düzene göre yeniden kurulduğu bir metinsel metamorfoz. Şifre çözme işi, oyun kartlarını çevirip arkalarına bakmak ya da haydudun yüzünü açığa çıkarmak için maskesini kaldırmak kadar basit ve kati bir iş haline gelir.

En karmaşık sırların kilidini açmak için kullanılabilen bir anahtar; tıpkı ilahî bir emir gibi, gelişigüzel ve düzensiz olanı düzenli hale getiren bir kelime ya da ibare fikrinde bana son derece cazip gelen bir şey vardı. Vigenère bir sihirbaz değildi demek. Hayır – onun sistemi bizim yeni devrimize aitti, Kepler’in, Galilei’nin ve Francis Bacon’ın devrine, kabukların dökülüp hakikat çekirdeğinin gözler önüne serildiği devre. Onun sistemi, insan aklının her tür esrarı aydınlatabileceği yönündeki inancımı teyit etmişti. O halde bendeki kâğıt parçasının da, birkaç gizli heceyle birleşince, Sir Ambrose Plessington’ın esrarını aydınlatabileceğine inanmam garip miydi?

Mesele şu ki, anahtar kelimeyi henüz bilmiyordum. Bekçi saatin ona geldiğini ilan ederken, ambale olmuş halde kitaplarımı kenara bıraktım. Kuzenim Erasmus hâlâ izlenecek en iyi yol gibi görünüyordu. Yıllar içinde ona şifre çözme hakkında çok sayıda kitap satmıştım; hatta Cromwell için birtakım belgelerin şifrelerini çözdüğü yönünde bir söylenti bile duymuştum. Dolayısıyla da, bu karışık harflerden bir anlam çıkarabilecek biri varsa odur, diye düşündüm. Ama ona bunun Sir Ambrose’un servetinin konumunu gizlemek üzere yaratılmış bir şifre olduğu şeklindeki şüphelerimden hiç bahsetmeyecektim. “*Sevgili Erasmus*” diye başladım, elimin hafifçe titremesine şaşırarak.

Mektubu yazmayı bitirdiğimde hava tamamen karmıştı ve St Magnus’un çanları saat on biri çalıyordu. Fark ettim ki gecenin posta arabasını yakalamak istiyorsam çabuk olmalıydım. Üzerime tuhaf bir telaş gelmiş halde, paltoma uzandım. Ama sonra, yine aniden, endişe verici bir şey geldi aklıma.

Korkacak bir şey yok, Mr Inchbold. Tamamen emniyette olacaksınız. Size söz veriyorum...

Paltomu sırtıma geçirip masamın üstündeki şifreli

yazıya bakarken, Pontifex Hall'daki ilk gecede açılan o küçük kuşku çatlağı şimdi genişledi ve ani bir dürtüyle masanın yanına diz çöktüm ve gevşemiş olan iki döşeme tahtasını kaldırıp, kâğıdı kerestelerin arasına yerleştirdim. Bir an düşündükten sonra, Alethea'nın verdiği eksik kitaplar envanterini, davet mektubunu ve peşinat olarak aldığım on iki altını –Pontifex Hall ile bağlantımı gösterebilecek her şeyi– onun yanına koydum. Sonra döşeme tahtalarını dikkatli bir şekilde yeniden yerleştirdim, üzerlerine kitap yığdım ve diğer kitap yığınları arasından ilerleyerek, helezoni merdivene yöneldim.

“Efendim?”

Basamakların yarısını inmiştim. Merdivenin tepesinde, Monk'ın yarısı gece başlığının altında kaybolmuş suratı belirdi. Yüreğime indirmişti Monk.

“Biraz dışarı çıkıyorum”, diye seslendim ona. Loş ışıktaki bile kaşlarının şaşkınlıkla kalktığını görebiliyordum. Karanlık bastıktan sonra nadiren dışarı adım atardım, attığımda da en fazla Jolly Waterman'a kadar giderdim. Londra gündüz vakti korkutucu olabilirdi ama, benim sınırlı deneyimimden gördüğüm kadarıyla, geceleyin büsbütün başka bir şey haline geliyordu. Neredeyse kararlılığımı yitiriyordum. “Kısa bir yürüyüş”, diye ekledim. “Postaya verecek bir mektubum var.”

“Ben vereyim, efendim.” Dönen basamakları inmeye başladı. Mektupları göndermek, çok sayıdaki görevinden biriydi.

“Yo, yo.” Elimle durmasını işaret ettim. “Devamlı koltukta oturuyorum”, diye açıkladım, görsün diye bacaklarımı esnetip, kalçama vurarak. “Bir yürüyüş bana iyi gelir. Haydi, Monk, sen yat lütfen.”

Gece başlığı kayboldu. Bir dakika sonra dışarı, kaldırıma adım attım. Kapının ötesindeki sokaklar boş ve karanlıktı. Aralıklı yerleştirilmiş yuvarlak camlı

fenerler –binalara vuran bir dizi sarı ışık halkası– yolumu pek az aydınlatıyordu. Uzaklardan, bekçinin zili geldi. Başımı eğdim ve gölgemin peşinden çabucak ama yumurta kabuklarının üstünde yürüyormuşçasına dikkatle adım atarak ilerledim.

Nonsuch House'a en yakın posta alma istasyonu, Botolph Lane yakınındaki Tower Street'teydi. Orayı hiç güçlük çekmeden buldum ve mektubu posta kutusuna (duvara bir zincir marifetiyle bağlanmış bir kasa) attıktan sonra, sokağa çıkma yasağı zilinin sesiyle çabucak Fish Street Hill'den geri doğru yürüdüm. Zilin kasvetli çınlamasıyla iki nöbetçi birden hareketlenmiş, köprünün kapılarını kapatmaya hazırlanıyordu. Demir parmaklık inmeye başlamıştı. Tam zamanında parmaklıkların altından geçtim ve beni selamlarcasına göğe doğru yükselen Nonsuch House'un siyah-beyaz siluetini görünce bir kez daha şükrettim.

Otuz dakika sonra mektup kasadan alındı ve Clock Lane'deki Merkez Postanesi'nin üst katındaki Yurtiçi Posta'ya teslim edildi. Orada, sönmekte olan bir mumun ışığında, bandrollerden ve mektup damgalarından oluşan bir yığının arasında, şerit bir çakıyla kesildi, mühür dikkatle kırıldı ve mektup bir memur tarafından kelimesi kelimesine kopyalandı. Sonra memur kopyayı aşağı, daha geniş bir odaya götürdü. Orada bir masanın başında bir adam oturmuş, sağ elinin parmaklarını masada tıkırdatıyordu. Sırtı kapıya dönüktü.

"Sir Valentine", diye mırıldandı Ottermole adındaki memur.

"Ne var?"

"Yine bir mektup, efendim. Nonsuch House'dan."

Sir Valentine koltuğunda dönerken deri gıcırdadı. Memur kopyayı masanın üzerine koydu ve yukarı çıktıktan sonra mektubu kırışik yerlerinden katlayıp bir

damla balmumuyla tekrar mühürledi. Bu mektup da aşağı götürüldü. Kapının yanında yarım düzine pirinç tokalı çanta duruyordu. Sir Valentine ortadan kaybolmuştu. Dışarıda, arabaların durduğu küçük bahçede bekleyen posta arabasına bir grup at koşuluyordu. Bu araba on beş saat ve beş posta sonra Oxford'a ulaşacaktı.

Ottermole yeniden merdiveni çıkıp Yurtiçi Posta ofisine döndü. Orada olmadığı kısacık süre zarfında, masasının üzerinde katlanmış ve mühürlenmiş mektuplardan oluşan yeni bir yığın oluşmuştu. İç geçirerek, sönmek üzere olan mumunun başına oturdu ve bir başka mektubun üzerindeki şeridi kesmek için çakısını aldı. Her zamanki gibi uzun bir gece olacaktı.

İkinci Bölüm

Bir kasım sisiyle sarılmış Prag Kalesi, nehrin karşı tarafından sakin ve huzurlu görünüyordu. Gece lapa lapa kar yağmıştı. Avlulardaki çeşmelerin akan suları donmuş, havada hareketsiz duruyordu ve taze kar, kemerlerle kapıların üstünü birkaç parmak kaplamıştı. Surların altında bahçelerin, ağaçları budanmış yolların oluşturdukları desenler gölgelerle kırılmış, ana hatları zar zor seçilebiliyordu. Artık kütüphanede yanacak çok az şey kaldığından, İspanyol Odaları'ndaki yangın saatler önce sönmüştü ama kara dumanın hayaleti hâlâ havada asılı duruyordu. Bütün kale suskun bir duraklamaya girmiş gibiydi; sanki nefesini tutmuş, bekliyordu. Sonra ses duyuldu, silah patlamalarının gümbürtüsü hâlâ uzaklardaydı ama giderek yaklaşıyordu. Askerlerin nehri geçip Eski Şehir Merkezi'nin kapısından girmelerine az kalmıştı artık, en fazla bir gün. Sonra Kazaklar – nice korku dolu söylentinin konusu– sahneye çıkacaktı.

Eski Şehir Merkezi'ndeki evin balkonunda ayakta duran Emilia, incecik bir nefes verdi ve aşağıda giderek büyümekte olan yaygarayı dinledi. Göç başlamak üzereydi. Küçük birer orduya benzeyen insan grupları, yük katırlarına küfelerini bağlamaya ya da tekerlekleri karda kaotik izler açmış, tepeleme dolu arabalara kat kat çadır bezi yüklemeye çabalıyordu. Gece boyunca çalışmışlardı. Yük atlarına ya da kafalarını uykulu bir şekilde sağa sola sallayan öküzlere bağlanmış, hepsi de dolup taşmakta olan elliden fazla araba vardı. Kafile meydanın çevresi boyunca uzanıyor, sonra da sisle kaplı sokaklarda kayboluyordu. Üniformalı uşaklar karın içinde bir oraya bir buraya koşuşturuyordu; birkaç atlı

uşak ise bagaj arabalarının yanı sıra eşkin gidiyor, bir taraftan da İngilizce ve Almanca küfrediyordu. Meydanın karşı tarafında, belediye binasının saat kulesinin altında, bir yük atı nallanıyordu. Çekicin boğuk çınlaması, balkona ancak demirci kolunu salladıktan bir an sonra ulaşıyor, görüntünün sahte ve bozuk görünmesine sebep oluyordu, sanki noksan bir şekilde can bulmuş bir tabloydu.

Balkonun buzla kaplı korkuluğuna tutunan Emilia soğuk havaya doğru uzandı, karlı bacaların ve saz damların üzerinden beş mil ötede kendi gri sis örtüsünün içinde kaybolmuş halde yükselen Beyaz Dağ'a baktı. Yaz Sarayı geceleyin alınmıştı. Askerler de, saray mensupları da öldürülmüştü. Bakışları dağın eteklerinden aşağı kaydı; hasır ve sıvadan evlerin arasındaki boşluklardan görünen, paslı bir bıçağı andıran Vltava'ya. Akıntıyla nehirde sürüklenen vücutların oluşturduğu tüyler ürpertici bale gözüne ilişti; kolları açılmış, ceketlerinin etekleri meleklerin kanatları gibi kabarıktı. Moravyalı piyadeler. Dün gece nehrin karşı kıyısına, güvende olacakları Eski Şehir Merkezi'ne yüzmeyi denemiş ama başaramamışlardı.

Güvende mi? Bakışlarını başka yöne çevirip korkuluğun yanından çekildi ve pelerinine daha sıkı sarındı. Gece boyunca söylentilerin ardı arkası kesilmemişti, her bir söylenti de bir öncekinden beterdi üstelik. Transilvanyalı askerler sahneye çıkmamıştı, İngilizler de; Macar atlıları ise ya ölmüş ya da İmparator'u terk etmişlerdi. Şimdi ilk Kazaklar yamaçtan aşağı, kapısı uzun süre savunulamayacak olan köprüye doğru ilerliyorlardı. Katolikler zafere ulaşmıştı. Prag talan edilecek, sakinleri hapse atılacak, işkence görecekti – tabii, Tanrı ruhlarını kurtarsın, daha önce her biri kılıçtan geçirilmezse.

Ancak Kral Frederik yakalanmayacaktı. Çoktan Glatz'daki kalesine kaçmıştı, en azından söylenti-

ye göre. Ama Kraliçe hâlâ burada, evin içinde, kendi hazırlıklarını yapmakla meşguldü. Bütün gece Emilia onun maymununun ciyaklamalarını duymuştu; elçilerle danışmanlar Kraliçe'nin odasına girip çıkarken kapıların hızla açılıp kapanmalarını da. Emilia ve diğer nedimelerin bir uşak ya da zil sesiyle çağırılma saati gelmişti: Haşmetmeabı kat kat ipekle ve damaskoyla donatacak, düğmeleri ilikleyecek, kurdeleleri bağlayacak, mücevheratı takacak, saçını ısıtılmış maşalarla kabartacak ve böylece zayıf ve çelimsiz Elizabeth'i sihirli bir şekilde Bohemya Kraliçesi'ne dönüştürecekleri o bir saatlik törene katılma vakti. Ancak bu sabah bir uşak gelip de kapıyı çalmamış, zil sesi duyulmamıştı. Onu unutmuş olabilirler miydi? Vilém'den de ses seda yoktu; evin içinde de, dışarıdaki meydana da görünmemişti. Altın Yol'daki bacalardan duman da yükselmüyordu. O da yiyecek bir şeyi, okuyacak bir şeyi olmaksızın balkonda öylece ayakta durup bekledi.

Meydandan biri seslendi. Aşağı bakınca Sir Ambrose Plessington'ın karın içinde ağır ağır dolaşmakta olduğunu gördü. O ortalardaydı bari. Dün gece ona üst kattaki odasına kadar eşlik etmiş, sonra da hâlâ koltuğunun altında o deri ciltli parşömenle, tek kelime bile etmeksizin kaybolmuştu. Bu sabah parşömenden eser yoktu ama kitap dolu sandıklar arabalardan birine yüklenirken Sir Ambrose adamların başında duruyor, palasıyla sandıkların kapaklarını kanırtıp açıyor, sonra da çarparak kapatıyordu. Toplam yüz kadar sandık vardı herhalde. Emilia kim bilir kaçınıcı kez onun önceki gece kütüphanede ne yaptığını merak etti. Belki de Vilém'in ortadan kaybolmasının gerisinde o vardı? Birbirlerini tanıyor olmalılar diye düşündü. Muhtemelen Vilém, İngiliz'i Prag'a getiren karanlık entrikanın bir parçasıydı bile. Vilém'den kütüphanede binlerce kitabın yanı sıra bir de gizli arşiv, kilitli bir yeraltı odası olduğunu öğrenmiş-

ti. En değerli ve hatta tehlikeli kitaplar, Vatikan'ın yasak kitaplar kataloğu *Index librorum prohibitorum*'da yer alanlar bulunuyordu orada. Bu esrarlı özel odaya ancak bir avuç kişinin girme yetkisi vardı. Her yıl yüzlerce araştırmacı –tıpkı kırlangıçlar ya da guguk kuşları gibi, baharın müjdecileri– kütüphanede çalışmak için Prag'a seyahat ediyordu. Ancak hiçbirinin gizli arşivdeki kitapları görmelerine izin verilmiyordu. Kitapların bekçisi Vilém'in bile onları okumaya izni yoktu. Bir keresinde söylediğine göre, bahis konusu kitaplar arasında Huss ve Luther gibi dini reformcuların eserleri ile takipçilerinin ve daha onlarca din sapkınının elinden çıkmış risaleler bulunuyordu. Ayrıca tanınmış astronomların eserleri de vardı. Hem Kopernik'in *De revolutionibus orbium coelestium*'u, hem de Galilei'nin med-cezir üzerine incelemesi arşivlerde yer alıyordu. Ayrıca 1577'deki kuyruklu yıldız ve yeni takımyıldız Cygnus üzerine tezler de vardı – Aristo'nun kutsal irfanına ters düştüğü farz olunan eserlerdi bunlar. Vilém, özellikle de bilimsel incelemeler söz konusu olduğunda, böylesi bir gizliliği hiç tasvip etmiyordu. Onun *Index librorum prohibitorum** konusunda yakınmalarını dinleyerek kim bilir kaç akşam geçirmişti Altın Yol'da. Galilei ve Kopernik'inkiler gibi kitapların zaten araştırmacılar ve astronomlar arasında tartışmalar yaratması, cahilleri aydınlatması, bilinenlerin büyük çapta tazelenmesini sağlaması gerektiği konusunda ısrar ediyordu. O kitaplarda her ne türden irfan varsa, ancak dünyanın geri kalanından saklandığı zaman tehlikeli hale geliyordu – onları saklayan birkaç ketum kişi de Engizisyon'daki kardinalleri andırır bir şekilde, kitlelere tiranlar gibi hükmetmek istiyordu.

Şimdi Sir Ambrose'un bir başka sandığı önce teftiş edip sonra da çivileyip kapatışını seyrederken, kütüpha-

* *Yasaklı kitaplar listesi* (Ed. n.)

neden diğer kitapların yanı sıra o gizli arşivden kitapların da çıkarılıp çıkarılmadığını merak etti. Dün gece gördüğü cilt onlardan biri, Roma tarafından korkulan ve yasaklanan bir kitap olabilir miydi acaba? Bohemya siyasetinin o emniyetsiz bataklığından bildiği kadarıyla, İngiliz de tıpkı Frederik ve Elizabeth gibi Protestan dinin savunucusu ve hem İmparator Ferdinand'ın hem de onun kayınbiraderi olan İspanya Kralı'nın düşmanıydı. Saray dedikodularına göre üç sene önce Sir Ambrose yine Protestan dininin savunucusu olan bir başka cesur İngiliz'in keşif gezisine katılmış, bu filo bir altın madenini İspanyolların elinden almak için Guyana'ya yelken açmıştı. Sir Walter Raleigh'nin seferi felaketle sonuçlanmıştı, elbette. Efsanevi maden bulunamamıştı; Orinoco'dan Güney Pasifik'e açılan, o nicedir aranan rota da. İspanyollar savaşta yenilgiye uğratılıp Guyana sahillerinden sürülmemişti. Üstüne üstlük, bütün bu çabalarına karşılık Sir Walter kellesini kaybetmişti. Ama Sir Ambrose sağ kalmıştı – tabii hakikaten o sefere katıldıysa. Şimdi Emilia onun açıklanamaz bir şekilde Prag'da yeniden belirişinin benzeri bir görevden ötürü olup olmadığını, nefret edilen Katolikler'e bir darbe daha indirme gayesi taşıyıp taşımadığını merak ediyordu. Eğer öyleyse, önceki gece Eski Şehir Merkezi'nde onları takip etmiş olan adamlar bir kardinal ya da piskoposun ajanları mıydı?

“Hanımefendi...”

Meydanın karşı tarafındaki astronomik saat seki vuruyordu. Arkasına döndüğünde kapı aralığında elindeki dantel mendili sıkmakla meşgul olan hizmetçi kızı gördü. Ağlamış gibi bir hali vardı. Önce dışarıdaki koridordan Kraliçe'nin sesi geldi, sonra aşağıdan bir öküzün mölemesi, ardından da Sir Ambrose'un kızgın bir sesle ettiği küfür.

“Gelin”, diye fısıldıyordu kız. “Bir araba hazırlandı.”

Konvoyun başında bir süvari alayıyla Eski Şehir Merkezi'nin sokaklarında ilerlemeye başlaması bir saat buldu. At arabalarından, bagaj arabalarından, sepetleriyle ve küfeleriyle yük katırlarından müteşekkil, kıvrıla kıvrıla akan bir nehir: sanki Prag Kalesi'nin içinde ne varsa, derme çatma bir karavana dökülmüştü. Araçlar ikişer ikişer, santim santim ilerliyor, dar sokaklara giriyor, doğuya doğru gidiyor, dingilleri karı saban misali sürüyor, öküzler mezbahaya götürülüyormuş gibi direniyor, duraklıyordu. Kırbaçlanarak caddede ilerlerken toynaklarının altındaki ince buz tabakaları çatırdıyor, arkalarında sert, donmuş izler bırakıyorlardı. Ağır ağır ve dağınık gidiyorlardı. Bazen karavan dakikalarca hareketsiz duruyor, biniciler çizmeleriyle ve tüfeklerinin dipçikleriyle yoldaki karı temizlemeye çalışıyordu. Sonra kar erimeye başladı ve sokaklar bir batağa döndü, ilerlemek daha da zor bir hal aldı. Otuz dakikada kafilenin önü Celetná Caddesi'nin yarısına anca varmıştı.

Emilia karavanın arkalarındaki küçük at arabalarından birinin içinde, iki başka nedimenin arasına sıkışmış durumdaydı. Bir at örtüsüne sarınmış, tir tir titriyordu; bir dizi hummalı ama nafile hareketle parmaklarını açıp kapıyor, avucuna üflüyor, ayalarını birbirine sürtüyor ve ellerini çırpıp hemen üzerindeki pösteğinin içine daldırıyordu. Ayrıca koltuğunda sürekli dönüp arka pencereden meydana, sonra da tepedeki kaleye göz atıyordu. Ama diğerlerinin aksine Kazaklar'ı aramıyordu gözleriyle, hatta karalara bürünmüş üç atlıyı da aramıyordu. Ancak Huss Kilisesi'nin duvarları boyunca uzanan boş tahta tezgâhların oluşturduğu karmakarışık yığın yanından geçip giderlerken, çok geç olduğunun farkına vardı. Prag'dan çıkıyorlardı. Vilém onu bulamazdı artık, hâlâ hayattaysa bile.

Pöstekeyi dizlerinin üzerine daha da sıkıca sardı. Dönüp baktığında mahmur güneşin, az önce karavanın baş tarafının gölgesine girdiği Barut Kulesi'nin dik çatısı üzerine tırmanmakta olduğunu gördü. Arabaları çamura tamamen saplandı, levye ile çıkarılması gerekti. Atlılar bu gecikmelere sövüyorlardı. Sonra kulenin kapısı askerler tarafından ardına kadar açıldı. Önlerindeki karla kaplı arazide uzanan araba yolu daha da çamurlu, tekerlek izlerindeki su daha da derindi. Ama karavan bir yılan gibi kıvrılarak ilerlemeye başladı. Şimdi kıvrımlar daha bir hızlı dönüyor, daha bir hızlı kayıyordu – sanki katırlar ve öküzler bile artık surların dışında, yani ateşe açık halde olduklarının farkındaydı. Hâlâ kalenin istikametinden kesintisiz top atışları geliyordu; yaylın ateşi sesleri kafilelerle ilerlerken ve Bohemyalı son asiler de yakalanır ya da öldürülürken giderek azaldı.

Günün geri kalanı boyunca karavan çamurlu yoldan ilerledi; sivri tepeli gözetleme kuleleri, veba sütunları, yelkovanlar ve devasa saatlerle çevrili küçük meydanlarıyla Emilia'ya Prag'ın minik çeşitlenmeleri gibi görünen bir dizi surlu kentin içinden geçti. Askerler tepelerinde taş kazınmış armalar bulunan kale kapılarının önünde duruyorlardı. Kafiler sessiz kent sakinlerinin bakışları arasında sokaklardan kıvrılarak ilerliyor ve öbür uca geldiğinde bir başka kale kapısından geçip sarsıla sarsıla kentten çıkıyordu. Birkaç saat daha geçtikten sonra, kentler arasındaki mesafe uzadı. Ormanlar göründü ileride, sonra giderek sıklaştılar, yolun kenarındaki kar da derinleşti. Orada burada kara yarı yarıya gömülmüş yol işaretleri, vadilere kurulmuş ya da tepelere yerleşmiş, fonda gökyüzüyle silüetleri görünen birkaç uzak şato dışında, insan müdahalesine dair her tür iz kayboldu.

Karavan nereye doğru kaçıyordu? Gün boyunca, nereye gittikleri konusunda söylentiler karavanın

bir ucundan bir ucuna uçuştu durdu. Kimisi Bautzen'e doğru gitmekte olduklarını ileri sürüyordu; ancak çok geçmeden bir atlı gelip Saksonya Elektörü'nün –yaban domuzu avlamayı seven bir ayyaş ve Kalvinistler'e karşı nefreti Katoliklerinkini bile aşan bir Lüteryen–Lusatia'yı istila ettiğini, kentin işgal altında olduğunu söyledi. Sonra da karavanın Brunn'e yöneleceği söylentisi çıktı... sonra da Moravya Derebeyliği'nin Bohemya konfederasyonundan çekildiğine dair bir söylenti. Başka bir söylentiye göreyse, Kraliçe'nin kuzeni ve bir zamanlar talibi olan Brunswick-Wolfenbüttel Dükü'ne bir mektup gönderilmiş, onun topraklarına sığınma ricasında bulunulmuştu. Ancak Dük cevabında yüreksizce, kararsız bir tavır ortaya koyuyor, önce annesine danışması gerektiğini ama onun da şu anda Wolfenbüttel'de olmadığını anlatıyordu. O yüzden spekülasyonlar Hansa Birliği'ne yöneldi, ancak kısa süre sonra Frederik'in Lübeck ve Bremen'den büyük miktarda borç para almış ve bu borcu ödemeyi ihmal etmiş olduğu hatırlandı. Ardından, Heidelberg'e dönüleceği şeklinde bir söylenti çıktı – ancak böyle bir şey, büsbütün çaresizlik içinde yapılmış bir hareket olurdu, çünkü herkesin bildiği üzere Palatinlik İspanyol askerlerinin işgali altındaydı. Transilvanya da aynı derecede inanılmazdı, çünkü Prensi Bethlen Gábor iyi bir Kalvinist olmasına rağmen, bu ülke tam da o anda yeniçerileri kılıçlarını kuşanmakta olan Büyük Türk'ün topraklarına korkutucu derecede yakındı. O yüzden en sonunda bu giderek küçülen ihtimaller listesinin tepesine Brandenburg tırmandı. Zira Brandenburg'un Elektörü, Hohenzollern'li George William, sadece iyi bir Kalvinist değil, aynı zamanda Kraliçe'nin kayınbiraderiydi, bu yüzden de onu reddemeyecek biriydi. Ama Brandenburg Dev Dağları'nın ötesinde, neredeyse iki yüz mil uzaklıktaydı.

Hava kararınca karavan Prag kapısından anca on-on iki mil uzaklıkta, küçük, bol kuleli bir kente saptı. Kent, bir nehir tarafından ikiye bölünmüştü. İstihkam edilmiş duvarların altından ve asker nizamı dizilmiş ticarethanelerin arkasından akan nehrin kıyıları kalın karla kaplıydı; sık yerleri ise buz tutmuş ve beyaz serpintilerle kaplanmıştı. Elbe Nehri, demişti birisi. Kafile ağır ağır, boş bir meydana kadar ilerleyip durdu ve bir araya toplandı. Hayvanlar bitap düşmüş, zar zor yürüyorlardı. Emilia gözleri loş ışıktaki Kraliçe'nin arabasını buldu. Perdeli ve döşemeli bu devasa araca dizi dizi deri kayış bağlıydı. Arabayı çekmek için altı tane güçlü at gerekiyordu. Kraliçe arabanın içinde oturuyordu; kenarı kürklü diz örtüsüne sarınmıştı; etrafı kumaş denkleleriyle ve görüldüğü kadarıyla onlarca kitapla çevriliydi. Emilia gibi o da yanına muazzam miktarda okunacak şey almadan en kısa yolculuğa bile çıkmazdı. Ancak Prag'dan yola prenslerden biriyle, en küçüğü Rupert'la çıkmıştı. Söylendiği kadarıyla prens son anda Kral'ın haznedarı tarafından bulunmuş ve derhal bir arabaya atılmıştı. Şimdi üç prens annelerinin arkasındaki arabada geliyordu; Prens Rupert süt annesinin kucağındaydı. Arabası meydana doğru dönerken Emilia Sir Ambrose'u da gördü. Büyük bir Percheron'a* binmişti ve bu yağız atın üzerinde bir derebeyi gibi kabileyi baştan başa teftiş ediyor, bineği çevresine çamur ve kar saçarken, etrafa İngilizce ve Bohemce emirler yağdırıyordu.

Epey bir karışıklığın ardından, nedimeler *hanımefendi*'nin emriyle bir yan sokakta bulunan ve Kalvinist bir kiliseye bakan, Altın Tekboynuz adında, metruk görünümlü bir hana gitti. Hepsi bir konuda hemfikir di: Kraliçe ile seyahat etmenin her gittikleri yerde şö-

* Fransa'nın eski bir bölgesi olan Perche'de yetişen bir at türü. (Ed. n.)

lenler ve zafer takları, asillerle görüşmeler, şapkalarını çıkarıp dizlerini kırmak için gelen sıra sıra kasabalılar anlamına geldiği o eski günlere kıyasla hazin bir düştü bu.

Emilia, çıplak zemininde sıçan dışkıları olan küçücük bir odaya yerleştirildi. Daracık ot minderin üzerinde uzun süre titreye titreye yattı, bitap haldeydi ama uyuyamıyordu. Yan odada biri ağlıyordu; pes, boğuk bir sestti bu, kesik kesik ve halsiz çıkıyordu. Dışarıdaki sokaktan kilise çanının düzensiz çınlaması ve karı ezen ayakların çıkardığı katır kutur sesler geliyordu. Bir saat sonra battaniyelerle sarmalanmış halde yataktan kalktı, kirli pencerenin önüne oturdu. Gökyüzü açılmış, tombul bir ay doğmuştu. Konvoyun eşyalarının indirilmesi henüz bitmemişti. Sir Ambrose'un meydanın ortasında, binici değneğine yaslanmış, atlara ve öküzlere yem veren askerlere emirler yağdırdığını görebiliyordu. Gözlerini kısıp onun geniş endamını inceledi. Adam tam bir muammaydı. Prag'dan ayrılalı beri neredeyse tek bir kelime konuşmamıştı. Kütüphanede olmasıyla ya da Eski Şehir Merkezi'ndeki o korkutucu kaçıslarıyla ilgili bir açıklama yapmamıştı. Beraber bir şey yaşamış olduklarına, hatta onu hatırladığına dair herhangi bir işaret yoktu. Bundan dolayı alınsın mı, rahatlasın mı, bilemiyordu.

Planı neydi? Yolda okuyacak bir şey olmadığı ve arka pencereden görülebilecek kayalar ve kar dışında bir şey bulunmadığı için, kütüphanedeki parşömen ve üç atlı bilmecesi üzerine, hatta Sir Ambrose'un şahsı üzerine uzun uzun düşünecek vakti olmuştu. Çeşitli kumpaslar imkân dahilinde görünmeye başlamıştı. Bahar ve yaz boyunca Prag Kalesi'ne onlarca yabancıнын geldiğini biliyordu. Her zamanki öğrenciler ve araştırmacılarından, posta arabalarıyla ya da uyuz katırlarla gelen o mütevazı seyyahlardan değildi bunlar. Hayır,

bu ziyaretçiler başka bir türdü. Çoğunlukla uşak üniformalıydılar ya da Fransa, İspanya ve İtalya da dahil olmak üzere Avrupa'nın her köşesindeki düklerden ve başpiskoposlardan mühürlü mektuplar taşıyorlardı. "Hindi akbabaları" demişti Vilém onlara. Vilém ayrıca etrafta dolaşan söylentileri de anlatmıştı. Bu söylentilere göre Kral Frederik, ordularını finanse etmek için İspanyol Odaları'ndaki hazineleri satmaya hazırlanıyordu – yüzlerce tablo, saat, dolap, hatta bizzat Galilei tarafından yapılmış teleskoplar ve usturlaplar. Bohem asilzadeleri tarafından gizlice 500 sayfalık bir katalog çıkarılmış ve Avrupa'nın hükümdarlarına dağıtılmıştı. Onların ajanları da kısa süre sonra, çapulcu ordularının bir adım önünde Prag Kalesi'ne varmıştı.

Tabii muazzam kataloğa kütüphaneden de birçok kitap eklenmişti. Frederik onları sokakta lahana satan bir zerzevatçı gibi satmayı planlıyor, diye yakınmıştı Vilém acı acı. Doğal olarak diğer her şey kadar kitapların da alıcısı vardı, özellikle de değerleri olanlarının, mesela İstanbul'dan gelen Altın Kitaplar'ın. Roma'da Kardinal Baronius –Vatikan Kütüphanesi'ni kataloglama gibi muazzam bir işi idare etmiş olan adam– Papa'nın da koleksiyonla ilgilenmesini sağlamıştı rivayete göre. Epey zorlanmış olmalıydı, demişti Vilém dudak bükerek. Çünkü V. Paul bayağı biri, iğrenç bir cahildi – 1616'da Galilei'yi sansürleyen ve Kopernik'in eserini *Index'e* dahil eden kişi de oydu. Ama belli ki Papa Cenapları şimdi sadece Prag'ın hazinelerini değil, Frederik'in servetini, Bibliotheca Palatina'daki kitapları –Protestan irfanının dünyadaki en iyi koleksiyonunu– da ele geçirmeye yönelik bir ilgi besliyordu.

Şimdi ise kütüphanedeki kitaplar Prag'a başka birini, aynı derecede esrarlı diğer bir ajanı getirmiş gibi görünüyordu. Soğuktan titreyerek, Sir Ambrose'un gece için bir dizi sandığı ve bavulu içeri taşımakta olan

askerleri idare edişini izledi. Kraliçe'nin bagajı çoktan indirilmiş, atları çoktan ahıra konmuştu. Konvoyun geri kalanı meydanın çevresini bir tur döndükten sonra, karanlık bir ara sokağa doğru uzanıyordu; öküzler öksürüyor, mölüyor ya da koca kafalarını yemliklere sokuyorlardı. Askerler araçların arasında gidip geliyor, sessizce ve hızlı bir şekilde çalışıyorlardı, ta ki aralarından biri, bir arabadan güçlkle bir sandığı almaya çalışırken karda dengesini yitirene kadar. Sandık yere yuvarlanırken kırılan camın sesi duyuldu.

"Ahmak!"

Sir Ambrose yerdeki askerin kaba etine binici değneğiyle hızla vurdu, sonra da palasını çıkarıp hasarlı sandığın kapağını sertçe açtı. Hâlâ pencerede olan Emilia, öne doğru uzandı. Sandığa saman tıkılmıştı ve içi diğerleri gibi kitapla değil de, düzinelerce şişeyle doluydu; bunlardan birkaçı kırılmış, muhteviyatı karın üzerine dökülüyordu. İçindeki sıvı artık neyse, kokusu çok kesif olmalıydı, zira askerler hemen ağızlarını ve burunlarını kapatarak birkaç adım gerilediler. Ancak Sir Ambrose karda diz çöküp şişeleri dikkatle inceledikten sonra, tokmakla birkaç darbe indirerek kapağı yeniden kapadı.

Gördükleri Emilia'nın kafasını karıştırmıştı. Önce şişelerin kraliyet şarap mahzeninden geldiğini sanmıştı: nihayetinde Otakar, Frederik'in şarap koleksiyonunu da diğer her şeyle beraber Prag'dan götürmekte olduğunu söylememiş miydi? Ama şişeler çok küçüktü; deney şişelerine benziyorlardı. Onların kalenin çok sayıdaki laboratuvarlarından birinden gelmiş olması gerektiğine karar verdi. Prag Kalesi böyle esrarlı yerlerle doluydu; Prag'da bir sene yaşamış olup da, onların bahsini duymamış kimse yoktu. İmparator Rudolf'un onlarca simyacı ve okültistin gizemli sanatlarını Matematik Kulesi'nde bulunan özel birtakım odalarda icra et-

tikleri söylenirdi. Vilém'in anlattığına göre, kütüphanenin onların sadece basılı eserleriyle –Croll'un *Basilica chymica*'sı, Sendivogius'un *Novum lumen chymicum*'u ve Thurneysser'in *Magna alchemia*'sı– değil, elyazmalarıyla, üzerinde tuhaf kodlar, burçlar ve başka karalamaların bulunduğu yüzlerce belgeyle de doluydu. Sir Ambrose'un, onların gizli laboratuvarlarından alınmış tozlar ve iksirlerle birlikte bu şüpheli baş eserleri de karla kaplı boş arazilerde taşımakta olup olmadığını merak etti. Tuhaf işler dönüyordu, o kadarından emin-di. Sir Ambrose aynı zamanda bir simyacı, Rudolf'un batıl itikatlı sihirbazlarından biri olabilir miydi?

Güve yeniği dolu perdeyi birkaç santim daha açtı, alnını buz tutmuş pencereye yasladı ve Sir Ambrose'a son bir kez bakabilmek için gözleriyle onu aradı. Ancak o, koltuğunun altındaki tahta sandıkla beraber çoktan ortadan kaybolmuştu bile.

Üçüncü Bölüm

Saat sekiz. Sabah, uçuk pembe ve inci grisi ışık huzmeleri halinde Londra'nın üzerine çöktü. Şehir uyanalı saatler olmuştu zaten: fokurduyor, takırdıyor, geçiriyor, çınılıyor, şakıyor, iç çekiyordu. Ama mevsime rağmen hâlâ gökyüzüne tutunan bir karanlık vardı. Boğum boğum duman şeritleri yükselerek sabah ışığını süzüyor ve parçalara ayırıyordu, sanki tıpalı şişelerden salıverilip Smithfield'den Ratcliff'e, ve nehir ağzı boyunca gözün alabildiğine saçılmış düzinelerce cin gibi. Sonra geri dönüp incecik siyah bir toz halinde şehrin üstüne çörekleniyor, etrafı karartıyor, kaplıyor, aşındırıyordu – kaçışın mümkün olmadığı bir tarama misali. Leadenhall Pazarı'nda asılı domuz pastırması butları çoktan siyahla kaplanmıştı. Şehrin dört bir yanındaki bütün yakalar, şapka kenarları, tenteler ve pencere kenarları da. Üstelik işler daha da beter bir hal alacaktı, çünkü bu erken saatte bile sıcak olacağının emareleri vardı ve sıcakla birlikte koku da gelecekti. Thames'in yanında alüvyonun ağır kokusu, rıhtımlardan yukarı doğru uzanan yıkık dökük ambar ve fabrika yığınının gelen şeker kamışı, şeker ve romun daha tatlı rahiyasıyla; cezirin ortaya çıkardığı yosunlar ve salyangozların ekşi kokusuyla karışıyordu. Yılın bu zamanı için alışılmadık bir şekilde doğudan esen rüzgâr, pis kokulu bulutu nehirden yukarı doğru sürüklüyordu: tuğla kaplı sokakların oluşturduğu sonu gelmeyen ağın içinden, güneşsiz avlulardan ve sokaklardan, yarı açık kapı eşiklerinden ve pencerelerden. Şehrin her kıyısına ve köşesine...

Londra Köprüsü'nün kuzey kapısından geçip Fish Street Hill'e doğru yönelirken, ağır koku boğazımı

doldurmaya ve ciğerlerimi yakmaya başlamıştı bile. Nonsuch House'dan bugünkü ilk durağı olan Little Britain'a gitmek yirmi dakikamı alacaktı. Oradan güneye, St Paul's Churchyard'a ve Paternoster Row'a yürüyecektim. Sonra, eğer aradığımı hâlâ bulamadıysam, Westminster'a giden bir kira arabasına atlayacaktım. Westminster Hall dışındaki elden düşme kitap dükânlarında bir şey bulma ümidim yoktu gerçi, hatta St Paul's Churchyard ya da Little Britain'da da. Alış ağacı bastonumla topallaya topallaya ilerlerken, kaşlarımı çatmış, kötü kokuyu durdurmaya yönelik başarısız bir girişimle burnuma kadar kaldırdığım yakamın içine bakıyordum. Uzun bir gün olacağı benziyordu.

Bir saat önce kahvaltıda, Sir Ambrose'un parşömenini aramaya başlamamın vaktinin geldiğine kanaat getirmiştim. Ama şimdi, Fish Street Hill'in henüz yarısına gelmişken, verdiğim bu karara pişman oldum. Sadece sokaklar kalabalık ve kötü kokuyla kaplı değildi; öte yandan dün *Corpus hermeticum*'un baskılarını ve nüshalarını bulmak için raflarımı ve kataloglarımı taradığımda *Dünya Labirenti*'ne değişen tek bir şey bile bulamamıştım. Evet, uzun bir gün olacaktı. Başımı eğdim ve sokağın ortasında sırtüstü yatmış, toynaklarıyla havayı vahşice döven araba atını izlemek üzere toplanmış kalabalığın yanından hızla geçtim.

Londra sokaklarından genellikle uzak durmam şaşılacak bir durum muydu? Kaldırımın üzerinden, derisi yüzülmüş küçük keçi leşlerinin altında zorlanmakta olan pazar hamallarının ve dengesiz ayaklı tezgâhların oluşturduğu engelli parkurda hızla ilerledim. Yol ayrıca seyyar araba iten yaşlı adamlarla ve tarak ile boynuz hokka dolu tablalar taşıyan diğerleriyle doluydu. Birkaç tanesinin geçmesi için kenara çekildim ama arkadan itildiğim için ayağım su yolundaki taze

bir dışkıya battı. Çizmeme kaldırım kenarına silerken, ağır ağır giden bir araba atının toynakları altında bir kazaya kurban gidiyordum neredeyse. Gürültülü bir kahkaha korusu eşliğinde yüksek sesle sövdüm ve kenara sıçradım.

Ancak bu tanıdık aşağılanmalar bile keyfimi kaçıraramıştı. Hatta ıslık çalmaya bile başlayabilirdim. Çünkü önceki gece –ya da daha doğrusu, sonraki sabah– anahtar kelimeyi bulmuş ve Ortelius'un *Theatrum orbis terrarum*'unun gizemli yaprağını çözmüştüm.

Dört gündür kuzenimden bir cevap almadığımdan, yıllık tatiline çıkmış olabileceği aklıma geldi – Somerset taşrasında, artık sayıca epey azalmış Inchbold kabilesinin atadan kalma mekânı olarak kullanılan saygıdeğer bir harabe olan Pudney Court'ta geçirirdi yıllık izinlerini. Ben de önceki akşam dükkânı kapadıktan sonra şifreyi çözme işini bizzat üstlenmeye karar verdim. Bir kez daha, masanın bir kenarında Vigenère'in açık duran bir nüshası, öbür kenarında yaprak, aradaysa bir demet kâğıtla, mum ışığıyla aydınlatılmış çalışma odamda oturdum. Bekçi saat biri anons ettiğinde *Traicté*'yi hem ikame tablosunun işleme biçimi konusunda tatmin olacak, hem de tablo her ne kadar zekiceyse de anahtar kelimesiz bir faydası olmayacağını anlayacak derecede hazmetmiştim.

Saat iki olduğunda çok sayıda muhtemel –ve giderek artan sayıda, muhtemel olmayan– kelime ve kelime grupları denemiştim. Önce Sir Ambrose'un isminden yola çıkmıştım, sonra da Alethea'nın – ki şaşkınlık içinde bu ismin Yunancada hakikat anlamına *a-letheia*'dan türetilmiş olması gerektiğini fark etmiştim; Atinalı filozoflar için bir şeyi açığa vurma, saklı durduğu köşeden ortaya çıkarma sürecini ifade eden bir kavramdı bu. Ancak çok ümit vaat eden bu isim dahi şifre konusunda hiçbir gizli hakikati ortaya

çıkarmamış, sadece başka saçmalıklar üretmişti. Lady Marchamont'un herhangi bir şeyi açığa vurmaya hiç de meyilli biri olmadığı düşünülünce ortaya çıkan ironi üzerine kafa yoracak kadar bile ara vermedim çalışmaya. Saatler boyunca masanın üzerine eğilmiş halde, mırıldanarak ve söverek oturdum, sonu gelmeyen simgeler karaladım, mum üzerine mum yaktım. İmkânsız bu, diyordum kendime sürekli, kesinlikle imkânsız: saç baş yolduracak türden bir iş. Şifreyi çözmek aylar sürebilirdi ve o zaman bile bu kâğıt parçasında anlaşılabilir bir şey söylenmiyor olabilirdi.

Sonunda bitap düşmüş halde koltuğumda arkama yaslandım ve son mumun bir kedi yavrusu gibi tıslayarak tükenişini izledim. Pencereden içeri ılık bir rüzgâr esiyor, kepenkleri zangırdatıyor, alevi titretiyordu. Birden kendimi o zamana kadar hiç hissetmediğim kadar yorgun hissettim. Gözlerimi kapadım ve bir anlığına, yarı uykuya dalmış halde, Pontifex Hall'un karşımda yükselen, heybetli kemeriyle çerçeveleşmiş silüetini gördüm. Tepede gölgeler içinde duran, üzeri yazılı kenet taşını da. Yosun ve liken tabakasının altından güçlkle okunabiliyordu kelimeler. ITT. LITTE. LITTER...

Genele baktığımda –ondan sonraki günlerde–, anahtar kelime bana neredeyse fazla kolay ve bariz görünecekti. Ne de olsa Pontifex Hall'daki neredeyse iki taştan birinin üzerine Sir Ambrose'un tuhaf şiarı kazınmıştı. Ayrıca binlerce kitabının üzerine de damgalanmıştı bu şiar. Ama o sırada sadece bunu saatler önce, hatta günler önce bulamadığım için bir hayal kırıklığı içindeydim. O andan itibaren kâğıdı çözme işi; boşlukları doldurmak, şifreli metinle anahtar kelime arasındaki kesişimleri bulmak ve sonra da açık metnin –gizli mesajın– adım adım ortaya çıkışını izlemekten ibaret basit bir işlem haline geldi. Şiardan harfleri al-

dım ve şifreli metindekilerin üzerine şu şekilde yerleştirdim:

LITTE RASCRIP AMANETLIT TTERASCRIP
ÜVÜEÜ RĞSDBVAI AATVSYA İĞÖMG BHAGEÖ

Ve böyle, epigrafın bir harfi, şifreli metnin bir harfine denk gelecek şekilde. Sonra Vigenère'in tablosunu kullanarak, açık metin alfabelerindeki harflerin her birini şifreli metindeki açıklamadan çıkanlarla değiştirdim ve ortaya bir kalıp çıkmaya başladı. Öylesine kıvrandıran yavaşlıkta bir işlem ki bu, ilk kelimeler belirdikten sonra, tüy kalemimi düz tutup da devam etmekte zorlanıyordum.

INCIR AĞACININ ALTINDA ALTIN BOYNUZ
LITTE RASCRIP AMANETLIT TTERASCRIP
ÜVÜEÜ RĞSDBVAI AATVSYA İĞÖMG BHAGEÖ

GİZEMİN VE DOĞMAMIŞ ŞEKİLLERİN YAPISI
AMANETLIT TTERASCRIP IPTAMANETLIT TTERA
İLECNI İM YIKFAGJK ÇUGIALSÜEC ĞTKMJI

MERMERİ KAİDESİNİN ÜSTÜNE OTURTAN
SCRIPTA MANETLITTE RASCRI PTAMANE
GGİÜULI ZAYHZFSIES NSMYGM GOUFTNS

VE DÜNYA LABİRENTİNİ ÇÖZEN
TLIT TTERASCRIP TMANETLIT
RPLPIÇR LSÇCBUITVNY ĞJKMI

"İncir ağacının altında altın." İnanamayarak bu kelimelere bakıp, Pontifex Hall'da bir incir ağacı olup olmadığını merak ettim. Belki de içgüdülerim baştan beri doğruydu: belki Iç Savaş'ın başında Sir Ambrose

hazinelerini arazide bir yere saklamış, ardında da onun yerini belirtmek üzere sadece bu dikkatle şifrelenmiş ve gizlenmiş kâğıdı bırakmıştı. Eh, Pontifex Hall'da bir incir ağacı varsa Alethea mutlaka hakkında bir şey bilirdi.

Ama harfleri yerine koymaya devam ettiğimde ipuçları, gömülü altınlara bir atıf olarak bakıldığında giderek daha anlaşılmasız bir hale geldi. Hızla çalışmaya devam ettim. Kendimi çiziktirdiği hesapların üzerine eğilmiş, ardı sonu gelmeyen matematik kombinasyonları vasıtasıyla kozmik ahengin evrensel kanunlarını arayan bir Kepler ya da Tycho Brahe gibi hissediyordum. Kırk beş dakikanın sonunda, şu satırlar ortaya çıkmıştı:

INCİR AĞACININ ALTINDA ALTIN BOYNUZ
GİZEMİN VE DOĞMAMIŞ ŞEKİLLERİN YAPISI
MERMERİ KAİDESİNİN ÜSTÜNE OTURTAN
VE DÜNYA LABİRENTİNİ ÇÖZEN

*Dünya Labirenti'*ne yapılan kalp sektesine uğratici o gönderme bir yana, bu tuhaf dörtlüğü bulmamın verdiği şevk, ortaya çıkanın şifre çözülmeden önceki o karman çorman harf topluluğundan pek daha anlamlı görünmemesi sebebiyle körelmişti. Incir ağacı, altın boynuz ve labirent besbelli başka tür bir şifre oluştuyordu: büyük Vigenère'in bir cevap ya da çözmek için bir metot getirmediği ve Pontifex Hall topografisine anlaşılması son derece güç bir şekilde değişen –o da değişiyorsa tabii– bağlamla ilgili bir şifre. Yatmadan önce bir saat daha oturup satırlardan bir anlam çıkarmaya çalıştım. İlk başta bir şiirden ya da bir oyundan alınmış olabileceklerini düşünüp, gittim Jaggard'ın folyo Shakespeare basımını ve sonra da Ovid'in Girit'teki Labirent'e değişen *Metamorphoses*'ini aradım. Ancak

Theseus ve labirentte bir altın boynuz hatırlamıyordum. Evet, altın bir iplik vardı; ama boynuz? Yine de labirente yapılan gönderme, mesajın Sir Ambrose ile alakası olabileceği şüphesini doğurdu bende. Ayrıca altın boynuz da –yani dörtlüğün labirenti “çözeceğini” vaat ettiği o ipucu– bir yerlerden aşına geliyordu. Tıpkı incir ağacı gibi o da klasik tarih ya da mitolojideki bir hadiseye atıfta bulunuyor gibiydi.

Ancak ertesi sabah, üç saatlik yarım yamalak bir uykudan uyandıktan sonra hatırladım nerede altın boynuzla dair bir şeye rastladığımı. Hermetik metinlerin çeşitli basımlarını çabucak tararken İstanbul’un –yani geniş Michael Psellos’un bugün *Corpus hermeticum* olarak bildiğimiz külliyyatı Süryanice kısımlarından derlediği o muhteşem irfan merkezinin– epey bahsinin geçtiğini görmüş, şehri merak etmiştim. Coğrafya ve seyahat konularına ayrılmış rafları karıştırıp sonunda aradığımı buldum: Stoacı Strabo’nun muazzam *Coğrafya’sı*. Monk, çirozdan oluşan kahvaltıyı hazırlarken devasa kitabın sayfalarını karıştırarak yarısına kadar gelmiştim ki, aradığım pasajı buldum. Bir kısmı Avrupa ile Asya arasındaki sınır bölgelerinin coğrafyasını anlatan VII. Kitap’ta, Strabo “Bizanslıların Boynuzu”ndan, şekli bir geyiğin boynuzuna benzeyen bir körfezden bahsediyordu. Üstelik buranın topografisini, “incir ağacının altı” denen bir başka limana değinerek anlatıyordu.

Pasajı en az bir beş dakika üst üste defalarca okudum. Şüphesiz bu atıflar tesadüften ibaret değildi? Eğer düşündüğüm gibiyse, çözülmüş metindeki boynuz, şimdi İstanbul denen Konstantinopolis’teki bir limanı işaret ediyordu: aynı zamanda Altın Boynuz olarak da bilinen bir limanı. Özellikle de “İncir ağacının altında” adını taşıyan öteki limana hiç beklenmedik atıfı göz önüne alınca daha da kuvvetleniyordu bu ihtimal.

Ancak bu keşifler de tıpkı şifre çözme işleminin kendisi gibi, ne beni hazır bir cevaba götürdü ne de aklıma başka fikirler getirdi. Eski Bizans'ın bahsi o dört satırı tam olarak açıklamıyordu; ayrıca, bir su külesi olan Altın Boynuz'a niçin sanki bir binaymış gibi "yapı" dendiğini de izah etmiyordu. Ortelius'un bir baskısının sayfaları arasına girift bir şekilde kodlanmış dörtlük, niçin iki kıtanın bulunduğu noktayı, yani Pontfiex Hall'dan bin beş yüz mil uzaktaki bir limanı tarif eden bir alıntıya işaret ediyormuş gibi görünüyordu? Bu konuda sadece tahminde bulunabilirdim. O sırada Sir Ambrose'un kitap arayışında İstanbul'a kadar gitmiş olduğundan haberdar değildim, ancak İmparator Rudolf tarafından verilen beratlardan –Pontifex Hall'daki tabutta bulunan düzinelerce parşömenden– birinin Osmanlı Sultanı'nın topraklarına yapılacak bir seyahat için olduğunu hatırlar gibiydim.

Bu yüzden, çirozumu yerken, şifrenin Sir Ambrose'un kütüphanesiyle, hatta belki Hermetik elyazmasının kendisiyle bir alakası olabilir mi diye düşündüm. Elde bu kadar az delil varken bunu bilmenin imkânı yoktu. Ama elyazmasının pekâlâ dörtlüğü izah edebileceğine kanaat getirdim, onun için de henüz kahvaltımı bitirmeden, dışarı çıkıp aramaya karar vermiştim bile.

Ama coşkum kısa sürede kayboldu; çünkü dükânlar ve tezgâhlar arasındaki gezintim korktuğum kadar faydasız ve nahoş geçmişti. Smithfield'de pis koku o kadar ağır bir hal almıştı ki Christ's Hospital'da yetimler günün ilk dersine başladığında ısıya rağmen sınıflarının pencereleri kapatılmıştı. Binanın doğu duvarının altında kitap satıcıları pencerelerine ağartma tozuna bulanmış perdeler örtmüşlerdi. Ben oraya vardığımda burunlarını mendille kapamış halde, iş günü bitene dek üzerlerindeki is üç kez temizlenecek olan kitaplarla

dolu tezgâhlarını açıyorlardı. Ama bu kitap yığını arasında üç saat boyunca aranmam, ayaklarımın yorulması, burnumun ve ensemin güneşten –kömür dumanı çekilip, görünmesine izin verdiği zamanlarda kavurucu sıcaklıktaydı– yanması haricinde bir işe yaramamıştı. Bir de ömürlerinde *Dünya Labirenti* adında ne bir kitap ne de bir elyazması duymuş olduklarını söyleyen ilgisiz kitapçıların boş bakışlarına hedef olmuşum.

Ögle yemeğinde yarım litre Lambeth birası beni kendime getirdi ve bir kiralık arabaya binip Westminster Hall'a gittim. Fakat tabii ki burada da şansım Little Britain ya da Paternoster Row'dakinden daha yaver gitmedi. Ancak gün tamamen bir kayıp sayılmazdı; çünkü Ortelius'un *Theatrum orbis terrarum*'unun Prag baskısı hakkında bir şey öğrenmeyi başarmıştım. Ne var ki bu, şimdiye dek Sir Ambrose Plessington ya da onun kayıp parşömeni konusunda keşfettiğim hiçbir şeyle ilgili bir çağrışım yaratmıyordu. Bütün kitap dükkânları ve tezgâhlar elde bol miktarda *Theatrum* bulundurmuyormuş gibiydi, hatta bir tanesinde 1590'da Antwerp'te müthiş Plantinus tarafından hazırlanan nadide 1590 baskısı bile vardı. Oysa Prag baskısını bırakın satmayı, duymamışlardı bile. Bu baskı onların da kafasını benimki kadar karıştırmıştı. Bu nedenle muhtemelen eki yanlış okumuş olduğuma karar verdim; ya hakikaten ben yanlış okumuştum ya da 1600 baskısı sahteydi. Eve dönmek üzereydim ki Strand'deki Yeni Borsa'nın kemerinin altında bir harita satıcısının dükkânını gördüm: Molitor & Barnacle. Bu işletmeyi gayet iyi biliyordum. Çıraklık zamanımda Londra'nın en merak uyandıran dükkânı olduğunu düşünürdüm buranın; çünkü o günlerde şimdiki gibi dünyadan kaçmayı değil, onu dolaşmayı hayal ediyordum henüz. Mr Smallpace'in verdiği bir görevle yola çıktığımda bazen içeri girer ve haritaları, metal küreleri saatlerce karıştırır, görevimi ta-

mamıyla unutturdum; öyle ki müsamahakâr bir ihtiyar olan Mr Molitor, dükkânın kapanma vakti geldiğinde beni kovalamak mecburiyetinde kalırdı.

Şimdi içeri adımtattığımda, yine dükkânın kapanma vakti yakındı. Ortada kürelerle usturlapların olmadığını gördüm. Mr Molitor'un duvarlara bir geminin kamarası gibi tutturduğu haritalar, o güzel kabartmalı Batlamyus ve Mercator röprodüksiyonları da gitmişti. Heyhat, Mr Molitor da yoktu artık – '56'da veremden ölmüştü, Mr Barnacle'ın söylediğine göre. Dükkânın zor bir dönem yaşadığını görmek üzmüştü beni; keza, artık yaşlıca bir beyefendi olan Mr Barnacle'ın beni tanımaması da. Onu tezgâhının arkasında iki büklüm, güçlükle nefes alır halde görünce, yirmi yıl kadar sonraki halime dair göz korkutucu bir resim belirdi zihnimde.

Ancak Mr Barnacle işini her zamanki gibi iyi biliyordu. Bana *Theatrum*'un Prag baskısını bildiğini ama bir nüshasını görmüşlüğü olmadığını söyledi. Sadece birkaç adet basıldığı için çok nadide, hatta Plantinus tarafından basılanlardan bile daha değerli bir baskı olduğunu açıkladı. Ancak bu nadirat, değerinin tek sebebi değildi. Yazarın ölümünden sonraki ilk baskıydı bu: Ortelius, yeni baskının raflarda görünmesinden bir ya da iki sene önce ölmüştü. Yazar, Flaman'dı ve Protestan olduğundan şüpheleniliyordu ama çeyrek asır boyunca İspanya Kralı'nın Kraliyet Kozmografi makamında bulunmuştu. Philip'in 1598'de ölmesinin ardından, İmparator II. Rudolf'un davetiyle Prag'a seyahat etmiş ancak İmparatorluk Coğrafyacısı makamındaki yerini alamadan ölmüştü. Mr Barnacle onun zehirlenmiş olduğu yönünde, haritacılar arasında anlatılan, tamamen temelsiz bir efsaneden bahsetti. Prag baskısı bir ya da iki sene sonra ortaya çıkmıştı. Efsane ayrıca bir varyantının da olabileceğini belirtiyordu ama Mr Barnacle bunun tam olarak ne olabileceğini

bilemiyordu. Ne var ki kartograf, bu yeni detay için öldürülmüştü.

“Bir varyant mı? Ne demek istiyorsunuz?”

“1600 baskısı Plantinus tarafından basılanlar da dahil, diğer bütün baskılardan farklıydı demek istiyorum. Mr Molitor’un bu konuda kendi teorisi vardı”, dedi sır verir gibi bir ses tonuyla, raftan atlasın bir kopyasını çıkararak. Kapağını açtığı anda içinde Pasifik Okyanusu’nun bir haritasını ve bir kabartma resmin içinde NOVUS ORBIS kelimelerini gördüm. “Ortelius’un Prag baskısı için kullandığı izdüşüm metodunu kullanıyor.” Sonra yine arkasına döndü, birden bir dinçlik gelmişti üzerine. Bir başka metne uzandı. “Enlem ve boylam ölçeği. Diğer bütün baskılar Mercator izdüşümünü kullanıyor. Mercator izdüşümünü biliyor musunuz?”

“Biraz.” Mercator’un meşhur atlasının –hülyalı çıraklık dönemimde içindeki haritaları özel bir zevkle incelediğim bir atlattı bu– gıcırdayarak açılışını izledim. Matematiğe yatkın değilimdir – hem de hiç. Benim *ihtisasım* sayılar değil, kelimeler. Ama Gerardus Mercator’un bir küreyi, yerküreyi bir düzlem üzerinde temsil etmesindeki; dünyayı düzleştirip oranlarına pek zarar vermeksizin bir kitabın içine koymasındaki başarıyı biraz takdir edebiliyordum.

“Onun izdüşümü denizciler için yaratılmıştı” diye açıklıyordu Mr Barnacle, çatlak sarı bir tırnakla yapraklardan birinin üstüne vurarak. Sonra camları neredeyse benimkiler kadar kalın olan gözlüğünü burun kemerinin üstünden iterek düzeltti. “1569’da, büyük araştırma ve keşif çağında icat edildi bu sistem. Enlem ve boylam ölçekleri, denizcilerin eğriler yerine düz çizgiler üzerinden rota çizmesini mümkün kılacak şekilde paralel çizgiler ve dik açılar oluşturuyor. Okyanus üzerindeki yolculuklar için daha faydalı elbette.”

Başparmağının tırnağını, haritadaki kareler sistemi üzerinden bir örümcek ağı gibi uzanan kerte hattını takip ederek yaprağın bir köşesinden ötekine doğru gezdirdiyordu. Sonra birden iki atlası da kenara itip, kürelerden birine, çapı dört fitlik dev gibi bir pastel modele uzandı ve onu vernikli tabanının üzerinde döndürdü. Ekvatordaki pirinç ufuk halkasının altında mavi okyanuslar ve alacalı kara kütleleri hızla geçip gidiyordu.

“Ama bir harita bir küre değildir” diye devam etti, dönen büyük topun üzerinden bana bakarak “Bütün haritalar bozulma getirir. Mercator, meridyenlerini birbirine paralel yapıyor ama herkesin bildiği üzere meridyenler enlemler gibi paralel değildir.”

“Elbette” diye mırıldandım, hâlâ hızla dönen, denizler ve okyanuslar şimşek gibi geçip giderken eksenini gacırdayan kürenin görüntüsünden başım dönerek. “Meridyenler kutuplarda birleşirler. Ekvatordan kuzeye ya da güneye doğru uzanırken aralarındaki mesafe giderek azalır.”

“Ama Mercator’un meridyenleri hiçbir noktada birleşmez.” Yine haritaya vuruyordu parmağıyla. “Birbirlerine paralel kalırlar; bu durum da doğu-batı uzaklıklarını bozulmaya uğratar. Bu yüzden Mercator enlemler arasındaki mesafeleri de değiştiriyor, ekvatordan kutuplara doğru uzanırken bu mesafeleri artırıyor. O nedenle de ortaya ‘giderek büyüyen enlemler’ dediğimiz şey çıkıyor. Bu değişikliklerin sonucu, kutuplara doğru ortaya çıkan bir bozulma. Paralel çizgiler ve dik açılardan oluşan sistem korunabilsin diye paraleller ve meridyenler şişirildiğinden, iyice kuzeyde ya da iyice güneyde olan kara kütlelerinin boylamları abartılı gözüküyor. Bu yüzden de Mercator izdüşümü, insan ekvator boyunca ya da düşük enlemlerde seyrediyorsa gayet iyi, gayet güzel, ama yüksek enlemleri keşfe çıkan biri için pek faydası yok.”

“Pek faydası yok” diye hevesle onaylıyordum başımı sallayarak, “Çin geçidinin kuzeydoğusunu keşfe çıkan biri için”. Çocukken Frobisher’ın, Davis’in ve Hudson’ın –bütün o büyük İngiliz kahramanlarının– Mr Molitor’un kürelerinin tepesinde gösterilen buzlarla kaplı Arktik denizlerde ve adalardan oluşan labirentlerdeki gezintilerini nasıl takip ettiğimi hatırlıyordum.

“Ya da deniz yoluyla Arkhangelsk ve Novaya Zemlya üzerinden kuzeydoğuya giden biri için. Evet. Ya da Macellan Boğazı’ndan geçerek veya Cape Horn’u dönerrek, güneybatı geçidinden Güney Pasifik Okyanusu’na çıkan biri için.”

Atlasın sayfalarını çeviriyor ve işaret parmağıyla geçitleri gösteriyordu. Başını kaldırıp gözlerini kısarak bana baktığında hem çürük dişlerinin kokusu, hem pejmürde kıyafetinin küf kokusu geldi burnuma. Ve bir an için gözlük camlarından birinde, arkamdaki kavisli cumbada duran birinin yansımasını gördüm gibi geldi: camdan içeri bakmak için öne doğru eğilmiş, yalnız biri. Ama sonra Mr Barnacle başını eğdi ve yansıma kayboldu.

“Bütün bu yeni deniz yolları, eğer varlarsa, Mercator izdüşümünün neredeyse faydasız olduğu yüksek enlemlerde, kutupların yakınlığında bulunacaktır. Denizciler onları bu yüzden keşfedemedi şimdiye kadar. İspanyolların ve Hollandalıların bir süredir yeni ve daha iyi harita izdüşümü metotları üzerine çalışıyor olmasının sebebi de bu. 1616’da Hollandalılar Macellan Boğazı ve Cape Horn arasında Pasifik’e yeni bir yol buldular. Le Maire Boğazı denen yer” –parmağını yalıyor ve yeni bir sayfayı çevirmeye hazırlanıyordu bu sırada– “elli beşinci paralelde. Filoları yeni geçidi Pasifik’e çıkıp Guayaquil ve Acapulco’daki İspanyollara saldırmak için kullandı. O yüzden böyle yollar bariz bir stratejik öneme sahip” dedi “ama onları bulmak için bir ipucu gerekiyordu, se-

yir subaylarına adaların ve koyların oluşturduğu labirentlerde rehberlik edecek bir şey”.

Demek Mr Molitor’un tercih ettiği efsane böyledi: Sevilla’daki matematikçiler ve kartograflar, II. Philip’in emrinde, 1600 senesi civarlarında yeni bir harita izdüşümü metodunu mükemmelleştirmişti; bir taraftan Mercator’un ızgara sistemini korurken, bir taraftan da bozulmalardan kurtulan ve böylece yüksek enlemlerde seyri daha kolay hale getiren bir metod. Bu sayede Çin’e ve Hindistan’a yeni, daha kısa yollar keşfedilebilirdi. Tabii Güney Pasifik’te bir yerde, ekvatorun güneyindeki yüksek enlemlerde bulunduğu düşünülen ünlü kayıp kıta *Terra australis incognita*’ya da.

“Peki ya Ortelius?” Başaşağı duran atlası inceliyor, onu tekrar konumuza getirmeye çalışıyordum. “Bu yeni izdüşümü bilir miydi acaba?”

Mr Barnacle hararetle başını sallayarak onayladı. “Tabii ki bilirdi. Ne de olsa Kraliyet Kozmografiydi o. Hatta icadına katkıda bulunmuş dahi olabilir. Ama Philip 1598’de ölünce, Ortelius Bohemya’ya gitmek için İspanya’dan ayrıldı. Muhtemelen yeni metodun sırlarını belli bir ücret karşılığında İmparator Rudolf’a, hatta belki başka birine aktarmayı umuyordu. Prag o günlerde fanatik Protestanlarla, İspanyolların ve Habsburg’ların düşmanlarıyla doluydu. O yüzden belki de ödül olarak İspanyol ajanları tarafından öldürülmüştür.” Omuz silkti ve iki eliyle cildi kapadı. “Cazip bir söylenti bu; ama paftalar kaybolmuş olduğu için doğrulanması mümkün değil. Bazıları onların çalındığını söylüyor; ama o da doğrulanamaz.” İnce, çaresiz bir gülümseme geldi yüzüne, sonra yeniden omuzlarını silkti. “Kitaplar da günümüze kalmış değil üstelik. Basılmış olan az sayıdaki nüshanın ya kaybolduğu ya da Otuz Yıl Savaşları’nda Prag yağmalandığında yok edildiği sanılıyor.”

Birkaç dakika sonra ayaklarımı sürüye sürüye dükkânın kapısından tekrar sıcağa adım atarken, tuhaf, küçük laboratuvardaki sudan hasar görmüş cildi düşünerek, hayır, dedim kendi kendime: nüshaların hepsi ortadan kaybolmamıştı. Ancak amaçsızca dolanıp Charing Cross'a doğru giderken, vaktimi boşa harcamış olup olmadığını merak ettim. Çünkü Ortelius'un *Theatrum*'u ile benim bulmak için tutulduğum Hermetik metin arasında nasıl bir bağlantı olabilirdi ki? Dünyanın yeni bir haritasıyla kadim bilgiler içeren bir elyazması arasında? Fakat sonra Mr Barnacle'ın keşif çağı üzerine söylediklerini hatırladım ve Sir Ambrose'un Guyana'ya keşif gezisiyle –tabii bu yolculuk hakikaten gerçekleştiyse– ilgili bir bağlantıya denk gelmiş olabilir miyim acaba diye düşündüm.

Bu düşüncüyü kafamdan attım. Hayal gücümün beni fazla uzaklara götürdüğüne karar verdim, tıpkı ayaklarım gibi. Eve dönme vakti gelmişti.

Postacının Borusu'nun önünde (ki buranın küçük bahçesinde, bir dut ağacının altında kendimi yine yarım litre bira ile teselli etmiştim) bir kira arabasına seslendiğimde saat altıyı geçmiş olmalıydı. Akşam trafiğinin düğümlerinin ve akıntılarının içinden Londra Köprüsü'ne doğru ilerledik. Birkaç dakika sonra uyu-yakaldım ama Fleet Street dolaylarında bir yerde bir bağırışla uyandım. Trafik daha da yoğunlaşmış olmalıydı; çünkü araba dakikalarca hemen hemen hiç kıpırdamadı. Yine uykuya daldım ama sonra tekrar uyandım. Bu defa birden yükselen, çift-tonlu bir boru sesiyle. Oturduğum yerde doğruldum ve perdeyi araladım. Fleet Köprüsü'nü ve arkasındaki Ludgate'i görmeyi bekliyordum. Ancak artık Fleet Street'te değildik.

Başımı pencereden uzatıp sokağa iyice baktım. Yanlış bir yerden sapmış olmalıydık. Sokağın üzerinde

uzanan tavernaları ve birahaneleri tanıımıyordum; hat-
ta dalga dalga kara dumanla kararmış, dar ve تنها bir
kanal olan sokağın kendisini de.

“Sürücü!” Elimle arabanın tavanına sertçe vur-
dum. Ahmak yönünü mü şaşırmıştı acaba?

“Efendim?”

“Bizi nereye götürüyorsun, yahu?”

Oturduğu yerde döndü. Burnu güneşten soyul-
muş, kalın enseli, ayı gibi iri bir adamdı. Tahta takma
dişlerini göstererek sırtıyordu.

“Fleet Street’te kaza oldu. Bir araba atı düşüp
öldü, efendim. Ben de düşündüm ki –”

Sözünü kestim. “Neredeyiz biz?”

“Whitefriars, efendim” diye cevap verdi, dişleri takır-
dayarak. “Alsatia. Water Lane’den tekrar Fleet Köprüsü’
ne çıkarım diye düşündüm, efendim, oradan da –”

“Alsatia mı?”

Dar geçit daha karanlık bir çehreye bürünmüştü
şimdi. Alsatia’nın nahoş şöhretinden gayet haberdar-
dım. Fleet Nehri’nin sıhate zararlı çamurunun yanı
başında bir arka bölgeydi: On küsur sokağı ve Tan-
rı bilir kaç tane avlusu ve ara sokağı vardı. Hepsi de
Kral James döneminde verilmiş olan bir imtiyaz berati
sayesinde Şehir’in sulh hâkimlerinin ve yargıçlarının
adli yetkisinin dışında olduklarını iddia ediyordu. Bu
imtiyazların sonucunda semt şimdi her türden suçluya
ve caniyeye sığınak teşkil ediyordu. Muhafızlar ve tutuk-
lama memurları için bile tehlike teşkil ediyordu bura-
sı. Tabii Fleet Street’in güneyine geçecek kadar budala
olan diğer herkes için de. Beni uyandıran boruyu onla-
rın gözcülerinden biri üflemiş olmalıydı, muhtemelen
aralarına yabancıların girmiş olduğuna dair bir uya-
rıydı bu. Şu anda hafifçe parlayan antika-altını güneş
ışığında semt hayli masum görünse de riske girmeye-
cektim.

“Derhal çıkar buradan bizi” diye emrettim sürücüye.

“Peki, efendim.”

Atlı araba hızlandı, bir köpek bacağının etrafından dolaştı, bir köşeyi döndü ve her iki yanında penceleleri yağ ve isle kaplanmış metruk binaların uzandığı dar bir sokaktan ilerledi. Yol çukurlarla doluydu ve bunların birkaçı çalılıklarla yarım yamalak onarılmıştı. Etrafta kimse yokmuş gibi görünüyordu. Thames sağ tarafımızda uzanıyor, molozla dolu boş arazilerin ardında pek güvenilir görünmeyen rıhtımlarıyla bir görünüp bir kayboluyordu. Yolumuzun üzerinde kömür tozundan hayaletler uçuşuyordu. Nehre paralel ilerliyorduk, tahta dişli sürücü Jehu bizi kiremitlerden, parçalanmış değirmen taşlarından ve çoktan boşalmış içki fıçılarının tahtalarıyla demir halkalarından oluşan engelli bir parkurdan pervasızca götürürken, araba bir o yana bir bu yana savruluyordu. Az sonra Fleet’in çamurunun kokusunu almaya başladım; nitekim bir dakika sonra da nehrin kıyısı yolumuzu kesti ve bana tekrar Fleet Street’e çıkıyormuş gibi görünmeyen başka bir yola saptık.

“Tanrı aşkına, yahu!”

“Bir dakika kaldı, efendim...”

Ama bir dakika sonra seke seke, savrula savrula hâlâ aynı yolda gidiyorduk; rüzgâr kabız nehirden bize doğru esiyor, tekerleklerimiz çamura bir batıp bir çıkıyordu. Fleet’in yüzeyi pis köpüklerle kaplıydı ve havada böceklerden oluşan bulutlar süzülüyordu. Burnumu bir mendille kapadım ve nefesimi tuttum.

Ancak birdenbire, bir pencerenin ardında aşına bir şey ilişti gözüme, bir grafiti –bir çocuğun işi miydi acaba?– boş bir duvara çiziktirilmiş, şöyle bir şekil:

Yavaş yavaş geçerken başımı kaldırıp baktım. Bu tuhaf hiyeroglifin manası neydi acaba? Bir insan karikatürü müydü? Boynuzlu bir adam mıydı? Şeytan mı? Bu şekli daha önce bir yerde gördüğüme emindim. Ama nerede? Bir kitapta mı?

“Hay lanet!”

Hızla önüme döndüm ve sürücü koltuğuna baktım. “Ne oldu?”

“Özür dilerim, efendim.” Araba durmuştu. “Çıkamaz sokağa girmişiz.”

“Çıkamaz sokak mı –?”

Grafitiyi unutmuştum bile. Kapıyı savurarak açtım, dışarı adım attım ve anında kendimi dizlerime kadar bir tür balçığa batmış buldum. Atlar da topuk mafsallarına kadar balçığın içinde duruyordu, arabanın tekerlekleri de batmıştı. Bakışlarımı yukarı çevirdim. Ötede Bridewell Hapishanesi’nin çan kulesini ve St Bride’in kulesini görebiliyordum ama giderek artan gölgelerde bir dizi kulübe haricinde başka pek bir şey gözüküyordu. Vakit sandığımdan daha geç olmuştu, zira güneş Whitehall Sarayı’nın tırtık tırtık dişlerinin arkasında batmak üzereydi ve etraftaki binaların bazılarında saz mumu ışıkları titrek titrek yanmaya başlamıştı bile. Alsatia uyanıyordu.

“Müsaadenizle, efendim.”

Sürücü kırıbacını kenara bırakıp, yüzünde sokulgan bir gülümsemeyle koltuğundan aşağı atladı. Tam onun yardımıyla yeniden içeri girmekteydim ki, bakışlarımı çamurdan yukarı çevirdim ve bize en yakın olan binanın penceresinde bir ışık yandığını fark ettim: bir

ravernaydı bu, görünüşe bakılırsa. Tabelası meltemde hafifçe gacırdıyordu. Gözlerimi kısarak üzerindeki şekle baktım. Bir tür hayvanın başı vardı çıkarabildiğim kadarıyla, birazcık da altın rengi boya.

“Gelin, efendim.” Sürücünün elleri omuzlarıma bastırıyordu. “Efendim? Her şey yolunda mı?”

“Evet...” Onu hayal meyal duyuyordum şimdi. Avcuna bir şilin tutuşturmaktaydım. “İşte – paran. Al.” Tavernaya doğru yürümeye başlamıştım bile. “Git şimdi.”

Arkamdan şüpheci sesi geldi: “Efendim?”

“Git!”

Çamur çizmelerime yapışıyordu, her adımda onları var gücümle çekip kurtarmam gerekiyordu. Ama birkaç saniye sonra sert zemine, tuğla bir kaldırıma ulaşmıştım ve taverna önümde yükseliyordu. Kapı, tuğlaların üzerine üçgen şeklinde bir ışık saçarak açıldı. Gözlerimi kısıp tabelaya bakarak ilerliyordum. Bir kez daha pul pul dökülmekte olan portreyi gördüm, şimdi daha netti: boynuzları altın rengi boyanmış bir erkek geyiğin başı. Boynuzların üzerinde ise iki kelime vardı: ALTIN BOYNUZ.

Dördüncü Bölüm

Önce koku dikkatimi çekti. Talaşla ve kurtlar tarafından yenmiş zift kaplı ahşapla karışık, kesif bir pipo ve kömür dumanı kokusu: süpürge de, balmumu da görmemiş, ışığın ve havanın girmediği bir odanın kokusu. Sonra, içeri adım atıp da gözbebeklerim loş ışığa alışırken, içlerinde en baskın olan koku geldi buruma: kahve kokusu. Çünkü Altın Boynuz bir taverna değil, bir kahvehaneydi.

Kapı arkamdan kapandı ve şömineden yayılan dumanın içine birkaç adım daha atıp, oturacak bir sandalye bakındım. Bir kahvehane, Alsatia'nın ortasında bulmayı en son bekleyeceğim şeydi; ama aslında böyle şaşırmamam gerekirdi çünkü ne de olsa ta o zamanda, yani 1660'ta bile her sokakta bir kahvehane varmış gibi görünüyordu. Sadece bir tanesine girmiştım o zamana kadar, Grek Kafası diye bir yere. Ancak oyuncu ve şair olma heveslileriyle dolu o havadar yerin hoş atmosferi, insanı Altın Boynuz'un dumanına ve kasvetine hazırlayamazdı.

Kendime oturacak bir yer buldum, üç ayaklı bir tabure. Pek az duman çeken şömineden epey öteye oturdum.

"Ne arzu ederdiniz, efendim?"

Kısa boylu, göbekli bir garson yanımda belirmiş, ellerini kirli önlüğüne siliyordu. Onun arkasında iki nahoş görünümlü adam oturmuş, ciddi bir tartışmaya dalmışlardı; onların arkasında ise az önce içeri girmiş yalnız bir adam bize arkası dönük oturmuş, bir bıçakla avucundaki nasırları soyuyordu. Etrafımdaki incelikten yoksun mobilyalara, küçücük şömineye, duvarlardaki

sararmış, kıvrılmış el ilanlarına bakarken, ne tür bir sarmaşık ipliğin Altın Boynuz'u Pontifex Hall'a bağlıyor olabileceğini düşündüm. Aynı anda da gördüğüm bağlantıların –şifre, anahtar kelime, tuhaf dörtlük, Strabo ve şimdi de Altın Boynuz kahvehanesi– benim hayal gücümün ötesinde bir önemi olduğundan şüphe duyuyordum. Bu ipuçlarının arkasında bir anlam var mıydı, yoksa hepsi sadece tesadüften mi ibaretti?

Bunu öğrenmenin tek bir yolu vardı. Elimi cebime atıp bir peni çıkardım. “Bir fincan kahve, lütfen.”

Ama hiçbir ipucu ya da gizemli güç çıkmadı açığa, en azından şimdilik. İçeceğimi –acı, çamur gibi bir şeydi– bitirdiğimde içerisi daha da fazla müşteriyle dolmuştu. Kimi yalnız başına, kimi ikili gruplar halinde on küsür adam gelmişti. Hepsi pejmürde kılıkliydi, aşınmış çizmeleri ve yamalı ceketleri vardı. Sohbetler münferit ve sessizdi, yer yer boğuk kahkahalar yükseliyordu. Garson tezgâhla masalar arasında mekik dokuyor, elindeki tepsinin üzerinde tabaklar takırdıyordu. Herkes sanki bir şeyin olmasını bekliyor gibiydi ama hiçbir şey olmuyordu. İsmi önemi konusunda yanılmış olmalıydım; bir tesadüften başka bir şey değildi herhalde. Altın Boynuz isimli yarım düzine kahvehane olmalıydı, muhtemelen hiçbirinin de Pontifex Hall ile bir bağlantısı yoktu; hele bunun, hiç.

Vitrinli dolabı ancak birkaç dakika sonra fark ettim. Odanın bir köşesinde duruyordu, içinde mal sahiplerinin müşteri çekmek için kullandığı türden nadide şeylerin bulunduğu küçük bir dolaptı. Ama oturduğum yerden bunun benzerlerinden ne kadar daha zavallı olduğunu görebiliyordum, en saf müşteriyi bile kandıramayacak bir cadı dolabıydı bu. Fakat ben saf olmasam da meraklıydım, o yüzden taburemden kalktım ve oraya doğru gittim.

Köşe diğer her yerden daha karanlıktı ve kimse bu isteksiz sergiye en ufak bir ilgi göstermiyordu. Camın arkasında sinmiş görünen yarım düzine sönük cismi, titrek bir el yazısıyla yazılmış ve yazım hatalarıyla dolu kartlar tanımlıyordu. Öne doğru eğilip gözlük camlarımdan ardındaki gözlerimi kısarak baktım. Kurt yenik-kumaş, Aziz Edward'ın kefeninin bir parçası olarak tanımlanmıştı; onun yanındaki yarı çürümüş alelaide dalın ise Kral William Rufus'u öldüren okun sıyrıp geçtiği ağaçtan olduğu belirtiliyordu. Daha da silik olan bir başka parça ise, etiketine bakılırsa, Sakson Kralı Sebert'in tabutundan çentilip alınmıştı. Bu sahte tarih parçalarını görünce neredeyse kahkaha atacaktım ama sonra bir başka kart çekti dikkatimi. Sararmış ve kenarı kıvrılmış, dolabın arkasına yaslanmış duran kart, birkaç santimetre karelik bezin *Britomart*'ın gabya yelkeninden geldiğini belirtiyordu. Sir Walter Raleigh'nin 1617'deki Orinoco seferine katılan gemilerden biriydi bu. Kaşlarımı çatıp iyice öne doğru eğildim. Bu paçavranın da diğerlerinden daha hakiki olduğuna şüpheliydim ama bana Pontifex Hall'daki tabutun içinde gördüğüm, *Philip Sidney*'nin inşası için verilmiş beratı hatırlattı.

Sonra da dolaptaki en son parçayı gördüm. Açık arayla en ürkütücü olanıydı bu. O da dolabın arka tarafındaydı ve bir adamın kesik başına benziyordu. Bir an irkildim, sonra yeniden öne doğru eğildim ve barbar, kâfir bir mezhebe ait olması gereken bu ürkütücü şeye gözlerimi faltaşı gibi açarak baktım. Korkunç bir görüntüydü. Keçe gibi kahverengi saçlar, don yağı renginde kaşların üzerine dökülüyordu. Kaşların altındaysa yerinden uğramış bir çift göz vardı; biri tavana, öbürü yere bakıyordu. Sol gözkapığı sanki göz kırpmış gibi sarkmıştı. Dudaklar ise –tuhaf derecede kalın ve bir fahişenininki gibi kırmızıya boyalıydılar– alaycı ve bilgiç bir sırıtmada donup kalmıştı. Ama tam bu kelle-

nin sahte olduğunu, balmumu ve kadifeden yapıldığını fark etmiştim ki bir kez daha irkildim. Bu defakinin sebebi, çıkık çenenin altına yerleştirilmiş ve diğerlerindeki o çocuksu el yazısıyla yazılmış olan yaftaydı:

*Bohemya Krallığı'ndan,
Bir zamanlar
Majesteleri İmparator II. Rudolf'a ait olan
Bir Otomaton Kafası*

Tekrar usulca masama döndüğümde pencereler kararmış ve ateşten gelen duman kirişlerde büklümler oluşturunuyordu. Fincanı dudaklarıma götürürken elim titriyordu. Tüyer ürpertici kafanın diğer cisimlerden daha hakiki olup olmadığını merak ettim. Acaba buraya bir şekilde Pontifex Hall'dan gelmiş olabilir miydi? Mesela belki Cromwell'in askerleri vasıtasıyla ya da başka bir talancılar çetesinin?

Daha da yorgun ve endişeli bir halde, bir otuz dakika daha sandalyemde oturdum. Arada bir balmumu kafaya bir bakış atıyordum; sanki o da cam vitrininin arkasından kendini beğenmiş ve bilgiç bir ifadeyle bana göz kırptıyormuş gibiydi. Kahve umduğumun aksine beni teskin etmek yerine, sinirlerimi daha da germiş gibiydi. Ancak garsonum yanımdan geçerken dolabı işaret edip, o parçanın nasıl ellerine geçtiğini sormayı başardım. Ne var ki garson onun nasıl ve ne zaman Altın Boynuz'a geldiğini bilmediğini iddia etti. Aslında, o anki şaşkın ve kafası karışmış haline bakılırsa, o en korkunç parçası şöyle dursun, neredeyse dolabın kendisinin bile farkına varmamış gibi görünüyordu daha önce.

Eve dönmeye karar verdim, sürücümü o kadar çabuk geri gönderdiğime pişmandım şimdi. Fleet Street'e dönüş yolculuğu tehlikeli olacaktı. Biliyordum ki yaya gitmem gerekecekti; çünkü bu caddeye bir kira arabası-

nın girmesi pek muhtemel değildi, özellikle de karanlık bastıktan sonra. Zihnim her türden tatsız rastlaşmayla doldu; kapıya doğru ilerlerken onları kafamdan çıkar-maya çalıştım.

Tam o anda akşamın son keşfini gerçekleştirdim. Kapıya vardığımda, pervazın yanında duvara bir el ilanı yapıştırılmış olduğunu gördüm. Sıradışı bir tarafı yoktu çünkü kahvehanelerin duvarları bu tür ilanlarla dolu olurdu zaten. Oturduğum yerden yirminin üzerinde kokuşmuş tiyatro ilanı, tüccar kartı, tilki damgalı geniş kâğıda basılı müstehcen balad görmüştüm; ayrıca bankların ve masaların üstüne kazınmış ya da kirişlere sıvanmış ve yine müstehcen olan grafiti parçaları da. O yüzden el ilanını neredeyse düşünmeden geçecektim ama başkalarının içeri girmesine izin vermek için kenarda dururken bakır levhanın üzerindeki bulanık yazı dikkatimi çekti:

MÜZAYEDE İLANI

Whitefriars'daki Altın Boynuz'da,

Temmuz'un 19'uncu gününde,

Sabah saat Dokuz'da düzenlenecek olan müzayedede çok sayıda muhtelif ve nadir Kitap

Doktor Samuel Pickvance tarafından

300 partide

sergilenecek ve açık artırmaya çıkarılacaktır

Birkaç müşteri yanımdan geçerek içeri girer, birkaçı ise dışarı çıkarken, orada öylece durup ilana bakakaldım. Bir kitap müzayedesini mi? Sanki Guyana ormanlarında bir Homer ya da Virgilius baskısına rastlamış gibi hissediyordum kendimi. Londra'da kitap işinde olan herkesi tanıdığımı sanıyordum, buna bütün müzayedeciler de dahildi. Fakat Pickvance adında birini hiç duymamıştım – tabii gerçek ismiyse. Nasıl “muhtelif ve

nadir” kitaplar satacağını ve onlara teklif vermek üzere ne tür koleksiyoncuların gelebileceğini merak ettim. Ama en çok da onları niçin Altın Boynuz’da müzayedeye çıkarmayı tercih ettiğini merak ettim. Bunu öğrenmek kolay olacaktı çünkü ayın on dokuzuna, yani müzayedeye gününe sadece iki gün vardı.

Mozaik döşeli kaldırıma adım attığımda, Alsatia neredeyse huzurlu görünüyordu. Altın Boynuz’un cehennemî ikliminden sonra akşam havası serin ve hoştu. Ancak bu yanılsama uzun sürmedi. Az sonra Fleet’in kokusu burnuma geldi ve hepsi de kalçalarından kılıçlar ya da hançerler sarkan dört ya da beş adam bana çarparak yanımdan geçip kasıla kasıla kahvehanenin kapısına yöneldi. Gölgelelerin içinde hareket eden başkaları da vardı. Alsatia vahşice canlanmıştı. Beni bekleyen yolculuğu düşününce ürperdim.

Ama iki gün sonra buraya geri dönecektim. Loş ışıktaki ikisi de birer gölgeden öte bir şey gibi görünmeyen, ancak şimdi parıldayan birer hiyeroglif dönüşmüş olan altın geyik boynuz ve üzerindeki yazıya son bir kez bakmak üzere döndüğümde, bunu biliyordum artık. Çünkü benim aradığım parşömenle Dr. Pickvançe’in “tuhaf ve nadir” kitapları arasında bir bağlantı olması gerektiğine emindim.

Nihayetinde Nonsuch House’a dönüş yolculuğu hadisesiz geçti. Nehire kadar tekerlek izlerini takip ettim ve kömür rıhtımlarından birinin yanında küreğinin başında uyuyakalmış bir kayıkçı buldum. İki şiline beni yine alçalmakta olan nehirden aşağı götürmeyi kabul etti. Küreklerini ıskarmozlarına takıp homurdanarak sahilden açıldığında, sandalda kaykılıp sahildeki seyrelen ışık serpintisini izledim. Binalar ve kuleler yavaşça geçip gitti, yanımdan bir tekne geçti. Küreklerimiz bir batıyor bir çıkıyor, bir batıyor bir çıkıyor,

sıgılıklarda uçlarına çamur bulaşıp sonra yeniden suya gömülüyordu. Altın Boynuz'un eğik çatısı giderek küçüldü ve gözden kayboldu. Birkaç dakika sonra Londra Köprüsü'nün baca külahlarının üzerinde ayın yükseldiğini gördüm. Gözlerimi kapadım ve sandalın, köprünün taş payandalarının arasından geçişini, süzülürcesine bir buçuk metrelik müthiş bir karanlığın içine dalışını, sonra da ani bir su serpintisi ve temiz havaya çıkışını hissettim.

Öbür taraftan çıktığımızda, titreyen bacaklarla sandaldan indim ve Nonsuch House'da benim köşemde ışıkların hâlâ yanmakta olduğunu gördüm. Monk yatmıştı ama Margaret hâlâ mutfakta, istridyeleri tuza yatırıyor. Akşam yemeğini kaçırdığım için beni azarladı. Yemek için hazırladığı haşlanmış domuz etini soğuk soğuk yedim; çalışma odamda, yalnız başıma, bitap bir halde. Otuz dakika sonra ben de yatağıma atmıştım kendimi. Uzunca bir süre öylece hareketsiz yattım, payandaların arasında çağıldayan suyun sesini dinledim ve nefes alıp verişimi düzene sokmaya çalıştım. Bir an için sanki hâlâ köprünün muazzam ayaklarının arasından düşüyormuşum, sandal dahil altımdaki her şey birden çekilmiş, yerini açık havaya ve coşku dolu bir asılı kalma hissine bırakmış gibi hissettim kendimi. Çünkü uykuya dalarken sadece Altın Boynuz'un duvarına yapıştırılmış olan el ilanını değil, döndüğümde masamda beni bekleyen ve aşına bir mühür taşıyan mektubu da düşünüyordum.

Beşinci Bölüm

Elbe yolculuğu belki meşakkatli olmuştu ama sonraki birkaç gün boyunca at arabaları Bohemya'yı arkalarında bırakırken, vaziyet daha da beter bir hal aldı. Kasvetli gökyüzünden kar yağmaya başladı; ilk başta amaçsız ve ihtiyatlı tanelerden ibaretti ama giderek ağırlaştı. Rüzgârlar doğuda toplanıp Karpatlar'ın oluşturduğu hilalden Moravya dağlık bölgesine ve Dev Dağları'na esmeye, karavanın aralarından güçlükle geçtiği iri kayaların ve kar yığıntılarının arasında ulumaya başladı. Karavanın içinden geçtiği az sayıdaki kent giderek küçüldü ve on küsur evi sarp yamaçlara kırlangıç yuvaları gibi tutunan köylere dönüştü. Sonra köyler de birkaç evden ibaret hale gelinceye kadar küçüldü ve çok geçmeden de hepten kayboldu. Yol da kaybolacakmış gibi görünüyordu. Bazı yerler heyelanla devrilmiş kayalar sonucu, bazılarıysa kar sebebiyle geçilemez hale gelmişti. Bu mevsimde seyahat etmek, diye mırıldanıyordu hizmetkârlar kendi aralarında, medenice bir iş değildi. Ne de olsa savaşlar bile –Ferdinand'ın Prag'ı yağmalayan Valonları ve İrlandalıları bile– baharı beklerdi. Ancak her sabah, hava ne kadar kötü olursa olsun, yol ne kadar sarp olursa olsun, ne kadar çok yolcu hummaya yakalanmış, ne kadar çok at bilek şişmesinden ya da toynak yarılmasından topal durumda olursa olsun, hazin seyahat devam ediyordu. Bir süre sonra karla örtülü manzarada, yollar sert dönemeçlerle tırmanıp ormanın içinden geçerken, beliren kurtlar haricinde hayat emaresi de görülmemeye başlamıştı. Kurtlar ilk başta tek tek gelmişlerdi, sonra on-on ikilik gruplarla, granit yarlara yarı saklanmış

halde, arabaları belli bir mesafeden izlemeye başlamışlardı. Giderek daha da cesurlaşıyor, Emilia'nın onların sarı gözlerini ve burunlarının sert hatlarını görebileceği kadar yaklaşıyorlardı. Dilenciler gibi cılız, besinsiz kalmışa benzeyen kurtlar, bir makineli tüfeğin boğuk atışlarıyla dağıldılar. Silahın sesi yolcuları da irkiltti, zira karavanda İmparator'un paralı askerlerinin hızla peşlerinden gelmekte olduğuna dair rivayetler dolaşıyordu, fakat birilerinin -Kazaklar'ın bile- bu denli tehlikeli yollarda nasıl olup da hızla ilerleyebileceğini tahayyül etmek mümkün değildi.

Seyahatin ilk ayağı, dokuzuncu gün karanlık çökerken nihayet sona erdi. Karavan bir manastırın yanından ağır ağır geçti ve bir tepeden aşağı gıdım gıdım inip, her zamanki hanlardan birinde değil de ışıklı ok atma yarıkları, çöken karanlıkta yamuk yumuk parlayan bir kaleye geldiler. Bir arabada sıkış tıkış, ayak parmakları buz kesmiş halde oturmakta olan Emilia'ya bir nehrin çağılısını duyabiliyormuş gibi geldi. Öne doğru eğilerek penceredeki perdelerin arasından başını uzatınca, uzun ceketleri ve geniş kenarlı şapkaları olan adamların, etrafı her türden at arabalarıyla çevrelenmiş olan bir avluda aceleyle bir oraya bir buraya gitmekte olduklarını gördü. Izgara şeklindeki kale kapısı gacırdayıp sürtündü ve arkalarında bir çift ağır kapı gürültüsüyle kapandı. Breslav, dedi birisi. Silezya'ya varmışlardı.

Sürgündeki saray halkı bu eski Piast kalesinde bir haftadan az kaldı. Burası asıl gidecekleri yer değil, sadece kaçak saray için başka bir duraktı, o kadar. Emilia kendini üç başka nedimeyle birlikte, penceresi olmamasına rağmen içinde esrarengiz bir cereyan ve kar serpintileri olan bir odada buldu. Kraliçe yakındaki bir odada kalıyordu. Karavan neredeyse Breslav'a varır varmaz feci şekilde hastalanmıştı, o yüzden de

Emilia onu hiç görmüyordu. Sadece hekimler ilgileniyordu kendisiyle, asık suratlarında ciddi ifadelerle onun kraliyet dairesine girip çıkıyorlardı. Bir ya da iki günün ardından, kalede kraliçenin öldüğü yolunda bir söylenti çıktı. Bir gün sonra ise söylentiler bu defa ölenin onun doğmamış çocuğu olduğunu söylüyordu – başka, daha güvenilir bir söylentiye göre ise hamileydi. Son olarak da her ikisinin, hem annenin hem de çocuğun, son nefeslerini verdiği rivayet edildi. Gerçek de, yakacak odun ve çalı çırpı kadar ender bulunur bir şey haline gelmişti. Daha çok kar yağdı. Oder Nehri dondu. Sonra, Emilia'nın kaledeki dördüncü gününde, Sir Ambrose Plessington onu ziyarete geldi.

O sırada Emilia odada tek başınaydı, kitap okuyordu. Kapı çalındığında daracık yataktan kalkmadı, çünkü o da tıpkı Kraliçe gibi rahatsızdı. İki gündür kendini hasta gibi hissediyordu. Aybaşı sancıları iki gün erken gelmiş ama aybaşı hali başlamamıştı. Başı ve dişleri ağrıyordu, doğru dürüst uyuyamıyordu. Okumak bile zor bir işe dönüşmüştü. Kendi kitabı olmadığından, Kraliçe'ninkileri okumak zorunda kalıyordu. Son bir gündür, ılık iklimlerin ve hazinelerle dolu mezarların mutluluk verici tasvirleriyle Sir Walter Raleigh'nin *Büyük, Zengin ve Güzel Guyana İmparatorluğu'nun Keşfi*'ni okuyordu. Tam hafif hafif –ve bir günden fazla süredir ilk kez– uykuya dalıyordu ki kapının çalınması onu irkiltip uyandırdı.

Sir Ambrose'u gördüğüne şaşırmıştı elbette. İki haftadır onunla tek kelime konuşmamıştı Sir Ambrose; hatta, onu fark etmiyormuş gibiydi. Emilia ise onun her hareketini izlemişti. Arabasının ve hanların pencerelerinden sandıkların yüklenmesini ve indirilmesini teftiş etmesini ya da kalçasında zıplayan palasıyla Kraliçe'nin arabasının yanı sıra at sürmesini seyretmişti. Sir Ambrose bazen dörtlü gözden kayboluyor,

konvoyun epey ilerisine gidiyor, dağların arasından geçitler buluyor ya da Polonya askerleri var mı diye etrafı kolaçan ediyordu – rivayete göre bir grup Polonya askerini öldürüp kurtlara bırakmıştı. Bütün bu sıradışı davranışlarının sonucunda atlarının üçü sakatlanmış ve itlaf edilmesi gerekmişti ama Sir Ambrose'un kendisi pek yıpranmışa benzemiyordu.

“Sizi rahatsız etmiyorum umarım?”

Çevik bir şekilde odasına girmişti; kabarık çizme-leri ve kunduz kürkünden şapkasıyla odayı neredeyse dolduruyor gibiydi. Kapı eşiğinin tepesine başını çarpmamak için eğilmek zorunda kalmıştı; bir savaş meydanında çadıra giren bir adamı andırıyordu. Tamamen doğrulunca da görünümü daha az askeri bir hal almadı; çünkü bir kalçasından palası sallanıyordu, öbüründen ise bir tabanca. Fakat aynı zamanda bir fener ve koltuk altında, bir kitap taşıyordu. Eğilerek selam verdikten sonra, duraksadı, genellikle canlı olan hareketleri bir an olsun duruldu. Başını, modelini eleştirel bir gözle inceleyen bir ressam gibi yana yatırdı.

“Uyuyor muydunuz?”

“Hayır, hayır” dedi çabucak Emilia, sesi birden geri gelmişti. Yatakta doğrulmuştu ve Raleigh'nin kitabını bir kalkan gibi göğsünün önünde tutuyordu.

Sir Ambrose bir adım daha attı; saman çizmelerinin altında hışırdıyor, karanlık bakışları onu dikkatle tartıyordu. Şapkasındaki tüy, göğüsleme kirislerine sürtünüyordu. “Rahatsız mısınız, Miss Molyneux?”

“Hayır, hayır” diye kekeledi yine. Kimseye hastalığından söz edecek değildi; hele Sir Ambrose'a, hiç. “Gayet iyiyim, teşekkürler, efendim. Yatakta okuma huyum vardır” diye açıkladı, kitabı kaldırıp hemen ardından yüzünün kızardığını hissederek.

“Ah”, dedi Sir Ambrose, devasa şapkalı başını sallayarak, “elbette. Bana iyi bir okuyucu olduğunuz

söylenmişti. Evet, tam bir Donna Kişot". Bir an kendi kendine gülümsedi, sonra da bir işaret parmağıyla sakalını kaşdı. "Ve aslına bakarsanız, Miss Molyneux, beni size getiren de bu cazip huyunuz." Çizme derisinden gelen bir gacırtıyla öne eğildi ve cildi kapının yanındaki sehpanın üstüne koydu. "Kraliçe size keyfiniz için bir kitap daha gönderiyor. İyi dilekleriyle birlikte." Eğilerek selam verdi ve kapıdan çıkmak üzere döndü.

"Lütfen..." Bacaklarını yatağın yanından aşağı sarkıtmıştı Emilia. "Haberler nasıl? Kraliçe rahatsız mı, efendim?"

"Hayır, hayır, Kraliçe gayet iyi. Duyduğunuz her şeye inanmamalısınız." Kapı eşiğinde durup göz kırttı. "Okuduğunuz her şeye de inanmamalısınız."

"Affedersiniz?"

"Sir Walter Raleigh." Rüzgâr yanığı yüzünde yine bir gülümseme belirmişti, şapkasının bir hareketiyle kitabını işaret etti. "Guyana, Sir Walter'ın tasvir ettiği gibi bir cennet değil. Size iyi günler dilerim, Miss Molyneux."

Sonra dönüp çıktı ve Emilia ona Vilém ya da başka hiçbir şey hakkında soru soramadan koridorda kayboldu. Fakat Emilia birden ümitlenmişti. Onun okumaya düşkünlüğünü Vilém'den öğrenmiş olmalıydı. Yoksa Kraliçe'den mi? Hayır, muhtemelen Vilém'den, diye karar verdi. Yoksa Sir Ambrose onun şövalyelik hikâyeleri sevdiğini nereden bilebilirdi ki? Kraliçe'ye bu tutkusundan bahsetmemeye dikkat etmişti, zira Kraliçe İspanyol olan her şeyden tiksiniirdi.

Bir dakika sonra nedimeler odaya döndüler. O gece Kraliçe'nin iyileşmesine şükran sunmak için bir kilise ayini düzenlenecekti, ardından da bir şölen vardı. Sonraki yirmi dakika boyunca nedimeler mutlu mutlu sohbet ettiler; eskisi gibi bol konçlarını giydiler, allara ve pembelere, dantellere ve kurdelelere büründüler;

sanki dışarıda Prag ya da Heidelberg varmış gibi; sanki son birkaç gün, artık çok şükür uyandıkları bir kâbus-tan başka bir şey değilmiş gibi. Emilia, Sir Ambrose'un bıraktığı kitabı ancak onlar gittikten sonra açtı. Yine bir şövalyelik hikâyesiydi bu – Francisco de Morais'in *İngiltere'li Prince Palmerin*'i. Ve ancak kapağı açtıktan sonra, sayfalar arasındaki notu buldu. Aşına bir el yazısıyla yazılmıştı bu not.

Notta yazan çağırıcı kabul ederek, o gece Vilém ile kilerde buluştu. O sırada saray halkının geri kalanı coşkunu ve sağır edici bir eğlencenin ortasındaydı. Civardaki bir tavernadan celbedilmiş müzisyenler kornalara üflüyor, darbukalara vuruyor ve şevkle Lehçe şarkı söylüyor; dansçılar döküntü salonun zemininde kayıtsız bir taşkınlıkla dönüp duruyordu – dönen juponlardan ve uçan dirseklerden müteşekkil bir patırtı vardı ortada. Kale kapıları açılıp kasabalısıyla ve dilencisiyle Breslav'ın güzel halkını içeri almış olmalıydı. Çünkü onlarla çarpışmadan ilerlemeye çalışan Emilia, tanıdığı tek bir çehre bile görememişti. Yemeğin de nereden gelmiş olabileceği konusunda en ufak bir fikri yoktu. Tabaklar dolusu biftek ve geyik eti, sülün ve tavuk eti, kızarmış bir yaban domuzu, düzinelerce bıldırcın, hatta tüyleri hâlâ üzerinde olan bir tavuskuşu; ayrıca çanaklar dolusu istridye, haşlanmış yumurta, şekerleme, yemiş, erik, hurma, Sevilla portakalı, yanan meşalelerin ve mumların altında eriyen buzlar – bunların hepsi sadece birkaç gün önce ıssız arazide donan, kurtlu ekmek ve buz tutmuş salamura kaz eti yiyen bir grup sürgüne ikram ediliyordu. Fakat Vilém onların arasında değildi. Bir saat sonra Emilia kaçmayı başarıp, merdivenden aşağı indi. Vilém orada, eski bir şarap mahzeninde, bir kasa kitabın üzerine eğilmiş duruyordu.

Vilém'in görünümü onu şoka uğrattı. Breslav'a onlardan iki hafta önce, karlardan önce varmıştı ama yolculuk onu çok daha fazla yıpratmış gibiydi. Her zamankinden de sıska ve pejmürde görünüyordu. Pantolonu ve yeleği yırtık pırtık, omuzlarından ve kalçalarından sarkıyordu, tıpkı bir korkuluk gibi. O da hastalanmış olabilir miydi acaba? Vilém'in zayıf bir bünyesi olduğunu biliyordu – Altın Yol'da birçok akşamını şu ya da bu şikâyetten dolayı ona bakarak geçirmişti. Birdenbire güçlü bir öksürükle ikibüklüm oldu.

"Vilém...?"

Kavuşmaları Emilia'nın beklediği gibi olmadı. Sandıklarda hasar var mı yok mu diye bakmakla, onları tek tek açıp muşambaya sarılmış ciltleri incelemekle, söylenerek cık-cık'layarak sandıklardaki tahta ve samanları değiştirmekle öyle meşguldü ki, onun geldiğini fark etmedi bile. Emilia mahzende boş şaraplıkların ve düzinelerce sandığın arasından çabucak ona doğru ilerledi. Kapakların çoğu kaldırılmıştı ve o yanlarından geçerken, minicik yaldızlı harfler meşale ışığında parlıyordu. Daha sonra, onların sandıklara alfabe sırasına göre yerleştirildiği Emilia'nın aklına gelecekti. Abulafia; Agricola; Agrippa; Artephius; Augurello. Sonra Bacon; Biringuccio; Böhmen; Borbonius; Bruno. Bu isimler ona pek bir şey ifade etmiyordu, kitap adları da. *De occulta philosophia*. *De arte cabalistica*. Kâfirce meşgaleler çarpıyordu göze. *Simya'nın Aynası*. *Occulta occultum occulta*. Papacılık ve batıl itikadın amansız düşmanı olan Kraliçe, böyle eserler hakkında ne derdi acaba? FICINUM diye okudu en kalın ciltlerden birinin sırtında, PIMANDER MERCURII TRISMEGISTI.

"Vilém!"

Nihayet onu gördüğünde Vilém'in yüzünde beliren şaşkınlık, yirmi dakikadır aramakta olduğu sevgili birtakım kitaplarını bir sandığın dibinde bulduğunda

yüzünde belirenden daha büyük değildi. Hakikaten de sonraki birkaç gün zarfında, ondan ziyade kitapların durumunu düşünüyormuş gibi görünecekti. Otakar gibi o da koleksiyonun, kendi tabiriyle yanlış ellere düşeceği – yağmalanacağı, yakılacağı ya da Ferdinand’ın veya Engizisyon’un kardinallerinin arşivlerinde yitip gideceği– fikrini saplantı haline getirmişti. Daha sonra Emilia’ya kitaplarla dolu elli kadar sandıktan oluşan “ilk sevkiyat”ın taşınmasına yardımcı olduğunu söyleyecekti. İkinci sevkiyatı ise bizzat Sir Ambrose Prag’dan yola çıkarmıştı, Vilém bu yüzden İngiliz’in kütüphanesinde yalnız olmasını garip bulmuyordu. Emilia ancak o olayı anlatırken –o sırada bir çift şarap fıçısının üstünde oturuyorlardı–, Vilém onun yaşadıklarına ilgi gösterdi. Daha doğrusu, masanın üzerinde gördüğü deri ciltli kitaba ilgi gösterdi. Emilia’ya iki kere o akşam olanları anlattırdı ama sonra, şaşkın halde, ne kitabı ne de atlıları tanıdığını ileri sürdü. Fakat özellikle de süslü ciltle ilgilenmişti. Fıçıdan zıplayarak kalktı, yere çömeldi ve kendi kendine mırıldanarak, sandıklarından birini bir dakika boyunca karıştırdı.

“Yani diyorsun ki”, diye seslendi omuzunun üzerinden “bunlardan biri gibiydi cildi”. Hızla arkasına döndü, kalın bir cildi göğsüne bastırmış halde. “Öyle mi?”

Meşalenin ışığında kitabın deri kapağının incelikli helezonlarını seçebiliyordu – bu bir dizi kıvrım ve sarmal şekil, Královsky Sarayı’nın üst kat pencelerinden bakıldığında görülen Prag Kalesi labirent bahçesinin girift çizgilerini hatırlatmıştı ona birden. Cildin renkli ön kenarları, Vilém’in ona bir ay önce gösterdiği Altın Kitaplar’inkine benziyordu. Başını evet dercesine salladı.

“Aynı öyle, evet. Aynı desen bana kalırsa.”

“Tuhaf... çok tuhaf.” Süslemeli deriyi incelerken parmaklarıyla dağınık sakalını buruyordu. “Fakat say-

faları boyanmamıştı diyorsun, öyle mi?” Emilia başını iki yana salladı. “Hmm”, dedi lekeli yakalığının içine, bir yandan kaşlarını çatarak, “hakikaten pek tuhaf”.

“O da İstanbul’dan mı gelmiştir sence?”

“Ah, mümkün.” Başı bir aşağı bir yukarı sallanıyordu. Bu fikir onu heyecanlandırmışa benziyordu. “Evet, olabilir. Ama insan kitabı cildine bakıp değerlendirmez, tabii. Ancak tarif ettiğin şey *rebesque* ya da arabesk olarak bilinen ve İstanbul’daki ciltçiler tarafından kullanılan bir Müslüman süslemesi. Kütüphanede yarım düzine böyle kitap vardı ama bu senin tarif ettiğin, hmm...”

Kitabı açmış, mor sayfalarını yavaş yavaş çeviriyordu. Emilia, onun bu sayfaların doğmamış buzağılarının derisinden yapıldığını, bazen tek bir cilt için elli tane kadar kullanıldığını söylediğini hatırladı. Tırşe deniyordu bu deriye. Buzağılar bayıltılıp dikkatlice kanları akıtılıyor, sonra da narin derileri yüzülüyordu. Artık kayıp bir sanat, demişti Vilém.

“Ne olabilir ki?” Onun yüzünü dikkatle izliyor, bildiği her şeyi anlatıp anlatmadığını merak ediyordu. “Sence değerli bir şey midir?”

Dar omuzlarını silkti ve cildi dikkatle kenara koydu. “Ah, herhangi bir şey olabilir... herhangi bir şey. Ve evet, bence değerliydi. Hem de hatırı sayılır değerde belki. Özellikle de İstanbul’dan geldiyse. Oranın kütüphaneleri ve manastırları, kadim bilginin en büyük kaynaklarıydı zira.”

Şimdi en kurumlu halini almıştı, sakalını çekiştiriyor, donuk gözlerle orta mesafede bir yere bakıyordu. Salondaki dansçıların gümbürtüsü kemerli tavanın arkasından duyuluyordu ama o bunun farkında değilmiş gibiydi.

“Son birkaç asırda İstanbul’da başka her yerdekenden fazla Yunan ve Romalı yazar keşfedildi.

Hepsi de paha biçilmez keşifler, dikkatini çekerim! Aristophanes'in on bir oyunu... Aeschylus'un yedi... Nikandros ve Musaeus'un şiirleri... Hesiodos'un *İşler ve Günler*'i... Marcus Aurelius'un yazdıkları... hatta, Öklid'in *Elementler*'i bile, Tanrı aşkına! İstanbul'un kâtipleri olmasa bugün bu eserlerin biri bile kurtulmuş olmazdı. Hepsi ardında en ufak bir iz bırakmadan yok olup gitmiş olurdu. Ve bu kayıp, dünyayı kim bilir ne kadar fakirleştirirdi!"

Emilia ciddiyet içinde başını salladı, ancak Vilém'den daha önce de duyduğu bu hararetili nutuk onu biraz eğlendirmişti doğrusu. Onun İskenderiye, Atina ya da Roma'nın yanan ya da işgale uğrayan kütüphanelerinden gelmiş belgeleri toplamak ve korumakla görevli o mütevazı adamlara büyük bir yakınlık duyduğunu biliyordu. Belli ki onun da tekrar etmekte olduğu bir görevdi bu.

"Fakat Türkler –"

"Ah, evet, evet", diye kesti sözünü, "Türkler. Elbette. Büyük bir felaket! Sultan 1453'te şehri istila ettiğinde acaba daha kaç tane paha biçilemez elyazması kayboldu? Ya da", diye ekledi, "daha kaç tane paha biçilemez elyazması henüz keşfedilemedi?"

Emilia yeniden onaylar bir tavırla başını salladı, midesine yavaş yavaş girmekte olan bir krampın ilk sancılarını hissetmeye başlamıştı. Mahzen birden havasız ve basık görünmeye başlamıştı; güçlkle nefes alıyordu. Kıtık ve üstüğü ile kalafatlanmış sandıklar zift kokuyordu – başka birçok şey gibi midesini bulandırıyor, bugünlerde rahatsızlığı yetmezmişçesine. Bir gemi ambarını, yedi sene önce *Prince Royal* ile Margate'ten Hollanda'ya yaptığı yolculuğu hatırladı. O zaman deniz tutmuştu Emilia'yı. Şimdi de başı tıpkı o zamanki gibi ağrıyor, boşlukta yüzüyordu. O bir yöne doğru, midesi ise ters yöne doğru dönüyordu ade-

ta, sanki hakikaten pis kokan, fırtınaya kapılmış bir gemideymiş gibi.

Ama derin bir nefes aldı ve Vilém'in söylediklerine odaklanmaya çalıştı. Hikâyeyi iyi biliyordu elbette – Vilém beş-altı kez anlatmış olmalıydı bunu. Sultan Mehmet 1453'te İstanbul'u aldığı anda, adamları kiliselerdeki ve manastırlardaki, hatta İmparatorluk Sarayı'ndaki yüzlerce kıymetli elyazmasını talan etmişti. Bu eserlerden ancak birkaçı kurtarılabilmmişti, Jacopo da Scarperia, Ghiselin de Busbecq ve Sir Ambrose'un kendisi gibi gözüpek ajanlar tarafından. Bu ajanların keşifleri –üzerlerindeki yazının silinip parşömenin yeniden yazıma hazır bir şekilde satılmasına birkaç gün kala tacirlerden kurtarılmış kadim elyazmaları– Vilém'i hem dehşete düşürmüştü hem de küçük bir umutla eziyete sokmuştu. Vilém'in Verona'da bir tavernadaki bir şarap fıçısının içinde bulunduğunu söylediği o tek parşömenlik Catullus eseri gibi, imhayla keşif arasındaki o pamuk ipliğine kim bilir daha ne kadim bilgi hazineleri tutunuyordu?

“...Chaeremon kitapları. Mısır hiyeroglifleri üzerine incelemesinden hem Michael Psellos hem de John Tzetzes bahsediyor; ama o zamandan beri –yani Konstantinopolis'in yağmalanmasından beri– görülmedi. Ayrıca başka birçok kitap ve tomar da bulunabilir. Aeschylus'un doksandan fazla oyun yazdığını biliyoruz ama içlerinden sadece yedisi kurtulmuş durumda; Tacitus'un *Historiae*'si ve *Annales*'i hâlâ elimizde ama orijinalindeki gibi otuz kitap yerine on beş kitap var şimdi – üstelik *onların da* yarısı parçalardan ibaret! Ya da Callimachus – *sekiz yüz* kitap yazdı ama bunlardan ancak tek tük kırıntılar var elimizde. Muhtemelen İstanbul'da Artisto'nun dahi keşfedilmeyi bekleyen başka eserleri vardır. Onun kadimler arasındaki şöreti belli diyaloglara dayanıyordu –sözde kolay anlaş-

lır ve not alma amaçlı yazılara– ancak bu metinlerden bir tanesi bile asırlardır görülmedi, okunmadı.” Bir an durdu, bakışlarını tekrar Emilia’nın yüzüne çevirdi. “Anlayacağın, Sir Ambrose’un İstanbul’da bulmayı umduğu kitaplar, bu tür kitaplardı.”

Emilia anladığını gösterircesine başını salladı. Sir Ambrose’un İstanbul’a seyahatleri neredeyse bir efsane konusuydu, en azından Vilém için. İngiliz’in Sultan’ın topraklarından getirdiği eserlerin çoğu –Aristo’nun astronomik araştırma üzerine incelemesi, Diogenes Laertius’un bahsettiği ancak daha önce Avrupa’da hiç görülmemiş *αστρολογικη δ ιστοριαδ* gibi eserler–, Vilém’in dediğine göre kütüphanenin en büyük hazinelerindendi.

“Rudolf’un ajanlarından biriydi o”, diyordu Vilém, “ta 1606’dan beri. 1606, Türklere karşı uzun savaşın sona erdiği ve nihayet Osmanlı topraklarına seyahatin daha güvenli hale geldiği seneydi. Ancak Sir Ambrose ondan bile önce İstanbul’a seyahat etmişti zaten, muhtemelen İngiliz elçiliklerinden birinde tercüman olarak. Kendisinin Sadrazam ile arasının iyi olduğu ve zaten İmparator’a ilk olarak Sultan’ın Prag elçisi Mehmet Ağa üzerinden ulaştığı söyleniyordu. Rudolf’a Helidorus’un *Carmina de mystica philosophia*’sı gibi okült ilmin paha biçilemez bir parçasını sunmuştu – buralarda bir yerde olmalı hatta. Bir zamanlar VII. Konstantin’e ait bir eserdi bu. Sonra Rudolf onu başka görevlere gönderdi. Sultan ile pazarlık ederek belli parşömenleri satın aldı. Başka parşömenleriyse şehrin pazarlarında ve camilerinde saklı buldu. Aynı zamanda böyle yerlerde”, dedi sesini yukarıdan gelen gürültüde duyulabilecek şekilde yükselterek, “palimpsestleri buldu”.

“Affedersin?”

“Palimpsestler”, diye tekrarladı: “üzerindeki orijinal metin silinip, yerine yenisi yazılmış olan kadim

parşömenler. Parşömenler genellikle yeniden kullanılırdı çünkü. Her zaman çok talep vardı parşömene. Fakat bazen orijinal metinler tamamıyla silinmemiş olurdu ya da yeni yazının içinden tekrar yüzeye sızmaya başlardı. Sir Ambrose simya aracılığıyla onları kurtarmayı, orijinal mürekkepteki karbonu yeniden ortaya çıkarmayı başardı. İçlerinden biri Aristo'nun astronomi üzerine eseriymiş, diğeri ise Bizanslı Aristofanes tarafından yazılmış, Homer üzerine bir yorum." Önlerinde uzanan sandıklara işaret etti eliyle. "Onlar da buralarda bir yerde olmalı. Ancak senin gördüğün o kitap..." Dar omuzları seğirdi. "Bildğim kadarıyla, Sir Ambrose on yıldan uzun bir süredir Osmanlı topraklarına ayak basmadı; o yüzden de o metinlerin nereden gelmiş olabileceği hakkında hiçbir fikrim yok. Hangisi olabileceği konusunda da."

Sonra sustu ve fıçının yanından çekilerek işine döndü; hiçbir şeyin fazla sıkı ya da fazla gevşek paketlenmemesi için her bir cildi teker teker teftiş etmeye devam etti. Salondaki şenliğin gürültüsü daha da artmış, gümbürtü ve patırtı halinde taş tavanların ötesine sirayet ediyordu. Emilia'nın iyice başı dönmeye başlamıştı ve kendini her zamankinden daha bitap hissediyordu. Sir Ambrose, parşömen ya da kütüphane umurunda değildi artık – Vilém'in tıpkı çocuklarının derdine düşmüş bir anne misali telaşının sebebi olan kitaplar da. Artık Kraliçe de umurunda değildi. Sadece yolculuğun nihayete ermesini, sarayın bu meşakkatli göçebeliliği sonlandırmasını istiyordu. Brandenburg – şimdi umurunda olan tek şey oydu. Zihni oraya tutunmuştu. İkinin birlikte bir hayat kurduklarını bile hayal etmeye başlamıştı. Kendisi bir terzi olarak çalışırdı, o ise bir kitap satıcısı ya da belki zengin bir Brandenburglunun oğluna hoca olarak. Birlikte kale duvarlarının altındaki küçücük bir kulübede yaşayabilirlerdi.

“Sence saray Brandenburg’a gidecek mi?” diye sordu sonunda.

“Kraliçe istediği yere gidebilir”, diye homurdandı Vilém, “Cüstrin’e, Spandau’ya, Berlin’e, onu kabul edecek her yere.” Yeniden sandığın üzerine eğilmişti. “Fakat Brandenburg ona uzun süre sığınak sağlamaz. İmparatorluk’taki başka hiçbir yer sağlamaz hatta.”

“Öyle mi?” Dikişçi ve hoca hızla uzaklaştı; küçücük kulübeleri sarp ve kanlı bir ufuktan aşağı kaydı. “Peki neden?”

“Brandenburglular Kalvinist de ondan.” Omuz silk-ti. “Komşuları Saksonya’da zaten Lusatia’yı ele geçirmiş olan Lüteryenlerin saldırılarına hedef olurlar. George William’ın Ferdinand’dan bir İmparatorluk fermanı aldığından hiç bahsetmiyorum bile.” Ciltlerden birinin sarılı olduğu muşambayı açmaya başlamıştı. “Şu son söylentiyi duymadın mı? İmparator, Brandenburg’a Kral ya da Kraliçe’yi topraklarında barındırıp da sonuçlarına katlanmamasını tavsiye etmiş. “Yo, yo, yo”, dedi başını iki yana sallayarak, “Kraliçe Brandenburg’da herhangi bir yerde güvende olamaz. Hatta, İmparatorluk’taki başka herhangi bir yerde de” diye ekledi. “O yüzden onun peşine takılıp Brandenburg’a gitmeyeceğim.”

“Brandenburg’a gitmeyecek misin?” Midesinin korkuyla kasıldığını hissetti. “Ama o zaman, nereye...”

Birkaç dakika önce Emilia ona korkunç savaşı, nehirdeki ölüleri anlatmaya çalıştığında, Vilém Bohemya’nın kaderinin umurunda olmadığını açıklamıştı ona; hazinelerini asker ve top karşılığında büyük bir hevesle çarçur eden iki müsrif ahmak şeklinde niteliği Kral ve Kraliçe’nin ise hiç mi hiç umurunda olmadığını söylemişti. Frederik’in Hansa tacirlerine Lübeck’te barınma karşılığında Palatinliği teklif ettiği haberi gelmişti – Bibliotheca Palatina’daki kitaplar da dahildi bu teklife. Peki İspanyol Odaları’nın paha biç-

lemez ciltlerine sırtını yaslayarak daha ne tür meş'um pazarlıklar yapabilirdi kim bilir? O yüzden Vilém kitapları Frederik'ten koruyacaktı – talancı Habsburg ordularından da.

Şimdi merdivenlerde çizme hışırtıları ve patırtıları yankılanmaya başlamıştı ama Emilia bu sesi duymazdan geldi. Kendini fıçıdan uzaklaştırdı. Kemerli tavan, başının üstünde dönüyormuş gibiydi. “Ne diyorsun sen? Madem Brandenburg’a gitmiyorsun, nereye gideceksin?”

“Ah, evet...” Onu duymuyormuş gibiydi. Muşambadan çıkardığı kitabı, vaftiz kurnasının önünde bir bebeği havaya kaldıran bir rahip gibi yukarıda tutuyordu şimdi. Terli alnından buharlar yükseliyordu. “Görüyorum ki büyük Kopernik de seyahati mükemmel durumda tamamlamış.”

“Herr Jirásek...”

Çizme sesleri kesilmişti. Üstü başı kir içinde, içkinin de etkisinde bir uşak, eğilerek beceriksiz bir selam vermekteydi. Vilém yine sandıklarından birinin üstüne ibadet edercesine eğilmişti. Emilia geriye doğru sendeledi ve fıçılardan birine tutunmaya çalıştı. Dudağını öyle kuvvetle ısırılmıştı ki ağzına kan tadı geliyordu. Evet: Bu kitaplar onun önem verdiği tek şeydi. Başka hiçbir şey yoktu.

“*Fräulein...*” Yine beceriksiz bir selam. Çocuk destek almak için fıçılardan birinin çevresindeki halıkaya tutundu. “*Mein Herr?* Yukarıdaki şölen salonuna teşrif etmeniz–” tam geçirmek üzereyken eldivenli eliyle ağzını kapadı – “teşrif etmeniz rica ediliyor. Kraliçemiz Elizabeth”, dedi ünsüz harflerde zorlanarak, “için düzenlenen bir eğlence bu”.

Yukarıdan büyük bir patırtı geliyordu – şapkalar ve çömlerle irticalen bir dokuz kuka oyununa başlanmıştı; Sevilla portakalları zemin boyunca paldır

küldür yuvarlanıyor, kadril ve gavot müziğiyle kendilerinden geçmiş halde dans eden saray mensuplarının bacaklarına çarpıyordu. Büyük bir gümbürtüyle bir şarap fıçısı yuvarlandı yerde – ve büyük bir tezahürat koptu. Oğlan basamakların üzerinde sallanarak, neredeyse yere devrilerek döndü ve merdiveni çıkmaya başladı. Emilia fıçının üstüne oturdu ve destek almak için demir halkalara tutundu.

“Bir anlaşma yapıldı” dedi Vilém sonunda. Alçak sesle konuşuyordu çocuk gözden kaybolmuş olmasına rağmen. “İyi bir pazarlık” diye fısıldadı. Bir şey daha ekledi ama tavanda yine gümbür gümbür bir şey yuvarlanıp yine taşkın bir tezahürat merdivenlerden aşağı gelirken ağzından çıkan kelimeler kayboldu.

“Anlaşma mı?” Onu duyabilmek için öne doğru eğildi.

“İngiltere”, diye tekrarladı. Sandığın üzerine eğilmişti, sanki kendi kendine konuşuyormuş gibiydi. “İngiltere, gideceğimiz yer orası işte.”

Altıncı Bölüm

Alsatiâ sabahın erken saatlerinde sakin ve sessizdi, üzerinde durgun bir beklenti havası vardı. At arabam Whitefriars Sokağı'nın tepesinde durakladığında, sıraya binalar tozlu ışıktaki cisimsiz görünüyordu, sahne işçileri tarafından toplanıp, gerisingeri dekor deposuna taşınmayı bekleyen çadır bezinden daireler gibiydiler. İçlerinden bakıp görmek ya da geçmiş, ta yüzyıllar önce buradaki ilk yerleşimi izlemek mümkündü neredeyse; gölgeli dehlizler, bir düzine çanıyla kilise kulesi, kıldan gömlekleri, beyaz kukuletaları ile kütüphaneye gidip gelen ya da şapelde birlikte geceyarısı duaları ya da sena ilahileri okuyan keşişler. Geçen yüzyılda kaçak manastır yıkılmıştı elbette, tıpkı Pontifex Manastırı gibi. Artık kütüphane yoktu, şapel yoktu, beyaz kukuletalarıyla keşişler de yoktu, sadece onların suskun kalıntıları vardı – kırık sütun, alçalmış duvar, üzerlerini sıçanotları ile ayırık otlarının örttüğü birkaç inatçı tuğla. Geri kalanı, daha belirsiz ama kuşkusuz daha tekinsiz meşgaleleri olan bir avuç meyhane ile birahaneye dönüşmüştü.

“Buradan mı, efendim?”

“Evet, evet – dosdoğru ilerle.”

Alsatiâ'ya hiç adım atmamış olduğunu iddia eden ve ben kendisine teşvik niyetiyle fazladan iki şilin önerene dek bu vaziyetini korumaya meraklı görünen sürücüye talimat verip duruyordum. İki gece önce izlediğim gelişigüzel güzergâhı hatırlamaya çalışarak öne eğildim; yüzüm pencerenin dışında, güneşe dönüktü. İki tarafımızda binalar sarhoş gibi eğik eğik yükseliyorlardı, kapıları menteşelerinden sarkıyordu, pencere-

leri kepenkliydi. Bu sefer semte girerken o meler gibi boru sesini duymadım; belki de iki gün önce yarı uyur halde, bunu hayal etmişim. Belki de başka, daha incelikli simgeler vardı, binadan binaya nabız gibi atan, sessiz bir lisan. Vaktiyle Alsatia hakkında duyduğum bir söylentiye hatırladım: bütün meyhaneleri küçük kapalı yerlerle, sahte katlarla ve gizli geçitlerle bal peteği gibi örülmüş, kaçaklarla kaçakçıların saklandıkları ya da ganimetlerini sakladıkları bir sürü gizli yer varmış. Kereste, taş ve samandan oluşan isle kaplı sathının altında, çok derinlerde, yüz lambrinin ve tahta çakılarak kapatılmış girişin ötesinde, başka bir Alsatia mevcuttu. Yerimde geriye dönerek bu sabah onuncu kere, arkamızda uzanan sokağı gözledim. Hiçbir şey yoktu. Bir dakika sonra, kabarmış tabela gözüme çarptı.

Müzayededen ne beklemem gerektiğini de, bir şey beklenip beklenmeyeceğini de bilmiyordum. 1660 ya-zına kadar dört ya da beş müzayedeye katılmışımdı; ih-mal ya da kayıtsızlıktan değil, kitap müzayedeleri de, kahvehaneler gibi, yeni bir olay olduğu için. Aslında ikisi bazı yönlerden ilişkiliydi. O günlerde müzaye-delerin çoğu, kahvehanelerden kiralanmış odalarda düzenlenirdi ve genellikle sabık bir kitap satıcısı olan müzayedeci, sahipleri ya iflas etmiş ya da ölmüş, sa-yıları bini bulabilen kitabın satılışına nezaret ederdi. Çoğu kez gürültülü patırtılı, katılımcı sayısının yüksek olduğu olaylardı. Müzayedeci müzayedeyi tek sayfalık gazetelerle ve el ilanlarıyla duyururdu, içlerinde kitap-ların başlıklarının listesi bulunan kataloglar önceden temin edilirdi. Homer'in şu baskısı, Aristoteles'in bu baskısı için birbirine karşı fiyat arttırmak için gelenler de hep aynı insanlardı – kitap satıcıları ya da diğer ko-leksiyoncular.

Benim sınırlı tecrübeme göre, müzayedeler böyle işlerdi. Ancak Altın Boynuz'daki farklı olacağa benzi-

yordu. Her şeyden önce, gazetelerde duyurulmamıştı. Son iki haftanın bütün sayılarını taradığım halde, gazetelerde ondan bahsedildiğine rastlamamıştım. Birkaç meyhane ile kahvehanenin içleri de dahil olmak üzere düz duvarları, teşhir direklerini ve şehrin ilan yapıştırıcılarının tercih ettiği bütün diğer yerleri taradığım halde, Altın Boynuz'a yapıştırılmış olan gibi bir el ilanı da görmemişim. Nihayet, soru sorma cüretinde bulunduğum az sayıda müşteri –benim en iyi tanıdığım ve gayet ağzı sıkı müşterilerim– Dr Pickvance'in ya da Altın Boynuz kahvehanesinin kulaklarına çalınmadığını, bahsi geçen müzayedeyi ise hiç duymadıklarını itiraf ettiler. Ben Altın Boynuz'un Alsatia'da, Fleet Nehri kıyısında olduğunu açıkladığımda ise ifadeleri daha da şüpheli bir hal aldı. Onlara Patagonyalılar ya da Ottawalar ile seyahat ettiğimi söylemişim sanki.

Öğrenebileceğim her şey konusunda hevesliydim –parşömen hakkında, dörtlük hakkında, hatta Altın Boynuz'un kendisi hakkında–, çünkü daha önceki günler boyunca pek de aman aman bir şey keşfedememişim. Raflarımda *Corpus hermeticum*'a ilişkin bilgiler arayarak saatlerimi geçirmiştim. Nereden başlayacağımı bilmiyordum; ama gene de Lefèvre ve Turnebus'un baskılarına bakarak başlamıştım; onlar beni geriye, bir avuç Yunan ve Roma yazarına, onlar da tuhaf ve büyüleyici desenler dokuyan beklenmedik yollar boyunca ileri götürmüştü. Hermetik metinlerin nasıl da iki binyıla yakın bir tarih boyunca, ancak göz ucuyla görülerek sürünüp ilerleyen bir tür yeraltı akımı olduğunu keşfetmeye başladım. Yüzeye bağlı bir yerde –İskenderiye'de ya da İstanbul'da– yüzeye çıkıyorlar, ancak sonra yeniden çöllerin, sıradağların ve savaşın harap ettiği şehirlerin altındaki görünmez kanallara kayıyorlardı... sonra da yüzlerce senenin ardından, binlerce mil uzakta, başka bir yerde aniden ortaya çıkıyorlardı.

İlk yorumcuların çoğu, kitapların kökeninin Mısır'da; kadim insanların gözünde dünyanın en eski yeri olan Hermoupolis Magna'da olduğuna inanıyordu. Kitapların Mısırlıların "Thoth" diye ve onlardan sonra gelen Yunanların da "Hermes Trismegistos" ya da "Üç Kere En Büyük Hermes" diye andıkları, Boccaccio'nun ise "*interpres secretorum*" ya da "sırların tercümanı" dediği bir rahibin ifşaati olduğu söyleniyordu. Thoth, Sokrates'in "Phaedrus"ta dediğine göre, dünyaya aritmetik, geometri ve harfleri veren ve boş vakitlerinde dama ve zar gibi eğlenceli oyunları icat etmiş olan, Mısır'ın yazı ve hikmet tanrısıydı. Thoth'un hikmetinin önce taş tabletlere oyulduğu, sonra papirüs tomarlarına kopyalandığı ve İ.Ö. üçüncü yüzyılda, II. Ptolemi'nin saltanatı sırasında, yeni kurulmuş ve Ptolemilerin yazılmış yazılacak her kitap tomarının bir nüshasını içereceğini ümit ettikleri İskenderiye Kütüphanesi'ne getirildiği söyleniyordu. İşte Thoth'un açıklamaları burada, İskenderiye'de, Büyük Kütüphane'deki binlerce tomar ve bilginin arasında çevrilmişti hiyerogliften Yunan diline. Mısır'ın meşhur tarihçilerinden Manetho adındaki bir rahip tarafından.

Ve işte akıntı bu noktada, İskenderiye'de genişleyerek Nilimsi boyutlara ulaşıyor. Metinler Büyük Kütüphane'den kadim dünyanın her köşesine yayılıyor ve daha sonraki yedi yüz sene boyunca hiçbir saygın risale –konusu ister astroloji, ister tarih, anatomi ya da tıp olsun– ifşaati herkes tarafından bütün ilmin tükenmez membası kabul edilen Mısırlı rahibe birkaç seçkin göndermede bulunmadan edemiyor. Ne var ki sonra, pek çok genişlemenin ardından, nehir birdenbire daralıyor. Akıntı yavaşlıyor, inceliyor, bölünüyor ve –Atina'daki Akademi'yi kapatan ve Konstantinopolis'teki Yunan tomarlarını yakan İmparator Jüstinyen'in saltanatının ardından– yok oluyor. Yüzlerce sene sonrasına kadar

Hermetik metinlerden ses seda çıkmıyor. Bu noktada, dokuzuncu yüzyılın başlarında, yeni Bağdat şehrinde, Kuzey Mezopotamya'dan göç etmiş, Müslüman olmayan bir cemaat arasında, Sabalılar arasında kopyalar ortaya çıkıyor. Hermes'in açıklamalarını kendi Kutsal Kitapları ilan ettiler; en büyük yazar ve öğretmenleri, Sabit bin Kurra da Saba metinlerinden "gizli bir hikmet" olarak söz ediyor. Ancak hikmetin bir kısmı o kadar da iyi saklanmamış olmalı, çünkü çok geçmeden Müslümanların eline geçti. Sabit'in devrinden kısa süre sonra, Müslüman astrolog Ebu Maşer'in yazdığı *Kitabü'l-ulûf*'ta Hermes Trismegistos'un bahsi geçiyor ve Hermetik bir metin, *Yaradılışın Sırrının Kitabı* adlı daha büyük bir eserin bir bölümü olan *Zümrüt Masa*'da simyacı Ebubekir Razi tarafından inceleniyor.

Ancak bu Arap yazarların devrinden hemen sonra, gene siyasi ve dini nedenlerle, akıntı Bağdat'ta yeniden incelmış ve yok olmuştu. On birinci yüzyılın ardından İmparatorluk'ta boydan boya katı bir Müslüman inancı uygulandı, bir daha da Bağdat'ın Sabalarını duyan olmadı. Ancak Hermetik eserler neredeyse aynı anda, Konstantinopolis'te –şifrede zikredilen şehirde– yeniden ortaya çıktı. Burada 1050 yılında bilgin ve keşiş Michael Psellos'un eline, Sabaların dili olan Siriyak ile yazılmış ve hasar görmüş bir elyazması geçti. İşte bu, dört yüz yıl kadar sonra Floransa'ya, Cosimo de Medici'nin kütüphanesine getirilen, bir kâtip tarafından parşömene yazılan, sonra da Türklerin eline geçişinin ardından İstanbul'dan çıkarılan o elyazmalarından biridir.

İyi ama *Dünya Labirenti*, bu uzun ve karmaşık tarihin neresine denk düşüyor? Kitabın bahsine ne bas-kılarda ne de onlara ilişkin yorumlarda rastlayabildim – hatta Hermes Trismegitus'un yazdığı birkaç düzine kutsal eserin adını sıralayan İskenderiyeli Klemes'in

Stromateis'inde bile. *Dünya Labirenti*, bütün diğer kitaplardan daha esrarengizdi ve daha fazla sırra bürünmüştü, anlaşılan.

Cesaretim kırıldığı için farklı bir yol seçtim, John Thimbleby'nin kâğıt fabrikasını ziyaret etmek için küçük bir bota bindim. Yıllarca Thimbleby ile iş yapmıştım ve kuşkulandığım gibi, sayfalar arasına konulmuş varağın filigranındaki "JT"nin o olduğu anlaşıldı. Ama bana ne esrarengiz kâğıt parçasının tam olarak ne zaman yapıldığını, ne de nereden alınmış olabileceğini söyleyebilirdi.

Thimbleby, örneğin kalitesiz bir deneme olduğunu kabul etti. Kâğıdın ne kadar ince olduğunu görüyor muydum? Şimdiden nasıl sarardığını ve büküldüğünü? Işığa tutulduğunda nasıl hemen hemen şeffaf olduğunu? Bu, onun 1640'larda, muhtemelen 1641 ile 1647 arasında imal edilmiş bir gruptan olabileceği anlamına geliyordu. Bu yıllar boyunca Thimbleby, sadece Kraliyet matbaalarına olmasa da en çok onlara mal veriyordu; aralarında, seyrelmiş ve kuşatma altında kalmış Kral taraftarı ordularının ülke boyunca beraberinde dolaşarak, onların propagandalarını ne kadar hızlı yazılabilirlerse o kadar hızlı bir şekilde basan Kralın Matbaacısı da vardı. O günlerde kâğıdın kalitesi düşüktü, diye açıkladı Thimbleby, çünkü talep, arzı fena halde geçmişti.

Thimbleby beni, iki adamın, içinde yulaf lapasına benzeyen bir şey olan devasa bir fıçıya çerçeveleri batırdıkları işliğine götürdü. Üçüncü bir adamın karıştırmaya çabaladığı lapaya eliyle işaret ederken, kâğıt genellikle böyle yapılır, diye açıkladı: keten paçavralarından, eski kitaplarla risalelerin artıklarına, paçavra ve kemik peşindeki hurdacıların topladığı çeşitli ıvır zıvıra kadar. Bunlar şeritler halinde kesilir, lime lime edilir, bir fıçıda kaynatılır, ekşimiş sütte dinlenmeye bı-

rakılır, birkaç gün mayalandırılır, sonra da bu şekilde, göz göz bir tel kalıptan süzülürdü. Ancak, keten paçavrası eksikliğinde doğaçlama ihtiyacı doğuyordu. Yosun, saman, eski balık ağları, muz kabukları, ip kangalları, hatta inek pisliği ve kiliselerde kemiklerin yığıldığı yerlerde yakılmak için topraktan çıkarılmış iskeletlerin çürümüş kefenleri – Thimbleby hemen hemen her şeyden yararlanmak zorunda kalmıştı şimdiye kadar. Sonuçta ortaya, her şeye rağmen Kral taraftarı ordulara gönderilen, şüpheli kalitede kâğıt çıkıyordu. Kayıtlarını kontrol ederek bana 1642’de Shrewsbury’ye, 1645’te Worcester ve Bristol’a ve 1646’da Exeter’e büyük miktarda sevkiyat yapıldığını söyleyebildi. Ancak her yıl beş yüz yapraklık kâğıt toplarından yüzlercesini imal etmişti ve bana dediğine göre esrarengiz sayfa bunların herhangi birinden alınmış olabilirdi.

Ve böylece o akşam Nonsuch House’a, Sir Ambrose’un dörtlüğü ne zaman şifrelediğine dair belli belirsiz bir ipucuyla dönmüştüm. Gene de Thimbleby’nin dedikleri cesaret vericiydi. Eğer dörtlük 1640’lı yıllarda, İç Savaş’ın çıktığı sırada, hatta savaş sırasında şifrelendiyse, teorim bir anlam taşıyordu. Şifre mutlaka bir hazineye gönderme yapıyor olmalıydı, buna belki de –Pontifex Hall’da ya da başka bir yerde– saklanan ve Parlamento taraftarları mağlup olup da Pontifex Hall’a dönmek güvenli bir hal alınca oradan alınacak olan parşömen de dahildi. Ama hazine yerinden alınmamıştı. Alethea’nın iddia ettiği gibi, Sir Ambrose öldürüldüğü için mi? Peki, ne zaman öldürülmüştü? Sir Ambrose’un ne zaman öldüğünü bilmediğimin farkına vardım. İç Savaş’ın 1651’de sona erişinden, Pontifex Hall’a el konulmasından önce olmalıydı. Ne var ki Alethea’nın böyle bir şey dediğini hatırlayamamıştım.

Sayfayı yeniden döşeme tahtalarının altına kaydırmadan önce bir an inceledim; mumun ışığına tut-

tum, önce filigrana, sonra da sık satırlara, yüzeyi çaprazlamasına tarayan bir ağ kalıbın hafif izine baktım. Thimbleby'nin araştırmasını düşündüm ve bu sayfanın tam olarak neden yapıldığını merak ettim. Balık ağı mı? Mürekkebi silinmiş bir kitabın ya da risalenin sayfalarından mı? Kadim bir iskeletin kefeninden mi? Her sayfanın, ne kadar lekesizce beyaz olursa olsun, üzerinde yazılı olan şey ya da filigranı ne olursa olsun, yüzeyinin altında, sadece sihirli tozla ovalanınca ya da aleve tutulunca görülebilen gizli bir mürekkep gibi, altta kalmış ve görünmez bir başka metni, bir başka kimliği taşımasının ne kadar tuhaf olduğunu düşündüm. Acaba Sir Ambrose'un mesajını yüzeye geri getirecek, hayata döndürecek hangi toz ya da alevdir diye de merak ettim.

Şifreyi kerestelerin arasına, başka bir kâğıt parçasının yanına sıkıştırmıştım. O da düşük kalite gibi görünen ve aşınmış bir kaz tüyü ile yazılmış bir kâğıda benziyordu. Bu, Alethea'dan gelen, beş gün öncesinin tarihini taşıyan, Monk'un Merkez Postanesi'nden geri aldığı mektuptu. *Onun* lekeli mürekkebinin altında, sayfadan Lady Marchamont'un eski moda karalamasıyla yükselen kibarca şifreli kelimelerin altında hangi mesaj gizli acaba diye merak ettim.

Karnımda bir kaynama, göğüs kemiğimin gerisinde dürten ve kıvranan, ısrarlı ve aşına olmayan bir şey hissederek bir kez daha okudum.

Azizim:

Lütfen bir başka mektupla sizi meşgul etmemi hoş görün. Acaba benimle bir hafta sonra, Temmuz'un 21'inde, akşam saat altıda buluşabilir misiniz? Beni Londra'da, Lincoln's Inn Fields'in kuzeyindeki Pulteney House'dan arayabilirsiniz. Şu anda önem taşıyan meseleler çıktığını söylemek yeterli.

Yeniden sizinle birlikte olmayı bekliyor olacağım. Korkarım her zamanki ihtiyati tedbirler halen geçerli.

Sadık hizmetkârınız,
Alethea

Bir saat sonra yatakta yatarken onun mührünün –ya da bunun bir taklidinin– basıldığı gomalağı hatırlarken, neşesizce *her zamanki ihtiyati tedbirler* diye düşündüm. Anlaşıldığı kadarıyla Alethea, Postane söz konusu olunca hâlâ ihtiyatlı değildi: diğer konularda gizlilik saplantısına kapılmış biri için şaşırtıcı bir ihmal nöbeti, diye düşündüm. Başlangıçta onun uyarısını çok ciddiye almadım. Hatta ilk iki okumadan sonra kendi kendimi belki de ben yanıldım, mektup aslında açılmamıştı diye ikna bile ettim. Ama ertesi gün Shadwell'e gidip gelirken takip edildiğim izlenimine kapıldım – çok belli belirsiz bir izlenim. Ya da belki sadece gözleniyordum. Elle tutulur bir şey yoktu, sadece mektup olmasa farkına varmayabileceğim, bugünlerdeki pek çok şey gibi sinirlerimi geren bir dizi tuhaf olay. Benimkinden topu topu bir an sonra iskeleden ayrılan sandal. Thimbleby ve ben akşam yemeği için Old Ship'e girerken, arkamdaki şeklin kapı camına yansıyan görüntüsü. O gün akşamüstü daha geç saatlerde, Londra Köprüsü'nün Southwark ucundaki bir kitapçıda, kitaplıklar arasında dolaşırken, bir rafın dar aralığından beni gözleyen kısılmış bir çift göz. Hatta Nonsuch House dahi şöyle ya da böyle değişmiş gibi görünüyordu. Tanıyamadığım insanlar içeri girdiler, raflara öylece bir göz attıktan sonra hiçbir şey almadan dışarı çıktılar; kimileri de, yeniden kalabalığın içine karışmadan önce vitrin-den içeri göz atmakla yetindi. Tentemi açmak için dışarı çıktığımda, araba yolunun karşısındaki bir adam

neredeyse suçlu bir edayla silkindi, sonra da salına salına uzaklaştı.

Hayır, hayır, bir şey yoktu. Hiçbir şey. Ertesi sabah Alsatia'ya gitmek üzere yola çıkmadan önce kendi kendime sert sert böyle dedim. Peki ama öyleyse neden her dakika, bir an kiralık arabanın minik oval yan penceresinden ne görebileceğimden korkar halde boynumu geriye çevirip duruyordum?

Ama pencerede hiçbir şey belirmedi ve garsonun yanından geçip Altın Boynuz'un kapısından içeri girerken esrarengiz takipçilerimi unutmuştum bile – aslında Alethea ve onun “önem taşıyan meseleler”i dahil, hemen hemen her şeyi unutmuştum.

Dr Samuel Pickvance, saat tam dokuzda bir masanın yanına geldi, yüzeyine bir tokmakla sertçe vurdu ve insanların susması için gırtlığını temizledi. Muhtemelen ömrünün kırkinci yaşında, saçları virgül gibi alnına kıvrılmış, göze çarpan bir burnu ve çenesi, küçümsemeyle kıvrılmışa benzeyen ince, perhizkâr bir ağzı olan, bir deri bir kemik bir adamdı. Çekicini kutsal ayin çanı ya da kutsal su kabı gibi kullanarak, kürsüsündeki bir sulh hâkimi ya da daha doğrusu mihraptaki bir rahip misali durduğu yükseltilmiş platformunda, karşımızda heybetle dikildi. Tokmağı bir kez daha vurdu, bu sefer daha da sertçe. Oda nihayet sessizleşti. Tören başlamak üzereydi.

Arka sırada, kapının yakınında, geriye kalan son yerlerden birine ilişmiştim. Altın Boynuz, tek bir saz mumu ve devrilmiş bir giriş gibi odayı eğik bir şekilde kesen, dumanlı güneş ışığı demeti dışında, halen karanlıktı. Ne var ki Pickvance bir fener çıkardı ve onu kızılımsı saçlı genç bir adam olan asistanının verdiği ince mumla, resmi bir edayla yaktı. Şimdi önümdeki başların detayları belirginleşti, köşedeki otomaton da

dahil. Kendinden memnun ve akıllı, o da bana gülümsedi.

Birkaç dakika önce odaya girerken kendimi yan-kesicilerin pek sevdiği o hareketli kalabalıklardan birinin ortasında bulmuştum. Kalabalığın çoğunun gözü, platformun önünde sıralanmış kırk küsur iskemledeydi; üzerinde bir masa duran platforma bir dakika sonra da Pickvance ve onun küçük rahip yardımcısı çıktı. Birilerini tanıyım diye umuyordum – belki müşterilerimden biri ya da birkaç başka kitap satıcısı. Ama tek bir kişiyi tanımadım, fener yanınca bile. Ve gördüğüm de beni hayretlere düşürdü. Pickvance’in seyircileri –çünkü öyle görünüyorduk– iki gece önce burada gördüğüm müşterilerden pek de farklı değilmiş gibiydi; hatta, anladığım kadarıyla, aynı grup da olabilirlerdi. Çoğu deri pantolon ve buruşuk ketenler giymişti, buruşuk fötr şapkaları kaşlarının üstüne doğru çekilmişti; birkaç tanesi evde dokunmuş siyah giysilere bürünmüştü, yüzlerinde Kuveykırların ya da Anabaptistlerin suratsız ifadeleri vardı. Tuhaftır ki bunların arasında birkaç Şövalye de yer alıyordu. Müreffeh ve habis görünüyorlardı; V-biçimi sakalları güzelce düzeltilmiş, bacak bacak üstüne atmış, birbirlerine yapmacıklıkla gülümsüyor ya da edepsizce göz kırpyıyorlardı. Hangi esrareniz teşebbüs böylesine uyumsuz bir kalabalığı bir araya getirmiş olabilirdi ki?

Ama müzayede başlayınca ve parçaların ilki ilan edilince neden kimseyi tanıyamadığımı fark ettim – neden daha önce hiçbirini dükkânımda görmediğimi ya da aralarında hiç kitap satıcısının, en azından benim tanıdığım itibar sahibi kitapçıların bulunmadığını da. Dr Pickvance, aslında rahip ya da hâkimden ziyade, Bartholomew Panayırı’nda tezgâhına tünemiş, bön bir kalabalığı kandıran bir şarlatandı. Ya cahildi, ya da hilebaz, çünkü odanın arkasından bile Mr

Skipper olarak takdim edilmiş asistanının görmemiz için kaldırdığı ciltleri ya abarttığını ya da şişirdiğini anlayabiliyordum. Rezaletti. Sıradan tela ile, hatta düz yelken beziyle ciltlenmiş kitaplar için “en iyisinden doublure*” ya da “sıkıştırılmış mükemmel ciltleme meşininden” denirken, sergilenen başka her şey “elle yapılmış”, “kakma”, “zengin” ve “enfes”ti; yok “Aldine”, bilmem “Plantinus” sözleri havada uçuyordu, özel olarak “müteveffa Kral Charles’ın mücelliti” tarafından ciltlenmişti, hatta “Little Gidding’li emsalsiz Nicholas Ferrar tarafından.”

Ayağa kalkıp bu gülünç oyunu teşhir etme isteğine kapıldım ama benden başka herkes Pickvance’in bü-yüsüne kapılmış gibiydi. Arttırmaları çoğu kez bir-iki peni ile başlatıyordu ama çabucak bir şiline, oradan bir sterline yükseliyorlardı ve bir ya da iki dakika içinde tokmak her tarafta yankılanıyor, münasebetsiz müzayedecimiz zaferle haykırıyordu: “Satıldı! Otuz şiline! İkinci sıradaki beyefendiye!”

Bu hile karşısında öyle afallamıştım ki, ben ne tür kitabın sunulduğunu fark edene kadar iki-üç parça satılmıştı bile. İlkleri siyasi ya da dinî risalelelerdi, aralarında Ranterlar, Kuveykırlar ve hepsinden de çok sayıda Bunhill İhvanı gibi soruşturma konusu olmuş mezheplerin risaleleri de vardı – bir başka deyişle, on yıl önce Parlamento’dan geçen Kutsala Saygısızlık Yasası’nı ihlal eden eserler. Hiçbir saygın satıcı, sırf bu nedenle, onlara elini sürmezdi – en azından bu işte uzun süreyle kalmak isteyen bir satıcı. Çünkü Devlet Bakanı, ellerine geçebilecek kutsala saygısız ya da kışkırtıcı kitaplarla risaleleri bulup çıkarmaları ve yakmaları için arayıcılarını düzenli olarak dükkânlara yollardı.

* Kitap kapagının sıradışı biçimde süslenerek kaplanması. (Ed. n.)

Sanırım Dr Pickvance'in müzayedesini Altın Boy-nuz'da yapmasının sebebi de buydu – arayıcıların gö-zünden kaçmak için. Çünkü besbelli ki mallarının hiç-biri Devlet Bakanı'ndan ruhsatlı değildi. Ancak bu izin eksikliği artırmayı hiç mi hiç engellememişti. Siyah giy-sili mezhep yanlıları, risaleler için, Bunhill İhvanı'nın en şehvetli öğütlerini bile bir tür şaka sanıyora benzeyen birkaç yapmacık gülüşlü, gül pastası kokulu Şövalye ile rekabete girişirken, hayretler içinde seyrettim. Ancak, muhafızların ve tutuklama memurlarının Alsatia'ya girme ihtimali nasıl yoksa, arayıcıların da olmadığını farz ettim; kanunun pençesinden uzakta, emniyeteydik – yani kelime buysa.

Çok geçmeden parçalar daha şaşırtıcı, arttırma ise daha şiddetli bir hal aldı. Otuz dakika sonra par-çalar, efendilerin mutfak hizmetçileriyle ya da hanım-ların arabacı ve bahçıvanlarıyla iffetsiz performansla-rını en canlı ayrıntılarıyla gösteren, çabucak yapılmış tahta oymalar ve oyma baskıları da içermeye başladı. Ayrıca bir dizi benzer birlikteliği tasvir eden, kesinlikle amatör, ince şiir kitapları vardı. Bir de güvenilirmez tıp otoritelerinin düzyazı kitapları: deneyen akrobatlara inanılması güç zevkler garanti eden, yaratıcı ama mu-hakkak ki imkânsız cinsel pozisyonların resimleriyle bezenmişti bu kitaplar.

Her parça ilan edildikçe, Dr Pickvance ya da Mr Skipper herkes görsün diye, tıpkı kendinden geçmiş kuklacılar gibi, baskıları sallıyorlardı. Ya da Pickvance tiz sesiyle, okurken gözleri cam gibi bir hal alıp alnını ter taneleri basarken, kitaplardan pasajlar okuyor, Mr Skipper ise, yüzü koyu kırmızıya dönerek, uysal bir şe-kilde kenarda bekliyordu.

Yeterince görmüş ve duymuştum. Bu incelikten yoksun sayfalarda benim arayışımla ilgili bir şey ola-mazdı. Ondan sonraki on ya da on iki parça, Pontifex

Hall'da gördüğüm türden okült edebiyatına ilişkindi, ama bunlar çok daha fazla tamire muhtaçtı ve çoğu dana derisinden kalitesiz ciltlere sahipti ve Sir Ambrose Plessington'a ait ex-libris'in bunlar arasında bulunmayacağı kanaatindeydim. Gitmeye hazırlandım. Ama henüz iskemlemi geriye itip hafifçe ayağa kalkmıştım ki, Pickvance'in son iki düzine parçaya benzermiş gibi görünen yeni bir parçayı ilan ettiğini duydum.

"Beyler! Karşınızda 66 numaralı Parça'yı görüyorsunuz" diye seslendi, mütehakkim ses tonuyla, "Anton Schwarz von Steiner'in meşhur koleksiyonundan!"

Daha önce duyduğumu bildiğim bu isim beni irkiltti. Cildin, parmakları sanki sakatmış gibi garip bir şekilde pençe halini almış görünen Pickvance'in elinde havada sallanmasını izledim. Sonra hatırladım. Pontifex'teki ölüleri gömmeye mahsus mahzenden, iki basamak önümdeki Alethea ile çıkarken, bana Sir Ambrose'un maceralarını, bir seferinde Kutsal Roma İmparatoru adına, okült edebiyatının tanınmış koleksiyoncularından birinin, adı –emindim– von Steiner olan Avusturyalı bir asilin bütün kütüphanesinin alımına ilişkin görüşmeleri nasıl yürüttüğünü anlatmıştı.

66 numaralı parçanın artırmaları, on şilinle başladı. Özellikle iki kişi birbirine karşı artırıyordu: biri birinci sıradaydı, ikincisi ise benim iki üç iskemle sohumda. Pickvance, gittikçe daha yüksek teklif talebinde bulunuyordu. Yirmi şilin... otuz... otuz beş...

Tükürüğüm kurumuştı, belkemiğimden yukarı bir titremenin, bir cıva damlası gibi süzüldüğünü hissediyordum. Mr Skipper'ın platformda bir aşağı bir yukarı dolaşırken havada tuttuğu kitaba gözlerimi iyice kısarak baktım. Pickvance'in şimdiye kadarki yıldırıcı sicili göz önüne alınacak olursa, bu kitabın gerçekten de Schwarz koleksiyonunun, hele hele İmparator'un kütüphanesinin bir parçası olma ihtimali neydi? Fakat,

ne kadar ince olursa olsun bir bağlantı, Sir Ambrose Plessington'ı Altın Boynuz'a ya da hiç değilse Dr Samuel Pickvance'e bağlayan bir halka oluşmuştu.

İskemlemde öne eğilip dudaklarımı yaladım. Oda inanılmaz bir şekilde sessizleşmişti sanki. Benimle aynı sıradaki adam arttırmaya son vermişti. Pickvance çekicini kaldırdı.

“Otuz beş şilin, gidiyor bir... gidiyor iki...”

Üç yüz parçanın sonuncusu satıldığında, St Bride'in çanları saat dördü çalmıştı. Sendeleyerek dışarı çıktım; parlak güneş ışığında gözlerimi kırıştırdım ve kıstım; bunca saat birlikte olduktan sonra aramızda nahoş bir hısımlık hissettiğim müzayedecilerin dalgasına kapılmış, itiş kakış ilerliyordum. Onlardan kaçmak için Fleet'e doğru indim, orada kıyıda birkaç dakika durarak, nehir yavaşça kabarıırken suyun esnemesini ve çağıldamasını gözledim. Su yüzeyindeki bir yağ tabakası titredi ve birleşti, mükemmel bir renk tayfı. Sonra, arkamdaki sesler nihayet kesilirken ceketimin eteğine uzandım.

Bu müzayedenin standartlarına göre, 66 numaralı Parça, hayli seçkin bir ciltti: sağlam dikişli hakiki bir marokendi, paçavradan yapılmış kâğıttan sayfaları ne rutubet ne de kitap bitinden zarar görmüştü. Cornelius Agrippa von Nettesheim'in 1601'de Köln'de basılan ve Manfred Schloessinger adlı biri tarafından basıma hazırlanmış *Magische Werke*'sinin bir baskısıymış. Bu eser hakkında, insanın içinde başka şeylerle birlikte “abracadabra” sözcüğüne ilk göndermeyi de bulabileceği bir büyü kitabı olan *De occulta philosophia*'nın Almanca çevirisi olduğu haricinde pek bir şey bilmiyordum. Bana beş sterline malolmuştu ki, elbette çok fazlaydı. Değil beş sterline, iki sterline bile satamayacaktım. Ama beni ilgilendiren, kitabın adı ya da yazarı değil, iç kapağa ya-

pıştırılmış ex-libris idi. Bir arma, bir şiar – ‘*Spe Expecto*’ ve ağır bir Gotik yazıyla aşağı hakkedilmiş bir isimden oluşuyordu: Anton Schwarz von Steiner.

Tabii ki, ex-libris hakiki olmayabilirdi. Bir kitap satıcısı bu küçük kimlik belirtilerine itimat etmemeyi öğrenir. İnsan bir kitabı o deyişteki gibi kapağıyla da yargılayamazdı, ex-libris’iyle de. Örneğin bu, başka bir kitaptan –von Steiner’in sahibi olduğu bir kitaptan– alınmış ve Agrippa’nın *Magische Werke*’sinin aksi takdirde alelade olan bir nüshasının iç kapağına yapıştırılmış olabilirdi. İlkesiz kitap satıcılarının, bir kitabın değerini yükseltmek için böyle taktiklere başvurdukları bilinir – Pickvance için de böyle taktiğe başvuramaz diyemedim doğrusu. Ya da kitabın iç kapağındaki bu desenli kâğıt Steiner’e ait bile olmayabilir, sahte olabilirdi. Ve eğer durum böyleyse von Steiner’in ex-libris’inin gerçek bir örneğini görmeden bu sahteciliği fark edemezdik ki bu da yakın gelecekte muhtemel görünmüyordu.

Öte yandan, dedim kendi kendime, Prag’ın İmparatorluk Kütüphanesi’ndeki kitapların Otuz Yıl Savaşları’nda nasıl yağmalanıp dağıtıldığı iyi bilinir. Savaşın başında Prag Kalesi’ni talan eden askerlerin gözünden kaçanlar, otuz yıl sonra savaş sona ererken İsveç Kraliçesi Christina tarafından kapılmıştı. Bu yüzden de ex-libris’in hakiki olması ve İngiltere’ye ulaşması da mümkündü. Kutsal Roma İmparatorluğu ile iş ilişkileri sayesinde kitabı öğrenmiş olan Sir Ambrose da onu getirmişti belki. Muhtemelen İngiliz, Rudolf ile olan iş ilişkisinde ilkesiz davranmıştı ve bazı ciltleri kendi özel koleksiyonu için saklamış, zamanla bu koleksiyon da İmparator’un koleksiyonuna neredeyse rakip olmuştu. Ama eğer durum böyleyse kitap neden Pontifex Hall’da değildi? Niye ön kapak içinde onun ex-libris’i yoktu? Ve eğer başka pek çok kitap gibi talan edilmiş ya da kaybolmuşsa Alethea neden ondan söz etmemişti?

Cildin deri kapağını kapatırken, bir yerlerden şunu hatırladım: sözde “Sihirbazların Prensi”, hem Erasmus’un hem de Melanchthon’un dostu, İmparator Maksimilyen’in sekreteri, I. Fransuva’nın sarayında fizikçi ve astrolog olan Agrippa’nın, Hermetik yazılar konusunda Avrupa’nın önde gelen ehli-vukufu olduğu söylenirdi. Yine de onun *Magische Werke*’si ile Pontifex Hall’dan çalınmış Hermetik parşömen arasında bağ kurmak, uzun ve zahmetli bir işti. İster hakiki Schwarz olsun, ister olmasın, kitabın Sir Ambrose’la da, onun kayıp parşömeniyle de hiçbir bağlantısı olmayabilirdi. Tüm yaptığımı, beş sterlini ve koca bir günü ziyan etmek mi olmuştu?

Belki de öyle değildi. İnsanların arasından geçip ödülümü almak için odanın önüne gittiğimde Pickvance’ın bana verdiği kartı cebimde arandım. Yakından bakınca müzayedeci daha kısa ve çok daha yaşlı görünmüştü. Veremli gibi yüzünde derin kırışıklar birbirini kesiyordu, gözlerinin akı –ya da, daha doğrusu, sarısı– yer yer kırmızı ile işlenmişti. Fark etmiştim ki uzun parmakları sanki mafsal iltihabı varmış, hatta belki de işkence aletinde kırılmış gibi tuhaf bir şekilde eğri büğrüydü. Acaba Cromwell’in devlet bakanlarından biri mi ona işkence etti diye düşündüm; yoksa elleri sadece kanatlı bir pencerenin arasında mı kalmıştı? Bu tüyler ürpertici pençelerden Agrippa’nın nüshasını alırken, kendimde bu kitabı müzayedeye kimin koyduğunu sorma cüreti buldum.

“Benzer kökenli başka metinlerle de ilgilenebilirim” dedim ona alçak sesle. “Von Steiner’in koleksiyonundan.”

Pickvance bu soru karşısında afallamış göründü. Kitabın belki de çalınmış olduğu aklıma geldi; hem de ilk kez değil. Mallarını Altın Boynuz’da müzayedeye çıkarmayı seçmesi için bir sebep daha idi bu. Belki de en-

vanteri –sahtecilik ürünü olmayan parçaları– Pontifex Hall gibi talan edilen ya da el konan Kral taraftarı malikanelerin kütüphanelerinden alınmış ganimetlerden oluşuyordu tamamen. Cevabı, benim şüphelerimi hiç mi hiç hafifletmedi. Omuzunu silkip bana kaynaklarını “açıklamaya mezun olmadığı”nı söyledi. Bir deri bir kemik kalmış yüzü, hastalıklı bir sırtıyla gerilmişti.

“Nereden baksanız, ticaret sırları.”

Başka biriyle ilgilenmek üzere dönerken onu ceketinin yeninden yakaladım. Sahip olabileceği birazcık vicdan ile ketumiyetin birkaç altının şingirtisiyle kolayca üstesinden gelinebileceğinden şüpheleniyordum, onun için ona aynı alçak sesle müşterimin doğru kitap için çok para ödemeye hazır olduğunu söyledim – beş sterlinden çok daha fazla. Bunu duyunca durakladı, sonra yavaşça yüzünü bana çevirdi. Bir an için acaba doğru olanı mı yapıyorum diye düşündüm... Pickvance’in bir hırsız ya da şarlatandan fazla bir şey olup olmadığını da. Tereddüdünün kaynağı her neyse onu derhal bir yana bırakmış gibi göründü ve hevesle yeme uzandı.

“Ne demek, ne demek. Ah, mümkün, evet, bu konuda bir şeyler yapabilirim.” Şimdi ses tonu daha saygılıydı. Konuştuğu sırada herhalde yeni “Schwarz”lar için, yeni sahte metinler için planlar icat ediyordu. “Elbette, kataloglarımı kontrol etmem gerek. Fakat, evet, evet, evet, bende olabilir –”

Şimdi yeme atlama sırası bendeydi. “Kataloglarınız mı var? Satışlarınızın kayıtları mı?”

Bu soruyla hakarete uğramış göründü. “Ama, tabii. Elbette var.”

“Evet, elbette.” Her zamanki gibi kibar ve heveskâr, ısrar ettim. “Mümkün mü acaba, diyorum, onlara bir baksam –”

Ama arkamızdan gelen bir haykırıyla konuşmam kesildi. Şövalyeler ve Bunhill İhvanı rezil kitaplarını

almak için ilerlemeye başlamışlardı ve onlara karşılık vermeye hevesli Mr Skipper, Pickvance'ı kenara çekme çabası içindeydi. Müzayedeci, kravatına bir şeyler mırdılandığı, sonra sırtını bana dönerek korkunç, işkence görmüş parmaklarıyla yeleğinin cebini karıştırmaya koyuldu.

Bir vücut dalgası onu alıp götürmeden önce bana “Yarın”, diye fısıldadı.

Şimdi, yeniden karta bakarken, ertesi akşam Pulteney House'a gittiğimde hiç değilse Alethea'ya bildirecek bir şeyim olacağını düşündüm – önemli bir şey, eğer Pickvance ile randevumdan verimli sonuçlar çıkarsa. Onun kataloglarından birinde ne bulunabileceği hakkında hiçbir fikrim yoktu, bir şey bulunup bulunmayacağı hakkında da. Belki de alıcı ve satıcı listeleri ya da Agrippa baskısını müzayedeye çıkaran kişinin adı. Belki de beni parşömene götürecek bir gönderme, bir tür iz; ya da hiç değilse Sir Ambrose'un kütüphanesine ve kim yağmaladıysa ona götürecek bir şeyler. Zira orayı kim yağmaladıysa kitapları –ne de olsa, çalınmış kitaplar– Pickvance gibi ilkesiz bir satıcı vasıtasıyla satmış olabilir.

Geri döndüm, birkaç müşterinin sızdığı Altın Boynuz'a doğru. Sanırım hâlâ erkendi: daha beş olmamıştı. Bir suçluluk sancısıyla ve epey şaşkınlıkla, Non-such House'a dönmek istemediğimi fark ettim; henüz değil. Belki de gerisingeri köprüye yürüdüm, sakın bir gezinti. Sonuçta hava güzeldi, burada Alsatia'da bile. Fleet Çirkefi'nin kokusu bile o kadar kötü değil, diye karar verdim, bir kez alışınca. Rüzgâr kuvvetlenmişti, ışıldayan pis havayı ve böcek bulutlarını dağıtıyordu. Yukarıda kendilerini yavaş yavaş sürükleyen, doğudaki yerlere yönelmiş birkaç bulut da getirmişti. Belki de yolda bir meyhaneye uğramalıydım, diye düşündüm; ya da bir kahvehaneye.

Magische Werke'yi yeniden ceketime yerleştirdim ve tavsiye arar gibi, elimdeki kâğıt parçasına baktım. Üzerinde bir arma –kuşkusuz sahteydi– ve güzelce hakkedilmiş dört satır metin bulunan, sıradan bir tüccar kartı:

Dr Samuel Pickvance,
Kitap Satıcısı ve Müzayedeci,
Sarazen Kafası Tabelası'nda,
Arrowsmith Court, Whitefriars

Alsatia'ya en azından bir yolculuk daha yapacaktım; ancak ilk kez bu düşünce içimi korkuyla doldurmadı. Lincoln's Inn Fields'i ziyaret etmenin de böyle olduğunu fark ettim. Alethea'nın yüzü birden önümde korkutacak kadar net bir şekilde belirdi ve randevuyu neredeyse özlemle beklediğimi de fark ettim. Ve Fleet Street'ten eve giderken, ki sahiden bir meyhaneye uğradım, bana neler oluyor diye merak ettim. Cüretkâr, sağı solu belli olmaz biri haline geliyordum, kendime yabancıydım: sanki içimde, derinlerde bir yerde, Agrippa von Nettesheim'ın simya tepkimelerinden biri, derin ve korkutucu bir dönüşüm meydana gelmiş gibi.

Yedinci Bölüm

Pulteney House, Lincoln's Inn Fields'in kuzey yanında, her biri diğerinin tıpatıp benzeri olan altı yedi evlik, tarlaya bakan bir terasın yarı yolundaydı: evlerin tuğla cepheleri, beyaz sütunları, güneşi yansıtan bir sürü yüksek penceresi vardı. Oraya, farekulağı ve ölmezotu bürümüş bir düzine umumi kullanıma açık patikadan geçerek yaklaştım. Akşamüstüydü, uzun bir yürüyüşün ardından fena halde terliyordum. Bacaklarım kesiliyordu, gömleğim sırtıma yapışmıştı. Alçalan güneşe karşı elimi gözlerime siper ettim ve çevreme baktım.

Lincoln's Inn Fields vaktiyle Londra'nın en moda semtiydi, lordlarımızla leydilerimizin –I. Charles'ın kötü kaderli sarayının üyelerinin– kendi küstah ve cü-ratkâr lüksleri içinde yaşadıkları yer. Ama Milletler Topluluğu sırasında telaşla Hollanda ya da Fransa'ya kaçtılar ve böylece son on yıl boyunca evlerin çoğu terk edilmiş halde kaldı. Artık ne duman vardı ne de ışık; ve yaklaştıkça evlerin kabarmış boyalarını, şurada buradaki kırık pencereleri, pervazlarıyla yuvarlak bezemelerindeki kat kat kurumları görebiliyordum. Ayrıkotu bürümüş bahçelerindeki dövme demir parmaklıklarla kapılar sökülmişti. Herhalde Cromwell için tüfek bil-yesine ya da topa dönüştürülmüşlerdi.

Pulteney House bakımlı sayılırdı, kapısında genç bir dut nöbet tutuyordu, bir pencerenin cilalı gözlerinde güneş ışığından oluşan parlak nişanlar oynayıyordu. Arkalarında altın püsküllü bir perdenin kalın plisi, belli belirsiz görünüyordu. Alethea'nın Sir Ambrose'un ya da Lord Marchamont'un Londra'da bir eve sahip

olduğunu söylediğini hatırlamıyordum. O yüzden de aslan pençesi şeklindeki hantal tokmağı vururken, Pulteney House'un Sir Richard Overstreet'e, yani Phineas Greenleaf'e göre Lady Marchamont'un nişanlı olduğu adama ait olması gerektiği yolunda üzücü bir sonuca vardım. "Önem taşıyan meseleler" de şüphesiz düğün planlarıyla ilgiliydi.

Bu yüzden de kapıyı bizzat Phineas Greenleaf açınca şaşırdım. Hiçbir tanışıklık işareti vermedi ki, yolda birlikte altı gün geçirdiğimizi ve insanı küçük düşürecek kadar mahrem birkaç yatak odasını paylaştığımızı düşünürseniz, bunu tuhaf buldum. Sadece aralığı benim geçebileceğim kadar genişletti, sonra da önüme düşüp beni bir koridordan, salona benzeyen, porsuk ağacı yeşili perdeleri yüzünden karanlık bir yere götürdü.

"Burada beklerseniz, beyefendi."

O, görünmez bir merdiveni çıkıp üstümdeki döşemeyi gıcırdatırken, orada bekledim. Olaylar, rahatsız edici ve heyecanı öldüren bir şekilde kendilerini tekrar ediyor gibiydi. Pontifex Hall'un kütüphanesindeki o ilk gecede de beni aynı böyle yalnız bırakıp, hanımını aramak için merdivenden yukarı ayaklarını sürüye sürüye çıkmıştı. Bu yüzden de aslında bir salona götürülmediğimi görünce pek şaşırmadım. Phineas bir kez daha beni bir kütüphanenin ortasında bırakıp gitmişti. Ya da daha mutlu bir hayatında kütüphane olmuş bir şeyin ortasında. Raf sıraları soyulmuş, kitapları temizlenmişti, hatta birkaç raf bile eksikti. Yoksa Cromwell'in askerlerinin bir birliği tarafından odun niyetine yakıldı mı diye merak ettim. Ama evin birkaç başka eşyası kıyım ya da talandan kurtulmuştu, çünkü duvarlardan birinde güvelerin tahrip ettiği bir goblen ve önüne maşaları ile demir ayaklığı dizilmiş, mermer ve kayağantaşından bir şömine vardı. Yastıklı dört is-

kemle, gül ağacından küçük bir masanın çevresinde bir kare oluşturmıştu.

Ancak kütüphane tamamen kitapsız da değildi. Loş ışıktaki masanın üstüne dizilmiş, kalın ciltlerden oluşan bir yığın gözüme çarptı – Alethea'nın arabadaki saatleri geçirmek için yanında getirmiş olması gerektiğini düşündüm bu kitapları. Ön kapak içinde Sir Ambrose'un ex-libris'ini damgalanmış göreceğimden emin, en tepedekinin kapağını açtım. Ama hemen bu kitabın da, diğer üç tanesinin de Pontifex Hall'dakilerin hepsinden çok daha yeni olduğunu gördüm. Ciltlerinin işlenmiş derisinin kokusunu alabiliyordum.

Yeni kitaplar mı? Bu keşif beni hayrete düşürmüştü. Pontifex Hall'un hanımının daha da fazla kitapla ne işi olabilir ki? Şimdi iskemlelerden birinde oturmuş, merak ve suçlulukla karışık zevk gibi bir duyguyla ilk kitabın sayfalarını karıştırıyordum. Yanında ne cins seçkin metinler getirmiş olabilir diye düşündüm. Ficino'nun Platon çevirileri ya da Hermes Trismegistos gibi irfan kaynağı kitaplar mı? Yoksa büyücülük, hatta belki ölüfalcılık hakkında kitaplar mı?

Ama hepsi çok daha dünyevi şeyler hakkındaydı, şahsi görüşümce huysuz ve somurtkan Phineas Greenleaf'in arkadaşlığına pek tercih edilmeyecek şeyler. Ciltleri açarken başlık sayfalarına kaşlarımı çatıp baktım, sonra da tekrar yerlerine koydum. Hepsi vasiyetname ve emlak kanununa ilişkin şeylerdi. İsimler yeterince aşınaydı ama değil bir sayfa okumuş olmak, kapaklarını açma zahmetine bile katlanmamıştım hiç. Fakat burada, kitabın tam dörtte üçünde bir ayrıçla, Hobhouse'un *Vasiyetnameler ve Son Vasiyetler Üzerine Bir Risale*'si vardı, onun altında da Blackacre'in sıkıcılığıyla nam salmış *Mülkiyet ve Temlik İçin Bir Mihenk Taşı* duruyordu. Sayfaları en sona kadar kesilip açılmıştı; tıpkı üçüncü cilt, yani Phillimore'un

Hakkaniyet Hukuku ve Adalet ve Nesafet Mahkemesi Uygulaması adlı devasa kitabı gibi. Sadece son kitap, benim tanıdığımı sandığım Lady Marchamont'a uygunmuş gibi görünüyordu: *Kanunun Kadın Hakları Çözümü* başlıklı bir kitap. Onun sayfaları da baştan sona kesilip açılmıştı ve sayfa kenarlarına çiziktirilmiş notlar, aşına ve telaşlı bir karalama ile yazılmıştı.

Artık yukarıdaki tavan boyunca hafif adımların gıcirtısı duyuluyordu. Kitabı yerine koyup yorgunluktan her yanıma ağrıyarak iskemlede geriye yaslandım. Harcadığım çabaların –sabahın neredeyse tamamını ve öğleden sonranın büyük bir bölümünü Alsatia'da geçirmiştim– ve keşfimin yaşattığı şokun ardından henüz kendime gelememişim. Avuçlarımı yanaklarıma ve alnıma sürttüm, sonra sanki odanın yoğun, sıcak havasını ağır bir sukabağından içiyormuş gibi iki derin nefes aldım. Agrippa'nın *Magische Werke*'sinin nüshasını ihtiyatla cebimden çıkarıp masaya, öbür kitapların yanına koydum. Evet, bugün çok ilerlemiştim. Çok şey öğrenmişim.

Gözlerimi yumarak, Alethea merdivenden inerken basamaklardan çıkan yumuşak feryatları duydum. Geri çekilerek onun gelişini bekledim. Acaba, diye merak ettim, ona ne kadarını anlatmam gerek?

O sabah erken saatlerde Alsatia'ya doğru yola çıkmıştım, bu sefer nehirden, sandalla. Sonunda Arrowsmith Court'u bulduğumda, orası tam da Pickvance'in rezilce ticaretini yürütmesini bekleyeceğim cinsten bir yer çıktı: üç yanında, dört ya da beş kata yükselen birkaç kurumlu meskenin bulunduğu küçük ve çamurlanmış bir kaldırım taşı parseli. Bir grup sıska kedi, bir balık kılçığı yığınının faaliyetine geçmişti, başka birkaç tanesi de kapılarda ve pencere pervazlarında temizlenmekle meşguldü. Önceki akşamın yağmuru bulanık

gölcükler halinde birikmiş, şimdiden sintine suyu gibi kokmaya başlamıştı. Ben ilerlerken, üst pencerelerin birinden bir oturak boşaltıldı. Ucu ucuna kenara sıçrayabildim. Evet, diye düşündüm kederle: doğru yere gelmiştim.

Sarazen Kafası, avlunun dar, kemerli girişinin tam karşısında duruyordu. İfadesi vahşi ve amansız olan yağız, bıyıklı bir yüz, kapının üstündeki tabe-ladan bakışımı iade etti. Meyhanenin kendisi kapalı gibiydi. Bir yanında bir tütüncü, öbür yanında daha belirsiz amaçlı bir dükkân vardı; ikisi de sıkı sıkıya kapalıydı, şişe camından pencereleri, kir ve kuruma bulanmıştı. Tütüncünün kapısının yanında daha küçük bir başka kapı vardı, lekelenmiş pirinç tabelasında şöyle yazılıydı: “Dr Samuel Pickvance – Kitap Satıcısı ve Müzayedeci”.

Yıpranmış bir çan ipini çektikten sonra büyük bir gizlilikle içeri alındım, Mr Skipper önüme düşüp beni beş kat merdivenden çıkarırken, Dr Pickvance’in başka işi olduğunu ama kendisinin, Mr Skipper’ın, bana yardımcı olmaktan onur duyacağını söyledi. “Büro-lar”, görebildiğim kadarıyla, iki masa, iki iskemle ve ciltçilik işinin aletlerine benzeyen şeylerle döşenmiş tek bir odaydı: uzak bir köşede bir koyun pöstekisi yığını ile bir dövme taşı vardı, odanın geri kalanına çeşitli delgiler, dikiş tezgâhı ve cila demirleri dağılmıştı. Bir de matbaa makinesi vardı; Mr Skipper’ın beni masalardan birine oturttukten sonra başına döndüğü muazzam bir mekanik hayvan. Masada, yağlı kahverengi deriyle ciltlenmiş belki iki düzine katalogdan oluşan bir yığın duruyordu.

“Size iyi şanslar”, diye mırıldandı, somurtuk bir tebessümle, sonra sırtını dönerek, sanırım Pickvance’in bir sonraki müzayedesi için daha fazla “şaheser” yaratmaya koyuldu. Kitapların ilkini elime alıp kapağını açtım.

Sonraki sekiz saat boyunca, sadece Mr Skipper'in bir lokantadan getirdiği ve pek iştah kabartıcı olmayan tavşanlı börekle beslenerek katalogları okurken, esrareniz Dr Pickvance hakkında birkaç olgu da yavaş yavaş biçimlenmeye başladı. Müzayedelerini, İç Savaş'ın sona erdiği ve Kutsal Saygısızlık Yasası'nın Parlamento'dan geçtiği yıl olan 1651'den beri kabaca yılda iki kez yürüttüğünü belirleyebildim. Bütün müzayedeler Altın Boynuz'daki kadar gizlice yürütülmüş olmalı. Çünkü hepsi Alsatia'da, kabaca yarısı Altın Boynuz'da yürütülmüştü, diğerleri ise yakındaki bir avuç meyhane ile birahane arasında dağıtılmıştı, bunlara Sarazen Kafası'ndaki iki-üç tanesi de dahildi. Müzayedeye çıkan eserlerin de Altın Boynuz'da satılanların ayarı olduğu anlaşıyordu, bazı müzayedeler 500'e yakın parçadan oluşuyordu. Kataloglar her eserin yazarını, adını, basım tarihini, cilt şeklini, sayfa ve resim sayısını, genel durumunu ve nihayet de kaynağını liste halinde sunuyordu. Bu son ayrıntı bana cesaret verdi. Pickvance ya da bir kâtibin nasıl yalnızca parçayı müzayedeye için veren kişinin adını değil, onu alanı da kaydettiğini fark ettim.

Ancak bu isimler ve menşelerden bazılarının kitapların kendileri kadar sahte olduğundan da şüpheleniyordum; zira 1651 Cromwell'in birçok Kral tarafının mülküne el koyduğu yıldır ve ben de onların kütüphanelerinde bulunanların –ya da içlerinde onların sahte ex-libris'leri olan kitapların– Pickvance'in bürosundan geçtiğini tahmin ediyordum. 1654'teki bir müzayedenin kataloglarından birinin “vaktiyle Sir George VILLIERS, BUCKINGHAM Dükü'ne ait olan, Strand'daki York House'da bulunan hayranlık uyandırıcı koleksiyonundan çıkarılmış” kitapları ilan ettiğini fark ettim. Bu “hayranlık uyandırıcı koleksiyon”un –gerçekten de, Avrupa'dakilerin en seçkinlerinden bi-

riydi- bir kısmının, İç Savaş'tan sonra York House'a el konulduğunda yağmalandığını biliyordum; diğer yarısı birkaç yıl sonra, Buckingham'ın Kral taraftarı oğlu, ikinci Dük, Hollanda'da sürgündeyken para sıkıntısı çekince, müzayedelerde satılmıştı. Ama eldeki katalogların kanıtlarıyla, Pickvance'in Buckingham koleksiyonundan çalınmış hakiki kitapları satıp satmadığını anlamak imkânsızdı.

York House koleksiyonundaki düzinelerce kitap adına bakarken kalbim titredi. Bizim çağımız büyük bir seçicilik ve zevk çağıydı, Buckingham ve müteveffa Kral Charles gibi estetlerle koleksiyoncuların çağıydı; ama aynı zamanda büyük bir hürmetsizlik çağıydı da. Savaşlarımız yüzünden İngiltere, Buckingham'ın gibi kaç hazine yitirdi kim bilir? Püritenler ve onların boş inançlı bağnazlıkları yüzünden? Çünkü Cromwell ve yardakçıları sanat eserlerini yok etmedikleri -heykellerin kafasını koparmadıkları ya da Rubens tablolarını Thames'e atmadıkları- zaman, bunları iki kuruşa İspanya Kralı ile Kardinal Mazarin'in ajanlarına, hatta belki de Dr Pickvance gibi ilkesiz tacirlere satıyorlardı. Pickvance'in kataloglarındaki bazı parçaların Antwerp satış salonlarından geldiğini fark ettim ki, son birkaç onyıl boyunca buraları, çeşitli Avrupa savaşlarından yağmalananların, Avrupa'nın tamahkâr prenslerine yok pahasına satıldığı takas odaları olmuştur. Başka bir kitaba uzanırken, şu anda karşımdaki görev beni yıldırırdı. *Dünya Labirenti*'ni nasıl olacak da başka çalınan kitapların oluşturduğu bu dağın içinde bulacaktım?

İlk incelediklerimden biri olan en yeni katalogda, listeye geçirilmiş olarak Agrippa'nın nüshasını ve onun yanında kendi adımı keşfettim. *Magische Werke*, Anton Schwarz von Steiner'in Viyana'daki koleksiyonundan gelmiş olarak kaydedilmişti. Ama artık bir önceki sahibi, onu Pickvance'in müzayedesinde satışa çıkaran

adam, benim çok daha fazla ilgimi çekiyordu. Daha önce adını hiç duymadığım bir adamdı: Henry Monboddo. Kitabın von Steiner'den Monboddo'ya yaptığı yolculuğa dair hiçbir iz olmadığı için, Monboddo'nun kitabı nasıl elde ettiğini bilmenin de bir yolu yoktu – İngiltere'ye Sir Ambrose Plessington vasıtasıyla getirilip getirilmediğinin, dolayısıyla Pontifex Hall'dan çalınıp çalınmadığının da. Monboddo'ya ilişkin tek ipucu, kataloğa yazılmış, Huntingdonshire'daki bir eve ait bir adrestir. Ama Monboddo'nun hayatta ya da –ki müzayedelere çıkmış kitapların sahipleri için daha sık rastlanan bir durumdur– vefat etmiş olup olmadığına ilişkin bir belirti yoktu. İsimle adresi bir parça kâğıda kopya ettim, sonra kataloğun geri kalanını karıştırarak, onun ya da mirasçılarının müzayedeye çıkarmış olabilecekleri herhangi bir şeyi aradım ama nafileydi.

Ancak Agrippa baskısı ve hatta esrarengiz Henry Monboddo'nun kendisi, çok geçmeden amacım açısından ikinci plana düştü. Ciltlerin birincisine, 1651'e ait olana döndüm ve müzayede müzayede, yıl yıl giderek, Pontifex Hall'a işaret edebilecek aşına bir isim ya da başlığı gözden kaçırmayayım diye ihtiyatla ilerledim. Saatler ağır ağır geçti. Sondan bir önceki kataloğa, dört ay kadar önce yapılmış bir müzayedenin kataloğuna uzandığımda saat neredeyse dörttü:

*Catalogus Variorum et insignium Librorum
selectissimae Bibliothecae,*

Ya da,

İlahiyat, Tarih ve Felsefe hakkında
çeşitli kadim ve modern İngilizce ve
Fransızca kitaplar içeren bir Katalog

Müzayede 21 Mart'ta Altın Boynuz'da yapılmıştı ve satışa çıkarılan parçaların diğer her şeye çok benzediği ortaya çıktı. Parmağımı bir sonraki sayfadan aşağı indirdim, sayfayı çevirdim, parmağımı bir başka sayfadan aşağı indirdim. Artık neredeyse çift görmeye başlamıştım. Öyle bitkindim, beynim öyle bulanmıştı ki neredeyse katalogun en arkasındaki maddeye geldiğim zaman, şok ya da sürpriz hissetmedim ve neyi ima ettiğini hazmedene kadar birkaç kez okumam gerekti:

Labyrinthus mundi ya da *Dünya Labirenti*. Bir parça. Hermes Trismegistos'a atfedilen okült bir felsefe eseri. Yunanca orijinalinden Latince çeviri. En iyi cins tirşeden 14 elyazması sayfası. Arabesk cilt. Mükemmel durumda. Tarihi ve menşei bilinmiyor.

Dikkatsizlik sonucu ya da belki kasıtlı olarak, madde satıcının adı kaydedilmemişti. Ama yeni sahibinin adı –dört ay önce onu satın almış adamın adı– kalemle açık seçik yazılmıştı. Beynimi sarsarak uyuşukluğundan kurtaran asıl şey, Henry Monboddo'nun isminin tekrarlanmasıydı. Maddeyi dikkatle inceleyince, Monboddo'nun parça için on beş şilin ödediğini gördüm – sadaka gibi, diye düşündüm, Alethea'nın değeri konusundaki ısrarını ve onu geri almak için ne fiyat olursa olsun ödeme yolundaki hevesini hatırlayarak. Ama arayışımın hedefi buydu işte, bundan yana hiç kuşkum yoktu. Bir ex-libris'ten bahsedilmiyorsa da bu atlama şaşılacak bir şey sayılmazdı: herhalde ya Pickvance ya da eski sahibi tarafından çıkarılmış olsa gerek; ne de olsa, Pontifex Hall'dan yapılan hırsızlığı ilan etmek istemezdi eski sahibi.

Gene de, on beş şilinlik fiyat beni şaşırtmıştı. Pickvance de, meçhul sahibi de onun hakiki değerini bil-

miyorlar mıydı yoksa? Pickvance'in herhangi bir şeyi değerinden bir peni eksigine satacağını tahayyül edemiyordum. Bu yüzden de Alethea'nın bu parça konusunda şiddetle yanılmış olduğuna karar verdim. Belki de on beş şiline, Pickvance'in satışa çıkardığı herhangi bir şeyden daha fazla değerli değildi.

Mr Skipper'a, Henry Monboddo hakkında ne bildiğini soracak cesaretim yoktu – ne de olsa, Alethea tedbirli davranmak konusunda ısrar etmişti. Madde-nin detaylarını kopya ettikten sonra cildi kapattım ve yığına geri koydum. Birkaç dakika sonra binayı terk edip Alsatia'da yürümeye başlarken, adımlarım da hafifledi. Kördüğümün neredeyse ikiye bölündüğüne karar verdim. Henry Monboddo'yu bulacaktım, ona Alethea'nın parasından yararlanarak cömert bir teklifte bulunacaktım ve ödülümü alacaktım. Sonra bu işle bir alakam kalmayacak ve huzur dolu, yerleşik hayatımı sürdürebilecektim. İyi bir gün oldu, dedim kendi kendime. Hatta zannediyorum ki ılık çalmaya bile başlamış olabilirim.

Koridordaki ayak seslerinin gittikçe yükseldiğini duyduğumda aynı ruh hali içindeydim, bitkin fakat iyimser. Zahmetle ayağa kalktım... Lady Marchamont gelmişti.

On dakika sonra kocaman bir yemek masasında oturmuş, Alethea'nın, Pulteney House'un korkunç hali için özür dilemesini dinliyordum. Kütüphanenin kapısında Horace'ın *mentis gratissimus error*, “çok hoş bir halüsinasyon” dediği şey misali belirmişti. Sıcak havaya rağmen, tıpkı Pontifex Hall'da olduğu gibi giyinmişti – deri çizmeler, koyu renk şapka. Ben onun Pulteney House'u yeni almış olması gerektiğine çoktan karar vermiş, aşağı kattaki masada duran kocaman kitap yığınlarını da buna bağlamıştım. Ne de olsa, bir dul ola-

rak şimdi yasalarımıza göre bekar kadın idi, artık evli kadın değildi. Bu yüzden de mülk alıp satabilir, hat-ta isterse Yüksek Mahkeme’de bir dava yürütebilirdi. Ancak aslında ilk şüphelerim doğru çıktı. Çünkü mer-divenden yemek odasına çıkarken, Pulteney House’un (onun deyişle) “komşusu” Sir Richard Overstreet’e ait olduğunu ve evi “nezaket göstererek” ona ödünç verdiğini açıkladı. Pontifex Hall artık güvenli değildi; o da şimdilik kalkıp Londra’ya gelmişti: ne süreyle olduğunu söyleyemiyordu. Ama, risklere rağmen, ikimizin “bilgi alışverişinde bulunmak” için buluşmamız gerektiğini düşünmüştü.

Pontifex Hall artık güvenli değil miydi? İddiası beni şaşırtmıştı. Peki ama, niye? Temellerini aşındırdığı varsayılan, bir kaynaktan gelme sel gibi sular yüzünden mi? Yoksa daha tehlikeli bir neden mi vardı?

“Tabii, neredeyse on yıldır kimse Pulteney House’da oturmadı”, diyordu şimdi, “onun için de hiç konforlu sayılmaz. Boru hattından gelen borular ya tıkanmış ya da kırılmış, bu yüzden suyumuz yok. Korkarım, Pontifex Hall’dakinden de daha yaşanmaz şartlar söz konusu”. Şöyle bir gülümsedi, sonra gözleri belki de onuncu kez, hâlâ sıkı sıkı elimde tuttuğum Agrippa’nın *Magische Werke* nüshasına kaydı. “Lütfen, Mr In-chbold.” Eliyle, Bridget’in bir dakika önce servis yaptığı yemek tabaklarını işaret ediyordu – Sir Richard’ın av sahasından karaca eti. “Başlayalım mı? Eminim, konuşacak çok şeyimiz vardır.”

Böylece, mumun alevi aramızda bir peri dansı yaparken, ona son iki günde öğrendiğim her şeyi ya da hemen hemen her şeyi anlattım. Ne kadarını açıklayabili-rim diye merak ediyordum. Şifre hakkında ya da takip edildiğime dair şüphelerim hakkında bir şey söyleme-meye karar vermiştim. Ama ona Altın Boynuz’u, tuhaf müzayedeyi, Dr Pickvance’i ve nihayet sadece iki saat

önce incelemeyi bitirdiğim muazzam katalog yığınına anlattım. Ne var ki, Henry Monboddo adı karşısında benim kadar hayrete kapılmadığını keşfettim. O sırada pudingimizi yiyorduk, bir tür şaraplı krema idi. Bir an durdum ve ona bu adı bilip bilmediğini sordum.

“Biliyorum gerçekten de” demekle yetindi, sonra bir süre sessizleşti, büyük gümüş su kâsesinin yanındaki yansımasına baktı kaldı. Büyümüş gözbebeklerinde mumun iki kusursuz alev şeklindeki yansımasını görebiliyordum. Sonunda kaşığını bırakıp, dudaklarını itinayla kurulamak için peçetesini eline aldı. “Bu gece sizi Pulteney House’a davet etmemin nedeni, Henry Monboddo.”

“Öyle mi?”

“Evet.” Masadan kalkıyordu, ben de aynı şeyi yaptım – biraz çabukça. Şaraptan dolayı başım dönüyordu. “Benimle gelin, Mr Inchbold. Size göstermem gereken bir şey var. Henry Monboddo hakkında bir keşifte bulundum da.”

O önüm sıra giderken, önce koridoru aştık, sonra daire biçiminde küçük bir odadan geçerek bir yatak odasına girdik. Anlaşılan, Sir Richard hiç değilse Pulteney House’un bu bölümünü misafiri için yaşanır hale getirmek istemişti. Çünkü bütün duvarlar yeni kâğıt kaplanmıştı; dört direkli bir karyola, bir iskemle ve sararmış yüzeyi ben sendeleyerek odaya girerken orantısı tuhaf bir şekilde küçülmüş, kambur yansımamı gösteren bir aynayla döşenmişti oda ayrıca. Yerde, yatağın yanında, içinden çeşitli giysilerin taşıdığı bir bavul da vardı. Bir tütüncü dükkânının girişindeki tahta kızıl-derilisi gibi, kapının içinde donup kaldım.

“Lütfen, Mr Inchbold.” Bavulun üzerine eğilmeden önce, iskemleye işaret etti. Pencere açılmıştı, kadife perdelerin hafif fısıltısı kulağıma çalındı. “Oturamaz mısınız?”

İskemleye gittim ve o bavulu karıştırırken, endişeli ve

tetikte, gözledim; önce bir kat giysinin arasına baktı –gözüm, onun dokunuşunun altında kıvrılan bir dizi iç gömleği ve gömlek çarptı–, sonra da dipleri arandı. Nihayet aradığını bulup çıkardı. Bir deste kâğıttı bu. Bana uzattı.

“Bir başka envanter”, diye açıkladı, yatağın kenarına oturarak.

“Pontifex Hall’daki gibi mi?” Evrakı iyi hatırlıyordum: her biri dört sulh hâkimi tarafından imzalanmış, o altı şaşkınlık verici sayfa.

“Hayır, tamamen aynı değil. Bu neredeyse otuz yıl sonra derlenmiş. Göreceğiniz gibi, sadece kitapları ihtiva ediyor. 1651 yılında Pontifex Hall’daki kütüphanede bulunanlar.”

“Mülke el konmadan hemen önce.”

“Evet. Lord Marchamont sürgüne gitmeden önce, kütüphanenin bütün muhteviyatını değerlendirmiş. Bütün koleksiyonu satmayı planlıyordu. Biz... maddi yönden sıkıntıdaydık. Ama alıcı bulunmadı. O günlerde yoktu. Daha doğrusu, Lord Marchamont’un koleksiyonu satma konusunda herhangi bir arzu duyduğu hiç kimse yoktu. O da kütüphaneyi Fransa’ya taşımayı düşündü. Hatta 1642’de saf değiştirip Cromwell’e katılmamış tek tük savaş gemilerinden biri olan *Belphoebe* ile Portsmouth’tan yola çıkıp Manş Denizi’ni geçmesini bile ayarlamıştı. Ama plan bozuldu, tabii. *Belphoebe*, kitapların Pontifex Hall’dan yola çıkarılmasına on beş gün kala Isle of Wight açıklarında battı. Tuhaf bir fırtına. Ama geminin batmasının koleksiyonun hayrına olduğu anlaşıldı. Yoksa neler olacağını size söylememe gerek yok.”

Gerçekten de yoktu. İç Savaş sırasında emniyette olmaları için Fransa’ya aktarılan birkaç kütüphane, sahiplerinin ölümü üzerine *Droit d’Aubain** uyarınca, Fransız Tahtı’nın malı haline gelmişti. Şüphesiz Lord

* Ani gerçekleşen kazanç yasası. (Ed. n.)

Marchamont ölünce Sir Ambrose'un kitapları da aynı kaderi paylaşacaktı.

"Envanteri arşiv odasında keşfettim", diye devam ediyordu, "tabutun dibinde, siz Pontifex Hall'dan ayrıldıktan bir gün sonra. Yoksa kesinlikle onu size o zaman verirdim". Yatakta öne doğru eğiliyordu. "Hayli detaylı, göreceksiniz."

"Parşömeden bahsediyor mu?"

"Elbette. Ama en ilginç bilgi bu detay değil. Lüt-federseniz, son sayfa. Orada koleksiyonun, Lord Marchamont'un onu satmayı taahhüt ettiği kişi tarafından nasıl envanterinin çıkarıldığını ve ona nasıl değer biçildiğini göreceksiniz."

Evrak asgari elli sayfaydı, sonu gelmez bir yazarlar, başlıklar, baskılar, fiyatlar kalabalığı. Başım döndü. O gün zaten gereğinden fazla katalog okumuştum. Ancak son sayfanın, altına yazılmış birkaç kelime haricinde boş olduğunu gördüm: "*Bu Koleksiyonun tamamına bugün, 15 Şubat 1651'de Wembish Park, Huntingdonshire'dan Henry Monboddo tarafından 47.000 sterlin değer biçilmiştir.*"

Midemin kasıldığını hissettim ve başımı kaldırıncaya Alethea'nın beni yakından incelediğini gördüm.

"Henry Monboddo" diye mırıldandı düşünceli düşünceli. "Hollanda ve Fransa'daki Kral taraftarı sürgünlerin iyi tanıdığı bir adam."

"Öyleyse tanıyor muydunuz onu?"

"Tanıyordum gerçekten de." Envantere uzandı ve onu itinayla portmantoya geri koydu. "Daha doğrusu, onunla bir iki sefer karşılaştım. O sıralarda Antwerp'i üs edinmiş, orada çalışıyordu" diye devam etti, o yenden oturunca karyola direkleri hafifçe gıcırdadı. "Tablo taciriydi, sanat simsarı. Birçok kütüphane ile galerininin muhteviyatını sattı, York House'takiler de dahil. Koleksiyonu biliyor musunuz?"

Pickvance'in, 1654 yılı kataloğunda, ikinci Buckingham Dükü'nün "hayranlık uyandıran koleksiyonu"ndaki maddelerin tarifini hatırlayarak, evet anlamında başımı salladım.

"Hepimiz için zor günlerdi. Buckingham da maddi yönden sıkıntıdaydı. York House'a el konmuştu ve hazinelerinden çoğu, babasının topladıkları, Cromwell'in adamları tarafından yağma edilmişti. Bu yüzden de 1648'de, Dük'ün maddi durumunu rahatlatmak için, Monboddo iki yüz kadar tablo sattı. İyi bir fiyat da aldı, çünkü Westfalen Antlaşması henüz imzalanmıştı, bu yüzden talanların kaynağı kuruma tehdidi altındaydı. Gerçekten de, Westfalen'in ardından dere tamamen ortadan kaybolabilirdi, burada, İngiltere'deki kargaşa olmasaydı."

"Demek Monboddo iflas etmiş sürgünlerin kitap ve resim koleksiyonlarını elden çıkardı, öyle mi? Mülkü müsadere edilen herkesin mi?"

Başını evet anlamında salladı. "Onların sanat koleksiyonlarına alıcı buldu. Kütüphanelerini ve dolaplarını doldurmak isteyen düklerle prensler. Hıristiyan âleminin her yanındaki saraylarla bağlantıları vardı. Babam, İmparator Rudolf adına alım yaptığı birkaç sefer onunla iş yaptı."

"Yani Sir Ambrose, Monboddo'yu tanıyor muydu diyorsunuz?"

"Evet. Yıllar öncesinde, elbette. Babam gibi ajanlarla görüşmeler yürüttü ve karşılığında dolgun bir komisyon aldı." Başını eğip, elimde sıkı sıkı tuttuğum Agrippa kopyasına baktı. "Sanırım babamla Viyana'daki Von Steiner koleksiyonunun alımı için bile görüşmelerde bulundu. Ama Monboddo'nun çalışması hakkında söylentiler de vardı" diye ekledi. "Mülklerine konulan vergileri ödeyemeyen Kral taraftarları dışında da müşterileri olduğu söyleniyordu".

Eteğinin katları arasından, loş ışıkta bir an pipo olduğunu anlayamadığım bir nesne çıkarmak için durakladı, sonra da devam ederek onu tütünle ustaca doldurdu. Bana uzatmasını bekliyordum, aynı derecede ustalıklarla dişlerinin arasına yerleştirdiğini görünce şaşırdım. İnce bir mum yakıp pipodaki tütünü tutuştururken yüzü turuncu turuncu parladı.

“Kusura bakmayın” dedi, duman üfleyip, alevini söndürmek için ince mumu havada sallayarak. “Virginia tütünü. *Nicotiana trigonophylla*’nın, özellikle lezzetli bir türün iyi işlenmiş yaprağı. Sir Walter Raleigh zararlı etkileri olduğunu iddia ediyor ama ben yemekten sonra bir pipo içmenin hazma çok faydalı olduğunu gördüm hep, hele kil bir pipoyla içiliyorsa. Vaktiyle babamın bir barış çubuğu vardı” diye devam etti. Bir duman bulutu aramızdaki boşluğa yayıldı. “Kil bir piposu vardı, sapı da Chesapeake Körfezi’nin kıyısından koparılmış bir kamıştan yapılmıştı. Virginia’da ona bir Nanticoke şefi tarafından armağan edilmişti.”

“Virginia mı?” Sir Ambrose Plessington, o Proteus, bütün esrarengiz yönleriyle o ongen, bir başka çehreye daha büründü. Ama ben buraya başka bir iş için gelmiştim. “Diyordunuz ki Monboddo –”

“Evet, evet, Monboddo’dan söz ediyorduk, babamdan değil. Raleigh’den de değil.” Arkaya yaslanmıştı; şimdi yataktaki yarım düzine dağınık yastığın üzerine uzanıyordu, darmadağınık koca yelesi karyolanın başucundaki tahtaya dayalıydı. “Evet, Henry Monboddo hakkında hikâyeler vardı, hatta efsaneler bile diyebilirim.”

“Ne tür efsaneler?”

“Eh... nereden başlasak?” Pipo çanağını avucuyla kavradı ve birkaç saniye, sanki ilham bekler gibi, başının üstündeki örtüyü inceledi. “Bir kere”, diye sözüne devam etti, “1627 yılında Montova Koleksiyonu’nun

satış görüşmelerini yürüttüğü söylenirdi. O günlerde Kral Charles'ın sanat aracısıydı. Bu kadarını herkes biliyordu. Buckingham Dükü'nün de aracısıydı. İlk Dükü kastediyorum – Sir George Villiers, Lord Yüksek Amiral. Monboddo, onların ikisi için Avrupa saraylarını ve stüdyolarını kolaçan ederdi, İngiltere'ye beraberinde her türlü şeyi getirirdi. Kitap, tablo, heykel... bu iki büyük uzmanın gönülleri neyi çekerse.” O bir nefes daha çekerken kil pipo önümde sallandı ve ışıldadı. “Montova Koleksiyonu'nu duymuş muydunuz?”

Başımı evet anlamında salladım. “Elbette.” Kim duymamıştır ki? Titian, Rafael, Correggio, Caravaggio, Rubens, Giulio, Romano'nun düzinelerce tablosu, hepsi de 15.000 £'e Kral Charles tarafından satın alınmıştı – o fiyata bile kelepir sayılır. Cromwell ile kültürsüz çetesi borçlarını ödemek için onları satana kadar, tablolar Whitehall Sarayı'nın galerilerinde asılıydı. Benim kanaatimce, Cromwell'in saltanatının en büyük ayıbı budur – bütün milletimizin soyulması.

“Montova'daki ipek sanayii 1620'li yıllarda çökmüştü”, diye devam etti, “Gonzagalar da maddi yönden sıkıntıdaydılar. Kral Charles da maddi yönden sıkıntıdaydı, ancak resimler söz konusu olduğunda böylesine bir detayı dert etmiyordu. Özellikle Montova Koleksiyonu'ndaki kadar harikulade ve değerli olan resimler. Montova'dan gelen ilk raporu duyduğunda kulaklarına inanmakta güçlük çekti. Özel bir vergi kondu ve Monboddo, Kral'ın maliyecisi Sir Philip Burlamaqui ile birlikte paranın geri kalanını buldu. Tabii aynı zamanda Burlamaqui, La Rochelle'li Protestanların Kardinal Richelieu'nün orduları tarafından kuşatıldığı Île de Ré'ye Buckingham tarafından yapılacak sefer nedeniyle yüz gemilik bir filo için de para topluyordu. Olayların bahtsız bir çakışması” diye mırıldandı. “Kral, gemileri ile tabloları arasında bir seçim yapmak zorunda kaldı.”

Fakat tabloları seçmişti. Hikâyeyi iyi biliyordum. Montovalılara ödeme yapmak için filoyu eksik bırakarak, resimleri denizcilerinin canlarına ve Huguenotlara tercih etmişti. O çürüyen gemilerde beş bin İngiliz gemicisi açlıktan öldü ya da Fransız birlikleri tarafından katledildi, La Rochelle’de ise kaç Huguenot’nun öldüğü meçhul. Sefer tam bir felaketti, Buckingham’ın iki yıl önceki Cádiz baskınından bile beterdi. Böylece Montova Koleksiyonu’ndaki resimler –Bakire Meryem ile Kutsal Aile’nin bütün o suretleri– İngilizler ile La Rochelle’lilerin canlarıyla ödenmiş Protestan kanına bulanmıştı.

“Bu harikulade koleksiyon, Protestan Avrupa’nın ayıbı olup çıktı” dedi, “Buckingham’ın York House’da topladığı hazineler gibi. Çünkü Buckingham yalnızca başarısız sefere liderlik etmekle kalmamış, Kral Charles’ın XIII. Louis’nin kız kardeşiyle evlenmesini de ayarlamıştı. Sonra da Richelieu’nün La Rochelle’i ve onun ardından da yarı aç İngiliz filosunu bombalayacağı gemileri Fransız donanmasına ödünç vermişti. Bu durumda Cromwell’in her iki koleksiyonu, Whitehall Sarayı’ndakileri olduğu gibi York House’dakileri de satmak istemesinde şaşılacak bir şey var mı?” Durakladı, düşünceli düşünceli piposunu içti. “Diğer söylentiler, Mr Inchbold, işte burada başlıyor.”

Karanlıkta kaşlarını çatmış, karışan ipliğin ucunu yakalamaya, kafamda karakterleri bir araya getirmeye çalışıyordum: Buckingham, Monboddo, Kral Charles, Richelieu. “Monboddo’nun York House’daki tabloların yanı sıra Montova Koleksiyonu’nun satışıyla da ilgili olduğunu mu söylüyorsunuz?”

“Öyle olduğuna inanıyorum.”

“O halde Cromwell’in müttefikiydi, öyle mi?”

“Hayır, başka birinin müttefikiydi. Söylentiye göre Monbodda gizlice, Richelieu’nün himayesi altında olan

Fransa Başbakanı Kardinal Mazarin'in aracısı olarak çalışıyordu. Mazarin'in, Cromwell'in sattığı hazineleri ele geçirme umutları beslediğini herkes biliyordu. Monboddo izini gayet iyi gizledi, tabii, tıpkı Mazarin gibi. Ama kocam söylentilere inanmaya başlamıştı. Bu yüzden Monboddo'yu aracılık görevinden azletti ve tenekeciler kadar fakir olduğumuz yıllarda bile tek bir kitap satmaya yanaşmadı."

"İyi ama, Lord Marchamont bu satışa niye bu kadar muhalefet etsin ki? Koleksiyon İngiltere'den çıkacaktı, orası doğru. Çok da yazık olurdu. Ama artık Fransızlarla savaşta değildik. O günlerde, Cromwell'in İspanya'ya karşı savaşında müttefikimizdiler sözde."

"Evet ama ilkeler söz konusuydu. Başka meseleler."

Devam edip etmeyeceğinden emin değilmiş gibi tereddüt etti. Ama sonunda, aramızda başka bir duman bulutu kıvrılırken, böyle bir işlemin babasının koleksiyonun bozulmaması ve bir Katoliğe tamamen ya da kısmen satılmaması şartını koşan vasiyetnamesinin hükümlerini nasıl ihlal edeceğini açıkladı. Roma, *Index librorum prohibitorum*'uyla, her tür hakiki bilginin düşmanıydı. Sir Ambrose, Roma'nın düşüncenin yayılmasını değil, aksine baskı altında olmasını temsil ettiğine inanıyordu. Hem Kopernik hem de Galilei'nin eserleri yasaklanmıştı, tıpkı Kabala ve Marsilio Ficino gibi yazarların incelediği diğer sihirli Yahudi yazıları gibi. 1558'de yasaklı kitapları basan ya da satan herkes için ölüm kararı verileceği bildirildi. 1564'te *Index*'in yayımlanmasından sonra yüzlerce kitap satıcısı Roma'dan kaçtı. Onları V. Pius'un Protestanlığa yardımcı olduklarından şüphelendiği binlerce Yahudi izledi. Hermetikler de çok geçmeden kendilerini Yahudiler ile aynı bulutun altında buldular. *Corpus*

hermeticum'un* birkaç dildeki baskısının editörü ve çevirmeni, Engizisyon tarafından bir kâfir olarak hüküm giyerken, en büyük Hermetist olan Giordano Bruno kazığa bağlanıp yakıldı. Suçu, Kopernik'in doktrinlerini savunmaktı.

"Ah, bütün bunların size tuhaf geleceğini biliyorum, Mr Inchbold, bir fanatiğin sayıklamaları gibi. Ama babam bu noktalarda çok kararlıydı. Reform hareketine ve bilginin araştırmacılarından oluşan bir dünya cemaatinde yayılmasına, Francis Bacon'ın *Yeni Atlantis*'te tarif ettiği türden bir irfan Ütopya'sına inanıyordu. Bu yüzden de, onun fikrinde, tek bir kitabın bile Cizvitlerin öğrencisi olan Kardinal Mazarin gibi birinin eline geçmesi felaket olurdu." Yeniden durakladı; sonra sanki duyulmaktan korkuyormuş gibi sesini alçalttı. "Babam kitapları Cizvitlerin ateşlerinden daha önce de bir kere kurtarmıştı da."

"Ne demek istiyorsunuz?" İskemlede öne eğilmiştim. "Nasıl kurtardı?" O akşam Pontifex Hall'da kitapları "mülteci" olarak tanımladığını ve bir kısmının bir deniz kazasından kurtulduğu yolundaki iddiasını hatırladım. Acaba sözünü ettiği "ilgililer" ve "düşmanlar" hakkında bir şey söylemek üzere mi diye merak ettim.

"Kardinal Baronius'tan." Piponun sapı dişlerinin arasında hafifçe tıkırdadı. "Vatikan Kütüphanesi'nin muhafızı. Belki çalışmalarını biliyorsunuzdur. *Corpus hermeticum* hakkında uzun uzun yazdı. Bunları on iki cilt olarak yayımlanan Roma Katolik Kilisesi tarihinde, *Annales ecclesiastici*'de okumuş olabilirsiniz. Kendi döneminde Kardinal Baronius, Hermes Trismegistos'un yazıları konusunda dünyanın önde gelen otoritelerinden biriydi. Huguenot ilahiyatçısı Dup-

lessis-Mornay'nin eserlerini çürütmek için kalemi ele aldı. 1581'de Duplessis-Mornay *De la vérité de la religion chrétienne** diye Hermetik bir risale yayımlamıştı. Bu risaleyi, daha sonra danışmanı olduğu, Avrupa'da Protestanların savunucusu Henry de Navarre'a adadı. Eseri İngilizceye Sir Philip Sidney çevirdi."

"Bir başka Protestan savunucusu" diye mırıldandım. Sidney'nin, İspanyollar ile savaşırken ölen Elizabeth devrinin o büyük saray mensubunun, patente göre 1616'da Sir Ambrose için yapılan gemiye adını verdiğini hatırlıyordum.

Gözlerimi yumdum ve düşünmeye çalıştım. Baronius adı aşınaydı, ama ne Duplessis-Mornay ne de *Corpus hermeticum* sebebiyle. Hayır: O isimde bir kardinal, 1623'te, Katolik ordular Palatinlik'i işgal ettikten sonra Bibliotheca Palatina'nın naklinden –çalınmasından– sorumluydu. Bu, Otuz Yıl Savaşı'nın en rezilce skandallarından biriydi. Almanya'nın en büyük kütüphanesinden, Avrupa'da Protestan irfanının merkezinden 196 sandık dolusu kitap katır kervanıyla Alpler'i aşarak taşınmıştı. Her katırın boynunda gümüş bir etiket üzerinde aynı şey yazılıydı: *fero bibliothecam Principis Palatini*. Kitapların da, elyazmalarının da her biri Bibliotheca Vaticana'ya girip yok olmuştu.

Olmuş muydu hakikaten? Gözlerimi açtım. Şarap ile duman birleşmiş, beynimi bulandırmıştı ama şimdi Alethea'nın, Sir Ambrose'un Heidelberg'de Elektör Palatin için bir ajan olarak çalıştığı yolundaki iddiasını da hatırlamıştım. Bir fikir yavaş yavaş yüzeye doğru süzüldü.

"Pontifex Hall'daki kitaplar Bibliotheca Palatina'dan gelmişti. Söylediğiniz bu mu? Kardinal Baronius aslında onların hepsini çalmadı. Sir Ambrose onları kurtardı –"

* Hristiyan dininin gerçekliği üzerine (Ed. n.)

“Hayır, hayır, hayır...” Pipoyla havada bir kavis çizdi. “Palatina’dan değil.”

Devam etmesini bekledim, ancak Virginia tütünü onu şehvetli bir rahatlığa sürüklemiş gibiydi. Yatağın ucundan aşağı eğildi ve piponun çanağını şömine taşına vurdu. Boğazımı temizleyip başka bir yöntem denedim.

“Peki Kardinal Mazarin miydi?” diye sordum olabildiğince yumuşak bir şekilde, “ya da ajanları mıydı... kimdi... kimdi...?”

“...Lord Marchamont’u katleden?” Sesi yastıkların yuvasından boğuk boğuk yükseldi. “Evet. Belki. Ya da ben bir vakitler buna inanıyordum. Kocam Paris’te katledilmişti. Size bunu söylemiş miydim? Arabamızla Pont Neuf’ü geçiyorduk ki, Navarre’lı Henry’nin Ravallac tarafından katledildiği noktanın yakınında üzerimize saldırdılar. Bir kamayla boynundan bıçaklandı” diye devam etti sakın sakın, “gene Kral Henry gibi. Üç suikastçi vardı, hepsi atlıydı, hepsi siyahlar giyiyordu. Görünüşlerini asla unutmayacağım. Altın süslemeli, siyah üniformalar. Hava karanlıktı ama onları görmem istenmişti, anlıyorsunuz ya. Onların üniformalarını, yüzlerini görmeme izin verilmişti. Bir uyarı olarak.”

“Kimden uyarı? Kardinal Mazarin’den mi?”

“O zamanlar öyle düşündüm. Ama hadiseler, fikrimi değiştirmeme yol açtı. Şimdi suikastçilerin Henry Monboddo tarafından tutulduğuna inanıyorum.”

Dudaklarımı yaladım ve dikkatle nefes aldım. “Ama Monboddo neden --?”

“*Dünya Labirenti*” diye geldi sesi, bunaltıcı karanlıktan. “O yüzden, Mr Inchbold. Başka sebebi yok. Parşömeni istiyordu. Koleksiyonun geri kalanını değil, sadece parşömeni. Kafasını ona takmıştı. Parşömeni edinmeyi fena halde isteyen bir alıcı bulmuştu. Kocamın katledilmesine razı olan biri. Ve şimdi de kocamın

en büyük korkusunun gerçekleştiği anlaşıyor” diye ekledi, kısa bir duraklamadan sonra, sesi alçalarak. “Eğer dediğiniz doğruysa, demek Monboddo sonunda onu ele geçirdi.”

Pencerenin yanındaki minik alev yükseldi ve dalışa geçti. Ötedeki tarlalar karanlık ve sessizdi. Favorilerimin diken diken olduğunu, kollarımın dirseklerimle parmaklarım arasındaki bölümünde tüylerimin ürperdiğini hissediyordum. Merdivenin altında bir yerden Phineas’ın ayaklarını yavaşça sürüme sesi ile döşeme tahtalarının romatizmalı gacırdaması geliyordu. Ya-
tağa baktığımda Alethea’nın doğrulduğunu gördüm, şimdi örtünün altında dimdik oturuyordu, kollarıyla dizlerine sarılmıştı. Gözlerinin üzerimde olduğunu hissedebiliyordum.

“Gerekli düzenlemeler yapıldı” dedi sonunda.

“Gerekli düzenlemeler mi, hanımefendi?”

“Evet, Mr Inchbold.” Doğrulup ayağa kalkarken yatak inledi. Gölgesi uzunlamasına vurdu üzerime. “Wembish Park’a bir ziyaretin vakti gelmiş gibi görünüyor, değil mi? Elyazması geri alınmalı. Ve elimizi çabuk tutup Monboddo onu müşterisine satamadan almalıyız. Ama dikkatli olmalısınız” diye fısıldadı; önüme düşüp beni merdivene götürürken, “çok dikkatli. Sözüme inanın, Mr Inchbold: Henry Monboddo tehlikeli bir adamdır.”

Bir saat sonra Nonsuch House’a dönmüştüm, çalışma odamdaydım. Elimde bir pipo, başım Shelton’ın *Don Kişot* çevirisi üzerine düşüp duruyordu. Köprüye vukuatsızca, takip edilmeden gelmişim. Ya da öyle görünüyordu, ama duyularım körelmişti, gece de zifiri karanlıktı. Birkaç kez uyukladım, varacağımız yere geldiğimizde arabacı beni sarsıp uyandırmak zorunda kaldı. Şimdi ne pipomu yanık tutabiliyor ne de dikka-

timi, bir parça anlam çıkarmayı başaramadan öylesine okumaya çalıştığım *Don Kişot*'un sayfaları üzerinde toplayabiliyordum.

Wembish Park'a bir ziyaretin vakti gelmiş gibi görünüyör...

Evet: Peşine düştüğüm hafif, kıvrıla kıvrıla giden koku şimdi daha güçlenmişti, beni acilen ve hiç de belirsiz olmayan bir şekilde Wembish Park'a ve Henry Monboddo'ya götürür gibiydi. Fakat günün erken saatlerinde Alsatia'da hissettiğim tüm o iyimserlik şimdi tamamen ortadan kalkmıştı. Pont Neuf'te katledilen Lord Marchamont'u, sonra da beni takip eden yalnız şekilleri düşündüm.

Henry Monboddo tehlikeli bir adamdır...

Bir gayretle doğruldum ve pencereye yürüdüm. Gökyüzü, simsiyah ve yıldızsız, yükseliyordu; altında şehir, nehrin aşağılarında, Limehouse Reach'teki birkaç ticaret gemisinin kış küpeştelerinde titreyen fenerler haricinde, ışıksız görünüyordu. Yelkenlerini açıyorlar, diye tahmin ettim; ve cezir ile birlikte denize açılacaklar – ki cezirin iskeleler arasındaki aşına hamlesini duyabiliyordum.

Yeniden esneyip pencere camlarını nefesimle bulgundurdum. Yanımdaki döşemeden hafif bir çınlama duyunca, aşağı baktım ve tahtalar arasında bir ışıltı gördüm. Bir anahtar. Elimde düşünceli düşünceli evirip çevirdim, cilalı pirincin mum ışığında parıldamasını gözledim. Alethea, Pulteney House'un karartılmış avlusunda ayrılırken vermişti onu bana. Hart Street'te, Londra Köprüsü'nün kuzey ucundan uzak olmayan St Olave's kilise avlusundaki bir mezarın üstünde bulunan taş dörtgenin altına gizlenmiş olacak küçük bir kasanın kilidini açıyordu. Gelecekte haberleşmek için bu kasayı kullanacaktık, söylediğine göre; çünkü postası açılıp kontrol ediliyordu – bunu fark etmekte biraz geç

kaldığını düşündüm. Pulteney House'da da bir daha buluşamazdık, her halükârda buradan kısa süre sonra ayrılabileceğini söyledi. Bu yüzden de bana yazacağı mektupları kilise avlusuna, Silas Cobb adlı bir adamın mezarına saklanmış olarak bırakacaktı.

Anahtarı gerisingeri cebime koyup kitabımı aldım. Bir kez daha bilinmez bir varış yeri için Londra'dan ayrılacağımı fark ettim, muhtemelen birçok tehlikeyle dolu bir yer. Kendimi bir kahramanlık hikâyesindeki yaşlı bir şövalye gibi hissediyordum: Yavuklusunun kaprisi üzerine, imkânsız bir görevi yerine getirmeyi kafasına koymuş, bir entrikalar ve büyüler dünyasına adım atan, mızrağı kırık, kalkanı göçmüş, kendisi yoksul düşmüş bir İspanyol asilzadesi.

Ama sonra kendime Alethea'nın yavuklum olmadığını hatırlattım; Wembish Park'ta beni büyülerin beklemediğini ve artık görevimin –bugünkü keşiflerim temelinde– imkânsızdan çok uzak olduğunu...

Sekizinci Bölüm

Üç yüz tonluk bir yük gemisi olan *Bellerophon* demir alıp, Arkhangelsk'ten 2.000 deniz mili tutan yolculuğunun son etabına başladığında, Hamburg kanallarında kışın ilk buz levhaları kalınlaşmaya başlamıştı bile. Geminin seyir defterine göre, 1620 yılının aralık ayıydı. En tehlikeli ve sağı solu belli olmaz denizlerin başlangıcı olan Sen Marten bayramı da geride kalmıştı, ancak Elbe'den nehir aşağı Cuxhaven'a yolculuk, yeterince iyi başladı. *Bellerophon* medcezirle birlikte süratle taşındı, sancak tarafında St Pauli Balık Pazarı'nın kalabalık tezgâhlarını, diğer tarafta ise halatçıları ve sivri tepeli ambarları geçti. Nehrin aşağısında daha derin sulara Hansa filosunun çevik görünüşlü *flyuts*'u, demirli halde, gacırdaya gacırdaya suyun üzerinde geziniyordu. Filonun her bir gemisinin teknesine, yarım düzine mavna ile satıcı kayığı sürtünyordu. Onların yanından salına salına geçerken istralyaları gergin ve meltemde ılık çalan, krem rengi yelkenleri hızlı hızlı çarpıp şişerek yanlarından salınıp geçen *Bellerophon*'un şık bir görünümü vardı. Ambarı Rus Prensliği'nden gelen kürklerle dolu olduğu halde, suyun üzerinde kayar gibi gidiyordu. Teknesi suda yüksek gidiyordu ve tanenlenmiş yelkenlerinin gölgele-ri, rıhtımlarda çömelmiş, kalasları depolara yükleyen, İzlanda morinası fıçıları ya da torbalar dolusu İngiliz yünü yığan işçileri yalayarak hızla geçiyordu. Geminin orta kısmında, mürettebattan keplerini sallayan birkaç kişi görülebiliyordu. Onların başlarının çok üstündeki direklerde, kurşun renginde ve kar serpintili Aralık göğünün önünde ise minicik görünen adamlar geminin

çarmih basamaklarına ve serenlerine tırmanıp iniyor, vardiyalı halatlarını çekiştiriyor, rüzgârla dolup gemiyi hafif tuzlu suda denize doğru süratle sürükleyen gabya yelkenlerinin ipini gevşetiyorlardı.

Michaeliskirche'nin kulesi geminin kış tarafında gittikçe küçülürken, Kaptan Humphrey Quilter en üst güvertede durmuş, kâr tanelerinin yanaklarına konup erimesine aldırış etmeden, adamlarının görevlerini yerine getirişlerini izledi. Arkhangelsk'ten buraya yaptıkları yolculuk çetin geçmişti. Dvina her zamankinden hemen hemen iki hafta önce donmuştu ve *Bellerophon* ile mürettebatı onun pençelerinden en fazla iki gün farkla kurtulmuştu. Quilter iki yıl önce bir kere, körfezin girişi ekimin ilk haftasında kaskatı donduğunda buzda kapana kısılmıştı zaten. O korkunç tecrübeyi hatırlayan kimse aynı şeyi bir daha yaşamak istemezdi. Dvina'nın donmuş dışlarının arasında, ısırın soğukta, baharla gelecek erimeyi bekleyerek geçen altı ay – ki o yıl erime vakti de normalden üç hafta sonra gelmişti. Fakat her zaman için tehlikeli bir yolculuktu bu. Şimdiki gemi giderek yayılmakta olan buzdan kaçmış ama Beyaz Deniz'in ortasında sert rüzgârlara maruz kalmıştı. Çatlamış bir mizana direğini tamir ettirmek için aksak aksak Hammerfest limanına giren geminin şansı yaver gitmiş, tek bir med ile buzu gene atlatmayı başarmıştı.

Şimdi, yani dört hafta sonra, Kaptan Quilter nihayet rahatlayabilmişti. Yolculuğun Hamburg'dan Londra'ya kadarki bu son ayağı en kolay kısmı olacaktı. Hem de güvenilmez havasıyla aralık ayı gelip çattığı ve rivayete göre bu mevsim yolculuk için uğursuz bir mevsim olduğu halde. Çünkü kısa süre sonra, buz olsun olmasın, hava ister iyi ister kötü olsun, ülke dışına herhangi bir gemiyle çıkmak zor olacaktı. Hem limanlar hem de aralarındaki su yolları, ufukta yeni savaşlar

görüldüğü için, savaş gemileri hariç bütün teknelere kapatılacaktı. Bütün Avrupa kıtası, çok da uzak görünmeyen bir şeyi, fitilinin tutuşmasını bekleyen bir barut fıçısı gibiydi. Ve Quilter'ın tahminine göre kimse bu patlamadan esirgenmeyecekti.

Gacırdayan güvertede bacaklarını iki yana iyice açmış, kendini sağlama alarak meltemin daha serin, daha tuzlu bir hal alışını tattı. Fundalıkla ile tuz bataklıkları, hendekleri ve hasır çitleriyle iskele baş omuzluk tarafından kayıp geçtiler. Kaptan, halicin her bir kum yükseltisini ve her bir sığlığını tanıyordu, kamarasında kıvrılarak, açılmış pusula kartlarına bakmasına gerek yok gibiydi. Gemi öğleden az sonra Cuxhaven'a; ve Kuzey Denizi'nde iyi rüzgâr ve iyi hava olursa, iki gün sonra da İngiltere kıyılarına varacaktı. Bunun beş aydır denizde olduktan sonra evlerine dönmeye hevesli kırk altı kişilik mürettebatı için gene de yeterince hızlı olmadığını biliyordu. Ancak onlara vaat edilen Wismar birası Lübeck ile Hamburg arasında bir yerlerde yolunu şaşırmış olsa da hiç değilse ceplerinde para olacaktı. Evet, iyi bir voliydi, zahmetlerine değmişti. Hepsi ücretlerini ve primlerini alacaklardı, Londra Borsası'nın hisse sahipleri için şık bir gelir de cabası. Çünkü güvertenin altında *Bellerophon*, Arkhangelsk'teki İngiliz kalesinde Laponlar ve Samoyedlerden satın alınmış hemen hemen beş yüz balya çok kaliteli kürk taşıyordu. Quilter, onun İngiltere'ye yüzlerce şapkalık kunduz, onlarca iyi kalite paltoya yetecek kadar misk sıçanı ve yüz yargıç cüppesi çıkarılabilecek sayıda samur ve ermin kürkü getirdiğini tahmin etti. Üstelik de birkaç düzine ayı ve ren geyiği derisi vardı; ayılar pençeleri ve mumyalanmış kafalarıyla eksiksizdi, geyiklerin de boynuzlarına dokunulmamıştı, hepsinin kaderi duvarlara asılmak ya da çeşitli lordlara mahsus mülklerin döşemelerini örtmekti. Geçen kış, Rus Prensiği standartlarıyla bile

soğuk bir kış olmuştu (en azından Samoyedler onu bu konuda temin etmişlerdi) ve bu yüzden de kürkler her zamankinden daha kalındı – yani daha değerli.

Sonra bir de öteki kargo vardı tabii, daha gizli olanı, Kaptan Quilter'ın liman vergisi olarak tek bir taler ödemediği kargo. Dönüp ambar ağzına doğru bir göz attı. Doğrusu, esrarengiz kargo onu adi bir kaçakçıya çevirmişti ama bu konuda seçme hakkı var mıydı ki? Lübeck'teki tüccardan gelecek iki yüz fıçı bira gelmemişti; bu da *Bellerophon*'un safra olarak kullanmak üzere birkaç düzine ton ucuz Lüneburg tuzuna ihtiyacı olacağı anlamına geliyordu. Ne var ki Lüneburg tuzunu Londra'da satmak zor olurdu, üstelik bu kadar kısa sürede bulmak da mümkün değildi zaten. Çivit boyası ya da pik demir de yoktu, herhangi bir tür safra da. Bu yüzden de Quilter, yük kontrolörünün liman defterinde kaydı olmayan bu esrarengiz kutuları gemiye almaya –âdaba uygun olandan epey az bir isteksizlikle– razı olmuştu. Bu kutular, İngiliz topraklarına ayak basılınca gümrüğe de beyan edilmeyecekti. Ya da en azından plan buydu. Kaptan, bu zahmeti karşılığında iki bin Reichsthaler kazanacaktı, yani neredeyse 400 £; bunun yarısı şimdiden ödenmiş ve gemici sandığına sağ salım istiflenmişti. Ah, evet, dedi kendi kendine, Glückstadt'taki kale, iskele baş omuzluğun arkasından kayarcasına görüş sahasına girerken, gerçekten de sağlam bir voli.

Gene de bütün bu işin Quilter'ı rahatsız eden bir yanı vardı. Örneğin, Altın Üzümler'deki adam nasıl olmuş da onun adını bilmişti? Kaçak Wismar birası sevkiyatını nasıl bilmişti? Ve birkaç ekstra taler karşılığında onu kendilerini gemiye alıp alt güvertede saklamaya ikna eden o yolcular kimdi? Belki de casustular. Avrupa'daki her limanı bu günlerde doldurdıkları var sayılan türden casuslar. Ama kimin casusu? Ya meyhanedeki yabancı, John Crookes – o da mı casustu?

Tuhaf ve ürkütücü bir işti. Quilter, nehrin giderek güçlenen rüzgârını alarak beyaz dalgalar halinde kaba-
ran yelkenlerin aşına sesini dinledi. Teklif iki gece önce,
Altstadt'ta, rıhtımdaki bir meyhanede gelmişti. O sıra-
da Kaptan, lostromosu Pinchbeck ve masalara dağılmış,
burunları testilerine gömülü altı tane kadar *Bellerophon*
tayfasıyla birlikte, bir testi bira içip kızarmış berlam ba-
lığı yiyordu. Gece, Hamburg'da geçirdikleri diğer bütün
akşamlardan ayırt edilemez hale gelmek üzereydi – on-
ları bekleyen iskele tahtasından sendeleyerek geri dön-
meden önce içki, iskambil ve belki de bir fahişe. Ama
sonra Petrikirche'nin kulesindeki çanlar deli gibi çalma-
ya başlamıştı ve bir adam kapıdan çevik bir edayla içeri
girip Quilter'ın yakınındaki boş bir masaya oturmuştu.
Quilter'la göz göze gelince kendisini, Hansa kasabaların-
dan İngiltere'ye ithalat yapan Crabtree & Crookes şirke-
tinden bir İngiliz olarak, John Crookes olarak tanıtmış-
tı. Bir Felemenk cini içerken de şirketinin, aksi takdirde
gemileri İngiltere'ye boş ambarlarla dönecek olan Hansa
filosundan faydalandığını açıklamıştı. Ancak şimdi hay-
li tatsızlık var diye fısıldamıştı, bunun kaynağında da
Hamburgluların, kralları kısa süre önce nehrin birkaç
mil aşağısındaki Glückstadt'ta muazzam bir kale inşa
etmiş olan Danimarkalılar ile münakaşaları yatıyordu.
Ve İngiltere Kralı James, Danimarka Kralı'nın –hem
Elbe'ye hem de Baltık'a hâkim olmak isteyen bu saldır-
gan düşmanın– kız kardeşiyle evlendiği için koca Hansa
filosundaki tek bir gemi bile İngiliz tüccarların kargola-
rını taşımak istemiyordu. Crookes, o noktada iç cebin-
den bir kese çıkarmış ve gözlerini Quilter'ın yüzünden
ayırmadan, şövalyevari bir hareketle bunu masada ona
kaydırmıştı.

Alçak sesle, “Sadede gelirsek, Kaptan Quilter” de-
mişti, “bir gemiye ihtiyacım var. Ya da bir geminin bir
kısımına. Şimdi...” işaret parmağı ile deri keseye pat pat

vurdu. “Merak ediyorum, acaba bizim gibi İngiliz olan siz, yardımcı olma imkânı görüyor musunuz?”

Kesede yüz Reichsthaler vardı. Kargo ertesi gece, karanlık bastıktan hayli sonra gemiye yüklendi; ne meşale ne de başka ışık kullanıldı; hatta geminin kış küpeştesine takılmış dört fener bile söndürülmüştü. Hepsi doksan dokuz sandık. Kargonun hemen yüklenmesine yardım etsinler ve çenelerini tutsunlar diye rıhtım işçilerine rüşvet verildi. Çünkü Quilter’ın ihtiyacı olan son şey, Londra ve Gravesend’in Meşru Rıhtımları’nda doluşan nehir kıyısı çetelerinden birinin *Bellerophon*’un ambarında değerli bir kargo olduğunu duymalarıydı. Gemi daha Hamburg’dan yelken açmadan önce talan edilmek üzere hedef seçilirdi.

Quilter, bütün faaliyeti yukarıdan, iskeleden, önce dudaklarını, sonra yumruklarını çiğneyerek izlemişti. Sandıklar yükleme limanında rıhtım işçileri ve şimdiden onların içinde ne olduğunu tahmin etmeye çalışırken homurdanan ama bu tuhaf kargonun çok geçmeden başlarına ne işler açacağını bilemeyen tayfalar tarafından taşınmıştı. Kutular öyle ağırdı ve sayıları öyle çoktu ki Quilter bir ara, gemiye fazla yük koyup dengesini bozabileceklerini düşündü. Oysa korkusu boşunaydı; *Bellerophon* şimdi, mükemmel bir safrayla, Elbe’den aşağı hızla salınarak gidiyordu. Güneş bulutları aralayıp da trinketa yelkenlerinin üzerinde belirdiğinde Cuxhaven’in kilise kulelerinin ufak ufak görüş açısına girdi; aşına ve memnuniyet verici bir manzaraydı bu.

Kaptan Quilter nihayet rahatlayarak gülümse-di. Başının çok yukarısında, direklerdeki adamları yelkenleri gevşetirken, orsa yakaları titriyordu. Bulut gölgesi güverteye yayıldı, ardından güneş ışığı geldi. Hava böyle devam edecekti. İki gün sonra *Bellerophon* Thames’e, daha doğrusu Nore’a, esrarengiz kutuların bir filikaya yükleneceği demirleme yerine varacaktı. O

zaman da Quilter, bin Reichsthaler daha alarak bütün bunları unutabilecekti.

Bir dakika sonra kamarasında, harita ve pusulalar karmaşası arasındaydı. Çok geçmeden, *Bellerophon* Heligoland Körfezi'ne girerken, uzaklardan kilise çanlarının sesleri meş'um bir işaret olarak duyuldu. Ancak Kaptan Quilter o anda hiçbir şey düşünmedi; bir başka yük gemisinin, iskele kemeresi istikametinde beliren *Star of Lübeck*'in lombozundan görülen manzaranın üstünde de durmadı. Onun yerine, başını Nore'un, onun ötesinde de Londra Limanı'nın girişini işaretleyen kum tümsekleriyle batmış gemileri gösteren, fazla kullanılmaktan köşeleri bükülmüş portolanın üzerine eğdi.

Breslau Şatosu'ndan Hamburg'a yolculuk, üç haftadan fazla sürdü. Silezya'da olduğu gibi, Bohemya ve Palatinlik'te de kar yağmıştı. Günler boyunca açlıktan gözü dönmüş ordular karda mahsur kaldı, çiftlik evlerinin dışında ya da şaşkın köylülerin ortasında durup beklediler. Doğudaki Heidelberg'den batıdaki Moravya'ya kadar İmparator'un askerleri ya konak yerlerine tıkiştılar ya da kasıklarına kadar karda durarak, açlıktan ölmeye yakın vaziyetteki atları için bulabilecekleri azıcık otu kopardılar. Prag Şatosu'nun avluları ve bahçelerinde kar bir metre derinliğindeydi. Sonunda kapılardan içine girildiği andan beş gün sonrasına kadar yağma sona ermemişti; Otakar'ın kehanetleri en vahşi şekilde gerçekleşti. Saraylar ve İspanyol Odaları, kiliseler ve hatta, ölülerinin dışlarında altın olduğu rivayet olunan mezarlıklar ile kilise avluları bile teker teker soyulup soğana çevrildi. Altın Yol'daki evler ile Matematik Kulesi'ndeki laboratuvarlar da – çünkü Frederik'in Rozikrüsyen* simyacılar ekibinin kömürü

* Doğaüstü felsefesini insan ilişkilerine uygulama yolunda kurulan milletlerarası bir derneğin üyesi. (Ed. n.)

altına çevirmenin yöntemini bulduğu yolunda rivayetler çıkmıştı. Altın, hatta kömür bulunup bulunmadığı bir yana, kalenin ve o sıradaki Eski Şehir Merkezi'nin hazineleri, çapulculuk yapan bazı askerlerin ganimet çuvallarını taşımak için hamal tutmak zorunda kalmasına sebep olacak kadar boldu.

Silezya'da kaçak saray halkı, Prag'dan yapılan uzun *via dolorosa*'nın* ardından altı gün süreyle Breslav'da kalmıştı. Yedinci günün sabahında kervan-ya da en azından bir bölümü- yön değiştirip, Oder'in kavisleri boyunca önce kuzeye, sonra batıya gitti, şafağın ışığında göç eden perişan bir sürüye benziyorlardı. Ertelemelerin ardı arkası gelmiyordu. Bir gün sonra sandıklar yedi mavnaya yüklendi, ama önce Oder, sonra Elbe dondu ve buzun, ellerinde mavna sırıkları olan adamlar tarafından kırılması gerekti. Bu halde bile mavnalardan bir tanesinin gövdesi parçalandı ve sahile çekilip terk edilmesi gerekti; bu da, yolculuk her zamanki yavaşlıkta yeniden başlayana kadar bir başka erteleme anlamına geliyordu. Sınır direkleri beliriyor, sonra gemilerin gerisinde kalıyordu. Friedland. Saksonya. Brandenburg. Mecklenburg. Her birinin kendi muhafızları ve topları olan paralı geçiş istasyonları önce ufukta görünüp büyüdü, sonra küçülüp gitti. Her birinde iyi bir rüşvet ödendi ve mavnalardan hiçbirine girilmedi, sandıklardan hiçbirisi açılmadı.

Sonunda Breslav'dan yapılan yolculuk, kuş uçuşuyla üç yüz mildi ama Elbe'deki keskin dönemeçler ve buz ile soğuk yüzünden çok daha fazlaymış gibi geldi; kumtaşından koyakların ve binaları ağaçlık yamaçlardaki kale duvarları arasına sinmiş kasabaların içinden yapılmış, çileli bir yolculuk. Sonunda mavnalar, karla kaplı ve rüzgâra açık fundalıklara ulaştı. Etrafı örten

* Çile yolculuğu. (Ed. n.)

karların içinde sadece birkaç koyun ağılı ve ardiç çalısı göze çarpıyordu bir harabe gibi. Elbe genişledikten ve buzları temizlenip kömür gemileri ile balıkçı gemileriyle dolduktan sonra güneş göründü ve hava düzeldi ancak. Bir gün sonra nehir daha da genişledi, akıntısı hızlandı, trafiği yoğunlaşarak kaosa dönüştü. Sulak Geestlandların tepesinde bir dizi kilise kulesi ve başka kule belirdi.

Soğuktan şişmiş ve kızarmış parmaklarını birbirine sürtüştüren Emilia, nerede olduklarını da, Breslav'dan beri kaç gün geçtiğini de tahmin edemiyordu. Mavna, başka iki mavnanın arasından geçip de kalabalık bir rıhtıma bindirirken hiçbir şey söylemedi. Başlarını uzun boylu bir iskele görevlisinin çektiği yarım düzine adam iskelenin üzerinden sendeleyerek onlara gelirken de bir şey söylemedi. Gerçi akşam karanlığı saati gelip geçmişti ama hiç fener yakılmamıştı ve gemiye atlayan kişiler birer gölgeden ibaretti.

Vilém onun elini tuttu, birlikte tekneden inip kaygan toprak setten yokuş yukarı yürüdüler. Tepeye vardıklarında aşağıdaki sahne soluk bir şekil almış, bir rıhtım meyhanesinin mumlarıyla gölgelenmişti. Arkalarında iskele görevlisi bağırarak Almanca talimat veriyordu. Sandıklar, nehir kıyısına intizamsızca yığılmış olan depolardan birine taşınıyordu. Bileğini tutan el daha da sıkmaya başlamıştı şimdi.

Hamburg'da, Altstadt'taki Gänge-Viertel'de üç gün kaldılar. Emilia her geceyi farklı bir *Gasthaus*'ta, dar küçük hücrelerden ibaret odalarda kendi başına geçirdi. Her sabah yan odadan Kraliçe'nin çağırma ziline sesini duymayı bekleyerek uyanıyordu. Fakat yatağından kaldırılıp çantalarını yapmak için iki dakika süre tanındığı, sonra da Sir Ambrose'un kolunda Oder'e indiği geceden beri, yan odadan zil sesi gelmemişti. Hem oradan ayrılışlarının panik halinde olması, hem de Vilém'in yüzündeki ifade nedeniyle –o da ora-

daydı ve sandıklardan birini bir at arabasının tepesine atıyordu— Kazak paralı askerlerin sonunda onlara yetiştğini sanmıştı. Oysa daha sonra Kazaklar'dan kaçmadıklarını fark edecekti; aksine, Kraliçe'den ve saray halkından kaçıyorlardı. Ancak gece sona erip güneş ufukta soğuk, sarımsı bir parıltı gibi doğduğunda, Kraliçe'nin kitap yığınları ve şapka kutularıyla dolu arabasının görünürde olmadığını farkına vardı. Şimdi, yarım düzine işçinin, ne İngilizce ne de Almanca konuşan Silezyalıların haricinde, sadece üç kişiydiler.

Ne tür bir anlaşma yapılmıştı? Sandıkların rıhtımdan taşınmasını izlerken, acaba öylece çalındılar mı, Sir Ambrose bir hırsızdan ya da korsandan başka bir şey değil mi diye merak etti. Birlikte oldukları kısa anlarda Vilém, Londra'da onları Henry Monboddo adında bir adamın karşılayacağı haricinde, İngiliz'in planları hakkında pek az şey bildiğini iddia etmişti. Söylediğine göre Monboddo, İngiltere'nin zengin lordlarına Fransa, İtalya ya da İmparatorluğun prensleri ve hükümdarlarından koparabildiği değerli resimleri ve elyazmalarını, her tür büyüleyici antikayı temin eden bir sanat eseri simsarı, bir tablo taciri ve kitap satıcısı idi. Sir Ambrose onunla birçok kez iş yapmıştı çünkü. Monboddo, İmparator Rudolf'un koleksiyonlarına bir şekilde girmiş olan birkaç tuhaf parçayı da koparabilmişti. Şimdi yeni bir müşteri bulduğu anlaşılıyordu. Kim olduğu konusunda Vilém'in en ufak bir fikri yoktu. Ancak Altstadt'taki ikinci gecelerinde, Emilia'nın zaten bildiği şeyi itiraf etti. Takip ediliyorlardı.

İkisi, Emilia'nın odasındaki masaya oturmuş, bir satranç tahtasının üstünden fısıldaşıyorlardı, sekiz kollu bir şamdanda tek bir mum yanıyordu. Vilém, hayli aşına bir nakaratı tekrarlamıştı; iddiasına göre, ne onları takip edenleri tanıyordu ne de siyah ve altın rengi üniformalı adamlarla bir alakaları olup olmadığını bi-

liyordu. Siyah ve altın rengi üniformalı adamların Kardinal Baronius ya da İmparator'un hizmetinde mi olduğunu, yoksa tamamen başka bir taraftan mı olduğunu da bilmiyordu. Ama Sir Ambrose ile Prag'dan doksan dokuz tahta sandıkta getirdikleri yüzlerce kitabın arasında, kütüphanenin gizli arşivinden olanlar da vardı – Engizisyon'un din sapkını deyip yasadışı saydığı kitaplar da. Parşömen de bunlardan biri miydi? Vilém bilmediğini iddia ediyordu. Ama Engizisyon'un kardinalleri, Prag Kalesi'ndeki kitapların açığa çıkmasından hoşnut kalmaz dedi – İngiltere gibi dinden sapmış bir krallığa nakledilmelerinden de. Çünkü bu sandıkların arasında, Emilia'nın Breslav'daki şarap mahzeninde gördüğü Kopernik'in eseri gibi ihtilaflı risaleler de vardı. Özellikle o kitap, *De revolutionibus orbium coelestium*, Galilei'nin 1616'da Engizisyon'la çatışmasından sonra, Papalık kütüphanecileri tarafından yasaklanmıştı, diye açıkladı. Galilei'nin yazıları da –gerek yayımlanmış, gerek yayımlanmamış olanlar– aynı şekilde arşivde bulunuyordu. Ve Roma'nın gözünde Galilei çok tehlikeli bir yazardı.

Ama doksan dokuz sandık arasında başka belgeler de yer alıyordu. İspanyol Odaları'ndaki gizli özel bölüm son birkaç yıldır çok genişletilmişti, hem de sadece Papalık kütüphanecilerinin gayreti nedeniyle değil. Arşivlerde ayrıca, dünyanın en büyük imparatorluğunun çeşitli işlerini kataloglayan kuzu derisi yığınları da vardı, demişti Vilém. Çünkü Ferdinand, yıllar önce, kendisi Stirya Arşidükü iken, kuzeni ve kayınbiraderi İspanya Kralı ile bir anlaşma imzalamıştı. Antlaşma, iki Habsburg Hanedanı'nı bir araya getirdi –biri Avusturya'da, diğeri İspanya'da–, bundan böyle içlerindeki Protestanları ezmek için birlikte çalışacaklardı. O günlerde epey değiş tokuş oluyordu. Sevilla arşivlerindeki belgeler, Viyana'daki İmparatorluk Kütüphanesi'ne sızıyordu,

tam tersi de geçerliydi. Hatta Philip, Yeni Dünya'da nüfuz sahasında bulunan yerlerin haritasını, *Padrón Real*'in bir suretini bile Viyana'ya göndermişti. Ne var ki, Viyana artık güvenli değildi; çünkü hem Türklerin hem de Transilvanya'nın tehdidi altındaydı. Bu yüzden de son birkaç yılda İmparatorluk Kütüphanesi'ndeki belgelerin pek çoğu muhafaza edilsin diye Prag Şatosu'na, İspanyol Odaları'ndaki gizli arşive gönderildi. Ama sonra her şey değişti, tabii. Ferdinand, Bohemya tahtından indirildi, yerini bir Protestan aldı.

Emilia gözlerini yumdu ve odanın dönmeye başladığını hissetti. İspanya Kralı mı? Dışarıda rüzgâr baca külahlarında bir kurt sürüsü gibi yası yası uluyordu. Engizisyon kardinalleri mi? Mum cereyanda aşağı doğru oluk açarak eriyor, balmumu salkımları oluşuyordu. Prag Şatosu'nda hangi ölümcül Pandora kutusu açılmıştı? Sir Ambrose'un onları sürüklediği tehlikeyi –ısıran soğuk ya da Elbe'deki buz kitlelerinden beter bir tehlike– ilk hissedışı değildi bu. Acaba İngiliz'in kendisi de bir tehlike mi oluşturuyordu, o da esrarengiz takipçileri kadar korkulacak biri miydi?

Sir Ambrose birkaç dakika sonra kapısını vurup, çevik adımlarla odasına girdi. Keyfi yerinde görünüyordu. İkisine de birer pasaport ve birer sağlık sertifikası verdi – ikisi de sahte isimlerle hazırlanmıştı. Sonra Vilém'e döndü.

“Üzülerek söylemeliyim ki, eğer istihbaratım doğruysa, bunlara da ihtiyacınız olabilir.” Dana derisinden küçük bir kese uzattı. “Yakalanmamız halinde, anlarsınız... Bana bazı nahoş ikna yöntemleri olduğu söylendi.”

“İkna mı?” Vilém küçük dana derisi keseyi aldı ve sicimini gevşetti. Köşeden gözleyen Emilia, Vilém'in eline üç-dört küçük çekirdek döktüğünü gördü.

“*Strychnos nux vomitica*” diye açıkladı Sir Amb-

rose. "Hindistan'daki bir ağaçtan. Sanırım, bir Cizvit misyonu tarafından bulunup getirilmiş. Görünürde acısız ve etkisi çok çabuk. Bir tanesinin bir karatavuğa ne yaptığını gördüm." Durakladı. "Bence bir tanesi bu işe yeter; güvende olmak için, iki."

Vilém kaşlarını çattı. "Ama ben nasıl...?"

"Nasıl ne?"

"Adamları bunları yutmaya ikna edeceğim?"

Sir Ambrose bir saniye şaşkın göründü, sonra kahkahayı bastı. "Aman azizim!" diye bir nida kopardı. Bir keyifli nida daha koyvermeyi önlemeye çalıştığını hayli belli ederek, yanaklarını mendille sildi. "Hayır, hayır, azizim. Bunlar sizin için. Onların sizi yakalamasına meydan verme bahtsızlığına uğrarsanız, bunları yutması gereken *sizsiniz*. Aman aman..."

Emilia, ertesi gece *Bellerophon*'a gizlice sokulmuş, zifiri karanlıkta, kaymayı önleyici madde sürülmüş iskeleden refakatle geçirildi. Sonra da bir ambar ağzından alt güvertenin, yani bir geminin yaşamak için kullanılan en alt seviyesinin bayat havasına indirildi. Minik kamarası-içine atıldığı yeni bir dar hücre-, barut ve zifir ve sintine suyu kokuyordu. *Bellerophon* Elbe'den aşağı inerken, kamarasında tek başına, denizin çöl rengine dönüşünü ve eteklerini kıyıda kabartışını bir lombozdan gözledi. Sonra, denize birkaç fersah açıldıklarında, Heligoland'ın kumtaşından kayaları görününce, fena halde rahatsızlandı ve bitmez gibi görünen günler boyunca hamağında sarılıp sarmalanıp yattı, *Bellerophon*'un engin denizde yükselişini, dalgalara baş vurmasını ve gacırdamasını hissetti. Geminin doktoru kamarasına geldi, ona zencefil ile sarı Alman papatyasından hazırlanmış ilaçlar verdi. Ama elbette o zaman bile rahatsızlığının birkaç şifalı otlarla tedavi edilmeyeceğini biliyordu; basit bir deniz tutmasından daha ciddi ama daha harika bir şeydi.

Dokuzuncu Bölüm

St Olave Kilisesi Hart Street'te, Haçlı Keşişler'in yanında*, Deniz Kuvvetleri Dairesi ile Kule Tepesi'nin gölgesindedir. Ben gelirken ön kapılar esniyormuşçasına açıldı, mumların ışıklандırdığı bir sahin ile kili-seden ayrılan bir cemaat sürüsünü ortaya çıkarmıştı. Akşam duasının sesi geliyordu. Küçük gruptan kaçınarak yanlarından geçtim, köşeyi döndüm. Sonra da kıvrımlı bir yoldan aşağı, kapılarının hepsinin üstünde bir çift taştan kafatası olan kilise avlusuna sokuldum. Kilise bahçelerinin gerektirdiği gibi ciddi ve saygılı göründüğümü umarak, eski mezarlığın kenarına geçtim. Meş'um bir fesatlık peşinde bir alçak gibi görünmemeye çalıştım – ki, bildiğim kadarıyla, öyleydim.

Pulteney House'a yaptığım ziyaretin ertesi akşamıydı, Tom Monk'ü arka arkaya ikinci gecedir Non-such House'da tek başına bırakıyordum. Romantik bir ilişkim olduğundan şüphelenmeye başladığına inanıyorum – gülünç bir şüphe ama elimde sıkı sıkı tuttuğum çiçek buketi de bu şüpheyi teşvik ediyordu. Ancak bu tören –çiçekler ile kilise mezarlığı–, aşına bir törendi. Son beş yılda her pazar günü parmaklarımın ucuna basarak, göğsüme çiçekler bastırmış halde St Magnus-the-Martyr Kilisesi'nin dış avlusuna girmiş, veba, verem ve başka bahtsızlıkların kurbanlarının yanından geçerek, dört minik dörtgenle çevrili, aşına bir granit levhaya gitmiştim. Ancak, hafif bir elem ve suçluluk sancısı ile, Arabella'nın mezarını bir vakittir ziyaret etmediğimi

* *Fratres Cruciferi* tarikatının keşişleri 13. yüzyılda İtalya'dan İngiltere'ye gelmişlerdir. Değneklerinin ve giysilerinin üzerine haç işareti işlediklerinden bu adla anılırlar. (Ed. n.)

fark ettim; Alethea'dan bana gelen ilk mektuptan ve Pontifex Hall'u ziyaret etmemden beri. Çiçeklerin saplarını daha sıkıca tuttum ve kararsızca ilerledim.

Günün büyük kısmını Whitehall Sarayı'nda, Maliye'nin bürolarında, sayısız tarife defterini ve kelle vergisi beyannamesini inceleyerek geçirmiştim. Onunla yüzleşmek zorunda kalmadan önce Henry Monboddo hakkında daha fazla bir şeyler öğrenmeyi umut ediyordum. Annemin dediği gibi, önceden haberli olursan, önceden silahlandın demektir. Alsatia'ya dönüp Samuel Pickvance'in ağzından laf mı alsam diye düşünmüştüm ama müzayedecinin kuşkularını uyandırmaktan çekiniyordum. Ne de olsa, Monboddo ile ikisi halen işbirliği içinde olabilirdi. Ben de sarayı tercih ettim; bir kayıkçı beni yoğun sabah trafiğinin içinde nehir yukarı götürdü.

O günlerde Whitehall Sarayı, koridorları ve duvarla çevrili bölmeleri Londra'nın her yeri gibi insanlarla, kömür dumanıyla ve fare pislikleriyle dolu, damı saman kaplı, ahşap iskeletli otuz tane binadan oluşan gelişiğüz el bir labirentti. Hiç de krallara layık bir yer olmadığına karar verdim; hatta metreslerine göre bile değildi. Bir dizi güneşsiz avludan ve sıkışık geçitten geçtikten sonra, kraliyet hazinesinin sayılmasına ve muhafazasına ayrılmış, sırdan görünümlü, katranlı bina bloğuna geldim. Melseklere göre gelir vergilerinden, Monboddo'nun iş ilişkileri konusunda bir şeyler öğrenmeyi umuyordum. Tarife defterlerinden de, Wembish Park dışında, varsa eğer, hangi mülklere sahip olduğu konusunda. Alethea'ya tam olarak itimat etmediğim söylenemeyecek olsa da, onun iddialarına ilişkin olarak sağlam bir kuşku içindeydim sanırım. Ama böylesine bir kuşkuculuk sağlıklıdır, diye temin ettim kendi kendimi. İtimat, nereden baksanız, aldatmanın anasıdır. Bu yüzden de Henry Monboddo hak-

kında birkaç tarafsız ve bağımsız gerçeği ortaya çıkarmak istiyordum.

Uzun ve meşakkatli bir arama oldu. Monboddo'ya ilişkin herhangi bir referans bulmak için 1651'e kadar dönmem gerekti, herhalde o da Alethea gibi dokuz yılını sürgünde geçirdiği için diye düşündüm. Kayıtlarda okuduklarım, Alethea'nın dediklerinin hepsine uyuyordu. Henry Monboddo, I. Charles'ın saltanat döneminde beş yıl süreyle St. James Sarayı'nda Kraliyet Kütüphanesi'nin sorumlusu olarak çalışmış, seçkin kitap ve tablo taciri olarak listeye geçmişti. Ne var ki müşterisinin kimliği hakkında, *Dünya Labirenti*'ni ele geçirmek için elinden geleni yapan her kimse onun hakkında hiçbir ipucu yoktu. 1651 tarife defteri, adresini Wembish Park olarak veriyordu, Covent Garden'da da bir evi vardı – iki saat sonra ziyaret edince metruk olduğunu gördüğüm bir ev. Kayıtlar, Cheapside'daki bir bürodan da söz ediyordu ki daha sonra burasının, Henry Monboddo adlı birini hiç duymadığını iddia eden bir gümüşçünün mekânı olduğunu öğrendim.

Whitehall Sarayı'ndan ayrılmadan önce, ani bir fikirle, Sir Richard Overstreet'e ilişkin bilgileri de araştırdım. Listelere avukat olarak geçtiğini keşfettiğimde, nazarımda itibarı artmadı hiç. Fakat bütün avukatların ille de alçak olması gerekmez dedim kendi kendime, Sir Richard da 1651'de sürgüne gitmeye zorlanmadan önce parlak ve kazançlı bir meslek hayatı sürdürmüştü gibi görünüyordu. Önce bağımsız olarak, mal devri için işlemleri hazırlayan avukat sıfatıyla çalışmış, 1644'te de Kraliyet Başsavcı Yardımcısı tayin edilmişti. Daha sonra hem Deniz Kuvvetleri Dairesi'nde hem de Dışişleri'nde makamlara sahip olmuştu. İkincisinde Madrid'de fevkalade murahhas olarak görev yapmıştı. Hatta Roma'ya giden bir Kraliyet elçi heyetinde bile yer almıştı.

Buruşuk evrakın üstüne kambur kambur eğilirken bir an Sir Richard'ın da soylularımızın pek çoğu gibi gizli Katolik, hatta muhtemelen Papa'nın ya da İspanyolların casusu olup olmadığını merak ettim. Çılgınca bir düşünceydi ama 1645'te gizli bir heyetin Kral Charles ve danışmanlarının Katolikliğe dönmeleri karşılığında Cromwell'e karşı askeri yardım sağlama amacıyla Roma'ya seyahat ettiğini biliyordum. Gene de, Sir Richard'ın Roma seyahatinin aynı görevin bir parçası olup olmadığına dair elimde bir ipucu yoktu. Ayrıca bu birkaç olgu da, tıpkı Henry Monboddo hakkındakiler gibi, onun karakteri, niyetleri, hatta dini hakkında hiçbir şey söylemiyordu. Ben de memura yardımından dolayı teşekkür ettim ve köhne labirentten geçerek iskele basamaklarına gittim.

Şimdi, kilise avlusunda yürürken, taşların arasında yas tutan siyah giysili iki kişi gördüm: bir erkekle bir kadın. Arazinin iki yanındaydılar. Kadın peçeliydi, adam geniş kenarlı bir şapka takmıştı. Bir dizi porsuk ağacının yanından geçerek mezarların ilk sırasına gider ve araziye tararken, çok göze battığım ve biraz da gülünç durduğum duygusuna kapıldım. Yüz küsur mezar taşı, toprak tümseklerini sıkıştırarak yukarı doğru garip açılarla ve düzensiz sıralar halinde uzanıyordu. Yer yer kötü mahsül gibi aralıklı duruyorlardı ve akşamüstündeki gölgeleri yeni biçilmiş kuru otlara şerit şerit vuruyordu.

Silas Cobb'ın mezarını kilise avlusunun ortasında buldum: onu mezarlığın geri kalanından kısmen saklayan bir porsuk ağacının dallarıyla üzeri yarı yarıya örtülmüş, tepesinde göz yuvaları iyice çökük bir kurukafa temsili bulunan bir granit levhası. Ben mezarı bulana kadar, yas tutanların biri ortadan kaybolmuştu. Ama ötekinin, tedirgin ilerleyişimi izlemek üzere yüzünü hafifçe bana doğru çevirmiş, beni gözlediğini his-

settim. O gittikten sonra önünde durduğu mezara bir göz atmaya karar verdim. Sonra derin bir nefes aldım ve cebimde anahtarı arandım. Bunu yaparken, taştaki yazıyı yeniden okudum:

Hic jacet
SILAS COBB
1585-1620

Soli Deo laus et gloria in saecula

Levhaya nergis ve sarı papatyalardan oluşan küçük bir buket yaslanmıştı. Bu manzara beni şaşırttı. Kırk yıl geçtikten sonra bile hâlâ biri Mr Cobb için acı mı çekiyordu? Yaşlı dul eşi olabilir miydi acaba bu? Tam ciddi ciddi kimsenin ölümünden kırk yıl sonra –hatta kırk gün sonra bile– mezarıma çiçek bırakmayacağını düşünüyordum ki, levhanın kendisi beni bütün bütün şaşırttı. O sırada bulunan diğer granit mezar taşları da 1620’lerden kalmaydı ama onların kurukafalarında yosundan peruklar oluşmuş, üzerlerindeki yazılar da kısmen aşınmıştı. Silas Cobb’un levhasının ise yeniymiş gibi bir hali vardı, oraya yakışmıyordu. Granit kesinlikle kırk yıllık görünmüyordu.

Dörtgenin yanında çömeldim ve porsuk ağacının yumuşak iğneleri saç tellerimi yakalarken, kendi çiçeklerimi levhaya yasladım. Dörtgenin üstü kısmen ısırgan otlarıyla örtülmüştü, onları alıç bastonumun ucuyla temizledikten sonra parmaklarımı levhanın altına soktum. Alttaki toprak koyu renkti, ılıktı ve çürümüş yumru kök kokuyordu. Birkaç avuç toprak yana boşalmıştı, oyuğa saklanmış bir kasa vardı. Bir önceki sonbaharda gömülmüş sahte bir hazineyi kazıp çıkartan okullu bir çocuk gibi hissettim kendimi. Sonra anahtarı kilide soktum, kilit dili şaşırtacak kadar gürültülü bir sesle pat diye açıldı. Nefesimi tuttum ve omuzumun üzerinden,

porsuk ağacının rüzgârda titreyen dallarının arasından geriye baktım. Yas tutan ikinci kişi de gitmişti.

Kutunun içinde Alethea'dan bir mesaj bulamadım, bu yüzden de anlaştığımız gibi, onun için müsait olan bir zamanda Wembish Park'a gitme niyetimi teyit eden bir kâğıt parçası bıraktım. Sonra kasayı kitledim, geri koydum, dörtgeni yerine kaydardım ve hava koşullarından aşınmış sıra sıra granit arasında usulca yürümeye koyuldum. Gizlilik saplantısı olan Alethea'nın bir şifre ya da görünmez mürekkep konusunda ısrar etmemesine hayret etmiştim.

Kilisenin pencereleri artık kararmıştı, Hart Street de o an ıssız görünüyordu, trafik yoktu. Ben ters yönde, gene ıssız görünen Seething Yolu'na doğru, güneydoğuya gidiyor, kilise avlusunu çaprazlamasına aşıyordum. Günışığında, kalabalıklar ve pis kokular arasında dışarı çıkmaktan tiksindiğim halde, geceleyin Londra daha da beter oluyor. Kürek kemiklerimin arasında nahoş bir his duyuyordum. Sanki büyük bir kuş oraya tünemiş de gagasıyla ufak ufak didikliyor ve kurumla kaplı kanatlarını açıyor gibi. Seething Yolu'nda, kapının ötesindeki evlerin karanlıkta çömelip birbirine sokulmuş gibi görünmesinde meş'um ve tehlikeli bir şey vardı. Yanlarında, Deniz Kuvvetleri Dairesi karanlık ve heybetli bir şekilde yükseliyordu.

Porsuk ağaçlarının oluşturduğu siperin tepesinde yükselen muazzam yapıya bir göz atmak için bir mezarın yanında durdum. Sir Ambrose'un Orinoco seferinin imtiyaz beratını ve Altın Boynuz'daki sözde *Britomart*'ın gabya yelkeninden gelen bez parçasını hatırlayarak, ertesi gün soruşturma yapmak için dönsem mi diye düşündüm. Belki de *Philip Sidney*'in seyir defteri hâlâ duruyordu ya da Deniz Kuvvetleri Dairesi'nde bana Sir Ambrose'un Sir Walter Raleigh'nin Guyana seferiyle olan ilişkisini söyleyecek biri olabilirdi. Tem-

bel tembel, acaba Raleigh'nin seyahati ile *Dünya Labirenti* arasında çok ince de olsa bir bağlantı bulunması mümkün mü diye merak ettim. Ne de olsa Alethea, Monboddo'nun Buckingham Dükü'nün güzel sanatlar aracısı olduğunu iddia etmişti ve Yüksek Amiral Buckingham'ın, Raleigh'nin Guyana'daki girişimini desteklediğini biliyordum. Pontifex Hall'dan eksik olan diğer kitapların –bir tanesi de Raleigh'nin *Büyük, Zengin ve Güzel Guyana İmparatorluğu'nun Keşfi* adlı kitabıydı– hepsinin şu ya da bu şekilde İspanya kontrolündeki Batı Hint Adaları'ndaki keşif gezileriyle ilintili olduğunu da hatırlıyordum. Yoksa çaresizlik içinde en ufak bağlantılara mı sarılıyordum?

Raleigh'nin bahtı kara keşif seferini zaten biliyordum elbette. Mr Smallpace'in dükkânında çıraklık ederken Raleigh ve Drake'in seyahatleri hakkında yazılanları, sanki macera hikâyeleriymiş gibi yalayıp yutmuştum. Stoğumda halen *Destiny* ile ya da filodaki başka gemilerle seyahat etmiş adamların birinci elden yazdıkları da dahil olmak üzere Raleigh'nin Orinoco keşif seferi üzerine birkaç kitap vardı. Pontifex Hall'dan dönüşümü takip eden günlerde onları çabucak taramıştım ama hiçbirisi ne *Philip Sidney*'den söz ediyordu, ne de Sir Ambrose Plessington'dan.

Raleigh'nin seyahatinin hikâyesi de ne hikâye ama! Cüretkâr bir deniz maceracısı, kurnaz, ihtiyar bir krala karşı kumpas kurmak nedeniyle on üç yılını zindanda geçiriyor; sonra Kral onu bir koşulla serbest bırakıyor: okyanusların ötesinde, binlerce mil uzaklıkta, düşman askerleriyle dolu ve henüz etraflıca araştırılmamış bir diyarın ortasındaki efsanevi bir altın madenini bulması, böylelikle de sürekli küçülmekte olan kraliyet hazinesini doldurması koşuluyla. Homer'in ağzından ya da Shakespeare'in kaleminden çıkmış olabilirdi – kusurlu kahraman, güvenilirmez kral, kaypak danışmanlar, im-

kânsız görev, trajik ölüm, hepsi ihanet ve açgözlülüğün kış âlemine karışmış. Raleigh'de, tahtı gaspetmiş Pelias tarafından Altın Post'u geri getirmeye yollanmış bir Jason'ın ya da güvenilir Proteus'u kızdırdıktan sonra Kimera ile savaşmak için Likya'ya seyahat eden bir Bellerophon'un yansımasını gördüğümü düşünürdüm – nitekim Raleigh'nin ölümcül beratı gibi, Bellerophon da ölümünü talep eden bir yetki belgesi taşıyordu. Artık kahramanlar çağında yaşamadığımızı kim söylemiş?

Raleigh'nin hüzünlü hikâyesinin başlıca olayları iyi biliniyor. 1617 yılında, gerisinde hırgür halinde hizipler ve güçlü düşmanlar bırakarak, filosuyla Londra'dan yelken açtı. Planı, Kral James'in yeni gözdesi Sir George Villiers tarafından –ki kendisi daha sonra Buckingham Dükü olacaktı– ve saraydaki, başını Pembroke Kontu ile Canterbury Başpiskoposu'nun çektiği Savaş Tarafı denen İspanya karşıtı hizip tarafından destekleniyordu. Pembroke ile Başpiskopos, genç Villiers'i o sıradaki gözde olan Somerset'i devirmek ve onu destekleyen İspanya yanlısı hizibe karşı çıkmak için öne çıkarmışlardı. Ancak, Villiers'in dil dökmesi bile Kral'ı İspanya yanlısı politikasından vazgeçiremedi. Böylece Raleigh altın madenini bulma talimatı aldı ama anlaşması aynı zamanda hiçbir İspanyol gemisi ya da yerleşimine saldırmamasını da şart koşuyordu. Eğer bu koşullara uymazsa Londra'daki İspanyol Büyükelçisi Kont Gondomar –yani düşmanlarının en güçlüsü– anlaşmada belirtildiği gibi onun kellesini isteyecekti.

Elbette işler hemen ters gitmeye başladı. Seyahate başlayalı iki gün olmuştu ve Land's End henüz görünüyordu ki, on dört gemiden biri kasırgada battı. Yanında altmış kişilik mürettebatını da götürdü. Filo sekiz sefil ayın, fırtınaların ve iskorbüt hastalığının ardından Orinoco'nun ağzına yaklaştığında Raleigh yola devam edemeyecek kadar hastaydı; *Destiny* ile Trinidad'da

kaldı. Kuru mevsimdi, Orinoco'nun su yüzeyinin alçal-
dığı ve seyirin normalden daha tehlikeli olduğu dönem.
Bakat Raleigh bekleyemezdi, nehirden yukarı gitmek
üzere beş gemi seçildi. Madenin, karanın yüzlerce mil
içinde bulunacağı düşünülüyordu. Bulunamayan El
Dorado, "Altın Şehir", bir gölün ortasında olduğu söy-
lenen şehir. Bu şehir ve tahayyül edilemeyecek zengin-
likleri hakkındaki efsane bütün İspanyol vakanüvisler
tarafından tekrarlanmıştı. Yetmiş yıl boyunca İspanyol
fatihler, balta girmemiş ormanların o maceraperest şö-
valyeleri, Orinoco ve ona akan ırmaklarda gemileriyle
dolaşıp onu aramışlardı. Ama kimse El Dorado'nun da,
altın madenlerinin de izine rastlamadı – daha doğrusu,
rivayete göre Juan Martin de Albujar diye bir adam ha-
ricinde kimse. Kendisinin Maraver de Silva'nın 1566
tarihli keşif seferinden kaçtığı söyleniyordu; ve tuhaf-
tır, bu seferin öyküsü kayıtlara geçmemiştir.

Nihayetinde maden, Raleigh'nin adamları tarafın-
dan da keşfedilmedi. Onun yerine filo yanlışlıkla daha
mütevazı San Tomás kentine gitti. Burası Orinoco'nun
kıyısına sımsıkı yapışmış yüz bambu kulübeden, çamur-
dan duvarlı bir kiliseden ve birkaç paslı toptan oluşan
bir İspanyol garnizonuydu. Sonra olanlar oldu. Karşı-
lıklı ateş edildi, insanlar öldürüldü. Aramadan vazge-
çildi. Filo, Boca de la Sierpe'ye –'yılanın ağzı'na– gitti
ve çabucak dağıldı. Raleigh ile adamları, itibarlarına
leke sürülmüş halde eve döndüler. Raleigh önce hasta,
sonra deli taklidi yaptı, sonunda da Fransa'ya kaçmaya
kalkıştı. Ama yakalandı, yeniden Kanlı Kule'deki eski
yerine atıldı. Felaketle sonuçlanan sefere ilişkin soruş-
turmayı Sir Francis Bacon yönetti. 1618 Ekimi'nde,
Gondomar'ın buyruğuyla, Raleigh'nin kellesi kesildi.
Resmi neden, Kral James'e ihanetti.

Ama Sir Ambrose Plessington'ın bu trajik masaldaki
yerinin ne olduğundan emin değildim. Raleigh'nin bah-

tı kara filosunun gemilerinden biri *Philip Sidney* olabilir miydi? Eğer öyleyse, *Dünya Labirenti*, Henry Monboddó ve uzun zaman önce Guyana'nın balta girmemiş ormanlarına yapılmış bir seyahat arasındaki bağlantı neydi?

Bir müddet daha gözlerimi kısıp Deniz Kuvvetleri Dairesi'ne baktım. Birden burada bir cevap olacağı konusunda şüpheye kapılmıştım. Sonra döndüm ve yas tutanlardan ikincisinin olduğu noktaya doğru yürüdüm. Dalları Seething Yolu'na sarkan ve bir çadır gibi dört yana uzanan bir servinin altında, minik bir granit sütunu olan bir mezardı. Üzerine çiçek buketleri serpilmiş taze bir toprak tümseği bekliyordum. Ama taş çatlamıştı, mezar bakımsızdı, yazısı ise neredeyse okunmaz haldeydi. Servinin köklerinden biri topraktan çıkmış, tekinsiz bir şekilde, öne uzanmış bir dizi andırıyordu. İhtiyatla eğildim ve gözlerimi zorlayarak baktım. Taş, geçen yüzyılın üçüncü çeyreğinde ölmüş, soyadı Smethwick olan –adı okunmuyordu– bir bebeğin anısına dikilmiş benziyordu. Birinin hâlâ çocuğun yasını tutuyor olma ihtimali zayıftı. Ben de mezarın yeri konusunda yanıldığıma karar verdim – kuşkusuz yas tutan kişinin ilgisi konusunda da. Ayrıca, alacakaranlıkta kilise mezarlığına girip bir hortlak gibi yalpalayarak dolaşmak suretiyle, şüphe uyandırıcı bir şekilde davranmamış mıydım zaten? O günlerde kilise mezarlıklarında her tür korkunç şey olmuyor muydu? Herhalde beni, Londra'nın çırak berber-cerrahlarına ve tıp öğrencilerine satmak üzere topraktan taze kadavra çıkaran o mezar hırsızlarından biri, yani bir “diriltici” sanmıştı. En azından kendime böyle dedim, tehditkâr bakışlarla beni süzen kafataslarına dönüp yürümeye başlarken. Koşma dürtüsüne de, bir çift pençenin sırtının titreyen etine giderek daha çok gömülmekte olduğu hissine de direndim.

Eve yayan döndüm. Daha sonra, eğer bir at arabası kiralayıp Nonsuch House'a beş dakika önce varmış olsam neler olurdu diye merak edecektim. Ama ortada kiralık araba yoktu, ben de topallayarak eve doğru yola çıktım, yirmi dakika sonra köprüye ulaştım. Nonsuch House'a gelirken her şey normal görünüyordu. Ama eczacının kapalı dükkânının dışında, araba yolunun ortasında Monk'u gördüm, yüzünde şaşkın bir ifade vardı ve bembeyaz kesilmişti. Onun arkasında, Nonsuch Kitapları'nın yeşil kapısı kısmen açık, çerçevesinden yamuk yamuk sallanıyordu.

"Mr Inchbold --?"

Birkaç meraklı, dükkânın önünde sokak gösterisi seyircileri gibi toplanmıştı. Yürümekle oldukları yerde durmak arasında kalmışlardı; bir araba atı bir yabancıнын çocuğunu tekmelediğinde ya da sokağın ortasında düşüp öldüğünde yaptıkları gibi, alçak sesli bir fikir teatisi içinde, mırıldanıyorlardı. Monk sendeleyerek bana gelmiş, kolumun yenini yakalayıp anlaşılmaz bir şeyler kekelemeye başlamıştı.

Onu itip yanından geçtim ve kapı tokmağını sertçe çektim. Kapı aşağı doğru savruldu, şimdi daha da yamulmuştu, menteşelerden bir ısırap çılgılığı yükseldi. Üstteki menteşeler demek istiyorum, çünkü alttakiler eğilmişti ve parçalanmış çerçevede yamuk bir şekilde asılı duruyorlardı. Tamamı yerinden çıkıp elimde kalabilirdi rahatlıkla. Ama kapıyı sadece birkaç santim daha aralamıştım – boğazım korku ve öfkeyle tıkanarak içeri adım atacak kadar.

Ayaklarım bir şeye basıp kaydı, gözlerim karanlığa alışıncı kitaplarımın –görüldüğü kadarıyla her birinin– raflardan çıkarılıp atıldığını ve zeminin her santimetre karesine dağılmış olduğunu gördüm. Yüzlercesi, sanki bir şenlik ateşi bekliyormuşçasına rasgele kurganlar halinde bir araya getirilmiş yatıyordu:

ciltleri kopmuş, kapaklar çadır ya da kanat gibi tuhaf bir şekilde açılmış, ortaya çıkan sayfaların kenarları kıvrılmıştı, mahvolan kapıdan gelen hafif esintide uçuşuyorlardı. Toz, hayvan derisi ve küf kokuyordu ortalık – aşına ve hoş havaları sanki kaynatılarak özü elde edilmişçesine güçlenmiş, eski, aşınmış şeylerin kokusu. Narin harabeler üzerinde top dumanı misali girdap gibi dönen, her tarafa yayılmış ama görünmeyen bir bulut.

Doğrudum ve bileklerime kadar batarak tezgâha doğru sendeledim, topallayarak tam bir daire çizdim. Bu yıkımın değil amacını, kapsamını bile anlamaktan acizdim. Dükkânın ortasında, Monk'ın arkamda olduğunun hayal meyal farkında, dizlerimin üstüne çöktüm. Kıymetli sığınağım, dünyanın hengâmesinden kaçıp sığındığım limanım – hepsi gitmişti, mahvolmuştu. Göğsüm bir çocuğun göğsü gibi kabarıp inmeye başladı. Omuzlarımda iki el hatırlıyorum ama kimin olduklarını hatırlamıyorum, daha sonra neler olduğunu da.

Aslında, sonraki birkaç saatten çok az şey hatırlıyorum: sersemleyişim ve sualtında gidiyormuşum gibi dükkânda ilerleyişim; Monk ile beraber perişan halde hasarı kontrol edişimiz; kitapları elimize alıp sayfalarını karıştırmamız; bir kitabın tahrip edilmesine üzülmemiz ya da, daha ender olarak, bir başkasının beklenmedik şekilde kurtulmuş olmasını ağırbaşlılıkla kutlamamız. Ceviz raflarımın da mahvolduğunu keşfetmiştim – duvarlardan koparılmış ve yere savrulmuş, burada birbirlerine eğik açılar oluşturarak yatıyorlardı, fırtınadan çıkmış bir geminin çarmıhları gibi parçalanmışlardı. Daha sonra böyle bir tecavüzü ancak bir ordunun gerçekleştirmiş olacağına karar verecektim. Ama Monk bana sadece üç kişinin yaptığını söyledi, hem de belki sadece beş dakikalarını almıştı. Monk gürültüyü duyunca helezoni merdivenden aşağı inip dükkâna göz atmış, onlar da sıvışmışlardı. Monk'ın

dediğine göre bir şey arıyora benziyorlarmış; çünkü raflardan her bir kitabı tek tek çekip alıyor, çılgınca sayfalarını karıştırıyor, sonra da onu bir kenara atıp bir sonrakine geçiyorlarmış. Fakat bazen içlerinden birinin kolunu uzatıp bir raftaki bütün kitapları tek hamlede zemine süpürdüğü ya da rafın kendisini desteklerinden kopardığı da oluyormuş. Ve bütün bunları kitapların bir tanesine bile bakmadan yapıyorlarmış.

“Beni adamakıllı korkuttu” diye bitirdi Monk. Hatırlarken gözleri parlamış, endişeyle bakıyordu. “Ve bunu size söylemekten de çekinmiyorum.”

“Sence kimdi onlar, Monk? Arayıcılar mı?”

“Arayıcılar mı, efendim?”

Bu sırada saat geceyarısına yaklaşmıştı. Usta ve çırağı olarak, her zamanki pozisyonumuzda tezgâhta oturuyorduk, sanki bu aşına pozlar dükkânının parça parça edilen dengesini geri getirebilirmiş gibi. Düzenelerce hırpalanmış kitap hâlâ yere saçılı vaziyetteydi. Ama rafların bir kısmını yerine takmayı ve yeniden ciltlenmesi gereken az sayıda kitabı yerlerine koymayı başarmıştık.

“Devlet Bakanı’nın adamları” diye anımsatmaya çalıştım. “Hatırlarsın.”

Şimdi daha da dehşete kapılmış görünüyordu. İki yıl önce, o sıralar Devlet Bakanı olan John Thurloe onları Little Britain ve Londra Köprüsü’nde devriyeye çıkardığından beri biraz biliyordu onun bu köle misali sadık adamlarını. Hamile bir kadın Oxford’dan zahmetli bir salapurya yolculuğunun ardından Nonsuch Kitapları’na geldikten sadece birkaç gün sonra bizi ziyaret etmişlerdi. Monk dehşet içinde ve gözlerine inanamaz halde bakarken, kadın tezgâhın üzerinde üçüz doğurmuştu – Sexby’nin *Katil Cinayet Değil* adlı, Cromwell’in ölümü için çağrıda bulunan risalesinin üç nüshası. Arayıcılar iki gece sonra kapıya dayanmıştı.

Zavallı Monk yüzüne tutulan fener ışığıyla ve kimliğini belirtmesini talep eden yüksek bir sesle yatağından kaldırılmıştı. Bu olayı hâlâ unutmamıştı.

“Hayır... arayıcılar değil” diye cevap verdi. “Yabancılar.”

“Yabancılar mı?”

“Evet. Fransız. Belki de Türk. Esmerdiler, efendim. Korsanların kopyasıydılar, hepsi siyahlara bürünmüştü. Birinin altın bir küpesi vardı. Ötekinin de bir bıçağı” diye ekledi ciddiyetle.

“Bir şey dediler mi?”

“Tek kelime etmediler.”

“Yanlarında bir şey götürdüler mi? Herhangi bir kitap?”

“Hayır, efendim.” Başını iki yana salladı. “Gördüğüm kadarıyla götürmediler.”

“Hayır. Kayıp yok gibi, değil mi?” Yeniden başını iki yana salladı. Şimdilik bütün kitaplar yerli yerinde gibiydi, ancak ertesi gün kataloğumla ikinci kez kontrol edecektim. “Ne yöne gittiler?”

“Southwark’a. Arkalarından koştum ama benden hızlıydılar.” Gözlerini indirip tezgâha dikti. Elleri kucığında kıpır kıpırdı.

“Anlıyorum. Teşekkür ederim, Monk” dedim. “İyi iş çıkardın.”

Koltukta geriye yaslandım, gözlerimi yumdum ve düşünmeye çalıştım. Bir an kendimi bu tecavüzün şu son günlerde olanlarla ilgisi olmadığına inanmaya bırakıyordum az kalsın. Ya da belki, her şeye rağmen, arayıcıları. Belki de yeni Devlet Bakanı pis işlerini yapmak için Fransızları tutmuştu. Ama ne arıyor olabilirlerdi ki? Muhtemelen yeni Kral da kitap satıcılarının başına Cromwell gibi bela olacaktı. Yarın Little Britain ve Paternoster Sokağı’nda birkaç soru sormaya karar verdim. Başka birilerine de ziyaretçiler gelmiş olabilirdi.

Gözlerimi açtığımda Monk beni yakından izliyordu. Ona rahatlatıcı bir tebessüm sunmaya alıştım. “İyi iş çıkardın” diye tekrarladım. “Çok iyi. Ama sanırım bu gecelik işimiz bitmedi.”

“Öyle mi?”

Başımla, menteşelerinden tuhaf bir şekilde sallanan kapıya işaret ettim. Gerisinde araba yolu görünüyordu. Her birkaç dakikada bir yoldan geçen biri merakla içeri göz atıyor, sonra da çabucak başını geri çekip hızla uzaklaşıyordu.

“Yarın bir marangoz ile bir kilitçi bulacağım” dedim. “Ama bu gecelik...”

Tezgâhın altına eğilip bir tabanca çıkardım. Bunu görünce Monk’ın gözleri faltaşı gibi açıldı. Kötücül görünüşlü bir silahtı; ağır ve tuhaf, dükkânımın dışında dilenmeye başlayan kör, tek bacaklı bir İç Savaş gazisinden yıllar önce satın aldığım, eski tip, kocaman bir çakmaklı silah. Çakmaktaşının ve fişegın çalışıp çalışmadığı konusunda hiçbir fikrim yoktu; hatta falya tavasına ne kadar ateşleme barutu döküleceğı konusunda bile. İhtiyar gazi bana bir ders vermişti vermesine ama bu şeyi kullanmayı asla beklemiyordum, sadece onun sefaletini hafifletmek için satın almıştım.

“Bu gece dükkânı nöbetleşe koruyacağız” dedim ona. “Birinin akli çelinir de stoğumuzdan yararlanmaya kalkarsa diye.” Korkunç aleti tezgâhın üstüne, ikimizin arasına koydum. “Ya da dostlarımız geri dönmek isterse diye.”

Bu nahoş ihtimaller karşısında Monk’ın gözleri daha da fazla açılınca, onu rahatlatacak bir tebessüme daha yeltendim; ancak daha çok acıyla yüzümü buruşturmuşum gibi oldu.

“Git yat” dedim ona şefkatle. “İki saat sonra seni kaldırırim.”

Ama sonunda bütün gece tek başıma oturdum. Bir-

kaç kitabı yeniden ciltleme işine giriştim. Ancak her on dakikada bir, dikiş tezgâhımı bırakıp, araba yolunda hayat belirtileri aramak için dışarı bir göz atmak üzere sessizce kapıya gidiyordum. Hızla uzaklaşan sinsi ayak seslerini duyayım diye iyice kulak kesilmiştim. Fakat artık etrafta, insanda pek itimat uyandırmayan mafsal romatizmalı ihtiyar bekçi dışında kimse yoktu. Onun yarı kör olduğunu fark ettim. Gözlerinden biri, ölü bir balığın gözü gibi, zarla kaplıydı. Diğeri ise zavallının birinin karşı koyamayacağı kadar güçlü, tahrik unsuru oluşturur diye kapımı tamir etmemi tavsiye ederken, o kesik başıncı gibi bana doğru yuvarlandı. Bu tavsiyenin ardından bekçi, feneri sallanarak, paytak paytak yürüyüp gitti.

Ancak şafak söktükten sonra dikiş tezgâhımı bırakıp Monk'ı uyandırdım. Ve ancak yatağa gitmek için yorgun argın merdivenden çıkarken Paris'te Lord Marchamont'u katletmiş olan üç siyahlı suikastçıyı düşünme izni verdim kendime. Mümkün görünüyordu – ama bir anlamı yoktu. Eğer katiller Alethea'nın şüphelendiği gibi Henry Monboddo'nun ajanlarıysa ve daha önce keşfettiğim üzere Monboddo şimdi parşömene sahipse, adamlar benim raflarımın arasında ne arıyor olabilirlerdi? Belki de başka birinin hizmetindeydiler; hatta belki Kardinal Mazarin'in. Yatağa uzandım ve uyumaya çalıştım. Kendi kendime, daha öğreneceğim çok şey olduğunu söyledim.

Saatlerce, bitkin ama uykusuz, yan dönmüş halde yatıp duvara baktım, içindeki ölüm saati böceklerinin tık tıklarını dinledim. Birden bu aşına ses, tehdit edici ve uğursuz bir hal aldı. Sanki böcekler, kendime inşa ettiğim mütevazı hayatın kirislerini ve desteklerini kemirip bitiriyormuş gibi. Sanki Nonsuch House yıkılmaya hazırmış ve beni altmış fit aşağıda hızla akan akıntının içine tepe üstü yuvarlayacakmış gibi.

Onuncu Bölüm

Bellerophon Cuxhaven'daki Elbe'nin tatlı sularından, Frizye Adaları boyunca batıya doğru bir rota izledi; karla kaplı tuz bataklıklarını ve hendekleri, kum tepelerinden ve denizin kurşuni sularına kaburga gibi uzanan dalgakıranları geçti. Neredeyse bir gün boyunca iskandil ederek, on kulaç suda seyrettikten sonra güneybatı-güney istikametinde bir rota belirleyip, ikinci günün şafağında Hollanda sahillerinden ayrıldı ve yelkenleri fora ederek iyi bir rüzgârla pruvasını İngiltere'ye doğru çevirdi. İki saat sonra küçük dürbünüle iskelenin üzerinden bakan Kaptan Quilter, sahili gördü. Her şey plana göre gidiyordu. Dürbünü indirdi ve tekrar muşamba ceketinin cebine koydu. İşler yolunda giderse sekiz saat sonra Nore'a ve demir atmış halde, *Albatross*'a ulaşacaklardı.

Fakat seyahatin o noktasından itibaren hiçbir şey yolunda gitmeyecekti. Daha sonra, felaketin bir hesabını çıkaran Kaptan Quilter, vebali sadece kendi açgözlülüğüne –iki bin Reichstaler'e sahip olma hır-sına– değil, ondan daha da çok, tayfasının cehaletine yükleyecekti. İşleri konusundaki cehaletleri de değildi sebep; çünkü en tecrübeli ve kabiliyetli olanlarını seçmişti. Hava koşullarının acımasızlığına maruz kalmış insanlarda ortaya çıkan türden o en saf cehaletti. Evet, denizciler batıl inançlı bir güruhtu, bu gerçekten kaçış yoktu. Quilter, onların Altın Üzümler'deki garip ayinlerini görmüştü: limanın yanındaki tavernaları mekân tutmuş kocakarılardan korkunç görünümlü şans tılsımları –yeni doğmuş bebeklerin cenin zarları– satın almışlardı. Adamlar tuhaf ve yersiz bir şekilde, bu pörsü-

müş zarlardan (yani Quilter'ın aslında domuz mesanesi olduğundan şüphelendiği bu şeylerden) birinin, onları boğularak ölmekten kurtaracağına inanıyordu. Ve bir gün *Bellerophon* rüzgârsızlıktan Dvina Koyu'nda hareketsiz kaldığında, Kaptan bir grubu kendi aralarında alçak sesle bir tür ilahi mırıldanırken ve sonra da kış tarafından denize bir süpürge atarken yakalamıştı. Sanki rüzgâr gibi kudretli ve sağı solu belli olmayan bir güçte yıldızların ya da semaların hareketi, dünyanın dönüşü, gezegenlerin birleşmesi, bir tutulma, Orion ya da Arcturus'un doğuşu ya da insanoglunun cılız etki sahasının dışındaki birçok başka semavi göksel merasim değil de, böylesine sıradan bir şey değişime sebep olabilirmiş gibi!

Sonra bir de kilise çanları vardı tabii. Onların o ruhani sesi Cuxhaven'ın oradan geçerken *Bellerophon*'un güvertesinde duyulmuştu – güya gemi ve tayfasının başına bir felaket geleceğine dair kati bir işaretti bu; bir gemici için, denizde duyulan kilise çanı sesi kadar dehşet verici bir alamet yoktu. Bir gün zarfında geminin hekimi, tayfada mürettebattan üç kişinin hummaya yakalandığını söylemek için revirden çıkmıştı. Kum saatinin iki devrinin ardından bir avuç adamın daha hummaya yakalandığı haberi geldi, ama o sırada Kaptan Quilter'ın kafa yorması gereken daha ciddi tehlikeler vardı ortada.

Bu sefer rüzgârın esmesine, sabah nöbetinin sonunda güneş gökte yükselirken yelkovanı döndürmesine ne sebep oldu acaba, diye düşündü daha sonra. Ancak o sırada kimse yelkovanın dönüşüne dikkat etmemişti; çünkü hava güneşli, açık, rüzgâr sabitti ve tayfalar –en azından o sırada hastalığa yakalanmamış olanlar– aşağıdaki yemekhanede, sarılı iplerin üzerine çömelmiş, ellerindeki iskambillerin üstünden birbirlerine bakıyorlardı. Fakat yavaş yavaş doğu ufkunda

amansız ve çürük siyahi bir fırtına cephesi belirdi ve yaklaşan bir devin gölgesi gökyüzünde ilerlemeye başladı. Güverte kirişleri gürültüyle gacırdadı ve lombozlardan içeri su girdi. Sonra ilk köpükler pruvayı aşarak başkasarasını yıkadı, hemen ardından da misket tanesi büyüklüğünde can acıtan yağmur damlaları boşandı gökten. Sadece saniyeler sonra, merdivenler ve güverteler görevlerinin başına koşturan tayfaların ayak sesleriyle inliyordu. Deniz asteğmenleri geminin orta kısmında elleriyle dizleri üzerine çökmüş, frengi deliklerini açmakla meşguldüler. Ambar kapaklarından içeri kafalarını uzatanlar ise rüzgârda savrulan iskalyalara tırmanmaya gönderiliyorlardı. Çabucak yelkene camadan vurmaya çalışırken –Pinchbeck aşağıdan bağırarak emir yağdırıyordu–, ilk çatal boynuzlu şimşekler göğü yarıdı.

Gemidekileri Scylla* misali Dvina ve Charybdis** misali Beyaz Deniz'den kurtaran şans, şimdi onları terk etmiş gibi görünüyordu. Pinchbeck her iki eliyle grandı direğine tutunup gırtlakını yırtarcasına böğürürken büyük bir dalga bordayı aşip onu kavga etmekte olan bir sarhoş gibi yana doğru savurdu. Tam doğrulmuştu ki, bir saniye sonra geminin kış tarafı birden mide bulandırırçasına suya daldı ve kış güverte buz gibi suyla doldu. İnsan vücutları geminin ortasından arkaya doğru birer kuka gibi savruluyordu. Sonra pruva suya battı, civadra suyu yardı ve vücutlar gerisingeri yavarlandı. En basit işler paniğe dönerken, güverteden çaresiz bağırışlar yükseliyordu. "Sancak alabanda!" "Halatı volta edin!" "İskele alabanda!" Üç adam kendilerini dümene bağlamış, huysuz bir atın üzerindeymişçesine bir o yana, bir bu yana savruluyordu, ipten elleri kesiliyor ve bileklerinden biri kırılıyordu. "Boca alabanda!"

* Altı başlı olduğu varsayılan deniz canavarı. (Ed. n.)

** İtalyan sahilinde ürkünç bir girdap. (Ed. n.)

“Viya!” Sonra, direklerdeki adamlardan biri kolları ve bacakları açık halde havada savrulup çılgılığı fırtınada kaybolurken: “Denize adam düştü!”

Ancak yelkenleri açıp dua etmekten başka yapacak hiçbir şey yoktu. Direk tepelerinde didinen adamların başlarının üstünde, yağmur perdesi giderek kalınlaşıyor ve gökyüzü neredeyse gözden kaybolan direklerin üstünde hızla kararırken, Kaptan Quilter, sallanan kış güvertesinin rüzgâr altı tarafından, olan biteni çaresiz bir kızgınlıkla izliyordu. Fırtınayı kişisel bir hakaret, bir İspanyol korsanının saldırısı kadar küstah ve öfke verici bir şey olarak görüyordu. En ufak bir uyarı bile olmadan gelmişti bu fırtına; sabah güneş doğarken ayın etrafında o üçlü halka yoktu; önceki gece Venüs’ün etrafında bir hale de yoktu; yarım saat önce geminin çevresinde tur atan fırtına kuşu sürüleri de yoktu – Quilter’in onca yıllık tecrübeden bildiği, havadaki şiddetli değişimleri haber veren o şeylerin hiçbiri yoktu. Hava şartları hile yapıyordu.

Şimdi, suya boğulmuş güvertede ayağı kaydı ve sırtüstü sert bir şekilde düştü; hemen ardından da ser-seri bir kova ayak bileğine çarptı. Doğruldu ve yeniden söverek kovayı denize attı. Sonra sırlıslıkla bir harita gelip kafasına dolandı; Quilter eliyle onu suratından çekip fırlattı. Harita öfkeli bir martı gibi küpeştenin üzerinden uçup giderken, rüzgâr altı tarafında bir sahil belirdi – ancak böyle bir zamanda bir sığınak değil, tehlike demekti bu. Arkhangelsk ve Hammerfest’in buzlarından sağ çık, diye düşündü kasvetle, sonra git kendi sahilinde paramparça ol!

Üstelik parçalara ayrılacak olan sadece *Bellerophon* ve tayfasıymış gibi görünmüyordu. Sancak tarafına doğru arkalarında, iki ok atımlık mesafede, başka bir gemi yalpa yapıyor, dalgalarla birlikte bir yükselip bir alçalıyor, babafingosunda iki imdat sinyali görünüyor-

du. Bir dakika sonra gemiden bir tür patlayıcı ateşlendi havaya doğru: kısacık bir kıvılcım ve ardından da küçük bir duman bulutu görüldü ve çıkan ses onca yağmurun, rüzgârın içinde zar zor duyuldu. Geminin cıvadrası ve pruva direği az sonra gitti; direğin sonunu getiren şeyin, aynı zamanda iki adamı da denize savuran bir yıldırım çarpması olduğunu görmüştü Quilter. Dürbünü kaldırmasını mümkün kılacak kadar bir süre sabit durabildiğinde, Hamburg'dan Londra'ya gitmekte olan bir başka tüccarın gemisini, *Star of Lübeck*'i gördü. Ya geminin safrası kaymıştı ya da gövdesi hasar görmüş, su alıyordu –hem de tonlarca–; çünkü feci şekilde iskele tarafına doğru yatmıştı ve direkleri düşük bir açıyla kaban sulara doğru uzanmıştı. Onun makul bir mesafede kalmasını ve *Bellerophon*'a daha fazla yaklaşıp da iki gemiyi birden aşağı almamasını umuyordu sadece...

Fakat sonraki iki saat boyunca *Star of Lübeck* giderek büyümek yerine, giderek küçülüp gözden kayboldu. Ancak fırtınanın en feci bölümü geçtiğinde –ki o sırada güneş aralanan bulutların arasından ışık sütunlarını indirmekteydi alay edermiş gibi– görüldü yine. O sırada *Bellerophon* çıplak direklerle ve fena halde sancak tarafına yatmış bir şekilde seyrediyordu. Quilter, hasarın Beyaz Deniz'dekinden çok daha kötü olduğunun farkındaydı. Yelkenler paçavraya dönmüştü ve dümen yekesi kırılmıştı. Mizana direği, iki kişiyi şişlediği, bir üçüncüsünün ise kafatasını çatlattığı arka güvertede, çaprazlamasına yatıyordu. Kim bilir kaç kişi denize düşmüştü. En kötüsü de; geminin omurgası bir sıgılığın kenarına sürtünmüş ve sağır edici bir gürültüyle bir kayaya çarpmıştı. Muhtemelen gövdede gedik açılmıştı ve şu anda suyla doluyordu; bu da sızıntıyı bir yelken ya da loça tıkacıyla tıkamak için çok az süreleri olduğu anlamına geliyordu. Şunu biliyordu ki bir şey yapılması gerekiyordu; yoksa geride kalanlar da elden

gidecek, gittikçe yaklaşan sahile vurmuş yakacak oduna ve balık yemine dönüşecekti.

En yakındaki ambar ağzından geçti. Ana güvertenin ve orta güvertenin altında yerler kaygandı, kasalardan, fıçılardan ve dolaplardan ortalığa erzak saçılmıştı. Yerler 45 derecelik bir açıda duruyordu; eğik bir çatıda dengede durmaya çalışmaya benziyordu bu. Az sonra havayı kesif bir koku kapladı ve çok geç olsa da, lazımlıkların yere boşalmış olduğunu fark etti. Sonra top güvertesinde koku daha da beter bir hal aldı.

“Sintine, Kaptan.”

Burnunu kirli bir mendille kapatmış olan Pinchbeck gelmişti yanına. İkisi çer çöp dolu tahtaların üzerinden dikkatle ilerliyordu. Lombarlardan içeri su girmişti, çıkmalar ve sıırıslıklam olmuş fişeklerle kaplı yerler bir parmak su altındaydı. Quilter, revirdeki hasta adamların bağırışlarını duyabiliyordu.

“Bir çorba gibi karışmış anlaşılan” diye ekledi lostromo, boğuk bir sesle.

“Boşver onu şimdi”, diye çıkıştı Quilter. “Adamlardan bir ekip yapıp aşağıdaki pompalara gönder. Ve yelken dolabından biraz yelken bezi getir. Ayrıca bir de loça tıkaçı, bulabilirsen. Sızıntı varsa çabucak kapanması gerekcek, yoksa boğulduk demektir.” Lostromo ona korku dolu bir bakış attı. Quilter sabırsızca kolunu salladı. “Hadi – çabuk ol! Ne kadar adam ayırabiliyorsan ayır bu işe” diye seslendi Pinchbeck’in uzaklaşan karaltısına, “ve onları ambara gönder. Kargonun yerinin değiştirilmesi gerekcek!”

Quilter bir sonraki merdivenden aşağı tek başına indi. Kasara altı da, yemekhane de boştu; bir tür orman oluşturan hamaklar, kirişlerden gevşekçe sallanıyordu. Alt güverteye eriştiğinde oranın da boş olduğunu görüp şaşırdı. Üç gizemli yolcusunu burada –korkudan ödleri kopmuş halde, elbette– bulmayı bekliyordu ama

görünürde ortada yoklardı. Şimdiye kadar pek buradan çıkmamışlardı; onları üst güvertelerde bir kere bile görmemişti. Yeşil solungaçlar sizi, diye düşünmüş-tü birkaç saat önce kendi kendine, biraz keyifle. Ama şimdi kamaraları boştu.

Ambara inen merdivene ulaşana dek hiçbir hayat belirtisi görmedi. Sintineden gelen pis koku şimdi daha da artmıştı; merdiveni inerken boğazından yukarı saf-ra çıktığını hissetti. Aşağıdan sesler geliyordu. Bir tür tartışma varmış gibi görünüyordu. Güverte kemeresin-den sallanan yağ lambalarından birini kaptı ve merdivenden aşağı tek elle tutunarak indi.

Yük güvertesinin vaziyeti diğerlerinden de beterdi. Quilter titrek ışıktaki, karmakarışık bir çöp yığını gibi her tarafa yayılmış olan postları gördü. Ayrıca eşyalar yere saçılmıştı ve kasaların bir kısmı ters dönmüş halde bölmelere yaslı duruyordu. Başka kasalar ise parçalanmış, geminin hareketleriyle bir ileri bir geri kayıyordu. Sendeleyerek birkaç adım attı, kürklerinin gördüğü zararını düşünmemeye gayret ederek konuşulanları duymaya çalıştı. İki sandık yolu kapatıyordu ve içlerinden beş altı tane kitap dökülmekteydi.

Kitap mı? Yolu açmak için onlara bir tekme savurdu, sonra feneri yukarı kaldırıp ilerlemeye başladı, suyun ayakkabılarından içeri sızdığını hissediyordu. Crabtree & Crookes şirketi niçin İngiltere'ye *kitap* gönderiyor olsundu ki? Ve niçin böyle gizli kapaklı? Daha önce birkaç kez kaçak mal taşımıştı ama şimdiye kadar bir yükleme limanından hiç kitap girmemişti gemisine. Cılız ışıktaki etrafa saçılmış olan ciltlere baktı. Birkaçı sudan hasar görmüştü bile. Sırılsıklam ve kabarmış sayfaları, dantel bir yakanın kıvrımlarına benziyordu.

Başını kaldırdı. Ambarın karşı duvarında belki bir düzine şekil görünüyordu; gölgeleri yumuşatılmış ke-restelerin üzerinde sallanıyor, hızla hareket ediyordu.

“Siz, oradakiler! Neler oluyor?”

Kimse dönüp bakmadı. Engelli parkurun arasından onlara doğru ilerledi. Yine kitaplar. Güvertede ayağını basacak sağlam yer ararken midisinin kasıldığını hissetti. Bir tür isyan toplantısı mıydı bu yoksa? Eğer öyleyse, Quilter'ın *Bellerophon*'da kaptanlığı boyunca epey isyan kıvılcımını söndürmüşlüğü vardı.

“İşinizin başına” diye gürledi hareketsiz duran gölgelere. “Gemide sızıntı var. Beni duymuyor musunuz? Yükün yerinin değiştirilmesi lazım. Pompaların takılması gerekiyor. Çabuk, hemen! Yoksa batacağız!”

Yine kimse kıpırdamadı. Sonra lamba ışığında bir kılıcın parlamışlığını gördü ve bir ses duydu.

“Savulun, diyorum!”

Quilter bir an bu emrin kendisine verilmediğini fark edemedi. Sonra karaltılar yığını, pek anlaşılabilen itiraz mırıltıları arasında birkaç adım geriledi. Quilter onların yüzlerini ışığın aydınlatmış yayını içinde görebilecek kadar yakındı: üç yabancı, kendi tayfalarından oluşan yaklaşık on kişilik bir grup tarafından bir duvara sıkıştırılmıştı. Yabancılardan biri, iki adamdan daha iri olanı, kılıcını kaldırmıştı. Neler dönüyordu burada böyle? Öne doğru bir adım daha atıp bir bölmenin kenarına tutundu ama sonra irkilerle geriledi. Bu da ne – ?

Ayağı havada dondu kaldı. Ayakkabısının altında tatar yayı boyunda, devasa bir çene kemiğine benzer bir şey vardı; parçalanmış olan kasasından dışarı düşmüş, bir düzine diş lambanın ışığında meş'um bir şekilde parıltıyordu. Quilter korkuyla gözlerini kırıştırarak fenerini yere yaklaştırdı. *Bu* da nereden çıkmıştı böyle? Onun üzerinden atladı ama hemen ardından tekrar irkildi; çünkü bu çene kemiğinin yanında daha da ürkütücü bir görüntü vardı: iki başlı bir keçinin leşi, hem de dört boynuzuyla. Yaratık, içindeki sıvı sintineden de

kötü kokan, parçalanmış bir küpten fırlamıştı dışarı. Tanrı adına burada ne ...?

Az sonra başka garip yaratıklar da göründü, inanamayan hafızasının ancak çok daha sonraları yeniden inşa edip, sonra da yıllarca kâbuslarını donatmada kullanacağı korkunç canavarlar. Onlara doğru ilerlerken, kasaların içinden dökülüyorlardı; bükümleri ve dokungaçları yamuk yumuk, ağızları iştahla aralanmış, suratlarında dehşet verici bir sırıtma. Başka canavarlar –iki başı ve çok sayıda sallanan kolu bacağı olan acayip, tehlikeli yaratıklar– ise bedenlen orada değilse de, oymalarla ya da geminin her yükselişiyle sayfaları uçuşan bir kitaptaki resimlerle temsil edilmişti. Açık duran cildin yanından geçerken Quilter’ın gözüne, bir boğanınki kadar büyük boynuzlara sahip ve muazzam siyah erkeklik organıyla bir genç kıza tecavüz eden bir iblisin resmi ilişti. Sonra gemi yalpa vurduğunda ise; altında mecalsiz halde yatan çıplak bir erkeğin boynunu ısiran, pörsümüş göğüslü bir kocakarının resmi. Donakalmış halde sayfaya bakarken, sıırıslıklam muşamba ceketin altında, ensesindeki tüylerin diken diken olduğunu hissetti. Gemi bir kez daha yalpa vurdu. İblis yine gözüktü.

Fakat bütün bu görüntülerin açık arayla en fenası –Kaptan Quilter’ın ona azap verecek rüyalarına girip, mezara kadar yakasını bırakmayacak olan görüntü–, duvara en yakın duran kutulardan birinde sırt üstü duran cesedimsi yaratıktı. Suratında yüz niyetine bir maske bulunan bu zebani görünürlü adam, kaskatı kollarıyla ve bacaklarıyla sanki mezarından kalkmaya çalışıyormuş gibi çırpınıyor, debeleniyordu. Bir oyuncak bebeğinkini andıran gözleri bile delice yuvarlanıyor, kafası ise meraklı bir kuşunki gibi seğiriyor, hızla inip kalkıyordu. Deniz astegmenleri tamamen afallamış halde bakakalmışlardı; içlerinden biri tekrar tekrar ısı-

tavroz çıkarırken bir taraftan da bir dua mırıldanıyordu. Quilter bir büyüünün etkisine girmişçesine olduğu yere çakılıp kalmıştı. Sırıtır gibi görünen dudaklar bile kıpırdıyor, sanki yaratık konuşmaya, korkunç bir tehdit savurmaya çalışıyordu!

“Ah! Kaptan! Sonunda bize katılmaya karar verdiniz demek.”

Ses, Quilter’i kendine getirdi. Gözlerini yaratığın delice hareketlerinden alıp, kılıçlı adamın eğildiğini ve sonra da doğrularak silahının ucuyla havaya birkaç harf yazdığını gördü. Tayfalardan oluşan çember ürkekçe bir adım geriledi.

“Lütfen adamlarınıza hâkim olur musunuz, Kaptan? Yoksa onların gırtlaklarını kesmek mecburiyetinde kalacağım.”

“Şeytan”, diye hırladı asteğmenlerden biri, Rowley adındaki bir liman kavgacısı. Quilter onun eline silah niyetine yelken dolabından bir çuvaldız almış olduğunu gördü. Neler oluyordu burada? Diğerlerinden birkaçı da ellerinde sıkı sıkı tuttukları uydurma silahları –birkaç harbi, metal bir tüfek parçası, hatta iki tane süpürge sopası– yörenin vampirini köşeye sıkıştırmış öfkeli köylülerin tırmıkları gibi havaya kaldırmışlardı. Rowley bir adım öne çıktı. “Yeterince adam öldürmedin mi?”

“Sizi temin ederim ki o minvalde bir şey yapmadım.”

“Büyücü!” diye bağırdı tiz bir sesle grubun arkalarından biri. Toplara barut taşıyan miço. “Katil!”

“Ne kadar da oyun-vari” diye cevap verdi yabancı, kibar bir gülümsemeyle, kılıcını ağır havada bileyerek. “Fakat bir mahzuru yoksa, daha sonra sahneleyebilir miyiz bunu? Başka bir yerde? Kaptanı duydunuz. Gemimiz –”

Rowley onun sözünü bitirmesine müsaade etmedi: elinde çuvaldız, gırtlaktan bir çılgılık kopararak öne

atıldı. Ama sintinesine daha da su dolan gemi, sancak tarafına yatmak için tam da o anı seçti. Tayfalar yana doğru sendeleyip sandıklara çarptılar; öne fırlarken dengesini kaybetmiş olan talihsiz asteğmen ise çuvaldızını faydasızca havaya saplayarak, dizinin üstüne kapaklandı. Doğrulmaya çalıştığında, kılıcın ucunu yakasında hissetti.

“Piç”, diye fısıldadı sıkılı dişlerinin arasından, geriye, kalçalarının üstüne doğru yatarak. Kılıcın ucu onu takip etti, giderek daha çok bastırarak ve sonunda derisini delerek. Koyu kırmızı bir kan damlası görüldü ve yakasına aktı. “Şeytan. Katil!”

“Rowley!” Quilter şimdi kalabalığı yarararak ilerliyordu. “Tanrı aşkına, gemide delik açıldı.” Onları iterek duvarın oradan, köşeye sıkışmış üçlüden uzaklaştırmaya çalışıyordu. Herkese ne olmuştu böyle? Sintinedeki suyun sesini duyamıyor muydular? Sızıntı yalnızca birkaç metre aşağıdaydı, içeri hücum eden denizin sesi gök gürlemesi gibiydi. Az sonra su ambara dolacak ve *Bellerophon* bir kaya gibi batacaaktı. “Duy-muyor musunuz? Kargonun yerinin değiştirilmesi lazım! *Hemen!* Yoksa batacağız!”

Hâlâ kimse kımıldamıyordu. Sonra omurga bir sığığa sürtünürken gemi ağır ağır sarsıldı ve yukarı doğru kalktı, ardından da sertçe sancak tarafına doğru yattı. Tayfalar üstü çer çöp dolmuş zeminde kayıp birer âşık gibi birbirlerinin kollarına düştüler. Quilter da dengesini yitirdi ve daha doğrulmayı başaramadan, birinin düşüp bacağına sürtündüğünü hissetti. Yardım etmek üzere döndü ama faltaşı gibi açılmış bakışsız bir çift gözün, son derece nahoş ifadeli bir maskenin arkasından kendisine baktığını gördü. Yaratık, tabutundan fırlayıp yere yuvarlanmıştı. Onun karnına bir tekme savurdu, bunun üzerine yaratık daha da çılgınca debelenmeye başladı. Sonra döndüğünde başka birinin

–Rowley’nin– de güvertede acı içinde kıvranmakta olduğunu gördü.

Her şey çok çabuk olup bitmişti. Asteğmen bir saniye önce bir fırsat yakalamış ve haykırarak öne atılmış, elindeki çuvaldızla yabancının karnına hamle etmişti. Ama düşmanı ona göre fazla hızlıydı. İki arkadaşı hızla gerilerken adam yarım adım yana çekilmiş ve bileğinin birkaç ağır hareketiyle yine birtakım harfler çiziktirmişti; ama bu defa havaya değil, asteğmenin Adem elmasına, kırmızıyla. Rowley boğazına kılçık takılmış gibi öksürdü, katilinin ceketine kan damlaları sıçradı. Sonra çuvaldızı düşürdü ve ıslak döşemenin üstüne devrildi. Çırpınıyor, güçsüzce elini boğazına götürüyor, cam gibi gözleri bir o yana bir bu yana devriliyordu – birkaç metre ötede sarsılan ve debelenen korkunç hilkat garibesinin bir ikizi gibiydi.

Quilter doğrulurken adamın Rowley’nin tepesinde durmasını, kılıcını temizlemesini ve ceketindeki kana, nereden geldiğini merak edermiş gibi kaşını çatarak bakmasını izledi. Diğer iki yabancı hâlâ gölgelere çekilmiş vaziyetteydiler. Rowley ise hareketsiz halde yatıyor, başının etrafındaki al gölcük giderek genişliyordu.

“Pekâlâ? Başka münakaşası olan?”

Küçük kalabalık bir adım geriledi. Adam kılıcını dikkatli bir şekilde kemerine yerleştiriyordu. Aşağıdan gelen ses giderek yükseliyordu; sintineden yukarı tırmanan, dişlerini çıkarmış ve gözlerini iri iri açmış bir hayvanın kükremesi gibi.

“Yok mu? O halde Kaptan’a yardım etmemizi teklif ediyorum.”

Quilter şimdi zar zor doğrulmuştu, inanamayan bakışları yüzüstü yatan cesetten tepesinde duran adama gidip geliyordu. İlk kez içeri akın etmekte olan suyu, on beş dakikadan az bir süre sonra ya ezilip öleceklerini ya da boğulacaklarını unutmuştu.

“Yardım....?” Yorgunluk ve öfkeden nefes nefeseydi. “Sen hangi...”

Fakat tam ağzını açmıştı ki güverte bir üçüncü kez yana yattı. Rowley de teknenin hareketiyle yuvarlandı ve bir kolu gevşekçe havada savrulduktan sonra, sanki onu da tepesinde duran adamın habisi büyüğü hareket ettiriyormuşçasına, gevşekçe sırtüstü yığıldı. Şaşkın denizciler sendeleyerek bir adım daha gerilediler. Sonra su, çağıldayarak ambardan içeri girmeye başladı.

Quilter alt güvertedeki ihtilafın sebebini daha sonra öğrendi ama zaten büyük kısmını tahmin edebiliyordu. Anlaşılan adamları bu kitapları ve örnekleri –bu şeytan emanetlerini, diye düşünecekti Quilter daha sonra onlar hakkında– görmüş ve Sir Ambrose Plessington’ı (adam daha sonra kendini bu isimle takdim etmişti) sadece fırtınadan dolayı değil, aniden baş gösteren hummadan dolayı da suçlamışlardı. Talihin böylesi trajik bir şekilde değişmesi, Yüce Tanrı’nın ortalarındaki bu şeytani kitaplar ve canavarlar üzerine hükmü haricinde nasıl değerlendirilebilirdi ki? Ve O’na hakaret niteliğindeki sandıkları denize atmanın dışındada bu hüküm nasıl başka tarafa yönlendirilebilir, gemi ne şekilde kurtarılabilirdi ki?

Sir Ambrose bu mantığı kabul etmemişti. Adamların sandıkları yağmaladığını iddia ediyordu. Gerçi Kapitan Quilter herhangi birinin –dolabında yeni doğmuş bir çocuğun cenin zarını saklayan birinin bile– bu tüyler ürpertici hazineyi ele geçirmeye çalışacağına ihtimal vermiyordu. Ancak sonunda yolcusunun iddialarını destekledi ve doksan dokuz kutunun ambarda kalması yönünde emir verdi. Eğer iskele tarafına taşınırlarsa –ama *çabucak, çabucak*– safra vazifesi görebilirlerdi.

O yüzden, sonraki yarım saat boyunca, zararlı su ambarın zemininden giderek yayılmaya devam eder ve

köşelerde neredeyse yarım metrelik derinliğe ulaşırken, tayfalardan oluşan bir ekip sandıkları hâlâ kuru olan tarafa taşıdı. Korkutucu muhteviyatları yeniden içlerine konduktan sonra –denizcilerin en cesur olanının bile ürkmesine sebep olan, dehşet verici bir görevdi bu– birer birer mühürlendiler ve iskele tarafına taşındılar, ot minderlerin üstüne dizildiler, sıkı sıkı birbirlerine bağlandılar ve etraftaki tahta parçalarıyla ve güverteye saçılmış diğer eşyalarla araları dolduruldu. Tayfalardan oluşan bir başka ekip ise güvertelere delikler açmalıydı, böylece ellerinde yelken bezinden kovalarla hazır bekleyen üçüncü bir ekip suyu boşaltma işine başlayabilecekti. Fakat Quilter, tayfanın diğer yarısıyla birlikte baş kasarasına çıkan merdiveni tırmandıktan az sonra bütün bunların nafiye olduğunun farkına vardı; zira *Bellerophon* eskisi gibi fena halde yana yatık duruyordu hâlâ. Yüküyle ve diğer her şeyiyle birlikte batması artık an meselesiydi, en çok birkaç dakikası vardı.

Yağmur nihayet durmuştu ama poyraz hâlâ sert esiyordu. Hörgüçlü dalgalar beyaz köpüklerden oluşan tırpanlarıyla hızla gemiye doğru geliyordu. Pinchbeck ve bir avuç adam başkasarasında toplanmış, sancak baş omuzluktaki bir sızıntıyı durdurmaya çalışıyordu. Adamlardan ikisi, yelken beziyle sarmalanmış bir sepeti uzun bir sırık kullanarak deliğin yakınından suya daldırıyor, onu yarığa yeterince yaklaştırdıklarında sepetin içindeki halat iplerinin boşluğa doğru çekilerek sızıntıyı kapatacağını umuyorlardı. Pinchbeck, geminin altından bir yelken geçirmeye çalışmış ama başaramamıştı. Şimdi yelken suda sancak kış omuzluktan gidecek uzaklaşıyor, dokungaçlarını kabartıp yeraltındaki inine dönmeye hazırlanan dev bir mürekkep balığına benziyordu. Üç adam yeni bir yelken almak için yelken dolabına gönderilmişti ama Quilter bütün bunların ne kadar beyhude çabalar olduğunu görebiliyordu. Az

ötede, rüzgâr altı yönünde, alçalan denizin ortaya çıkardığı Margate Hook denen muazzam sığılığı seçebiliyordu. Artık hiç ümit kalmadığını fark etti. Adamlar geri dönene kadar gemi resife çarpıp parçalanacaktı.

“Su yeterince derin değil, Kaptan” diye bağırdı lostromo uluyan rüzgârda sesini duyurabilmek için, sepet onuncu kez suyun içine daldırılırken. “Sular alçaldı! Dört kulaç ya var ya yok! Karaya oturduk! Yelkeni altından geçiremedim! Fazla rüzgâr var!” Durup soğuktan elleri kızarıp kaskatı kesilmiş olan adamlarının sepeti yukarı çektiği yeri gösterdi. “Sepet de olmuyor!”

“Denemeye devam et!”

Sepet boğuk bir şıptırtı eşliğinde gözden kaybolurken, Quilter nefesini tuttu. *Bellerophon* daha da yana yatmıştı şimdi; tepesi çarpılmış olan pruva direği neredeyse suya değmek üzereydi. Kaygan başkasarasının dağ yamacı gibi eğiminde bir yere tutunmadan ayakta durmak imkânsızdı artık. Sancak tarafında küpeştenin üzerinden ilk dalgalar güverteyi kaplamaya başlamıştı bile. İskele tarafında, tehlike arz edecek kadar yakında, sahil sallanıyor, gemiyi çağırıyordu. Quilter martıların bağrıışlarını duyabiliyordu, burnuna ise otlak arazi kokusu geliyor gibiydi. O halde ölüm onları burada mı alacaktı, sahilden anca tek tüfek atışı mesafede? Tam da ağaçlar görüş menzilindeyken, sakın sakın geviş getiren koyun sürüleri karşıda görünürken? Birkaç saniye sonra sepet, bir küfür korosu eşliğinde, faydasızca yüzeye fırladı.

“Hiç umut yok, Kaptan!” Pinchbeck doğrulmuş, kanlı bir mendille alnını siliyordu. “Gemiyi terk edelim derim.”

Fakat Quilter arkasını dönmüş, sersemlemiş ve dalgın bir halde, doğuda kümelenip karanın içlerine doğru hızlı yolculuklarına başlamak üzere olan bulutları seyrediyordu. Parmakları ve yanakları donmuştu,

ayakları yarıya kadar su içindeydi. Margate Hook daha da yakındı şimdi; çok eski ahşap deniz fenerinin ışığı soluk soluk göz kırpıyordu. En fazla bir dakika içinde, dalgalar onları resife vuracaktı.

“Gemiye terk edelim derim!” diye tekrarladı Pinchbeck, Quilter cevap vermeyince başkasarasındaki adamlara dönerek. “Tahliye sandallarını hazırlayın!”

“Vakit yok” diye mırıldandı Quilter kendi kendine, iki adam kış tarafında hamaklarında asılı duran sandallara yönelirken. Ancak henüz beş altı adım atmışlardı ki, geminin orta kısmından biri haykırdı.

“Kaptan!” Denizcilerden biri, bir gözcü, tek eliyle pruva direğine tutunmuş, diğeriyle geminin gerisinde bir yeri işaret ediyordu. “Bakın! Bir gemi! Orada!”

Quilter gözlerini kısarak rüzgâra doğru baktı. Gemi sancak kış omuzlukta belirmişti; cıvadrası ve pruva direği yoktu; diğer direkleri ise ya çıplak ya da tek tük yelken bezi parçalarıyla kaplıydı. Suda çaresizce sürükleniyordu. Gövdesi suya epey gömülmüştü, serenlerinden biri değirmen kanadı gibi dönüp duruyordu. Quilter gözlerini iyice kıstığında, kış güvertesinde birkaç adamı seçebildi. Bir başka grup ise geminin orta kısmında telaşla bir tahliye sandalını denize indirmeye çalışıyordu. Bu mesafeden bile pruvada yazılı ismi okuyabiliyordu Quilter: *Star of Lübeck*. Bir an sonra, kış güvertesindeki adamların üzerinde siyah kıyafetler olduğunu seçti gözü. Sis içinde birer gölge gibi görünüyorlardı.

Ancak sonra gözden kayboldular; çünkü tam o anda *Bellerophon*, Margate Hook’un suyun altındaki ucuna çarptı ve parçalanmaya başladı. Omurgasının yarısı kadar bir mesafe boyunca resife sürtünerek kaydı. Keresteler çığlık atıyor, direkler devriliyordu. Sonra sarsılarak durdu; pruvası ve cıvadrası aşağıyı, su yüzeyinin üzerindeki çakılları gösteriyordu. Ardın-

dan da azap verici bir yavaşlıkta sancak tarafına yatmaya başladı; cıvadra kırıldı; döşeme tahtaları eğilip çatırdarken, üzerindeki ağaç çiviler şişe mantarı gibi yerlerinden fırlarken, gövde çatlamaya başladı. Birkaç saniye sonra azgın sular parçalanmakta olan güverteye doldu ve Kaptan Quilter ile mürettebatı denizin kurşunı dişlerine doğru savruldu.

On Birinci Bölüm

Seething Yolu'na döndüğümde, St Olave'ın üzerine Deniz Kuvvetleri Dairesi'nin muazzam gölgesi vurmuştu. Bina gün ışığında daha da büyük görünüyordu, çıkmalarıyla ve katranlanmış keresteleriyle Londra'nın ortasında karaya oturmuş devasa bir fırkateyne benziyordu. Bu izlenim, kapıcı kulübesinin yanından geçip de az önce takozları çıkarılmış ağır meşe kapıdan içeri adım attığımda daha da güçlendi. Düzinelerce memur ve haberci çocuk, fırtınaya hazırlanan deniz erleri gibi tahta zeminde koşturuyordu ve geniş bir ofisin açık duran kapısından içeri baktığımda iki ya da üç kaptanın, köşeleri çapa şeklinde kâğıt ağırlıklarıyla masaya sabitlenmiş bir haritanın üzerine eğilmiş, fikir teatisinde bulunduğunu gördüm. Tropik güneşten kızarmış olan yakışıklı yüzleri, ben dükkânımda dururken başka adamların dünyanın uzak köşelerine yelken açtığını, yeni kıtaları gezdiğini ve gizemli nehirlerde seyrettiğini hatırlattı bana. Kendimi fena halde eğreti hissettim.

Dükkânım talan edileli iki gün olmuştu. Önceki akşama doğru Nonsuch Kitapları normal hale döndürülebilmişti, en azından aşağı yukarı. Kıрма çubuğu, delgi ve kitap dikme makinesiyle tamir edilemeyecek kadar büyük bir felaket görmemiştim hiç. Saatler boyunca dükkânda harıl harıl, aralıksız çalışma sesleri yankılandı. Bir doğramacı yeşil kapıyı tamir etti, bir çilingir ise kilidi çıkarıp yerine daha sağlam bir tane taktı. Doğramacı ayrıca ölçü alıp beş tane yeni ceviz raf astı – ki hepsini çabucak kitaplarla doldurdum. Monk ve ben geriye kalan kitapları yerden toplamış ve en çok hasar görenleri onarmaya başlamıştık. Tah-

minime göre bir ya da en fazla iki gün içinde yeniden dükkânı açmaya hazır olacaktık.

Bu sabah dükkânı Monk'ın gözetimine bırakıp Seething Yolu'na dönerken, amacım gizlice St. Olave kilise bahçesine girmek değil, Deniz Kuvvetleri Dairesi'nde biraz tahkikat yapmaktı. Sir Ambrose'un Guyana İmparatorluğu'na seyahatini soruşturmak için en uygun yerlerden biri orası gibi görünüyordu. Sir Ambrose hakkında daha çok şey öğrenirsem, esrarlı hasımlarım hakkında –hatta belki Henry Monboddo hakkında da– daha çok şey bileceğime karar vermiştim. *Philip Sidney*'in seyir defterinin ya da belki pusula kartlarının veya başka yadigârların bulunabileceğini umuyordum. Ayrıca Lordlar Kamarası Başkanı'nın Raleigh'nin 1617-18 tarihlerindeki felaketle sonuçlanan seferi üzerine raporunun bir kopyasını ele geçirmenin mümkün olacağını da umuyordum.

Fakat Deniz Kuvvetleri Dairesi'nde geçirdiğim iki saatin ardından, bildiklerime yeni bir şey ekleyememiş-tim. Ben bir bankta bekletilirken, St. Olave'nin çanları önce dokuzu, sonra da onu çaldı. Kaptanlar sırmalı kollarının altında rulo yapılmış haritalarla gelip gidiyorlardı. Memurlar döşeme tahtalarını gacırdatarak yürüyor ya da masalarının üzerine eğilmiş, ellerinde hızla oynayan tüy kalemleriyle, çalışıyorlardı. Ancak saat on bir olduğunda çağırıldım ama bu sefer de bir küçücük odadan diğerine nafile dolaşmaya başladım. Memurlardan biri bile Sir Ambrose Plessington adında bir kaptan duymamıştı; onun gemisine ait seyir defterinin ya da Lordlar Kamarası Başkanı'nın hazırladığı raporun nerede bulunabileceğini de bilmiyorlardı. Bu adamcıklardan biri dairenin Mincing Yolu'ndaki eski binasına bakmamı tavsiye etti, bir diğeri ise Yüksek Mahkeme kayıtlarının bir kısmının tutulduğunu iddia ettiği Kule'ye bakma fikrini ortaya attı. Bir üçüncüsü

ise Deniz Kuvvetleri Dairesi'nde işlerin karmakarışık olduğunu, Cromwell'in eski vekillerinin atıldığını, Kral tarafından yeni tayin edilenlerin kırk yıllık kayıtları bulmak şöyle dursun, henüz kaybolmadan kendi masalarını bulmakta dahi zorlandıklarını açıkladı.

Deniz Kuvvetleri Dairesi'nden çıktığımda vakit öğlen olmuştu. Sir Ambrose hakkındaki araştırmama başka bir yerde devam etmem gerektiğine kanaat getirmiştım artık. Kalabalığın içinden Kule Rıhtımı'na ilerledim. Rıhtımda düzinelerce mavna ve römorkör, iskelelerin yanına sabırlı çiftlik hayvanları gibi toplanmıştı. On dakika boyunca rıhtımda bir aşağı bir yukarı yürüdüm, koca koca fıçılar taşıyan liman işçilerine çarpıp fısıltıyla sövdüm ve en sonunda boş bir sandal bulup güçlükle bindim.

Su kabarırken Wapping'e varmamız neredeyse otuz dakika sürdü. Köy, Kule Rıhtımı'ndan nehir aşağı yarım millik mesafedeydi ve Aşağı Havuzlar'ın kıyısında yükselen hepi topu bir ya da iki sıra direkli evden oluşuyordu. Küçük kulemdaki odamdan bazen oranın kereste bahçesini ve kilisenin kulesini görebiliyordum ama daha önce oraya hiç ayak basmamıştım. Ne var ki bu sabah, yetmiş yıllık ömrünün büyük bir kısmı boyunca Wapping'de yaşamış olan Henry Biddulph adında ihtiyar bir adamı bulmayı umuyordum. 1642'ye kadar Deniz Kuvvetleri'nde Muamelat Kâtibi olarak görev yapmıştı. O yıl filodaki gemiler Cromwell'in tarafına geçince, Kral Charles'a sadık olan Biddulph işini kaybetmişti. O zamandan beri kendini VIII. Henry devrinden bugüne Deniz Kuvvetleri'nin tarihini yazarak meşgul etmişti – ki on sekiz yıl ve üç cilt sonrasında hâlâ 1588'in İspanyol Donanması'na erişememiş olan, devasa bir eserdı bu. Ayrıca pek fazla nüshası da satılmamıştı ama yine de ben vazifemi yerine getirerek üç cildi de bulunduruyordum, zira Biddulph o uzun

zaman zarfında en iyi müşterilerimden biri haline gelmişti. Nonsuch House'u her ay birkaç kez ziyaret ederdi, onun için düzinelerce kitabı araştırıp bulmuştum. Tahminime göre, ben kitaplar hakkında ne kadar çok şey biliyorsam o da gemiler hakkında o kadar çok şey biliyordu ve bana minnetini göstermek için biraz bilgi verebilir diye umuyordum.

Görünüşe bakılırsa "Kaptan" Biddulph (komşuları onu böyle tanıyordu) Wapping'de ünlü bir adamdı, ancak köyün tek tavernasından beni gönderdikleri yer hayli mütevazıydı: çatısı sarkmış ve bahçesini yabani ot bürümüş, küçücük bir ahşap kulübe. Ön cephedeki iki pencere nehre, arkadaki iki pencere ise çekiçlerle testerelerden feci bir gürültünün yükseldiği kereste bahçesine bakıyordu. Fakat sesler Biddulph'u rahatsız etmiyordu, alıç bastonumla kapısını tıklattığımda dördüncü cilt üzerine çalışıyordu çünkü. Beni anında tanıdı ve hemen içeri davet edildim.

Biddulph'u oldum olası severdim. Neşeli mavi gözleri ve kulaklarının üstünde bir baykuşun kulak tüyleri gibi dimdik duran keşiş misali beyaz püskülleriyle, dinç görünümlü bir ihtiyardı. Dağınık çalışma odasını incelerken, zevklerimizin uyuştuğunu görerek memnun oldum. Parasının tamamı ya kitaplara ya da onları tutacak raflara harcanmış gibi görünüyordu. Öyle ki maroken ciltleriyle kitapların çoğu, üzerinde aşınmış pantolon ve eski püskü bir deri yelek bulunan sahibinden daha iyi kuşanmış durumdaydı. Onu sadece kendi çevremde, Nonsuch House'da görmüştüm; şimdi farklı bir yerde, duvarında sararmış gemi oymalarıyla kendi küçük yuvasında görmek tuhaftı. Erkek bir sarmanın pencereden içeri girip kucağına kuruluşunu izlerken, biraz üzüntüyle en sadık müşterilerimi bile ne kadar az tanıdığımı düşündüm.

Biddulph bize ızgara yılanbalığından oluşan ye-meğimizi servis ettikten sonra, onun çalışma odasına

çekildik. Orada beni “rombulyon” ya da kısaca “rom” adında yeni bir içeceği denemeye teşvik etti. Gırtlığı kavurup beyni puslandıran, cehennemî bir sıvıydı bu.

“Brendinin iki katı sertlikte” dedi kıkır kıkır gülererek; benim yüzümü buruşturduğumu fark edince. “Batı Hint Adaları’ndaki denizciler ona ‘Şeytan Öldüren’ diyor. Şeker kamışından damıtılıyor. Tanıdığım bir kaptan arada bir bana bir varil kaçırıyor Jamaika’ dan. Gemisi Gümrük Rıhtımı’na yanaşmadan önce Wapping’e bırakıyor varili.” Tekrar kıkırdadı ama sonra mavi bakışları ciddi ve sorgular bir hal aldı. “Ama siz Wapping’e rom içmeye gelmediniz, Mr Inchbold.”

“Hayır tabii” diye mırıldandım, sert içkinin göğsümden koparıp attığı nefesimi toparlamaya çalışarak. “Hayır, Mr Biddulph, bir gemi hakkında soru sormaya geldim.”

“Bir gemi mi?” Şaşırmış görünüyordu. “Bakın siz şu işe. Peki hangi gemi bu acaba?”

İlk başta ne *Philip Sidney* tanıdık geldi Mr Biddulph’a, ne de kaptanı. Fakat ben geminin Raleigh’ nin son seferine katılmış olduğuna niye inandığımı açıklayınca, yukarıdaki erik ağacı kerestelere gözlerini kısarak bakıp usulca “Plessington, Plessington” diye mırıldanmaya başladı, sanki bu isim bir tılsımın etkisi altına girmiş gibi. Az sonra ellerini birdenbire çırpıp sarmanı yerinden sıçrattı.

“Evet, evet, evet – şimdi hatırladım. Elbette, elbette. Kaptan Plessington! Nasıl da unuttum!” Bir kalıp çiğneme tütünü atmıştı ağzına; biraz durup ayaklarının arasındaki bir kaba meyve suyu koydu. “Mesele şu ki bugünlerde başka bir asırda yaşıyorum” dedi; küçücük çalışma masasını işaret ederek. Masanın üzerindeki kitap yığınının içinde Fazeby’nin *Yenilmez Armada’nın Yıkımının Gerçek Hikâyesi* gözüme çarptı. Demek 1588’deki o sonuç belirleyici olaylara gelinmişti niha-

yet. “Vaktimin o kadar büyük kısmını Kraliçe Bess’in saltanatı devrinde geçiriyorum ki, bazen yorgun ve ihtiyar beynim bulanıyor. Fakat Kaptan Plessington – evet, evet, onun gemisini hatırlıyorum.” Başını hızla yukarı aşağı sallıyordu. “Hatırlıyorum hakikaten, Mr Inchbold. Hem de gayet iyi.” Ancak birdenbire başını sallamayı kesti ve neşeli mavi gözleri bir kez daha kısıldı. “Gemi hakkında ne öğrenmek istiyorsunuz?”

“Bana ne anlatabilirseniz” dedim omuz silkerek. “Sanırım Plessington 1616’da onu inşa etmek için bir imtiyaz beratı almıştı. Onun katıldığı seferi merak ediyorum, hatta hakikaten o sefere katılıp katılmadığını da.”

“Ah, hakikaten katıldı, Mr Inchbold.” Biddulph bir taraftan dizlerinin üzerine yayılmış olan kediye okşarken, bir taraftan da yeniden baş sallamaya başlamıştı. “Üstelik talihiniz yerinde, zira size o imtiyaz beratı hakkında bir şeyler anlatabilirim. Ayrıca isterseniz, başka şeyler hakkında da. O sıralar Deniz Kuvvetleri Dairesi’nde idim, Muamelat Kâtibi’nin muaviniydim, o yüzden de *Philip Sidney* ile ilgili bütün mukaveleleri ve faturaları gördüm.” Bir beyaz kaşını kaldırarak baktı bana. “Ve o mukavelelerle senetler, tuhaf bir hikâye anlatıyorlardı, Mr Inchbold.”

Bir an için sanki kereste bahçesinden gelen ağaçkakan misali çekiç sesleri kayboldu ve evin dayanaklarına hafifçe vuran dalgaları duydum. Fincanımı elimde sabit tutmakta zorlanırken, heyecansız bir sesle konuşmaya çalıştım. “Peki ne gibi bir tuhaf hikâye bu?”

“Doğrusu bütün sefer baştan sona tuhaf bir seferdi, Mr Inchbold. Eminim siz de bunun farkındasınızdır. Fakat lütfen ağırdan almama gücenmeyin...” Tekrar kereste kirişlere bakıyor ve şişkin yanağının içindeki tütünü yavaş yavaş çiğniyordu. “İhtiyarların her şeyi adım adım yapması gerekiyor. Yaşlı bir beynin bir şeyi, başka bir şeyle karıştırması çok kolay.”

“Tabii, Mr Biddulph.” Nabzımı boğazımda hissedebiliyordum artık, yavaş yavaş, şiddetle atıyordu. Koltukta arkama yaslandım ve rombulyondan gırtlak kavuran bir yudum daha aldım.

Ancak Biddulph’un yaşlı beyni her zamanki gibi iyi işliyordu ve detayların ortalığa dökülmesi uzun sürmedi. “İmtiyaz beratı, hatırladığım kadarıyla 1616 yılında verildi” diye açıkladı, gözlerini çatlak kirişlerden ayırmaksızın kısa bir süre düşündükten sonra. “Tam Raleigh Kule’den salıverildikten sonra. Geminin inşasına da çok geçmeden başlandı. Woolwich’teki tersanede yapıldı, yani en iyi savaş gemilerimizin yapıldığı yerde. VIII. Henry için *Harry Grace à Dieu* orada yapılmıştı. Toprağı bol olsun, müteveffa Kral Charles için yapılan *Royal Sovereign* de” diye ekledi kısa bir duraklamadan sonra.

“Peki ya *Philip Sidney*?” diye atıldım hemen; tekrar aramızda bol bol dalıp gitmeli bir sessizliğin oluşmakta olduğundan korkarak.

“Ah, evet, *Philip Sidney*. Usta gemi inşaatçısı Phineas Pett tarafından yapılmıştı. Pett’in kabiliyetindeki bir adam için bile epey zorlu bir işti bu. Güvertelerinde yüzün üzerinde top bulunan, altı yüz tonluk bir dev. Yine Woolwich’te yapılan *Destiny*’den bile büyüktü. Omurgayı oluşturan kerestelerin atlarla çekilip yerine koyulmasının, yağlanmış kızakların üstünden yükselmiş sulara indirilmesinin üzerinden sekiz ay geçmişti. O akşam ben de tersanedeydim. Açılışı Prens Charles bizzat yaptı, bir kadeh şarapla. O sırada çocuk denecek yaşı anca geçmişti. ‘*Tanrı onu ve onunla denizlere açılacak olanları korusun...*’ Şaka gibi, değil mi” diye mırıldandı kasvetle, “olanları bir düşününce. Onun denize inecek hale gelmiş olmasına bile çok şaşırdığımı hatırlıyorum”.

“Ebadi sebebiyle mi?”

“Sadece ondan değil. Hiçbirimiz, Deniz Kuvvetleri Dairesi’nde çalışan hiç kimse, onun tamamlanacağını beklemiyordu. Raleigh seferi ta en başından bir çılgınlık gibi görünmüştü. Sir Walter palavracının tekiydi, herkes bunu biliyordu. Önce Virginia bataklıklarında koloniler kurma meselesi gelmişti. Sonra Kule’de on üç yıl geçirmiş, Guyana ormanlarının ortasında bir maden bulma yolunda çılgınca planlar yapmıştı. Safi delilik, bana sorarsanız. Nihayetinde, *Lion’s Whelp*’in getirdiği beyaz mineral Goldsmith’s Hall’da Darphane Yöneticisi tarafından test edildikten sonra –”

“Affedersiniz” diye kestim sözünü. “*Lion’s Whelp* mi...?” Aşına gelmişti bu isim.

Masasının üzerinde, duvara asılmış olan oyma gemilerden birine doğru işaret etti başıyla. “Raleigh’nin ilk Guyana seyahatindeki gemisi.”

“Ah... evet.” Raleigh’nin *Büyük, Zengin ve Güzel Guyana İmparatorluğu’nun Keşfi* kitabını hatırlıyordum. Bu ince cildi, raflarımda bulundurmamın yanı sıra, Alethea’nın Pontifex Hall’daki eksik kitaplar listesinde de görmüştüm. *Dünya Labirenti* ile birlikte, o da kayıplar arasındaydı. “Elbette.”

“Dediğim gibi, 1595’te Guyana’dan getirilen beyaz mineral bir ton cevherde yirmi ons gibi az bir altın oranı çıktı. Gülünç bir miktardı bu, bırakın millerce ötede bir ormanın orta yerini, İngiltere’de bile kazı yapmaya değmeyecek bir miktar. Üstelik bir de Orinoco sularının güvenilir bir haritasının çıkarılmamış olduğu haki-kati vardı. Sevilla’daki Seyir ve Kartografi Okulu’ndan en iyi mühendislerin Guyana ormanlarını onyıllardır arşınıyor olmasına rağmen İspanyollar bile yapamamıştı bu işi. Altın madenlerine gelince, İspanyolların elinde sadece birkaç işkence görmüş vahşinin söyledikleri vardı ve herkes bilir ki bir kurban işkencecisine o ne duymayı hayal ediyorsa onu söyler.” Tekrar tükürük

hokkasını kullanmak için ara verdi. “Ancak en kötüsü, İspanyol Büyükelçisiydi.”

“Gondomar” diye mırıldandım.

“Kesinlikle. Herkes Kral James’in onun tesiri altında olduğunu biliyordu. Gondomar ona Buckingham’ın –elbette o sırlarda sadece Sir George idi kendisi– hükmettiğinden bile daha fazla hükmediyordu. Ve Gondomar’ın Raleigh’nin imtiyaz beratından son derece rahatsız olduğu söyleniyordu. Zira Raleigh’yi de tıpkı Drake gibi hükümet destekli bir korsandan öte bir şey olarak görmüyordu. Çok geçmeden Villiers’in de bu teşebbüs konusunda çok hevesli olmadığı söylentileri dolaşmaya başladı ortalıkta. O yüzden sekiz ay boyunca Pett’in marangozlarının aletlerini bırakıp gitmesini ya da bir sabah kalkıp *Sidney*’i omurga blokları üzerinde yanıp kömür olmuş halde bulmayı bekliyorduk.”

Pencereden içeri bir rüzgâr girip, yükselmekte olan pis suyun kötü kokusunu getirdi. Bir ringa martısının açık pencerenin arkasından süzülerek geçişini, sonra da akıntıya karşı ağır ağır giden bir römorkörün bir o yana bir bu yana sallanan direğini seyrettim. Biddulph sessizliğe gömülmüştü ve kereste bahçesindeki çekiç sesleri her zamankinden de yüksek geliyordu şimdi.

“Fakat bunların ikisi de gerçekleşmedi” diye teşvik ettim onu. “Gemi denize çıktı.”

“Evet, çıktı.” Biddulph tütünü ağzının öbür yanına aktarıp omuz silkti. “İhtiras hem korkuya hem de akliselime galebe çaldı, genellikle olduğu gibi. Gemiye donatmak ve mürettebatını finanse etmek için gereken para, Londra Borsası’ndaki yatırımcılardan toplanmıştı; o yüzden de korku ve akliselim Londra’nın yarısının iflasına sebebiyet verecekti. Bundan ötürü, 1617 senesinin haziran ayında *Sidney* Plymouth’taki filoya katılmak üzere Londra limanından hareket etti. Onu da

seyrettim. Demir alışını ve Thames'de Woolwich'ten aşağı süzülüşünü izledim. Aynalıgına yaldızlı olarak boyanmış olan ismi bugün bile gözlerimin önünde" dedi dalıp giderek. Sonra da ekledi: "Bir gemi için tuhaf bir isim, değil mi? Bir şairin ismi."

"Evet" diye cevap verdim. "Hakikaten tuhaf." Gemiyle birkaç gün önce tozunu aldığım Hermetik felsefe kitaplarından birinin, Giordano Bruno'nun eski Mısır dinini öven ezoterik eseri *Spaccio de la bestia trionfante*'sinin* arasında bir ilişki olabileceği daha önce aklıma gelmişti. Bruno, incelemesini sadece bir şair ve saray mensubu değil, aynı zamanda Aşağı Ülkeler'de** İspanyollara karşı savaşıırken ölmüş bir asker olan Sir Philip Sidney'e adamıştı.

"Dediğim gibi, onun ilk yolculuğunda süzülerek uzaklaşmasını seyrettim" diye devam ediyordu Bidulph. "Öte yandan, bunun onu son görüşüm olduğunu da biliyordum. O gün bile *Sidney*'nin Londra'ya hiçbir zaman dönmeyeceğini biliyordum."

"Gondomar yüzünden mi?" Hikâyenin bu kısmını bildiğimi sanıyordum. Raleigh Plymouth'tan açıldıktan sonra, İspanyol savaş gemilerinden oluşan bir filonun La Coruña'dan yola çıktığı söyleniyordu. "İspanyolların filonun yolunu kesmeyi amaçladığına dair hikâyeler vardı."

"Hayır, hepsi o kadar değil." İçinden at kıllarının çıkmaya başlamış olduğu küçük koltuğunda kıpırdandı. "O sıralar geminin mukavele defterlerini görebilecek bir mevkideydim. Sadece *Sidney*'nin değil, diğer gemilerin de donatılması ve erzak ikmaliyle ilgili her şeyi okuyordum. O günlerde imza ve rapor için Deniz Kuvvetleri'ne gelen ve Deniz Kuvvetleri'nden dışarı giden her tür mukaveleyi ve mektubu hazırlamakla yü-

* Ahlak felsefesi üzerine dersleri içerir.

** Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'da. (Ed. n.)

kümlüydüm. Bu belgeler genellikle levazım ve kereste, ip ve halat takımı, yelken ve bu tür şeylerin alımıyla ilgiliydi. Bir gemi filosu, açlıktan kudurmuş bir hayvan sürüsü gibidir çünkü. Sulanıp tedarik edilmeleri, ardından ödüllü yarış atları gibi fırçalanıp tımar edilmeleri, sonra da şapkacıdaki ya da kadın terzisindeki bakımlı hanımefendiler gibi üzerlerine yelken bezi giydirilmesi gerekir. Ayrıca gemi inşaatçıları tarafından yapılmış planlara ve modellere de bakıyordum” diye tamamladı sözünü, “hizmetleri ile alakalı mukavelelerle birlikte”.

“Peki *Philip Sidney* ile alakalı mukavelelerden ne öğrendiniz?”

Yüzü ifadesizdi hâlâ. “Kaptanının Orinoco sularından yukarı seyahat etmek gibi bir niyeti olmadığını öğrendim. Nitekim, Mr Inchbold, Kaptan Plessington’ın gemisi filodaki diğerlerinden farklıydı.”

Yutkundugumu hissettim. Rombulyon ve çekiç sesleri başımda feci bir ağrıya sebep olmaya başlamıştı. “Ne açıdan farklı?”

“*Sidney*, bir birinci-sınıftı” diye açıkladı. “Yani yüz ya da daha çok sayıda top taşıyabilirdi. *Destiny*’de sadece otuz altı tane vardı mesela. Böyle ağır toplarla *Sidney*’nin de çoğu diğer birinci-sınıf gibi derin bir omurgaya ihtiyacı vardı elbette. Bizim savaş gemilerimiz bu yüzden Hollandalılarinkinden üstündü” diye ekledi alçak sesle, sanki döküntü kapısının arkasında bir Hollandalı casusun saklanıyor olabileceğinden korkmuşçasına. “Cromwell bu yüzden ’54’te Hollandalıları bu kadar kolay yenebilmişti. Onların savaş gemilerinin kendi sahil sularında seyredebilmek için sığ su çekimlerine ihtiyacı var; sığ su çekimlerine ihtiyaçları olduğu için de bizim taşıyabildiğimiz ağırlıkta toplar taşıyamıyorlar. Bundan dolayı, bizim çok daha fazla ateş gücümüz var. İki tane 32-librelikle, bizim birinci-sınıflardan biri onların filolarını saman çöpü gibi da-

ğıtabiliyor. Ancak İspanyollar ve fırkateynleri... eh, o bambaşka bir mesele” diye ekledi esefle.

“Fakat *Philip Sidney*” diye teşvik ettim yine: “onun omurgası derin miydi?”

“Ah, evet, derindi hakikaten. Hollandalıları katletmek için harika ama Guyana nehirlerinde keşfe çıkmak için kötü bir gemiydi. O kadar derin bir su çekimiyle Orinoco sularında seyretmesi mümkün değildi. İşte bu da yolculuğun bir başka tuhaf yanıydı zaten, Mr Ingham. Kendime Raleigh’nin filusunun neden Guyana’ya aralık ya da ocakta, yani nehirde seyrin en zor zamanında varacak olduğunu soruyordum. Orinoco’dan karanın içine doğru gitmek için, en fazla beş ya da altı fit su çeken bir gemiye ihtiyacınız var; üstelik bazı yerlerde o kadarını bile sadece su yükseldiğinde bulabiliyorsunuz; hatta nehir ağzının yakınlığında bile. Yağışlı mevsimde bile. O yüzden de ocak ayında...”

“Evet” dedim başımı sallayarak, “kuru mevsim”. Bu malumattan bir anlam çıkarmaya çalıştım. “Ancak ya toplar sadece korunma amaçlıysa? Ve ya *Philip Sidney*’nin nehir yukarı gitmesi zaten en baştan beri düşünülmüyorsa? Ya onun sadece sahilin açığında demirleyip beklemesi planlandıysa? Sir Ambrose, Orinoco’ya rahatlıkla bir şalupa ya da başka bir küçük tekneyle girmiş olabilir.”

“Doğru tabii.” Omuzlarını silkti ve durup, su fışkırtan bir Grönland balinası hızıyla tütün suyu tükürdü. “Ve hakikaten de gemisinde kış tarafına bağlı bir şalupa vardı. Fakat gemide olmayan başka şeyler vardı. Mesele şu ki, su fıçılarının ve salamura domuz etinin yanı sıra, diğer gemilerde her türden kazı ve tahlil aleti vardı. Kazmalar, pikler, el arabaları, cıva. Bunların faturaları ve mukaveleleri büromda dağ gibi bir yığın oluşturmuştu. Bunlara ilaveten askerler ve diğer mürettebatla alakalı mukaveleler de vardı – ayrıca şu da

söylenmeli ki, Londra ve Plymouth'un en iyi denizcileri bu göreve çılgınlık olarak baktığı için, mürettebatın büyük bölümü darağacı ya da genelev kokuyordu."

"Fakat *Philip Sidney*?"

Evet, işin en tuhaf yanı oydu. *Philip Sidney*'de, diye açıkladı Biddulph, tahlil aleti yoktu, madencilik ya da kazı aracı da – o tür şeylerin hiçbirisi. En azından Deniz Kuvvetleri Dairesi tarafından kayda geçirilmemişti böyle şeyler. Muamelat Kâtibi muavini tarafından mühürlenip damgalanmış mukavele yoktu bu konuda. Sadece askerler ve toplar... Hepsi de genç Biddulph'a büyük bir gizlilik içinde düzenlenmiş gibi gelmişti. Bir de başka birtakım gereçler, üzerinde tablolar ve desenler bulunan kâğıt desteleri vardı – ancak Biddulph bu tabloların ve desenlerin neye dair olduğunu tam olarak bilemiyordu. Böyle meselelerde hiç uzmanlığı olmadığını iddia ediyordu. Ancak *Philip Sidney*'nin inşasında ve teçhizinde her türden karmaşık çizimler ve matematik hesap tabloları vardı. O devrin tipik bir özelliği idi, söylediğine göre. Deniz Kuvvetleri Dairesi'nde bir yerde *Bu Günlerde Bu Ada'yı Savunmak ve Tanrı'nın Hakikati ile Din'in Düşmanı Olan Yabancılar'a Karşı Koymak İçin Gerekli Gizli İcatlar* adında bir kitap vardı. Söylediğine göre bu kitabın yazarı, John Napier adında bir İskoç'tu.

"Fakat o kitabı kendi raflarınızda bulamazsınız, Mr Inchbold, gerçi başka bir yerde de bulamazsınız ya. Gizli bir belge. Çok az nüsha basıldı."

"John Napier mi? Korkarım anlayamadım. Bir matematikçi değil miydi o?"

Öyleydi, diye kabul etti Biddulph. Çok yönlü bir adam olan Napier, ondalık noktasını kullanan ilk kişiydi, ayrıca 1614'te en büyük icadını gerçekleştirmişti: logaritmaları. O günlerde, diye açıkladı Biddulph, yepyeni dünyalar açılıyordu; hem de sadece Amerika'da ve

Güney Pasifik'te değil, matematik ve astronomide de. Galilei ve Kepler gibi kişiler, tıpkı Macellan ve Drake'in bir zamanlar okyanusu keşfettiği gibi, semaları keşfediyorlardı. Galilei, teleskobuyla Jüpiter'in aylarını ilk kez 1610'da gördü. 1612'de Kepler 1001 yıldız saymıştı, Tycho Brahe'den 200 tane daha fazla. Sadık bir Protestan olan Kepler, birkaç yıl önce Sir Walter Raleigh için bir top güvertesine güllerini en verimli şekilde yerleştirmenin bir metodunu hesaplamak için yıldız gözlemlemeye ara vermişti. Bu yeni bilim, diye açıkladı Biddulph, keşiflerle ve hem altın hem de din üzerine verilen savaşlarla çok yakından ilişkiliydi. Matematikçiler ve astronomlar kralların ve imparatorların hizmetindeydi. İskoçya'da yeni bir İspanyol Donanması'ndan, adanın Katolikler tarafından istila edilmesinden korkan Napier, "gizli icatları" için karmaşık tasarımlar yapmıştı. Bunlardan biri, Manş Denizi'nde düşman gemilerini yakmak için güneşin ısısını kullanacak olan dev bir aynaydı. Çok geçmeden Napier'in logaritmaları, Cambridge'de bir araştırmacı olan, *Seyirde Tespit ve Tahsis Edilen Kimi Hatalar*'ın yazarı Edward Wright tarafından seyirde kullanılmıştı.

"Savaş karmaşık bir sanat haline gelmişti" diye açıkladı Biddulph. "Gizemli sayılarla ve karışık geometrilerle yürütülen. Tıpkı seyir gibi. Francis Bacon daha iyi ve daha büyük ticaret gemileri tasarlıyordu - 1.100 tonluk, omurgaları 115 fit boyunda ve ana yelkenleri 75 fit genişliğinde gemiler. Ayrıca yelken katlarını okyanusta daha hızlı gidip gelmeyi mümkün kılacak şekilde düzenlemenin ve yerleştirmenin metodlarını arıyordu. *Sidney*'yi Bacon'ın tasarladığına dair rivayetler bile vardı, ki doğru bile olabilir. O günlerdeki çoğu kişi gibi, o da Villiers'in önünde yerlere kapanıyordu. Villiers bir gemi istediye, Bacon mutlaka yapmıştır. Villiers Strand'daki evini, York House'u beğenince ona

satmıştı. Villiers'in toplamaya başladığı bütün kitaplarla tabloları tutmayı teklif ettiği yer orasıydı."

"O halde ne diyorsunuz?" diye araya girmeyi başardım. "*Philip Sidney*'nin silah olarak ayrıca... bilmiyorum... Napier'in dev aynalarından birini taşıdığını mı?"

Biddulph'un beyninin belki de hakikaten sulanmakta olup olmadığını merak etmeye başlamıştım. Ama sonra Edward Wright'ın *Seyirde Belli Hatalar*'ının da Pontifex Hall'un kayıp kitaplar listesinde bulunduğunu, *Dünya Labirenti* ile birlikte kütüphaneden alınmış ciltlerden biri olduğunu hatırladım.

"Elbette hayır" diye cevap verdi sükûnetle. "Sadece *Philip Sidney*'nin Orinoco boyunca altın aramak haricinde işler için donatılmış gibi görüldüğünü açıklıyorum."

"Ki bu da demek ki?..."

"Ki bu da kendi başına hiçbir şey demek değil, belki de. Sizin de dediğiniz gibi, açık denizde birçok tehlike bekliyordu. Yanına mümkün olduğu kadar çok top alması aptallık sayılmazdı. Fakat *Sidney*'nin seyahatinin hakiki amacını anlamak için, o günlerde işlerin ne vaziyette olduğunu anlamamız lazım. Bununla hem Deniz Kuvvetleri Dairesi'ndeki hem de genel olarak ülkedeki vaziyeti kastediyorum."

"Hakiki amacı mı?"

Biddulph durakladı. Gözleri kapanmıştı, bir an onun uyuyakalmış olabileceğini düşündüm. Kapalı dar odada terlemeye, hırıltıyla solumaya başladığımı hissedebiliyordum. Tekrar soracaktım ama birdenbire gözleri açıldı ve koltuktan destek alıp zorlanarak ayağa kalktı. Dirseğindeki uykulu kedi, gözlerini kırıştırarak, şimdi pencere tarafına gelmiş olan solgun güneş ışığına baktı.

"Evet. Hakiki amacı. Ama bir yürüyüşe çıkalım mı, Mr Inchbold?" Kedinin kulaklarını kaşıyor ve ışık sütununun içinde gözlerini kısmış, aşağı, bana bakıyor-

du. “Yürürken size hepsini anlatırım. Bazen bir arazi tetkiki, yaşlı ve yorgun bir beyni dinçleştirir.”

* * *

Kulübeden çıktığımızda sular alçalmıştı ve Aşağı Havuz’daki trafiğin büyük bölümü şimdi nehir aşağı noktalara doğruydı. Kürekler şırdıyor ve suyu dövüyor, yelken bezleri esintide hışırdıyordu. Omuzlarımızı ısıtan güneşte, Shadwell istikametinde rıhtım boyu yürüdük. Bir kaz gibi dinç olan Biddulph’a yetişebilmek için alıç bastonumla epey gayret göstermem gerekti. Sadece suyun kenarından çuha çiçeği koparmak, tek tük ilgi çekici yeri işaret etmek ya da Smithfield Pazarı’ndan ellerindeki hasır sepetlerden dışarı uzanmış yemekleriyle eve dönmekte olan Wappingli hanımefendilere nezaket göstermek için duruyordu bazen. Limehouse Basamakları’na kadar yürüdük, neredeyse tam bir mil. Ancak güneşe karşı gözlerimizi kısmış, kulübeye dönerken devam etti hikâyesine.

Biddulph’un anlattığı şekliyle hikâye, zamanın tiyatrolarında pek popüler olan intikam oyunlarına, John Webster ya da Thomas Kyd’in yazdıklarına benziyordu. Saray entrikaları vardı, sürekli değişen ittifaklar, komplolar ve karşı komplolar, kan davaları, hem cinsel hem de finansal rüşvetler, hatta bir zehirleme hadisesi – bunların hepsi komplocu piskoposlar, dalkavuk saray mensupları, İspanyol casusları ve muhbirler, yozlaşmış yetkililer, suikastçiler ve şöhreti lekelenmiş, boşanmış bir kontes tarafından tüyler ürpertici bir hazla icra ediliyordu.

Evet, diye düşündüm kurumak üzere güneşin altına yayılmış olan tuzla kaplı balıkçı ağlarının yanından geçerken: tiyatro için nefis bir malzeme olurdu. Bir cep-hede Savaş Taraftarları vardı, başında da nefret edilen

İspanyollara karşı bir savaşa pek istekli, sadık bir Kalvinist olan Canterbury Başpiskoposu. Karşı cepheye ise aristokrat Howards'ın başını çektiği İspanya Taraftarları; zengin bir gizli-Katolik aile olan bu Taraf, kendi adamları olan, Somerset Kontu yapılmış Robert Carr adında, parlak yüzlü İskoç aracılığıyla Kral'a hükmediyordu. Somerset bir İspanyol casusuydu, Kral James ve büyükelçileri arasındaki tüm yazışmaları Gondomar'a ulaştırıyordu. Fakat 1615'te yeni gelini –ki bir Howard idi–, Kral'ın gözdesinin o zamanlar için bile kötü şöhreti dikkat çekici raddede olan bir kadınla evlenmesine karşı çıkan Sir Thomas Overbury'yi zehirlemekle suçlanınca gözden düşmüştü. Ansızın hem Gondomar'ın, hem de Howardların sarayda nüfuzu kalmamıştı.

Ve işte bu noktada sahneye yeni bir karakter adım attı. Yine parlak yüzlü genç bir adam olan Sir George Villiers, çabucak zampara yaşlı Kral'ın muhabbetini kazanıp, hapisteki Somerset'in yerini aldı. Villiers, Howardların ezeli düşmanı Başpiskopos Abbott tarafından teşvik edilip desteklenmişti. Başpiskopos, sayısız kumpasının yanı sıra, Villiers'i ayrıca Lord Yüksek Amiral olan Nottingham Kontu'nun –ki o da bir Howard'dı– yerine geçirmeyi planlıyordu. Bir zamanlar '88'in kahramanı olan Nottingham, o sıralarda seksenlerine gelmiş, sarsak bir ihtiyardı; hem vicdansız akrabalarının hem de Deniz Kuvvetleri Dairesi'ndeki yozlaşmış astlarının elinde oyuncaktı. Tabii bir de İspanya Kralı'ndan hâlâ yüklü bir maaş aldığı gerçeği vardı.

“Villiers'in Deniz Kuvvetleri Dairesi'ne gelmesiyle yeni bir rejim başlayacaktı” diye açıkladı Biddulph. “Artık gemilerimiz Howardların ve İspanya Taraftarları'nın araçları olmayacaktı. Artık Deniz Kuvvetleri Dairesi tepeden tırnağa çürümüş bir hırsız ve muhbir yuvası olmayacaktı. Bir kez daha, oranın bir amacı ola-

caktı. Yeni ve daha iyi gemiler inşa edilecekti ve Deniz Kuvvetleri tıpkı Kral Henry'nin zamanındaki gibi hareket etmeye başlayabilecekti.”

Ancak vaziyet acildi; çünkü bu noktada sahnede başka karakterler de görünmeye başlamıştı. Avrupa'nın dört bir yanından haberciler ve ulaklar. Hepsi de Lambeth Sarayı'na ellerinde şifrelenmiş evraklarla, kaçırılmış belgelerle geldi. Getirdikleri haberler Savaş Taraftarları için hiç hayırlı değildi. Almanya'da Protestan Birliği'ne karşı bir Katolik Cemiyeti kurulmakla kalmamıştı, Birlik'in kendisi de parçalanmaktaydı. Abbott-Pembroke hizbine, Hollandalılar ile İspanyollar arasındaki ateşkes, top ateşle bozulacakmış gibi görünmeye başlamıştı giderek; Aşağı Ülkeler'de, Sidney'nin otuz sene önce can verdiği aşınmış, eski muharebe meydanlarında yeni savaşlar –İngiltere'nin ne hazır ne de James ve İspanya Taraftarları'nın yönetiminde hevesli olduğu savaşlar– verilecekmiş gibi görünmeye başlamıştı. Ancak en kötüsü, Prag'dan gelen, kırmızı ve altın sarısı De Quester üniformalı bir ulağın getirdiği bir haberdidi. Bu habere göre bir Habsburg, Stiryalı Ferdinand, kuzeni ve kayınbiraderi İspanya Kralı'nın tasdikiyle kısa süre sonra Kutsal Roma İmparatoru seçilecekti. Ferdinand, İmparatorluk'ta münasip gördüğü her yerde Katolik sulh yargıçlığını yeniden kurmak için İspanya askerlerini kullanmakla kalmayacak, Rudolf II tarafından Bohemya Protestanlarına verilmiş olan Hâkimiyet Mektubu'nu da feshedecekti.

“O yüzden Abbott ve Pembroke gibi kişiler için, ve ayrıca Villiers için amaç netti. Protestanlık, daha önce hiç olmadığı kadar sallantıdaydı, Mr Inchbold, üstelik sadece Avrupa'da değil, İngiltere'de de. Kral James, onun hükümdarlığının Kilise'de hakiki bir reform getireceğine artık inanmayan Püritenlerin desteğini kaybetmişti. Ciddi bir bölünme tehlikesi, İngil-

tere Kilisesi'nin parçalanması ya da içten çökmesi –ve Roma'nın kaybedilmiş olanı yeniden ele geçirmek için bu kaos ânından faydalanması– tehlikesi vardı. Şimdi dönüp bakınca, inanıyorum ki 1611'deki Kitab-ı Mukaddes Resmi Baskısı'nın yayımlanmasındaki asıl amaç, İngiliz cemaatlerine Kilise üyeliğini dayatmaktı. Ama tabii ki bunun tam tersi bir etki yarattı; çünkü birdenbire İngiltere'deki her tavşan kürkçüsü ile her yün tarayıcı, Tanrı'nın kelamı üzerine vaaz verebileceğine kanaat getirmişti. Protestanlık mahalle mahalle, çeşitli mezheplere ve ayrılıkçı hareketlere bölünmeye başladı. O yüzden de 1617'de gereken şey, büyük bir başarı, bir zafer, İspanya'nın imparatorluğuna indirilecek cüretkâr bir darbeydi. Protestanları Roma ve Madrid ikiz gücüne karşı mücadelede birleştirecek bir şey.”

Onun yanında sendeleyerek yürüyor, bir kabarıp bir alçalan akımların ve karşı-akımların *Philip Sidney*'yi Thames'den aşağı, dünyanın bir ucundaki balta girmemiş ormanların ve bilinmeyen nehirlerin ortasındaki kaderine, İngiltere'nin rakip gruplarından ve didişen hiziplerinden binlerce mil uzağa götürmesini takip etmeye çalışıyordum. Ayağım bir şeye, paslanmış bir çapanın çatalına takıldı ve doğrularak başımı yukarı çevirdiğimde, uzakta, Shadwell'in sıra sıra bacalarının arkasında, nehrin bir ucundan öteki ucuna uzanan Londra Köprüsü'nü gördüm.

“Hazine filosu” diye fısıldadım bir saniye sonra, neredeyse kendi kendime.

“Kesinlikle” diye cevap verdi Biddulph. Durmuş, nehrin karşı tarafına, Rotherhithe'ye doğru bakıyordu. “Raleigh'nin gemileri gümüş aramaya gidiyordu, altın değil. O yüzden karaya kuru mevsimde varacaklardı. Tehlikeli Orinoco'dan muhtemelen zaten hiç var olmayan bir altın madenini aramak için ilerlemeye değil, Guayaquil'den Sevilla'ya gidecek olan yıllık gümüş

filosuna saldırmaya. Filonun tamamı muhtemelen on ya da on iki milyon pezo değerindeydi. Epey yüklü bir meblağ – Palatinlik ya da Hollanda ya da artık başka nerede ihtiyaç varsa orası için, bir kiralık askerler ordusunun ücretini ödemeye yetecek bir meblağ.”

Tekrar yürümeye başlamıştık, ama artık daha yavaş ilerliyorduk, şapkalarımızın önünü de güneşi kesmek için yüzümüze doğru indirmiştik. Şimdi bana anlatmaya başladığı her şeyi kavramaya çalışıyordum: Raleigh’nin filosu savaşın eşiğinde olan çaresiz Alman prensleri, Nassau Prensi Maurice, İspanya Amerikası’nda daha çok ticaret yapmayı uman İngiliz tüccarları ve hem İngiltere hem de Hollanda’daki Calvinistler tarafından finanse edilmişti – hepsi de İspanyollara karşı bir din savaşının, Kral Philip’in iki ya da üç yıl önce yüz binlerce Morisko’yu* İspanya’dan sürdüğü gibi Katoliklerin İngiltere’den, Aşağı Ülkeler’den ve İmparatorluk’tan sürülmesinin hayalini kuruyordu.

“Filonun ele geçmesi –ya da batması– ayrıca İmparatorluk’un, Katolik Dünya’nın her köşesine ulaşacağı bir dalgalanma yaratacaktı. 1592’de *Madre de Dios*’un ele geçirilmesinden bu yana hiçbir İspanyol filosuna dokunulamamıştı. Drake bile” –arkasını dönmüş, bastonuyla uzakları, nehrin öte tarafını, *Golden Hind*’in Deptford’daki tamir havuzunda durduğu yeri işaret ediyordu–, “Drake bile ’96’da onları ele geçirme teşebbüsünde başarısız olmuştu.

O halde böyle cesur bir plan vardı ortada. *Philip Sidney*’nin başını çektiği filo, Raleigh’nin beratına muazzam bir ihanette bulunarak Nombre de Dios’tan gelmekte olan yıllık konvoyu saldıracaktı. Savaş Taraftarları James’in Raleigh’nin beratında ölüm haliyle ilgili maddeyi uygulamayı reddedeceğine inanıyordu. Çün-

* Hristiyan olarak vaftiz edilmiş İspanyol Müslümanı. (Ed. n.)

kü bu hem sarayın hem de Deniz Kuvvetleri Dairesi'nin Villiers ve hizbinin kontrolüne geçmesi anlamına gelmiyordu sadece; hatta bunun sonucunda Gondomar'ın nüfuzunun azalacağı da değildi tek sebep. Maddenin uygulamaya koyulmaması için çok basit bir sebep vardı: Berattaki başka bir maddeye göre, açgözlü, yaşlı Kral, yani Avrupa'nın en büyük müsrifi, Raleigh gemilerinin ambarında ne getirirse beşte birini, dünyanın en zengin konvoylarından birinin taşıdığı hazinenin beşte birini, sırf kendi şahsi keyfi için kullanmak üzere alacaktı.

Ancak filo daha Plymouth'tan ayrılmadan işler ters gitmeye başladı. Biddulph felaketi tabiat şartlarına, talihsizliğe ya da kötü planlamaya değil, Whitehall Sarayı'nı ve Deniz Kuvvetleri Dairesi'ni bürümüş olan İspanyol casuslarına ve muhbirlerle bağlıyordu. Madrid'den kaçırılan belgelerden, Gondomar'ın muhbirlerinden birinin Deniz Kuvvetleri Dairesi'nde mühim mevkilerde bulunduğu biliniyordu. Bu muhbirin kod adının "El Cid" ya da "Lord" olmasından dolayı, Biddulph söz konusu kişinin yaşlı Nottingham'ın ta kendisi olduğundan şüpheleniyordu. O yüzden belki de gümüş filosu tehlikeden epey önceden haberdar edilmişti zaten. Belki Peru'dan, Guayaquil'deki limandan hiç yola çıkmamıştı. Ya da güneye yelken açmış, Hollandalıların son zamanlarda verdiği hasarlara rağmen rüzgârlı boğazları hâlâ İspanyolların kontrolünde bulunan Cape Horn'u dolaşmış olabilirdi. Her ne olmuş olursa olsun, Raleigh'nin filosu sonuçta, Nombre de Dios'un vaat edilmiş hazinelerine doğru değil, Orinoco'ya doğru yol aldı.

Yolculuğun bu bölümünde Biddulph her yerde İspanyol ajanları ve kumpasçıları görüyordu. Onun iddiasına göre, Raleigh'nin adamlarının San Tomás'a sözde kıskırtılmamış saldırısı, aslında seferi Kral James'in gözün-

den düşürmeye yönelik zekice bir plandı; Gondomar'ın kimisi Raleigh'nin gemilerinde, kimisiyse San Tomás'ta bulunan *ajan provakatör*'lerinin yürüttüğü iyi planlanmış bir komploymdu. Gondomar, Guyana'daki İspanyol yerleşimine yapılacak bir saldırıdan korkmak şöyle dursun, bu saldırıyı dört gözle bekliyor, hatta teşvik ediyordu. Raleigh'nin Guyana'da kazanacak pek az şeyi, kaybedecek ise çok şeyi vardı, en başta da kellesi. Daha da önemlisi, Villiers, Abbott ve bütün Savaş Taraftarları bu hadiseden dolayı itibar kaybedecek, Gondomar'ın müttetikleri olan Howardlar ise bir kez daha hem Deniz Kuvvetleri Dairesi'nin hem de İngiltere Kralı'nın kontrolünü eline geçirecekti.

"Fakat filo dağıldıktan sonra *Philip Sidney*'ye ne oldu?" diye sordum, bir kez daha Biddulph'un anlattıklarının –kumpaslar ve karşı-kumpaslarla dolu bu hikâyenin– ne kadarına inanmanın doğru olacağını merak ederek. "Kaptan Plessington, San Tomás'ı yağmalayan grupta değildi. En azından benim keşfedebildiğim kadarıyla."

"Kaptan Plessington'ın ne yaptığını hiçbir zaman keşfedebileceğinizi sanmıyorum zaten" diye cevap verdi Biddulph. "Bacon'ın soruşturması bile bütün detayları ortaya çıkaramadı. Bana sorarsanız, çıkarmak gibi bir niyeti de yoktu zaten" diye ekledi sıkıntılı bir edayla kıkırdayarak. "Elbette resmî hikâye, San Tomás'ın yağmalanmasının ardından filonun dağıldığı şeklinde. Raleigh'nin kaptanlarını Yeni İspanya'dan yola çıkıp Veracruz'a doğru giden Meksika hazine filosuna saldırıya ikna etmeye çalıştığı biliniyor. Fakat sonuçta gemilerin çoğu *Destiny* ile birlikte Newfoundland'e gitti ve orada kargo olarak balık aldıktan sonra İngiltere'ye döndü. Yatırımcıların yüzlerindeki ifadeyi düşünabiliyor musunuz?" Biddulph kulaklarının üstündeki beyaz saçlarını sallıyordu. "Peru gümüşü yerine Newfound-

land morinası! Ortada dinlerini koruyacak birkaç kutu salamura balıktan başka bir şey olmadığını öğrendiklerinde, Almanya'nın ve Hollanda'nın düklerinin ve prenslerinin kızgınlığını düşünün bir!"

Böylece Avrupa uçuruma doğru sürüklenirken trajedi fars ile iç içe geçti. Aylar geçip giderken Lambeth Sarayı'na ve Deniz Kuvvetleri Dairesi'ne haberci üzerine haberci gelmeye devam etti. Viyana Transilvanyalılar tarafından kuşatılmıştı; Transilvanya Polonyalılar tarafından istila edilmişti; Polonyalılara Türkler saldırmıştı – darbeleri karşı darbelerin takip ettiği, kötülüğün kötülük olarak geri döndüğü ölümcül bir çember. Avrupa kendi kuyruğunu yakalayan keskin dişli bir hayvana dönmüştü. Müzakereler geri çevriliyor, anlaşmalar onaylanmıyordu. Prag'da, bir Bohemya Tabakaları kongresine katılmaya gelmiş olan iki Katolik delege kalenin bir penceresinden aşağı atılmış ama bir tezek yığını tepesine düşerek kurtulmuştu. Onların kurtuluşu Avrupa'nın her yanındaki sofular tarafından Tanrı'nın gönderdiği bir işaret olarak kabul edilmişti. Başka ordular da kılıçlarını kuşanmaya başladı. Gökyüzünde üç kuyruklu yıldız göründü ve astrologlar bunu dünyanın sona ermekte olduğuna dair çürütülemez bir kanıt olarak kabul ettiler.

"Ki tamamen de yanlış sayılmazdı, değil mi?" diye saptamada bulundu Biddulph kasvetle. "Çünkü bunu dünyanın gördüğü en feci savaşla dolu bir otuz sene takip etti."

Bir süre nehrin kıyısında sessizce yürüdük. Hâlâ hepsini anlamaya, bu garip faaliyetlerin, esrarlı oyunları bu tuhaf, yarı-örtülü hadiselerin içinde tutarlı bir desen yakalamaya çalışıyordum – görebildiğim kadarıyla Alethea'nın bana Henry Monboddo ve *Dünya Labirenti* ile ilgili anlattıklarıyla pek bir alakası yoktu bunların.

Biddulph şimdi nefes nefese, nasıl da bir süre sonra bir habercinin Deniz Kuvvetleri Dairesi'ne yeni bir haber getirdiğini anlatıyordu. 1618 güzünün sonlarında gerçekleşmişti bu, kuyrukluyıldızların görünmesinden ve Raleigh'nin Westminster Sarayı Bahçesi'nde özel olarak onun için inşa edilmiş darağacına gitmesinden kısa süre sonra. Habere göre Meksika filosunun bir paçası olan İspanyol kalyonu *Sacra Familia*, İspanyollara ait Santiago de Cuba limanının yakınlarında tüm mürettebatıyla birlikte sulara gömülmüştü. Battığı bir gerçektir, ancak hadiseyi çevreleyen şartlar esrarengizdi. Deniz Kuvvetleri Dairesi'nde *Sacra Familia*'nın *Philip Sidney*'deki askerler tarafından saldırıya uğrayıp batırıldığı söylentisi geziniyordu kulaktan kulağa. Zira *Sidney* Londra'ya dönmemişti. Görünüşe göre, filodaki diğer birkaç gemi gibi İspanya'nın kontrolündeki Batı Hint Adaları'nı yağmalıyor, yani '96'da mağlup Drake'in yaptığını yapıyordu. Fakat detaylara ulaşmak neredeyse imkânsızdı, Deniz Kuvvetleri Dairesi'nde bile. Gerçekler ve masallar içinden çıkılmaz bir şekilde birbirine geçmişti.

Çok geçmeden *Philip Sidney*'nin Batı Hint Adaları'nda battığı haberi geldi. Onun hemen ardından da *Philip Sidney*'nin *Sacra Familia*'yı ele geçirdiği yolunda bir ikinci, sonra da *Sacra Familia*'nın sadece bir şiddetli fırtına sebebiyle batmış olduğu yolunda bir üçüncü haber. Ancak özellikle bir söylenti hayli uzun süre kariyerini sürdürdü – söylentiden, daha heybetli olan efsane diyarına geçiş yapmasını mümkün kılacak kadar uzun bir süre. Tower Hill ve Rotherhithe taverenlerinde ya da denizciler başka nerelerde toplanıyorsa oralarda senelerce dolaştı. Öteki söylentiler gibi, *Philip Sidney*'nin kalyonun peşine düştüğü ve sonra borda toplarını kullanarak, onun mürettebatıyla birlikte batışını seyrettiğini ileri sürüyordu. Ancak söylentiye göre bu, benzersiz bir kalyondur.

“Söylentiği biliyorum” dedi Biddulph, “çünkü kim bilir kaç kere duydum. *Sacra Familia*’daki belli yolcularla ilgili bu söylenti. Kaçak yolcular denebilir. Kazadan onun enkazının parçalarına tutunarak ya da sahile yüzerek kurtulmuş kişiler.”

“Kimdi onlar?” Şimdi büyük bir dikkatle dinliyordum. “İspanyol gemiciler mi?”

Başını iki yana salladı. “Hayır, İspanyol gemiciler değil. Gemicisi değil hatta.” Kendi kendine kıkırdadıkdan sonra çimin üstüne ağzından tütün sıvısı fışkırttı. Neredeyse Wapping’e varmıştık ve ilerimizde birkaç kayıkçı New Crane Basamakları’nda güneşleniyordu. “Sıçanlar. *Sacra Familia* batarken *Sidney* mürettebatının sahile yüzüşünü izlediği şey buydu işte. Yüzlerce sıçan. Su sıçan kaynıyordu, bazıları *Sidney*’ye çıkmayı bile başardı. Evet, biliyorum, hangi gemiyi sıçan bürümemiştir ki? Fakat anlamalısınız ki bunlar sıradan sıçan değildi. Denizcilerden hiçbiri bunlara benzer sıçan görmemişti. *Philip Sidney*’deki sıçanların iki katı boyundaydılar. Kısa bacakları ve kısa kuyrukları olan, grimsi-kızıl renkli, kocaman yaratıklar.” Bir an durdu, heyecanlı bir gülümsemeyle ağzı seğirdi. “Kısaca, Mr Inchbold, bu yaratıklar bambu sıçanından başka bir şey değildi.”

Böyle bir şeyi hiç duymamıştım. “Sıçan sıçandır sanıyordum.”

“Ama hiç öyle değil. Jonston *Dört Ayaklıların Doğal Tarihi* kitabında, pirinç sıçanı ve hasır sıçanı da dahil olmak üzere, altı ayrı tipini listeliyor. Ancak bu tür, yani bambu sıçanı, bambu filizleriyle beslenmesi bakımından benzersiz.”

“Bambu mu? Meksika’da bambu olduğunun farkında değildim.”

“Ben de” diye cevapladı. “Şimdiye kadar hiç görülmedi de zaten. Başka Batı Hint Adaları’nda da.”

“Sıçanlar Meksika’dan ya da diğer Batı Hint Adaları’ndan gelmedilerse nereden geldiler peki?”

Omuz silkti. “Bariz değil mi? *Sacra Familia*’ya bambunun olduğu bir yerden gelmiş olmalı. Bambu da Pasifik’teki adalar dışında nerede var ki? Mesela Baharat Adaları. Jonston bize bambu sıçanının özellikle Maluku Adaları’nda çok yaygın olduğunu söylüyor.”

“Yani *Sacra Familia* Maluku Adaları’nda mı bulunmuş?”

“Ya da Pasifik’teki başka bir adada. Evet. Orada ne yaptığı bir muammaydı çünkü Pasifik’e İspanyol seferleri o senelerde çok enderdi. Mendaña, Solomon Adaları’na arama amaçlı son yolculuğunu 1595’te yapmış, onun arkasından ise 1606’da Quirós ve Torres gitmişti. Fakat ondan sonra neredeyse hiçbir şey yok. Pasifik baştan başa İspanyolların en azılı düşmanının, Hollanda’nın hâkimiyetine giriyordu. Hollandalılar, Le Maire Strait’ten Güney Pasifik’e yeni bir geçiş bulmuşlardı. Artık deniz yollarının birçoğu, Hollandalı Doğu Hindistan Şirketi’nin gemileri tarafından kontrol ediliyordu.”

“O halde *Sacra Familia* başka bir rota bulmuş olmalı” dedim hevesle, Sir Ambrose’un Güney Pasifik’e yeni bir geçiş keşfetme görevini içeren imtiyaz beratının şartlarını hatırlayarak. “Orinoco’yu besleyen kaynakların üzerinden Pasifik’e çıkan bir rota.”

Biddulph bana şaşkın bir bakış attı. “Bu fikir hiç aklıma gelmemişti” diye cevap verdi başını iki yana sallayarak. “Söylentilerde de geçmemişti. Yine de teslim etmeliyim ki enteresan bir fikir. Ancak, ne keşfetmiş ya da oraya nasıl ulaşmış olursa olsun, *Sacra Familia* Pasifik’e yelken açmış, o kadarı kesin görünüyor. Ne var ki artık Meksika hazine filosunun bir parçası gibi gösteriliyormuş. Seyahatleri sır tutulmuş olmalı, çünkü *Sidney*’nin saldırısına uğradığında mürettebatı bütün

haritaları ve portolanları, geminin kayıtlarını, kaptanın seyir defterini – görevini açık edebilecek her şeyi denize atmış. Her şeyden kurtulmuşlar, yani kokudan başka.”

Hikâyenin son ve belki de en tuhaf kısmıydı bu. Çünkü *Sacra Familia*’nın, uzaktan bile alınabilen, dikkat çekici bir kokusu vardı. Denizdeki bir geminin alışıldık kokusu değildi bu – çürümekte olan erzağın, sintine suyunun, nemli tahta ve barutun ya da fırtınaların ters çevirdiği lazımlıkların pis kokusu değildi. Aksine, suyun üzerinden *Philip Sidney*’ye kadar gelen güzel bir kokuydu, gemicilere tütsü ya da parfümü hatırlatan bir koku. Yanan enkaz suyun altında kaybolduktan sonra saatlerce suyun üzerinde asılı kalmıştı sanki. Söylentiler, bu büyüleyici kokunun kargodan –Maluku’dan yüklenmiş olabilecek bir kargodan– değil, geminin kendisinden geldiği konusunda ısrarcıydı, sanki rayiha geminin esrarengiz bir şekilde bordalarından ve direklerinden yayılıyordu.

“Sıçanlar ve bu güzel koku üzerine hikâyeler hakkında ne düşüneceğimi hiçbir zaman bilemedim. Yani öyküler doğruysa *Sacra Familia*’da görünenin ötesinde bir şeyler olduğu haricinde.”

Evet, diye düşündüm, merakım uyanmış bir halde: onun da seyahati, kaderinin bir şekilde bağlı olduğu *Philip Sidney*’ninki kadar esrarengizmiş.

“Çok özür dilerim, Mr Inchbold” dedi kibar bir gülümsemeyle, evinin kapısını aralarken. “Korkarım ki size bundan ötesini anlatamayacağım. Söylenti, dedikodu; mesele hakkında öğrendiklerim bunlarla kısıtlıydı.”

Yeniden eve girdik ve bana bir kadeh daha rombulyon ikram etti. Sonraki saat boyunca Biddulph’un boş vaktinin ona kurgulama fırsatı verdiği diğer teorileri dinledim. Bunlar arasında Buckingham’ın

1628'de öldürölüşünün teşkil ettiğı “karanlık mesele” de (onun deyişiyile) vardı. İddiasına göre, tarihin yazdığının aksine yarı deli bir Püriten fanatiğın değil, Kardinal Richelieu'nün akıllıca, yarı deli bir Püriten fanatik kılığına girmiş bir ajanının işiydi bu. Fakat artık Biddulph'u hayal meyal duyuyordum. Onun yerine Sir Ambrose'un bir kez daha –en azından benim için– ufkun ötesine yelken açtığını ve gözden kaybolduğunu düşünüyordum. Ayrıca Ortelius'un *Theatrum orbis terrarum*'unun 1600 baskısını ve Alethea'nın belge odasını da hatırlıyor; Sir Ambrose'un 1620 yılında nasıl Prag'da, yani Batı Hint Adaları'ndaki esrarlı serüvenlerinden iki yıl ve 6.000 mil uzakta olduğunu düşünüyordum. Sonu vahim bu iki teşebbüs arasında daha derin bir bağlantı, Henry Monboddo ve esraren-giz müşterisinin çılgınca ele geçirmek istediğı kayıp Hermetik metni içerebilecek gizli, görünmez bir tarih olup olmadığını merak ediyordum. Yoksa sadece iki hadisenin zaman ya da mekânda birbirlerinden ne kadar uzak olsalar dahi, asla bağlantısız olmadıklarına dair, Biddulph usulü o tuhaf mantık yürütme biçimi mi bulaşıyordu bana da?

Sonra ona bir ya da iki saat önce sormak istediğim şey geldi aklıma. O sırada artık dışarı adım atmış, vedalaşma faslının ortasındaydım. Güneş Nonsuch House'un uzaktaki silüetinin arkasında kaybolmuştu ve nehrin suları bir martının kanatları kadar griydi. Rombulyonun içimde sinsi sinsi işlediğini hissedebiliyordum. Kapının oradaki basamakta sendelemiştim ve kulaklarımda dışarı çıktığımda perde değiştirmişe benzeyen hafif bir çınlama vardı. İki gölgemiz küçücük bahçenin sonuna kadar uzanıyordu.

“Merak ediyordum da” diye sordum el sıkıştıktan sonra, “hiç Kaptan Plessington ile karşılaştınız mı? Hiç Deniz Kuvvetleri Dairesi'ni ziyaret etti mi?”

“Hayır.” Biddulph başını iki yana salladı. “Plessington ile karşılaşmadım hiç. Bir kere bile. Benim gibi biriyle işi olmayacak kadar önemli biriydi ne de olsa. Ben o günlerde mütevazı bir Muamelat Kâtibi muavini idim sadece. Hayır, onu bir kere gördüm, o da *Sidney*’nin demir alıp Thames’den aşağı yola çıktığı gece. Plessington kış güvertesindeydi, gemi ışığında onu hayal meyal görebildim.”

“Fakat ya geminin yola hazır olması için yapılan onca hazırlık...?”

“Ah, Plessington’ın öyle detaylar için bir mümessili vardı. Her şey ya onun ya da *Sidney*’nin veznedarı tarafından ayarlanmıştı.”

“Bir mümessil mi?”

“Evet.” Şimdi gözlerini kısmış, saçağa bakıyordu, kaşlarını iyice çatmıştı. Rüzgâr arkamızda iç geçirdi ve suda çırpıntı yaptı. “Şimdi... adı neydi ki? Kraliçe Bess’in hükümdarlığı zamanında o kadar çok vakit geçiriyorum ki ihtiyar beynim bazen isimleri şaşırtıyor. Hayır... durun!” Birden küçük yüzü aydınlandı. “Hayır, hayır hatırladım sonunda ismini. Tuhaf da bir isimdi. Monboddo”, diye telaffuz etti muzafferane bir edayla. “Evet, buydu işte. Henry Monboddo.”

On İkinci Bölüm

Denizdeki bir enkaz kadar, der filozof Lucretius, görkemli bir manzara yoktur. *Bellerophon*'un enkazı da küçük çiftliklerinden ve kulübelerinden çıkıp da seyretmek için Chislet Marshes'in rüzgârlı sahillerinde toplananlar için gerçekten muhteşem bir manzara oluşturunuyordu. Akşama doğru saat beş civarında Margate Hook'ta ikiye parçalanmıştı gemi. Zaten ortasından delinmişti daha önce, sancak başomuzluk dalgalar tarafından sürüklenip resife –Kent sahilindeki en büyük ve en tehlikeli resife– çarptığında, gövdeden içeri tonlarca su alıp biçimsizce yan yatması sadece saniyeler sürdü. Direkleri harabe kuleler gibi devrildi, serenleri ve çarmıkları savruldu gitti. Dalgalar beyaz köpükleriyle teknesinde gezindikten sonra, bir şelale gibi başkasarasını bastı. Üst güvertelerdeki herkes azgın denize savrulmuştu, alt güvertedekilerin de durumu daha parlak değildi. Telaşla el pompalarını çalıştırmakta olan adamlar ya güldür güldür ambara giren suda boğulmuş, ya da yan yatan güvertede ipini koparmış huysuz öküzlükler gibi fırlayıp yuvarlanan fıçıların altında ezilip ölmüşlerdi. Kimileri parçalanmakta olan puntelerde boyunlarını ya da kafataslarını kırmışlardı, kimileri ise tepelerine inen kemerelerin altında sıkışıp kaldıktan sonra, ambar kapaklarından içeri hücum eden sularda boğuldu. O yüzden de *Bellerophon* Margate Hook'ta binlerce parçaya ayrıldığı sırada, içinde tek bir canlı insan yoktu.

Enkazın parçaları hızla kapışıldı. Çamurlu sahilde neredeyse yüz kadar seyirci toplanmıştı; denizden sürüklenen odun parçalarından oluşan üç muazzam

yığın yakıldı. Ateşlerin parlak ışığı sahneye neredeyse bir şenlik havası veriyordu. Margate Hook ve arada bir geçen bir gemide yol açtığı tahribat, Kent'in bu ıssız ucunda yaşamının ender tesellilerinden biriydi. İnsanlar üç yıl önce *Scythia*'nın aynı noktada bir istridye gibi yarılıp açıldığı ve mütevazı balıkçıların ve salyangoz toplayıcıların iki yüz fıçı İspanyol şarabıyla lordlar gibi sarhoş oldukları hadisenin bir benzerini görmeyi umuyorlardı. O yüzden de deniz yeterince durgunlaştığında on küsur filika ve sandaldan oluşan küçük bir filo, hemen dalgaların arasına çıkarıldı. Gün doğduğunda, yirminin üzerinde sandık sürüklenmişti karaya, yanında da on üç sırılık ve perişan denizci.

Aralarında Kaptan Quilter da vardı. On saatte fazla süredir koca koca dalgalarla yükselip alçalan kaçak kutulardan birine tutunmuş, medcezirle önce açığa, sonra karaya doğru sürüklenmişti. Fakat sular ikinci kez kabardığında birden ateşler önünde yükseldi ve sandık sığınağına vurdu. Quilter yaşadıklarından dolayı bitkin ve donmuş haldeydi ama ayakları sahilin çakılına temas eder etmez, sıgı suyun içinden hızla yürüyerek gelen üç adam –kurtarıcıları diye düşündü– onu yine dalgalara doğru itti. Fakat sandık sahile vurdu ve diğerlerinin oluşturduğu yığının arasına sürüklendi.

“Sizin mal alma hakkınız yok burada.” Şimdi doğrulmuş, çamurun içinden su sıçrata sıçrata, ateşlerden birinin etrafında toplanmış olan bir grup silüete doğru yürüyordu. Suyun içinden başka kutular ve sandıklar da karaya çekiliyordu, bu arada yine başka kutu ve sandıklarla tepeleme dolu eşek arabalarından oluşan küçük bir konvoy da karanın içlerine, bataklıklara doğru ilerliyordu. “Bu sandıklar enkaz eşyası, kanuni olarak *Bellerophon*'un malı ve ben de onun kaptanı olarak –”

Bir an bir levye göründü ve Kaptan Quilter tekrar

dizlerinin üstünde kapaklandı. Eliyle kemerini yoklayarak Rowley'nin çetesine karşı kendini korumak amacıyla yanına aldığı çakmaklı silahı aradı ama tabanca tabii ki ortadan kaybolmuştu. Şimdi gemisinin ve kargosunun geriye kalan azıcık kısmı da –Kraliyet Borsası'ndaki yatırımcıları için elde edebileceği az miktarda kazanç– bu kıyı korsanlarının ellerinde yok olup gidiyordu.

Bir başka ateşin sığağında bir avuç tayfasını buldu. Dudakları mosmor kesilmiş, tir tir titriyorlardı. Pinchbeck de dahil olmak üzere içlerinden üçü, son bir saatte sürüklenerek sahile çekildikten sonra ölmüştü. Onların cansız bedenleri de sırlıklam cesetleri karaya vurmuş olan diğerlerinin yanına dizilmişti. Islak pelelerin ve pantolonlarının cepleri, karaya vurmuş sandıkları talan edemeyecek kadar küçük ya da güçsüz olanlar tarafından karıştırılıyordu. Manzara karşısında Quilter'ın yüreği burkuldu. Cesetleri itip çeken, karıştıran talancılar, tıpkı kanatlarını çırpın hindi akbabalarına benziyordu; ama Quilter onları kovalayamayacak kadar uyuşmuş ve bitkin vaziyetteydi.

Ancak sahildeki çapulculardan bazıları daha misafirperver çıktı. Sağ kalanlara battaniyeler dağıtıldı, ayrıca ekmek ve peynir parçaları, hatta tek tük brendi şişesi de. Mürettebattan sağ kalanlar brendiden cılız yudumlar alıyorlardı. On beş dakika kadar sonra tayfalardan biri daha son nefesini vermişti ama Quilter'ın kendisi brendi ve alevlerin verdiği çifte destekle kendine gelmeye başlamıştı. Tam o sırada –kimse ilk başta nereden olduğuna emin olamasa da– bir tüfek ateşi duyuldu. Bir an Quilter kendisine ateş edildiğini sandı ama sonra sandıkları ve cesetleri karıştıran talancıların şaşkınlıkla ciyaklayıp kendilerini korunaklı bir yere atmaya çalıştıklarını gördü. Sonra ikinci bir silah sesi sahilde yankılandı.

İkinci el ateş edildiğinde Kaptan Quilter çamurun ve yosunun içinden yüzükoyun sürünerek ilerliyor, suyla dolmuş bir sandığın arkasına sığınmaya gidiyordu. Artık ufkun büyük bir bölümüne yayılmış olan *Bellerophon*'un enkazının üstünde şafağın ilk ışıkları belirmişti. Yağmur seyrelip hafif bir pus halini almıştı ve Margate Hook giderek kabaran suların altında kayboluyordu. Mükemmel seyir havası, diye düşündü Quilter içinde hafif bir sızlamayla. Geminin omurgasının bir parçasının bir kabarıp bir alçalan dalgalarla sahile vuruşunu izledi. Sonra bir başka silah sesi bir kez daha sessizliği yardı ve Quilter başını eğip sandığın arkasına iyice saklandı. Önünde ateş çıtır çıtır çıtırıyor, kumun üzerine duman ve gölgeler gönderiyordu. Quilter az sonra başını kaldırdığında elinde kılıcı ya da tabancasıyla sığ sularda yürüyen bir Sir Ambrose görmeyi bekliyordu ama onun yerine başka bir şey gördü: Ufukta sallanmakta olan ve adeta kendi hortlağıymış gibi görünen *Star of Lübeck*.

Hansa ticaret gemisi köpüklerin içinde hayal meyal görünüyordu. Fena halde yana yatmış, çıplak direkleriyle çaresizce rüzgâra kapılmış gidiyordu ama yine de sağlam vaziyetteydi ve yüzüyordu. Üst güvertelerinde mürettebatı görülebiliyordu; hırpalanmış direklerine elde ne kadar yelken bezi kaldıysa geçirmekle meşguldüler. Fakat Quilter misket tüfeği seslerinin sahile çok daha yakın bir yerden geldiğini fark etti.

Kumsalda dördüncü el silah yankılandı. Talancılar küfrederek, korunmak için sepetçi söğütlerinin iyice arkasına geriledi. Quilter onların ellerini bellerindeki hançerlere ve çiseleyen yağmur yüzünden ateşlenmesi imkânsız olan eski moda çakmaklı tabancalarına götürdüklerini görebiliyordu.

Bakışlarını sola kaydırdı. Orada az önce dumanın ve enkazın içinden, yelkeni rüzgârda kabarıp dalgalan-

makta olan bir filika belirmişti. Bir an sonra gözleri pruvada bir siluet seçti, bir üstüne saygılarını sunarmış gibi diz çökmüş bir adamdı bu. Ancak Quilter hemen sonra farkına vardı ki adam kimseye saygı sunmuyordu, misket tüfeğiyle sandıkların oluşturduğu piramidin arasında kalmış silüetlere nişan alıyordu. Beşinci el silah sesiyle birlikte o silüetlerden biri çaylak kuşu gibi ciyakladı, iki büklüm oldu ve kumun üzerine yığıldı. Filika, dalgalarda bir yukarı bir aşağı baş sallayarak, su sıçrata sıçrata ilerledi.

Evet, hakikaten de Sir Ambrose Plessington bu, diye karar verdi Quilter. Zavallı Pinchbeck gibi iyi adamlar ölürken onun gibi bir aşağılık hayatta kalıyordu işte. İki başka siluet –onların Sir Ambrose’un yol arkadaşları olduğunu farz etti– arka tarafa büzüşmüş, oturuyordu; kabarmış olan yelkenin arkasında zar zor görünüyordular. O halde onlar da enkazdan sağ çıkmışlardı. Şimdi de o pek kıymetli kargolarından, kimilerinin bütün bu kazadan sorumlu olduğunu söyleyebileceği o meşum yadigârlardan kalanları almaya geliyorlardı.

Yuvarlanarak fıçının arkasından çıktı ve ayaklarının üzerinde doğruldu. Tekne şimdi sığılıktaydı, yelkeni sarılmıştı. Silüetlerden biri oturak tahtasına yerleşmiş, kürek çekiyordu. Quilter topallaya topallaya köpüklü suyun içine girdi, bir Londra caddesinde kiralık arabaya el eden bir adam gibi ellerini hızla iki yana sallıyordu.

“Sir Ambrose!” Dalgaların içine doğru bir adım daha attı. Tekne karaya oturmuştu ve pruvadaki adam küpeştenin üzerinden atlamak üzereydi. “Sir –”

Tüfeğin bilyesi vınlayarak omuzunun üstünden geçmeden hemen önce, ne pruvadaki adamın Sir Ambrose, ne de filikanın *Bellerophon*’un filikası olduğunu fark etti ve kendini yeniden fıçının arkasına attı.

Kumsalın çeyrek mil kadar yukarısından Emilia da üç adamın sahile çıkışını izliyordu. Kendisi kumsala bir saat kadar önce çıkmıştı. Kaptan haklı çıkmıştı. O ve Vilém gerçekten de Sir Ambrose ile birlikte *Bellerophon*'un enkazından kurtulmuşlardı. Tahliye sandallarından birini izbirosundan kesip indirmişler ve geminin gövdesi çökmeden ancak on dakika önce içine tırmanmışlardı. Gemiden sahile yolculuk, mesafe bir milden fazla olmasa dahi, tehlikesi ve rahatsızlığı açısından Breslav'dan Hamburg'a yolculuğu bile geçmişti. Tahliye sandalının küpeşterleri paralanmıştı, kürekler de kayıptı. Bir saat sonra sandal gövdesindeki bir sızıntıdan o denli su almıştı ki Vilém ve Sir Ambrose şapkalarıyla, Emilia ise eteğinin pilileriyle boşaltmaya çalışmak zorunda kalmışlardı. Fakat bir şekilde tekne suyun üzerinde kalmıştı. Sonraki on saat boyunca üçü akıntıyla birlikte bir ileri bir geri sürüklenmişti, ateşler sahile yaklaşırken büyüyor, uzaklaşırken ufalıp sö-nükleşiyordu. Sonra nihayet rüzgâr dindi ve paçavraya dönmüş bir branda bezinden oluşan yelken açıldı. On beş dakika sonra sandalı çakılların üzerinden sürükleyerek kumsala çıkardılar.

Şimdi Vilém ve Sir Ambrose sandıkları sahile çekiyor, onları yosunlu çakılların üzerinde, ayaklarının altında çatırdayan salyangoz kabuklarının içinden sürüklüyordu. Kitapla dolu beş sandık sandala alınmıştı. Sir Ambrose diğerlerinin ise dipten çıkarılması gerekeceğini izah etmişti. Çok şükür ki Erith'te bir kurtarma ekibi vardı. Bu adamlar özel dalma çanları ve hatta Sir Ambrose'un Prag'da tanıştığı Hollandalı sihirbaz Cornelius Drebbel'in dâhice bir icadı olan bir "denizaltı" kullanıyordu. Her sene Goodwin Sands'de ya da Thames'in ağzındaki diğer sığıklıklarda kaza yapan otuz küsur geminin kargolarını almak üzere Kraliyet Borsası'ndaki tacirler ve yatırımcılar tarafından

hizmetlerine başvuruluyordu. Balsa ağacı ve Grönland fokü derisinden yapılmı, yüzgeçleri ve şişirilebilen keseleri bulunan, muhteşem bir mühendislik eseri olan denizaltı, gayet güzel görüdü bu işi.

“Siz Londra’ya devam etmelisiniz” diyordu Sir Ambrose, bir başka sandıkla uğraşırken. “Hemen. Mon-dobbo sizi bekliyor olacak. Buckingham da. Deniz Kuvvetleri Dairesi’ne mümkün olan en yakın zamanda haber göndereceğim.”

Vilém sandığın öbür ucundan tutup onu çamurdan kaldırdı, sonra ikisi birlikte sandığı suyun gelebildiği noktadan biraz daha içeri taşıdılar ve kumun üstüne koydular. Kapak açılmıştı, içindekiler görünüyör, hatta bir kısmı dışarı dökölüyordu. İki adam bir başka sandık almak için kumda sendeleye sendeleye tahliye sandalına doğru giderken, Emilia kitapları yerlerine koydu. Açık halde yere düşmüş ve sudan fena halde zarar görmüş olan sonuncusu, İspanyol Odaları’ndan hatırladığı bir ciltti. Vilém’in sadece birkaç ay önce ona okuduğu *Ant-hologia Graeca*, İstanbul’da Cephalas adında bir araştırmacı tarafından derlenmiş olan bir epigramlar toplamı. Orijinal parşömen, Heidelberg’de bulunan Bibliotheca Palatina’daki elyazmalarının arasında keşfedilmişti ama bu tercüme Londra’da basılmıştı.

Cildi elinde çevirdi ama ıslak ayakkabı derisi gibi kokan sırlıslık kapağını kapatmadan önce, ateşlerin cılız ışığında bir bölüm çarptı gözüne:

Hani o hayran olunan güzelliğin, Dorian Corinth, hani kulelerden tacın? Hani o eski hazinelerin, hani ölümsüzlere dikilmiş tapınaklar, hani saraylar, hani Sisypheidlerin karıları, hani o eskiden var olan on binlerce insanın? Çünkü tek bir iz bile kalmamış senden, Ah pek ıstıraplı kişi, savaşı her şeyi silip süpürmüş, yiyip yutmuş...

Vilém, bu satırları ona kasvetli bir eylül akşamında okumuştı. O akşam General Spínola'nın ordusunun Palatinliği işgal ettiği, yakında Heidelberg'i ve -Korint ve Konstantinopolis'in harabelerinden yarımküreler ve asırlar ötesi gidip gelen bir şiddet döngüsüyle- *Anthologia Graeca* elyazması da dahil olmak üzere Bibliotheca Palatina'dan arta kalanları kuşatacağı haberi ulaşmıştı Prag'a.

Kumsalın öbür ucundan gürültülü bir bağırış geldi kulağına. Talancılar geliyordu, aceleden yürürken takılıyor, topukları havaya çamur ve kum bulutları kaldırıyordu. Niye olduğunu bilmeden, kitabı hemen cebine koydu, sonra da tahta kapağı yerine takmaya çalıştı.

"...Strand'de" diyordu Sir Ambrose. O ve Vilém bir başka sandıkla gelmişlerdi şimdi. "York House. Nehrin kıyısında. Onunla daha önce de iş yaptım."

"Öyle mi?"

"En iyilerdendir. Tablolar, kitabeler, kitaplar. Son derece saygıdeğerdir, elbette. Üstelik çok sayıda süs eşyasının Arundel Kontu'nun eline geçmemesini sağlamıştır, sana o kadarını söyleyebilirim."

Vilém soluk soluğaydı. "Plandan haberi var mı?"

"Tabii ki var. Başından beri biliyor planı. Endişeye mahal yok." Üstü yosunlu sandık pat diye bir sesle kumların üzerine indi. "Son derece maharetlidir."

"Peki ya güvenilir midir?"

"Güvenilir mi?" Sir Ambrose hafifçe güldü, sonra da ona bir kaşını kaldırdı. "Ah, Mondobbo esaslıdır, o konuda hiçbir endişemiz yok. Hayli güvende olacaksınız, ikiniz. Elbette Londra'ya varırsanız" diye ekledi, kayarak, sendeleyerek onlara doğru gelen talancıları başıyla işaret ederek. Onların arkasında, pek uzak olmayan bir mesafede, az önce tekneden inmiş üç adam vardı. "Anlaşılan tabancamı kaybetmişim, talihsizlik"

dedi kaygısız bir ses tonuyla. Filikaya doğru telaşsızca yürümeye başlamıştı. “Aynı şekilde, kılıcım da gitmiş. Öyle görünüyor ki, dostlarım, yine kendimizi bir belanın içinde bulacağız.”

O günlerde İngiltere’de hiçbir atlı araba, De Quester Yurtdışı Postası’na ait olanlar kadar hızlı gidemezdi. Her De Quester aracı Londra’dan Margate’e ya da Margate’ten Londra’ya yetmiş millik yolu beş saatten az bir sürede kat edecek şekilde özel olarak tasarlanmıştı; hem de birkaç yolcuyla ve deri tavanına bağlanmış ya da içeri koyulmuş on posta çantasıyla. Ön ve arka dingillerini bağlayan kolu ve yalpa çubukları en hafif çamdan yapılmıştı, ahşap dingilleri diş otuyla yağlanmış, tekerlekler ise yayların üzerine oturtulmuş ve demir birer çemberle çevrelenmişti. Bütün bu düzenek, Cambridgeshire’daki bir ahırda bu iş için yetiştirilmiş Berberi atlarının oluşturduğu takımlar tarafından çekiliyordu. Böylece Chislet Marshes’ın üstünde şafak sökerken, bu hızlı araçlardan biri, aheste aheste ters istikamette yol alan sandık yüklü eşek arabalarından bile yavaş bir şekilde çamurun içinden geçerken, hayli sıradışı bir görüntü teşkil etmiş olmalıydı.

Bu yol, bu yörede bile çukurlarıyla ve en ufak yağmurda sel basmasıyla ünlü bir yoldu. Arabanın sürücüsü –Foxcroft adında bir adam– muşambasına sarınmış, çiseleyen yağmurda ve pusta gözlerini kısmış, tehlikeli yolda atları idare ediyordu. Margate’ten altı saat önce çıkmıştı ve Hamburg’dan, Amsterdam’dan gelen mektuplarla dolu posta çantası, şimdiden Londra’ya geç kalmıştı bile. İster fırtına olsun, ister olmasın, rüzgârlı sahildeki bu berbat yol yerine Canterbury ve Faversham’dan geçen anayoldan gitseydi Londra’ya vaktinde varmış olabilirdi. Fakat elbette anayoldan gitmeye cesaret edemiyordu, tıpkı artık kırmızı ve al-

tın rengi De Quester üniforması giymeye cesaret edemediği gibi. Konsey Lordları huzurunda şu anda De Quester tekelinin Posta ve Kuryeler Başkanı Lord Stanhope'a beratını ihlal edip etmediği üzerine bir münakaşa yapılıyordu. Lord Stanhope ise son zamanlarda mektuplarını Hamburg ve Amsterdam'a göndermek için ajanlarını kullanıyordu – ki Foxcroft'ın kanaatince bir grup hayduttu bunlar. Bir aydan az bir süre önce, Foxcroft, Canterbury'nin duvarlarının dışında bir grup maskeli adam tarafından pusuya düşürülmüştü; bundan iki hafta sonra ise bir başka sürücü Gad's Hill'de saldırıya uğramıştı. İki seferinde de soyguncular eşkiya kıyafetleri içindeydi ama herkes bu işin arkasında Lord Stanhope'un haydutlarının olduğunu biliyordu. O yüzden de son birkaç haftadır Foxcroft bu dolambaçlı güzergâha mahkûm olmuştu – öyle ıssız ve terk edilmiş bir güzergâhtı ki ki bu, en gözü dönmüş eşkiya bile buraya dadanmayı aklından geçirmezdi, hele ki böylesine soğuk ve berbat bir aralık sabahında.

Bu yüzden Foxcroft dönemeci alıp da karşıdan gelen eşek konvoyunu ve onların ötesindeki yangını –ateş, duman ve koşuşan siluetler vardı sahilde– gördüğünde, gözlerine inanamadı. Lord Stanhope'un pusularından bir başkası mıydı yoksa bu? Korkuyla bir küfür savurdu ve atları dizginledi ama çok geçti artık, misket tüfeği ateşine benzeyen bir sesle atlar kişneyip oldukları yerde şaha kalkmıştı. Foxcroft bir an dengesini kaybedip düşecek gibi olduktan sonra doğruldu ve bir eline dizginleri alıp, diğeriyle koltuğunu sıkı sıkı kavradı. Şapkasının ucu gözlerinin üzerine kaymadan bir saniye önce, uzaklarda, gemi enkazına benzer bir şey gördü.

Atlar batağın içinde bata çıka, hoplaya hoplaya bir dizi katırın yanından geçiyor, dar yolun üzerinden sahile ve turuncu ateşlere doğru gümbür gümbür ilerli-

yordu. Köşeyi dönerken arabanın bağlantı yerleri gacırdayıp ciyaklıyor, iki tekerleğinin üstünde kalkıyor, her iki taraftan flu bir şekilde geçip gitmekte olan sepetçi söğütlerine parça parça çamur sıçratıyordu. Foxcroft onların arasında bir grup siluet gördüğünü sandı. Fakat o sırada tekerleklerden biri bir taşa çarptı ve oturduğu yerde, köylünün iskemlesine bağladığı cadalozlar gibi hoplamaya başladı.

Arabanın çamurlu yoldan, daha da çamurlu olan sahile ulaşması bir dakikadan az sürdü. Oraya varana dek tekerlekler iki taşa daha çarpmıştı, yerinden fırlamış olan Foxcroft her iki eliyle de koltuğuna sıkı sıkı tutunmuştu, ayakkabıları ile hızla dönen tekerlek parmakları arasında sadece birkaç santim vardı. Şapkasıyla beraber, iki posta çantası da kaybolmuştu. Sonra, demir çemberli tekerlekler kuma geldiğinde, araba sertçe sarsılarak yavaşladı ve Foxcroft ikinci bir el misket tüfeği ateşi duydu. Bu defa ses çok daha yakından gelmişti. Atlar yine şaha kalktı. Çapraz kirişe bir ayağını dayadı ve kendini vargücüyle yukarı doğru fırlatarak koltuğuna tırmandı.

Ancak o zaman onları ilk kez gördü. Hızla ona doğru gelen birtakım karaltılar, beş ya da altı siluet. Evet, bir tür pusuydu bu. Hemen eliyle arkasını yoklayarak kırıbacını bulmaya çalıştı ama kırbaç da şapkası ve posta çantalarıyla birlikte ortadan kaybolmuştu. Foxcroft dizginleri sıkıca kavrarken, atlar tekrar şaha kalktı ve araba ani bir sarsıntıyla durdu. Tekerleği saplanmış, giderek kuma batıyordu.

“Deh! Deh!”

Koltuğun arkasındaki misket tüfeğine uzandı ama o da yok olmuştu, cephane çantası da. Saldırıları görmek için koltuğunda hızla döndü—Canterbury’dekinden bile çoktu sayıları. Atlar şaha kalktı, sonra ileri atıldı ama dingilleri ve onları bağlayan kollar kuma gömülü

olduğundan, araba birkaç santimden fazla ilerlemedi. Fakat sonra atlar bir kez daha ileri atıldı ve tekerleği çakılda kavrayacak bir yer bulan araba, deri gacırtıları arasında öne doğru hareket etti.

Ancak artık iş işten geçmişti. Lord hazretlerinin haydutları –yarım düzine idiler– Foxcroft'ın üstüne çullanmak üzereydi.

“Aziz Meryem adına!” diye fısıldadı, atlamak için hazırlanarak.

Kaptan Quilter kuma gömülmüş altı kişilik yolcu bölmeli arabayı *Star of Lübeck*'ten denize atılmış balık dolu fıçının arkasından seyrediyordu. Misket tüfeği ateşinde isabet alan fıçının parçalanmış tahtalarının arasından kumun üzerine salamura saçılıyordu. Sepetçi söğütlerinin arasından bir bağırış duymuş ve başını çevirdiğinde at arabasının suya doğru sarsıla sarsıla ilerlediğini ve çamur sıçratarak giderken bir yandan da etrafa birkaç çanta saçtığını gördü.

Fıçının halkalarından birine tutunarak, birkaç santim daha kaldırdı başını. Dizlerinin altındaki kum, yastık gibi yumuşak ve derindi. Bir bağırış daha geldi, bu defa kumsalın öbür ucundan. Başını çevirdiğinde bir grup siluetin arabaya doğru atılmakta olduğunu gördü. Araç durmuştu şimdi, kumsalın kenarındaki çamur ve kum karışımına gömülüp kalmıştı. Sürücü koltuğundaki yalnız siluet, dizginleri takıldığı yerden kurtarmaya çalışırken atlar şaha kalkıyor, havayı tek-meliyordu.

Quilter şimdi ayağa kalkmış, çiseleyen yağmurda, ileride vuku bulan olayı izliyordu. Dizginler kurtulup araba sarsılarak ileri fırladığında, siluetlerden üçü arabaya ulaşmıştı. Diğer üçü ise –birinin elinde bir misket tüfeği vardı– sadece birkaç adım gerideydi ve hızla arayı kapatıyordu.

“Deh!”

“Binin!” Sir Ambrose’du bu. Yol arkadaşlarından birini, hanımefendiyi kaldırmış; yolcu bölmesine bin-diriyordu. “Evet! Gidin!”

Takipçilerden biri dizüstü çökmüştü. Misket tüfeğinden bir parıltı çıktı, onu bir gürültü, ardından da siyah bir duman bulutu izledi. Fakat at arabası dalgalı denizdeki bir ağaç kabuğu gibi yalpalayarak ilerlemeye başlamıştı yeniden. İkinci biri, ince ve şapkasız bir adam da atlamıştı arabaya. Adam tahta bölmeye tutunurken Sir Ambrose onun yanı sıra koştu ve havaya bir şey kaldırdı; bir tür sandık. Bölmedeki adam cılız bedenini iyice gererek kolunu olabildiğince uzatırken, üniformalı takipçisi misket tüfeğini yeniden dolduruyordu.

Fakat tam o sırada Quilter’ın dikkatini başka bir şey çekti. *Bellerophon*’un yemekhanesindeki fenerlerden ya da ateş ocaklarından biri, delinmiş bir barut ya da içki fıçısını tutuşturmuş olmalıydı, çünkü birden sağır edici bir patlama yeri göğü inletti. Quilter dizlerinin üstüne kapaklanıp denize bakarken, muazzam bir memba gibi turuncu alevler gördü – kıyıdaki ateşleri, hatta bulutların arkasına saklanan yeni doğmuş güneşi bile gölgede bırakıyordu bu muhteşem ışıık gösterisi. Dönüp de arabaya bakmak aklına geldiğinde, hâlâ denize ateş şeritleri yağmaktaydı. Fakat ne araba vardı görünürde, ne de yolcuları. Gözleriyle kumsalı taradığında sadece onların peşinden koşanları; Quilter’ın gemisinin şelale gibi yağın bin parçasıyla siyah ve altın rengi pelerinleri hakıra bulanmış olan adamları gördü.

On Üçüncü Bölüm

Ertesi sabah uyandığımda kendimi biraz rahatsız hissediyordum. Damağımda tuhaf, hafif ve şekerli bir tat vardı ve dilim kurumuştı. Elim ayağım garip bir şekilde güçsüz düşmüş halde, sallanarak, yatağın bir direğine tutunarak kalktığımda, terden nasıl da yapış yapış olduğumu, çarşafımın sanki gece ateşim çıkmış ya da uykuda çok zorlanmışım gibi sıırıslıklam olduğunu fark ettim. Bir an paniğe kapılarak sıtmaya ya da daha beter bir şeye yakalanmakta olduğumu sandım (Arabella'nın ölümünden beri biraz hastalık hastasıyım da) ama sonra Biddulph'un rombulyonunu hatırlayınca içim rahatladı. Önceki akşamın anıları yavaş yavaş, giderek daha da detaylı bir şekilde gelmeye başladı – Wapping, Orinoco, Villiers, Monboddö. Hafifçe inleyerek bir koltuğa gömüldüm ve birkaç dakika boyunca, pencerenin önünde vicdansızca bağırarak, çamurun içinde beslenip kanat çırpıp ringa martılarını dinledim. Bir rüya hatırlar gibiydim, şiddetli ve korkutucu bir rüya. Bunun da dün geceki rombulyonun bir diğere endişe verici etkisi olduğunu farz ettim.

Turp ve siyah ekmekten oluşan kahvaltımı edip, bir sabah ilacı içtikten ve bir çeyrek saatimi lazımlığa tünemiş halde geçirdikten sonra, kendimi biraz daha iyi hissetmeye başladım. Dükkâna indim ve bir sonraki çeyrek saatimi tente ve kepenklerle ilgili günlük merasimle, kapının önünü açmakla ve tezgâhı düzenlemekle geçirdim; bütün bunları yaparken dükkânımın hâlâ yerinde duruyor olmasına, benim de onun içinde olmama şaşıırıyormuşum gibi hoş bir sersemlik hali vardı üzerimde. Bu sabah ceviz ve çam ağaçlarından gelen reçine

kokusu –ormanın rayihası– paçavradan yapılmış kâğıt ve telanın tanıdık ağır havasına karışmıştı. Rafları ve yeşil kapının menteşelerini kontrol ettikten sonra dükânın eskisinden de iyi durumda olduğuna karar verdim. Gemisi kaza geçirdikten sonra yabancı bir sahilde uzmanlar tarafından tamir edilmiş, eve yelken açma vakti gelen bir kaptan gibi hissediyordum kendimi.

Evet, kendimi çok daha iyi hissediyordum. Monk Merkez Postanesi'ne gitmek için çıktıktan sonra, kapıdan dışarı adım attım ve bir süre yeni çıkmış güneşi tenimde hissederek, tabelalardan yönümü belirlemek istermiş gibi kızarmış gözlerle etrafa bakınıp kaldırımda oyalandım. Ve birdenbire, bütün şiddeti ve korkunçluğuyla rüya geldi aklıma.

Normalde rüyalara pek aldırmam. Hatırladığım pek az rüya da sıradan, belirsiz, mantıksız ve tatmin edicilikten uzaktır. Fakat önceki geceki biraz farklıydı. Wapping'den döndükten sonra elimde *Don Kişot* ile yatağıma yattım. Altıncı bölüme gelmiştim, rahip ve berberin zavallı deli Kişot'un kütüphanesini, yani fantastik hayallerinin kaynağını teftiş edip yaktığı kısma. Bu olay rüyalarımda tekrarlanıp durdu ama bu sefer yakılanlar Kişot'un kitapları değil, benimkilerdi. Kitaplarım alev ışığına girip çıkarken, bir türlü belirginleşmeyen bir grup suçlu tarafından raflardan koparılıp kucak kucak bir ateşe atılırken, dehşet içinde, bir kenara çömelip izlemiştim. Çok geçmeden bu silüetler geceye karışıp kayboldular ve kendimi tek başıma Pontifex Hall'da buldum. Önce kütüphanedeydim, alevler rafları yutuyordu. Birkaç saniye sonra ise kendimi dışarıda, çalı-labirentinde buldum; sayfaların parçalarının ve küllerinin devasa dokunaçlar halinde yükselen kara duman tarafından göğe doğru taşınmasını, sonra da infilak etmiş bir volkanın cürufu gibi yere düşmesini seyrediyordum. O anda Pontifex Hall yanan bir

gemiye dönüştü ve rüya, kerestelerin gümbür gümbür düşme sesiyle son buldu. Uyandığımda *Don Kişot*'un karnımdan yere düşmüş olduğunu gördüm.

Bu tedirgin edici imgeler silsilesine ne anlam vereceğimi hiç bilemiyordum. Platon, bütün rüyaların gerçekleşecek olan şeylere dair kehanetler, ruhun karaciğer vasıtasıyla gelecekte aldığı görüntüler olduğunu iddia eder; Hipokrat ise onların hastalığın, hatta deliliğin habercisi olduğunu söyler. Dolayısıyla da iki seçenek de bana pek cesaret vermiyordu. Onlar yerine Herakleitos'un bütün rüyaların saçmalıktan ibaret olduğu ve onları umursamamak gerektiği yönündeki tavsiyesine uymaya karar verdim.

Monk, Dowgate'ten postayla döndüğünde ben hâlâ kaldırımda, tentenin altında, tam bir şapşal gibi ağzım bir karış açık duruyordum. İki mektup gelmişti: biri Antwerp'teki bir kitap satıcısından, diğeri ise Saffron Walden'daki emekli bir papazdan. Monk'ın peşi sıra yeşil kapıdan içeri girdim. Yeni bir gün beni bekliyordu.

Bir saat sonra Seething Yolu'na bir araba yakaladım. Silas Cobb ya da Deniz Kuvvetleri Dairesi'ne tekrar gitmeye niyetim yoktu, onun yerine St. Olave'ın kilise yönetim kurulu kâtibiyle konuşmayı umuyordum. Oraya vardığımda Sabah Duası devam ediyordu, ben de sessizce arkalarda bir sıraya oturdum ve bir Dua Kitabı'nı –Cromwell ve generallerinin yakmak için elinden geleni yaptığı o küçük kitaplardan birini– karıştırmaya başladım. Hayli sıkıntılı ve tuhaf bir şekilde suçlu hissediyordum kendimi. Hiçbir zaman kiliseye giden biri olmamıştım, Arabella ise günde iki ayine katılırdı. Bu ibadetin kendisine hiçbir itirazım yoktu, gürültülü dini toplantılarıyla püritenlere de; Yerleşik Kilise'ye ve tütsülerine, etrafı parmaklıkla çevrili sunaklarına ve diğer sözde-papacı ayinlerine de. Fakat sanırım so-

nuçta özümde, içlerindeki ışığın canlı kalması için bir rahibe ya da dini törenlere gerek olmadığına inanan Kuveykırlar gibiyim.

Öte yandan, renkli camdan içeri dolan güneş ışığının altında otururken ruhsal meseleleri düşünmüyordum. Henry Monboddo ve Sir Ambrose Plessington'ı, *Dünya Labirenti* ile onların İspanya kontrolündeki Batı Hint Adaları'ndaki serüvenlerinin arasında ve *Corpus Hermeticum* ile bir grup Protestan fanatik arasında nasıl tahmini güç bir bağlantı olabileceğini düşünüyordum. Ayın sona erince bu kısır düşünme faslı da kesildi ve koridordan ilerleyip, ayrılmakta olan cemaatin yanından geçtim. Saçımın başımın her zamanki gibi dağınık olmasına ilaveten, bir de önceki gece içtiğim içkinin kötü etkileri yüzünden papazın beni sefih bir hayattan dolayı bağışlanmaya gelmiş tövbekâr bir günahkâr gibi görüp görmediğini merak ediyordum. Sonuçta beni bir kuşku emaresi göstermeksizin kilise yönetim kurulu odasına yönlendirdi. Orada bir kâtip ile karşılaştım ve kendisine kilise bahçesine gömülmüş cemiyet üyelerinden biriyle –atalarımdan biri, dedim ona– ilgili bir bilgi almak için cemiyet kayıtlarına bakmayı arzu ettiğimi açıkladım. Bu arzumu görüldüğü kadarıyla memnuniyetle yerine getirdi ve dolaplardan birini epey bir karıştırdıktan sonra, kalın bir cilt çıkardı bana: 1620 senesinin kayıtlarını içeren, sığır derisinden bir cilt. Benden masasına oturmamı rica etti, sonra da bir yer beziyle yerdeki parke taşlarını silmekte olan yaşlı bir kadın haricinde boş görünen kilisede kayboldu.

Kayıt defteri hayatın o üç dönüm noktasına bölünmüştü: vaftiz, evlilik ve ölüm. Çabucak ölümünün olduğu bölümü açtım. Yönetim kurulu odasının kasvetli ortamında epey iç karartıcı bir okuma tecrübesi oluyordu bu. Biliyordum ki cemiyet kâtiplerinin bugünlerde olduğu gibi Ölüm Sayısı İlanları'nı derleyip yayım-

lamalarından önce, genellikle ölüm sebepleri kayıt defterlerinde geçiyordu. Fakat her ismin yanında, sütunlar ve sayfalar boyunca akan küçük akıbet öykülerine pek hazır değildim: inme, dropsi, zatülcenp, lekeli humma, kanlı ishal, “katiller”, açlık, veba, zehirlenme, intihar – vesaire, nicedir unutulmuş trajedilerin sonu gelmeyen bir kataloğu. Zavallının biri “Southwark’taki Ayı-meydanından kaçmış bir ayının darbesiyle ölmüştü”, bir başkası “St. James Park’ta bir Timsah tarafından yenerek”. Sebebi kesin olmayan birkaç ölüm de vardı, “sokakta ölü bulunmuş” ya da “düşüp ölmüş” adamlar ya da kadınlar ve adlarının yanına mürekkeple “ölüm sebebi bilinmiyor” yazılmış kişiler.

Silas Cobb’un ölümü esrarengiz olanlardandı. Otuz dakika kadar sonra adını cildin arka kapağına yakın bir yerde, aralık ayına ayrılmış olan sayfalarda buldum. O ay St. Olave cemiyetindekiler için daha bir tehlikeli geçmiş gibi görünüyordu. Fakat verilen bilgi hayal kırıklığı yaratacak türdendi. Mürekkebi etrafa bulanmış italik bir el yazısıyla, Silas Cobb’un “York House’un altında, nehirde ölü bulunduğu” kayda geçmişti. O kadar. Ne bir meslek vardı, ne adres ne de akraba. Kimliğine dair hiçbir ipucu yoktu.

Vakit kaybı, diye karar verdim. Kayıt defterini kapattım ve kâtime teşekkür ettim. Tam kilisenin kapısına ulaşmıştım ki Biddulph’un bir gün önce bahsettiği bir şey aklıma geldi: York House’un bir zamanlar *Philip Sidney*’nin sözde mimarı Francis Bacon’a ait olduğunu söylemişti Biddulph. Bacon orayı daha sonra Buckingham Dükü’ne satmış; o ise kitaplarla tabloları oğlunun zoruyla –hem de Alethea’ya göre Henry Mondobbo’nun ta kendisi olan ajanını kullanarak– satana dek orada tutmuştu.

Birkaç saniye için favorilerim heyecandan diken diken oldu... ama sonra sadece tuhaf ve çürük bir fan-

tezi tasavvur ettiğime kanaat getirdim. Cobb ile gerek Bacon gerekse Buckingham, ya da Cobb ile Mondobbo arasında bir bağlantı varsa da epey uzak bir bağlantı olmalıydı. Cobb ve yüzlerce tablosuyla York House arasındaki bağlantı bile muhtemelen tuhaf bir tesadüften öte bir şey değildi. Zira cesedi York House'un altından çıkarılmadan önce, suların kabarıp alçalmasına bağlı olarak nehrin yukarısına ya da aşağısına doğru birkaç mil sürüklenmiş olabilirdi. Chelsea Reach ve Londra Köprüsü arasında neredeyse herhangi bir noktada Thames'e düşmüş –ya da ölü veya diri halde atılmış– olabilirdi. O günlerde tek sayfalık gazeteler bu tür küçük yolculukların hikâyeleriyle doluydu: ümitsiz vaziyetteki adamlar köprünün parmaklıklarının üstünden atlayıp, günler sonra nehrin üç ya da dört mil aşağısında bulunuyorlardı.

Kiliseden çıkmadan önce kâtime Cobb'un mezar taşını sormak geldi aklıma. Mezar taşı, komşularına kıyasla çok yeni görünüyordu; hele ki 1620 tarihinde dikilmiş bir taş için çok çok yeni duruyordu. Bunu kâtime söylediğimde omuz silkti ve eski bir mezara yeni bir taş dikmenin çok da ender bir uygulama olmadığını söyledi. Ayrıca servete kavuşan kişiler genellikle atalarının mezar yerlerini geliştirerek kendilerine daha itibarlı bir secere vermiş oluyorlardı – öyle ki iş kilise bahçesinin ücra bir köşesinden kemikleri eşeleyip, kilisenin yan kolu ya da mahzeni gibi daha prestijli yerlere gömmeye ve yeni istirahat yerini bir mermer levha, hatta bir büst ya da heykelle belirtmeye kadar varabiliyordu. Bu şekilde, diye iddia ediyordu kâtip, mütevazı kayıkçılar ve balıkçılar bazen kendilerini ölümden elli yıl sonra düklerin ve amirallerin seçkin refakatinde, suretleri mermerden oyulmuş ya da bronzdan dökülmüş halde bulabiliyorlardı. Kilisenin bu tür geliştirme çalışmalarının resmî kaydını tutmadığını açıkladı bana.

“Bu taşı kesen taşıcıya danışabilirsiniz” diye tavsiyede bulundu. “Normalde taşın arkasına isimlerini ya da armalarını hak ederler.”

Fakat güpegündüz bir kere daha Cobb’un mezar taşına yürümeye gönülsüzdüm – neredeyse, hem o sıcaakta hem de Biddulph’un rombulyonunun kötü etkisi altında bir taşıcı avlusunun gürültüsüne ve tozuna girmeye gönülsüz olduğum kadar. O yüzden de öğrendiğim şeylere ne anlam vermem gerektiğini, hatta gerçekten bir şey öğrenmiş olup olmadığımı merak ederek Nonsuch House’a döndüm.

O günün geri kalanı boyunca raflarımın ve müşterilerimin arasında her zamanki işlerimi yaptım. Ah, rutinin o hoş kokulu merhemi, Horace’ın deyişiyle *laborum dulce lenimen*, yani “zahmetimin tatlı tesellisi”. Sonra Margaret’in pişirdiği akşam yemeğimi yedim, iki kadeh şarap içtim ve bir pipo yaktım, ardından da saat onda, yani her zamanki saatimde karnıma Wolfram’ın *Parzival*’ini yaslamış halde –o gece *Don Kişot*’un aleyhine karar vermiştim– yatağıma yattım. Bekçi saat on biri ilan ettikten az sonra uyuyakalmış olmalıyım.

Hiçbir zaman rahat uyuyan biri olmamışımdır. Çocukken adı çıkmış bir uyurgezerdim. Tuhaf kendinden geçme hallerim ve geceyarısı dolaşmalarım sık sık annemle babamı, komşularımızı ve bir keresinde çıplak ayaklı ve şaşkın bir halde köprüünün güney kapısı kadar uzağa gittiğimde beni Nonsuch House’a döndüren Mr Smallpace’i endişelendirirdi. Büyüdüğümde bu gece huzursuzluğu bugün bile yakamı bırakmayan uykusuzluk nöbetlerine dönüştü. Yatakta saatlerce uyumadan yatıp, sürekli saatimi kontrol eder, yastığımı kabartıp yumruklarım, yorganımın altında bir düşmanla güreşiyormuş gibi bir o yana, bir bu yana dönüp dururum. Sonra tam uyku nihayet üzerime çö-

ker ki bir dakika sonra en ufak bir gürültünün verdiği rahatsızlık ya da hatırlanamayan bir rüyanın bir küçük parçasının kıskırtmasıyla yeniden uyanırım. Yıllarca çeşitli eczacılara gittim, bana bu vaziyet için her türden ilaç verdiler. Koca koca çanaklar dolusu, baldırıkara ve haşhaş (Ovid'e göre Uyku Mağarası'nın yanında yetişen bir çiçek) tohumundan yapılma, kötü kokulu şurup içtim; ya da yatağa yatmadan önce, talimatlarda söylendiği gibi marul suyu, gül yağı ve kim bilir başka neyin karışımıyla şakaklarımı ovdum. Ancak bu pahalı iksirlerden hiçbiri uykuya dalmamı bir dakika dahi hızlandırmadı.

Daha da beteri, özellikle de Arabella'nın ölümünden beri, Nonsuch House karanlık bastıktan sonra yabancı ve hatta korkutucu bir yer haline geliyor. Döşeme tahtalarının gacırdadığı, kepenklerin takırdadığı, bacanın ciyakladığı, saçakların gargara yaptığı, hamamböceklerinin tıkırdadığı, farelerin cikleyip pıtır pıtır koşturduğu, karaağaçtan boruların ise içlerindeki su donar ya da çözülürken zangırdayıp inlediği, devasa bir akis odası. Kendimi rasyonel bir insan kabul ederim; fakat Arabella'nın ölümünden sonraki aylarda her gece defalarca zıplayarak, dehşetten kaskatı kesilmiş halde uyanıyor, sonra da dehşete kapılmış bir çocuk gibi yatak örtüsünün altına büzülerek, dolaplarımda ve koridorlarda sinsisi işlerini görmekte olan bir yığın hayalet ve iblisi dinliyordum.

Bu gece de böyle gürültülerden biri sebebiyle uyanmıştım. Karanlıkta hızla doğrularak, el yordamıyla komodinin üzerindeki fitilli tabancayı aradım. Onu yatağımın altına koyarak uyumayı düşünmüştüm; insanların eve birisi girer korkusuyla böyle yaptığı söyleniyor sanırım. Ancak kafamda ben yastığımın üstünde dönerken silahın kendi kendine ateş aldığı şeklinde resimler canlandı; üstelik benim kaz tüyü yastığımın

altına sığmayacak kadar büyüktü zaten. O yüzden onu komodinin üzerine, içinde barutu ve tek bir bilyeyle, namlusu yatağın tersi yöne bakacak şekilde koydum. Cephanelerin geri kalanı çekmece, tek bacaklı bir gazinin bana silahla birlikte sattığı bir palaskadaydı: tuhaf bir şekilde zararsız gibi, küçük bir kemirgenin taşlaşmış dışkısı gibi görünen otuz kurşun top.

Tabancayı ancak birkaç saniye panik içinde komodinin üstünü tırmıkladıktan sonra buldum; sonra da parmaklarımı kabzanın üstüne dolayıp, davetsiz gürültüye kulak kabarttım. Belli belirsiz bir takırtı ya da şingirtı gibi gelmişti bana; sanki bir çift mahmzun çıkardığı bir ses gibi. Ancak şimdi ortalık sessizdi. Gürültü rüyaydı, dedim kendi kendime. Ya da bekçinin zili.

Şın-gır, şın-gır, şın-gır...

Tam yeniden uykuya dalmıştım ki sesi bir kez daha duydum; bu defa daha net bir şekilde. Binanın alışıldık repertuarından aşına olmadığım bir sestir bu: belli belirsiz ama sürekli bir şingirtıydı; küçük bir yemek zili ya da bir zincire takılı anahtarlar gibi. Ya da belki bir koşum takımı gibi; ama sokağa çıkma yasağı başlamıştı, kapılar kapalı olmalıydı ve yoldan bir at arabası geçmesi pek muhtemel değildi.

Sol elimle tabancayı kavrayarak tekrar doğruldum. Bir mum yakıp saatime baktım – onu da el yordamıyla komodinin üstünde bulmuştum. Saat ikiyi geçiyordu. Birden gürültü durdu; sanki faili de bunun farkına varıp çabucak sesi kesmiş gibi. Bacaklarımı yatağın kenarından sarkıtırken, müsebbibi bir duvarın kenarına sinmiş, nefesini tutmuş, kulak kabartır halde canlandırdım gözümde.

Şingir-şingir-ŞINGİR!

Ben koridordan ilerleyip, nefesimi tutarak, ilk birkaç basamağı indiğimde ses yükselmişti. Karanlıkta

ayağımı doğru yere koymakta zorlansam da tepeden üçüncü basamağı, yani gacırdayanı, ve eve giren hır-sızların ayağı takılsın diye dik yüzü diğerlerinden on santim daha yüksek yapılmış beşinci basamağı atla-mayı başardım. Monk'ı uyandırmak istemiyordum, evde böyle elimde tabancayla sessizce dolaştığımı görse korkudan ödü patlardı. Davetsiz misafiri de uyarmaya hiç niyetim yoktu – ki şimdi ya dükkânın içinde oldu-ğundan ya da dış kapıyı açıp içeri girmeye çalışıyor ol-duğundan emindim: çünkü farkına varmıştım ki, ses maymuncuk takımından geliyordu.

Şın-GİR...

Korkudan ensemdeki tüyler diken diken oldu. Sarsılarak derin bir nefes aldım, silahımı sıkı sıkı kav-radım ve çıplak ayakla bir sonraki basamağı bulmaya çalıştım. Şingirtı kesilmişti ama kilidin dilinin tık et-tiğini duydum, sonra da yeni menteşelerin gıcirtısıyla beraber yeşil kapının yavaş yavaş açıldığını gördüm. Topal ayağım havada, dondum kaldım. Davetsiz mi-safir dükkânın içinde yürürken yer döşemeleri hafifçe şikâyet etti. Dudaklarımı yalayıp kör kör bir sonraki adımı atmaya çalıştım.

Daha sonra olanlar kaçınılmazdı sanırım. Hele-zoni merdivenin basamakları dik, dar ve yıpranmış durumda, dik yüzleri ise farklı yüksekliklerde; ben de tabii ki totalim ve yatak odamda bıraktığım gözlüğüm olmadan yarı kör sayılırım. O yüzden de bir sonraki adımı atmaya çalışırken, topal ayağım alttaki basama-ğın kenarından kaydı ve acı bir viyaklamayla sahanlığa düştüm. Daha da beteri, karanlıkta elimi kolumu sal-layarak devrilirken tabanca da elimden fırladı. Gürül-tüyle aşağıdaki basamaklara düştü.

Nefesimi tuttum. Bunu bir ölüm sessizliği takip etti. Birkaç saniye boyunca sahanlığın üzerinde öylece yattıktan sonra toparlandım ve hafifçe doğrulup çö-

melme pozisyonu aldım. Her şey öylesine sessizleşmişti ki bir an için neredeyse yanılmış olduğumu, her şeyin bir rüya, rüzgârın çıkardığı bir ses ya da binanın dalgalarla sallanıp gacırdamasından ibaret olduğunu düşünecektim. Ancak sonra şüpheye hiç yer bırakmayacak ayak sesleri ve birkaç saniye ardından da fısıldayan sesler duydum.

Vücudumun gerildiğini, atılmaya hazır olduğunu hissettim. Hâlâ tabancaya ulaşabilirdim. Fakat en azından iki kişi vardı içeride, oysa tabancaya erişsem bile benim tek bir kurşunum vardı. O yüzden sahanlıkta çömelmiş halde, nefes almaya bile korkarak bekledim.

Dehşet dolu birkaç saniyenin ardından bir mumun keskin fısıltısını duydum. Sonra yukarı doğru bir ışık yükseldi ve duvarda gölgeler oynamaya başladı. Birden harekete geçtim, daracık sahanlığın üzerinde, tepemdeki merdivene tutunmaya çalışarak, yengeç gibi yampiri yampiri ilerledim. Fakat çok geçti artık. Sadece bir-iki metre aşağıdaki basamaklardan bir çift çizmenin gıcirtısı gelmeye başlamıştı bile. Yanan meşalenin hafif ışığını duydum, ardından da silahın yerden alınmasıyla çıkan yüksek sürtünme sesini. Birkaç saniye sonra bana ulaşacaklardı.

Arkama dönüp kör kör ayağımı basamağa yerleştirmeye çalıştım. Ancak tam basacak iyi bir yer bulmuştum ki soğuk bir el beni ensemden yakaladı.

Nonsuch House o zamanlar seksen yaşın üzerindeydi. 1577'de Hollanda'da yapılmış ve Londra'ya parça parça taşınmış, oyma kalkan duvarları ve soğan şeklindeki kümbetleri orada çivi kullanmadan, parça parça, devasa bir yapbozun kısımları gibi bir araya getirilmişti. Araba yolunun üzerinde ortalarda bir yerde, tahta dişlileriyle çarkı günde altı kere gacırdayarak dönen, küçük bir açılır kapanır köprünün kuzey tara-

tında idi. O yüzden de günde altı kere yoldaki bütün trafik yirmi dakika boyunca durmak mecburiyetinde kalıyor, aşağıdakilerin suyun üzerinden süzülmesini bekliyordu: malt ve kurutulmuş mezgitten oluşan kargosuyla nehir yukarı çıkan mavna ve şalupalar; Kule İskeleyi'ndeki tacirlere, hatta bazen direkleri sallanıp yelkeni hışırdayarak Greenwich'teki yarışlara gitmekte olan Kral'ın yatına götürdükleri bira ve şeker dolu koca koca fıçılarla satıcı kayıkları ve sandallar. O anlarda, yük atları ve itişen yayalar yirmi ya da otuz teknenin rüya gibi geçişini beklemek için oldukları yerde dururken köprüye bir sessizlik çökerdi. Çıraklığımda ben de durup araba yolunun yukarı, göğe doğru yükselişini ve rüzgârla dolup devlerin yelekleri gibi kabarmış yelkenlerin pencerelerin yanından geçişini hayretle seyrederdim. Fakat sonra Mr Smallpace dükkânın karşı tarafından bana seslenir, ben de vazifebilir bir şekilde dikkatimi kitap yığınlarına çevirirdim.

Etkileyici ve ilham verici bir törendi bu ama Non-such House'da epey zorlanmaya yol açardı; özellikle de açılır kapanır köprünün tam bitişiğinde olan ve günde altı kere onca tazyikin altında gacırdayıp sarsılan benim köşemde. Çarklar dönerken ve kirişler kalkarken ayağımın altındaki kerestelerin titrediğini hissedebiliyor, pencerelerin kasalarının içinde zangırdadığını duyabiliyordum. Kitapların raflarından, fincanlarla tabakların dolaplarından, bakır kapların ve et parçalarının kilerdeki kancalarından devrildiği olurdu. Daha da beteri, Mr Smallpace'in ölümünden kısa süre sonra çalışma odasındaki sütunlardan birinin duvarın meş'um bir şekilde dışa doğru eğilmesine sebep verecek şekilde tavandan kaymış olduğunu fark etmiştim.

Bir şey yapılması gerekiyordu. Başına buyruk sütunun sürüklenmesini durdurmak için bir demirci çırağı tuttum ama tamiratın ortasında çürümekte olan

kille sıvanmış kamıştan duvarda bir delik açıldı ve bu delik küçük bir oyuğu gözler önüne serdi. Kısa süre sonra delik genişletildi ve ortaya bir oda çıktı: iki metre yüksekliğinde ve bir metre genişliğinde, içeri anca sığıyordum. Demir bir çubukla yoklamak için sağa sola vurunca, eskiden odaya girişin tavana gizlenmiş bir kapaktan olduğu ortaya çıktı; tam o giriş noktasındaki tahtalar şimdi bir üst kattaki küçücük bir ayakkabı dolabının zeminini oluşturuyordu.

Bu küçük gizli bölmeyi kimin yaptığı konusunda ancak tahmin yürütebilirdim. İçeride tahta bir tabak, bir kaşık, deri bir yeleğe benzer bir şeyin yırtık pırtık kalıntıları ve epey yıpranmış bir gümüş mumluk haricinde bir şey bulamadım. En azından birkaç eski sunak kabı ya da rahip cüppesi parçaları bulmayı bekliyordum; çünkü Kraliçe Elizabeth'in zamanında yapılmış evlerde rahip-deliklerinin yaygın bir özellik olduğunu biliyordum – Roma rahiplerinin ya da dinî zulmümüzün diğer kurbanlarının sığınması amacıyla merdivenlerin ya da şöminelerin altına yapılmış saklanma yerleri.

O gece eski mumlukta bir mum yanarken, dizlerimi çeneme kadar çekmiş halde odada oturdum ve orada kimin saklanmış olabileceğini tahayyül etmeye çalıştım: kıldan bir gömlek giymiş Fransisken bir frer mi, hatta belki bir Cizvit mi? Bir an onun net bir şekilde görebildim; bir hasırın üzerinde diz çökmüş, 51. Mezmur'u mırıldanıyor, sıkışık karanlığın içinde dikkatle nefes alıp veriyordu. O sırada sadece birkaç santim ötede ise sulh hâkiminin arayıcıları birbirlerine parolalarla sesleniyor, kılıçlarının kabzalarıyla vurarak yerleri ve lambripleri yokluyorlardı. Papacı değildim ama yine de onun, artık her kimse, kaçmayı ve gizlilik içinde bir hayat sürdürmeyi başardığını ümit ettim – sanırım benim de her zaman özlemini çektiğim türden sessiz,

münzevi, sıkı sıkı kapalı bir hayat. O yüzden belki de tam odayı doldurmak için bir marangoz tuttuğumda, bir anda içimden gelen sese uyup fikir değiştirdim ve ona oyduğu gibi birkmasını ama önüne bir duvar örmesini istedim. Sonra bu duvar badanalandı ve üzeri lambri kaplandı, lambrinin üzerineyse raflar yapıldı. Oda bir kez daha görünmez olmuştu.

Gizli odamı kullanmayı hiç beklemiyordum – Tanrı korusun! Onu bir yadigâr olarak saklamayı düşünüyordum, o kadar. Sonraki birkaç sene içinde oda nadi-ren aklıma geldi, ancak arayıcılar küçük ziyaretlerine başladıklarında, el koyulup yakılacak olan birkaç risaleyi saklamak için kullandım. Monk haricinde başka kimse odanın varlığından haberdar değildi, Monk ise oraya sonsuz bir hayranlıkla bağlıydı. Onun sık sık içe-ride çıkardığı sesleri duyabiliyordum, birtakım esrarlı küçük oyunlar oynadığına kanaat getirmiştım. Fakat sonra bir gün ayakkabı dolabındaki kapağı kaldırıp içeri baktığımda odayı üç ayaklı bir tabure, mumlar, battaniyeler, okunacak şeyler, hatta bir yerlerden bulunmuş eski bir lazımlık gibi şeylerle döşediğini keşfettim. Oraya yerleşme planları yaptığından şüphelendim. Ne de olsa aşağı yukarı onun küçük yatak odasının genişliğindeydi ve muhtemelen daha rahatsızlık verici bir yer de değildi.

Ancak bir gün koltuğumda otururken duvarın arkasından büyük bir gürültü duydum ve hızla yukarı çıkıp onu üç çift eski çizmenin tabanına ve tahta kapağın tepesine çivi çakarken yakaladım. Sorguya çektiğimde, kapağı açıp odadan içeri kaydığı zaman –şu şekilde– kapak kapandıktan sonra çizmelerin yerinde durmasını sağlayacak bir düzenleme yaptığını açıkladı. Böylece giriş gizlenmiş olacaktı. Akıllıcaydı, değil mi? Delikten dışarı fırlamıştı ve nefes nefeseydi. Kesinlikle akıllıca olduğunu söyledim. Nereden esinlendiği-

ni sormaya gerek yoktu. Daha üç gece önce arayıcılar kapıdan içeri dalmış ve ellerindeki ışığı yanan feneri adeta onun gözüne sokmuşlardı.

“Aferin” diye tekrarladım. Zaten nadiren giydiğim çizmeler konusunda onu affetmeye karar vermiştim. “Evet, hayli zekice.” Fakat minicik odanın içine bakarken aklıma karanlıkta çömelmiş, gizli hayatının ve sessiz görevinin devamı için dua eden rahip geldi. “Ancak ümit edelim ki bunu denememiz hiç gerekmesin.”

Kapıyı kapadık ve dolaptan dışarı tırmandık. Sonra, aylar –hatta bazen daha da uzun süre– boyunca, çalışma odamın duvarının arkasında saklı olan bu küçük hücrenin aklıma gelmediği oldu.

“Mr Inchbold.” Bir fısıltı. Ensemi tutan el daha çok bastırmaya başlamıştı. “Bu taraftan lütfen, efendim. Yukarı. Beni takip edin...”

Hızla yukarı çıktık, gölgelerimiz önümüzdeki basamaklarda sıçırıyordu. Çalışma odasını, yatak odasını ve bir sahanlığı daha geçtik, helezoni merdiveni çıkmaya devam ettik. Aşağıdan meşale alevinin ışıltısı ve ayak patırtıları geldi. Gizlilik çabası bir kenara bırakılmıştı şimdi. Arkamızdan bağırان bir ses duydum, sonra tok bir çarpma sesi ve peşimizden gelenlerin sahanlıktan aşağı beşinci basamağa takılmasıyla bir küfür. Tekrar doğruldular, tekrar küfrettiler ve takibe devam ettiler. Bağırان bir sesin adımı telaffuz ettiğini duydum.

O sırada merdivenin tepesine varmıştık. Monk önden gidiyor, çevik bir şekilde koridorda ilerliyor, ben ise korkudan uyuşmuş halde birkaç adım geriden sendeleyerek onu takip ediyor, ilk kafanın merdivenin tepesinde belirmesini bekleyerek sık sık omzumun üstünden bakıyordum. Kaçıyor olduğu dışında ne yaptığı konusunda en ufak bir fikrim yoktu: Derken birden ona çarptım. Ayakkabı dolabının önünde durmuş, san-

ki bir at arabasına biniyormuşuz gibi zarif bir şekilde kapıyı tutuyordu.

“Önden buyrun, efendim.”

Dizlerimin üstüne çömelip kendimi aşağı, karanlığın içine sarkıttım, taburenin üstünde ayak koyacak yer bulana kadar parmaklarımla kenara tutunmaya devam ettim. Bir saniye sonra Monk da bir kedi gibi hafifçe yanıma düştü ve sonra kamufle vaziyetteki kapığı usulca iterek kapattı. Kendimizi zifiri karanlıkta bulduk, yukarıdan bir gıdım ışık bile girmiyordu. Monk’ı hiçbir şekilde göremiyor ama birkaç santim ötede nefes alma sesini bastırmaya çalıştığını hissedebiliyordum. Ben de soluk soluğa arkamı döndüm; ama bir şeye çarptım. Panik, karnımdaki cılız zarı delmek üzereydi. Hava o kadar karanlıktı ki neredeyse elle tutulur bir şey gibi, yoğun gibiydi.

Tekrar döndüm ve bir duvara daha çarptım. Delik bir tabuttan birazcık daha büyüktü. Tam yukarı tırmanacaktım ki Monk’ın elini kolumda hissettim ve tepede gürültüyle dolaşan ayak sesleri duydum – bir ordunun ayak sesleriydi adeta. Davetsiz misafirler merdivenin tepesine ulaşmışlardı. Bir ses yine bağırarak benim ismimi söyledi. El yordamıyla bir tabure, oturacak bir yer aradım. Nefes alamıyordum. Patırtılar devam etti. Kapılar hızla kapandı. Bayılmak üzereydim...

Ama bayılmadım. Monk bana doğru bir tabure uzattı, oturdum ve sonraki birkaç saat boyunca ikimiz tepemizdeki şamatayı dinledik. Yüzlerimizi yukarı, görünmez kapağa çevirmiş, davetsiz misafirler –üç, belki dört kişiydiler– kapıları açar ve evin her santimini kılıçları ve bastonlarıyla yoklarken kıpırdamadan, tam bir sessizlik içinde duruyorduk. Misafirlerimiz son derece etraflı çalışıyorlardı. Merdivenler, şöminenin taş kenarları, rafı ve tabanı, tavanlar ve zeminler, dolaplar, lambriker, yataklar, perdeler, dökülmekte olan tuğla ve

kurt delikli her kereste – evde dokunulmadık yer kalmadı. Üç kere tam tepemizde duyduk onları, ayakkabı dolabının dışında, koridorda dolaşırlarken, sonra da kapısını açıp duvarını yoklarken. Fakat üç seferinde de dolap kapağı kapandı ve ayak sesleri ve tıklamalar uzaklaştı. Az sonra kulaklarımdan sadece birkaç santim ötede yumuşak darbe sesleri duydum, bir baston çalışma odamın duvarlarını dikkatle yokluyordu. Ancak duvar kalındı, sıva ve kil doluydu ve arkada boşluk olduğunu gösteren bir ses çıktıysa da epey boğulmuş olmalıydı. Rahatlayarak nefesimi verdim ve Monk’ın omuzumu sıktığını hissettim.

“İyi misiniz, efendim?”

“Evet”, diye kekeledim, biraz fazla yüksek sesle. “İyiyim.”

Fena halde titriyordum ve onun bunu fark etmemiş olduğunu umuyordum; ama sanırım artık bir önemi yoktu. Bütün bu hadise sırasında usta ve çırak rolleri değişmişti adeta. Merdivenden yukarı çabucak kaçışımızdan itibaren o sabırlı ve cesur davranmıştı. Ben, yani onun ustası ise dehşet, şaşkınlık ve daha sonra şikâyetten öteye gidememiştim. Kapalı alanda kalmaktan feci derecede rahatsız olmuştum. Taburede sadece birkaç dakika oturduktan sonra belim ağrımaya başlamıştı; ardından bacaklarım tutuldu ve kısa bir süre sonra, mesanemin ciddi şekilde rahatlatılmaya ihtiyacı olduğunu fark ettim. Sonraysia giderek azalan havada nefes alamamaya başladım. Göğsüm çağılıyor, bizi anında ele verebilecek, bassett tazısı misali öksürüklerimi bastırırken diyaframım bir çekilip bir kabarıyordu. Dudağımı ısırardım ve bizden önce hücrede bulunan ve belki de böylesi durumları yaşamış olan rahibin düşüncesinden güç ve teselli almaya çalıştım: Agnus Dei’sini öpen, tespihini çeken, fısıltıyla Azizlerin Duaları’nı okuyan, ufak tefek bir adam. Benim yapabildiğim tek şey ise inlememektir.

Öte yandan Monk sıkışık, zifiri karanlık hücrede adeta kendini bulmuştu. Sanki uzun süredir bu an için hazırlanıyordu; ya da davetsiz misafirlerle daha önceki tecrübeleri onun için zorlu birer sınav olmuş, onu sabırlı ve akıllı hale getirmişti; artık benim emirlerimi dinleyen biri değil de plan ve durum değerlendirmesi yapabilen, verimli, kararlı bir lider haline. Mum yakma riskine giremeyeceğimize karar veren, belimi desteklemek için battaniyeyi bulan, kalan hava ve kaçış şansımız konusunda güven verici sözler fısıldayan oydu hep... Dış kapı gürültüyle çarpılıp kapandıktan ve ortalık sessizliğe gömüldükten sonra hâlâ içeride hareketsiz durup bizim ortaya çıkmamızı beklemekte olan bir kişinin bulunduğunu anlayan oydu – ki ben o sırada hakikaten çıkmak için can atıyordum. Tabii ki birkaç dakika sonra çalışma odasından bir öksürük duyduk. O da çıkana kadar iki saat daha bekledik. Sonra Monk parmaklarını kavuşturarak elleriyle bana bir basamak yaptı ve beni yukarı kaldırdı. Odalarda parmaklarımızın ucuna basarak, yarı karanlıkta dolaştık, pencerelerden uzak durmaya çalıştık –ki bu da Monk’ın akıllıca tavsiyelerinden biriydi– ve ne olduğuna dair işaretler aradık. Fakat sanki eve kimse girmemişti; sanki son birkaç saat sadece ortak bir kâbustan ibaretti. En alt basamakta tabancayı bile buldum, besbelli dokunulmamıştı. Davetsiz misafirlerimizin burada bulunmuş olduğuna delalet eden tek şey, evin havasını daha da kasvetli hale getiren hafif meşale dumanı kokusuydu.

“Kimdiler sizce efendim?” Yukarıda aşına koridorları arşınlarken, Monk tekrar benim saygılı çırağım haline dönmüştü. “Sizce yine o önceki herifler mi?”

“Hayır, sanmıyorum.” Dükkânın içindeydik şimdi, bir gözümüz yeşil kapıda, etrafı kontrol ediyorduk. “Kitaplarımızın peşinde değildiler, değil mi? O öbür geceki adamlar gibi değil.”

Başını sallayarak onayladı ve bir süre sessizce etrafı baktık. Hayır, kitapların hiçbirine dokunulmamıştı. Hâlâ onları birkaç saat önce raflarında yerleştirdiğim kusursuz dizilişte duruyorlardı. Adamlar paramızı da almaya gelmemişti. Yatağımın altındaki demir sandığın kilidine dokunulmamıştı, dükkânın tezgâhının arkasındaki sikke kesesine de. Daha da önemlisi, tahta döşemenin altındaki altın liralara ve senetlere de. Evden bir peni bile kaybolmamıştı. Monk'ın şaşkın ve sorgulayan bakışlarının yüzümde sabitlenmiş olduğunun farkına vardım.

“O zaman sizi aramaya mı geldiler sizce?”

Omuz silktim ve gözlerimi onun delici bakışlarından kaçırdım. Dönüp kapının kilidini inceledim, diğer her şey gibi ona da dokunulmamış görünüyordu. Hırslılar her kimseler, işlerini biliyorlardı.

Fakat sonra kapının yanında bir şey, bir kir lekesi dikkatimi çekti ve eğilip yakından baktım. Sertleşmiş bir parça tozdu bu. Kumlu gibi bir dokusu vardı ve sabah ışığında epey yanardönerdi.

“Nedir o, efendim?” Monk omuzumun üzerinden uzanmış bakıyordu.

“Kavkı-kayaç” dedim bir an inceledikten sonra. “Kireçtaşı.”

“Kireçtaşı mı?” Başını kaşıyordu, işitilebilecek kadar sesli nefes alıyordu. “Bir taş ocağından mı?”

“Hayır, taş ocağından değil. Denizden. Şunu görüyor musun?” Tozu üfleyip bir kemiğe benzeyen alttaki küçücük parçayı ortaya çıkarttım. “Ezilmiş deniz kabuklarından yapılmış.”

Tozun üzerinde parmağını gezdirdi. “Vay canına, efendim. Deniz kabukları buraya nasıl gelmiş ki? Sizce onları içeri...”

“Evet, öyle bence.” Doğrudum, hâlâ avucumdaki kırıntıları inceliyordum. “Kavkı-kayaç yol yapımında

kullanılır” diye açıkladım. “Malikânelerin önünden geçen araba yolları mesela. Çizmelerinin altında gelmiş olmalı buraya.”

Monk ciddiyle başını salladı; sanki daha fazla açıklama yapmamı bekliyormuş gibi; ama yapmadım. Bir dakika sonra tozu avuçlarımdan temizlemiş, kepenkli pencerenin önünde duruyordum. Sabah ışığı arkamdaki yer döşemelerini şeritlere bölüp araba yoluna uzun gölgeler vurdururken, kepengin tahtalarının arasından dışarıyı seyrettim. Işık huzmeleri gözlerimi ağrıtıyor, kafatasımın arkasına doğru keskin acılar gönderiyordu. Fakat öne doğru uzandım ve –son iki günde defalarca yaptığım gibi– araba yolunun bir başına, bir sonuna baktım. Sabah trafiğiyle dolmaya başlamıştı, bağırان sesler, çingırdayan atlar ve köprüdeki dükkânlar açılırken sürgüler ve parmaklıkların açılmasıyla oluşan o aşına kakofoni hâkimdi yine ortalığa. Dükkânların önünde eli süpürgeli çıraklar belirmiş, güneşin aydınlattığı bölümleri süpürüyorlardı.

Bu sahneyi seyrederken göğüs kemiğimin altında acı verici bir zonklama hissettim.

Günün en sevdiğim anıydı bu: kepenkleri açacak, tenteyi indirecek, tezgâhları ve rafları balmumuyla cilalayacak, sonra da su ısıtıp günün ilk kahvesini yapacak ve tezgâhın arkasında yerimi alıp ilk müşterilerimin yeşil kapıyı açıp içeri adım atmasını bekleyecektim. Fakat bu sabah bu törenin artık hiçbir zaman aynı olmayacağı yönünde bir şüphe vardı içimde. Zira, acaba başka kim bu sabah köprüde belirip de dükkândan içeri dalabilir, diye düşünüyordum. Orada başka kim, gizli güçlere sahip ne tür bir habis odak vardı, sundurmalarda ve kapı eşiklerinde saklanıp yeşil kapıyı gözleyen ve bir dahaki seferi bekleyen? Çünkü Monk’a söylemediğim şey, Whitehall Sarayı’nın araba yolları ve kaldırımlarının kavkı-kayaç ile kaplı

olduğuydu – daha önce Maliye Dairesi'ne yürürken ayaklarımın altında ufalanmıştı.

Tiz bir çılgılık beni bu kasvetli düşüncelerimden kopardı; sonra da pencereler vınladı ve ayağımın altındaki keresteler bir bekleyişle titremeye başladı. Gözlerimi kısarak tirizlerin arasından baktığımda, açılır kapanır köprüünün muazzam bir kurgulu düzenek gibi göğeye doğru yükselmekte, dükkânın ön cephesine gölgeden kolunu uzatmakta olduğunu gördüm. Araba yoluna aşına bir sessizlik çöktü. Arabalar dükkânımın dışında toplanırken, yarım düzine sarımsı bej yelken rüzgârla doldu ve suda ufak dalgalar yaratarak, açıklıktan geçmeye başladı. Birkaç dakika sonra sonuncu da pencerenin önünden süzülüp gitmişti. Sonra ipler makaralarında kayıp gerginleşti, tahta dişliler döndü, zemindeki keresteler sarsılmaya başladı ve köprü birkaç tane daha ihtiyar işi iniltiyle alçalıp yerine oturdu. Nonsuch Kitapları'nın önündeki trafik yeniden canlandı ve her gün bu saatte olduğu gibi gıcırtilardan ve küfürlerden müteşekkil gürültüsüyle, parke taşlarının üzerinden akmaya başladı.

Evet, o tanıdık törenlerin hepsi başlamıştı. Fakat birden bir şeyi anladım: Bu sabah onların bir parçası olmayacak, dükkânımı açmayacak, profesyonel hayatımda ilk defa vazifelerime sırtımı çevirecektim. Çünkü benim küçük gemim zannettiğim gibi eve yelken açmamıştı; ciddi şekilde rotadan sapmış, haritasız ve pusulasız, bilinmez sulara girmişti. Az sonra duvardan destek alarak helezon merdiveni çıkarken, son yirmi senedir sığınağım olan Nonsuch House'un artık güvenli olmadığına farkına varmıştım.

III.

Dünya Labirenti

Birinci Bölüm

Böylece tedirgin ve avare hayatım, Nonsuch House'dan patırtılı sürgünüm başlamıştı. İlk başta nereye kaçacağım konusunda en ufak bir fikrim yoktu. Merdivenden yatak odama çıkarken Londra'dan tamamiyle ayrılmayı düşündüm ama hemen sonra bundan vazgeçtim. Londra'dan dışarı adım attığım durumları toplasanız yarım düzineyi anca geçiyordu: iki kere Ely'deki kitap fuarına, üç kere Oxford'dakine ve bir kere de Stourbridge'e, yine bir kitap fuarına. Tabii bir de Pontifex Hall'a yaptığım o uzun ve meşakkatli yolculuk vardı... görünüşe göre bütün sorunlarımın başladığı yolculuk.

Wapping'e sığınmayı düşündüm ama sonra Bidulph'un ekmeğine daha fazla yağ sürmemeye karar verdim; zaten kendi başına da yeterince korku ve kompo üretiyordu adamcağız. O yüzden de küçük bir deri kitap çantasına temiz çamaşır koydum ve başka birkaç müşterimi düşündüm. Müşterilerim arasında bana bir ya da iki günlüğüne, hatta istersem daha uzun süreliğine de kapısını açabilecek olan birkaç kişi –ses-siz, yumuşak huylu araştırmacılar– olduğuna inanıyordum. Ama onlara ne mazeret sunacaktım ki? Çantayı kapadım ve omuzuma astım. Hayır: Londra'da benim gidebileceğim tek bir yer kalmıştı; benim gibi kaçaklara göre olan tek bir yer.

Aşağı indiğimde Monk dükkânı açmıştı ve birkaç müşteri –neşeli, aşına yüzler– raflara bakınıyordu. Onlara başımla selam verdikten sonra Monk'a fısıltıyla Nonsuch House'dan birkaç günlüğüne ayrılmam gerektiğini ve dükkânın yine ona emanet olduğunu söyle-

dim. Çantama şöyle bir bakış attı ama pek şaşırmış gibi görünmedi. Sanırım son birkaç gecenin hadiselerinin ardından ustasından böyle ani tuhafliklar bekliyordu artık. Onu yalnız bıraktığım için suçluluk duyuyordum – sanki benim onu kurtarmam ya da korumam mümkünmüş gibi. Dükkâna son bir kez dönüp baktıktan sonra dışarı çıktım ve köprünün kaldırımlarında beşer kişi genişliğinde ilerleyen kalabalığın içinde kendimi kaybettirdim.

Beş dakika sonra Southwark Kapısı'nın altından geçmiştim. Trafik orada biraz daha seyrekti. Omzumun üstünden arkaya baktıktan sonra alıç bastonumla sendeleyerek kaldırımdan nehrin kenarındaki basamakları indim ve orada bir sandalcıyla anlaştım. Adam sırtıtarak bana nereye gitmek istediğimi sordu.

“Nehir yukarı” dedim ona.

Adam küreklerini suya indirip iskeleden açılırken beni kuşku dolu gözlerle izledi. Şüphesiz, çadır bezini tahta halkaların üzerine çektiğim ve şimdi güneşli havaya rağmen feci şekilde küf kokan tente altında, kambur vaziyette oturduğum için. Bu örtünün altından bir an bakıp hiç kimsenin peşimden nehir kenarındaki basamaklara inmemiş olduğunu gördüm. Nehir aşağısı, sıgırlara demirlemiş, hızla yelkeni küçülten ve açılır kapanır köprünün bir dahaki kalkışını bekleyen iki balıkçı teknesi dışında boştu. Nonsuch House, onların direklerinin ötesinde, köprünün ayakları üzerinde yükseliyor ve bir noktada, sanki öylece havaya karışmış gibi, yumuşak sisin içinde kayboluyordu.

“Ne arzu etmiştiniz, efendim? Sizi nereye götüreyim?”

“Alsatia” diye cevap verdim. Sonra da çabucak yeniden tentenin altına geçtim ve bir daha da pruvamız Altın Boynuz'un altındaki kömür rıhtımlarının basamaklarına sürtünene kadar dışarı adım atmadım.

Adına Alsatia denen avlular ve ara sokaklar labirentinin aşağı yukarı merkezinde bulunan (en azından benim anlayabildiğim kadarıyla) Abbey Court'taki Yarım Ay Tavernası'nda bir oda tuttum. Odam en üst kattaydı ve sadece dar, dönerek çıkan bir merdivenle oraya ulaşılabilirdi. Sessiz ve nazik tavrı Alsatia'nın ortasındaki bir tavernadan çok, bir manastıra yakışan, ufak tefek, koyu renk saçlı mal sahibesi Mrs Fawkes, bana yolu gösterdi. Onun ziyaretçi defterini "Silas Cobb" adıyla imzalamış, sonra da iki gece için bir şilini peşin olarak vermiştim. Yumuşak sesiyle açıkladığına göre, bu ödeme ile yatağın yanı sıra kahvaltı ve akşam yemeği hakkı da elde ediyordum. Ve eğer başka bir şey arzu edersem—bira, tütün, temizlikçi kadın—hiç çekinmeden hemen söyleyebilirdim. Onunla yukarı çıkarken ve bize perdeli kapı eşiklerinden bakmış olan genç kadınlardan bahsederken, yabanmersini rengi gözleri edepi bir şekilde aşağı çevrilmişti. Onu bu tür bir ihtiyacım olmasını hiç beklememesi konusunda temin ettim.

"Aslında..." Bir şilin daha çıkarmak için elimi cebime atmıştım. Parayı onun avcuna tutuşturdum. "Burada kaldığım süre boyunca rahatsız edilmemem çok önemli. Kimse tarafından, ister gece olsun, ister gündüz. Anlıyor musunuz?"

Mrs Fawkes'un tepkisinden, ziyaretçilerin bu tür ricalarda bulunmasının alışılmadık bir şey olmadığı yolunda bir şüphe uyandı içimde.

"Elbette, Mr Cobb" diye fısıldadı, bana utangaç utangaç gülümsedikten sonra gözlerini önce belindeki anahtar zincirine, sonra da bizimle birlikte yukarı gelmiş olan kara kediye indirerek. "Hiç kimseler rahatsız etmeyecek sizi. Benim çatımın altında olduğunuz sürece. Söz veriyorum."

O ve kedi gittikten sonra, çantamı yatağa koyup odaya bakınmaya başladım. Bir keşişin hücresi gibi

küçük ve sadeydi; mobilya niyetine arkası basamak gibi yüksek aralıklı bir iskemle, bir masa ve üzerinde yıpranmış bir şilte bulunan dört direkli bir yatak haricinde bir şey yoktu. Fakat yeterince temizdi ve bana gayet uygundu. Minicik bir pencereden Bridewell Hapishanesi'nin çan kulesini ve çok ötesinde Londra Köprüsü'nün kuzey tarafını görebiliyordum. Bu görüntü beni neşelendirdi ve sürgünümü –ki çoktan böyle bakmaya başlamıştım vaziyetime– biraz daha katlanılır hale getirdi. Yatağın üzerine oturdum, titrek bir nefes aldım ve kendimi seçimimden dolayı kutladım.

Bir saat önce Alsatia'ya vardığımda kederli ve tamamen şaşkın haldeydim. Dün geceki olayın ardından bitkin durumdaydım; ve buradaki birçok kişi gibi, bu bölgeye sığınmanın ötesinde bir planım yoktu. Önce Altın Boynuz'da bir oda tutmayı düşündüm, sonra Sarazen Kafası'nda; ama ikisinden de vazgeçtim. İki yerde de Dr Pickvance ile karşılaşabilirdim ve henüz onun Henry Monboddo ile ilişkisinin tabiatı hakkında bilgim yoktu. Ayrıca, Yarım Ay Tavernası öbür iki işletmeden biraz daha saygın –bu kelime kullanılabilirse tabii– görünüyordu. Buraya vardığımda kapılarını henüz açmıştı ve Mrs Fawkes birkaç zengin giyimli beyefendiyle vedalaşmaktaydı, yanında da bir cadının hizmetkâr hayvanı gibi nereye gitse peşinden gelen kara kedisi vardı. Ortalık bunun haricinde boş görünüyordu, tabii perdeli odalarından bize bakış atan genç hanımefendileri saymazsak.

Evet, dedim kendi kendime, yatağa uzanırken: Burada emniyette olacaktım. Yine de ne olur ne olmaz diye tabancayı kitap çantamdan çıkardım ve yatağın başucuna koydum.

Neredeyse anında uyuyakaldım ve ancak akşama doğru uyandım. Gözlerimi açtığımda Londra Köprüsü'

nde ilk sarı ışıklar yanmaya başlamıştı bile. Köstekli saatime göre, neredeyse on saat boyunca uyumuştum.

Yataktan yuvarlanarak kalktım ve hâlâ uyku mahmurur, çantamdan iki küçük şişe çıkardım: odayı tutmadan önce satın aldığım üç şeyden ikisiydi bunlar. İlk şişenin içinde Foscett adındaki eczacıdan alınmış bir kaba diken yaprağı özü vardı. Eczacı beni kendi laboratuvarında yaratılmış olan bu preparatın ağızdaki ya da göz kırparak söylediği “gizli yerlerdeki” acıyan yerlere nasıl da şifa getirdiği konusunda bilgilendirdi. Ben de ona göz kırptım, yüzümü epey buruşturdum ve onu artık bundan ne çıkaracaksa onu çıkarmaya bıraktım.

Bir güğüm dolusu su kaydattıktan sonra çalı yaprağı özünü içine boşalttım, karıştırdım ve bunu ikinci şişenin muhteviyatıyla, yani aynı dükkândan alınmış üç gram kül suyuyla karıştırdım. Şimdi mahmurluğum geçmiş, şişelerin tıkcacını takarken ellerim titriyordu. Karışım soğuyunca onu lavaboya döktüm ve saçıma, sakalıma, hatta kaşlarıma bile hepsi sıırıslık olana dek sürdüm. Bilse de bilmese de, Foscett’in preparatı zührevi şikâyetleri iyileştirmekten fazlasını yapıyordu. Tıraş aynası, hem saçımın hem de sakalımın grileşmiş kahverengiden simsiyaha dönmüş olduğunu gösteriyordu. Ayrıca sakalımı da ucu sivri olacak şekilde, yani Cavalierlerin tercih ettiği türde kestim.

Sonra sabah aldığım son şeye döndüm. Whitefriars Street’teki bir kıyafet dükkânından alınmış takım elbise. Ağırbaşlı kitap satıcısı kostümümü –eskimiş yeleğimi, arkası neredeyse delinecek kadar yıpranmış pantolonumu, aşınmış çoraplarımı– katlayıp kenara koydum ve tek tek yeni takım elbisenin parçalarını üzerime geçirdim. Önce altın düğmeli mor bir cüppe; ardından kurdeleli pantolon ve ona uygun ipek çoraplar; son olarak da, sallanan mor kurdeleli ve önü kalkık, siyah

kadife bir şapka. Evet, hayli dikkat çekeceğim kesindi; ama kimse Isaac Inchbold olduğumu anlayamayacaktı – hele ki kendim, hiç. Hayır, diye düşündüm karanlık penceredeki yansımamı incelerken: bu gece kimse beni tanımadan işime bakabilecektim.

Ortaya çıkan sonuçtan memnun bir halde, yemeğimi istettim. Az sonra yemek, odama o sözde temizlikçi kadınlardan biri tarafından getirildi; taşra lehçeli, koca kalçalı, al yanaklı bir kızdı. Yemeğimi masanın üzerine koydu, karşılığında bir iki peni ve teşekkürlerimi kabul etti, sonra da benim olduğum yöne kaçamak bir bakış bile atmaksızın, sessizce çıktı. Kızartılmış mezgıt ve yabani havuçtan oluşan öğün hayli lezzetliydi, büyük bir iştahla yedim. Ayrıca büyük bir zevkle bir maşrapada double bira da içtim. Birkaç dakika sonra tabanca yeni pantolonumun kemerine sıkıştırılmış halde, merdivenden iniyordum.

Bu saatte Yarım Ay müşterilerle dolmaya başlamıştı. Onların kahkahaları ve araya karışan keman feryatları üst kata kadar geliyordu. Basamakların gıcirtısı perdeli odaların birkaç sakininin dikkatini çekti. Tombul ve al yanaklı, bedensiz yüzleri perdelerin aralığından uzandı; kiminin ise perdesi açık duruyor, mum ışığıyla aydınlatılmış, aynaları ve rengârenk çiçekli vazoları olan odalar görünüyordu. Parfüm ve tütün dumanı kokuları bana doğru süzüldü, ardından da bastırılmış birkaç kıkırdama geldi. Şapkalı başımı eğdim ama bundan hemen önce o aynalarda bir kez daha yansımamı yakalamıştım: düğmeleri ıslıl ıslıl parlayan, siyah saçlı ve şapkası yana doğru eğik duran bir haydut. Sadece sadık alıç bastonum –ki onu bırakacak değildim– eski kimliğimi ifşa ediyordu. Daha sonraları beni buraya getiren tuhaf olaylar silsilesine bakıp hayret edecektim ama şu anda durup da benim gibi kanunlara saygılı bir vatandaşın, mütevazı bir kitap

satıcısının, nasıl olup da gece vakti kılık değiştirmiş halde Alsatia'nın ortasındaki bir randevuevinin basamaklarını inmekte olduğunu düşünmedim.

Abbey Court'a çıktığımda hava kararmıştı. Bir süre etrafıma baktım, köşedeki güneşten solmuş tabelayı nirengi noktası olarak seçip yönleri ve çevreyi kavramaya çalıştım, sonra da Fleet Street'e doğru yürümeye başladım. Yolda Arrowsmith Court'u geçerken, dar açıklıktan Türk'ün bana bakan o dehşet verici çehresini yakaladı gözlerim. Sarazen Kafası'nın pencereleri portakal rengi parlıyordu ama Dr Pickvance'in odalarının pencereleri karanlıktı, üstelik kepenkleri de kapalıydı. Tabanca bir uyluğuma sürter, bir kalçama batarken, kuzeye doğru yürümeye devam ettim. Hendeğin karşı tarafında, Blackfriars'da, yeni yapılmış meskenlerin arasında çatakkuyruklu iş kıyafetleri ve iç gömleklere oluşan çamaşırlar asılıydı, ortadan kaybolmuş bir tören alayının flamaları gibiydiler. Whitefriars Street'te burnu yerde, kuyruğu havada bir tilki fırladı geçti önümden. Bir tür alamet gibi görünüyordu, birkaç saniye sonra gördüğüm, devrilmek üzere olan bir ilan tahtasına tebeşirle kalın kalın çizilmiş şekil de: daha önce yine Alsatia'da iki kere görmüş olduğum boynuzlu adam sembolüydü bu. Ancak birden farkına vardım ki boynuzlu bir adam ya da şeytan değil, kafasında kanatlı bir şapka olan bir adamdı bu. Bu işaret, sadece simyadaki cıva sembolü değil, aynı zamanda Merkür gezegeni için kullanılan astrolojik semboldü de.

İşarete aldırmayıp yürümeye devam ediyordum neredeyse. Ne de olsa şehrimiz yıldız falı bakan ve kehanetler karalayan şarlatanlarla doluydu. Hakikaten de tek sayfalık gazeteler Kral Charles'ın Parlamento'nun oturumu için en hayırlı tarihi belirlemesi için en ünlü astroloğumuza, büyük Elias Ashmole'a danıştığının hikâyeleriyle doluydu. Fakat sonra aklıma geldi ki,

tanrıların habercisi, benim gibi satıcıların ve tüccarların koruyucusu Merkür'ün ismi, Romalılar tarafından Hermes Trismegistos'a verilmişti. Ve Hermes Trismegistos da içinde *Dünya Labirenti*'nin de bulunduğu *Corpus hermeticum*'un yazarıydı.

Panonun önünde durdum ve bu kısacık karalamaya büyülenmiş gibi bakakaldım. Garip bir şaka mıydı bu? Bir tesadüf mü? Bir ipucu mu? Keşfetmiş olduğum diğer her şey gibi, yorumlaması neredeyse imkânsız görünüyordu.

Dönüp hızla kuzeye doğru yürümeye başladım, pantolonumun cebinde kurşun bilyeler takırdıyordu. Esinti güçlenmişti ve kömür külü kaldırım taşlarının üstünde bir öyle bir böyle savruluyor, yanaklarımı acı-tıyordu. Hızımı artırdım. Bir dakika sonra Fleet Street önümde göründü ve bir kolumu kaldırıp boş bir kira arabasına el ettim.

Bir kez daha istikamet St Olave idi. Otuz dakika sonra oranın kapısından içeri adım attığımda, kilise bahçesi Seething Yolu'na en yakın bölümdeki yalnız bir yaşlı kişi ve lamba ışığında mezar kazan bir mezarcı dışında boştu. Arkası dönük olan yaşlı adam beni fark etmemiş gibi görünüyordu; aynı şekilde, mezarın kenarından anca başının üstü gözüken mezarcı da. Mezarının küreği ıslak Londra kiline girdiğinde kulak tırmalayıcı bir hışırtı çıkarıyor ve metal ne zaman taş a çarpsa, çınılıyordu.

Alethea'ya bırakacak mesajım yoktu. Daha önce Yarım Ay'da akşam yemeğimi yerken, dükkânımın iki kez bilinmeyen kişilerin saldırısına uğradığını ve güvenliğimden endişe ederek Nonsuch House'dan ayrıldığımı ona söyleyip söylememe konusunu düşünmüştüm. Fakat sonunda, söylememeye karar vermiştim. Tıpkı Biddulph gibi, Alethea da zaten kendi kendine hayli tuhaf vehimlere kapılıyordu, bir de onlara yenilerinin

eklenmesine hiç gerek yoktu. Ayrıca ona Yarım Ay'da kalıyor olduğundan da bahsetmemeye karar verdim.

Her akşam kasayı kontrol etmem söylenmiş olması-na rağmen henüz Alethea'dan bu yolla bir mektup almadım, o nedenle de içinde bir kâğıt parçası bulunca hem şaşırdım hem de biraz memnun oldum. Mümkün olduğunca sessiz bir şekilde kasanın kilidini açtım; kapıdan içeri, kilise bahçesine birinin gelmesini bekliyormuş gibi Seething Yolu yönüne bakıyor gibi görünen yaşlı kişinin dikkatini çekmek istemiyordum. Kâğıdı mezarcının titrek fener ışığının vurması için biraz yan çevirip okumaya başladım. Mektup, şu son birkaç gündür beklediğim bilgiyi içeriyordu. Alethea, seyahatim için gereken hazırlıkların tamamlanmış olduğunu yazmıştı. Ertesi sabah saat yedide High Holborn'deki Üç Güvercin'in önünde beni dört atlı bir araba bekliyor olacaktı. Alethea'nın adı en alta süslü bir şekilde yazılmıştı.

Kasasını kapadım ama kâğıdı parçalamak yerine katlama yerlerinden tekrar katlayıp cebime koydum. Fakat mektupta söz edilen ricayı yerine getirmeye ve ertesi sabah mutlaka o arabaya binmeye karar vermiştim bile. Gündüz vakti kendimi ortalıkta gösterme fikri pek hoşuma gitmiyordu ama belki Huntingdonshire benim için Londra'dan daha emniyetli olurdu.

Beş dakika sonra tekrar caddedydim. Karanlığın içinde ilerliyor, her çatal ya da kesişme noktasında durup, meskenlerle sıralı dar sokaklara bakıyor, boş bir araba bulmaya çalışıyordum. Fakat ortalıkta hiç araba gözükmiyordu. Ben de karanlıkta kendi başıma, bir veba salgını ya da savaşın ardından boşaltılmış gibi boş sokaklarda ilerledim.

Ancak yirmi dakika sonra bir aralık bulup Strand'in geniş açıklığına çıktım. Oradan Alsatia'ya -yani evsiz barksız biri olarak bir tür yuva olarak görmeye başladığım yere- mesafe kısaydı artık.

İkinci Bölüm

Araba Chislet Marshes'ta epey yavaş yol alıyordu. Foxcroft'ın yönetiminde atlar sahil yolunun çamurundan ilerleyip, sonunda De Quester'in posta arabası hanlarından birine vardı. Orada bitkin düşmüş Mağrip atları değiştirildi ve çetin yolculuk devam etti. Gün boyunca yolun üzerinde beyaz sis süzüldü ama Foxcroft, Lord Stanhope'un zorbalarının korkusundan fener yakmaya cesaret edemiyordu. Günbatımı geldiğinde de yakmadı. Kocaman sığırlardan oluşan sürülerin yanından, harap meyve bahçelerinin içinden giden yollardan, kör kör devam etti yoluna araba.

O sırada beklenmedik yolcularının sayısı ikiye inmişti. Tuhaf üçlünün ağzını açıp da konuşmuş tek üyesi ve adamların içinde en iri olanı, Herne Bay'de inmişti. Foxcroft'ın geriye kalan yol arkadaşları şimdi bir bataniyenin altına tıkmış, posta çuvallarının arasında iyice eğilmiş duruyorlardı. Kim bilir kaç kere onlarla muhabbete girmeyi denemiş ama başarılı olamamıştı. Yine de onlara yemek vermişti, hanlardan alınan peynir ve siyah ekmek, yanında da elma şarabı. Onlara kendi şarap tulumundan birkaç yudum bile ikram etmek istemişti ama bu teklif başlar kısaca iki yana sallanarak geri çevrilmişti. Kadın bazen başını çevirip arkadaki yola bakıyordu ama sıksa ve ufak tefek olan adam hiç kıpırdamadan oturuyordu. İri bir kelle şekeri boyunda bir tür mücevherli dolabı göğsüne bastırmış, sıkı sıkı tutuyordu.

“O da ne, hmm? Bir hazine sandığı mı?”

Arkada tam bir sessizlik. Foxcroft dizginleri şöyle bir salladı ve atlar başlarını arkaya silkip havaya beyaz

buharlar saçarak hızlarını artırdı. Birkaç dakika sonra Londra'ya giden anayola ulaşacaklardı, Stanhope'un zorbalarıyla karşılaşma tehlikesi artacaktı o zaman. Fakat araba pusuya düşerse saldırganların o sandık gibi bir ödülle yatıştırılabileceğini zannediordu. Foxcroft sadece bu sebepten ötürü onların arabadaki varlığına katlanıyordu zaten. İkisi onu kafasındaki bir başka çizikten kurtarabilirdi.

"Sizin, öyle mi?" Oturduğu yerde dönmüştü. "Bence çok güzel."

Hâlâ cevap yok. Karanlıkta onların birbirlerinden sadece birkaç santim mesafedeki başlarını belli belirsiz seçebiliyordu. Belki de İngilizce bilmiyorlardı? Bugünlerde Londra'nın yabancılarla dolu olduğunu Foxcroft da herkes kadar biliyordu. Çoğu İspanyol idi bu yabancıların ve hepsi de ya casus, ya rahip ya da her ikisi birdendi. Bu istila, dönemin belirleyici özelliği idi. İspanya Kralı ve büyükelçisi yaşlı James'e istedikleri gibi hükmediyordu. Önce o zamane Drake'i, Sir Walter Raleigh İspanyollarla onların sahasında savaşmaya cüret ettiği için kellesinden olmuştu. Sonra Kral James zindanlardan rahipleri serbest bırakmaya başlamış, hatta oğlunu başka kimse yokmuş gibi bir İspanyol prensesiyle evlendirmekten bahsetme cüretini bile göstermişti! Şimdiki vaziyet ise en beteri idi: Kızının kocasının Almanya'daki toprakları İspanyol güruhlarınca istila edilirken, ihtiyar ahmak kızına yardım için olsun bir ordu göndermeye kıyamıyordu.

Yine de, diye temin etti kendini Foxcroft, yolcularının ikisi de İspanyol'a benzemiyordu. Pek az bakabilmişti ama görebildiği kadarıyla kadın, üstünün başının bakımsızlığına rağmen ender görülür bir güzelliğe sahipti. Çok da gençti aynı zamanda, kız denecek yaştan biraz büyüktü sadece. Böyle bir hanım evladıyla ne işi vardı ki, tabii o işin adamın cılız göğsüne bastırmakta olduğu küçük sandıkla bir alakası yoksa?

Bir saat daha geçtikten sonra kırsal bölgenin kokuları yerini şehrin kokularına, sessizlik ise kesik kesik gürültüye bıraktı. Altı atlı araba Londra'ya giden anayolu karanlığın içinde geçti, sonra da çabucak nehre doğru, Gravesend istikametinde ilerlemeye başladı. Foxcroft'ın niyeti, nehri Gravesend'den Tilbury'ye bir at arabası mavnasıyla geçmek, sonra da Stanhope'un iri yarı adamlarının onu bulmayı pek beklemeyeceği kuzey sahili üzerinden Londra'ya gitmekti. Her şey yolunda giderse Ald Gate'e tam da kapının gacırdayarak açıldığı sıralarda ulaşmış olacaktı, oradan da sokaklarda kısa bir gezintiyle Cornhill'deki De Quester ofisine ulaşılabilirdi. Ancak diğer kargosunu, iki esrarlı yolcusunu ne yapacağı konusunda en ufak fikri yoktu.

Kaygılanması yersizdi ama. Araba nihayet Gravesend'e vardığında Tilbury'ye bir sonraki mavna için iki saat beklemesi gerekiyordu. Yeni bir takım ayarladı ve açık bir birahane bulana kadar sokaklarda dolaştı. Birahane üç testi devirdikten ve bir güvercin böregini süpürdükten sonra, tam da mavna yolcularını boşaltırken döndü posta arabası hanına. O noktada kendi yolcularını tamamen unutmuştu, onları ancak iki şilini ödeyip de kara suların ortasına geldiğinde hatırladı birden. Koltuğunda arkasına dönüp baktığında, şaşkınlık içinde, yolcularının ışıltılı kargolarıyla birlikte ortadan kaybolmuş olduğunu keşfetti.

İşin aslı, Vilém ve Emilia da o sırada ayrı bir tekne, nehir yukarı, Londra'ya doğru yol alıyordu. Küçük mavna Gravesend'deki rıhtımdan neredeyse yarım saat önce ayrılmıştı ve gümrüğün önünde demirli gezinen yelkenlilerle tacirlerin arasından geçip girdap gibi dönen akıntının ortasına ulaştı. Oradan Billingsgate'teki rıhtıma gitmelerinin sular yükseldiğinde bile en az üç saat süreceğini söylemişti mavna-

cı. Billingsgate'ten de nihai hedeflerine ulaşmaları bir saat daha sürebilirdi.

Su mavnanın teknesine çarpar, şıyrıdayıp çağlar-ken, Emilia titredi ve çadır bezinden tentenin daha da içine çekildi. Soğuk ve korkuyla dolu dört saat daha. Fakat nihayet nereye gittiklerini biliyordu. Vilém'in söylediğine göre Strand'de, Charing Cross yakınlarında bir malikâne olan York House'a gidiyorlardı, orada Henry Monboddo ile buluşacaklardı. Vilém parşömenin bulunduğu küçük sandığı başka kimseye değil, Monboddo'ya verme talimatı almıştı. Tekne akıntıda sallanarak ilerlerken, Vilém Monboddo'nun bu tür işlerde tecrübeli olduğu konusunda ısrar ediyordu. Prens Charles'ın arkadaşıydı o ve şu anda York House'un galerilerini, oranın yeni sahibi Buckingham Kontu George Villiers'in müsrif ama seçici zevkine göre döşemekle iştigal ediyordu.

Emilia nehir kuzeye doğru kıvrılırken Gravesend'in ışıklarının sönükleşip kayboluşunu izledi. Bu isim aşınaydı. Prag'daki söylentilere göre, İspanya'ya saldırmak üzere Akdeniz'e yelken açan savaş gemilerinden oluşan filoyu o teçhiz etmişti. Fakat gemiler gerçekten teçhiz edilmiş, yelken açmış olsalar bile saldırı hiçbir zaman gerçekleşmemişti.

“Demek kitaplar ona gidiyor? Buckingham Kontu'na?”

Vilém başını iki yana salladı, sonra da başını ayaklarının arasındaki küçük sandıktan kaldırdı ve mavnacının olduğu yöne bir bakış attı. Adam sırtına yaslanmış, ritmik bir şekilde homurdanıyordu. Bıyıklıydı ve üzerinde deri bir yelek vardı. Kısa süre önce onları mavna odasında şüpheyle selamlamış, cılız mum ışığında ikisini de kısık gözlerle süzmüştü – sandığa ise daha da uzun bir süre bakmıştı. Sir Ambrose, Vilém'i Thames'deki teknecilerin Devlet Bakanı'ndan ya da

Kont Gondomar'dan maaş aldıkları konusunda uyar-mıştı; o yüzden de gizliliği garantiye almak amacıyla adama fazladan iki şilin verdi. Bu ise saçları kırışmış ihtiyar haydutun daha da şüphelenmesine sebep oldu; aynı şekilde, nehir yukarı fenersiz gitme yönündeki ri-calaları da.

“Hayır, Buckingham değil” diye fısıldadı Vilém, iyice Emilia'ya doğru eğilerek. “Monboddo gibi o da sadece bir aracı, başka birinin, daha güçlü bir grubun ajanı.”

“Öyle mi?” Emilia da ona doğru eğilmişti. Yüksek Amiral'den daha güçlü biri mi? Tepelerinde gerili olan çadır bezinden tente, küf ve camlaşmış tuz kokuyordu. Dışarıdaki soğuk rüzgârda, tentenin kaskatı kesilmiş iki kenarı birer kanat gibi uçuşuyordu. “Peki kim öyleyse?”

Kim olacak, İngiltere'deki en zengin ve en seçici koleksiyoncuydu. Zira Monboddo ve Sir Ambrose Ples-sington sadece Frederik ve Rudolf'un kütüphanelerini değil, kendi vatandaşları ve İngiltere'nin en büyük er-baplarından birinin, Galler Prensi'nin ta kendisinin kütüphanesini de donatmıştı. Genç Prens Charles, en ufak bir Katolikliğin ya da günahkârlığın kokusunu almaya hazır bekleyen Püriten papazlarıyla ablası Elizabeth gibi bir putkıran değildi. Hayır, ablası resimleri ve yadigârları ne kadar küçümsüyorsa, Prens Charles onları o kadar seviyordu. Fakir düşmüş Gonzagalar-dan büyük Montova Koleksiyonu'nu satın almayı ümit ettiği biliniyordu zaten. Vilém'e göre daha az biline-ni, hem Bibliotheca Palatina'daki, hem de İspanyol Odaları'ndaki hazineleri eline geçirmeye aynı derecede kararlıydı. Çünkü bu binlerce kitap, elyazması ve çeşit-li nadide eşya, kendi başlarına kıymetleri ve St James Sarayı'ndaki Kraliyet Kütüphanesi'ne önemli birer ila-ve teşkil etmeleri bir yana, ayrıca saldırgan İspanyolla-

rı köşeye kıştırmanın ve böylece Avrupa'nın yarısında dini müsamaha ve özgürlüğü korumanın yegâne yolu-
du aynı zamanda.

“Öyle mi?” Emilia'nın gözlerinin önünde, başla-
rını yerden kaldıran kurutulmuş yılanlar, garip sırtı-
tışlarıyla mumyalanmış kafalar canlandı. “Nasıl ola-
cak o?”

Vilém avuçlarını yavaş yavaş ovuşturmaya baş-
lamıştı. Emilia onun heyecanını hissedebiliyordu. Sir
Ambrose'un yokluğu ona iyi gelmiş gibi görünüyordu:
haftalardır bu kadar konuşmamıştı.

“Söylememe gerek bile yok ki” diye fısıldadı,
“iki koleksiyonun da İspanyolların ya da Kardinal
Baronius'un eline düşmesi gibi bir tehlike var ortada.
Tabii ki askerler ya da bataklıklardaki yağmacılar on-
ları daha önce yok etmezse. Fakat Prens kayınbirade-
rinden hepsini satın almayı teklif ediyor – her iki kü-
tüphane'nin bütün içeriğini ve İspanyol Odaları'ndaki
hazineleri. Ne gibi bir fiyata, o konuda hiçbir fikrim
yok ama finansörü olan Burlamaqui son üç aydır para
toplamakla meşgul. Sonra Frederik o parayı ordularını
donatmada ve işgalcileri hem Bohemya'dan hem de
Palatinlik'ten püskürtmekte kullanacak.”

Bu plana şaşırdı. Vilém'in gizli envanterler, pisko-
poslar ve prensler ile yapılan anlaşmalar hakkındaki
söylentilere endişe dolu tepkisini hatırlıyordu. “Hindi
akbabaları” dediği bu piskoposlar ve prensler ajanları-
nı ve özel elçilerini, Bohemya'nın leşini hâlâ tükenme-
mişken didikleyebilmeleri amacıyla hızla, ordularından
önce, Prag'a göndermişti.

“Prag'daki söylentiler doğrudu o halde? Demek
Frederik hakikaten koleksiyonunu satmaya çalışıyor-
du?”

“Evet, evet – ama strateji o kadar basit değil” diye
cevapladı hemen, “kitaplar karşılığında tüfek bilyesi

almaktan daha karmaşık bir strateji. Koleksiyon zarar görmemiş olacak ve kitaplarla ve elyazmalarıyla dolu sandıkların kendileri Katolikleri hem Bohemya'dan hem de Palatinlik'ten atmada kullanılacak bir vasıta haline gelecek. En azından Sir Ambrose'un Buckingham ve Galler Prensi ile hazırladığı plan öyle. Fakat işler tamamen gizlilik içinde yürütülmeli" diye ekledi ciddi bir edayla.

Emilia, De Quester'in arabasından çalınmış olan battaniyeye daha sıkı sarındı. "İspanyollar yüzünden."

Başını evet anlamında salladı Vilém. "Kral Philip de, Gondomar da plandan haberdar olmamalı, orası kesin. Burlamaqui parayı gizlice topluyor, çünkü paranın büyük kısmı İtalya ve İspanya'daki bankerlerle bağlantılarından geliyor. Prens'in Infanta ile nişanı da ters gitmemeli. Evet, böylesi bir aldatma nahoş bir şey ama zannediyorum ki ucuz bir bedel bu, çünkü Infanta'nın 'evet'i, 600.000 £ ediyor. Böyle bir meblağ ile çok sayıda kitap ve tablo alınır, değil mi? Tabii çok sayıda askere -Avrupa'daki en iyi paralı askerlere- barut ve cep hane sağlaması da cabası. Bohemya ve Palatinlik'i geri almak için İspanya Kralı'nın kendi parasını kullanmak çok zekice, değil mi? Hem Bibliotheca Palatina'yı, hem de İspanyol Odaları'nın hazinelerini ele geçirmede kullanmak?"

Emilia onun gözlerini takip ederek tentedeki bir aralıktan dışarı baktı. Suda yalnızlar mıydı, yoksa şu uzaktaki, muhafız teknelerinden birinin ışığında belli belirsiz görünen şey başka bir mavna mıydı? Nehir, tek tük kömür gemisi ya da tuttukları uskumrularla tepeleme dolu balıkçı tekneleri haricinde boştu şimdiye kadar. Bu teknelerden biri ne zaman yaklaşırsa, Emilia ve Vilém tentenin altında biraz daha geri yaslanıyor ve yüzlerini başka tarafa çeviriyorlardı. Fakat son on dakikadır başka tekne görmemişlerdi.

“Ama plan bu kadarla sınırlı değil” diye devam etti Vilém az sonra. “Vaziyet karmaşık. Başka meseleler de dikkate alınmalı.”

Kitapların ve diğer hazinelerin İngiltere’ye gelişinin Kral James’in kendisinden gizli tutulması gerekiyordu. Satış, Vilém’in “normal kanallar” olarak nitelediği yollardan –kıtaya yayılmış bir simsarlar ve sermayedarlar şebekesi vasıtasıyla– yapılamazdı; çünkü o zaman İngiltere’nin en zengin heykel, kitap ve başka insan eseri şeyler koleksiyoncularından Arundel Kontu’nun çok sayıdaki ajanları öğrenirdi bunu. Arundel bir Howard’dı, bir Roma Katoligi’ydi, Buckingham’a nefreti de İspanya Büyükelçisi’yle yakın ilişkileri kadar iyi bilinen bir ailenin ferdiydi, Vilém’in anlattığına göre. Son birkaç senedir Kral James’in Gondomar’ın kuklasından, İspanyolların oyuncağından başka bir şey olmadığı da sır değildi. Vilém’in onun İspanya Kralı’ndan 5.000 *fe-lipe* yıllık maaş aldığını hatırlatmasına gerek var mıydı? Ya da Bohemya’daki isyanda Philip’in tarafında yer aldığını? Ya da kendi kanından olan birine, kızına ve onun kocasına destek vermediğini? Tıpkı iki sene önce Raleigh’ye ihanet ettiği gibi, Katoliklerin insafına bırakmak suretiyle onlara da ihanet ettiğini? Bu yüzden Kral ve Arundel de dahil olmak üzere, bakanlarının ve saray mensuplarının çoğu bu plandan haberdar edilmemişti. Arundel bilse anında Gondomar’a bildirir, Gondomar Kral James’e, Kral James de –“bunamaya başlamış ihtiyar bir ahmak”– buna bir soygundan başka bir şey gözüyle bakmazdı.

“Evet, evet” diye bitirdi, “ve hiç şüphesiz Sir Ambrose gibi birine alelade bir korsandan öte bir şey gözüyle bakmazdı. Hiç şüphesiz, Sir Ambrose da Sir Walter Raleigh’nin kaderini paylaşırdı...”

Mavna kıvrımı döndü ve Long Reach sularına çıktı. Greenhithe’de birkaç balıkçı teknesi rıhtımdan

ayrılmış, aşağı, nehrin ağzına doğru gidiyordu. Emilia onların ışıktan birer hayalet gibi parlayan ön ve arka yelkenleriyle yükselen suya karşı ilerleyişini seyretti. Vilém suskunlaşmıştı. Emilia, sert oturak tahtasında ağırlığını bir taraftan öbür tarafa verirken onun anlat-tıklarının ne kadarının gerçek, ne kadarının incelikli bir kurmacadan ibaret olduğunu merak etti.

Tekne yükselen suda sıklıkla itilerek, her seferinde bir boy kadar ilerliyordu. Bir kıvrımı daha döndü ve bir tarafında limanları, öteki tarafında ise çan döküm-haneleri ve çapacılar olan Erith Reach'e geldi. Gün ışığına hâlâ bir saatten fazla vardı ama zaten rüzgâr dönüp batıdan esmeye başlamış olmasına rağmen henüz Londra'ya da o kadar vardı. Şehrin misk kokusunun ve dumanının ilk izleri geldi burnuna, kadim bir hayvanın pis derisi gibi bir koku. Kuleler ve eşkenar dörtgen şeklindeki ambarlar, karanlık ve sessiz, önce büyüyor, sonra küçülüp gözden kayboluyordu – tıpkı sırtığın şı-pırtılarının devasa gövdelerine çarpıp yankılandığı ticaret gemileri gibi. Emilia başını çevirip mavnacının karanlık bedeninin ötesine baktı. Birileri arkalarında, bir çift kürek çekerek peşlerinden mi geliyordu?

Vilém'e döndü ama o hiçbir şeyin farkında değil-miş gibiydi. Neredeyse iki buklüm duruyordu ve gözleri küçük sandığa kilitlenmişti.

Sandığın içinde Hermetik bir metin vardı, arabesk kaplanmış eski bir elyazması – Vilém'in söylediği kadarıyla, diğer bütün kitap sandıklarının toplamından daha değerli bir metin. İki yüz yıl önce bir mülteci, Bağdat halifesinin zulmünden kaçan Harranlı bir kâtip tarafından İstanbul'a getirilmiş olan daha da eski bir metinden kopyalanmıştı. İstanbul, Osmanlı Sultanı II. Mehmet tarafından alınınca, kütüphane ve manastır yazıhanesi Türkler tarafından yağmalanmadan önce

onu Magnana Manastırı'ndan kaçırın bir başka kâtip tarafından kurtarılmıştı. Şimdi, neredeyse iki asır sonra parşömen tekrar güvende olacağı bir yere kaçırılıyor, bu sefer Bohemya Krallığı'ndaki bir yangın felaketinden, bir din savaşından daha kaçıyor.

Emilia, *Corpus hermeticum* hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Ancak bu isim ona Breslav'daki kalede söylen gecesinde rastladığı bazı kitapları hatırlatıyordu, isimleri dine saygısız meşgaleleri akla getiren kitapları. Fakat Vilém Hermetik metinlerin dine saygısız hiçbir tarafı olmadığı konusunda ısrar ediyordu. Bilakis, bu metinlerin kimi kısımları İsa'nın gelişini haber veriyordu. Hepsi birlikte iki düzine kadar kitap ediyordu; kim bilir geçen asırlarda başka işgallerin, başka savaşların ardından daha kaç tanesi kaybolmuştu. Kitaplardan bazıları felsefi konuları ele alıyordu, bazıları ilahiyatı, bazıları –en fazla okuyucunun ve yorumcunun ilgisini çekenleri– ise simya ve astroloji konularını.

Bunların hiçbirisi Emilia'ya birazcık bile mantıklı gelmiyordu. Nasıl olur da on dört sayfalık bir elyazması –üzerine zambak ve is karışımıyla bir şeyler karalanmış olan birkaç parça keçi derisi–, bir kimse için, uğruna insan öldürebilecek kadar değerli olurdu?

Tekne Hornchurch Marshes'in kenarı boyunca yoluna devam eder, her kıvrımda tehlikeli girdaplar oluşturan akıntılarda önce dönüp sonra kendini düzeltirken, Vilém hâlâ konuşuyordu. Ağzından kelimeler öyle çabuk çıkıyordu ki Emilia onları güçlkle takip ediyordu. *Corpus hermeticum* bütün bir evreni tarif ediyordu, Vilém'in anlattıklarına göre. Jüpiter'in aylarından en ufak toz zerresine varıncaya kadar bu evrenin bütün parçaları, her bir atomun diğer tüm atomlarla bağlantılı olduğu sürekli ışılan bir ağız ipliklerini teşkil ediyordu. Bu parçalar ayrıca birbirlerini çekiyor ve başka şekillerde de etkiliyordu. Bunun sonucunda

da, mesela vücutta kanın akışıyla semalarda yıldızların süzülüşü arasında ince ama yakın bir ilişki vardı. Bu hayrete şayan etkiler her canlının yüzeyine ya da çekirdeğine yazılmış olan gizli işaretler vasıtasıyla saptanabilirdi ve bir kez saptandıktan sonra arzu edildiği şekilde kullanılıp yönlendirilebilir, bu şekilde yaralar iyileştirilebilir, hastalıklar tedavi edilebilir, hadiseler önceden görülebilir ya da önlenebilirdi – koca krallıkların kaderleri yorumlanabilir, hatta değiştirilebilirdi. O yüzden de bu kabarık hiyeroglifleri, bu gizli yazıları okuyabilen adam, müthiş güçlere sahip, kendi amaçları için semaları etkileyebilecek bir sihirbazdı. Ve bu gizli işaretleri tarif ettiğini, katalogladığını, açıkladığını iddia eden herhangi bir kitap... eh, böyle bir kitabın değeri ölçülemeyecek kadar olurdu.

“Yani parşömen bir nevi sihirli kitap mı?” diye araya girmeyi başardı sonunda. “Prens Charles bu yüzden mi istiyor onu?”

“Evet, öyle görünüyor. Hiç şüphesiz St James’s Sarayı’ndaki kütüphanesini süslemek istiyor onunla. Fakat belki başka bir sebebi de vardır.” Vilém bakışlarını küçük sandıktan kaldırdı. “Çünkü şimdi elyazması sihirli gücün haricinde bir de siyasi güce sahip.”

Vilém’e göre *Corpus hermeticum*’un edebiyat mabedindeki yeri artık daha karmaşıktı. Roma, Hermetik metinlerden kuşkulanmaya başlamıştı. Bazı kitaplar Vatikan’ın danışmanları tarafından müşfik bir ışıktaki yorumlanırlarsa pekâlâ İsa’nın gelişini tahmin etmiş olabiliyordu. Fakat diğer Hermetik kitaplar inanç sağlamlığı açısından bir tehdit oluşturuyordu. Özellikle de evrenin yapısı ve güneşin kutsallığı üzerine bölümler endişe vericiydi. Nihayetinde, Kopernik’in kendisi dünyayı tahtından indirip yerine güneşi koyan, din sapkını *De revolutionibus orbium coelestium*’un başında *Asclepius*’tan alıntı yapmıştı. Fakat daha da beteri, Hermetik metin-

lerin sayfalarını karıştırmış olanlardan gelen siyasi tehlikelerdi. Hermetik metinler şimdi düzinelerce yeni baskı ve tercüme halinde ortalıkta görünmeye başlamıştı. Bruno ve Duplessis-Mornay gibi filozoflar, Hermetisizmi Hristiyanlık'ın yerine geçecek bir şey olarak teşvik ederek, Katolikler ile Protestanlar arasındaki din savaşlarını sona erdirmenin hayallerini kurmuşlardı. Ancak Roma'daki yetkililere göre, Hermetistler de Yahudiler gibi Papa'nın güçlerini aşındırmaya çalışan Protestan davasının destekçisiydi. Bu şüphe temelsiz de değildi üstelik. 1600 yılında, Bruno şehit olduğunda kitaplar her tür heretik ve reformcu için birer müknaatı haline gelmişti. Düzinelerce tarikat ve cemiyet Avrupa'nın her yanında, gece boşaltılan pislikte biten mantarlar misali, filizlenmeye başladı: okültistler ve devrimciler, Navarristler ve Gül Haç örgütü üyeleri, Kabalacılar ve sihirbazlar, liberaller, mistikler, fanatikler ve her renk tonundan sahte Mesihler. Hepsi de ruhsal reform istiyor ve Roma'nın çökeceği kehanetinde bulunuyordu, hepsi de Hermes Trismegistos'un kadim metinlerini alıntılararak evrensel reform için yetkilerini ondan aldıklarını gösteriyordu.

“Karşı-Reform yerini kaybediyor” diye açıkladı Vilém, “Makisimilyan'ın ordularına ve Engizisyon'un ateşlerine rağmen. Pandora'nın kutusu açıldı ve Roma bu kutuyu her ne şekilde olursa olsun çarpıp kapamak istiyor. Büyü ve sihir şimdi, dogmatik kâfirlik ile aynı kefeye konuyor. Kabalacı edebiyat *Index*'e kondu ve 1592'de *Corpus hermeticum*'un tercümanlarından biri olan Francesco Patrizzi, Engizisyon tarafından mahkûm edildi. Collegio Romano'daki Cizvitler kendi *Index*'lerini başlattılar; Paracelsus ve Cornelius Agrippa'nın eserlerinin Galilei'ninkilerle yan yana koyulduğu bir liste bu. Johann Valentin Andreae, Gül Haç'ın kurucusu, Engizisyon Kardinalleri tarafından dinden sapmış ilan edildi. Andreae'nin ustası ve Navar-

relı Henry'nin destekçisi Traiano Boccalini Venedik'te öldürüldü; bütün bu umutların önderi olan Navarre'ın kendisi ise Paris'te suikaste kurban gitti. Ancak hareket Hidra-başlı ve durdurulamaz idi. Navarre'ın ölümüyle yeni bir umut, her şeyin etrafında toplanıp dönebileceği yeni bir eksen çıkmıştı ortaya.

“Elektör Palatin” diye mırıldandı Emilia. “Kral Frederik.”

“Evet.” Yeniden omuz silkti. “Boş çıkan bir umut daha.”

Sahil şeridinde birkaç ışık daha dalgalanırcasına yanlarından geçti gitti. Mavna, mürekkep gibi kara suya aksi vuran iskelelere yanaşmayıp, Gallion's Reach'e girdi. Tekne geçerken dümen suyu, demir atmış dizi dizi salapuryayı canlandırdı; tekneler suda beraberce yükselip alçaldılar. İskelelerin ve çamur yataklarının ötesinde isimsiz küçük köyler ve yıkık dökük kulübeler vardı. İki saatten uzun süredir bu mavnadaydılar ama nehir sadece birazcık daralmıştı. Zaman zaman kıyı kaybolmuş gibi görünüyordu.

“Demek parşömenler inanç sağlamlığı için bir tehdit teşkil ediyor.” Nelerin ortada olduğunu anlamaya başlıyordu ya da en azından anladığını düşünüyordu. “Roma onu örtbas etmek, kök salmadan önce dalaletlerini ortadan kaldırmak istiyor.”

“Kuvvetle muhtemel. Şu anda Roma, dogmasına yönelik her tür tehditten, Protestanlık'a karşı mücadelesinin dibini oyacak bir bölünmeden korkuyor. Galilei ve ayları böyle bir tehdit teşkil ediyordu ama dört sene önce Papalık tarafından susturuldu ve Kardinal Bel-larmine tarafından kâfir Kopernik'i savunacak tek bir kelime daha yazmaması yönünde ikaz edilmişti. Ancak Kopernikçilik'i ya da din sapkını başka bir şeyi destekleyen bir belgenin daha ortaya çıkması çok ağır bir darbe olur, özellikle de şu aralar.”

“Hem de bu darbe, Hermes Trismegistos gibi büyük bir ehli vukuftan gelirse.”

“Evet. O yüzden kardinaller ve piskoposların onu ele geçirmesi halinde elyazması Bibliotheca Vaticana’nın arşivinde kilitli tutulacak. Belki de imha edilecek.” Bir kez daha bakışlarını ayaklarının arasındaki küçük sandığa çevirdi. “Ama başka bir şey daha var” dedi usulca, “anlayamadığım bir şey. Mesele şu ki, son birkaç sene zarfında Hermes Trismegistos’un itibarı saldı-
rıya uğradı, hatta yok edildi. Hem de Roma’nın ilahiyatçıları tarafından değil, bir Protestan, bir Huguenot tarafından”.

Son zamanlarda bir Protestan araştırmacı olan Isaac Casaubon ile bir Romalı Katolik arasında, Vatikan Kütüphanesi’nin sorumlusu Kardinal Baronius arasında bir münakaşa olmuştu – Vilém’in iddiasına göre Baronius şimdi hem Bibliotheca Palatina’yı hem de İspanyol Odaları’ndaki elyazmalarını Roma’ya taşımak istiyordu. Seneler önce Kardinal Kilise’nin tarihi üzerine muazzam bir çalışma yayımlamıştı. *Annales ecclesiastici* adındaki çalışmada Hermes Trismegistos, Hypades ve Sibylla olarak geçen kâhinlerle birlikte Yahudi olmayan bir peygamber olarak tanımlanıyordu. Bu risale, Vilém’in Clementinum’daki Cizvit hocaları tarafından çok beğenilmişti ama daha sonra bir İsviçreli, Kral James’in daveti üzerine İngiltere’ye gelmiş bir Huguenot olan Casaubon tarafından ikna edici bir şekilde çürütülmüştü. Casaubon’un altı sene önce, 1614’te basılan şaheseri *De rebus sacris et ecclesiasticis exercitationes XVI* ise, *Corpus hermeticum*’un tamamen sahte olduğunu ve Hermoupolis Magna’da kadim bir Mısırlı rahip tarafından değil, İsa’dan sonraki asırda İskenderiye’de yaşayan Yunanlar tarafından yazıldığını şüpheye mahal bırakmayacak kadar kesin bir şekilde ispatlamıştı, söylendiğine göre. Bu Yunanlar Plato’yu,

İncil'i, Yahudi Kabalasını ve biraz Mısır felsefesini karıştırmış ve bin seneden uzun zamandır araştırmacıları, rahipleri ve kralları kandırmayı başarmıştı.

Mavnanın hareketiyle bir o yana bir bu yana yatarlarken, Vilém somurtkan bir ifadeyle başını sallıyordu. Hiç anlamı yoktu. Sir Ambrose, neden *Dünya Labirenti*'ni Prag'dan kaçırmaya bu kadar kararlıydı ki? İyi bir Protestan olan Sir Ambrose muhakkak ki Casaubon'un çalışmalarını biliyordu. Ayrıca madem ki sahteydi, Kardinal niye onu örtbas etmek istiyordu? Çünkü Prag'dan beri onları takip eden kişiler onlardı, diye açıkladı şimdi Vilém Emilia'ya: Kardinal Baronius'un ajanları.

"Açılamıyor mu?" Emilia da bakışlarını küçük sandığa çevirmişti. "Kilidin bir anahtarı var mı?"

Vilém tekrar başını iki yana salladı. "Sadece Sir Ambrose'daki var. Başka bilmiyorum."

Mavna şimdi Woolwich'in derin sularına ve sert akıntılarına ulaşmıştı. Deniz Kuvvetleri'nin henüz tamamlanmamış savaş gemisinin iskeleti, sol taraftaki tamir havuzunda görülebiliyordu. Emilia mavnanın öbür tarafına kaymıştı, oradan arkalarındaki suyu seyredabiliyordu. Işıklı ve fenerli silüetler, dok girişlerinde ve gökyüzünün oluşturduğu fonun önünde yükselen tahta vinçlerin arasında, bir oraya bir buraya dolaşıyordu. Sert bir dönüş yaparlarken, anlık ışık huzmelerinde başka bir mavna, daha doğrusu altında başka silüetlerin olduğu bir tente gördüğünü sandı. Aralarında yüz yarda kadar su vardı. Emilia tentenin altından başını uzattı.

"Billingsgate'e daha ne kadar var?"

Mavnacı sıırğını suya batırdı, üzerine yaslanıp itti, sonra da tekrar yukarı çekti. "Sekiz mil falan" diye homurdandı, sıırğını yine batırmadan önce. Tekne sancağa doğru yalpa vurdu, mavnacı az daha düşüyordu. "İki saat" dedi sonra. "O da akıntı dönmezse."

Emilia yeniden tentenin altına döndü ve ilerideki sulara baktı. Görünürdeki bir sonraki U dönüşü, tehlikeli akıntılarıyla hemen ileride bekliyordu. Greenwich Marhes ıssız görünüyordu ama öbür kıyıda demirli yarım düzine ticaret gemisi vardı, kış küpeşte parmaklıklarındaki fenerler tepelerinde sallanan dizi dizi direkleri aydınlatıyordu. Onların arkalarında ise Doğu Hindistan Şirketi'nin depoları vardı. Mavna şimdi güney istikametinde ilerleyerek rıhtımlara yaklaşıırken, Emilia başını çevirip arkalarındaki teknenin, geminin feneriyle aydınlandığını gördü. Woolwich'ten beri birkaç boy yaklaşmıştı onlara. Kış tarafına iki kayıkçı tünemmişti, yolcuları ise -gölgeler içinde bir üçlü- tentenin altına sıkışmıştı. Vilém'e döndüğünde onun avcunun içinde bir şey tutmakta olduğunu gördü.

"Al bir tane."

"Ne?"

"Onlar" diye fısıldadı. "Kardinal'in adamları." Elini birkaç santim uzattı. "Sekiz mil. Başaramayacağız..."

Doğu Hindistan depolarından biri sancak tarafında büyüyor, şeker kamışı kokuları giderek sertleşen esintiyle burunlarına geliyordu. Anlık ışıktaki Emilia onun elinde ne tuttuğunu gördü: Sir Ambrose'un verdiği deri keseydi bu. *Strychnos nux vomitica*. İrkilip içgüdüsel olarak branda bezine doğru çekildi.

"Sandığa gelince..." Işık gitti ve tekrar karanlığa gömüldüler. Tepelerinde bir martı çıgırırken, keseyi elinden bırakmadan eğildi, sonra da hafif bir iniltiyle küçük sandığı kaldırıp kucağına aldı. "Korkarım suya atılması gerekecek. Talimatlar böyle."

"Kimin talimatları?"

Cevap yoktu. Gözlerini sandığa sabitlemiş bakıyordu. Emilia başını kaldırdı. Kıyılarda daha çok rıhtım vardı ve arkalarında binalardan oluşan bir labirent uzanıyordu. Tekne birden yana döndü ve bir dalga pru-

vayı aşırp yanağını ıslattı ve jüponunu sırlıslıklam etti. Tehlikeli akıntıda hızları artmıştı ama kontrolü kaybetmişlerdi. Mavnacı sövdü ve sırığının bir dümen gibi kullanarak tekneye hâkim olmaya çalıştı. Yavaşlarken kendi dümen suları onları yakaladı ve mavna bir kez daha sarsıldı. Az sonra akıntı hafifledi ve kayıkçı yorgun bir halde yeniden sırığının suya daldırdı. Fakat peşlerindeki birkaç boy daha yaklaşmıştı.

Sonraki saat boyunca Emilia oturak tahtasının ucuna tünemiş durumda, bir arkasına, bir önlerindeki sulara baktı durdu. Greenwich'te bir sert dönemeci daha geçtiler ve yine mavnayı bir taraftan bir tarafa sürükleyen, yine mavnacıya küfürler savurtan bir azgın akıntıyla boğuştu. Gökyüzü pembe ve portakal rengi tonlarıyla biraz kızardı ve akıntı yavaşladı. Çok geçmeden nehir trafikle dolmaya başladı, onlarca salapurya Kule'nin altındaki Meşru Rıhtımlar'a varmaya çabılıyor, yılanbalığı gemileri ve istridye tekneleri Billingsgate'e gidiyordu. Şalupa ve filika armadaları aralarından sıyrılıp kıvrılıyor, yelekleri şişkin bir halde nehir aşağı ilerliyordu. Peşlerindeki tekne arayı kapattı ama sonra Shadwell'de, Aşağı Havuz'da kızgın kuş sürüleri gibi dönüp duran trafik yüzünden yavaşladıklarında geri çekildi.

Birkaç dakika sonra Emilia gözlerini zorlayarak Londra Köprüsü'nün nehrin bir yanından diğerine uzanan kemerlerini gördü. Arkasına döndüğünde tenteli teknenin yeniden görüş menziline girdiğini fark etti. Mavnacı kan ter içinde, sırığına iyice asılmıştı ama faydası yoktu. Sonunda gümrüğün önünde kalabalık rıhtımların hizasına geldiklerinde, tekne ancak iki boy arkalarındaydı. Kardinal'in adamları tentenin altından çıkmışlardı ve uyanan güneş ışığında Emilia onların yanık alınlarını, altın şeritli simsiyah üniformalarını görebiliyordu. Üçünün de dantelli yakaları vardı

ve içlerinden biri –pruvda çömelmiş olanı– elinde bir hançer tutuyordu. Vilém'e döndüğünde, onun elinde küçük sandıkla mavnanın içinde diz çökmüş olduğunu gördü.

“Çok geç...” Tentenin altından çıkıp kenara gitti. Orada küçük sandığı güçlükle küpeşteye kaldırdı. “York House’a ulaşamayacağız” diye hırladı. “Billingsgate’e dahi ulaşamayacağız!”

“Hayır!”

Emilia oturak tahtasının üzerinden emekleyerek, incik kemiklerinin üzerindeki deriyi soyarak geçip onu sakar bir kucaklama hareketiyle yakaladı ve elini sandığa koydu. Vilém onu geri itti, kargoyu kaldırdı ve bir kez daha elinde hazineyle küpeştenin üzerinden uzandı.

Emilia yerden doğruldu ama tam o anda tenteli tekne mavnaya arkadan çarptı. Mavnacının küfürleri eşliğinde mavna yana doğru savruldu, hemen ardından da bir kayığa yanlamasına çarptı. Çarpışma şiddetliydi. Güverteye düşerken son gördüğü şey küpeştenin üzerinden kaybolan bir çift çizmeydi.

“Vilém!”

Emilia ayağa kalkmayı başardığında, tekne bir o yana bir bu yana sallanıyordu. Takipçileri mavnaya çıkmışlardı. Kardinal’in adamlarından ikisinin mavnacıyla dövüşüğünü, görmekten çok, işitti. Zavallı ihtiyar adamcağız kendini sıırığıyla cesurca savunuyordu ki hançer önce yelegini, sonra da karnını yardı. Son bir küfürle dizlerinin üzerine düştü ve mavnaya yeniden çarpılınca arkadan suya düştü. Bu darbe sancak tarafından gelmişti ve çarpan, hızla uzaklaşan kayığın savurduğu bir balıkçı teknesiydi. Kardinal’in adamları birbirlerinin kucağına devrildikten sonra, boylu boyunca yere düşüp mavnanın arka tarafına yayıldılar. Bıçak yer döşemelerine fırladı.

“Emilia!”

Tekne, yelkenleri çırpınarak mavnanın yanından nehir yukarı geçiyordu, direği bir o yana bir bu yana yatıyor ve teknece arka tarafta dengesini korumak için büyük bir çaba sarf ediyordu. Emilia'nın gözü, sallanan güvertede ağlara sarılı ve gümüşü renkte balıkların oluşturduğu bir çıgın içinde kalmış gibi yatan Vilém'i yakaladı.

“Emilia! Atla!”

Tekne şimdi daha hızlı gidiyor, yarı-sarı yelken eteklerinin ortası rüzgâr dolarak, bocalayan mavnanın yanından kayarcasına geçiyordu. Emilia çabucak oturarak tahtalarının birinin üzerine çıktı ve tam atlamaya hazırlanıyordu ki, eteğinden yaklayan bir el onu geri çekti. Fakat o anda mavnaya dördüncü ve son tekne çarptı, bir düzine yolcuyla dolu bir yolcu teknesi. Sonra el kayboldu ve Emilia kendini beş fitlik su serpintisinin ve havanın içinden, tekneye doğru atlamış buldu.

Üçüncü Bölüm

Sel altında kırlar. Yağmur gece boyunca durmaksızın yağmıştı ve Epping Ormanı'nın tepesindeki gökyüzü kömür karasından kül grisine dönerken, hâlâ bardaktan boşanırcasına yağıyordu: öyle çok yağıyordu ki balık havuzları ve çakmaktaşı ocakları taşmıştı. Bir gece zarfında yosunlu ormanlık bir bataklığa dönmüştü. Fırtınanın en kötü kısmı geçmişti ama hâlâ güneybatıdan kuvvetli bir rüzgâr esiyor ve hâlâ yağmur yağıyordu. Meşe ve kayın ağaçları, mahsur kalmış gibi nehirlerin ortasında yükseliyordu; başka ağaçların rüzgâr ya da yıldırım tarafından devrilmiş olan paramparça gövdeleri ise Londra'dan gelen yolun en çok rüzgâr alan yerlerinde yatıyordu.

Ormanın ortasında, avlak bekçilerinin ve zararlı hayvan itlafçılarının kulübelerinin yakınında, dört atın Epping Yolu'ndan su sıçratarak ilerlediği ve çamurun ve suyun içinde peşleri sıra, deri tavanlı bir arabayı çektiği görülebilirdi. Saat sabah yediyi biraz geçmişti. Atlar Essex üzerinden kuzeye gidiyordu; sendeliyor, zorlanıyorlardı, ıslak yeleleri flamalar gibi çırpınıyor, arabanın tekerlekleri ise havaya koca koca çimli çamur parçaları saçıyordu. O sabah üç ağaç gövdesini yolundan çekmiş olan sürücü, atlara bir küfür savurdu ve kırbaçlarını onların sağrılarında şaklattı. Atlar bir süre kendilerini zorladı ama araba hiç hareket etmedi.

"Ne oluyor?" Pencereden dışarı bakmak için deri örtüyü kaldırmıştım. Yüzüme çarpan damlacıklar, açık denizlerdeki dalga serpintisi hissini veriyordu.

"Çamura saplandık" diye yakındı sürücü, yola atlayıp etrafa su sıçratarak. Neredeyse dengesini kay-

bederken, çizmelerinden vıcık vıcık sesler yükseldi. İliklerine kadar ıslanmıştı zaten. “Endişeye gerek yok, efendim” diye homurdandı yakasının içine doğru, şapkasını alınının üzerine çekerken. “Şimdi bizi buradan çıkarırım.”

Arkama yaslandım ve cebimden bir yulaf kurabiyesi ile bir parça siyah peynir çıkardım. Bir saatten uzun süredir yoldaydık, günün ilk ışığı belirmeden yola koyulmuştuk. Dört kişilik bir yolcu bölmesi bulunan arabayı, tıpkı söylendiği gibi, Üç Güvercin’in yeraltındaki ahırında, atları koşumlanmış halde bulmuştum. Tekrar Phineas’ı görmeyi bekliyordum ama beni Wembish Park’a başka bir sürücünün götürceğini öğrenince hayal kırıklığına uğramadım. Sürücü, kendini Nat Crump olarak takdim eden iriyarı bir adamdı. Bir süre sonra Phineas’tan daha konuşkan ama aynı raddede asabi bir sürücü olduğu ortaya çıktı. Aracın –ki beni Pontifex Hall’a götürenden farklı bir araçtı bu– arka tarafında otururken, kahvaltımı ettim ve onun küfürlerini, cesaret verici haykırışlarını ve kötü havaya dair kederli gözlemlerini dinledim.

“Başka bir yoldan gitmeliydik” diyordu arka tekerleklerden birinin altına kalın bir dal sokup onu kaldırarak kurtarmaya çalışırken. Atları dehledi, dizginler gergin, gıcırdayordu. Araba öne fırlar gibi oldu ve demirle çerçevesi tekerlekler dirençle inledi ama sadece birkaç santim ilerledikten sonra tekrar çamura gömülüp kaldık. Suyun arka dingilimize kadar yükseldiğini görünce hayli endişelendim. Crump’ın ve atların dizlerine kadar geliyordu su. “Puckeridge’den gitmeliydik” diye açıkladı, tekerleği daha kuvvetle kaldırabileceği bir pozisyon alarak. “O taraf daha yüksekte.”

“Puckeridge mi?” Arabanın her hareketiyle ben de sallanıyordum. Tepemde karaağaç dalları savrulup duruyordu. “Ee, ne demeye oradan gitmedin öyleyse?”

“Emir”, dedi, sarf ettiği çabadan dolayı kızgınlıkla homurdanarak. “Oradan gitmemem emredilmişti, değil mi?” Bir an durup bana doğru baktı. Bütün bunları bir şekilde benim hatam olarak görüyormuşa benziyordu. “Ormanın içinden gitmem söylendi.”

“Öyle mi? Neden peki?”

Şimdi tekerlek çemberini ve bir tekerlek parmaklığını kavramış, sırsıklam bir çizmeyle dalın üstüne bastırıyordu. En öndeki atlar onun komutuyla şahlanıp bir adım öne fırladılar ama sonra etrafa su saçarak iyice çamura saplandılar. Bu defa tekerlekler bir santim bile kımıldamamıştı. Crump, suyun içinde güçlükle ilerlerken yine bir küfür savurdu.

“Neden mi?” Sopasının ucuyla tekerleklerin önündeki çamuru kazımaya başlamıştı. “Lord Marchamont’un arabasını niye almıyorsak ondan. Çünkü böylesi daha emniyetli.”

Neşesiz bir kahkaha attı ama sonra yaptığı işe bir an ara verip, kalın kolunu etraftaki ağaçları gösterecek bir şekilde salladı. Şapkası suya düşmüştü, saman sarısı saçlarının yağmurdan kafatasına yapışmış olduğunu gördüm. Daha önce, ahırın loş ışığında onu gözümün bir yerden ısırdığını düşünmüştüm ama sonra, bugünlerde başka birçok şey gibi içgüdülerime de güvenemeyeceğim kanaatine varmışım. Ayrıca görünümüme –kararmış saçlarıma ve kesilmiş sakalıma– şaşırdığını da düşünmüş ama bunun da ona verilen tarife benzermememden kaynaklandığını farz etmişim. Sebep her ne idiye, mesele çıkartmadan beni arabaya almıştı.

“Ormanın içinden” diye açıklıyordu nefes nefese, homurdanarak. Dayanak noktası olarak kullanılabileceği bir başka dal bulmuş ve yine tekerlek üzerinde çalışmak için arabanın arka tarafına gitmişti. Araba, dalgaların üstündeki bir tekne gibi bir öne bir arkaya sallanıyordu. “Bu taraftan gidersek takip edilmeyiz.”

Arka pencerenin üzerindeki deri örtüyü kaldırıp, arkamızda ağaç dallarının gölgesinde kıvrıla kıvrıla uzanan yola baktım. Sabaha hâlâ alacakaranlık hâkimdi. Kurşuni havada, biri erkek biri dişi iki alageyiğin, yay gibi gergin bir halde, çalılıkların içinden bizi izlediğini gördüm. Fakat görünürde insan yoktu, Epping Ormanı'nın o ünlü kaçak avcıları bile. Berbat hava yüzünden yollar boştu. Epping Yolu'na çıktığımızdan beri ancak arada bir Londra'ya doğru giden bir at ya da midilli arabasına rastlamıştık.

“Deh! Hadi!”

Dallardan biri çatlayıp gürültüyle ikiye ayrıldı ve birden araba sarsılarak ileri fırladı, az daha kendimi yerde buluyordum. Deri örtü savrulup açıldı ve pencereden, tekerleklerin yolun kenarına doğru irice dalgalar göndermekte olduğunu gördüm. Crump arabanın yanında tutunacak bir yer bulmaya çabalayıp, kendini yukarı çekti. Sonra yeniden yola koyulduk ve sık ağaçlarla yağmurun oluşturduğu perdenin içinden kuzeye doğru tarla sürercesine ilerledik. Yeniden arkama yaslandım, uzun bir yolculuk olacağı benziyordu.

Sabahın geri kalan kısmı boyunca yolumuza devam ettik, miller sallana sallana, ağır ağır geçiyordu yanımızdan. Bitkin bir halde, bir uykuya dalıyor, bir uyanıyordum; önceki gece Alsatia'ya ancak gece yarısından sonra dönebilmişim ve Yarım Ay karanlık bastıktan sonra bir cadılar toplantısı gibi gürültülü olduğundan pek uyuyamamıştım. Saat kaç olursa olsun merdivenlerden ayak sesleri geliyor, meyhanede kemanlar ciyaklıyor, çığlık çığlığa kahkahalar arasında dansçılar koridorlarda bir aşağı bir yukarı dolaşıp eğleniyorlardı. Nihayet şafağa bir ya da iki saat kala sesler dindi ama daha doğru dürüst uykumu alamadan kapımın çalmasıyla ve Mrs Fawkes'un oda hizmetçilerinden birinin arabamın geldiğini bildiren sesiyle uyandım.

Wembish Park'a yolculuğum aşına bir alametle başladı. Araba Chancery Yolu'na yaklaşırken bir duvarda, tebeşirle çiziktirilmiş bir başka şekil gördüm – Hermetik konudaki çalışmalarımın, Marsilio Ficino'nun "Hermetik haç" dediğini hatırladığım hiyerogliflerden biriydi bu. Altında, yine tebeşirle biçimsizce yazılmış ve yağmurdan epey silinmiş tek bir cümle vardı, bir başlık gibi: *Biz, Gül ve Haç'ın Görünmez Kardeşleri*.

Şaşkın bir halde arkama yaslanmış, yazıyı doğru okuyup okumadığımı merak ediyordum. Bir tür şaka mıydı bu? Çünkü hakiki olamayacak kadar tuhaf, fazla esrarlı görünüyordu. Gül ve Haç Kardeşliği olarak bilinen gizli cemiyeti duymuştum elbette. Geçen gün Hermetik felsefe üzerine birkaç incelememi karıştırırken onların tuhaf öyküsüne rastlamıştım. Biddulph'un gizli Protestan komplocular üzerine hikâyesinin onlara yer vermediğine şaşırmıştım doğrusu. Anlayabildiğim kadarıyla Rozikrüsyenler, asrın başındaki Katolik Karşı-Devrimine karşı çıkmış Protestan simyacılar ve gizemcilerin teşkil ettiği gizli bir topluluktuktu. İnançlarının savunucusu olarak Navarre'lı Henry'yi desteklemişlerdi, 1610'da onun suikaste kurban gitmesinden sonra ise Palatinlik'ten V. Frederik'i. Duvar yazıları ve afişleri 1616 ya da 1617'de, yani Stiryalı Ferdinand'ın Bohemya'nın atanmış kralı ilan edildiği sıralarda Heidelberg ve Prag duvarlarında mantar gibi bitmeye başlamıştı. Rozikrüsyenler, Cizvitlerin öğrencisi olan Ferdinand'a dehşet ve tiksintiyle bakmış olmalıydılar ama afişleri ve manifestoları tuhaf bir şekilde iyimserdi, İmparatorluk'un dört bir yanında siyaset ve dinde reform kehanetinde bulunuyordu. Bu reformlara da *Corpus hermeticum*'un ilk tercümanı Marsilio Ficino'nun öğrettiği türden büyü sanatları sebebiyet verecekti. Rozikrüsyen Kardeşleri, Hermetik metinlerdeki ve Ficino'nun *Libri de Vita*'sındaki "bilimsel

büyü" vasıtasıyla modern hayatın bozulup kararmış enkazını –dinî sürtüşmeler, savaşlar ve zulümle dolu dünyayı– bir tür Ütopya Altın Çağı'na dönüştürmeyi umuyorlardı, tıpkı laboratuvarlarında kömür ve kil parçalarından altın imal etmeyi umdukları gibi.

Reforma yönelik arzuları anlaşılır bir şeydi, zannımca. Rozikrüsyenler dönüp de Avrupa tarihinin son birkaç yüz yılına baktıklarında, Protestan kanıyla yıkanmış mezbahalardan başka ne görüyorlardı? Paris'te Aziz Bartholomew Günü'nde Huguenotların katli ve Kraliçe Mary'nin saltanatı döneminde Smithfield'de ve Oxford'da yakılan ateşler vardı. İspanyol Engizisyonu'nun ve Papalık'ın dehşet verici uygulamaları ve Sir Philip Sidney'nin hayatını kaybettiği Aşağı Ülkeler'de İspanyolların savaşları vardı. Stirya'dan kovulmuş olan Lüteryen rahipler vardı. Kepler'in sürüldüğü Graz'da, 10.000 Protestan kitabın yakıldığı büyük ateş vardı. Zorbalığa maruz kalan ve susturulan Kopernik; 1616'da tahkikat için Campo de Fiore'de Hermetik filozof Giordano Bruno'yu yakmış olan Engizisyon'un kardinallerinden Robert Bellarmine'in huzuruna, Roma'ya getirilmiş olan Galilei vardı. Napoli'de işkence görüp hapse atılan Tommaso Campanella vardı. İspanyol casusları tarafından öldürülen Sessiz William ve Pont Neuf'de Ravallac tarafından bıçaklanan IV. Henry vardı.

Fakat nihayetinde, Rozikrüsyenlerin kendileri de bu trajik tekrarın bir parçası haline geldiler. Ne simyacı taşını keşfedebildiler, ne de o çok aziz tuttukları Altın Çağ'ı; çünkü 1620'de Kral Frederik ve Bohemyalı Protestanlar Katolik Birliği'nin orduları tarafından darmadağın edildi. Şüphesiz Gül ve Haç Kardeşleri'nin çoğu şarlatanlar ve budala idealistlerdi fakat yine de kitaplarıyla, kimyasallarıyla ve cılız büyüleriyle Karşı-Reformun, İspanya'nın ve Habsburgların kötülükleri

olarak gördükleri şeyleri savuşturmaya çalışan, sonunda da kendileri Otuz Yıl Savaşı'nın dehşeti tarafından yutulup giden bu adamlara yönelik bir üzüntü vardı içimde.

Ancak bu sabah at arabası sarsıla sarsıla Chancery Yolu'nu geçerken, birden Rozikrüsyen Kardeşliği hakkında başka bir şey dikkatimi çekmişti: Onların manifestolarının Prag'da belirttiği zamanın, aşağı yukarı Raleigh'nin bir başka hararetli Protestan grup tarafından finanse edilen filosunun Guyana'ya doğru yelken açtığı zamana denk düştüğünü fark etmiştim. Hakikaten de Rozikrüsyen risalelerinin en ünlüsü olan *Christian Rosencreutz'un Kimyasal Düğünü* –ki raflarımdan birinde bir nüshasını keşfetmiştim–, 1616'da Strasbourg'da basılmıştı. Yani Raleigh'nin Kanlı Kule'deki hücrelerinden salıverildiği sene. Ben de bir kez daha Hermetik metniyle Sir Ambrose'un, ilki Guyana'da Raleigh'ye, ikincisi ise Bohemya'da Frederik'e ait bu iki talihsiz teşebbüs arasında bir tür bağlantı oluşturup oluşturmadığını merak ettim. En ufak fikrim yoktu, fakat önceki gün *Kimyasal Düğün* nüshamı karıştırırken metin hakkında bir şey daha fark ettim, basım tarihinden de dramatik bir şey. Hem kenar boşluklarına hem de başlık sayfasına kabartma olarak kondurulmuş minicik Merkür sembolleri vardı. Londra'da duvarlara çiziktirilmiş şekillerin tıpatıp aynısıydı bunlar.

Sonra araba Bishopsgate'e vardı ve kesilmek üzere pazara götürülen bir kaz sürüsünü içeri almak üzere kapılar açıldı. Pencerenin perdesini çekip gözlerimi kapamıştım ama her bir yandan arabanın gacırtıları gelirken kendimi Pontifex Hall'daki ve malzemesi zengin laboratuvarındaki düzinelerce simya eserini düşünür buldum. Alethea'nın sadık bir Protestan olan babasının da bir Rozikrüsyen olup olmadığını merak ettim. Fakat o sırada coşkulu kazların gıdıklamaları –sadece

birkaç dakika ötede onları bekleyen kaderden tamamen bihaber yaratıkların yaygarası- kulağıma gelince düşüncelerim bölündü.

“Aç mısınız, efendim?”

“Hmmm?...” Ses beni irkiltip uyandırmıştı, birkaç saniye boyunca hareket edemeyecek ve konuşamayacak kadar sersem halde, öylece durdum.

“Yemek için duralım mı, efendim?”

Oturduğum yerden destek alarak doğruldum ve kafam karışmış halde, gözlerimi kırıştıtarak, şehirden çıkıp da taşraya gittiğimde hep yaşadığım o sudan çıkmış balık hissiyle pencereden dışarı baktım. Düz bir manzara yanımızdan akıp gidiyordu, çayırları ve çitle çevrili sürüleri yarı yarıya su altındaydı. Yağmur hâlâ tül den bir örtü gibi yağıyor, arabanın deri çatısını dövüyordu.

“Cambridge’e ne kadar var?”

“Bir saat” diye cevap verdi Crump.

“Hayır.” Yeniden arkama yaslandım. “Devam et.”

Aslında Cambridge’e varmak iki saatimizi daha aldı ama geldiğimizde yağmur durmuş ve nihayet gökyüzü açılmıştı. Bir saat önceki etkileyici günbatımı, kalkerli düz araziye saçılmış olan koyun sürüsünü uçuk pembeye çevirmişti. Başımı pencereden dışarı uzattığımda saçımda nemli bir rüzgâr hissetmiş ve bizi belli bir mesafeden takip eden, çamurla benek benek olmuş dört kişilik bir at arabasını fark etmiştim; onun arkasında ise demir kırık bir atın üstünde bir binici vardı. Fakat o sırada onları pek önemsememiştim. Cambridge’e yaklaşırken yol, Londra’ya ya da Colchester’a doğru giden her türden arabayla ve at üstünde biniciyle doluydu. Arkama yaslanıp gözlerimi kapadım.

Plan, geceyi Cambridge’de geçirip, günün ilk ışıqla Wembish Park’a doğru yola çıkmaktı. Crump, Mü-

cellidin Arması adlı bir posta arabası hanında kalma-mızı teklif etti, söylediğine göre Magdalene Koleji'nin yanında, nehre bakan bir yerdi bu. Hiç itirazsız kabul ettim. Şimdiye dek Crump rehberlik işini büyük bir maharetle yerine getirmişti.

Ancak tam o noktada yolculuğumuzda şaşırtıcı bir aksilik oldu. Sebep, havanın giderek kararması, Crump'ın bitkinliği ya da tepemizde sıra sıra uzanan binalarıyla kalabalık caddeler olabilirdi. Ya da her kapıyı ya da ışıklandırılmamış yan yolu reddeden ve gemlerinin içinde hayli huzursuzlanan posta arabası atlarının isteksizliği olabilirdi. Artık sebep her ne idi-yse, Crump'ın Epping Ormanı'nda ve onu takip eden elli küsur millik fırtınalı yolda bizi götürürken sergilediği güven, onu terk etmiş gibi görünüyordu. Sonraki üç çeyrek saat boyunca, ancak iki kol boyunda olan dar ve bol dönemeçli yollardan ilerlemiş, kolej üstüne kolej, han üstüne han geçmiş, sonra dönüp dolaşıp daha önce geçtiğimiz yerlere gelmiş, gözlerimizi kısıp başı-mızı uzatmış, geçitlerde ve köprülerde kaybolup hendeklerden ya da çıkmaz sokaklardan dönmüştük. Ne Magdalene Koleji'ne ulaşabilmiştik ne de Mücellidin Arması'na. O yüzden Crump sonunda beni yanına, sür-rücü koltuğuna davet etti: söylediğine göre ben etrafa bakıp hanı yakalamaya çalışacaktım, o ise arabayı sür-me işine odaklanacaktı.

Koltukta iki kişinin zar zor sığacağı kadar yer vardı ama uzun bir süre bu şekilde, ayaklarımız yerde yan yana, omuzlarımız birbirine sürtüne sürtüne git-tik. Sessizleşmişti, gözlerini önümüzdeki yoldan ayır-mıyordu, bense bir o yana bir bu yana dönüyor, bir taraftan tabela var mı diye etrafa bakınıp, bir taraf-tan da onu daha yakından inceliyordum. Çam yarması gibi bir adamdı. Çok açık renk gözleri, sarı saçları ve bir Sevilla portakalı gibi delik delik bir içkici burnu

vardı. Onunla daha önce karşılaşmıştım –şimdi emin-dim bundan– ama nerede karşılaştığımı hatırlayamı-yordum. Pontifex Hall'daki işçilerden biri olabilir, diye düşündüm ya da Altın Boynuz'da oturmuş, kahvesine üfleyen müdavimlerden biri.

Bir an için bir hatıra titrekçe parlayıp ufukta yük-seldi ama sonra yoldaki bir tümseğe çarptık ve araba-dan aşağı düşmemek için koltuğun kenarına tutunmak zorunda kaldım. Bunu yaparken kalçamda ani bir bas-kı hissettim ve aşağı baktığımda, Crump'ın belinde bir tabancanın kabzasını gördüm. Bakışlarımı yukarı, onun yüzüne çevirdim ve derin kırıksıklarında yeni bir şey –bir endişe, hatta belki bir korku ifadesi– görüp telaşa kapıldım.

“Burada duralım mı?” diye sordum, temizlenme-miş ahırının kokusu bu mesafeden bile alınabilen bir hanı işaret ederek. Daha önce tabelasının önünden iki kez geçmiştik. “Burası uygun görünüyor. Ne fark eder ki zaten? Hepsi aynı bu hanların.”

“Ağzınızı kapalı, gözlerinizi açık tutun” diye ho-murdandı, çenesini hiddetle oynatarak ve dizginleri sertçe sallayarak. “Yoksa bir şey kaçırabilirsiniz.”

Aziz George ve Ejder yanımızdan geçti gitti. Ço-ban Değneği de, Koyunun Omuz Eti de, Saz Demeti de, Neşeli Aslan da, Deri Şişe de, Dişi Domuz ve Erkek Domuzlar da, daha en az yarım düzine han ve taverna da geçip gitti. Crump, bunlardan herhangi birini dü-şünmeye hiç yanaşmadı. Sokağa atlayıp, Crump'lı ya da Crump'sız diğer hanlardan birine gitmeye karar ver-dim. Fakat tam koltuktan kalkmış ve dengemi sağlayıp tekerleğin üstünden köprüye atlamak üzere kendimi hazırlamıştım ki, birden gözüme Mücellidin Arması ilişti. Titrek titrek parlayan pencereleriyle gökyüzünün önünde bir zigurat gibi yükselen, solgun ve heybetli bir binaydı. Nehrin öbür tarafında, tam bizim hizamızda

duruyordu, Crump'ın atlarını yönlendirdiği köprünün karşı tarafında.

“Orada” dedim ona. Şimdi suyun o aşına gürül gürül sesini, Cam Nehri'nin köprü direklerinin arasından akışını duyabiliyordum. “Görüyor musun? Mücel-lidin Arması.”

Fakat Crump herhangi bir cevap vermedi. Ağzı sıkı sıkı kapalı, yine kocaman omuzlarının üzerinden arkaya baktı, dizginleri salladı ve atlar hızlı bir tırısla ilerledi. Belki de suyun gürültüsünden beni duymamıştı. Binayı işaret ettim, sonra da onu kolundan dürtmek için hamle ettim –köprünün sonuna yaklaşıyorduk ve bu hızla, hanı geçip gidecektik– ama parmaklarım onun kolu yerine soğuk ve sert bir şeye değdi. Bakışlarımı aşağı çevirdiğimde, sağ eliyle tabancayı kavramış olduğunu gördüm.

“Deh! Hadi! Deh!”

Atlar köprünün üstünde öylesine hızla ileri atıldı ki az kalsın oturduğum yerden aşağı savruluyordum. Doğrulunca Crump'ın küfrettiğini duydum ve başımı çevirdiğimde artık yalnız olmadığımızı gördüm. Benek benek çamur olmuş o dört kişilik at arabası karşı taraftan yaklaşıyor, yolumuzu kapatıyor, onun önünde de demir kır atın üstündeki binici dörtmüle üstümüze geliyordu.

Şaşkınlık içinde Crump'a döndüm. Yüzünü buruşturdu, yine küfretti, sonra da tabancasını kaldırıp, üzengilerin üzerinde ayağa kalkmış olan silüete nişan aldı. Silah parlak bir kıvılcım yağmuruyla ateşlenip sol yanağımı acıtırken, demir kır at yön değiştirip yana, parmaklıklara doğru çekildi. Bizim atlarımız ise patlama sesinden paniğe kapılarak öne atıldı ve araba arkalarında şiddetle sağa sola savrulmaya başladı. Crump bir taraftan dizginleri tutmaya, bir taraftan da tabancasına yeni bir fişek yerleştirmeye çalışırken, ben de

koltuğun kenarına yapıştım. Birkaç saniye içinde diğer arabayla aynı hizaya gelecektik.

“Tanrı aşkına, yardım et bana!” Crump tabancayı ve fişegi bana doğru uzatıyordu. Tekereklerimizden birinin göbeği parmaklığa sürttü ve araba şiddetle yana savrulurken kafalarımız tokuştu. “Bizi öldürecekler!”

Fakat tabancayı almadım. Silah yere düşmüş, arkamızda, köprü'nün üstünde takır tukur yuvarlanıyordu şimdi. Onun yerine Crump'tan geri kaçtım, oturduğum yerde dönüp acemi bir sıçrayışla, sallanan arabanın tavanına çıktım, bir an kenara sıkı sıkı tutunarak kalçamın üstünde eğilmiş halde durdum. Sonra, Crump'ın bağırışlarına aldırmaksızın ya da aşağı bakmaksızın, parmaklıkların üstünden, yağmurla kabarmış olan Cam'in girdap halinde dönen sularına atladım. Ancak büyük bir şapırtıyla suya çarpıp önce yüzeyin altına çekilirken, ve orta kemerin arasından ileri, sonra da Mücellidin Arması'nın yanından nehir aşağı sürüklenirken, duyduğum şey nehrin gürlemesi değil, Crump'ın takır takır takırdayan tahta dişlerinin yankısıydı.

Çünkü nihayet onu daha önce nerede gördüğümü hatırlamıştım. Fakat sonra, akıntı beni nehir aşağı sürüklerken, artık hiçbir şey hatırlayamaz oldum; çünkü birden bütün dünya kararmış ve sessizleşmişti.

Cam Nehri, Magdalene Köprüsü'nden kuzeydoğuya, Ely Adası'na doğru akar. Adanın birkaç mil aşağısında, turbalıkların kıyısında Roma işi drenaj kanallarıyla enine bölünen suları, Great Ouse Nehri'nin sularına karışıp denize doğru, otuz mil kuzeydeki Wash'a, oradan da ıssız bir ufka doğru akar. O günkü sağanak yağışla turbalıklar her zamankinden daha çok su altındaydı ve o akşam nehrin akıntısı girdaplı ve hızlıydı. Tek bildiğim, bir mavnanın ıslak ve soğuk zemininde

ayıldığımdı. Mavnayı nehirde sıırığıyla götüren kişi, pazara gitmekte olan bir turbalık sakiniydi, Noah Bright adında çok yaşlı bir çimen kesici. Tepemizde yıldızlar dönüyor, yanımızdan çamurlu setler geçip gidiyordu. Öksürerek bir ciğer dolusu su çıkardım, hırıltıyla derin nefesler alarak kendime gelmeye çalıştım. Saatler, hat-ta günler geçmiş olabilirdi.

Cambridge'e dönüş yolculuğu üzerine anılarım son derece bulanık: sıırığına yaslanmış olan ihtiyar; karanlık nehir manzarası teknenin küpeştesinin üstün-den kayarak geçip giderken mavnanın sudaki hareketi; yanağımyı yasladığım, güneşten kurumuş turbanın tatlı kokusu. Bright bizi sıırığıyla nehirde götürürken hara-retli bir monolog tutturmuştu ama neden bahsediyor-du, şu an bu konuda en ufak bir fikrim yok. Çünkü ne tam olarak dinliyor ne de cevap veriyordum. Bütün o süre boyunca, aklım hâlâ Nat Crump'taydı, özellikle de köprünün üstünde kafalarımızın tokuştuğu anda gördüğüm şeyde: korku ve kızgınlıkla vahşi bir köpe-ğin dişleri gibi ortaya çıkmış olan o tahta dişlerde.

Fleet Street'te kaza oldu. Bir araba atı düşüp öldü, efendim...

Bu keşif bir şok olmuştu bana. Şimdi bile buna ne anlam vereceğimi bilmiyorum. Fakat Alsatia'daki kira-lık arabanın sürücüsü Crump'tı, o kadarını hemen an-lamıştım. Beni başka bir yoldan götürüp de görünüşte tesadüf eseri Altın Boynuz'a çıkaran kişi Crump'tı. Şu anda son derece emindim bundan.

Fleet Street'te kaza...

Çünkü fark ettim ki, artık hiçbir şeyi bilmem söz konusu değildi; yani birkaç gün önce Nat Crump adın-da birinin beni Westminster'a, Postacının Borusu'na kadar takip ettiği, orada tamamen tesadüfi görünen bir şekilde sokaktan beni aldığı, sonra da yine tamamen tesadüfi görünen bir şekilde Altın Boynuz'a bıraktığı

haricinde. Fakat incelikli planın bir rastlantı, ender bulunur türden bir talihin eseri gibi görünecek şekilde dikkatle tasarlanıp uygulamaya konmuş olması gerekiyordu. Bu da Alsatia'ya ilk yolculuktan beri olan her şeyin ve oraya varmamın ardından tıkr tıkr gelişen her şeyin –müzayedenin, Agrippa nüshasının, katalogun– de düzmece olduğu manasına geliyordu. Tabii ki Wembish Park'a yolculuğun da. Yolumdan saptırılıyor, giderek daha derin, daha tehlikeli sulara çekiliyordum. Ev hakikaten varsa bile, onun da diğer her şey gibi sadece bir perde olacağından hiç şüphem yoktu. Ama bu perde neyi örtüyordu? Kimi?

Çıkamaz sokağa girmişiz...

Peki ya mavnanın arka tarafında tepemde duran çenebaz çimen kesici, Noah Bright? Ona ne demeliydi? Konuşurken beni dikkatle gözlüyor, yaşlı bir av köpeğinkini gibi parlak ve tetikte gözlerini benden ayırmıyordu. Ona Silas Cobb adında Londralı bir kitap satıcısı olduğumu, Cambridge'e Market Hall'daki dükkânlarda ve tezgâhlarda kitap bakmaya geldiğimi ama şehrin çok sayıdaki tavernasından birinin misafirperverliğinin keyfini çıkardıktan sonra nehre düştüğümü açıklamayı başarmıştım. Alelacele uydurduğum yalanlara inanıp inanmadığı –ya da ona güvenip güvenemeyeceğim– konusunda en ufak fikrim yoktu. Birden herkesten kuşkulandır olmuştum. İhtiyar turbalık sakininin, yeni bir Crump ya da Pickvance, belli bir rolü oynamak için sahneye çıkarılmış bir aktör, iple ri perde arkasındaki başka birinin elinde bulunan bir kukla olup olmadığını merak ettim. Beni nehirde tesa-düfen, tamamen şans eseri mi bulmuştu? Yoksa arabadan nehre atlayışım incelikli bir şekilde kontrol altında mı gerçekleşmiş, yazarı ve amaçları hâlâ gizli olan bir dizi formül tarafından mı belirlenmişti? Bu kontrolün sınırlarının nereye kadar uzanıyor olabileceğini merak

ettim. Deniz Kuvvetleri Dairesi ve *Philip Sidney* hakkındaki hikâyeleriyle Biddulph'un da diğer her şey gibi benim için özel olarak hazırlanıp hazırlanmadığını merak ettim. Eğer duvar yazısı Londra duvarlarına sırf ben göreyim diye çiziktirilmiş ve o tuhaf nesneler tozlu vitrine sırf ben göreyim diye konmuşsa...

“O da neyin...?”

Mavna akıntıda sancak tarafına yalpa yapıp yana doğru kaymıştı. Küpeştenin üstünden içeri su girmişti ve yanımdaki turba yükü gevşekçe sallanıyordu. Kafamı kaldırıncı Bright'ın sırkla dibi itmeyi bıraktığını ve arka tarafta yere çömelmiş, kabarmış nehirden karşı tarafa kaygıyla bakmakta olduğunu fark ettim. Başımı çevirince, önümüzdeki sularda Cambridge'in soluk ışıklarını gördüm. Magdalene Köprüsü'nden en az bir mil ya da daha fazla kuzeyde olmalıydık. Fener oturak tahatasında sallanıyor, dalgaların içine düştü düşecek gibi duruyordu. Dikkatimi yeniden Bright'a çevirdim, ensemdeki ve omuzlarımdaki tüyler diken diken olmuştu.

“Ne oldu?”

“Şurada” diye fısıldadı, başıyla seddi işaret ederek. “Nehir kıyısında bir şey var.”

Başımı yine çevirdiğimde, iyice su basmış olan sazların arasında yarı saklı duran karanlık bir şekil gördüm: sürünerek sudan yarı yarıya çıkmış bir tür amfibi yaratığa benziyordu. Bright sırtığı çamura batırıp iterek, tehlikeli akıntıda mavnanın burnunu dikkatle kaydırduğında, fenerin ışığı o karanlık şekle doğru uzandı. Bright az daha dengesini kaybediyordu ama biz üzerimize hücum eden suda sallanırken, sırtığını kullanarak mavnayı belli bir istikamette tutmayı başardı. Birkaç saniye sonra mavnanın altı, hafif bir sürtünme sesiyle, kayarak çamurun üstüne çıktı. Sazların arasında açık duran bir kol görebiliyordum. Bright bir homurtuyla sırtığını sudan kaldırdı.

Nehrin kıyısında kolları ve bacakları açık, yüzüstü yatan bir adamdı bu, bacakları kabarmış nehrin sularına gömülmüş duruyordu. Bright sırtığı bumba misali nehrin kıyısına doğru uzattı, fakat onu omzundan itip sırtüstü çevirmeden bile adamın ölmüş olduğu belliydi. Fenerin solgun ışığında, boğazının bir kulağından ötekine kadar kesilmiş olduğunu gördüm. Ürpertici bir şekilde yana düşmüş olan başını omuzlarından ayıracak kadar büyüktü kesik neredeyse. Midemin ağzıma geldiğini hissettim ve hemen başımı çevirdim ama Bright mavnadan iniyor, elinde feneri tutarak, dizlerine kadar suyun içinde ilerliyordu. Tam cesede ulaşmıştı ki akıntı ikisine de vurdu ama fener sönmeden ve ceset sazların içine yuvarlanmadan yüzü bir an için görebildim: şişkin bir burun ve onun altında, sanki ifade edilmemiş bir hiddetle sıkı sıkı kenetlenmiş bir çift tahta diş.

Dördüncü Bölüm

En eski hatıralarımdan biri, babamı yazarken izlemektir. Babam kâtipti, yani yazmak onun mesleği idi; türlü türlü titiz ve karmaşık törenin hâkim olduğu bir iş. Onun o yıpranmış yazı masasının üstüne niyaz edercesine eğilmiş hali şimdi bile gözümün önünde: saçları yüzüne sarkmış, narin elinde bir hindi tüyü, belli bir eksen etrafında öne arkaya dönerdi. Görünüş olarak o da benim gibi, etkileyici olmayan biriydi. Koyu renk kıyafetli, bir martının kaygılı gözlerine sahip, ufak tefek bir adam. Ama onu çalışırken izleyip de kâtibin elinin dehasına hayret duymamak mümkün değildi. Yazı masasının yanında durur ve o mürekkebini karıştırır ya da tüylerini bir çakıyla, en incelikli cerrahiye uyguluyormuş gibi dikkatle yontarken ona mum tutardım. Sonra inceltilmiş ucu boynuz hokkaya batırırdı ve sihirli bir şekilde, önündeki masaya yayılmış, beyazlatılmış ve ponzalanmış parşömene yazmaya başlardı.

Babam ne yazıyordu? Bu konuda en ufak bir fikrim yoktu. O günler, daha alfabe kitabının bana o tuhaf mürekkep şekillerin eğik başlarının, serpilmiş kol ve bacaklarının şifresini çözmeyi öğretmesinden önceki masum günlerdi. Bu yüzden de o yazılar bana Firavunların hieroglifi kadar dayanılmaz ve akıl çelici gelirdi. Aslında zavallı babam mümkün olan en sıkıcı cinsten pasajlar yazıyordu muhtemelen. İmtiyaz tezkereleri, mahkeme tomarları, kilise cemiyeti kayıtları, bu tür şeyler. Kâtiplerin hayatı, ender rastlanacak kadar usandırıcı işlerle doluydu. Ancak daha büyüdüğüm zaman babamın sırtının sürekli masasının üstüne eğilmekten düpedüz kamburlaştığını, gözlerinin ise çoğu kez mum

alamayacak kadar yoksul olduğu için bozulduğunu anladım. Çalışma odası yerine geçen minik tavanarası odasındaki işine haftada bir kere ara verilirdi. O gün mürekkep imalatçıları ile parşömen satıcılarının dükânlarını ziyaret ettiği ya da çabalarının meyvelerini Avukat Hanları'na götürdüğü gündü – buna karşılık kendisine keyfe tabi bir ücret verilirdi. Büyüdükçe ben de zaman zaman Londra sokaklarındaki bu seferlerinde ona refakat ettim. Tomar haline getirilmiş parşömenler kolunun altına sıkıştırılmış ya da boynuna astığı, dışarıda taşınmaktan aşınmış keseye konmuş şekilde, Klemes'in Hanı'na ya da iki düzine başka handan birine girerdi. Pis yakalıklı kambur babam, mallarını sıska ve gülümsemeyen hukuk kâtiplerinin masasında utangaçça ve titreyen ellerle açarken, ben sessiz beklemelerinde oturur, kapı aralarından onu izlerdim.

O yolculukları ne kadar iyi hatırlıyorum, şimdi bile. İkimiz el ele sokaklardan geçip, garip ve ürkütücü binaları, minik evimizden ve babamın mürekkep lekeli yazı masasından çok uzaklardaki iktidar ve imtiyaz dünyalarını dolaşırdık. Hatta iki kez Whitehall Sarayı'ndaki Mühür Bürosuna ipeklere bürünmüş resmî giysili uşaklar tarafından buyur edildik. Ancak bu haftalık maceralı yolculuklarda en sık Chancery Yolu'nu ziyaret ederdik. Çünkü Rolls Chapel bu sokağın sağında, Bell Yard'daki kumarhanenin –heyhat, zavallı babamın sık sık uğradığı bir başka yer– yakınındaydı.

Ateist eğilimli bir adam olan babam, çoğu kez Rolls Chapel'ın, gittiği tek kilise olduğunu söyleyerek şaka ederdi. Bina dışarıdan gerçekten de tıpatıp bir kiliseye benziyordu. Altıgen biçiminde taş bir çan kulesi ile Chancery Yolu'nda aceleyle aşağı yukarı koşuşturan dava vekillerine ve sulh hâkimlerine tepeden bakan renkli camları vardı. İri başlı çiviler çakılı meşe

kapısının içinde de bir mihrap ve sıra sıra banklarla dolu, uzun bir orta bölüm. Ancak banklar dindar kilise cemaati ve dua kitaplarıyla değil, ağır maroken ciltli kitaplarla ve bir metre yüksekliğinde kâğıt ve parşömen yığınlarıyla doluydu. Ve içeri gelenler –kuzeybatı köşesinde birbirine sokulan küçük gruplar– Tanrı'ya değil, Lordlar Kamarası Başkanı'na ya da mihraptaki sırasına rahip misali tüneyip davaları dinleyen yardımcısı, Yüksek Mahkeme Başkanı'na dua ederlerdi. Rolls Chapel bir zamanlar bir kiliseydi herhalde –babamın söylediğine göre İngiltere'nin din değiştiren Musevileri için yapılmıştı– ama uzun süre önce kendi de değişmişti. Şimdi, çan kulesinde ve kurşunî renkte, geniş ve yassı taşlarının altındaki mahzeninde Yüksek Mahkeme'nin muazzam miktarda kaydını muhafaza ediyordu.

Cambridge'den döndüğümün ertesi sabahı kapının yanındaki bir bankta yerimi alırken, çocukluk hayaletime rastladım – kaba kumaştan giysisi ve güve yeniği dolu dar ve kısa pantolonuyla minik Isaac Inchbold. Renkli camlardaki güneşin ışıkları, sıralar arasındaki yassı taş döşeli bölümlere vuruyordu. Ayaklarımı sallayıp alçak bir sırayı tekmeleyerek, babamın kuleden inmesini ya da mahzenden çıkmasını beklediğim o uzak sabahlardan hatırladığım parlak ışık tomurcukları. O zaman olduğu gibi, şimdi de sessizdi Rolls Chapel, küfle karışık eski parşömen ve kadim taş kokuyordu.

Ama boş olmaktan çok uzaktı. Oturduğum yerden, diz çökme tabureleri ve koro bölmelerinin arasında dikkatle yollarını bulan düzinelerce kâtipi görüyordum. Bankımı ise Kral taraftarlarına çok benzeyen bir düzine centilmenden oluşan bir toplulukla paylaşıyordum. Mihrabı ayıran kurt yenikli bölmenin arkasında ise; at kılından peruklu avukatların oluşturduğu küçük bir dinleyici kitlesinin önünde, kıpkırmızı cüppe giymiş, şişman bir adam, Yüksek Mahkeme Başkanı

duruşmadaydı. Cep saatimi çıkarıp baktım, sonra da endişeli bakışlarımı yeniden çan kulesinin minik kapısına çevirdim; birkaç dakika önce bir kâtip o kapıdan geçip gözden kaybolmuştu. Kapının üzerinde bir şiar vardı: “Rotuli Litterarum Clausarum.” İç geçirip saatimi yeniden cebime koydum. Müthiş bir telaş içindeydim, çünkü ciddi tehlike altındaydım – aynı şekilde, Alethea da.

Cambridge'den ayrılalı iki gün olmuştu. Bütün bir günü daha yolda geçirdikten sonra, önceki gece Alsatia'ya varmışım. Londra'ya olabildiğince acele gitmeye çalışmışım; çünkü aklıma korkunç bir düşünce gelmişti, ensemdeki tüyleri ve favorilerimi diken diken eden bir düşünce. Bütün bu tuhaf hadiseler silsilesinin –bilinmeyen birinin ya da birilerinin benim için sahnelediği her şeyin– doğrudan Ortelius nüshasındaki, besbelli bulup çözmem gereken o metindeki şifreye uzandığını fark ettim. Bu, tuzağı kim kuruyorsa onun Pontifex Hall ve laboratuvarına ulaşabildiği anlamına geliyordu. Bu da onun muhtemelen iki kişiden biri, ya Phineas Greenleaf ya da Sir Richard Overstreet olduğu anlamına geliyordu – ya da belki ikisi işbirliği içindeydi. Her halükârda, suçlu yalnızca Alethea'ya ulaşmakla kalmıyordu, onun itimadına da sahipti. Ve ikisinden biri, büyük ihtimalle de Sir Richard, Nat Crump'ı öldürmüştü.

Ancak son birkaç günün hadiseleri gene de beni şaşırtıyordu. Crump'ın niye öldürülmesi gerektiği konusunda en ufak fikrim yoktu. Diğer ipuçlarının –Non-such House'a zorla girilmesinin, Henry Monboddo ile esrarengiz müşterisinin, Orinoco seferinin– nasıl olup da esrarın alfa ve omegasına, giderek daha da uzaklaşıyorsa benzeyen Kutsal Kâse'ye, yani gezgin bir parşömene bağlandığını tahmin bile edemiyordum.

Ama birden kördüğümü nasıl çözebileceğimi keş-

fettim – Henry Monboddo ve Wembish Park esrarının nasıl dibine inebileceğimi... ve onlar vasıtasıyla da bütün olayın göbeğindeki kişinin kimliğine. Çünkü canı, izlerini de pek örtmüş sayılmazdı. Cevabım Wembish Park'ta değildi, biliyordum. Burada, Londra'da, Chancery Yolu'ndaydı – bir parşömen tomarına yazılmış birkaç satır metinde.

O sabah, karanlık ve metruk görünen Pulteney House'a yaptığım verimsiz bir ziyaretin ardından, hâlâ tebdili kıyafet halde, Rolls Chapel'a geldim. Vaftiz su kabının yanındaki bir masaya oturmuş kâtime derdimi anlattım. Küçümseyen bir gülüşle bana istediğim şeyin imkânsız olduğunu söyledi; anlayışla karşılamam gerektiği üzere, Kapalı Evraka bakan bütün kâtipler o anda çok meşguldü. Dediğine bakılırsa, en azından birkaç gün daha kimsenin arzumu yerine getirmesi mümkün değildi.

Dar omuzlarını silkerek “Af ve Cezai Sorumsuzluk Kanunu” diye açıkladı.

“Pardon, ne dediniz?”

“Toprak devirleri” dedi, alaycı bir azamet tonuyla. “Kâtipler, Parlamento'nun kamulaştırmış olduğu mülkler hakiki sahiplerine geri verilebilsin diye arazi haklarını araştırıyor.”

“Ama ben de bunun için buradayım!”

“Öyle mi?” Masasının kenarından bir göz attı, beni dikkatle, tepeden tırnağa süzdü. Sanırım, epeyce haklı olarak, böylesine mütevazı ve hatta hırpani görünümlü birinin, ister kamulaştırılmış olsun ister olmasın, aristokratik bir mülkle herhangi bir bağlantısı olacağı konusunda şüphe duyuyordu. “Eh, siz de herkes gibi sıranızı bekleyeceksiniz mecburen.” Oturdukları yere yığılmış halde bekleyen çok sayıda Kral yanlısını işaret etti. Sonra gözleri yavaşça bana döndü. “Yani, tabii, eğer...”

Adam, dantelle çevrenmiş minik eline nazik nazik öksürmüş ve mihrap yerine doğru gizli bir bakış atmıştı. Zihnimden iç geçirerek, elimi cebime atıp bir şilin çıkardım. Ağgözlülüğün, bir avukatın işinin önemli bir parçası olduğunu biliyordum tabii ama bu ahlaksızlığın kâtiplerine kadar sızdığının farkında değildim. Paraya sadece şüpheli bir bakış lütfedilince, bir tane daha eklemek zorunda kaldım. Her iki sikke de birden kayboldu gitti. Kâtip, bakışını yeniden masasındaki evraka çevirdi.

“Oraya oturun, lütfen.”

Sonra bir saat boyunca, hiçbir şey demedi. Mihrap yerinde iki dava dinlendi, davalılarla davacılar gönderildi. Kâtipler ve avukatlar bir oraya bir buraya gidiyor, banklardaki ya da sağımda kalan giyinme odasındaki ciltleri eşeliyorlardı. Parlak ışığın oluşturduğu bahçe, yassı taşlarda sinsice ilerleyerek, yine önümdeki yastıklı alçak sıraya sabırsızca vuran çizmelerimin neredeyse ayak parmaklarına erişti. Sonunda adımın seslenildiğini duydum ve başımı kaldırıp bakınca bir kâtibin, zayıf, genç bir adamın, çan kulesine giden minik kapıda durduğunu gördüm.

Masadaki kâtip, “Arzu ediyorsanız, şimdi kayıtları görebilirsiniz” diye bildirdi. “Mr Spicer size yolu gösterecek.”

Zor bir tırmanıştı. Yıpranmış bir ipten başka, elle tutulacak bir tırabzan yoktu. Merdiven öyle dardı ki omzum her adımda kumtaşından tırabzan direğine sürtünüyordu. Döne döne çıkan tırabzanın yanından yürüyerek, çevik Mr Spicer’ın ardından çıktım. Ama bir düzine basamak sonra, tonlarca taşın üzerime abandığını hayal ettim ve birkaç gün önce rahip deliğimde hissettiğim dondurucu panik titremelerini gene hissettim. Kapalı yerlerden hep nefret etmişimdir, sanırım bana çok geçmeden üzerimde hak iddia edecek o ebedi

kapanışı hatırlatıyorlar da ondan. İşin daha da berbat tarafı, genç Mr Spicer muma hiç ihtiyaç duymamıştı ve ben de küflü bir karanlıkta, zaman zaman sadece daracık bir pencerenin sunduğu ferahlamayla, solucan gibi kıvrılarak yukarı çıkmak zorunda kaldım.

Nefes alışım epey hızlanmış halde nihayet tepeye eriştiğimde, Spicer'ı küçük altıgen bir odada bekler buldum. Yukarı çıkarken niye mum yakmadığını hemen anladım; çünkü oda ağzına kadar parşömen desteleriyle doluydu. Kimileri tepesinden ve altından dikilmiş ve çapları birkaç fit olan şişman makaralara sarılıp tomar edilmişti. Ayrıca etrafa saçılmış halde duran, zeminin büyük kısmını kaplayan düzinelerce tahta kutu da vardı. Bu kutuların içinden de bazıları solmuş, bazılarıysa yeni daha birçok parşömen fışkırıyordu.

Gözlerim tomarlarla kutular üzerinde, parlak mum mühürleri püskül gibi aşağı sarkan parşömen etiketleri üzerinde gezindi. Kâtip babamın dünyasıydı bu. Ama manzara farklı bir nedenle merakımı uyardırmıştı; çünkü bana zulmeden kişinin kimliğinin burada, bu evrakın arasında olacağını biliyordum. Cevap peşinde şimdiye kadar kaç tane evrak incelemiştim? Gelir vergisi beyannameleri, imtiyazlar, kilise cemaati kayıtları, müzayede katalogları, *Corpus hermeticum*'un baskıları ve Raleigh'nin seyahatinin hikâyeleri – hepsi de yolumu gitgide daha fazla şaşırtmıştı. Ama şimdi nihayet hakikati keşfetmek üzereydim. Burada yazılı olacaktı, biliyordum, bu parşömenlerin arasında bir yerde.

Mıhlanıp kalmış bakışımı yakalayan Spicer, biraz da gururla “Ülkedeki her vasiyetname, berat, ferman ve ruhsat burada kaydedilmiştir” diye açıklıyordu. “Bu evraklar, mahzen ile giyinme odasından taşanlar. Mahzende bin kadar tomarda, 75.000'den fazla parşömen var.”

Masaya gitti, eğilip derin bir çekmeceyi gıcırdatacak açtı. Çekmeceden, abartılı bir homurtuyla, deri ile ciltlenmiş muazzam bir kitap çıkardı. En azından otuz santim kalınlıkta olmalıydı.

“Ben meşgul bir adamım” dedi yerini alarak, “siz de takdir edersiniz ki. Şimdi, mahzuru yoksa...”

“Evet, evet. Elbette. Hemen sadede geleceğim.” Bastonuma dayanarak ileri adım attım. “Bir tapu arıyorum.”

“Diğer herkes gibi” diye mırıldandı, epey alçak sesle. Sonra kilise kayıt defterinin çatırdayan deri kapağını açtı ve pertavsızını eline aldı. “Pekâlâ. Bir tapu.” Başparmağını ıslattı ve ağır sayfaları karıştırdı. “Hangi yılda kaydedilmiş? Mevsimin de faydası olur, biliyorsanız eğer. Yaz mı? Sonbahar mı?”

“Aa, tamam... korkarım ki mesele de o zaten.” Yaltaklanırcasına gülümsemeye çalıştım. “Muamelelerin ne zaman yapıldığından pek emin değilim.”

“Öyle demek. Peki, alıcının adı ne, sorabilir miyim?”

“O da başka bir mesele, korkarım ki.” Tebessümümü bir derece daha yükselttim. “İşte tam da bunu bulmaya çalışıyorum, anlıyorsunuz ya – mülkün sahibi kimse onun adını.”

“Ama elinizde satın alma tarihi yok? Kabaca bir tahmin bile? Hayır mı? Eh öyleyse” dedi ben başımı sallarken. Vazgeçmiş gibi bir ifadeyle dudaklarını sıkı-mıştı. “Arabayı eşeğin önüne koşmuşsunuz, kusuruma bakmazsanız. Birini ya da ötekini bilmelisiniz, adı ya da tarihi. Eminim bunu anlayabilirsiniz.” Yarı açık tutulan muazzam kapak gene çatırdadı ve sonra da hafif bir gülmeye kapandı. “Dediğim gibi, Mr. Inchbold, ben meşgul bir adamım.” Yeniden eğilmişti, kayıt defterini çekmecesine koyuyordu. “Eminim, merdivenden aşağı kendiniz inebilirsiniz.”

“Hayır – bekleyin.” Beni bu kadar kolaylıkla başından atamayacaktı. “Sizin için bir ismim var” dedim. “İki isim, hatta.”

Ancak Spicer, defterinde Huntingdonshire’da Sir Richard Overstreet’e –paçavra kâğıdından sayfaların inip çıkan düzenli sütunlarında ona arattığım ilk addı bu– ya da Henry Monboddo’ya ait bir mülk bulamadı. Ancak nihayet, adı Henry değil de Isabella Monboddo olan birinin adına bir mülk kaydı keşfetti. Bu arada yaklaşık bir saat geçmişti. Öne eğilmiş, birinin, Mr Spicer’ın bir halefinin adalet sarayı tarzında temiz bir el yazısıyla yazdıklarını tersinden okumaya çalışıyordum. Ev, eşinin ölümü üzerine Isabella Monboddo’ya miras kalması kaydıyla onun üzerine yapılan bir mülkmüş diye açıkladı, sikkın bir monoton sesle. Kocanın adı da –evet, evet– Henry Monboddo’ymuş. Burnu pertavsıza yapışmış halde öne eğildi. Wembish Park adlı bir mülk.

“O işte” diye kekeledim. “Evet, o –”

Sanki tamamen kayıtsız gibi, “Bu mülk”, diye devam etti, “1630 yılında Henry Monboddo’nun yazdığı bir vasiyetname ile verilmiş. O günden sonra Parlamento tarafından birleştirilmiş, sonra kamulaştırılmış, sonra da Af ve Cezai Sorumsuzluk Kanunu koşulları uyarınca sahibine geri verilmiş.”

“Isabella Monboddo’ya mı verilmiş?”

“Öyle. Henry Monboddo’nun dulu olarak tanınlanıyor.”

“Dulu mu? İyi ama, Monboddo ne zaman ölmüş?”

“Bunlar kilise cemiyeti kayıtları değil, Mr Inghold. Kayıt defteri bize böyle şeyler söylemiyor.”

“Elbette” diye mırıldandım teskin edercesine. Bu bilgiye bir anlam vermeye çalışıyordum. Monboddo ölmüş mü? Alethea bilmiyor muydu? Biraz daha öne uzandım. “Yani... Isabella Monboddo mu bu mülkün sahibi?”

“Sahibi *imiş*. Wembish Park, son zamanlardaki toprak devrinden bu yana el değiştirmiş görünüyor.”

Şimdi kamburunu çıkararak sayfanın üzerine iyice eğilmişti, merceğiyle ender kalitede taşları inceleyen bir mücevherci misali. Oturduğum yerden, sütunların pertavsız altında küçülüp dalgalandıklarını görebiliyordum. Sonra keskin bir hışırtıyla sayfayı çevirdi ve pertavsızı bir kenara koyarak, yirmi dakikadır ilk kez başını kaldırıp baktı.

“Evet” dedi, “satılmış. Çok yakınlarda, öyle anlaşıyor. Tapu sadece birkaç hafta önce kaydedilmiş. Tabii o kontlukta Sulh Sekreteri nezdinde ondan bir ay kadar önce kaydedilmiş olabilir. Biz biraz geri kalmış durumdayız da –”

“Evet, tabii, bütün o toprak devirleri...” Nefes almaya bile güç bela cesaret ediyordum. “Kime satılmış?”

“Ah. Evet.” Kendine bir tebessüm izni verdi. “Kayıt defteri bunu bize söylemiyor.”

“Ama tapu?” Kayıtları elinden kapıp maddeyi kendim okuma dürtüsünü güçlkle bastırıyordum. “Kaydedildi demiştiniz, değil mi?”

“Elbette kaydedildi. Kanun, malum.”

“Peki, o durumda nerede bulunabilir?”

Spicer soruyu duymazlıktan geldi. Pertavsızını aldı ve bir kez daha sırtını kamburlaştırdı, kendini çalışkan bir okul çocuğu gibi sayfaya verdi. Birkaç saniye sonra tüylerinden birini kopardı ve büyük bir özenle ucunu yonttu; sonra da çekmecelerden birini didik didik ederek bulduğu bir kâğıt parçasına, hâlâ öne eğildiğim halde güçlkle sökebildiğim, diken diken bir çalılık misali bir dizi sayı kopya etti: CXXXIIIB, DCCLXXVIII, LVIII.

“İşte” dedi, şifreli mesajı, işaret parmağının ucuyla masanın üstünden bana doğru kaydırarak. “Sanıyorum ki öğrenmek istediğiniz buydu.”

Kâğıdı aldım ve mürekkebi bulaştırmamaya dikkat ederek kenarlarından tuttum. Kaşlarımı çattım, başımı kaldırıp Spicer'a baktım. Halinden memnun bir tebessümle beni gözlüyordu.

"Ne demek istiyorsunuz? Bu nedir?"

"Mahzen, Mr Inchbold." Kapak çarparak kapanırken, kayıt defteri, veda kabilinden bir pat sesi çıkardı. Spicer'ın tebessümü yok olmuştu. Tüy kalemi gerisingeri boynuz hokkaya koydu, pertavsızı bir çekmeceye kaldırdı. "Aradığınızı orada bulacaksınız. Mahzende."

Dar merdivenden inip kilisenin orta bölümüne geldiğimde, güneş batı pencerelerine kaymıştı. Şapel şimdi daha da boştu. Mihrap yerindeki alçak sesli konferansta sadece iki kâtip görebiliyordum. Alıç ağacından bastonumla, sıralar arasındaki aralıkta yürüdüm, bir önceki günden beri bir şey yemediğim için açlıktan bayılacak haldeydim. Fakat yemek için vakit yoktu. Bir banktan destek alarak, topal ayağımı bir taburenin üstüne savurdum, kâğıt parçasını sıkı sıkı tuttum. Evet, midemi düşünmeden önce yapacak çok iş vardı.

Mahzenin kapısı kilisenin cephesinde mihrap yerine yakındı, mahzenin mihrabın altına doğru uzandığını düşündüm. Çan kulesinin girişindeki yazının –"Rotuli Litterarum Clausarum"– aynısını taşıyan kapı gıcırdayarak açıldığında, karşıma tıpkı oradaki gibi alçak ve dar bir dizi merdiven çıktı. Görebildiğim kadarıyla ışık yoktu, sadece dipte sönük bir ışıltı. Zedelenmiş ahşap pencere tirizinin altında başımı eğdim ve bir dalgıç gibi derin bir nefes alarak, ağır ağır inmeye koyuldum.

Mahzende beni, kâğıdın şifresini çözecek ve tapunun yerini bulacak olan, Appleyard adlı kâtip karşılacaktı. Ama ben zaten sayıların, bahsi geçen tomarın raf işaretine ilişkin olduğunu tahmin etmiştim.

İnerken aşağıdaki yeraltı mezarında bulunan bütün raflarla sandıkların numaralanmış olduğunu görebiliyordum. Kutular ve kurdelelerle sarılıp raflara tıkmış pek çok tomar da öyleydi. Gene de tomarın yerini kendi başıma bulmam imkânsız olurdu. Gözlerim zayıf ışığa alışınca, mahzenin mihrabın çok ötesine uzanan muazzam bir labirent olduğunu gördüm. Orta bölümün ve hatta anlayabildiğim kadarıyla Chancery Yolu'nun, hatta belki de Londra'nın hatırı sayılır bir kısmının altındaki alanı kapsıyordu. Hepi topu altmış santim kadar genişlikte, üzerlerinden parşömen tomarları –kimileri fincan tabağı kadar büyüktü, ötekiler pipo sapı kadar ince– sarkan dar koridorlar, karanlıkta her iki tarafa doğru uzanıyor, sonra da aynı derecede sıkışık başka kollara ayrılıyordu. Bu geçitlerin en genişinden cılız lamba ışığına doğru ilerlemeyi ve Mr Appleyard'ın oturduğu minik masaya ulaşmayı, ancak boyumun kısa oluşu ve karnımın mütevazı boyutu sayesinde başardım. Lamba kısılmıştı, Mr Appleyard da mışıl mışıl uyuyordu.

Onu uyandırmak bir-iki dakika aldı. Narin görünüşlü, ihtiyar bir adamdı, kulaklarının üzerinde beyaz saçlardan bir taç ve sararmak suretiyle etrafındaki parşömenlerin rengine uyum sağlamış kel bir kubbesi vardı. İki kez, onu omuzundan hafifçe sarstım. İkincisinde, burnundan soluyup öksürdü, sonra soluk gözlerini kırpıştırarak, zıplayıp doğruldu.

“Evet?” Elleri masanın üstünde kıpır kıpırdı. “Nedir? Kimdir o?”

Kâğıdı masada kaydurdım ve kuleden Mr Spicer tarafından gönderildiğimi izah ettim. “Bir tapu arıyorum” dedim. “Adım Inchbold.”

“Inchbold...” Elleri kurutma kâğıdının üstünde, havada dondu kaldı. Sonra bir an, kaşlarını iyice çatarak ve sanki özel bir hayalin içinde kaybolmuş gibi işaret

parmağıyla burnunun ucuna vurarak, durakladı. “Pudney Court’taki Inchboldlar mı? Somersetshire’da?”

Soru beni şaşırtmıştı. “Uzak bir akrabalık.”

“Tabii. Ama sanırım Henry Inchbold ile akrabalığınız o kadar uzak değil. Doğru mu? Adınız da, sesiniz de tıpkı onunki gibi.”

Şimdi iyice afallamıştım. “Babamı hatırlıyor musunuz?”

“Hem de çok iyi hatırlıyorum. Çok güzel yazılı işler çıkarmıştı. İyi hatırlıyorum, mahkeme tarzı el yazısında satırın üst çizgisine kadar uzanan harfleri, çok etkileyiciydi.” Omzunu silkti ve bana dişsiz bir tebessüm sundu. “Anlıyorsunuz ya, o günlerde hâlâ görmenin zevklerini tadabiliyordum.”

Ancak o zaman, kıpır kıpır elleri ve göz kırpmıştıran bakışıyla Appelyard’ın Homer kadar kör olduğunu fark ettim. Kalbim duracak gibi oldu. Spicer bana şaka mı yapmıştı yoksa? Kör bir adam –Appleyard’ın gibi besbelli harikulade bir hafızası olsa bile– bana mahzende dolaşırken nasıl yol gösterecekti?

“Ama anladığım kadarıyla, Mr Inchbold, buraya babanızdan söz etmeye gelmediniz.”

“Hayır.”

“Pudney Court’tan da. Yoksa aradığınız tapu oranı mı? Anlıyorsunuz ya, çok iyi hatırlıyorum. On üçüncü yüzyılda hattatlıktaki sözümona reformdan önceki çiçekli berat tarzı el yazısının iyi bir örneği. Reformmuş” dedi hor görerek, “ben olsam, hadım etmek derim”.

“Hayır” diye cevap verdim, “Pudney Court da değil. Huntingdonshire’da bir mülk.”

“Ah.” Sararmış başı aşağı yukarı sallanıyordu.

“Wembish Park diye bir ev. Sanırım kısa süre önce satılmış.” Kâğıt parçasını masadan aldım. “Mr Spicer bana raf işaretini verdi. Size okuyayım mı?”

Kâğıdın şifresi, aynı şüphelendiğim gibi çözüldü. Parşömen, mahzenin batı kanadındaki CXXXIII numaralı rafta bulunacaktı. Şifrede bunun için “B” var, diye açıkladı Appleyard. Tomar sayısı DCCLXXVIII, o yıla ait tapuların kaydedildiği parşömenlerden biriydi. Tapunun kendisi elli sekizinci parşömen olacaktı; bu ise onun tomarın yarısına yakın bir yerde olması gerektiği anlamına geliyordu; “hatırladığım kadarıyla, haberiniz olsun” dedi Appleyard. Konuşurken koridor-da gözü görmeksizin önümden gidiyor, yanlarından geçerken rafları sayıyordu. Öyle hızlı ilerliyordu ki ona adım uydurmakta güçlük çekiyordum. Bir elimde bastonum, ötekinde fener vardı. Dört yüz yıllık hukuk tarihini alevlerin sarmasını istemiyorsam, feneri düşürmememi tavsiye etmişti.

“İşte geldik” dedi sonunda, gittikçe daralan ve dallanan bir dizi koridor boyunca tünel kazan bir köstebek gibi ilerleyerek. “Raf numarası yüz otuz üç. Tamam mı?”

Feneri kaldırdım. Işıltısı, rafın ucuna tutturulmuş, sararmış ve kıvrık bir kâğıttaki yazıyı aydınlattı.

“Doğru” diye cevap verdim.

“Eh, öyleyse, gerisi size kalmış Mr Inchbold. Eminim Latinceye hâkimsinizdir, değil mi?”

“Elbette.”

“Peki ya hukuk tarzı el yazılarına? Adalet sarayı tarzı? Kâtip tarzı?”

“Çoğunu bilirim.”

“Elbette. Babanız...” Parşömenle mücadele ediyordu, rafa konduğu yerden indirmesine yardım ettim. Tuhaf bir yığındı, şaşılacak kadar ağırdı ve kırmızı bir kurdeleyle bağlanmıştı. “Burada okumalısınız. Maalesef daha iyi bir yer yok. Ama bu koridor ile bir sonraki yeterince uzun olmalı.”

“Yeterince uzun mu?”

“Açmanız gerek, tabii. Aman, fenere dikkat edin. Sizden tek istediğim bu.”

Böyle dedikten sonra, koridordan aşağı ayaklarını sürüyerek, kendi kendine mırıldanarak gitti. Beni yere çömelmiş, kemiklerim çatırdayarak, tuhaf ödüle kollarımla sıkı sıkıya sarılmış halde bıraktı. Yavaş yavaş, kıymetli bir armağanı açan biri gibi kurdeleyi çözerken trafiğin bastırılmış gürültüsünün tepemde dolaştığını duydum. Demek ki mahzen Chancery Yolu’nun altına kadar uzanıyordu. İhtiyar kâtip koridorlarda yolunu öyle mi buluyordu acaba? Ses sayesinde mi? Yoksa ona da kör edilmiş Tiresias gibi doğaüstü güçler mi bahşedilmişti?

Kurdele çözüldü, emniyette olsun diye onu cebime yerleştirdim. Sonra, tomarın kuyruğunu duvara dayayıp ağırlık olsun diye üstüne alıç bastonumu koyarak muazzam makarayı dikkatle açmaya koyuldum. Bir dakika sonra ellerimin ve dizlerimin üstünde giderek ve kendimi labirentte Ariadne’nin altın ipliğini çözüp arkasına doğru salarak ilerleyen Theseus gibi hissedererek, bir koridorun girişine ulaştım. Derken bir sonraki koridora girdim, bu koridor birkaç adım sonra 120 derece açıyla keskin bir dönüş yaptı. Derken bir sonraki, bu sefer diğer yönde keskin bir dönüş yaptı. Raflar iki tarafımdan beni sıkıştırmaya başladı. Tomar inceldi, kuyruğu uzadı. Sonunda ne keşfedecektim? Bir Minotaur* mu? Yoksa labirentten dışarı, günışığına uzanan bir geçit mi? Ben ileri doğru sürünürken, zemin de hafifçe meyilli bir hal aldı. 66... 65... 64... 63...

Sonunda, tomarın ve koridorun ortasında, ona ulaştım. Açılırken nefesimi tuttum, Arşiv Dairesi Tomarı DCCLXXVIII’teki elli sekizinci tapu ilk bakışta diğerlerinden hiçbir şekilde ayırt edilemediği halde:

* Yarı insan, yarı boğa canavar. (Ed. n.)

Belki kırk beş santim boyunda bir parşömen parçasıydı, altındaki etikette bulunan mühür yarılmış ve sonra da bir önceki evrakın baş tarafına tutturulmuştu. Ee? Ne görmeyi bekliyordum ki? Feneri yere koydum, parşömen kucağıma açılmış halde, yanına bağdaş kurdum.

Evrakı açarken, tapuya vardıktan birkaç saniye sonra suçlunun adını bileceğimi düşünmüştüm. Ama önünü arkasını incelerken, evrakın önemini nihayet kavrayana kadar bir dakika geçmiş olmalı. İlk fark ettiğim şey, arka taraftaki imzalar oldu. İkisi de okunmuyordu. Tanıkların imzaları olmalı dedim: büyük ihtimalle, hukuk kâtipleri. Nefesimi tutarak tomarı çevirdim. Yine ani bir aydınlanma yaşamadım. Öte yandan, sayfanın tepesindeki kertikli çizgiyi hemen fark etmiştim. Elimi tırtık tırtık kenarın üzerinden geçirirken –besbelli ki parşömen, kesilip ikiye ayrılmış bir resmî senetti– bir anlığına bir hatıra canlandı, sonra da aynı hızla solup gitti. Buna benzer bir evrak, buna çok benzer bir resmî senet görmüştüm. Ama o kısa saniyede, nerede ya da ne zaman olduğunu hatırlayamadım.

Sciant presentes et futuri quod ego Isabella Monboddo...

Siyah mürekkeple yazılmış ilk satır sayfadan fırladı. Yazı, her ne kadar kanaatimce babam kadar yetenekli olmayan bir kâtibin elinden çıkmış olsa da, adalet sarayı tarzının zarif kavisleri ve hançer keskinliğinde vuruşlarıyla yazılmıştı. Yazı beni öylesine büyülemişti ki, tam olarak ne okuduğumu fark etmem birkaç saniye daha aldı.

Sciant presentes et futuri quod ego Isabella Monboddo quondam uxor Henry Monboddo in mea viduitate dedi concessi et hac presenti carta mea confirmavi Alethea Greatorex...

Ama sonra, kelimeler sayfada çözülürken, anladım. Ne var ki, gördüğüme inanamıyordum. Sıkış sıkış koridorun zayıf ışığında gözlerimi kısarak evrakı fenerin o kadar yakınına tuttum ki, kenarı fenerin muhafazasına değdi. Gözlerim harflerin oluşturduğu sık çalıllıkta şöyle bir gezindi ve yeniden okumak için sayfanın başına döndü:

Halihazırdaki ve gelecekteki herkes bilsin ki ben, vaktiyle Henry Monboddo'nun eşi olan Isabella Monboddo, burada bu kontratla doğruladığım üzere Wembish Park, Huntingdonshire'da sahip olduğum bütün toprakları ve gayrimenkulleri, çayırları, otlakları ve meraları, çitleri, kıyıları ve hendekleriyle ve bütün kârları ve buna bağlı tali şeylerle birlikte Pontifex Hall, Dorsetshire'ın Lady Marchamont'u, Henry Greatorex, Baron Marchamont'un dulu Alethea Greatorex'e veriyor, bağışlıyorum...

Ama daha fazla okuyamadım. Evrak parmaklarımdan düştü, bir rafa yığıldım. Şoktan uyuşmuştum, hâlâ okuduklarımı anlamaya tam olarak cüret edemiyordum. Ayağım tomara çarpmış olmalı, çünkü son hatırladığım görüntü, onun koridorun hafif eğiminden aşağı yuvarlanması, upuzun çözülüşünün başlayışı ve evrak tek tek açılırken hız kazanıp bir sonraki koridorun karanlığına doğru kıvrılarak giden bir yılan misali uzanışı oldu.

Beşinci Bölüm

Rıhtımın kenarında yükselen depolar ve fabrikalar, Billingsgate’te yerlerini Thames’in yanı sıra kayalık bir uçurum gibi uzanan malikânelere bırakıyordu; York House da Billingsgate’ten nehir yukarı bir mil-den daha az mesafedeydi. Malikâneler, nehre bakan ön bahçelerini çerçeveleyen kemerli kapıları ve aşağıda demirlemiş duran mavnalarıyla birer birer geçip gidiyordu. York House, sıranın en batı ucunda, Yeni Borsa’nın yakınında, nehrin Whitehall Sarayı’nın oluşturduğu soluk yığına doğru kavis yaptığı noktadaydı. Akıntının oluşturduğu girdaplar, kemerli su bendi kapısına uzanan taş basamakların etrafında bir kabarıp bir alçalıyordu; kapının her iki tarafında, deniz kabuklarıyla kaplanmış taş duvarlar yükselen suyu dışarıda tutuyordu. Basamakların yanındaki katranlı tahta iskele babalarına bağlı çok kürekli mavnanın vernikli gövdesi, sabah ışığında nehrin çarpık bir görüntüsünü yansıtıyordu. Kapının arkasında bahçe uzanıyordu: dalları sarkmış söğütler, budanmış titrek kavaklar, hüzünlü bir nar; bütün bu ağaçların ince uzun gölgeleri, geçen yazdan kalan buruşmuş çiçek yapraklarıyla dolu bir bahçenin üzerine düşüyordu. Şimşir çalılarının etrafında serçeler hoplayıp gagalarıyla tohumları yiyor, alçak güneşin henüz eritmediği kırağının üzerinde hiyeroglifler bırakıyordu.

Emilia merdivenin tepesine vardığında malikâne-nin –nehirdeki en büyük malikânelerden biri ve Lordlar Kamarası Başkanı’nın eski meskeni– harap durumda görüldüğünü fark edip şaşırdı. Camsız pencereler ve eksik dişli balkon parmaklıkları, batı bölümünün

önüne saçılmış duran taş blok yığınlarına bakıyordu. Sepetler dolusu tuğla ve arduvaz çatı kaplaması doğu bölümünün duvarına yaslanmış duruyordu; yüzeyi ufalanmış duvarın ortalarına doğru bir yere ise tahta bir yapı iskelesi kurulmuştu. Makaralı ipler darağacı ilmekleri gibi aşağı sarkmış, hafif rüzgârda sallanıyordu. Evin içinden çekiç sesleri geliyordu.

Saat sekiz olmuştu. Lord Stanhope'un yola çıkan posta arabalarından birinin kornası Charing Cross'ta yankılanırken, Emilia Vilém'in peşinden bahçeyi geçerek arka girişe doğru yürüdü. Sol dizi ve kaburgaları, balıkçı teknesinin borda tirizleriyle bir saat önceki çarpışmalarından dolayı hâlâ ağrıyordu. Vilém son saniyede onu kolundan yakalayıp, akıntıyla hızla geçip gitmekte olan tekneye çekmişti. Tekne Billingsgate'te rıhtıma yanaşınca ikisi inmiş ve sırlıslıkla halde, topallayarak, balık pazarının içinden geçip Londra Köprüsü'nün öbür tarafına ulaşmıştı. Orada onları küçük bir sandal bekliyordu. Kardinal'in adamları direklerle yelkenlerin oluşturduğu ormanın içinde kaybolmuş gibi görünüyordu.

Kayıkçılar Yaşlı Kuğu Tavernası'nın yanındaki basamaklardan kayıklarını iterlerken, dönen akıntı yüzünden York House'a gidiş yavaş olmuştu. Vilém en iri yarısından iki adam ve düzgün görünen bir çift kürek seçmişti ama nehir yukarı yolculuk neredeyse bir saat sürdü. İşin daha da kötüsü, kayıkçılar evi bulmakta zorlandılar. Essex Merdivenleri... Strand Köprüsü... Somerset Merdivenleri – sandal yanlarından geçip giderken hepsi de birbirinin tıpatıp aynı görünüyordu. Emilia'nın ellerinden biri Vilém'in ıslak ceketini sıkı sıkı tutuyordu. Vilém dalıp gitmişti; ön tarafa tünemiş, başını meltemi koklar gibi kaldırmış duruyordu. Ancak bir noktada, sıranın ortalarında bir yerlere gelmişlerken, başıyla malikânelerden birini işaret etti.

“Demek Arundel House bu.”

Sancak tarafından kayıp gitmekte olan saraya bakmak için dönen Emilia, ilk başta sandığının aksine insanlarla değil, düzinelerce heykelle dolu soğuk görünüşlü bir bahçe gördü. Cüppeli bir grup siluet, ağaçların altında, ayakta duruyordu. Felç geçiriyormuş gibi donmuşlardı, havadaki kolları hareketsiz, bakışsız mermer gözleri nehrin karşı yakasına, Lambeth Marsh’a bakıyordu. Başka bir grup güreşiyormuşçasına sıkış tıkış duruyor; bir grup ise savaş meydanındaki cesetler gibi çimenin üstüne sırtüstü yatıyor, kolları ve gövdeleri kahramansı pozlarda kırılmış, bulutlara bakıyordu. Emilia evin çeşitli bölümlerinde başka harap yerler de görebiliyordu. Bu mesafeden büyük saksı ve alınlıkların parça parça olmuş ve kadim güneşlerin ışıyla rengi kemik beyazına dönmüş kalıntılarına benzeyen bir moloz yığını vardı. Tepelerinde, kemerin kenet taşında, bir yazı göze çarpıyordu: “ARVNDELIVS”.

Bu isim aşınaydı. Bahçe arkalarında yavaş yavaş uzaklaşırken, Emilia başını yukarı kaldırıp, Vilém’in birkaç saat önce Arundel ve Howardlar hakkında, onların Buckingham ile aralarındaki rekabet hakkında söylediklerini hatırlamaya çalıştı.

“İstanbul’dan” diyordu Vilém şimdi, neredeyse fısıltıyla. “İngiltere’deki, hatta belki dünyadaki en seçkin koleksiyon. Arundel’in Babiâli’de bir ajanı var, onları sandıklar dolusu gönderiyor Londra’ya. İmamları ayartıyor. Onları heykellerin putperest işi olduğuna, o yüzden de saraylardan ve zafer taklarından çıkarılabileceğine ikna ediyor. Diğer heykellerin büyük bölümüyse Roma’dan geliyor, Arundel’in orada papalık yetkilileriyle iyi irtibatları var.”

“O zaman Kardinal Baronius’la da mı iyi irtibatları var?”

Vilém kasvetle, başını evet anlamında salladı.

“Arundel ve ajanları Baronius için çalışıyor. O yapış yapış ağlarını yayıp, İspanyol Odaları’ndaki ve Bibliotheca Palatina’daki hazinelerin yakalayabildikleri kadarını yakalamaya çalışıyorlar. Roma’dan gelen haberlere göre, bir anlaşma yapılmış. Arundel’in Hermetik el yazmasını teslim etmesi karşılığında, Papa da Kont’un gözüne kestirdiği bir dizi heykelin ihracını tasdik edecekmiş. Bunlara şu anda Maxentius Meydanı sahasında bulunan, Mısır’dan bir dikilitaş da dahilmiş. Ayrıca Palazzo Pighini’den birkaç süsleme de. Arundel onları bahçesine koymayı planlıyor sanırım. Güzel bir manzara oluşturlardı. Londra’nın ortasında Roma’ya dikilmiş anıtlar.”

Şimdi Emilia, sarkan söğüt dallarını kenara iterek, eğilip titrek kavakların altından geçerek, üç adım önünden giden ve koltuk altına eğreti bir şekilde sıkıştırılmış kutuyla York House’un süs bahçesinin etrafından dolaşan Vilém’i yakalamaya çalışıyordu. Tuğla dolu bir sepetin hemen yanında, yapı iskelesinin altında, gölgede kalmış bir yan giriş vardı. Vilém tereddütle kapıyı çalınca, içeriden acı havlamalar ve hırıltılardan oluşan bir kakofoni yükseldi. İkisi de geriledi, Vilém az daha kutuyu düşürüyordu. Kapının iç tarafına kızgın pençeler sürtünüyordu.

“Susun, susun! Hayır, hayır! Achille! Hayır!”

Fakat kapının arkasından gelen boğuk ses, hayvanları susturmada pek başarılı olamadı. Birkaç saniye sonra, açılan bir gözetleme deliğinin sürtünme sesi duyuldu ve Emilia mütehakkim bir gözün kırptışığını gördü.

“Kimdir kapıyı çalan?”

Besbelli kendini anons etmenin iyi bir fikir olduğunu düşünmeyen Vilém bir cevap vermedi, onun yerine sadece kutuyu gözün görebileceği şekilde havaya kaldırdı. Sonra ulumalar ve sürgülerin tahta yuvaların-

da kayma sesi duyuldu. Birkaç saniye sonra kapı ciyaklayarak aralandı ve dört tane yaygaracı, salyalı köpek burnu göründü. Bir grup geyik tazısıydı bunlar. Emilia sendeleyerek geriledi, topukları kırağıda kayıyordu.

“Achille! Anton! Hayır!”

Tazılar birer akrobat gibi birbirlerinin esnek sırtlarının üzerinden sıçrayarak dışarı fırladı. Emilia bir adım daha geriledi ama ayağı önce sepete sonra da gürültücü tazılardan birine takıldı. Köpeğin kuyruğu dizinin boşluğuna çarptı ve Emilia bir çığlık atarak çimene düştü. Yalnızca saniyeler sonra köpeklerin sıcak nefesini boğazında ve ellerinde hissetti, sonra da burnlarını ve dillerini.

“Tuz” diye açıkladı sakın bir ses yukarıdan bir yerden. “Tuzun tadına bayılıyorlar. Besbelli ki terlemişsin, hayatım.” Birden kuvvetli bir el çırpma sesi geldi. Emilia kulaklar ve kuyruklardan oluşan kaostan içinden yukarı baktığında, uşak üniformalı bir siluetin yaramaz köpeklerden birinin gerdanını gıdıkladığını gördü. “Alın bakalım, çocuklar. Alın! Auguste! Achille! Anton! Aferin çocuklar!”

“Önemli bir iş için geldik” diyordu Vilém kapının yanına sindiği yerden. İnce ve benekli iki tazi arka ayakları üzerinde yükselmiş, cebinde şeker var mı diye bakan çocuklar gibi patilerini göbeğine ve göğsüne dayarken, Vilém kutuyu iyice havada tutuyordu. “Mr Monboddo’yla görüşeceğiz!”

“İçeri gelin, lütfen” dedi üniformalı uşak, bıyık altından gülerek. “Yalnız halıya dikkat edin, olur mu? Evet, böyle. Kont halılarına çok düşkündür. Şark işiler de. El yapımı. Ta Türkiye’den.” Tazıları içeri sokuyordu. “Sadrazam’dan hediye.”

Koridor boyunca duvarlarda büstler ve Arundel House’un bahçesindekiler gibi mermer figürler vardı;

kadim burunları ve dudakları frengiliymiş gibi aşınıp gitmişti. Bazıları hâlâ samanla doldurulmuş tahta sandıkların içindeydi; tabutlarında istirahat eden şairlere ve imparatorlara benziyorlardı. Arundel'den kapılmış mermerler olmalı, diye düşündü Emilia. Daha ileride, ağır çerçevelerindeki portreler duvarlardaki kancalar-dan onlara doğru eğiliyordu; ayrıca sicim ile bağlanmış ve üzerine kâğıt sarılmış başka portreler ise yerde dik duruyordu.

Fakat Emilia onları neredeyse fark etmedi bile. Şimdi sayıları daha da artmış olan köpeklerin havla-ması, yakından sağır ediciydi. Heyecanlı kuyruklar du-varları dövüyor ve tuvalleri kırbaçlıyordu. Pembe diller, önleri boyunca uzanıyormuş gibi görünen Sadrazam halısının üstüne parlayan gerdanlıklar akıtıyordu.

“Aferin çocuklar” diye bağırıyordu ördek yeşili tünikli uşak, gürültüde sesini duyurabilmek için. “Ce-sur oğlanlar! Yürekli çocuklar!”

Bir dizi odanın içinden geçirildiler; her biri bir öncekinden daha bakımsız durumdaydı. Evin dış cep-hesi gibi içi de ya yıkım ya yeniden yapım halindeydi, hangisi olduğunu anlamak zordu. Uşağın peşinden bir merdivenden çıktılar, bir başka koridordan geçtiler ve sonunda yine büstlerin ve parçalanmış vazoların, yine tahta sandıkların ve yarı tamamlanmış bir meşe lamb-riye yaslanmış duran yeni portrelerle dolu, büyük bir odaya geldiler.

“Burada bekleyin, lütfen.”

Hizmetkâr hoplayıp zıplayarak etrafında çılgın bir yörünge çizen, tırnakları yerde bir oyun tahtası-n-daki zarlar gibi takırdayan tazılarla gözden kayboldu. Pencere açıldı ve oda dondurucu raddede soğuktu. Emilia'nın yüreği sıkıştı. Vilém'in eline uzanmak için arkasına döndü ama Vilém çoktan odayı geçmiş, yarısı tamamlanmış bir dizi rafın önünde çömelmiş duruyor-

du. Raflara kitaplar dizilmişti. Bu kitapların bazıları pencereden en uzak köşede duran yine saman dolu üç sandığın içinden çıkarılmıştı. Vilém raftan bir cildi eline alırken, zemindeki yamuk bir döşeme tahtası gıcırdadı. Emilia döndü ve son anda beyaz bir yaka, siyah bir pelerin ve anlık bir altın ışıltısı yakaladı.

“Macaristan’dan” diye gürledi ses. “Bibliotheca Corvin.” Ses, tok ve yumuşaktı, bir hatip ya da bir siyasetçinininki gibi. Ama Emilia’nın cılız ışıktaki görebildiği kadarıyla konuşan kişi kısa boylu, hatta neredeyse bücürdü. “Daha doğrusu İstanbul’dan demeliyim. Türkler 1541’de Budin’i işgal edip Corvina’yı yağmaladıktan sonra, Vezir İbrahim tarafından götürülmüş oraya.”

Ürken Vilém neredeyse kitabı elinden düşürüyordu. Şimdi beceriksizce ayağa kalkıyordu. Merdivenin aşağısından bir köpeğin acı acı havlaması yankılandı, ardından da bir kapı çarpma sesi geldi.

“Corvinus’un ex-libris’i kapak içinde” diye devam ediyordu en kalınından bas ses. “Satış, dostunuz Sir Ambrose vasıtasıyla gerçekleşmişti. Zannediyorum Harem Dairesi’nde basılı kitaplar arasında keşfetmişti onu.” Karanlık baş, etrafına paha biçiyormuşçasına döndü: Emilia’nın üzerinde çok az durdu, yerde duran mücevherli kutuya ise daha bir dikkatle baktı. “Sir Ambrose bu sabah sizinle beraber değil mi?”

Kitabı hâlâ elinde sıkı sıkı tutan Vilém başını iki yana salladı. “Hayır. Bir zorluk çıktı da. O –”

“Üzülerек söylemeliyim ki, Kont da yok zaten. Deniz Kuvvetleri Dairesi’nde acil bir işi var. Çok yazık, Mr Jirásek. Zannediyorum size kütüphaneyi bizzat göstermek isterdi. Ama belki size ben yardımcı olabilirim, ne dersiniz?” Bir adım öne gelip eğilerek fiyakalı bir selam verirken, döşeme tahtası öfkeyle gıcırdadı. “Benim adım Henry Monboddo.”

Ancak Monboddodan doğrulup da eğri döşemede bir adım daha öne, iner kalkar çerçeveli pencereden giren ışığın altına geldiğinde –sahneye çıkan bir aktör gibi, diye düşündü Emilia– nihayet yaka, pelerin ve küpeden ötesi görüldü ve ortaya bütün bir insan çıktı. Vilém'den ancak azıcık uzundu ama yine de etrafına apaçık bir hâkimiyet havası yayıyordu. Sadece sesiyle –bir değirmen taşının kadife toplarını öğütüşü gibiydi sesi– değil, aynı zamanda kartal gagası gibi bir burunla, özenli kesilmiş bir sakalla, bir tür deniz hayvanından çıkarılmış çok değerli bir kürkmüşçesine pasparlak yağlanmış, gür, siyah saçlarıyla da. Emilia ayrıca adamın kara gözlerinde keyifli bir parıltı gördü, sanki odanın bir köşesinde, belki Vilém'in omzunun üzerinde, sadece onun takdir edebileceği saçma ama heyecan verici bir nesne ya da bir sahne görmüş gibi.

“Kont adına sizden özür dilemeliyim” diye devam ediyordu, “evin vaziyeti için. Fakat onun heykel ve tablo koleksiyonlarının ve elbette ki kitaplarının hakkını vermek istiyorsak, tamirat yapılmak zorunda.”

“Bu son derece... etkileyici bir koleksiyon”, diye kekeleydi Vilém.

“Evet, doğrusu... tabirimi maruz görürseniz, *mein Herr*, domuzlarınızı iyi bir pazara getirdiğinizi söyleyebilir miyim?” Bunun ardından hafifçe, kıkır kıkır güldü. Ta aşağılardan, kara çizmelerinin altından yükselmiş hissi veren, yavaş yavaş çağlayan bir gürleme. Ama hemen sonra, yüzüne çok daha ciddi bir ifade hâkim oldu. “Korkarım Arundel'inki kadar etkileyici bir koleksiyon değil. Fakat elbette raflar ve dolaplar” –eliyle etraftaki çürük rafları gösterdi– “tamamlandığında her şey çok daha güzel tanzim edilecek. Bu evin tamamını onlara ayrılacak, her bir gardıroba, her bir odaya varıncaya kadar. Steenie, Sir Francis Bacon'dan kira kontratını satın aldı. Şu anda başka bir mülkü, Whi-

tehall Sarayı için yine çok münasip olan Wallingford House'u almak üzere pazarlıkta. Vikont Wallingford orayı çok makul bir fiyata satıyor". Yine bir kahkaha koyverdi, şeker kamışı gibi koyu bir kahkaha. "Anlıyorsunuz ya, bir anlaşma yapıldı. Wallingford orayı baldızı Lady Frances Howard'ın hayatı karşılığında sadece 3.000 sterline satıyor."

Bu noktada keyifli gözleri, odanın loş bir köşesinde öncekinden daha da gülünç ve sevimli bir sahne yakaladı sanki. Geniş yüz hatları alaycı alaycı sırttır gibi oldu. Emilia adamın yüzünde bu ifadeyle, aklına çok parlak bir eşek şakası gelmiş bir okullu çocuğa benzediğini düşündü birden. Tedirgin bir halde hemen gözlerini kaçırdı ve pencereden, Buckingham'ın verniklenmiş mavnasının basamaklarda palamarı çözüşünü ve pruvası nehir aşağı, akıntının ortasına süzülüşünü izledi. İçinde iki kişi oturuyordu, ikisinin de üstünde yeşil uşak üniforması vardı.

"Belki Lady Frances'i duymuşsunuzdur? Duymadınız mı? Arundel Kontu'nun kuzeni" diye açıkladı, o boğuk kıkırdamasını bastırmak istermiş gibi ellerini saat zincirli kadife göbeğinin üzerinde kavuşturarak. "Şimdi Kule'de oturuyor kendisi, tamamen ümitsiz bir halde, celladın gelip kapısını çalmasını bekliyor. Herhalde bu korkunç küçük skandalın haberi Prag'a ulaşmıştır, değil mi? Zavallı ihtiyar Sir Thomas Overbury'nin zehirlenmesinin haberi yani? Somerset rezaleti? Yo, yo, yo", şimdi çok daha ciddi bir edayla, farbalalı elini sallıyordu havada, "ulaşmamıştır elbette. Niye ulaşsın ki zaten? Siz Bohemyalıların bizim Londra'daki küçük kavgalarımızdan çok daha mühim meseleleriniz var. Ama gelin..." Kolunu gösterişli bir şekilde savurdu. "Size Steenie'nin hazinelerinin bir kısmını gösterme şerefine nail olabilir miyim?"

Sonraki otuz dakika boyunca Monbodd, peşinde

onun gür sesinin dökülen sıvadan ve yamulmuş lambri-
den yankılanışını dinleyen Emilia ve Vilém ile birlikte,
kasıla kasıla bir odayı tamamlayıp ötekine geçti. Her
ne kadar York House'un kendisi pek etkileyici bir man-
zara oluşturmasa da, barındırdığı hazineler oluşturu-
yordu doğrusu. Monboddo, bu hazinelerin her birinin
sargılarını çözüyor, kaldırıp ışığa tutuyor, bunu yapar-
ken esmer suratı gururla ışıldıyordu. Her birinin kayna-
ğını çok yakından biliyormuş gibiydi: VIII. Charles'ın
1495'teki İtalya seferinin ardından Napoli'deki bir kü-
tüphaneden mi getirilmiş; yoksa 1527'de, mızraklı bir-
liklerin Sancta Sanctorum'a zorla girip Aziz Petrus'un
mezarını talan etmelerinin ardından, Von Frundsberg
tarafından, küçük bir kiliseden mi –yoksa düzinelerce
başka muharebenin, yağmanın ya da benzeri muhte-
lif mezalimin sonucunda mı–, hepsine hâkimdi. Bütün
bu katliam, hırsızlık, ihanet ve yıkım öykülerini bü-
yük bir hazla anlatıyordu. Biraz geriden takip eden ve
çerçevelerinden kesilip çıkarılmış tuvalle, kaidelerin-
den sökülmüş heykellere uzun uzun bakan Emilia'ya,
Buckingham'ın kıymetli *obje*'lerinde güzellik ve deh-
şet iç içe geçmiş gibi görünüyordu; sanki her yaldızın
ya da mücevherin parıltısının ardında şiddet ve acıyla
dolu bir hikâye yatıyormuş gibi. Monboddo'nun nes-
neleri bir bir tutup çeviren ellerinin görünümü, her bir
parmağın üzerindeki gür kıl öbeği onu rahatsız ediyor-
du. Bir koleksiyoncunun ya da sanat eseri uzmanının
ellerine –vazolara ya da kemanlara dokunmak üzere
eğitilmiş ellere– değil de, bir şehvet düşkününün ya da
katilin ellerine benziyorlardı.

Uzun ve tatsız açıklamaları hayal meyal duyuyor-
du. Kartaca. Konstantinopolis. Venedik. Floransa. Gü-
zellikle ve ölümle dolu şehirler. Heidelberg. Prag. Emi-
lia pencereye dönmüştü. Çubukların arasından nehrin
sarımsı kahverengi yüzeyini gördü bir an, üzerinde iki

yelkenli sallanarak gidiyordu. Mavna ve içindekiler nehir aşağı gidip gözden kaybolmuştu.

“... Ve şimdi de Bohemya’dan Londra’ya yolculuğunu tamamlamış bulunuyor” diye son sıkıcı hitabını da noktalamaktaydı Monboddo’nun haşmetli sesi, “tıpkı siz ikiniz gibi”. Elindeki kadehi içi yeniden samanla dolu sandığına yerleştirirken, sık bir sakalla çerçevelemiş dolgun dudakları kıvrılıp bir gülümsemeye dönüştü. “Steenie’ye Kral Frederik’ten bir hediyeydi bu; Bohemya’daki Protestan davasına desteğine karşılık. Sadece birkaç ay önce geldi, yeni bir savaştan bir adım önde. Fakat size o küçük kargaşayı anlatmaya gerek yok zaten, değil mi?”

Parlak siyah bakışları şimdi Vilém’in üzerine tündü. Vilém başını ağır ağır iki yana salladı. Birden Monboddo’nun yüz hatları ciddi ve resmî bir hal aldı.

“Hazır konu açılmışken...” Gözleri Vilém’in hâlâ kollarında taşıdığı kutuya çevrildi. “Zannediyorum bir işimiz var, Herr Jirásek. Yine evinden uzak düşmüş bir hazine mi mesele? Ama detayları kahvaltıda konuşalım, ne dersiniz? İkiniz de bitkin görünüyorsunuz, azizim!”

Sandalyeler getirildi, ardından da bir masanın üzerine tabak tabak yemek kondu: Kavurma domuz sakatatı. Monboddo bu köylü yemeğinden dolayı özür diledi ve göz kırparak, annesi bir hizmetçi olduğu için Steenie’nin bu tür mütevazı yiyeceklere düşkün olduğunu açıkladı. Vilém de, Emilia da birkaç lokmadan fazla yiyemedi ama yemeğin kötülüğünden dolayı iştahı hiç de kapanmamış gibi görünen Monboddo’nun ağzı, Vilém’in hikâyesini anlatmasına müsaade edecek kadar meşgul oldu. Vilém, sabırla ve teklemeksizin, *Bellerophon*’un enkazını, *Star of Lübeck*’i ve peşlerindeki uşak üniformalı adamları, Sir Ambrose’un sandıkları çıkarmak için dalma çanlarıyla bir kurtarma

ekibi tutma planını ve çıkarılanları taşımak için başka bir gemi ayarlamasını anlattı.

Vilém, hikâyesini bitirip de tam anlamıyla bir final yapmak yerine, birden şaşkın ve endişeli bir sessizliğe gömüldüğünde, evde her şey tamamen durmuş gibi oldu. Pencereden uzaktaki bir kilise çanının sesi ve serin, kokusuz bir esinti geliyordu. Süslemeli perdeler miskin miskin omuz silkerken, Emilia suda kürek sesleri duydu ve birkaç saniye gözü, su bendi kapısının altına yanaşmakta olan uzun bir mavnayı yakaladı. Mavnanın üzerinde bir dizi siluet vardı. Dikkatle bakışlarını Monboddo'ya çevirdi.

Adam ipek döşeme sandalyesinde arkasına yaslanmış, siyah çizmelerinden birini havaya kaldırmış, sallıyordu. Yüzünde yine o alaycı gülümsemelerden biri belirdi belirecek gibiydi. Adeta kahkaha atmamak için kendini zor tutuyordu, sanki Vilém girift ama vakit öldürmelik bir hikâye, sonunu zaten bildiği müstehcen bir anekdot anlatıyormuş gibi. Hafifçe geçirdi ve elinin tersiyle sakalını sildi. Kara gözleri sallanan çizmesinden Vilém'e döndü. Sudan bir sandalın sesi geldi ve çizmenin sabırsız hareketi sona erdi.

“Eveet” dedi felsefi bir ses tonuyla, geniş göğsünü kabartıp iç geçirerek, “davaya bir darbe, orası kesin. Gerçekten bir trajedi. Ferdinand'ın ordularından kaçıp da İngiltere kıyılarında kaza geçirmek! Olacak iş değil, Steenie çok üzülecek, sizi temin ederim. Tabii Galler Prensi de. Çok üzülecek. Ve Steenie'nin çevirdiği küçük entrika hakkında bana anlattıklarından çıkardığım kadarıyla, Burlamaqai halihazırda paranın çoğunu bulmuş durumda. Artık nereden buldu ya da İtalya'daki bankerlerine ne tür acayip hikâyeler anlattı, Tanrı bilir. Ama her şeyin sonu anlamına gelmez bu, değil mi? Hayır, hiç de gelmez. Dalma çanları mı demiştiniz? Bir denizaltı mı?” Bu düşünce son derece eğlenceli gelmiş

gibiymi ona. “Eh, hakkını teslim edelim, Sir Ambrose çok geniş kaynaklara sahip biri. Peki ya parşömen... evet... en azından o kurtuldu, değil mi?”

Bakışları Vilém’in ayaklarının arasına çömelmiş gibi duran kutuya çevrildi. Vilém, sandalyesinin ucuna tünelmiş gibi duruyordu, sırtı dikti, endişeli görünüyordu.

“Evet” dedi ağır ağır, “parşömen. Onu emniyete aldık”.

“Evet, evet. Parşömen” diye tekrar etti Monbodo. “*Dünya Labirenti*. En azından o kurtulduğu için şükran duyabiliriz.”

Dalgın dalgın sessizliğe gömüldü. Tavandaki yeni alçı süslemeyi inceliyordu: Girdaplardan ve yuvarlak çıkıntılardan oluşan, Buckingham armasını da içeren bir desen. Başının arkasındaki pencereden Emilia yeşil uşak üniformalı iki kişinin şık mavnayı yanaşma basamaklarının altına bağladıklarını görebiliyordu. Şimdi tekne de başkaları da vardı, onlar da uşak üniforması giymişlerdi. Mavnanın gövdesi boğuk bir sesle iskele babalarından birine çarptı. Sonra süslemeli perdeler tekrar omuz silkti ve manzara ansızın kayboldu.

“Anahtar sizde mi acaba?” Bas sesin tonu, havadan sudan konuşuyormuş gibiydi.

Vilém irkilir gibi oldu. Başını kaldırdı. Alınması zor bir kokunun izini bulmak için havayı kokluyordu sanki. Ormandaki bir açıklıkta, bir dalın hafif çatırtısını duymuş bir geyik gibi.

“Anahtar mı, efendim?”

“Evet. Kutunun anahtarı. Acaba Sir Ambrose onu size emanet etmiş olabilir mi? Yazık” dedi aynı ses tonuyla, gözleri faltaşı gibi açılmış olan Vilém tedirgin tedirgin başını iki yana sallayınca. “Çok yazık. Bizi bir hayli uğraştan kurtarabilirdi.”

Sonra tembel tembel, ipek döşeme sandalyesini gıcırdatarak arkasına yaslandı ve kılılı patisiyle pencere-

nin kenarına yaslanmış halde duran bir aleti kavradı. Demir bir levye.

“Eh, o halde, ne diyorsunuz, azizim?” Aleti havada şöyle bir oynattı. “Şansımızı deneyip açalım mı dersiniz?”

“Hayır” diye kekeledi Vilém. “Beklememiz lazım...”

Ama Monboddo çoktan öne eğilmiş ve kutuyu kalın patileriyle kavramıştı bile. Vilém titreyerek sandalyesinden kalktı. Dışarıdan, pencerenin arkasından, bahçedeki kırağıyı çiğneyen ayakların sesleri geliyordu.

* * *

Kutuyu kanırtarak açmak birkaç dakika sürdü. Sağlam bir parçaydı, Orinoco kıyılarında kesilmiş maun ağacından yapılmıştı. Üstelik çok da kıymetliydi – Rudolf’un İspanyol Odaları’ndaki çok sayıda kutusunun en kıymetlilerinden biriydi. Üzerini kaplayan mücevherler arasında Arabistan’dan gelmiş elmaslar, Afganistan’dan gelmiş lacivert taşları, Mısır’dan gelmiş zümrütler ve Meksika dağlarındaki madenlerden çıkarılıp İspanyol hazine filosu tarafından okyanusun berisine taşınmış 24 ayar altın vardı. Ancak büyük sanat erbabı Monboddo, onun güzelliğine de, kıymetine de pek hürmet göstermedi. Vilém müdahale edemeden kapağa üç sert darbe indirmişti bile.

“Durun, diyorum.” Monboddo’nun bir darbe daha indirmek üzere kalkmış kalın kolunu yakalamıştı. “Durun hemen, yoksa –” Fakat ondan daha iri olan adam dönüp onu sertçe itince, boylu boyunca döşemenin üstüne fırladı.

“İnsan kanlı puding yapacaksa”, diye hırladı yakasının içine doğru, kapağa bir darbe daha indirirken, “birkaç domuz öldürmek zorunda”.

Kutunun yanında kalçasının üstüne çökmüş, lazımlığının üstündeki bir adam gibi ıkınıyordu, kıpkırmızı kesilmişti. Alnındaki derin kırışıklara ter damlacıkları toplanmıştı. Levyenin ucunu önce menteşenin, sonra telin, sonra da asma kilidin kancasının altına soktu, birinden birini kanırtıp açmaya çalıştı.

“Lanet olsun!”

Levyeye kayd, kilit takırdadı. Kapak itiraz edermiş gibi gıcırdadı, sonra Monboddo geri çekilip demir levyeye sert bir darbe daha indirdiğinde ise, cınladı. Mücevherlerden biri parçalandı ve kızböcekleri gibi parlak ve mavi parçaları yere saçılıp köşelere yuvarlandı. Yerden kalkan Vilém, mırıldanır ses tonuyla bir itirazda daha bulundu. Emilia bir adım geriledi. Aşağıdan bir kapının çarpma sesini ve tazıların ani, yırtıcı gürültüsünü duyabiliyordu.

“Achille! Anton! Hayır, hayır, hayır, hayır, hayır!”

Monboddo şimdi kutunun üzerine dizini yaslamış, levyenin yassı ucunu menteşenin altına sokup, bütün ağırlığıyla yüklenerek iki eliyle birden öbür ucundan aşağı doğru bastırıırken, bir taraftan da alçak sesle sövüyordu. Sarf ettiği efordan kafası titriyordu. Sonra metal eğilirken menteşenin altın bağlantı noktaları bir kez daha gıcırdadı ve çivilerden biri yerinden kurtuldu.

“Hah! İşte yine de ona kavuşacağız, azizim!”

Geyik tazıları patırtıyla, havlayarak yukarı geliyordu. Emilia onların heyecanla çıkardığı yaygaranın arkasında, mahmuzlu çizmelerin ilk basamakları çıkmaya başladığını duyar gibi oldu. Vilém’e baktı, ama Vilém’in gözleri kutuydaydı. İkinci bir çivi yerinden kurtulmuştu. Monboddo epey bir gürültüyle levyeyi iyice eğirmiş olan menteşenin altından çekip çıkarmaktaydı. Başını bir boğa gibi eğmiş, nefes nefese, bir deneme-

ye daha hazırlanıyordu. İçindekiler bir taraftan diğer tarafa kayan kutudan hafif tıkırtılar geliyordu.

“Auguste! Aimé! Hayır! Hayır!”

Tazıların ilki zıplayarak odadan içeri girdi. Hemen ardından da üç tane daha. İçlerinden biri tahta bir askıda asılı paslanmış bir zırhı devirdi. Bir kalkan ve siperlikli bir miğfer çan gibi çınlayarak yere düştü, sonra da Monboddo’ya doğru yuvarlandı. Monboddo gözünü o tarafa çevirmedi bile. Dört tazı daha hızla odadan içeri girip, masadaki yemek artıklarına doğru atıldı. Bir tabak yere devrildi ve kırıldı. Mahmuzlu çizmeler koridora ulaştı.

“Tanrı aşkına—!”

Büyük bir iniltiyle, menteşe yerinden kurtuldu. Monboddo yine böğürürcesine bir zafer nidası kopardı. Hâlâ kalın butlarının üzerindeydi, kutunun üstüne eğilmiş, burnundan ter damlıyordu. Vilém onun yanına çömeldi, yüzü tuhaf bir şekilde bembeyazdı. Emilia cılız ışıktaki gözlerini kısarak baktı. Kendini donmuş gibi, onca koşuşturan çizmenin, sıçrayan tazının, takırdayan tabakların ve zırhın oluşturduğu kasırganın gözünde kısıлып kalmış gibi hissediyordu. Monboddo tıkırdayan kutuyu kıllı çapulcu patilerinin arasına aldı. Sonra, yavaş yavaş, kapağı kaldırdı.

“Achille!”

Kutunun içinde bir kutu daha vardı. Cilalı maun yüzeyinden altın menteşelerine, parlak mücevherlerine, en ince detayına varıncaya kadar ilkinin aynısı. Monboddo onu eline alıp havaya kaldırdı, ışığa tuttu, çatık kaşlarla süslemeli kenarlarını inceledi. Sokulan bir tazı, yana doğru fırlatıldı. Vilém hâlâ yanındaydı; başını uzatmış, şaşırmış bir ifadeyle bakıyordu. Monboddo ikinci kutunun kapağını kaldırıp daha da küçük, üçüncü bir kutuyu ortaya çıkardı. Sonra daha da küçük bir dördüncüyü – bu tahta kabukların hepsini birer birer kenara fırlattı.

“Ne? Bu da ne böyle?” Bir enfiye kutusundan daha büyük olmayan beşinci bir kutucuğa ulaşmıştı. Boğa başına benzeyen başını savurup, yüzü daha da beyazlaşmış olan Vilém’e döndü. “Bu da ne demek oluyor? Şaka mı bu? Ne yaptın sen?” Kutucuğu duvara fırlattı – duvara çarpıp parçalanan kutunun içinden, bir altıncısı çıktı. “Benimle oyun mu oynuyorsun? Parşömen! Nerede o, lanet olası!”

Şimdi mahmuzların şingirtisi kesilmiş, tazılar da susmuştu. Monboddo zorlukla doğruldu, çizmelerinin altında kırık camlar çatırdadı. Etrafa saçılan kutulara bakmakta olan Emilia, yanındaki Vilém’in irkildiğini hissetti.

“Beyler!” Monboddo kapıya dönmüştü. “Haberler kötü, efendiler. Anlaşılan Sir Ambrose ve dostları bize küçük bir şaka yapmışlar.”

Elindeki levyeyle maun kutuları işaret etti. Başını kaldıran Emilia, kapı eşiğindeki üç adamı gördü. Koyu renk uşak üniformaları üzerindeki altın rengi, pencereden gelen ışıktaki parlıyordu. Sonra tahta döşeme hazin hazin gacırdadı ve içlerinden biri odadan içeri adım attı.

Altıncı Bölüm

Acaba yağmurların o kadar şiddetli yağdığı başka bir yaz olmuş muydu hiç? Şimdi dönüp de o günlere bakıyorum da, yağmur sürekli kurşunî gökyüzünden aşağı bardaktan boşanırcasına yağıyordu sanki. Güneş gökyüzünde hızla sürüklenen kavsetli bulutların arkasında haftalarca kayboluyordu; temmuz yerine pekâlâ ekim ya da kasım olabilirdi ay. Londra'da su yolları dolup taşıyor, zaten kabarmış olan Thames'i daha da besliyordu. Pencere pervazlarında ve çamaşır iplerinde yıkanmış çamaşırlar asılı değildi artık; çünkü kimsenin çamaşırını kurutacak kadar güneş çıkmıyordu. Taşrada nehirler taşıyor, sel olup kavruk tarlalarda akıyor, yolları basıyor, köprüleri süpürüp götürüyordu. Perhizler ve çile günleri görülüyordu; çünkü aralıksız yağın yağmurun sebebinin Tanrı'nın İngiltere halkına, hükümdar katlini cezalandırmamasından ötürü öfkele-nip verdiği bir hüküm olduğuna kanaat getirilmişti. Senenin sonuna gelinmeden, Standfast Osborne da dahil olmak üzere hainler Hollanda'da bulunup yakalanacak ve Charing Cross'da asılacaktı. Gösteriyi izlemek için Whitehall ve Strand'de muazzam bir kalabalık toplandı ve vücutlar kesilir de kasaplar işlerine başlamak için öne çıkarken, binlerce ses coşkuyla tezahüratta bulundu. Hükümdar katillerinin karınları birer birer, ustaca yarıldı ve üzerinden sıvılar damlayan şerit şerit iç organ, kasvetli ekim yağmuru altında cızırdayıp çtırdayan ateşlere atıldı. Kraliçe Mary, Smithfield'de Protestanları ya da Kraliçe Elizabeth, Tyburn'de Cizvitleri şehit ettiğinden beri böyle bir şey görülmemişti. Cromwell için ölüm bile çok hafif bir ceza olarak

görülmüş, o yüzden de cesedi Westminster Abbey'deki mezarından çıkarılmış, bir el arabasıyla Tyburn'e getirilmiş, orada asılıp kellesi vurulmuştu. Çürümüş ceset sonra darağacının altına gömülmüş, kafatası ise zifte bulanmış ve Westminster Hall'da bir mızrağın tepesine geçirilerek, aşağıdaki kitapçı dükkânlarının, grafikerlerin yanından aceleyle geçen kalabalığa öfkeli öfkeli bakmaya bırakılmıştı. Küçük çocuklar ona taş atıyorlardı; başkaları ise kuzgunlar kellenin göz yuvaları üzerine kavgaya tutuşurken gülüyor, tezahüratta bulunuyordu. İntikam, intikam – o günlerde herkesin aklı intikamdaydı.

Peki ya ben; benim de mi aklımda intikam vardı? Beni ateşli ateşli, hasta hasta o nihai, kaderimi belirleyecek yolculuğa çıkaran şey bu muydu? Bütün o selin ortasında Alsatia'dan yola çıktığımda ve bir posta arabasının arka tarafında Strand boyunca Charing Cross'a gidip oradan da ağır ağır güneye yöneldiğimde peşine düştüğüm şey öç almak mıydı?

Yola çıktığım o sıırıslıkam sabahı, ondan öncekilerin aksine bütün detaylarıyla, son derece berrak şekilde hatırlıyorum. Hâlâ temmuzdu ama küçük *auto-da-fé*'miz* için darağaçları kurulmaya başlamıştı bile. Ya da belki ağustos başıydı. Zamanın izini kaybetmişim. Rolls Chapel'dan Alsatia'ya döneli kaç hezeyan dolu gün geçmişti acaba? Dört mü? Beş mi? Bir hafta mı? O araya giren günleri çok az hatırlıyorum, Chancery Yolu'nun altındaki o karanlık labirentten Yarım Ay Tavernası'na dönüş yolculuğumu ise hiç hatırlamıyorum. Nasıl dönmüştüm, arabayla mı, yayan mı? Sonunda kendimi sersemlemiş ve korkmuş halde küçücük odamın içinde bulduğumda saat kaç olmalıydı?

Sonraki birkaç gün –ya da bir hafta– feci geçmişti.

* Kâfirlerin yakılarak öldürülmesi. (Ed. n.)

Kâbuslarla dolu bir uykuya gömülmüştüm. Arada bir ter içinde, her yanım sızlayarak, kımıldayamaz halde, ağa yakalanmış panik içindeki bir hayvan gibi, sırlıklam çarşafa dolanmış vaziyette uyanıyordum. Bir an oda dayanılmaz raddede sıcak geliyordu, hemen sonra ise dondurucu raddede soğuk. Açtım, susuzdum ama denediğimde yatağımdan kalkamayacak kadar halsizdim. Koridorda ayak seslerine dair hayal meyal birtakım anılarım var. Bir noktada günbatımından sonra anahtar şıkırtılarının, menteşelerin iç çekşinin ve kapı eşliğinde bir oda hizmetçisinin kaygılı yüzünün farkına vardım. Mrs Hawkes bundan az sonra gelmiş olmalı. Birini daha hatırlar gibiyim gıcırdayan döşeme tahtalarının üzerinde ayaklarını sürüyerek yürüyen bir adam. Her kimse, dilimi inceledi, kulağını göğsüme, elinin tersini ise alnıma basırdı. Anlaşılan sıtma nöbeti geçiriyordum; hiç şüphesiz Cam'deki küçük gezimin ve tabii sarf edilen onca eforun, onca dolaşmanın ve yemeksiz kalmanın bir sonucuydu bu. Zaten her zaman zayıf bir bünyem olmuştur. Zihnim gibi vücudum da düzene ve alışkanlığa açıtır. Bütün bunlar yetmezmiş gibi bir de astımım azmıştı. Göğsüm, ilgili herkesi korkutan, anırmaya benzer bir ses çıkarıyordu. Kendimde olduğum az sayıdaki anlardan birinde, müşterilerimin saygıdeğer kitap satıcısı Isaac Inchbold'un bir genelevde öldüğü haberi karşısında nasıl şaşkınlık nidaları koyvereceklerini merak ettim.

Ancak Mrs Fawkes'un benim ölmeme müsaade etmek gibi bir niyeti yoktu; belki de hesap pusulasını düşünüyordu. O yüzden de sonraki birkaç gün boyunca bir dizi oda hizmetçisinden, olabilecek her türde alakaya maruz kaldım. Her birkaç saatte bir ağzıma kaşıkla et suyuna çorba ve yulaf çorbası veriliyor, ağrıyan kollarım ve bacaklarım güderi eldivenlerle ovuluyordu. Bir berber-cerrah kanımı akıtıyor, çanağına

boşalan kanım cıva gibi parlak ve uçucu görünüyordu. Zamanla, sarsak adımlarla yürüyebildiğimde, beni merdivenlerden indirip bir buhar banyosuna –şimdiye kadar bilinmeyen bir tesise– götürdüler. Orada normal işlevi (tepedeki fayanslara resmedilmiş dans eden pembe peri kızlarından anladığım kadarıyla) çok daha az sıhhi olan bir su deposunda yıkandım. Fakat banyonun da, öteki her şeyin de faydası olmuş gibiydi, çünkü zamanla kendimi daha iyi hissetmeye başladım.

Bir sabah, ufukta yağmur bulutları sinsi sinsi dolaşırken hasta yatağımdan kalktım, kavruk uzuvlarımın üzerine, birinin düşünceli davranarak yıkayıp katladığı giysilerimi geçirdim, sonra da alıç ağacından yapılmış bastonumu aldım ve Mrs Fawkes’a misafirperverliği için ödeme yapmak üzere aksak aksak merdivenlerden aşağı indim. Her sahanlığın pencerelerinden, Nonsuch House’un ben inerken giderek çatıların üzerine doğru gömülüp küçülen ufak kulelerini ve flamalarını görebiliyordum. Hepsi aynı ve tanıdık ama aynı zamanda da gerçekdışı gibi görünüyordu, sanki bina bir hayalet ya da bir maketmiş ya da bir rüyada göze ilişen şeymiş gibi. Köprü usul usul bir pandomimle yukarı kalkıyordu. Son dönemeçte sahne gözden kayboldu ve bastonumun üstünde yalpalayan ben, birdenbire kendimi kederden yutkunamaz hale gelmiş, geçmişimden ümitsizce koparılmış gibi hissettim.

“Ama Mr Cobb...” Mrs Fawkes avcuna tutuşturduğum altın sikkelerden dolayı irkilmiş gibiydi. “Ama... nereye gideceksiniz, efendim?”

“Benim adım Inchbold” dedim ona. Yalandan usanmıştım artık. “Isaac Inchbold.” Dönmüş, kapıdan çıkmak üzereydim. Şiddetli yağmur yağıyordu şimdi. Suyun oluşturduğu akıntının sokağın ortasında zonklayışını seyrettim. “Dorsetshire’a gideceğim” dedim ona, ben yatağımda ter içinde, titreyerek yataarken,

ateşli beynimin yavaş yavaş ne tür bir karanlık ağ ör-müş olduğunu ilk kez fark ederek. “Dorsetshire’da acil bir işim var.”

O günlerde Londra’dan dışarı giden altı posta arabası yolu vardı: merkezinde Postaneler Genel Müdürü ve onun üstü olan yeni Devlet Bakanı Sir Valentine Musgrave’in bulunduğu kocaman bir ağın telleri gibi etrafa yayılan altı yol. Yeni kraliyet tekelinin yayımları arasında, tekelin ağına örülmüş halde, çok daha ince, neredeyse görünmez bir tali yollar ve “umumi nakliyat-çılar” şebekesi vardı: küçük Pazar kasabalarına ve kral-lığın henüz Postaneler Genel Müdürü’nün arabalarının girmedığı uzak bölgelerine hizmet veren bağımsız kurye-ler. Bunlar feci şekilde ilkel ve düzensizdi; ama onlar ol-madan casusluk ve kaçakçılık yapmak –ve izinsiz kitap-ları gönderip almak– epey zor olurdu. 1657’de Cromwell onları bastırmayı denemiş, başaramamıştı; şimdi de sa-nıyorum yeni Kral’ın çok sayıdaki düşmanının *çalışma yolu*, yeni çekişme biçimlerinin gizli kanalları haline geleceklerdi. Yarım düzine kadar olması gereken ara-badan birini Salisbury’nin batısında yakaladım: küçük, yavaş bir vasıtaydı, üstü kapalı bir yük arabasından az kabacaydı. On millik sapmalar, sel basmış kasabalar ve zoraki molalar derken taşrada tuhaf şekilde çapraşık bir güzergâh izledi. Sonra üç saat boyunca bağlantı aktar-ma arabasının kasabaya gelmesini bekledik. Daha da küçük bir vasıtaydı bu, üzerine Tewkesbury hardalı ve Hampshire balı dolu damacanalara tepeleme yığılmıştı. Fakat son bindiğim –beni nihayet Crampton Magna’ya ulaştıran– araba diğerlerinden epey büyük ve hızlıydı. Ayrıca üzerinde aşına bir sembol de vardı: Kapının üze-rinde, güneşten solmuş altın rengi boyayla yapılmış, eski pas rengi çamur şeritlerinin arasında zar zor görülen bir Hermetik haç.

Bu noktada vakit öğleyi hayli geçmişti ve ben dört gündür yoldaydım. Diğer yolcular çok önce inmişti. Tütüncüden bozma postanenin şıpır şıpır damlayan tentesinin altında durmuş, inanamayan gözlerle karşıdaki resme bakıyor, hayal görüp görmediğimi, ateşin vücudumu tam olarak terk edip etmediğini merak ediyordum. Burada, her yerden millerce uzak bu adı belirsiz küçük köyde bile işaretler ve vektörlerin menzillerinden kurtulmak mümkün değil miydi?

“Merkür” diye açıkladı sürücü, beni kapıya dikkatle bakarken yakalayınca. Jessop adında, kambur sırtlı, ihtiyar bir adamdı. Atları koşum takımına, koşum takımını ise direklere bağlıyordu. “Tanrıların mektup taşıyıcısı. Araba, eski De Quester filosunun bir parçasıydı” diye ekledi hafif bir gururla, tek parmağı eksik bir elle çamurlu kapıya vurarak. “Kırk yaşının üstünde ama hâlâ sapasağlam. Merkür sembolü De Quester’in armasıydı.”

“De Quester mi?” Bu ismi daha önce nerede duymuştum? Biddulph’tan mı?

“Matthew de Quester” diye yanıtladı. “Şirket ruhsatını kaybedince, arabayı onlardan aldım. Epey bir sene önceydi bu. Sizin zamanınızdan çok öncedir herhalde, efendim.”

Biraz zorlanarak sürücü koltuğuna tırmandı ve bana da işaret etti. Hafif bir korku ve dehşet içinde, ben de bindim. Sonraki birkaç saat boyunca, bitkin atlar çamurda dizlerine kadar batarak giderken, bu tuhaf olayların perde arkasını aydınlatıp aydınlatamayacağımı, Alethea’nın sakladığı esrarengiz gerçeğe hiçbir zaman erişememeye mahkûm olup olmadığımı merak ettim. Yaptığım bütün o araştırmalar ortaya koca bir cüruf yığını çıkarmıştı, o kadar. Saatler boyu çalışmanın ve sonsuz imbiklemenin, kaynatmanın, damıtmanın ardından elinde hayalini kurduğu ıslıl ıslıl altın külçesi

değil de, yanan kimyasalların tortusu ve *değersiz bir kabuk* kalmış bir simyacı gibi hissediyordum kendimi. Son birkaç gün içinde aklımın gücünden şüphe etmeye başlamıştım. Kendini o kadar rasyonel ve bilge sayan ben, birden hiçbir şey bilmez, her şeyden şüphe duyar hale gelmiştim. Bütün o rahatlık verici kesinlikler dağılıp gitmiş gibi görünüyordu.

“İşte sonunda geldik, efendim.”

Jessop’un sesi beni irkiltip karanlık düşüncelerimden kopardı. Yukarı baktığımda bir grup kasvetli kulübenin tepesinde yükselen bir kilise kulesi gördüm. Fenerler ve sesler yaklaşıyordu.

“Crampton Magna.” Bir şapırtıyla yere inmişti. “Yolun sonu.”

Asıl gideceğim yere varmam bir on iki saat daha sürdü. Köyün hanı olan Çiftçinin Cephane’sinde, beş suskun müşteriden hiçbiri Pontifex Hall’a yolculuk yapmaya ikna olmadı. Tam yağmurun altında uzun bir yürüyüş yapma fikrine kendimi alıştırıyordum ki, yeni gelen biri, yüzü çilli bir genç yanıma yaklaşmış, beklersem beni sabahleyin götüreceğine söz verdi. Söylediğine göre amcası Pontifex Hall’un bahçıvanıydı.

Barmen oda istememe şaşırmış gibi göründü ama dükkânı kapama vakti geldiğinde gacırdayan bir merdivenden yukarı çıkartılıp duvarlarını örümcek ağı sarmış, çarşafı eskilikten sararmış, küçücük bir odaya götürdü beni. Yatakta yatmak şöyle dursun, kimse odanın kapısını bile senelerdir açmamış gibi görünüyordu. Fakat yine de topak topak yastığın üzerine şükranla devrildim. Devrilir devrilmez de bir dizi huzursuz ve birbirine bağlı rüyaya gömüldüm. Saatler sonra göğsüm yanarak ve dinlenmemiş bir halde uyan-dım bu rüyalardan. Kirli sazları ve kilisenin bir köşesini gösteren tek bir pencereden bakınca, dışarıda hâlâ

yağmurun aynı şiddette yağmakta olduğunu gördüm. Genç sürücümün böyle bir havada geleceğinden şüpheliydim. Fakat esaslı bir kahvaltı etmek için ağır ağır aşağı indikten ve kendimi kötü kokan bir içkiyle rahatlattıktan sonra, iki tekerlekli küçük bir araba selin içinden geçip hızla hana yanaştı. Yolculuğumun son ayağı nihayet başlayabilirdi artık.

Alethea'yı tekrar gördüğümde ona ne diyebilirdim? Son birkaç gündür kafamda çeşit çeşit suçlayıcı konuşmayı prova ediyordum; ama şimdi Pontifex Hall giderek yaklaşırken ne söyleyeceğim ya da yapacağım konusunda en ufak bir fikrimin olmadığını farkına vardım. Hakikaten de bütün bu olayı nihayete erdirecek dramatik bir sahneye sebep olmak dışında ne elde etmeyi umduğum hakkında en ufak fikrim yoktu. Ayrıca ani bir panikle, meseleyi böylesine cüretkâr ve kararlı bir şekilde ele alırken, kendimi pekâlâ tehlikeye sokuyor olabileceğimi de fark ettim. Nat Crump'ın nehirdeki cesedini ve dükkânımın altını üstüne getiren, sonra da beni Cambridge'e kadar takip eden adamları düşündüm. Tekrar kuşku esir aldı beni. Bunlar gerçekten de Lord Marchomont'u öldüren adamlar mıydı? Yoksa onlar da diğer her şey gibi Alethea'nın icatları mıydı? Belki de Kardinal Mazarin değil de o idi onların parasını veren, onları peşime düşüren esrarengiz kişi. Sonuçta bütün bu tabloyu o çizmişti, değil mi? Ve bana ihanet etmişti.

Bir süre sonra atlar yavaşladı ve başımı yukarı çevirdiğimde kemerin geniş payandalarını açtığını ve arkasındaki evin bize doğru hafifçe döndüğünü gördüm. Payandaların üstünde o aşına yazı görünüyordu. Sarmaşık temizlenmişti ve kelimeler kenet taşına yeniden oyulmuştu. Bir dizi tadilat yapılmış olduğunu görebiliyordum. Ölmüş misket limonu ağaçları kesilmiş, yerlerine fidanlar dikilmişti. Sarmaşık kesilmiş,

yol taze çakıllanmıştı. Çit-labirent de daha bir belirgin görünüyordu: iki metre yüksekliğinde yeşil çitlerin oluşturduğu, hiyeratik*geometriyle uzayıp giden koca bir girdap. Yavaş yavaş bir soyulma ya da dökülme hissi verdi bana; eski şeylerin yenilenmesi hissi. Pontifex Hall da benim kadar değişmiş gibi görünüyordu. Evin kuzey tarafında küçük bir bahçeye gözetü ve farekulağı dikilmişti, düzinelerce de başka şifalı ot ve çiçek. Hepsi çiçek açmıştı şimdi, yaprakları rüzgârda titriyordu. Hiçbirini önceki ziyaretimden hatırlamıyordum.

“Şifa bahçesi, efendim” diye açıkladı çocuk, bakışımı yakalayarak. “Yüz yıldır çiçek açmadı, diyor köylüler, ta keşişler gittiğinden beri. Tohumlar çok derine gömülmüş; en azından babam öyle tahmin ediyor. Babam baharda toprağı sabanlayana kadar hiçbir şey yetişmiyordu.” Bir an şapkasının altından bana çekingenlikle baktı. “Bir mucize gibi, değil mi, efendim? Sanki keşişler dönmüş gibi.”

Hayır, diye düşündüm, manzaradan tuhaf bir şekilde etkilenerek: sanki keşişler hiçbir zaman gerçek anlamda kaybolmamışlar, sanki onca senelik sürgün boyunca onlardan bir şeyler burada tutunmuş, kayıp ama geri getirilebilir halde beklemişti, toza üfleyip kapağı açarak yazarı canlandıracak okurunu bekleyen bir kitabın kelimeleri gibi.

“Sizi burada bekleyeyim mi, efendim?”

Araba, damlalıklarından şakır şakır su akan eve varmıştı. Yukarıda olukların yutkunduğunu duyabiliyordum. Tadilata rağmen ev eskisi gibi suratsız ve haşin görünüyordu. Bunca yağmurla yeraltından akan suya ne olacak acaba, diye merak ettim. Londra’dan o mühendisin gelip hayati görevini yerine getirmiş olduğunu ümit ettim.

* Eski Mısır’da birer resim olan harfleri basitleştirip sembolleştirerek yazmayı ve okumayı kolaylaştıran yöntem. (Ed. n.)

“Bir dakika, lütfen.”

Arabadan aşağı sarktım ve araziye daha dikkatli baktım. Birilerinin oturduğuna ya da çalıştığına dair herhangi bir emare yoktu. Kırık camlarıyla pencereler –en azından onlar yenilenmemişti– karanlık görünüyordu. Belki de ev terk edilmişti? Belki çok geç gelmiştim?

Fakat sonra bir koku geldi burnuma: nemli sabah havasında hayalet gibi yayılan, tatlı ve yakıcı bir koku, bir halüsinasyon gibi zayıf ve hızlı. Yeniden yukarı baktım ve açık pencerelerden birinde –garip, küçük laboratuvarın penceresinde– bir teleskobun silüetini gördüm. Midem korkuyla ağır ağır çalkalandı.

“Hayır” dedim çocuğa, boğazımda nabzımın atmaya başladığını hissederek. “Sana ihtiyacım olmayacak. En azından şimdilik.”

Alınlığın altına adım attım. Pipo dumanı kokusu –ateşle tütsülenmiş *Nicotiana trigonophylla* kokusu– çoktan yok olmuştu. Kapıyı çalmak üzere bastonumu kaldırdım.

Yedinci Bölüm

“Inchbold!”

Seste suçlayıcı bir ton vardı. Açılınca Phineas Greenleaf’in somurtkan maskesini gözler önüne seren kapı şimdi kapanmaya başlamış, donuk gözler uzaklaşmakta olan arabanın ardından parılıyordu. Aceleyle öne adım atıp, pirinç kapı kulbuna hamle ettim.

“Bekleyin...”

“Ne oldu?” diye sordu aynı katı ses tonuyla. “Sizi buraya getiren nedir?”

Hiç beklediğim türde bir karşılama değildi bu, Phineas’tan bile. Topal ayağımı giderek daralan açıklıktan içeri uzattım. “Acil bir iş” diye cevap verdim. “Müsaade edin de içeri gireyim, lütfen. Hanımınıza saygılarımı sunmaya geldim.”

“O halde, Mr Inchbold, çok geç kaldınız” diye tısladı eksik dişlerinin arasından. “Üzülerek söylemeliyim ki Lady Marchamont evde yok.”

“Öyle mi? O halde hanımefendi Wembish Park’ta mı acaba, sormamda bir mahzur yoksa?” Kulbu sabırsızca çevirdim. “Belki onu orada bulabilirim, ne dersiniz?”

“Wembish Park mı?”

Yüzündeki ifade masum, hatta şaşkın bir hal aldı. Rolünü çok mu iyi oynuyordu, yoksa Alethea ona sırlarını vermiyor muydu?

“Müsaade edin de içeri gireyim” diye tekrarladım, alıç bastonum taş kapı pervazına imalı şekilde yaslanırken. “Yoksa kapıyı mı kırayım?”

Benim cüsemdeki biri için boş bir tehditti bu ama kapı birden suratıma kapanınca savurduğum tehdi-

di yerine getirmeye mecbur hissettim kendimi. Bögürürcesine söverek masif meşeye omzumla yüklendim, sonra da çizmeyle şansımı denedim ama daha parlak bir sonuç alamadım. Pirinç kulbu çevirmeyi denemeye kalkmasaydım muhtemelen ayak parmağımı ya da köprücük kemiğimi kırardım. Kilidin dili tıkırdarken, içeriden boğuk bir küfür duydum, sonra kapı savrulurarak ardına kadar açıldı ve karşımda bir kez daha Phineas'ı buldum. Bu sefer daha da az candandı. Dişlerini göstererek üzerime geldi, beni arsız bir it gibi dışarı atmakla tehdit etti. Kapı eşiğini geçip bastonumla kalçasına vurdum, sonra bunu takip eden birkaç fiziksel kabalığın ardından kendimizi döşeme taşlarının üstünde boğuşur halde bulduk.

Ve Pontifex Hall'a son ziyaretim işte böyle başladı. Ne sahneydi kim bilir, utanç verici ve komik; iki grotesk, avlunun derin boşluğunda güçsüzce güreşiyor, dirsekler ve küfürler uçuşuyor. Hiçbir şekilde kavgacı biri değilim ben. Şiddetten tiksiniyorum, uzak durmak için de elimden geleni yapmışımdır. Ancak, tıpkı dedikleri gibi: bir korkağı köşeye sıkıştırın, şeytan gibi dövüşür. O yüzden de ben ihtiyar rakibimle boğuşurken ısırma-ları ve yumrukları –bütün o vahşi rıhtım repertuarını– kolayca uygulamaya koydum. Topal ayağımın parmağı karnının ortasındaki hedefini tutturdu, dişlerimse beni boğmaya kalkan elinin başparmağını. Bu alçaltıcı muamele, ben onu “boyunduruğa aldığımda”, yani kafasını koltukaltıma sıkıştırdığımda ve burnunu üst üste yumrukladığımda sona erdi. Burnundan fışkıran parlak kanı görene kadar onun kendini kurtarmasına izin vermedim. Bir buzağı gibi inliyor ve elinin tersini deşete kapılmış olan yüzüne bastırıp bastırıp çekiyordu. Evet, evet, utanç verici bir sahneydi ama bir parça bile pişman olmadım. En azından yukarıdan bir yerden bir sesin adımı söylediğini duyana kadar. Bir iniltiyle yerde

yana yuvarlandım –Phineas da birkaç sıkı darbe indir-mişti– ve gözlerimi yukarı çevirip Alethea’nın merdive-nin tepesindeki tırabzandan aşağı sarktığını gördüm.

“Mr Inchbold! Hemen son verin buna!” Sesi mer-divenden aşağı yankılandı. “Lütfen – *beyler!*”

Sendeleyerek ayağa kalktım, nefes nefese kalmış-tım, ayaklarımı sürüyor, ördek havuzundan çıkmaya çalışan arsız bir tazı gibi etrafa yağmur damlacıkları saçıyordum.

Ardına kadar açık kapıdan esen bir rüzgâr cam avizeyi salladı, avize de biraz geç olmakla birlikte be-nim gelişimi bir dizi ahenksiz çınlamayla ilan etti. Ben beceriksizce duruşumu değiştirirken çoraplarım fışır-dadı. Gözlüğüm öyle buğulanmıştı ki güçlükle görebili-yordum. Belli bir avantajı yitirdiğimin farkındaydım. Sakalımı silip kurularak, içinde bulunduğum müşkül duruma karşı haklı bir öfke hissettim. Hem külhanbe-yi hem de budala gibi görünüyor olmalıydım.

Ama Alethea ne benim görünüşüme, ne davranışı-ma, hatta ne de aniden gelişime hayret etmiş görünüyordu. Merdivenden inerken kızmış bir hali de yoktu; sadece, başka bir şeyi, henüz meydana gelmemiş bir dönüm noktasını bekliyormuş gibi şaşkın ya da dikkati dağılmış görünüyordu. Bir an acaba şu ya da bu şekilde benim onun kapısına dayanmamı bekliyor muydu diye düşündüm. Bu çılgın hamle, yani benim Dorsetshire’a ani gelişim bile onun esrarengiz komplosunun bir par-çası olabilir miydi?

“Lütfen” dedi, bakışlarını bana çevirerek, “me-denî davranamaz mıyız?”

Ağzım açık ona bakakaldım, içimden pelinotu gibi acı bir kakhaha spazmı yükseliyordu. Kulaklarıma inanmakta zorluk çekiyordum. *Medenî* mi? Öfkem, iyi prova edilmiş konuşmalarımın birlikte, anında geri döndü. Öne bir adım attım, sopayı kargı gibi sallaya-

rak, onun neye “medenî” dediğini öğrenmeyi talep ettim. Bütün o yalanlar ve oyunlar, *onlar* mı medenîydi? Ya da her adımımı izletmek? Ya da dükkânımı yağmalatmak? Ya da Nat Crump’ı öldürtmek? Bütün bunlar, dedim hiddetli bir azametle, bütün bunlar *medenî* demeye cüret ettiği şeyler miydi?

Sanırım bir süre bu minval üzere devam ettim; haksızlığa uğramış bir âşık gibi kin kustum. Alethea’yı aklıma gelen her şeyle suçladım; hem de her kabahati sopamın bir başka vuruşuyla noktalarken, sesim çığlık düzeyine yükselerek. Nasıl da böğürüp kükredim! Gösterişli konuşmam beni etkiledi; böylesine ateşli ve emreder bir ton tutturabileceğimi sanmazdım. Gözümün ucundan Phineas’ın döşeme taşlarında sürünürken arkasında kandan yıldız işaretleri bıraktığını görebiliyordum. Merdivenin yarısını inmiş olan Alethea, ayağı havada donup kalmıştı; tırabzana tutunmuş, gözleri dehşetle faltaşı gibi açılmıştı.

Tiradım yavaş yavaş tavsadı. *Ira furor brevis est*, Horace’ın yazdığı gibi. Bitkinlikle soluyor, hıçkırıklarla gözyaşlarına mani olmaya çalışıyordum. Duvara dayanmış oval bir aynadaki aksimi yakalamıştım: aç kalmış ve paçavralar içinde, yanakları çökmüş, gözleri hummalı, sendeleyeen bir Şövalye. Bu dönüşümü neredeyse unutmuştum, Foskett’in karışımılarıyla birlikte sıtmanın da marifeti. Kutsallıktan uzak bir intikamın peşinde, ölümlerin arasından dönmüş birinin çılgın hayaletine benziyordum – belki de gerçeklikten o kadar da uzak değildi bu benzerlik.

Alethea, sanki düşüncelerini topluyormuş gibi, bir süre bir şey demeden öylece durdu. Sonra beni şaşırtarak, suçlamaların hiçbirine karşı çıkmadı – Nat Crump’ın öldürülmesi dışında. Hatta arabacının öldüğü haberinden rahatsız olmuş göründü. Onu Postacı’nın Borusu’nun dışında bir şey almaya ve beni arabayla

Altın Boynuz'un önünden geçirmeye gönderenin haki-katen kendisi olduğunu söyledi. Ama Cambridge'de öldürülmesi konusunda hiçbir şey bilmiyordu.

"Bana inanmalısınız." Yüz hatları zorlanarak, güven vermeye yönelik ama endişeli bir tebessüme dönüştü. "Kimse öldürülmeyecekti. Hatta tam tersi."

Öfkem geçip giderek küskünlük halini alırken, "Size inanmıyorum" diye mırıldandım aksi aksi. "Artık ettiğiniz tek kelimeye inanmıyorum. Nat Crump hakkında da, başka şeyler hakkında da."

Bir an suskun kaldı, saçının bir telini parmaklarında döndürerek düşündü. "Öyleyse o da" dedi nihayet, daha çok kendi kendine konuşmuş gibi, "Lord Marchamont'u öldüren adamlar tarafından öldürülmüş olmalı. Sizi Cambridge'e kadar izleyen adamlar tarafından."

"Henry Monboddo'nun ajanları tarafından" dedim homurdanarak.

"Hayır." Başını iki yana sallıyordu. "Kardinal Mazarin'in adamları da değildi. Üzülerek söyleyeyim ki, bunlar da yalandı. Haklısınız – size söylediklerimin öyle büyük kısmı yalan ki. Ama hepsi değil. Lord Marchamont'u öldüren adamlar yeterince gerçek. Ama başka birinin adamlarıydılar."

"Oo, öyle mi?" dedim, tepeden bakan bir halim olduğunu ümit ederek. "Peki, kimdi acaba bunlar?"

Artık merdivenin altına varmıştı, Virginia tütününün kokusu gene çarptı burnuma. Önce, giysilerinden gelen keskin kokuyu gübreye yordum ve süs bahçesinde çalıştığını düşündüm. Ama hemen sonra ne olduğunu anladım: kimyasal maddeler. Bahçe değildi öyleyse, laboratuvarı.

"Mr Inchbold" dedi sonunda, sanki hazırlanmış bir konuşma yapar gibi, "çok şey öğrendiniz. Fevkalade etkilendim. İşinizi layıkıyla yaptınız, yapacağınızı

da biliyordum zaten. Hatta haddinden fazla iyi yaptınız. Ama daha öğrenecek çok şey var". Elini uzattı, tuhaf bir şekilde solmuş görünen parmak uçları gözümüne çarpınca hayretle gözlerimi kırıştırdım. "Lütfen – yukarı gelmez misiniz?"

Kımıldamayı reddettim. "Yukarı mı?"

"Evet. Laboratuvara. Anlıyorsunuz ya, Mr Inchbold, onu orada bulacaksınız. Laboratuvarda."

"Neyi bulacağım?"

"Kapıları kilitle, Phineas." Dönmüş, eteklerini kaldırıp basamaklarda salınarak yukarı çıkmaya başlamıştı. "Kimsenin içeri girmesine izin verme. Mr Inchbold ile benim konuşacak konularımız var."

"Neyi bulacağım?" Yeniden böğürmeye başlamıştım, içimdeki hiddetin tekrar yükseldiğini hissediyordum. Gene hazırlıksız yakalanmıştım. Ve gene avantajımı kaybetmiştim. "Neden bahsediyorsunuz?"

"Arayışınızın nesnesinden, Mr Inchbold. Parşömen." Hâlâ tırmanıyor, helezon şeklindeki büyük mermer merdiveni çıkıyordu. Sesi bir kez daha muazzam merdiven boşluğunda yankılandı. "Gelin" diye tekrarladı, parmağıyla beni çağırmak için dönerek. "Onca zahmete katlandıktan sonra *Dünya Labirenti*'ni görmek istemez misiniz?"

Boraks, kükürt, yeşil vitriyol, potas... Gözlerim, kıvrık cam borulu, kabarcık şeklinde imbicler arasına dağılmış, irili ufaklı şişelere yazılmış yazılar üzerinde gezindi. Sarımsı kimyasal maddeler, yeşiller, beyazlar, pas rengi, gök mavisi. Koku, hatırladığımdan da kuvvetli ve keskin-di. Burnumun zarı karıncalanmış, gözlerim sulanmaya başlamıştı. Vitriyol yağı, kezzap, dişotu, nişadır...

Mendilime uzanmışken durup kaldım. Nişadır mı? Yeniden küçük şişeye, renksiz kristallere baktım, yazıldığı sırada görünmeyip de ateşe tutulunca ortaya

çıkan mürekkepleri, nişadıyla yapılan mürekkepleri tarif eden reçeteleri hatırladım. Anlık bir heyecan dalgası kabardı içimde; aynı zamanda da başım dönüyordu, sanki hummam geri gelmiş gibi.

Bakışımı yakalayan Alethea, “Amonyum klorid” diye açıkladı. Yanımda duruyor, tırmanışımız yüzünden sesli sesli soluyordu. “Kimyasal dönüşümler için elzemdir. Araplar onu idrar, deniz tuzu ve baca isı karışımından yapardı. Bahsi ilk kez, Bağdat’taki Müslümanların Hermes Trismegistos’a atfettikleri *Yaradılışın Sırrı Kitabı*’nda geçmişti.

Uyuşmuş halde, başımı evet anlamında sallayarak onayladım, bir-iki hafta önceki araştırmalarımı hatırlamıştım. Ama şimdi de duvarda yeni bir şey gözüme çarpmıştı: açık pencere kanadı önündeki masada üçte biri boş olarak duran, üzerinde “potasyum siyanür” yazan küçük bir şişe. Yanında da, halen sehпасının üstünde, semalara çevrilmiş teleskop duruyordu. Galilei ve Ortelius nüshaları kaldırılmış, yerlerini başka bir cilt almıştı: laboratuvarın döküntüleri içine yarı yarıya gömülmüş, daha önce süslü bir deri kapak içinde ciltlenmiş yirmi kadar sayfa almıştı.

Alethea masanın başına geçerken, “Laboratuvar babamındı” diye açıkladı. “Mahzende inşa ettirmişti, deneylerinin çoğunu orada yürütürdü. Ama ben geriye kalan az sayıda donanımı bu odaya aldım.” Masanın üstünden eğilip, potasyum siyanür şişesini almak için bir an durakladı. “Benim amaçlarım için daha fazla havalandırmaya ihtiyaç vardı.”

O, zehrin tıpasını çıkarırken, sinirli sinirli izledim. Avluda feveran etmemden beri hâlâ titriyordum. Mahcup da olmuştum. Bana hiç yakışmayan bir şeydi. Bir an, özür dilemem gerekir mi diye düşündüm – sonra da içimde yine yükselen öfke ve kendine acıma dalgasını bastırmak zorunda kaldım.

Şişeyi yeniden masaya koymuş, öteki nesneler arasında bir şeyler arıyordu. Bir odaklanıyor, bir odaktan çıkıyor gibiydi, gözlüğümü burun kemiğimden kaldırıp gözlerimi mendille sildim, mendili çektiğimde kanlanmıştı. Gözlüğü yeniden taktığımda Alethea arkaya dönüyordu, ellerinde deri ciltli bir kitap vardı – *arabesco* ya da arabesk denen tarzda ciltlenmiş bir kitap.

“İşte, Mr Inchbold” dedi. Kitabı uzattı. “Sonunda buldunuz. *Dünya Labirenti*.”

Kitabı almak için en ufak bir harekette bulunmadım. Artık onun gözümü boyama, bana kendimi beceriksiz bir okul çocuğu gibi hissettirme yeteneği konusunda ihtiyatlı davranıyordum. Kendimi tekrar budala durumuna koydurmayacağım, dedim kendi kendime. Üstelik de bu noktada, önceden daha dolu olduğunu sanki hatırladığım o minik zehir şişesiyle daha fazla ilgileniyordum. Bir kez daha Paris ve Roma’nın kibar hanımlarının kocalarını zehirlemesine ilişkin hikâyeleri düşündüm. Ama sonra onun bakışlarının beni aradığını hissettim ve dış bileyerek, onu nerede bulunduğunu sordum.

“Hiçbir yerde bulmadım” diye cevap verdi, “çünkü her şeyden önce, asla kaybolmamıştı. Sizin anladığınız şekilde değil. Hep Pontifex Hall’daydı. Kırk yıldır, itinayla saklanmış olarak burada, evde duruyordu”.

“Bütün bu sürede sizin mülkiyetiniz altında mıydı? Demek istiyorsunuz ki beni bir kitabın yerini bulmak için tuttunuz, oysa –”

“Hem öyle, hem değil” diye kesti sözümü, kapağı açarak. “Parşömen benim mülkiyetimdeydi, o kadarı doğru. Ama mesele o kadar da basit değil. Lütfen...” Eliyle ilerlememi işaret etti. Kokular karışımına bademlerin acı kokusu da eklenmişti. Zayıf ışıktaki kitabın iç kapağına kabartmalı basılmış *ex-libris*’i görebiliyordum: *Littera Scripta Manet*. “Arzu ederseniz burada durun. Son yıkamaya ucu ucuna yetiştiniz.”

“Son yıkama mı?” Yine kıpırdamadım, o yeniden küçük şıeyi eline alıp, suya benzeyen bir solüsyona bir ölçü kristal serperken bakmakla yetindim.

“Evet.” Bir başka şişenin tıpasını açıyordu. “Palimpsest’te var. Bunun ne anlama geldiğini biliyor musunuz? Parşömene yeniden yazılmış, onun için de yazı kimya marifetiyle yeniden ortaya çıkarılmış olmalı. Bu, çok hassas bir süreçtir. Aynı zamanda, son derece tehlikelidir. Ancak ben nihayet uygun reaktifleri bulduğuma inanıyorum. Bir dişotu ve potas karışımına nişadır ekleyerek potasyum siyanür yaptım. Bu süreç, Çinli bir simyacının çalışmalarında tarif edilir.”

Gayri ihtiyari merakım kabarmış halde, sessizce yaklaştım. Palimpsestler hakkında, manastır kütüphaneleri ve benzer yerlerde keşfedilmiş o kadim belgeler hakkında hikâyeler duymuştum: yeni metinlerin yazıldığı parşömenlerden silinmiş eski metinler. Yunan ve Latin kâtipler, ellerinde parşömen kalmadığında onları yeniden kullanıma sokmalarıyla bilinirlerdi. Sayfaları sütte bırakıp ıslattır, sonra da ponza taşıyla mürekkebi ovalar, şimdi boş olan yüzeye yeni bir metin yazarlardı ki, böylece bir metin başka birinin satırları arasında gizli gizli uykuya yatarı. Ancak hiçbir şey ebediyen yok olmaz. Yüzyıllar geçtikçe, atmosferik koşullar ya da çeşitli kimyasal reaksiyonlar nedeniyle silinen metin, bazen güçlkle okunur halde geri döner, yeni yazının gedikleri arasından unutulmuş mesajını iletirdi. Birkaç kadim kitap böylece saklandı ve yüzyıllar sonra yeniden keşfedildi: Petronius’un muziplikleri, Epiktetos’un ciddi Stoacılığının sözüne karışır, ya da *prapeia*, açık saçık dizelerini Petrus’un Mektupları arasında ima eder. *Littera scripta manet*, diye düşündüm: Yazı baki kalır, silinse bile.

Öne eğilmiş, gözlerimi kısarak buruşmuş sayfaya bakıyordum. Alethea, pencereyi daha da açmıştı ve şimdi de üzerinde “yeşil vitriyol” yazan bir başka kü-

çük şişenin kapağını açmaya çalışıyordu. Öyleyse Sir Ambrose da *Dünya Labirenti*'ne rastlamıştı, diye düşündüm. Başka bir metnin satırları arasında mı?

Merakım uyanmıştı. Hangi kitap satıcısı bir palimpsesti, bir milenyum boyunca dünyanın kaybettiği bir metni bulmayı hayal etmemişti ki?

“Önce bir Halep mazısı denedim.” İtinayla solüsyonu karıştırıyordu. Mendilimin içine usulca öksürdüm. Acı koku daha da kuvvetlenmişti. “Tanen, daha Arap zamkı erimeden parşömeni derinden aşındırmış olmalı. Ezilmiş mazi eriyiği onu yüzeye getirebilir diye düşündüm ama...”

“Tanen mi?” Mürekkep hakkında ne bildiğimi hatırlamaya çalışıyordum ki, hemen hemen hiçbir şeydi. “Ama mürekkep karbondan yapılmış olacak, değil mi? Bir kandil isi karışımından ya da mangal kömüründen? Ne de olsa, Yunanlarla Romalılar mürekkeplerini böyle yapmıştı. Bu yüzden de meşe tozunun pek az yararı olur, yani eğer –”

“Doğru” diye mırıldandı dalgın dalgın. “Ama bu metin Yunanlar ya da Romalılar tarafından yazılmamıştı.” Kitabın üzerine eğilmiş, parşömenin yüzeyine bir eriyik ekliyordu. Parşömende harfler görüyordum, siyahla yazılmıştı, Latince ya da belki İtalyanca gibi görünüyordu. Saçı rüzgârda dalgalandı ve kapı çarparak kapandı. “Çok daha sonra yazıldı.”

“Konstantinopolis’te mi?”

“Konstantinopolis’te de değil. Kapıyı açar mısınız, lütfen? Siyanür buharlaşınca zehirli bir hal alıyor. Daha sonra, nişadır denedim” diye devam etti, bir damla daha ekleyerek. “Amonyum kloridi ısıtarak bir solüsyon yaptım, gazı vitriyol yağında kıstırdım. Tanen olmasa da, demirin yeniden ortaya çıkarılabileceğini düşündüm. Mürekkepteki demir zamanla paslanabilirdi ama mümkünse rengini eski durumuna getirebileceğimi umuyordum.

Ne var ki bu metot da başarısızlığa uğradı. Silme işlemi neredeyse fazla iyi yapılmış gibi görünüyor. Sürecin çok zaman aldığını tahmin edersiniz. Toplam birkaç hafta sürdü. Birbirini izleyen, çok sayıda yıkama.”

“Demek ben de bu yüzden tutuldum” diye mırıldandım. Midem bulanmaya başlamıştı, ayakta zorlukla duruyordum. “Yem olarak. Piyon olarak.”

“Siz dikkati dağıttınız.” Bir damla daha eklendi. Sendeleyerek pencereye yürüdüm, onun iskemlesine çarptım. Kitabın üzerine eğilmiş olan Alethea, fark etmemiş göründü. “Bana birkaç haftalık çok kıymetli zaman kazandırdınız” dedi. “Anlıyorsunuz ya, size Pulteney House’da söylediğim her şey yalan değildi. Parşömenin gerçekten de bir alıcısı var, cömertçe bir miktar ödemek isteyen biri. Ama onu ödeme yapmadan almak isteyenler de var – yeni Devlet Bakanımız bunlardan biri. Sanırım adamları geçen gece sizi ziyaret ettiler.”

Pencereyi savurup ardına kadar açarken teleskobu sehпасından düşürdüm. Bir piyon. Dikkati dağıtan biri. Bu işi görmüştüm işte – o kadar. Başım, tıpkı Rolls Chapel’in mahzeninde döndüğü gibi dönüyordu. Alethea aynı dalgın tonla bütün o gülünç desiseyi tarife koyuldu – şifre, duvar yazıları, kahvehanedeki garip kişiler, Agrippa’nın kitabı, müzayede kataloğu. Hepsini benim bulmam için oraya konmuştu. Hepsinin amacı, beni Pontifex Hall’dan ve *Dünya Labirenti*’nden git tikçe daha uzağa götürmekti. Ve başkalarını da doğru yoldan saptırmak. Sonuçta mektuplarının Sir Valentine Musgrave’in ajanları tarafından açılmasını istemeseydi, niye onları Merkez Postanesi’nden göndersindi ki?

“Ama işe karışan başkaları da var” diyordu, aklı başka yerdeymiş gibibir sesle. “Devlet Bakanı’ninkinden bile daha tehlikeli güçlere sahip ajanlar. Onların da doğru yoldan saptırılması gerekiyordu. Gizli bilgi tehlikeli bir şey olabilir. Sonunda babam bile parşömeni

yok etmek istedi. Bu bir lanet, dedi. Onun için haddinden fazla kişi ölmüştü zaten.”

Artık doğru dürüst dinlemiyordum. Mide bulantısına boyun eğerek, başımı pencere tirizleri arasına soktum ve serin havayı içime çektim. Yağmur tuğlalarda ılık çalıyordu, tepemde oluklar kükrüyordu. Aşağıda üstüne bol bol yağmur yağan alınlığın sivri çatısını görebiliyordum. Sonra gözlüğüm buğulandı, mendilimle sildiğim zaman taş kemerin gerisinde, çok uzakta bir araba gördüğümü sandım – sık ağaç yaprakları ve yükselen sis içinde hareket ederken belli belirsiz görülen bir şey. Derken arkamdan gelen bir çığlık beni şaşırttı. Dönünce Alethea’nın kitabı havada tuttuğunu gördüm. İki sıra siyah harf arasında başka bir hat, bulaşık ve belirsiz bir hat, parlak mavi renkte belirmişti.

“Nihayet” dedi. “Reaktifler etkisini göstermeye başlıyor.”

“Nedir bu?” Mavi karakterler, bir dizi rakam ve harf, gözlerimin önünde alçalıp yüzmeye başladı. Öfkem geçmişti, merakımın uyandığını fark ettim. “Hermetik metin mi?”

“Hayır” diye cevap verdi. “Farklı bir metin. Sir Ambrose tarafından kopyalanmış bir metin.”

“Palimpsesti Sir Ambrose mu yaptı?” Saç çizgimin terle ıslandığını hissedebiliyordum. Titreyerek iskemleye çöktüm, olayların gelişimi beni şaşırtmıştı.

Başını evet anlamında salladı ve damlalık bir kez daha sayfanın üstünde, havada asılı kaldı. “Metni kopyalayan ve sonra da silen oydu. Şunu bilmelisiniz ki, zaten İstanbul’da iki palimpsest keşfetmişti. Bir tanesi Aristoteles metniydi, diğeri ise Bizanslı Aristofanes’in Homer üzerine bir yorumu. Her ikisi de İncil parşömenlerinin gerisine gizlenmişti; ancak eski harfler gerisingeri sızmaya başladı. Buna “hayalet görüntü” deniyor, sanki eski metin halefine musallat olmak için

geri dönmüş gibi. Bunun nasıl kusursuz bir maskeleye olduğunu hemen kavradı.”

“Maskeleye mi?”

“Evet. Bir metni diğerinin içine saklamak.” Sayfa da başka mavi harfler belirmişti, kurutma kâğıdındaki mürekkep gibi dağılıyorlardı, ancak oturduğum yerden hiçbirini okuyamıyordum. “Bir metni kaçırmamanın kusursuz yoluydu bu. Özellikle de yeniden yazılanlar değersiz sayılıyorsa.”

“Ne demek istiyorsunuz? Bir metni nereden kaçırmak?”

Prag’daki İmparatorluk Kütüphanesi’nin içeriği arasından, diye kademe kademe açıklamaya koyuldu; sanki hassas bir cerrahi müdahale uyguluyormuş gibi masanın üzerine eğilmiş, işine devam ederken. Bu, 1620 yılında olmuştu; Protestanlar ile Katolikler arasındaki savaşın başlangıç aşamasında. Frederik, bir yıl önce Bohemya Kralı seçilmişti. Katolik tahtında bir Protestan. Böylece Avrupa’daki takipçileri de aniden İmparator Rudolf tarafından bir araya getirilmiş eserlerle dolu muhteşem kütüphanenin içindekilere ulaşma fırsatına kavuşmuştu. Roma ve Katolik Birliği’ndeki prensler arasındaki müttefiklerine kaçan elçilerle büyükelçiler, olayların bu şekilde gelişmesi karşısında korkuya kapılmışlardı, çünkü kütüphane de, cephanelik gibi, daima iktidar mahallidir. Ne de olsa Büyük İskender, Ninova’da bir kütüphane planlamış ve bu kütüphanenin kendi saltanatında Makedonyalı orduları kadar önemli bir araç olduğunu iddia etmemiş miydi? Peki, Aristo’nun diğer öğrencilerinden Demetrius Philareus Mısır hükümdarı I. Ptolemy’ye danışman olunca, Kral’a, krallığını ve iktidarını kullanarak bulabildiği bütün kitapları toplamasını tavsiye etmemiş miydi? Bu yüzden de Rudolf’un büyük koleksiyonunun Rozikrüsyenler, Kabalacılar, Huss ve Giordano yanlı-

ları –yıllardır yalnızca Habsburgların değil, Papa’nın da iktidarının temelini oyan din sapkınlarının– elinde olması fikri, Avrupa’nın her yanında tehlike çanları çaldırdı. Bu sebeple de, diye iddia etti Alethea, Katolik Birliği’nin orduları 1620’nin yazı ve sonbaharında Prag üzerine yürüdüklerinde, belli başlı amaçlarından biri, kütüphanenin geri alınması ve de içindekilerin ortadan kaldırılmasıydı.

“Koleksiyonda düzinelerce din sapkını kitap vardı” diye devam etti, “kopyaları Roma’da yakılmış ve *Index*’e konmuştu. Artık bent kapakları patlamak üzereydi. Frederik Heidelberg’den gelir gelmez, İmparatorluğun her yanından araştırmacılar Prag’a doğru seferlerini başlattılar. Sant’Uffizio’daki kardinaller çok geçmeden kimin hangi kitabı ya da elyazmasını okumasına izin verileceği üzerindeki kontrolü kaybedeceklerini fark ettiler. Bilgi, Prag’dan büyük bir patlamayla yayılacaktı. Roma’nın hem içinde hem dışında mezhepleri ve devrimcileri teşvik edecek, daha da fazla din sapkınlığı, ateşlere atılıp *Index*’e eklenecek daha da fazla kitap yaratacaktı. Prag’daki kütüphane, Roma’nın gözüyle içinden bir kötülükler sürüsünün uçmaya başlayacağı bir Pandora kutusu haline gelmişti”.

Pencerenin yanında oturmuş, alnımı meltemin serinliğine bırakmıştım. Yağmur daha da şiddetle yağıyordu. Koridordaki tavan akmaya başlamıştı, küçük şişeler ile leğenler masada şingirdiyordu. Din sapkını kitaplar mı? Sakalımı çekerek düşünmeye çalıştım.

“Ne tür bir kötülük?” diye sordum, o, parşömenin üstüne eğilmiş halde susunca. “Papalık’ın örtbas etmek istediği yeni bir Hermetik metin mi?”

Başını iki yana salladı. “Kilise’nin artık Hermes Tresmegistus’un yazdıklarından korkmasına gerek kalmamıştı. Bunu en iyi siz bilmelisiniz. 1614’te Isaac Casaubon metinlerin kadimliğine karşı çıktı ve hiçbir

şüpheye mahal vermeyecek şekilde onların sonraki bir tarihten sahte metinler olduğunu kanıtladı. Tabii sonunda Casaubon, bütün o parlak zekâsına rağmen, muhteşem silahlarını kendine çevirmiş oldu. Kitabıyla Papacıları, özellikle de Kardinal Baronius'u yalanlamayı umuyordu. Bunun yerine, sadece onların en büyük düşmanlarından birini mahvetmeyi başardı."

"Çünkü *Corpus hermeticum*, Bruno ve Campanella gibi din sapkınları tarafından, Roma'ya saldırılarını mazur göstermekte kullanıldı."

"Sadece onlar değil, ayrıca düzinelerce başkaları tarafından da. Evet. Ama Profesör Casaubon tek darbede binlerce yılın sihrini, bâtıl itikatlarını ve Roma'nın gözünde, sapkınlığını ortadan kaldırdı. Metinlerin tarihi belirlendikten sonra artık bir yenisinin değeri yoktu, birkaç yarı deli astrolog ve simyacı dışında kimse pek ilgisini çekmezdi. Bunun için de kusursuz bir maske oluşturdun."

"Maske mi?" Hâlâ anlamaya çalışarak iskemlede tedirginlikle kımıldandım. "Ne demek istiyorsunuz?"

"Tahmin etmediniz mi, Mr Inchbold?"

İnce kitabı bir yana koydu ve rüzgâr sayfalarını karıştırmadan önce, ön sayfanın tepesinin şimdi mavi yazılarla, onun zehirli karışımı tarafından hayata döndürülmüş daha eski bir metnin hayaletiyle örtülü olduğunu gördüm. Bir parça kurutma kâğıdıyla mürekkebe özenle dokundu, sonra kapağı kapattı. Rüzgâr şişelerin boyunlarında ısıklık çalmaya başlamış, tekinsiz bir koro oluşturmuştu. Yerinden çıkmış bir arduvaz, oluğa vurup takırdadı ve düştü. Pencere çarpıp kapandı. Alethea, iskemlesini geriye itti ve çalışma masasından kalktı.

"*Dünya Labirenti* sadece sonradan yazılan metindir" dedi sonunda; "sadece yüzeysel metin. O da diğerleri

gibi bir sahtecilik eseri idi; Sir Ambrose tarafından bir başka metni, çok daha değerli olan bir metni saklamak için kullanılmış bir icat. Saklanan ise Papalık'ın kardinallerinin ilgilenecekleri bir metindi". Siyanür şişesinin kapağını özenle kapattı. "Başka birçok kişinin de."

"Hangi metin? Bir başka din sapkınlığı mı?"

"Evet. Yeni bir tanesi. Çünkü 1614'te bir dünya öldüyse, bir başkası doğuyordu. Casaubon'un *Corpus hermeticum*'a saldırısını yayımladığı yılda, Galilei de bir yıl önce Roma'da basılmış olan *Istoriae dimostrazioni*'yi savunmak için üç mektubunu basmıştı."

"Güneşteki lekeler üzerine çalışması" diye başımı salladım, zihnim karışmış halde. "Kopernik'in evren modelini ilk kez savunduğu çalışması. Gene de anlayamıyorum, nasıl –"

"1614'e gelindiğinde" diye benim farkımda değilmişçesine devam etti, "Batlamyus, kendisi gibi Mısırlı olan Hermes Trismegistos ile birlikte, yenilmişti. İkisi birlikte, bin yılı aşkın hatalar ve kuruntulardan sorumluydu. Ama Roma'daki kardinaller ile danışmanlar, şamanın düşüşündense astronomun düşüşünü kabul etmeye daha az istekliydiler. Bu yüzden de Galilei'nin 1614'te yayımladığı mektuplar, onlara, İncil'i astronomik dersler değil de ahlakî dersler almak için okumaları, bilimsel keşiflerle bağdaşmadığı zaman Kutsal Kitap'ı alegorik olarak okumaya devam etmeleri yolunda bir ricadır. Hepsi boşunaydı, elbette; çünkü bir sonraki yıl mektuplardan biri Engizisyon'un önüne kondu".

"Demek metin, Galilei'nin yayımladığı bir metin?" Salusbury'nin *Dialogo* çevirisini hatırlıyordum; astronomun Papa'nın zulmüne uğramasından sorumlu olan çeviriyi, Galilei'nin içinde dediklerini geri almaya zorlandığı metni. "Papalık 1616'da Kopernikçiliği yasakladıktan sonra, Roma'nın ortadan kaldırdığı metin mi?"

Başını iki yana salladı. Eli sehpasına yeniden itinayla yerleştirdiği teleskoba hafifçe dayanmış halde, pencerenin önünde duruyordu. Sisli camlardan, çamurların içinde debelenen arabanın biraz daha yaklaşmış olduğunu görebiliyordum. Evin daha yakınında, yağmur perdeleri arasından, çit-labirentin sarmal hatlarını seçebiliyordum; bu yükseklikten bile müthiş karışık görünüyordu, kıvrımlı çizgilerle çıkmaz yollardan oluşan, sonu gelmez bir alan.

“Hayır” diye cevap verdi, çalışma masasından küçük bir kova alıp koridora doğru giderek. “Sözünü ettiğimiz bu belge asla basılmadı.”

“Ya? Nedir, peki?”

Su artık tavandan damlamıyor, adeta sel olmuş akıyordu. Onun eğilip kovayı akan yerin altına, birikintinin ortasına yerleştirip sonra da doğrulmasını izledim.

“Parşömen artık bu halini muhafaza eder” dedi. “Konuşmamıza başka yerde devam edelim.”

Pencereden dışarı son bir bakış attım –araba, bir ağaç dizisinin gerisinde gözden kaybolmuştu– ve merdivenin tepesine kadar onu izledim. Araçta kim vardı? Sir Richard Overstreet mi? Birden kendimi daha da tedirgin hissettim.

Tırabzanı kavradım ve inmeye koyuldum. Bir şey söylemek üzereydim ama sadece iki basamak sonra durdu ve öyle hızla geri döndü ki, az daha ona çarpıyordum.

“Acaba” dedi, arzulu ve keyifli bir ifadeyle bana bakarak, “El Dorado efsanesi hakkında neler biliyorsunuz?”

Sekizinci Bölüm

Kütüphanenin kokusu, laboratuvarınkiyle büyük bir tezat oluşturunuyordu. Kocaman odayla ilgili her şey tam da hatırladığım gibiydi; yalnız şimdi o hoş eskilik kokusuna sedir yağı ve lanolin karışmıştı. Bir de yeni ahşabın reçinemsî kokusu. Çünkü raflardan bazıları tamir edilmiş ve galerinin tırabzanı yenilenmişti. Buruma gelen kokular bana kendi dükkânımı hatırlatıyordu; çünkü koku bizi başka herhangi bir uyarımdan daha keskin ve daha çabuk döndürür geçmişimize. Birden, Yarım Ay Tavernası'ndaki o son sabah olduğu gibi, ani bir keder bastı içimi. Evimi son gördüğümünden beri günler değil, yıllar geçmişti sanki.

Alethea pencerenin yanındaki deri döşeme koltuklardan birine oturmamı işaret ediyordu. Bunlar da yeniydi, tıpkı onları ayıran ceviz masa ve üzerinde oturdukları, maymun ve tavuskuşu desenli el dokuması halı gibi. Ayaklarımı sürüye sürüye gidip itaatkâr bir şekilde koltuklardan birine oturdum. Phineas ortalıkta görünmüyordu. Kan izi bile kaybolmuştu. Bir an utanç verici kavganın benim hummalı hayal gücümün bir ürünü olup olmadığını düşündüm.

Bir bacak bacak üstüne atıp bir bacaklarımı düzelterek, Alethea'nın konuşmasını bekledim. O günlerde El Dorado, yani "Altın Şehir", asrın büyük bir bölümü boyunca sayısız maceraperesti Orinoco nehrinin oluşturduğu tehlikeli labirente cezbetmiş o aldatıcı bataklık yakamozu hakkındaki efsane üzerine biraz bir şeyler biliyordum. Fernándo de Oviedo, Ciez de León ve Juande Castellanos gibi İspanyol fetihlerinin vakanüvisleri oraya değiniyorlardı. Pontifex Hall'dan dönü-

şünümü takip eden ilk birkaç günde hepsinin eserlerine şöyle bir bakmıştım, hepsi de hikâyenin birbiriyle çelişen çeşitlemelerini anlatıyordu. El Dorado hakkındaki rivayetler İspanyol şövalyelerin kulaklarına Francisco Pizarro'nun 1530'da Peru'yu fethetmesinden kısa süre sonra ulaşmıştı. Rivayete göre altından bir şehirdi bu ve orayı yöneten tek gözlü yiğit kabile reisi, yani *el indio dorado*, her sabah vücudunu belki Orinoco'dan, belki Amazon'dan, belki de ormanların içinde bir yılan gibi kıvrılarak uzanan yüzlerce kollarının birinden çıkarılan altının tozuyla boyama âdetine sahipti... Bu rivayetler İspanyolların merakını uyandırmıştı ve 1531'de Diego de Ordás adındaki bir kaptana, İmparator V. Charles tarafından bu yeni Montezuma'yı* ve altından şehrinin bulmak amacıyla Orinoco'nun kaynağına doğru gitmesi için bir *ayrıcalık* tanınmıştı. Öyle bir yerin izini bulamadıysa da, diğer kâşif adaylarının cesareti kırılmadı ve sonraki birkaç on yıl boyunca fatihler o zamanın çok popüler hikâyelerindeki gezgin şövalyeler gibi ormanın derinliklerine doğru yola çıktılar. İçlerinden Jiménez de Quesada adındaki biri, bulduğu bütün yerlilere, ayak tabanlarını yakarak ve karınlarına domuz pastırması yağı damlatarak işkence etti. Bu yüreklendirmeler üzerine kurbanları, Guyana ormanlarının, hatta belki Tenochtitlán gibi bir gölün ortasında bulunan –ve şimdi ya “Omagua” ya da “Manoa” denen– gizli bir altın şehre dair hikâyeler anlattılar.

Fakat Quesada hiçbir şey bulamadı, yeğeninin kocası Antonio de Berrio da. Orinoco ve kolları konusunda deneyimli bir kâşif olan De Berrio, 1595'te Trinidad'ın yağmalanmasından sonra Sir Walter Raleigh tarafından yakalanmıştı. Aynı yıl İngiliz, efsanelerle aşka gelerek, yanında yüz adam ve bir ay yetecek kadar

* Azteklerin 1466-1520 yılları arasında yaşamış son hükümdarı. (Ed. n.)

erzakla Orinoco'dan yukarı doğru yola çıktı. Ancak lezazmat tükenince İngiltere'ye döndü, yanında bir yerli kabile reisinin oğlunu da götürdü. En güvendiği adamlarından ikisini ise nehri araştırmak için arkada bırakmıştı. Bunlardan biri İspanyol askerleri tarafından yakalandı; ama yakalanmadan önce İngiltere'ye Orinoco ve Caroní nehirlerinin kavşağında bir altın madeninin yerini gösteren bir harita gönderdi. Fakat Raleigh'nin bu defa yanında Sir Ambrose Plessington ile birlikte Guyana'ya, felaketle sonuçlanan o nihai yolculuğuna çıkması yirmi yıl sonra gerçekleşecekti.

Hizmetçi Bridget elinde bir çaydanlıkla içeri girdi, çayın kokulu buharı havada bükümler oluşturuyordu. Koltuğa tünemiş, alt dudağını kemirerek tepedeki dizi dizi atlası inceliyordum. Martin Waldseemüller'in *Cosmographia*'sını ve Batlamyus'un *Coğrafya*'sının Gerardus Mercator tarafından yapılanı da dahil olmak üzere birkaç baskısını görebiliyordum. Bakışımı yakalayan Alethea fincanını bırakıp koltuğunu geri itti.

"Bu haritalardan ve atlaslardan bazıları son derece nadide" dedi, ayağa kalkarak. "Bazıları bütün bu koleksiyondaki en nadide, en kıymetli parçaları oluşturuyor. Mesela bu." Parmak ucunda yükselmiş, ciltlerden birine uzanıyordu. Sonra aldığı cildi ikimizin arasındaki masanın üzerine bırakarak, çay fincanlarımızı zangırdattı. Ortelius'un *Theatrum orbis terrarum*'unu görünce hayrete düştüm, laboratuvarımda incelediğim ciltti bu. İçinden şifreyi kesip aldığım cilt. "Biliyor musunuz bunu?"

"Bu baskıdan satıyorum, evet" diye yanıtladım cildin tela kapağını açarken. Başımı uzatıp yayınevi amblemini okumaya çalıştım. "Prag baskısı mı bu?"

"Evet, 1600'de basılan." Dalga dalga olmuş sayfaları hızla çevirmeye başladı. "Son derece nadide. Sadece birkaç adet basıldı. Ortelius, İmparator Rudolf'un davetiyle Bohemya'ya seyahat etmişti. Ne yazık ki

1598'de, Prag'a varışından kısa süre sonra öldü. He- kimlerden bazıları böbreklerindeki bir yaradan dolayı öldüğünü ileri sürdü, Hipokrat'a göre yaşlı adamlar- da hemen her zaman ölümcül olan bir rahatsızlık bu." Usulca sayfalardan birini çevirdi. "Bazılarıysa Büyük Ortelius'un zehirlendiğine inanıyordu."

"Öyle mi?" Mr Barnacle'ın bahsettiği söylenti- leri hatırlayarak atlasa bir bakış attım. Cildin şimdi "MARE PACIFICUM" yazısının görüldüğü bir yap- rağı açtı - tam da şifreyi keşfettiğim yerd orası. "Ni- çin öyle olmuş olsun?" Mr Barnacle'ın yüksek enlem- lerde bulunan adalar arasındaki yolculuklar hakkında söylediklerini hatırlamaya çalışıyordum. "Yeni harita izdüşümü metodu yüzünden mi?"

Başını iki yana salladı. "Henüz mükemmelleşti- rilmiş öyle bir metot bulunmuyor. Bu söylentiler nasıl başlamış, hiç fikrim yok, tabii ki Ortelius'u öldüren ki- şinin icadı değillerse."

"Yani Ortelius hakikaten öldürülmüş müydü?"

Başını evet anlamında salladı. "Ölümünden sonra haritaları gravürlemede kullanılan levhalar baskı atöl- yesinden kayboldu. Daha doğrusu tek bir levha kaybol- du, bu haritayı gravürlemede kullanılan levha." Kıvr- ılmış yaprağa işaret parmağıyla vurdu. "Mesele şu ki, *Theatrum orbis terrarum*'un Prag baskısındaki Yeni Dünya haritası, diğer baskılardakinden farklı."

Hâlâ sayfayı tarıyor, onun anlattıklarına da Mr Barnacle'ın kilerden daha fazla inanmam gerekip gerek- mediğini merak ediyordum. Özenerek yapılmış bir kar- tuş vardı - "AMERICA SIVE NOVI ORBIS, NOVA DESCRIPTO". Ayrıca adalarıyla ve üzerinde tam ar- malı kalyonların çizimleriyle, Pasifik Okyanusu'nun bir temsili. Enlem ve boylam ölçekleri de dahil olmak üzere yapraktaki her şey, tamamen Molitor & Barnacle'daki o hülyalı ikindiler gibi görünüyordu.

“Harita yapımı tasavvura epey başvurulan bir sanat” dedi atlası masada bana bakacak şekilde 180 derece döndürürken. Yine parmağıyla sayfaya, bu defa kartuşun hemen üstüne vurdu. “Buraya bakın. Ne görüyorsunuz?”

İşaret parmağının altında yarım düzine adanın oluşturduğu bir kümeyi ve “Insulæ Salomonis” yazısını görebiliyordum. Omuz silkip başımı kaldırdım. “Solomon Adaları”, diye yanıtladım temkinle.

“Kesinlikle. Fakat kimse Solomon Adaları’nın Ortelius’un onları yerleştirdiği noktada olup olmadığını bilmiyor. Hatta gerçekten varlar mı, yoksa onları 1568’de gördüğünü öne sürmüş Alvaro de Mendaña’nın hayalinin mi ürünüydüler, onu da kimse bilmiyor. Mendaña onlara Solomon Adaları adını koymuştu, çünkü Kral Süleyman’ın Kudüs’teki Tapınağında kullanılan altının bu adalardan çıkarıldığına inanıyordu. Fakat Kral Süleyman seyir konusunda Mendaña’dan daha usta olmalı, zira İspanyol o adaları bir daha hiç bulamadı. 1595’te onları bulmak üzere ikinci bir yolculuğa çıktı ama sonuç alamadı. Kılavuzu Quirós 1606’da üçüncü bir yolculuk yaptı, o zamandan beri de birçok kişi adaları aradı. Fakat hepsi de Atlantis misali okyanusa gömülmüş gibi görünüyorlar. Adalar ise şimdiye kadar bulunamadılar, tıpkı Mendaña ve Quirós’un keşfetmeyi umduğu bir başka yer olan *Terra australis incognita* gibi.” Parmağı sayfada biraz aşağı indikten sonra kartuşun solunda durdu. Orada “TERRA AUSTRALIS” yazısını okuyabiliyordum. Alanın geri kalan bölümü, haritanın iki yüzüncü meridyeninden aşağı doğru uzanan büyük bir kıta, bomboş ve cansız duruyordu. “Ortelius’un resmettiği bir başka mitik diyar.”

“Batlamyus’un *Coğrafya*’sında tarif edilen kıta” dedim, böylesi efsanevi adların Galilei ya da Prag kütüphaneleriyle ne ilgisi olabileceğini merak ederek.

“Ayrıca Arap ve Çin belgelerinde de tarif ediliyor. Oranın varlığına dair söylentiler asırlardır ortada dolaşüyor. İspanyollar orayı bulmak için çok sayıda keşif seferi düzenlediler ama nafiye. Gerçi Quirós 1606’da bir kara parçası keşfedip adını Australia del Espíritu koydu ama aslında sadece birtakım adalardı orası. Daha sonra Hollandalılar da orayı arayıp bulamadılar, ta ki Java’ya gitmekte olan gemileri rüzgârla rotalarının dışına sürüklenip mercan kayalıklarının koruduğu muazzam bir ada görene kadar. Yirmi yıl sonra gemilerinden bazıları ekvatorun altında onuncu paralelden otuz dördüncü paralele kadar uzanan bir sahil şeridi keşfetti. O yüzden de şimdi görüldüğü kadarıyla *Terra australis incognita*, mitten öte bir şey. Ve eğer *Terra australis incognita* varsa, o zaman Solomon Adaları’nın da olmadığını kim söyleyebilir ki?” Öne doğru eğildi, işaret parmağı Pasifik’ten, yaprağın sağ tarafına doğru bir yol izledi. “Buraya bakın. Prag baskısının enteresan bir değişiklik içerdiğini göreceksiniz.”

Sayfaya yakından, dikkatle baktım. Yağmurdan yol yol olmuş pencereden gelen ışık öylesine loştu ki şekli görmek için gözlerimi zorlamam gerekti. Ama orada, Peru’nun otuz ya da kırk derece kadar batısında, ekvatorun on iki paralel güneyinde, Ortelius’un muazzam Mare Pacificum’unun ortasında “Manoa” olarak işaretlenmiş, minicik dikdörtgen bir ada vardı. Bu detay, Mr Smallpace’in baskılarından hiçbirinde yoktu, ona emindim.

“Fakat Manoa’nın Guyana ya da Venezuela’da olduğunu sanıyordum.”

“Herkes öyle sanıyordu zaten. Fakat Ortelius’a göre Pasifik Okyanusu’nda, yani ay dünyadan koptuğunda ardında bıraktığı o büyük çukurdaki bir adaydı orası. Peru’nun batısında, efsanevi Solomon Adaları’nın doğusunda bulunacaktı. Tıpkı Batlamyus gibi başlan-

gıç meridyeni kabul ettiği Kanarya Adaları'nın doğusundaki 280. meridyende. Ya da en azından 1600'deki Prag baskısında Manoa'nın yerleştirildiği nokta burası." Ayağa kalktı ve cildi dikkatle raftaki yerine koydu. "Ortelius'un başka hiçbir baskısı Manoa'nın yerini göstermiyor" diye açıkladı koltuğuna dönerken, "Pasifikte de, başka herhangi bir yerde de. Prag baskısını benzersiz kılan da bu. Ve tabii ki Sir Ambrose'un bu kadar ilgi çekici bulduğu şey de bu."

"Ama Manoa'yı gösteren başka haritlar da vardı" diye itiraz ettim, Raleigh'nin Amsterdam'da Hondius tarafından gravürlenene haritasını hatırlayarak. Mr Molitor'un dükkânında rafların arasında çömelip parmaklarımla incelerdim o haritayı.

"Evet ama onlar hep kabataslak şeyler. Manoa, kıtanın her yerinde tespit edildi. Fakat yalnızca Mercator'dan sonra denizcilerin rotalarını çıkarırken enlem ve boylamlardan faydalanabilmeleri mümkün oldu. Pusula okumaları üzerinde sürekli düzeltmeler yapmadan, uzun bir mesafe boyunca düz bir rotada gidebiliyorlardı artık. Tüm gerekenler, bir cetvel, bir pergel ve bir pusulaydı. Çocuk oynucağıydı yani."

"Evet." Başımı sallayarak onayladım. "Ama ufak bir detay var: Kimse denizde boylam bulmayı bilmiyor."

"Evet işte bütün mesele de o zaten" diye yanıtladı, rafa dönerek. "Enlemi bulmak hayli kolay sayılır, Kutup Yıldızı'nın görülemediği ekvator altında bile. İnsan öğle vakti güneş saati ya da benzeri bir şeyle güneşin yüksekliğini bulabilir. Fakat boylam, çemberi karelemek kadar zor bir iş."

Bunun bütün denizcilerin başına bela çok eski bir sorun olduğunu biliyordum. Boylam, iki yer arasındaki zaman farkının başka bir ismidir. Prensipite bunun hesaplaması, benim anladığım kadarıyla, hayli basit bir işlemdi.

İster Londra üzerinde olsun, ister Solomon Adaları'nda, güneş azami yüksekliğine her zaman saat on ikide, o yerin öğle vaktinde ulaşır. Yani Solomon Adaları'ndaki bir seyir subayı *kendi* öğle vaktinde Londra'daki tam saati bilebilse, bulunduğu konumun boylamını iki saat arasındaki farktan hesaplayabilirdi, çünkü her saat on beş boylam derecesine denk geliyordu. Bütün bunlar iyiydi, güzeldi de, insan dünyanın öbür ucunda, Solomon Adaları'nın sahillerinde mahsur kalmışken, Londra'da saatin kaç olduğunu nasıl bilebilirdi ki?

“Eskiler bile bütün o bilgeliklerine rağmen çözemediler bu sorunu” diyordu Alethea. “Batlamyus *Coğrafya*'sında, sabit bir noktanın doğu ya da batısındaki yerel saat farklarını ölçmek için ay tutulması gözlemlerini kullanmayı savunan İznikli Hipparkos'un metodunu ele alıyor. Sonra Nürnbergli Johann Werner” –duvardaki bir cildi işaret etti – “kendi Batlamyus baskısında sözde ay-uzaklığı denen metodu öneriyor; bu metoda göre ay ve burçlar kuşağı dünyanın çevresindeki her noktadaki yerel saati saptayan bir semavi saat oluşturuyor. Fakat bu metotlar ne denizde başarılı olabiliyor, ne de güvenilir zaman göstergelerinin nakledelemeyeceği uzak topraklarda”.

“Mendaña ve Quirós'un Pasifik'e döndüklerinde Solomon Adaları'nı bulamamalarının sebebi de bu.”

“Kesinlikle. Çünkü 1568'de Mendaña oranın Kanarya Adaları'nın doğusundaki 212. meridyende olduğunu kayda geçmişti fakat 1595'te orayı aramak için döndüğünde 212. meridyeni bulmanın da tıpkı adaların kendisini bulmak kadar zor olduğunu görmüştü.”

“O halde Ortelius'un haritasının bir değeri yok” dedim. “Diğerlerinden daha doğru değil.”

Yeniden yerine oturup iki fincan daha çay koydu. O günlerde ender bulunan, o zamana dek sadece iki ya

da üç kez tattığım bir içecekti bu. Sinirlerimi geriyor-muş gibiydi. Fincana uzanırken ellerim titriyordu.

“Boylam ölçeğinin iyi bir tahminden öte bir şey olmadığına şüphe yok” diye yanıtladı sonunda. “Ama ada? O da mı hayal ürünü? Eğer öyleyse, niçin harita hasıraltı edilmiş olsun?”

“Kim hasıraltı etmiş, o zaman? İspanyollar mı?”

“Sir Ambrose öyle düşünüyordu. Ayrıca bunu yapmak için çok da geçerli sebepleri vardı İspanyolların. İspanya Kralı ve vekillerinin böyle gizli bir belgenin ortaya çıkmasını istedikleri son yer Prag olurdu. Prag kolejleri Protestanlarla, Hermetistlerle, Yahudilerle ve her türden gizemci ve fanatikle doluydu. Tam da yirmi sene sonra Papalık’taki kardinalleri hayli korkutacak tipte kişiler. Bu yüzden büyük Ortelius zehirlendi ve haritası hasıraltı edildi.”

Kitabı kapattı ve bana uzun uzun, dikkatle baktı. Birisinin avluyu geçmekte olduğunu ve oluklardan yağmurun aktığını duyabiliyordum. Güneş saatinin civarında büyük bir yağmur suyu birikintisi oluşuyordu, ayrıca çeşmenin kırık kenarından aşağı da su ak-maktaydı. Uzakta, kavruk meyve bahçesinin ötesinde, ke-son kuyuyu ve lağım çukurunu görebiliyordum. Onlar da taşmıştı, yüzeyleri kabarcıklarla dolmuş, kaynıyor gibiydi. Yaklaşmakta olan arabayı düşünerek, halının üstündeki ayaklarımı huzursuzlukla oynattım.

“Hikâye böyle bitebilirdi” dedi sonunda, “ama küçük bir detay vardı. Bir gemi, Mr Inchbold. Bir İspanyol kalyonu. Karayip sularında tamamen tesadüf eseri keşfedilmiş bir gemi”. Şimşekler daha da gürültüyle çakıyordu şimdi, yağmur pencereleri dövüyordu. “Belki de araştırmanızda bu gemiyle ilgili bir şeyler öğrenmişsinizdir. Adı *Sacra Familia* idi.”

Şimşekleri havan topu atışı misali gökgürültüleri izliyordu. En yüksek gürlemelerden birinin ortasında, Bridget elinde bir balıkyacağı lambasıyla kütüphane kapısının eşiğinde belirdi. Lambayı masanın üstüne bıraktı ve ayaklarını döşeme taşlarında sürüyerek çay tepsisini götürdü. Alethea da odanın öbür tarafına yürümüştü. Birkaç dakika boyunca raflarda bir şeyle meşgul oldu, bir ayaklı merdivene tırmanıp meyve bahçesinde elma koparırmış gibi kitap topladı. Fakat sonra kolları ciltlerle dolu halde geri döndü ve kitapları bir çık gibi masanın üstüne yığıdı. Kitaplardan birini masadan kayıp düşmeden yakaladım ve hayretle onun Duplessis-Mornay'nin *De la vérité de la religion chrétienne*'i olduğunu gördüm. Sir Philip Sidney tarafından İngilizceye tercüme edilmiş Hermetik felsefe eseri.

"...yeni baskılar ve çevirilerle tekrar yayımlandı" diyordu yağmurun gürültüsünü bastırarak, kitaplar birbirlerinin üzerinden masaya yuvarlanırken. "William Orange'ın *Apologia*'sı, Bartolomé de Las Casas'tan *İspanyol Kolonisi*, İngiliz muhbiri Antonio Pérez'in *Relaciones*'i..."

Yığın halindeki kitapları karıştırırken, lamba ışığında, fatihlerin Amerika yerlilerine yaptıkları mezalimi listeleyen İspanyol rahip Las Casas'ın risalesini gördüm.

"İspanya'ya karşı mücadeleye basımcılarla kitap satıcıları bile katılmıştı. Bunlar ve düzinelerce başka kitap İspanya İmparatorluğu'nun her köşesine biner biner kaçırılıyor, böylece Katalonya, Aragon ve Kalabriya'daki mağlup asi çeteleri ve diğer huzursuzlar canlandırılmaya çalışılıyordu. Hatta bazı kitaplar, III. Philip'in İspanya'dan sürdüğü Moriskolar tarafından okunmak üzere Arapçaya tercüme edilip Afrika'ya bile kaçırılıyordu. Şimdi binlerce Morisko da, tıpkı Kalabriya'daki ve Katalonya'daki asiler gibi silahlarını

kuşanıp bir kez daha Kastilyalılarla savaşmaya hazır-
dı. Yalnız bu defa bütün Protestan Avrupa da onların
yanında savaşacaktı.”

Böylece kendimi Raleigh'nin keşif seferini dinler-
ken buldum. Avrupa'nın dört bir yanından entrikacı
piskoposların ve prenslerin ortak düşmanlarına, yani
İspanya Kralı'na karşı *ani bir darbe* indirmeye yönelik
gizli planlar yapışının hikâyesini dinledim. Fakat bu
anlatımda Kral Philip kudretinden bir şeyler yitirmiş-
ti. La Coruña limanındaki ve Cádiz'in kireçtaşı so-
kaklarındaki İngiliz ve Hollandalı casuslar, Philip'in
donanmasının, sözde Yenilmez Armada'nın imha-
sından sonra henüz toparlanamadığını bildiriyordu.
'88'de Armada'nın kaybı, onun muazzam imparator-
luğunun sonunu haber veren rüzgârın ilk zerresiydi.
Kalyonlar tamir edilemiyor, yenilenemiyordu, çünkü
İberya Yarımadası'ndaki kereste stokları neredeyse
tükenmişti ve zaten bütün bunları yapacak para da
yoktu – çünkü Ticaret Odası'ndaki casusların bil-
dirdiğine göre Amerika'dan gelen külçe sayısı yılda
dokuz binden, neredeyse üç bine düşmüştü. Bunun
sonucunda Philip, *komisyonculara* fena halde borç-
lanmıştı. Gümüş başaşağı gider ve kalyon ticareti
azalırken elinden izlemekten başka bir şey gelmeyen
düzinelerce Sevillalı tacire ve gemi sahibine de. Büyük
bir Avrupa savaşı –İspanyolların hiçbir şekilde kaza-
namayacağı bir savaş–, her yıl iki kez Atlantik'ten
Endülüs'e beş bin millik bir bölgede Yeni Dünya'nın
hazinelerini süpüren İspanyol konvoylarına kesin bir
şekilde son verebilirdi. Tek gereken, barutu ateşleye-
cek fitildi – Sir Ambrose ve *Philip Sidney*'deki asker-
ler tarafından yakılacak olan bir fitil.

Fakat planlanan görev bir bozgunla sonuçlanmıştı.
Bir kez daha bu cesur teşebbüsün nasıl Deniz Kuvvet-
leri Dairesi'ndeki ve hatta *Destiny*'deki muhbirler tara-

fından sabote edildiğinin hikâyesini dinledim. Ancak teşebbüsün başarısız gidişatı, Windward Boğazı'ndan eve dönmekte olan *Philip Sidney*'nin, Meksika filosundan geri kalanlara rastlamasıyla tersine dönmüştü. Filo, İspanyol denizcilerin *huracán* dediği şiddetli fırtınalardan biri yüzünden Küba sahiline saçılmıştı. Bundan sonra olanlar bir tesadüf, felaketin ortasında ender bulunur türden bir talih işiydi. Alethea'nın söylediğine göre, gemi İspanyol limanı Santiago de Cuba'nın on fersah kadar batısında iskandil ederken, miçolar tuhaf bir koku aldıklarını söylemeseler, Sir Ambrose konvoyla hiç rastlamayabilirdi.

"Koku mu?" Biddulph'un kokulu kalyonu tarifini hatırlıyordum. "Ne tür bir koku?"

"Bir parfüm" diye yanıtladı. "Bütün denizde vardı bu parfüm ya da belki tütsü kokusu. Bu kadar tuhaf bir şey tahayyül edebiliyor musunuz? İlk başta *Philip Sidney*'deki adamlar bunun bir sanrıdan öte bir şey olmadığını düşünmüşler, çünkü denizde sanrılar epey yaygındır. Çoğu renklerle ilgilidir, mesela dalgalar yeşil görününce gemi insana çimenliklerin içinden ilerliyormuş gibi gelir. Fakat *Philip Sidney*'deki hiç kimse böylesi bir sanrı bilmiyordu, Sir Ambrose bile. Sonra, koku giderek güçlenirken, çanaklıklardan birindeki bir denizci ufukta bir şey gördü."

"Bir kalyon" diye mırıldandım.

"Bir kalyon filosu" diye yanıtladı.

Yeni İspanya'dan gelen konvoydu bu, üç hafta önce Veracruz'dan yola çıkmıştı. Dalgalı denizden kuzey-kuzeydoğu istikametinde Yengeç Dönencesi'ne, oradan da alizelerden kaçmak için daha yüksek boylamlara, 40'lara ve 50'lere doğru gitmekte olan on dört kalyon. Hispaniola ve Cabo Maisí arasında girdaplar oluşturan parıltılı suda yalnız duran on dört gemi. Çoğu öylesine yüklüymüş ki, alt lombarları neredeyse suyun altınday-

mış. Çoktan onlara Kanarya Adaları'na gidişte refakat edecek *armada de la guardia de la carrera* ile buluşmuş olmaları gerekiyordu ama filo ortada görünmemişti. Muhtemelen önceki iki gün boyunca konvoyu Küba sahilinde hırpalayan rüzgârlar yüzünden. Şimdi gemilerden on üçü, rüzgâra açık burnu dönerken bir balina grubu gibi sıkışık düzende gidiyordu ama on dördüncü fena halde yan yatmıştı. Birkaç ok atımı mesafesi geride kalmıştı.

“*Sacra Familia*” diye sufle ettim, o duraklayınca.

Başıyla hafifçe onayladı. “İlk başta kalyon bir tayftan öte bir şey gibi görünmüyordu. *Sidney* yaklaştıkça tuhaf koku giderek güçlendi ve denizciler geminin altın renginde olduğunu gördüler; sanki direk başları ve seren cundaları güneşte parlıyormuş ya da gemici nuruyla aydınlanmış gibi. En batıl inançlı denizciler, ancak geminin altından geçirme tehditleriyle görevlerinin başında tutulabildiler. Fakat Sir Ambrose kokuyu neredeyse anında tanıdı. Bunun parfüm değil, sandal ağacı olduğunu anlamıştı. Yağı sabun ve tütsü yapımında kullanılan bir ağaçtı bu. Kral Süleyman'ın Kudüs'teki Tapınağını yaparken altın özodununu kullandığı söylenen ağaç.”

“*Sacra Familia* yük olarak sandal ağacı mı taşıyordu?” Bu açıklama karşısında şaşırmış, ama aynı zamanda da hayal kırıklığına uğramıştım. Bu sihirli gemi, onca efsanenin konusu, bir anda bir kargo aracına, basit bir transatlantik katıra dönmüştü.

“Yük olarak değil. Gerçi ilk başta Sir Ambrose da öyle sanmıştı. Fakat sonra kalyonun yan yatmış olmasına rağmen suyun epey üzerinde gittiğini gördü. *Sacra Familia*'nın sandal ağacı da, Yeni İspanya'nın madenlerinden gümüş ya da altın da taşımadığını fark etti; Meksika filosuyla birlikte seyrediyor olmasına karşın geminin herhangi bir yükü yoktu. Anlıyorsunuz ya,

koku kalyonun kendisinden geliyordu” diye açıkladı, “kalaslarından ve direklerinden. Baştan kışa sandal ağacından yapılmıştı, tıpkı Süleyman’ın Tapınağı gibi. Ve o yüzden Sir Ambrose bir anda filodaki diğer on üç gemiyi unutup, onun yerine kalyonu izleme emri verdi”.

Meksika madenlerinden gümüşle ya da belki altın külçeleriyle; ya da Manila’dan Çin ipeğiyle tıkabasa dolu on üç gemi. Sahneyi zihnimde canlandırmaya çalıştım. Dünyadaki en zengin konvoyu, Cádiz Körfezi’ne doğru beş bin millik tehlikeli okyanus sularını refakatsiz geçmeye çalışıyor. Fakat Sir Ambrose onları –ve kutsal görevini– bırakıp bir başka geminin, kargosu boş bir geminin peşine düşüyor. Sandal ağacından yapılmış bir geminin.

“Bu tür ağaç, Süleyman’ın Tapınağı için iyi olabilir” diye devam etti Alethea, “ama gemiler için hiç de uygun değil. Özodunu öyle ağır ki, anca yüzüyor. Bu durum onun neden diğer gemilerin o kadar arkasından kaldığını açıklıyor olmalı. Ayrıca *Philip Sidney*’nin onu nasıl o kadar kolay yakaladığını da açıklıyor. Bir Arap aygırının bir katıra yetişmesi gibi.”

“Ama niçin sandal ağacı? Niçin meşe ya da tik ağacı değil?”

“Sir Ambrose da kendine aynen bu soruyu sormuştu zaten. Sonra fark etti. *Sacra Familia*’nın aslında filodaki diğer gemilerle birlikte Veracruz’dan gelmediğini fark etti. Anında onun çok daha uzaktan gelmiş olduğunu anladı.”

“Pasifik’ten” diye mırıldandım, Biddulph’un bambu sıçanlarını ve geminin Macellan Boğazı’ndan, yani dünyanın dibindeki dar sığıklardan ve adalardan oluşan o dar geçitten geçtiğine dair inancını hatırlayarak.

“Kalyonun bir zamanlar meşeden yapılmış olması gerektiğini biliyordu” diye devam ediyordu Alethea,

“çünkü La Coruña’daki gemi inşaatçıları asla bir gemiyi sandal ağacından yapmazlardı, varsın kereste stokları tükenmiş olsun. Fakat bir noktada bir gemi inşaatçısı, kendini seçim hakkının olmadığı bir vaziyette bulmuş olmalı. Sir Ambrose, *Sacra Familia*’nın bir kazada enkaz haline gelip meşe ağaçlarının büyümediği, eldeki tek kerestenin sandal ağacı olduğu topraklarda marangozları tarafından yeniden inşa edildiğini anladı. Pasifik’teki adalardan biri olmalıydı bu; çünkü insan sadece oralarda sandal ağacı ormanları bulabiliyordu.”

Ne var ki Sir Ambrose bile bu gerçeğin önemini, kalyon günbatımından hemen önce yakalanana dek fark etmemişti. Bu olay, Cabo Maisí’nin ıssız doğu kıyılarının bir fersah açığında gerçekleşmişti. *Sacra Familia*’nın en ufak şansı yoktu; çünkü *Philip Sidney* denize indirilmiş en zorlu harp gemisiydi ve mürettebatı savaşa hazırdı. Sir Ambrose’un emriyle askerler mızraklarının ucunu yağlamaya başlamış, nişancılar misket tüfekleriyle ve fitilli tüfekleriyle çanaklıklara tırmanmışlardı. Alt güvertelerde topçular tahta kartuşları barutla doldurmuşlar ve mangallarda kestane kavurur gibi gülleleri kavurmaya başlamadan önce topları ateşlemeye hazırlamışlardı. Fakat savaş neredeyse başlamadan bitmişti; çünkü *Sacra Familia* ne savaşıyor ne de kaçacak haldeydi. Barutu fırtınadan hâlâ ıslaktı, dibi de öyle kabuk tutmuş, Portekizlilerin *sargaço* dediği türden öyle çok yosun bağlamıştı ki dümeni kımıldatmak için bile büyük çaba sarf etmek gerekiyordu. *Sacra Familia* görüldükten sadece bir saat sonra İngiliz gemisinin top menziline girmiş, 32 librelik bir gülle kalyonun burnunun üzerinden gönderilmişti bile. Bir yanıt gelmeyince, iki misket atışı kalyonun yelkenlerini parçalamıştı; tabii o sırada kaçmaya yönelik beyhude bir çabayla diğer yelkenleri açmaya çalışan tayfalara ne yaptığı da cabası.

Çatışmanın geri kalanı bir saatten kısa sürmüştü. Nişancılar yukarıdan ateş açmış, aynı anda güverteden ateş-mızrakları atılmaya, tatar yaylarından alevli oklar gönderilmeye başlanmıştı. Oklardan biri, bir lombozdan içeri girmiş ve ön güvertede yangın çıkarmıştı, denizcilerin yangından kurtulmak için denize atladıkları görülebiliyordu. Sonra yangın geminin gövdesinde hızla yayılırken başka adamlar da atlamıştı. Şimdi kalyon buruna doğru, çürüyen aynalığındaki *Emperador* yazısı hâlâ okunabilen çok eski bir kalyon enkazının tepesinde oturduğu mercan kayalıklarına doğru sürükleniyordu. Kısa süre sonra *Sacra Familia* da *Emperador*'a katılmış ve birkaç kulaç suda parçalanmıştı. Bu sırada *Philip Sidney*'den tahliye sandalları içinde ip merdivenleri ve kancalarıyla elli askerlik bir grup gemiye çıkmak üzere suya inmişti bile. Boğulmayan az sayıdaki İspanyol da köpekbalıkları tarafından yendi; ama bundan önce kalyonun seyir defterini, portolanlarını, volta cetvelini, bir *derroterro*'yu –yolculuğunun sırrını ele verebilecek her şeyi– denize ya da alevlerin içine atmışlardı. Sonunda, enkazdan sadece sıçanlar kurtulmuştu, gemiyi terk edip kıyıda ki muz plantasyonlarına doğru yüzen devasa sıçanlar.

“O sırada akşam karanlığı çökmüştü ve parlak bir günbatımı fırtınaların sonunun geldiğini müjdeliyordu. Sir Ambrose iskandil etti ve adamlarına burundan bir mil açıkta demir atmalarını söyledi, *Sidney* fırtınanın son demlerini burada atlattı. Kalyon bütün gece kayalıklarda yandı ve sabah enkazı tetkik etmek ve kalan işe yarar şeyleri almak üzere bir grup gönderildi. Grubun çabuk çalışması gerekti. Alevler kıyıdan görülmüş olmalıydı ve enkazın haberi çok geçmeden Santiago'ya ulaşacaktı. Tabii o da koku çoktan İspanyolları uyarımadıysa, çünkü gün doğduğunda rüzgâr güneydoğuya

dönmüştü ve şimdi duman, sandal ağacı kokusuyla birlikte karanın içine doğru esiyordu.”

“Peki bir şey bulundu mu?”

“Birkaç saat, neredeyse hiçbir şey bulunamadı. Adamlara köpekbalıklarıyla dolu sularda yaptıkları tehlikeli işe karşılık ödül olabilecek hiçbir şey çıkmadı. Seyir defterinden ve portolanlardan iz yoktu; halbuki Deniz Kuvvetleri Dairesi bu belgeler karşılığında yüklüce bir meblağ öderdi. Öğlen olduğunda kalyondan geriye karinası dışında pek az şey kalmıştı, ateşten kurtulan şeyleriyse rüzgâr ve dalgalar dağıtmıştı. Sir Ambrose adamlarına dönmeleri emrini vermek üzereydi –sahil yakınlarında bir İspanyol fırkateyni görülmüştü– ama tam o sırada birkaçı, sığıktan bir şey tutup çıkardılar. Hafif yanmış ve suyla dolmuştu ama hâlâ sağlam durumdaydı.”

“Evet?” Nefesimi tutmuştum. “Neydi o?”

“Bir gemici sandığı” diye yanıtladı. “Ama öyle alelade bir gemici sandığı değildi bu; çünkü gemiyle aynı ağaçtan yapılmıştı. Sandığın bir yanında, Pinzón adlı bir adamın arması vardı.”

“Kaptan” dedim hevesle.

Başını iki yana salladı. “Francisco Pinzón seyir subayıydı, çok da ünlü bir seyir subayı, Sevilla’daki Seyir ve Kartografi Okulu’nun bir mezunu. 1606’da Quirós’un Solomon Adaları’nı bulma amaçlı keşif seferinde kılavuzluk yapmıştı. Sandığı da diğer her şeyle birlikte denize atmış olmalıydı ama sandık hem yangından hem de enkazdan kurtulmuştu, çünkü sandal ağacı güzel olduğu kadar dayanıklıdır da. Sandık açıldığında kitaplarla dolu olduğu görüldü, besbelli seçkin Señor Pinzón okumaya çok tutkundu. Çoğu şövalyelik hikâyeleriydi ama sandığın içinde bu kahramanlık öykülerinin yanında başka bir kitap da vardı. Tehlikeli ve imkânsız bir arayışa dair başka bir öykü anlatan

bir kitap.”

“Ortelius nüshası.”

“Evet. *Theatrum orbis terrarum*’un Prag baskısı, o kadar nadide bir kitaptı ki o günlerde Sir Ambrose bile bir nüshasını görmemişti. Tam kapağı açmıştı ki adamlarından biri hızla kamaraya girdi. Suda bir şey daha bulunmuştu.”

Bir başka ipucuydu bu: birinin denize atmadan önce parçalamaya çalıştığı bir seyir defteri ya da günlükten yırtılmış düzinelerce kâğıt parçası. Parçalar uzun uzun, tek tek sudan toplandı ve Sir Ambrose onları kurutup kamarasındaki masada dikkatle tekrar birleştirdi. Bu iş neredeyse akşama kadar sürdü ve birçok parça ya eksik ya da okunmaz halde olduğundan epey zor oldu. İlk başta Sir Ambrose yazanlardan anlam çıkarabilmek için sadece birkaç kelimeden hareket edebiliyordu: TOLEDO, LONGITUDO, IUPITER. Bu sırada İspanyol fırkateyni anca bir fersah ötedeydi ve Hispaniola sahili açıklarında daha büyük bir filo görülmüştü. Fakat *Philip Sidney* yakalanmayacaktı. Demir aldı ve karanlık bastıktan kısa süre sonra Bahama Adaları’na ulaştı. Ve orada, palmyeli kumlukların arasında, hem köpekbalığı hem de korsan kaynayan sularda, Sir Ambrose kalan parçaları birleştirdi ve *Sacra Familia*’nın sırrını ortaya çıkardı.”

“Yine bir harita mıydı?” diye sordum.

“Hayır” diye yanıtladı. “Haritadan çok daha karmaşık bir şey. Belki görmek istersiniz.” Ayağa kalkmıştı. “Geriye kalanlar hayli okunabilir durumda hâlâ.”

Ben de ayağa dikildim ama hareket etmek beni sarsmış gibiydi, bir kez daha başımın döndüğünü hissettirdi. Döşeme taşlarının üstünden onun peşi sıra avluya yürürken, epey sendeliyordum. Avlu ürpertici bir fırtına ışıyla dolmuştu. Pencerelerdeki yağmur şimdi daha da gürültülü gibiydi ve avize tepemizde çın çın

çınılıyordu. Su, mermer merdivenden aşağı ince bir şerit halinde akıyor, tırabzandan damlıyor, yerde birikinti oluşturunuyordu ama Alethea ya farkında değildi ya da umursamıyordu; çünkü beni kolumdan hafifçe çekerek ve bir takvim hakkında bir şeyler söyleyerek beni çağılayanın yanından geçirdi. Yağmurdan dolayı sesi hayal meyal duyuluyordu. Koridoru, Büyük Oda'yı ve kahvaltı salonunu geçerken, zemin ayaklarımızın altında titriyor gibiydi. Birden mahzen, altımızda feci şekilde dalışa geçti.

"...geçişler, tutulmalar, örtülmeler." Biz basık havanın içine inerken, Alethea'nın sesi bakır kaplı duvarlardan yankılanıyordu. Basamakların sonuna geldiğimizde ayaklarımızın altında su hissettim. Duvarlardan akıyor gibiydi çünkü bir tanesine sürtündüğümde omzum ıslandı. Yağlı görünüşlü dalgalar yanıımızdan geçip gidiyordu. Alethea şimdi daha hızlı yürüyor, çizmeleriyle epey su sıçratıyordu. Hâlâ şartların farkında değilmiş gibi görünüyordu.

"Cetvellerdeki her şey olabilecek en kesin şekilde hesaplandı." Elinde gıcırdayan bir fenerle önüm sıra karanlığın içine doğru yürürken, sesi uzaklardan geliyormuş gibiydi. Her yandan kayalık şeritler boyunca hızla akarken, tıslayan, görünmez suyun sesleri geliyordu. "Çünkü takvim, bizzat Galilei tarafından hazırlandı."

Böylece kendimi yeniden evrak odasının içinde, ardında bıraktığı birçok şey vesilesiyle esrarlı Sir Ambrose Plessington ile ilk karşılaştığım yerde buldum. Kapının eşğinde kalakaldım. Zemin, tıpkı koridorun zemini gibi, su altındaydı. Alethea suyu yara yara, hâlâ tahta masanın üzerinde duran ve şimdilik zarar görmemiş tabuta doğru yürürken ayaklarının altındaki sırlıklam hasır otlarından şapırtılar geliyordu. O lambayı

duvardaki kancaya asarken, suyun neredeyse kırmızı renkte olduğunu görüp şaşırdım. Tavandan kana benzeyen bir şey damlayıp elime bulaştı.

“Venedik kırmızısı” diye açıkladı. “Yeraltı su yollarını ararken kullanıyorum onu. Suyun nereye aktığını belirlemek için bitki havuzuna boya döküyorum. Sanırım daha az ürkütücü bir renk kullanabilirdim ama halihazırda boya görevini yerine getirdi ve saklı kanallardan bazılarını bulmayı başardım. Pınarlar kontrol altına alınabilsin ve çeşmelerde kullanılmak üzere suyun yönü değiştirilebilsin diye bir mühendis borular döşeyip su olukları açıyor.”

Elimi yeleğime sildim ve Alethea tabutun kapağını açıp evrakları karıştırmaya başlarken orada durup sessizce bekledim. Taşın arkasında kendisine esrarengiz bir kanal açan suyun boğuk gürlemesini duyabiliyordum. Böyle suları *kontrol altına almak* mı? İyimserliğini, hayallerinin hiçbir şartta suya gömülüp gitmemesini takdir etmeliydim. Böyle bir enkazın ortasında bile hâlâ eve dair görkemli tasavvuruna tutunabiliyordu. Fakat sanırım onu başka yönlerden de takdir etmeliydim. Çünkü Pontifex Hall’a öfke ve nefret içinde gelmiş ama şimdi, neredeyse hayal kırıklığı içinde, onu sevmemenin imkânsız olduğunu keşfetmiştim. Belki ben de onun gibi hülya içindeydim; belki ben de giderek yükselen suların içinden yürürken düş kuruyor, arzuluyordum.

“İşte.”

Sesi beni irkiltip düşüncelerimden aldı. Bana dönmüş, bir şey uzatıyordu: üzerine düzinelerce kâğıt parçasının yapıştırılmış olduğu bir kâğıt ya da başka bir zemin. Babasının hayat hikâyesini anlatacak bir metin, bir parça daha. Onu lambaya belli bir açıyla tutarken, her birinde yer yer boşluklar olan üç ya da dört sütun dolusu rakam gördüm.

“*Sacra Familia* bulmacası” diyordu, “Sir Ambrose tarafından birleştirilmiş haliyle. Okuyabiliyor musunuz? Ceveller Jüpiter uydularının her birinin tutulmalarını tahmin ediyordu.”

Şaşırmış halde, gözlerimi kırıştıtarak bu esere baktım. “Jüpiter’in uyduları mı? Ama anlamıyorum, bunun ne ilgisi var –”

Derken birden anladım. Yazılar netleşti, sayfadan ayrılmış gibilerdi sanki. Kâğıdın üstü Venedik kırmızısına bulanmıştı ama IUPITER ve LONGITUDO kelimelerini çıkarabilmişim. Fakat tam o sırada duvardaki bir taş, bir fıçının tıpası gibi yerinden fırladı, ardından da içeri kızıl sular boşalmaya başladı.

Sendeleyerek bir adım geri gittim, buz gibi suyun çizmelerimden içeri sızdığını hissedebiliyordum. Bir taş daha yerinden çıktı ve içeri daha da fazla su akmaya başladı, kızıl kahverengi kumaş topları gibi açılıp ayaklarımızın etrafını sardı. Afet başlamıştı. Bir an donakalmış halde, duvarın olduğu gibi devrildiğini ve ikimizin tonlarca suyun ve taşın altında ezilip can verdiğimizizi gözümün önüne getirdim. Sonra suyun içinde ilerleyerek Alethea’nın elini yakaladım.

“Gelin” dedim. “Çabuk – yoksa boğulacağız!”

Fakat elimden kurtuldu ve kollarını şimdi masanın üstünde epey dengesiz durmakta olan tabuttan gelişigüzel bir tomar kâğıtla doldurdu. “Belgeler” dedi. “Yardım edin!”

Fakat Sir Ambrose Plessington için boğulmaya niyetim yoktu. Bir adım ilerledim ve kolunu yakalayarak onu kapı eşiğine doğru çektim. Göğsüne bastırdığı belgeler suya döküldü, mürekkep bulanıklaşıp parşömene yayıldı, girdap gibi dönen akıntının içinde silinip gitti. O sırlıslık kâğıtların arasında kalyondan kurtarılmış kâğıdı görebiliyordum – *Sacra Familia*’nın sırrı bir kez daha suların içine savrulmuştu.

Ancak ikinci bir kez kurtarılamayacaktı. Elimde fenerle aşağı doğru uzandım ve Alethea'nın kolunu bırakmaksızın, kapıyı zorlayıp birkaç santim daha araladım. Su, mahzendeki başka bir yerden yol bulup girmiş olmalıydı çünkü koridordaki derinliği yarım metrenin üzerindeydi ve merdiven istikametinden akıyordu. Feneri yukarı kaldırarak uzaktaki merdiveni seçmeye çalıştım. Ayaklarım şimdiden hissizleşmeye başlamıştı. Suyun köşelerde sarmallar oluşturduğunu ve bakır kaplı duvarları dövdüğünü duyabiliyordum. Hızla Alethea'ya döndüm.

“Başka çıkış yolu var mı?”

“Hayır.” Kuyruklarında mühürleri ve şeritleriyle bir deredeki alabalıklar gibi yanımızdan geçip giden diğer belgeleri kurtarmaya çalışıyordu hâlâ. “Sadece geldiğimiz yönden çıkılıyor!”

Onu tutup çektim, dizimize kadar suya batmış halde akıntının içinden yürümeye başladık. Şimdi su, kırmızı yerine siyaha dönmüştü. Birkaç adım sonra tabutun tahta masadan düşüp devrildiğini duydum. İlerlemeye devam ettim. Feneri kaldırınca suyun muazzam kuvveti altında tüneldeki diğer kapıların savrulup açılmış olduğunu gördüm. Suyun kolları giderek derinleşiyor, akıntıyı hızlandırıyordu. Çok geçmeden akıntı bize doğru tahta fıçı parçaları ve eski ip yumakları getirmeye başladı, ardından da bir kemik muhafaza odasından kemik kapları. Sonra da kemiklerin kendileri geldi, suda yüzen kafatasları ve uyluk kemikleri. Karmakarışık kalıntılar, suyun üzerinde bir o yana bir bu yana savrularak, bize doğru sürükleniyordu.

Arkamda Alethea ile beraber, suyun getirdiği bu grotesk parçaların etrafından dolaştım. Tahminime göre, mahzen tamamen suyla dolmadan kaçmak için en fazla bir dakika vaktimiz vardı. Su uyluklarımın ortasına ulaştığında bir gürültü daha duydum. Bu çılgın-

ca ciklemeyi ilk başta fenerin menteşelerinin sesi zan-
nettım ama sonra düzinelerce sıçanı gördüm – tombul,
keçeleşmiş yaratıklardı. Akıntıya karşı yüzüyor, suyun
üzerindeki fıçıları ve kafataslarını atlama taşı olarak
kullanıyorlardı. Önce ayağım kaydı, sonra elimdeki fe-
ner kayıp suya düştü ve bir tıslama ile söndü. O karan-
lıkta, çok uzakta tepede parlayan mahzen kapısından
gelen cılız ışık haricinde hiçbir şey göremiyordum. Işığa
doğru güç bela ilerlemeye başladım ama merdivene var-
dığımızda o kadar halsiz düşmüştüm ki zar zor ayakta
duruyordum. Su seviyesi göğsüme kadar yükselmişti;
ancak üç denemenin ardından ayağımı suyun altında-
ki basamaklardan birine koyabildim. Sonra tırabzana
tutundum ve ellerimi kullanarak, bitkin ve donmuş bir
halde, arkamda Alethea ile kapıya ulaştım.

Koridoru su basmış, aşağıdaki seli giderek azdı-
rıyordu. Avluya doğru sendeleyerek ilerleyip, yolda
önce kahvaltı salonunu, ardından da Büyük Oda'yı
geçtik. İkincisinin kornişlerinden ve köşebentlerinden
sular akıyordu, kireç rengi alçı süslemenin oluşturduğu
sarkıtlarından da. Tavanın ortasından koca bir parça
düşmüş, altındaki çıtalar ve derzler görünüyordu. Du-
varlarda şimşek biçiminde çatlaklar oluşmaya başla-
mış, buralardan suya daha da çok sıva dökülüyordu.
Derken suyun çağılıtısının içinde telaşlı bir ses duyduk.
Phineas'ın Lady Marchamont'u çağıran sesiydi bu.

“Kitaplar!” diyordu Alethea arkamızdaki suyun
üzerinden kendini duyurabilmek için yüksek sesle.
“Kitapları kurtarmamız lazım!”

Fakat kütüphaneye ulaşamayacaktık, en azından
henüz. Çünkü kendimizi zar zor avluya attığımızda,
Phineas'ın bize arkası dönük halde, tıpkı ben girmek
isterken yaptığı gibi, giriş kapısını tutmaya çabaladı-
ğını gördük. Kapı, dışarıdan hiddetli bir saldırıyla,
çerçevesinin içinde zangırdıyordu. Phineas'ın şansı bu

sefer de yaver gitmedi; çünkü indirilen yeni bir darbe ile kapı, azap içindeki ahşabın feryadı eşliğinde savru-larak açıldı ve içeri şiddetli bir rüzgâr hücum etti. Avizenin kristal taşlarının tepemizde, yükseklerde çınladığını duydum ve elimin içinde Alethea'nın buz gibi elini hissettim. Ziyaretçilerimiz sonunda gelmişlerdi.

İlk fark ettiğim, kapı aralığı tarafından çerçeve-lenmiş arabaları oldu: kubbeli bir çatısı ve dizginlerin-de ayaklarını yere vuran ve köpüren dört atı olan, hızlı görünümlü bir araçtı bu. Sonra çakılda ayak sesleri duydum ve parçalanmış çerçeveden içeri iri bir siluet adım attı, ardından da siyah ve altın rengi uşak üniforması giymiş üç adam.

“Sir Richard?” Alethea yanımda kaskatı, ağzı açık halde duruyordu. Pont Neuf'teki cinayeti mi hatırlıyordu? Çabucak elimi bıraktı. “Burada ne yapıyorsunuz? Nedir bu –”

İlk harekete geçen Phineas oldu, hızla öne çıkıp adamlardan biriyle boğuşmaya başladı. Fakat mücadele adaletsizdi, çünkü rakibi kemerinden kısa bir hançer çıkarıp iki cılız hamleyi beceriyle savuşturduktan sonra, bıçağı hızlı ve ustalıkla bir hareketle sapladı. Uşak ağzından tek kelime çıkmadan yere çökerken, galip gelen kişi –sarkık gözkapaklı şişman bir adam– küçük hançerini pantolonuna sildi ve bize doğru geldi.

“Sir Richard?” Alethea döşeme taşlarının üzerinden tereddütlü bir adım atmıştı. Yüzü bembeyaz kesilmişti. Fakat Sir Richard bakışlarını şok içindeki nişan-lısına değil bana çevirdi.

“Mr Inchbold” dedi sakın bir sesle, kolunun bir hareketiyle şapkasını çıkararak. “Bakın şu işe, anlaşılan hiç de yanlış bilgilendirilmemişim. Hayli geniş kaynaklarınız olmalı. Nehirde boğulduğunuzu kendi gözlerimle gördüm, oysa ki kaynaklarım aksinde ısrar ettiler. Umarım, araştırmanızda da böyle bir beceri

göstermişsinizdir.” Pirinç bir düğmeyi açıp kemerindeki tabancayı gözler önüne serdi. Sular çizmelerinin arasında girdap oluşturunuyordu. “Pekâlâ, nerede o?” Bize doğru birkaç adım attı. Hemen arkasındaki siyahlar içindeki üçlü hevesle peşinden geldi. “*Dünya Labirenti*”, dedi aynı sakin ses tonuyla. “Nerede o?”

Fakat silahına elini uzatarak bir adım daha atarken, avlunun zemini, batmakta olan bir geminin güvertesi gibi sallandı ve dördü de dengesini kaybetti. Tam toparlanmışlardı ki avize bir feryat ile bağlandığı yerden kurtulup yere doğru dalışa geçti ve tam ortamızda bin parçaya ayrıldı. Sir Richard, hâlâ silahını çıkarmaya çalışarak geriledi. Camın çizmelerime çarpışını hissettim, ardından da bir çift el sırtımın ortasına dokundu.

“Gidin!” Alethea idi bu. “Kaçın!”

Dokuzuncu Bölüm

Jüpiter'in dört ayı, hatta en büyükleri Callisto bile, çıplak gözle görülemeyecek kadar sönüktür. Galilei onları 1610 yılının Ocak ayında, bir kış gecesinde, cisimleri 32 kat büyüten bir teleskop kullanarak gördü: bir buçuk gün ilâ on altı buçuk gün arasındaki devirlerle Jüpiter'in yörüngesinde dönen dört ay. İster kadim olsun ister modern, daha önce hiç kimsenin görmemiş olduğu dört yeni dünya. Keşfini *Sidereus nuncius*, yani "Yıldızların Habercisi"nde yayımladı ve bir yıl içinde bu gözlemleri hem Roma'daki Cizvit astronomlar tarafından, hem de Prag'daki Kepler tarafından doğrulandı. Alman astronom Simon Marius da gözlemleri doğruladı ve aylara isim taktı: Io, Europa, Ganymede ve Callisto.

En başında bile bu keşif şaşkınlık kadar ihtilafa da yol açtı. Dört yeni uydu Kutsal Kitap'a aykırı olmakla kalmıyordu, Aristoteles'in *De caelo*'daki, yıldızların semalarda sabit olduğu iddiasını da hiçe sayıyordu. Hepsinden beteri, bir başka mukaddes kitaptaki, Batlamyus'un *Almagest*'indeki evren tanımına da karşı çıkıyorlardı. Kopernik'in düşmanları onun sistemine, madem dünya Batlamyus'un iddia ettiği gibi evrenin merkezi değil, öyleyse neden sadece dünyanın yörüngesinde dolaşan bir ay var, diyerek saldırıyorlardı. Ama ayların Jüpiter'in çevresinde dönüşleri, bir gezegen güneşin yörüngesinde dönerken yıldızların da gezegenin yörüngesinde dönebileceğini fark etmesine yol açmıştı Galilei'nin. Jüpiter ve dört uydusu Galilei'yi dünya ve ayı için bir model oluşturdu. Böylece 1613 yılında, güneşteki lekeler üzerine mektuplarının ekinde –Cizvit

astronom Christopher Scheiner'a karşı çıkan bir eserdi bu-, ayların hiçbir kuşkuya yer vermeyecek şekilde Kopernikçiliğin doğruluğunu kanıtladığını yazdı.

Ancak Galilei için ayların, kendi Kopernikçiliğinden de daha gizli tuttuğu pratik bir anlamı vardı. Galilei çok pratik bir adamdı, elbette. Aristo'nun hareket teorisini yalanlamak için Piza'nın Eğik Kulesi'nden aşağı güller atmış ve Padova'daki Büyük Oditoryum'da öğrencilere, şehirleri güçlendirme ve top yapmanın en iyi yöntemleri üzerine ders vermişti. Şimdi ise Jüpiter'in aylarının -daha doğrusu, gezegenin gölgesine geçtikleri zaman meydana gelen tutulmaların- denizde boylamı saptama şeklindeki kadim sorunu çözmek için kullanılabileceğinin farkına varmıştı; İspanya Kralı'nın çözümü için ödül olarak 6.000 düka altını, aşağı kalmak istemeyen Hollanda Parlamentosu'nun da 30.000 florin önerdiği bir sorun. İki ulus arasında, 1609'da imzalanan mütareke sona ermek üzereydi - tabii daha önce top ateşiyle parçalanmazsa. Yeni bir savaş halinde İspanyollarla Hollandalılar, hem Avrupa'nın eski savaş alanlarında, hem de Pasifik adaları arasında çatışacaktı. Hatta Tierra Firme *presidio*'larına birkaç Felemenk baskını yapıldığı şimdiden bildirilmişti. Böylece inançlı bir Katolik olan Galilei, bir tutulma cetveli çıkardı ve Madrid'deki Toskana büyükelçiliği vasıtasıyla III. Philip'e başvurdu. Bu cetveller -Pasifik'teki İspanyol kısmetinin fihristi-, aylardan her birinin tutulma zaman ve sürelerini önceden bildiriyordu, tıpkı bilinen ay tutulmaları gibi dünyanın her yerinde aynı anda meydana geliyordu bunlar. Ancak bilinen ay tutulmalarının tersine, çok daha sık vuku buluyorlardı, mesela Io için neredeyse günde bir. Böylece Jüpiter ve uyduları, onların tutulmalarını önceden bilen iki kişi için, dünyanın herhangi bir yerindeki zaman farkını gösteren semavi bir saat olup çıktı.

“1615’in ortasında, hem Savaş Taraftarları’nın, hem de Parlamento’nun casusları, Pasifik’teki İspanyol gemilerinin Galilei’nin cetvellerini kullanarak denemeler yapmaya başladığını bildiren raporlar gönderiyordu Madrid’den. Bu cetveller çok gizliydi, tabii.” Alethea iki adım önümden yürüyor, halısı iki-üç santim derinlikteki suyun altında kalmış karanlık bir koridorda bana yol gösteriyordu. “Galilei, onların tek kelimesini bile yayımlamadı.”

“Ve *Sacra Familia* da o gemilerden biriydi, öyle mi?”

Başını evet anlamında salladı. “Sir Ambrose, Lambeth Sarayı’na gelen bütün raporları okumuştı, bu sayede de aynalığını okur okumaz geminin adını tanıdı.”

Peşimizde Sir Richard’la, şapırdayarak ve kayarak, avludan kütüphaneye kaçmıştık. Burada yerde o kadar çok su birikmişti ki en alt raflardaki kitaplar neredeyse yarı yarıya suya gömülmüş vaziyetteydi, üstelik daha yüksek raflarda olanların düzinelercesi de yere devrilmişti. Karton kapaklar şimdiden buruşmaya başlamıştı, paçavra kâğıdından sayfalar ise bozuluyor, yapıldıkları keten ve kenevir parçacıklarına dönüşüyordu. Bir tanesini kurtarmak için eğiliyordum ki –beyhude bir jestti bu– Alethea koşmaya devam etmemi emretti. Portatif bir merdivenden kütüphanenin galerisine tırmandık, sonra da takipçilerimiz ulaşamasın diye merdiveni yukarı çektik. Biz birinci kattaki karanlık koridorlar labirentine saçılmış engellerin –dökülmüş sıva ile düşmüş kerestelerin– yanından geçerken, artık merdivende onların çizme seslerini duyuyordum.

“Demek *Sacra Familia* denizde boylamı hesapmanın bir yöntemini buldu, öyle mi?”

“Hayır” dedi, hızla ilerleyerek. “Galilei’nin yöntemi denizde işe yaramıyor. Kuru toprakta ya da bir rasathanede, evet, o ana kadar bulunmuş en iyi yöntem. Ama denizde imkânsız. Hareket halindeki bir gemide,

özellikle Pasifik'te rastlananlar gibi kaba dalgalar söz konusu olunca, bırakın teleskobu, semavi cisimlerin yüksekliğini tayin eden aleti bile kullanmak yeterince zordur. Jüpiter birkaç saniye için seçilebilir ama güvertenin en küçük hareketi bile merceği uydular üzerine tutmayı imkânsız kılar, hatta Galilei'nin icat ettiği, dürbünle bile."

Yakalanmamıza ne kadar kalmıştı? Sıvalı duvarların ardından gökgürültüsü sesleri geliyordu ya da belki takipçilerimizin çizmeleri. Yoksa su, yıka parçalaya binanın bağrında yol mu açıyordu kendine? Zemin ayaklarımızın altında titriyor gibiydi. Acıyla topallayarak, sendeleye sendeleye Alethea'yı takip ettim. Islanmıştım, bitkindim ama hâlâ merak ediyordum. Büyük bir ihtimalle uğruna ölmek üzere olduğum sırrı bilmek istiyordum. "*Sacra Familia* ne keşfetti?"

"Bambu, sandal ağacı ve altınla dolu bir ada" diye açıkladı, biz bir köşeyi dönerken. Elimi tutmuştu. "*Sacra Familia*, Oğlak Dönencesi'nin kuzeyinde esen güneydoğu Alize rüzgârlarının etkisindeki bir yerde karaya oturdu. Aslında ada altınla değil de beyaz minerallerle kaplıydı; Müslüman simyacıların *markasita* dediği şey, altının olmadığı yerde asla bulunmayan bir madde. Pinzón, bunun *Theatrum orbis terrarum*'un Prag baskısında tarif edilen ada olduğunu biliyordu. Çünkü Pinzón daha önce 1595'te, Mendaña'nın Solomon Adaları'nı bulmak için çıktığı son yolculukta da bu adanın yanından geçmişti."

"Yani, Mendaña Solomon Adaları'nı bulamadı da onun yerine Manoa'yı mı keşfetti?"

"Ya da belki, efsanevi Solomon Adaları'ndan biriydi bu. Kim bilebilir? Mendañ ve Pinzón, bütün o sandal ağaçları ve beyaz mineral sebebiyle yeni adaya Kral Süleyman'ın madenlerinin yeri gözüyle bakmış olabilir. Ama tabii, tıpkı esas Solomon Adaları gibi, burayı da

kimse bir daha bulamadı, hem de *Theatrum*'un Pratik baskısında haritası olmasına rağmen.”

Bir köşe daha döndük ve kapıları ardına kadar açık, içindeki yazı masaları, hattat sandıkları ve altında diz için boşluk bırakılmış bir çalışma masası görünen bir odanın önünden geçtik. Oranın zeminini de su basmıştı; tahta kaplamalar yamulmuş, duvarlardan aşağı sular akıyordu. Sonra koridor sola döndü. Nereye doğru kaçıyorduk?

“Fakat artık adanın boylamı tespit edilebilirdi” diyordu Alethea bana. “Galilei’nin cetvelleri, tutulmaların her birinin, İspanyolların başlangıç meridyenini koydukları yer olan Toledo’da tam olarak ne zaman meydana geleceğini ortaya seriyordu. Bunun üzerine Pinzón aynı tutulmaların adadaki kesin vakitlerini kaydetti. Sonra gemi sandal ağacı ile yeniden yapıp İspanya’ya yelken açtı. Doğru koordinatlardan faydalanarak adanın yerini tespit için yeni bir keşif seferi yola çıkarılacaktı oradan. Ama tabii *Sacra Familia* asla Cádiz’e ulaşamadı.” Elimi daha da sıkı kavradığını hissettim, sonra bir köşeyi daha dönerken ekledi. “Zaten İspanya’ya ulaşmış olsaydı da, taşıdığı bilginin, üzerine yazıldığı kâğıt kadar bile değeri olmayacaktı. O bilgi, bir yıllık bir süre zarfında, Hristiyan âlemindeki en değerli belgelerden biri olmaktan çıkıp, takipçilerinin uğruna kazığa bağlanıp yakıldığı tehlikeli, din sapkını bir doktrin haline gelmişti.”

Çünkü Jüpiter’in ayları ihtilafa yol açıtıysa, tutulmaları daha da fazla ihtilafa yol açmıştı. Galilei bu tutulmaları 1612’ye, yani ayları ilk kez görmesinden iki yıl sonraya kadar keşfetmedi. Hareketlerini 1611’de hesaplamaya başlamıştı ama Kopernik cetvellerini değil, Batlamyus cetvellerini kullandı – yani, Jüpiter’in hareketlerinin merkezi olarak güneşi değil, dünyayı kabul eden cetvelleri. Ancak Kopernik cetvellerini kullanarak hesaplarını dü-

zelttikten sonradır ki, Jüpiter'in gölgesinin güneşten yansıyan ışığı kapatarak ayların tutulmasına sebep olduğunu keşfetti. Dolayısıyla, bu tutulmaları önceden tahmin etmek hayli basit bir işti ama böyle tahminler Batlamyus cetvellerini kullanarak yapılamıyordu. Çünkü hem bir tutulmanın başlayacağı zaman konusunda, hem de uydu tutulmaya girer ve çıkarken yıldızlara göre konumu konusunda hatalara yol açıyorlardı. Bu yüzden de tutulmaları –boylamın sırrının anahtarlarını– tahmin etmek, daha on iki sene önce Giordano Bruno'nun Roma'da uğruna yakıldığı, din sapkını bir doktrin olan Kopernikçiliğin de kabulünü icap ettiriyordu.”

Bunu, gayet iyi bildiğim bir hikâye izledi: cehaletin mantığa, katı inanç ve önyargının icada galip geldiği bir hikâye. Galilei 1614'te Lorraineli Christina'ya yazdığı mektupta, Kopernikçiliği İncil'e uyumlu kılma çabasında bulundu. Ne var ki çabası boşunaydı, çünkü mektup, karanlık mekanizması Papa V. Paul tarafından harekete geçirilen Engizisyon'un önüne konmuştu. Sant'Uffizio Sarayı'ndaki kardinaller Galilei'yi Roma'ya çağırdılar ve onu sorguya çektikten sonra, Kopernikçiliğin din sapkını bir doktrin olduğunu teyit ettiler. Bunlar 1616 kışında, *Sacra Familia* Güney Pasifik Okyanusu'na uzun yolculuğuna başladıktan kısa süre sonra olmuştu. Hırpalanmış konvoy Cádiz'e döndüğünde, Galilei'nin yöntemi sadece pratik olmaktan çıkmamıştı: aynı zamanda din sapkını da ilan edilmişti.

“Başka bir dönemde böylesi bir din sapkınlığı böyle bir felakete yol açmazdı. Gelin, Mr Inchbold.”

Şimdi neredeyse kör kör ilerliyorduk. Ayak altında kaçışan ve ciyaklayan fareleri duyabiliyordum, koca bir sürüydüler.

“Ama 1616'da, ufukta Katolikler ile Protestanlar arasında bir savaş görünüyordu. Roma, inançlarına yönelik tehditleri kaldıracak durumda değildi, hele Gali-

lei kadar güzide biri tarafından yayılmış olanları. Isaac Casaubon, Hermes Trismegistos efsanesini yıkmış olabiliirdi ama şimdi Avrupa'nın her yerindeki Hermetik filozoflar bu yeni –ve Roma Curia'sının* gözünde aynı derecede tehlikeli– ilme kendilerini kaptırıyorlardı. Astronomi, Kilise otoritesi için en büyük tehlike olarak, *Corpus hermeticum* öğrenmenin yerini almıştı. Galilei sansüre uğradı, yazdıkları Cizvitler tarafından *Index*'lerinde Agrippa ve Paracelsus gibi okültistlerin eserlerinin yanına kondu. İspanyollar projeyi bıraktı ve denizde boylam arayışı –Pasifik'teki esrarengiz adanın arayışı ile birlikte– sona erdi.”

Bu, hikâyenin sonu da olabilirdi, diye devam etti Alethea, tabii eğer Londra'ya *Sacra Familia* resife oturduğunda her şeyin kaybolmadığı yolunda haber gelmeseydi. Geminin deniz haritasının başka suretleri de mevcuttu. İlk başta bu haberler, tıpkı adaya dair olanları gibi, sahte ve güvenilirmez görünüyordu ama zamanla Madrid ve Sevilla'daki casuslar tarafından tasdik edildi. Bu haberler *Sacra Familia*'nın Veracruz'dan yola çıktıktan sonra Meksika filosunun geri kalanıyla birlikte Havana limanına girdiğini iddia ediyordu. Kötü havadan korkan gemi kaptanı, burada haritalarının şifreyle yazılmış suretlerini çıkararak San Cristóbal'daki Cizvit misyonuna emanet etmişti – daha sonra, Ticaret Odası arşivlerinde muhafaza edilmek üzere Sevilla'ya gönderilen evrak.

“Ama evrakın konduğu tek yer burası değildi. 1617 Martı'nda, tam Raleigh'nin filosu Guyana'ya yelken açmaya hazırlanırken, Stiryalı Arşidük Ferdinand, İspanya Kralı ile bir antlaşma imzaladı. Bu antlaşma hükümlerine göre Philip, Alman Alsas bölgesi ve İtalya'daki iki İmparatorluk yerleşim bölgesi karşı-

* Papalık divanı. (Ed. n.)

lığında, Ferdinand'ı İmparator Matthias'ın halefi olarak tanıdı. Antlaşma, Avrupa'daki en güçlü iki aileyi, biri İspanya'da, diğeri Avusturya'da olan iki Habsburg Hanedanı'nı bir araya getirdi. İki büyük imparatorluk artık birlikte çalışacak, orduları ile bilgilerini birleştirecek ve bunu yaparken de Avrupa'nın Protestanlarını tamamen ezecekti. En büyük silahları arasında da elbette kütüphaneleri vardı."

Çatıdan bir parça arduvaz kaplama düşerken gök-gürültüsü gibi ses çıkardı. Tavanın bir kısmı çökmüş, tepedeki odanın kirişlerini ortaya çıkarmıştı. Oradan su şelale gibi akıyor, yolumuza dökülüyordu. Arkamızda bir yerlerde bir haykırış duydum, sonra Alethea elimi yakaladı ve beni çavlanın içinden çekip geçirdi.

Öbür taraftan çıkarken, nefes nefese, "Ama Viyana'daki silah tehlikeydi" dedim.

"Evet. 1617'de, Kont Thurn'un orduları Viyana kapılarına dayanmıştı."

"O halde harita Bohemya'ya mı götürüldü?"

"Viyana'daki İmparatorluk Kütüphanesi'nden alınmış düzinelerce başka hazineyle birlikte İspanyol Odaları'nın arşivlerine yerleştirildi. Odalarda zaten Tycho Brahe'nin astronomik verilerinin yanı sıra, Galilei, Kopernik ve din sapkını ilan edilmiş diğerlerinin yasaklı kitapları vardı."

Ve Londra'da yeni plan böyle gelişti: Sir Ambrose'u, Elektör Palatin'in maiyetinde Prag Şatosu'na gönderen bir plan. Ona İspanyol Odaları'ndaki kütüphaneden mümkün olduğu kadar çok kitabı alma işi verilmişti. Ama görevinin asıl önemli kısmı, deniz haritasını bulmak ve İngiltere'ye getirmekti. İspanya Kralı'na karşı tayin edici *ani darbe* her şeye rağmen –geç olsa da– indirilecekti."

"Ama plan suya düştü" dedim. "Palimspet asla Lambeth Sarayı'na getirilmedi."

“Hayır” diye cevap verdi Alethea. “Sir Ambrose son anda Savaş Taraftarları’na ihanet etti.”

“İhanet mi etti?” Kapalı bir kapı önünde durmuş-tuk, Alethea omzu ile kapıyı itmeye çalışıyordu. “Ama niye? Sir Ambrose’un İspanyol ajanı olduğunu mu söylüyorsunuz?”

“Hayır, Sir Ambrose değil. Ama hem Deniz Kuvvetleri Dairesi’ne hem de Lambeth Sarayı’na sızılmış-tı. Parşömenin haberi zaten Roma ve Madrid’e ulaş-mıştı.”

Omzuyla, yerinden oynamayan kapıya bastırıyordu. Bir dolaplı saatin arkamızda bir yerlerde çaldığını duydum, sonra da uzaktan sesler gelmeye başladı.

“Ven acqui!”

“Vayamos por otro lado!”

Kapı inledi ve bir gıdım oynadı. Bunun, o çok gerilerde kalmış günün sabahında benim ilerlememi engelleyen kapı olduğunu fark ettim. İtmeye yardım etmek için öne atıldım. Gıcırdayarak bir gıdım daha açıldı. Sonra bir esinti hissettim ve daha büyük şingırtılar duydum: daha önce sandığımın aksine, mahmuz değil, laboratuvar raflarındaki şişelerle leğenlerdi sesin kaynağı.

Bir saniye sonra kapıdan fırlayıp geçmiş, yine karanlık bir koridorda toparlanırken, Alethea “Parşömenin varlığını sürdürmesi başlı başına bir mucize” dedi. “Sonunda Sir Ambrose onun yok edilmesini istedi. Onu kurtarmak için hayatını tehlikeye atmış olsa da son dileği yakılmasıydı.”

Büyük bir şapırtıyla önümüze bir sıra külçesi düştü. Başımızın üstündeki keresteler, muazzam bir gerilim altında gacırdıyordu. Koridorda daha dikkatle ilerledik. Biraz daha sıra, önümüze, üç metreden az mesafeye indi.

“Püritenler haritayı istiyordu” dedim. “Standfast Osborne –”

“Evet” diye cevap verdi. “İspanyollar da öyle. Ve şimdi anlaşılıyor ki, yeni Devlet Bakanı da onun varlığından haberdar olmuş. Sir Ambrose onun lanetli olduğunu iddia ediyordu ve haklıydı; çünkü on yıl önce İspanyol ajanlar tarafından zehirlendi. Onu Cromwell’e satacağından korkuyorlardı. Çünkü o yıllarda paramız azdı ve püritenler de İspanya Kralı’na karşı kutsal savaşlarına hazırlanıyordu. Tabii o sırada, Sir Ambrose’un öz babam olmadığını öğrenmiştim” dedi alçak sesle. “İşte bu adamlar da onlar zaten: İspanyol ajanlar. Lord Marchamont’u katletmiş olan adamlar.”

Bir saniye için acaba onu doğru mu duydum diye merak ettim. “Sir Ambrose babanız değil miydi? Ama –”

“Evet” diye cevap verdi. “Son aldanişım da buydu. Gerçek babamı da İspanyol ajanlar öldürdü – aslında, Henry Monboddo öldürdü. Bu birkaç yıl önceydi. Anlıyorsunuz ya, Henry Monboddo sadece bir sanat sim-sarı değil, aynı zamanda bir İspanyol ajanıydı. Parşömenin haberini Prag’daki casuslarından aldı. Ama Sir Ambrose, Orinoco seferinin başarısızlığa uğraması yüzünden onun ihanetinden haberdardı ve böylelikle babamı yem olarak kullandı. Babamla birlikte Prag’dan buraya seyahat etmiş olan annem kısa süre sonra, doğum sırasında öldü –”

“Anneniz mi?”

“– ve Sir Ambrose beni kendi kızı olarak büyüttü. Sanırım bunu görevi saymıştı; belki de Savaş Taraftarları’ndaki tamahkâr dükler ve piskoposlarla birlikte babama ihanet etmesinin bir şekilde kefareti olarak. Babam Bohemyalıydı, kendini kitaplara ve ilme adanmış nazik bir adamdı. Ama Sir Ambrose, Katolik olduğu için ona güvenemeyeceği hissine kapılmıştı.”

Arkamızdaki koridorlar labirentinde sesler yankılandı. Alethea şimdi daha hızlı hareket ediyordu. Düşmüş bir goblene takıldık, penceresinde şimşek parlayan

bir odanın yanından geçtik. Pencereden uzaklara doğru uzanan porsukağaçlarını görebiliyordum.

“*Caray?*”

“*Por Dios! Las aguas han subido!*”

Koridor sola döndü, kendimizi su sıçrata sıçrata, geniş ama boş bir salondan geçerken bulduk. Geriden bir tabancanın ateşlendiğini duyar gibi oldum, hemen ardından da parçalanın kerestenin çılgılığı geldi. Salonun ortasına gelmişken, topal ayağım döşemenin üzerinde kaydı, tepeüstü suya düştüm. Birkaç saniye sonra ayağa kalkmış, beni feci bir ölümün beklediğinden emin olarak, hızla ilerliyordum.

“Pontifex Hall’da büyüdüm” diye devam ediyordu Alethea, tehlikelerin farkında değilmiş gibi, “ve bildiğim her şeyi Sir Ambrose’dan öğrendim. Adalarında gaspçıları kıyılarına getirecek fırtınayı bekleyen Miran-da ve Prospero gibiydik. Zamanla bana parşömeni ve hikâyesini bile anlattı. Yok edilmesini istiyordu, dediğim gibi; ben de bunu memnuniyetle yerine getirebilirdim. Ama kocam ve sonra Sir Richard beni caydırdı. Belge satılacaktı, anlıyorsunuz. Bana onun için 10.000 £ ödenecekti. Sir Richard aracılık ediyordu. Alıcının kim olduğu konusunda en ufak fikrim yoktu, umurumda da değildi. Parşömenden kurtulmak istiyordum, hepsi bu. Sir Richard’a kesinlikle itimadım vardı. Evlenecektik. Parayı, evi restore etmekte kullanacaktık. Burada oturacaktık.” Bir saniye durakladı. Arkamızdan haykırıışlar geldiğini duyuyordum. “Ama gaspçılar geldi” dedi üzüntülü bir sesle. “Ve şimdi biliyorum ne –”

Son kelimelerini duyamadım, çünkü yanımdaki duvar bel verdi, tavandan daha da fazla sıva düşüp omuzumu sıyırdı. Yana doğru sendeledim ve ikinci kez yere yapıştım. Sırılsıklam ve nefes nefese ayağa kalkabildiğimde, Alethea’nın eline uzandım; ama o vakte kadar koridorda ilerleyip gözden kaybolmuştu bile.

Koridorun sonundaki bir yerde, laboratuvarı, düzinelere cam şişe şingirdayarak alarm veriyordu.

Ve şimdi ne yapmam gerektiğini biliyorum...

Korku bize kanat takar, derler. Ama aynı zamanda, Xenophon'un iddia ettiği gibi, aşktan güçlüdür. İtiraf edeyim ki, birkaç saniye sonra koridorda koşarken artık kitapları, hatta Alethea'yı değil, sadece kendimi düşünüyordum. Çılgınca topallayışım sıırıslık sivalarda yankılanıyordu. Derken, vahşice kayarak, laboratuvara değil de merdivenin tepesine geldim – ki zaten asıl gitmekte olduğum yerin burası olduğunu fark ettim. Görünce tereddüt ettim, labirent misali koridorda yolumu bu kadar kolay bulduğuma hayret etmiştim. Ama mermer basamaklar tehlikeli bir şekilde kaygandı ve inmeye başlarken o sersemlik hissi geri döndü. Üst basamaktan, avlunun neredeyse tamamını, önümde uzanan korkunç ölüm ve harabiyet tablosunu görebiliyordum. Avludaki oval ayna devrilmişti; çatlamış yüzeyi şimdi tavana avizenin koptuğu yerde kalan boşluğu yansıtıyordu. Avizenin kendisi ise yakında, zeminin ortasında yatıyordu: ezilmiş bir bronz kuş. Onun enkazının arkasında, Phineas'ın kapının yanında, kolları iki yana açılmış halde karınüstü yattığını görebiliyordum.

Laboratuvardan artık ses gelmiyordu – şişe şingirtisi ve imdat çığlığı yoktu. Bir an, acaba dönüp Alethea'yı arasam mı diye düşündüm ama sonra, tırabzanı kavrayarak ihtiyatlı inişimi sürdürdüm. Kendi kendime, Sir Ambrose Plessington'ın günahları için ölmeye hazır değilim dedim. Açık kapıdan yağmurun nihayet durduğunu görebiliyordum. Rüzgâr yatışmıştı, güneş çıkacakmış gibiydi. Kaderin cilvesi işte. Avluyu geçerken çizmelerim, parçalanmış kristali ezdi. Kendimi sarsak ve kararsız hissettim, ama sonra ayağımın altındaki zeminin sarsıldığını fark ettim. Phineas'ın yere kapanmış bedeninden

çıkan kan, parlak bir denizaltı bitkisinin filizleri gibi dışarı doğru yayılmıştı. Bu nahoş kayganlığın yanından henüz geçmiştik ki bir haykırış duydum ve kütüphanenin kapısında siyahlı, tek başına bir şekil gördüm. Kapıdan dışarı, boz renkteki ışığa doğru koşarken, düşmüş rafların ve zemindeki sıırıslık kitlelerin oluşturduğu kaos son kez gözüme çarptı.

Kargaşa nedeniyle zıvanadan çıkan atlar, ben kendimi onlara doğru atınca başlarını korkuyla arkaya silkip, ürkererek geriledi. Yarı yarıya suyla dolmuş park önümde dalgalanıyor, parlak bir gökyüzünü yansıtıyordu. Arabaya binip öyle kaçmayı düşündüm ama vakit yoktu. Takipçimin İspanyolca haykırdığını duyabiliyordum; evin yan tarafından çıkan bir başkası ise şifa bahçesinin orada belirmişti. Ben de koşmaya koyuldum, ters yönde, çit-labirente doğru kaçtım. Belki de katilleri Alethea'nın uzağına çekmek gibi bir hayalim de vardı – gerçekleştirmek üzere tutulduğum görevi son bir kez yerine getirme hayali. Onları Pontifex Hall'a getiren, en başta benim Londra'dan düşüncesizce kaçışım olmamış mıydı? Budalaca, mantıksızca bir fikirdi: Topal ayağım ve hırıldayan ciğerlerimle ben, ikincisinin Sir Richard Overstreet olduğunu gördüğüm takipçilerimin ikisinin de dengi değildim. Ama labirente yaklaşırken, cesaret edip geriye bir bakış attım ve arkamda, toprakta derin bir yarık açıldığını gördüm; park boyunca, bitki havuzundan dört atlı arabaya kadar uzanan bir hendek.

Şimdi durup bakınca çatlak neredeyse İncil'de anlatılanlar çapında bir afet, hatta bir mucize gibi görünüyor, eğer mucizeler bunca pervasız ve trajik olabiliyorsa tabii. Önce arabanın arka tekerlekleri yutuldu. Altlarında sarsılan toprak parçalanınca araba önce arkaya yattı, sonra da iki metre kadar genişliğe ulaşmış ve yeraltındaki bir akıntı yüzeye çıkınca suyla dolmuş olan çukura devrildi. Atların arka ayakları bir saniye

için yalpaladı, sonra gözden kayboldu. Takipçilerimin ilki, siyahlı adam, yarığın tam ucunda aniden durup sendeledi. Kırmızımsı toprak çökerken ve yarık esniyormuşçasına daha da genişlerken, ödü patlamış ve şaşkın halde çukurun ötesinden bana baktı. Sonra o da ardına kadar açılan çenelerin içinde kayboldu.

Hızla döndüm ve koşmaya devam ettim. Kokusu havayı dolduran kurt baharı ve yaban hardallarının haddinden fazla büyümüş dalları, labirente dalarken yanaklarımı ve omuzlarımı pençeledi. Sola doğru dönüp, ıslak dallardan ve sivri çobanpüskülü yapraklarından oluşan kalın bir zırhın arasına girdim. Ayaklarımın altında su gölcükleri şapırdıyordu. Çitteki küçük bir aralıktan, labirentin girişine doğru fırlarken elinde tabancasını tutan Sir Richard gözüme çarptı. Bir çatal daha. Sağa, sonra sola döndüm, kıvrım kıvrım geçitlerde yolumu buldum. Bir noktada bir köke takılıp düştüm; ayağa kalkarken, ağaçların altındaki çalılarda terk edilmiş bir çit makası buldum. Onu yerden aldım –ağzı paslıydı ama gene de keskindi– ve yeniden var gücümle kaçmaya başladım.

Çılgılığı duyana kadar bir iki dakika geçmiş olmalı. O sırada labirentin merkezine ulaşmıştım. Hava şartlarının çürüttüğü bir tahta sıra konmuş, bodur bitkilerle kaplı bir toprak parçasıydı burası. Sir Richard'ın patikalarda gürültüyle ilerlediğini duyuyordum, benim çamurdaki ayak izlerimi takip ediyor olması gerektiğini fark ettim. Bana ihanet eden bir iz daha. Çok geçmeden beni yakalayacaktı – tabii iş ona kalmadan çit-labirent yutulmazsa. Çünkü toprak, bir taş ustasının işyeri gibi titriyor ve sarsılıyordu. Çılgılık havayı deldiğinde, makasın sapını sıkı sıkı tutmuştum ve silahlı bir çatışmaya hazırlanarak geri geri, budanmış dalların içine gidiyordum. Başımı kaldırınca, şimşir ve gürgen korkulukların üstünde, bir birinci kat penceresinde duran yalnız şekil gözüme çarptı.

Demek Alethea sonunda laboratuvara ulaşmıştı. Çatlak sıranın üstüne çıktım ve Alethea'nın pencere kanatlarını ardına kadar açıp cılgınca el hareketleri yaptığını gördüm. Fakat onu ancak bir saniye görebildim, çünkü pencere camlarının güneş ışığında parlamasıyla birlikte –inanılacak gibi değil ama şimdi güneş çıkmıştı çünkü– evin güney bölümü hendeğin içine yığıldı. Keresteler yamuldu, kırıldı. Sonra bir kesme taş heyelanı geldi ve sıva tozundan oluşan sisin içinde kütüphane göründü. Sonra kütüphanenin de keresteleri aynı şekilde bel verdi ve pek çok kitabı büyük yarığa döküldü. Birinci kat, boşluk üzerinde birkaç saniye asılı kaldıktan sonra, yavaş yavaş kaymaya başladı. Çatının bir kısmı öne fırladı, kiremitleri döküldü; sonra destekler parçalandı ve çatıdan son kalan bölüm de temellerin arasından hızla akan nehre boşaldı.

Hâlâ sırada tünemiş haldeydim, dehşet verici manzara önümde akıp giderken korkudan donmuştum. Doğu cephesi çatlayıp bir kaya yüzeyi gibi yıkılıyor ve top dumanı gibi dalgalanıp dönen toz bulutları kaldırıyordu ki, bir çığlık daha duydum. Muhteşem yapı, ortaya çıkmış odalarıyla –hepsi de mobilyaları ve duvar kâğıtlarıyla– şimdi bir bebek evi ya da mimar modelinden öte bir şeye benzemiyordu. Teleskobu ve raflar dolusu kırılmış şişeleriyle laboratuvarı bile görüyordum. Ama Alethea'dan eser yoktu, ne orada, ne başka yerde. Avlu dağıldığında sıradan aşağı atlamış, labirentten geriye doğru gidiyordum. Bebek evi içeri göçtü; katları, diyaframımda hissedebildiğim bir gürlemeyle yıkıldı. Bir başka çığlık daha duyduğumu düşündüm ama yanılmış olmalıyım: Bu, sadece azap çeken demirin ve kırılan kirişlerin sesiydi, Pontifex Hall'un son parçaları doymak bilmez suya doğru yuvarlanıyordu.

Epilog

Kapanış zamanı. Karanlık, pencerelerin ardında toplandı ve Thames'in geniş ağzının üzerine çöktü. Kadim köprünün kirişleri, tanenlenmiş yelkenli salapuralara ve büyük balıkçı teknelerine kurşunî açık denize doğru son bir geçiş sağlarken inliyordu. Öğleden sonra trafiğinin son demleri, karları kütürdeterek araba yolunu geçiyordu. Bir dakika sonra tenteler hışırtıyla kapanacak ve kepenkler çarpacak. Tom Monk ve üç çocuğu aşağıda faaliyette, anahtarları şingırdatır, bozuk paraları sayarken, ben üst kattaki çalışma odamda, burada, son sığınağımda oturmuş, mafsal romatizmalı parmaklarımın arasında bir kaz tüyü tutuyor ve arkamda yavaş yavaş bu kelimeler silsilesini bırakıyorum. Aşağıda yeşil kapı açılıyor, mumumun alevi cereyanda aşağı doğru oluk açarak eriyor. Gözlüğümü ayarlıyorum –gözlerim artık eskisinden de kötü görüyor– ve ümitle öne eğiliyorum. Şömine ızgarasında bir kömür parçası ısılk çalıyor. Vazife nihayet bitti sayılır.

Daha anlatmam gereken hem çok şey var, hem de az. Hayatta kalmış, dolayısıyla da hikâyeyi anlatabilecek tek kişi ben olsam da, o son gün Pontifex Hall'da neler olduğunu hiçbir zaman tam olarak anlayamayacağım sanırım. Hayatta kalmam bir talih meselesiydi ya da belki matbaacılar ile kitap satıcılarının koruyucusu olan Aziz John'un bir lütfü. Sonunda Sir Richard Overstreet'ten kaçtım, ya da, daha doğrusu, o benden kaçtı; ev çökmeye başlayınca labirent-bahçeden hızla geriye, uçuruma doğru koştu. Alethea'yı mı yoksa parşömeni mi kurtarmayı umduğunu asla öğrenemeyecektim çünkü sel onu da yuttu. Labirentten çıktığımda,

parkın içinden umarsızca akıp giden o koca yılanın sırtında sürüklendiğini gördüm onun. Bu vakte kadar, mahzenin bir kısmı hariç, ev ve içindeki her şey batmış, yutulup gitmişti. Önümde çıplak ve korkunç bir harabiyet sahnesi uzanıyordu. Dikilitaş bile yok olmuştu. Alethea'dan da eser yoktu. Hem de enkazın parçalarını kaldırıp bakarak, hatta su basmış mahzene kalçalarıma kadar girip yürüme cüretini göstererek iki saatten uzun süre onu aradığım halde. O çaresiz imdat çılgılığı, kafamda defalarca yankılandı. Ancak birkaç kitaptan fazla bir şey bulamadım. Sanki bu sıırıslıkam artıkların onun yokluğunu telafi edeceğinden ya da benim suçluluğumu hafifleteceğinden eminmişim gibi onları itinayla kurtardım.

Crampton Magna'ya kadar yürüdüm. Ağaç adacıkları ve yarı yarıya suya gömülmüş mısır yığınlarıyla su basmış tarlaların arasında menderesler çizen sel boyunca ilerledim. Yolculuğun tamamı birkaç saat sürmüş olmalı. Yanımdan yüzerek geçen sahipsiz Pontifex Hall eşyaları arasında, tahrip olmuş kütüphaneden birkaç kitap daha gördüm. Çoğu öyle harap vaziyetteydi ki, kapaklarını bile güçlükle okuyordum. Geçip gözden kaybolmadan, onlar da kurtarıldı. Karanlık inerken, ıslak yüküm pardösüme sarılmış halde, yorgun argın Çiftçinin Cephanesi'nden içeri girdim. Sonra hepsi yedi tane olan kitapları kurutmak için odamdaki şöminenin önüne koydum. Mindere uzayıp kaldım, saatlerce gözüme uyku girmedi. Kendimi batan bir gemiden kurtulmuş, dalgalar tarafından kıyıya atılmış, ayağa kalkıp içine savrulduğu tuhaf, yeni dünyaya ilk adımını atmadan önce, tahta parçalarıyla enkaz arasında öylece yatıp kolu bacağı yerinde mi, ceplerinde ne var diye ihtiyatlı envanterler çıkaran bir kazazede gibi hissediyordum.

Benim adım attığım dünya, sahiden de tuhaf bir dünyaydı. Dört gün sonra nihayet Londra'ya vardığım-

da, Nonsuch House gözüme değişmiş ve yabancı, neredeyse tanınmaz bir yer gibi göründü. Monk dahil her şey yerli yerindeydi ama dükkân sanki atomik düzeyde mahirane bir değişime uğratılmıştı. Eski törenler bile bu büyüü bozmakta güçsüz kalıyordu. Teselliyi, ne kadar az da olsa, kitaplarım arasında buldum. Dönüşümden sonraki o ilk hafta boyunca, sanki bulanıklaşıp katılaşmış sayfalarında trajediye dair bir ipucu bulacakmışım gibi, Pontifex Hall'dan kurtarılmış kitapları inceledim. Mürekkepleri solmuştu, kapaklarındaki yaldız erimişti; hatta ex-libris'ler bile soyulmuştu. Hâlâ masamın yukarısındaki rafta bir arada duruyorlar ve Nonsuch House'daki bütün kitaplar içinde sadece bu yedisi satılık değil.

Sadece bir kitabın özel bir önemi var. *Anthologia Graeca*'nın bir nüshası – bu eserin aslı, Cephelas tarafından Konstantinopolis'te derlenen ve yüzyıllar sonra Heidelberg'deki Bibliotheca Palatina'da başka elyazmalarının arasında bulunan bir dizi artıktır. Ex-libris'i yok, ama ön kapak içine “Emilia Molyneux” kelimele-ri yazılmış ve ortasına bir pasaport ile bir sağlık belgesi yerleştirilmiş. Her ikisi de Silas Cobb adına, her ikisi de Prag'da damgalanmış, tarihleri de 1620. Önce isimlerin hiçbirisi görünmüyordu. Ancak esrarengiz bir kimyasal tepki, tanenler ile demir tuzlarını yeniden ince derinin yüzeyine çıkarınca, tekrar belirdiler – “hayalet görüntü” demişti Alethea buna. Ve işte ancak bu artıklar-
dan, palimpsestteki bu birkaç kelimeden yola çıkarak, olayları sabırla yeniden kurmaya başladım.

Bulmacanın bazı parçaları ötekilerden daha kolay birleştirildi. Ne de olsa, Fransa'da sürgünden henüz dönmüş olan mümtaz diplomat ve toprak sahibi Sir Richard Overstreet'in ölümünü haber veren çoğu gazetede olaydan bahsediliyordu. Cesedi üç gün sonra, Pontifex Hall'un yaklaşık beş mil uzağında bulunmuştu. Ancak

ne Alethea'dan bahis vardı, ne de üç İspanyol'dan. Sanırım cesetleri hiç bulunmadı; aynı şekilde palimpsest de, bildiğim kadarıyla Sir Ambrose'un binlerce kitabı da.

Elbette Sir Ambrose'un kendisi de benim için hâlâ o büyük esrarını koruyor. O gün bugün hep niye müttetiklerine ihanet etti ve palimpsesti Pontifex Hall'a sakladı diye merak etmişimdir. Ama o bir idealistti; Reform'a ve bilginin bir âlimler topluluğu içinde yayılması fikrine inanıyordu – tıpkı Rozikrüsyenlerin manifestolarında ya da Francis Bacon'ın tabii bilimler nasıl dünyayı yeniden Altın Çağı'na, İnsanın Cennet'ten Düşüşü'nden önceki o mükemmel hale döndüreceğini anlatan *Yeni Atlantis*'te tarif ettiği gibi. Sir Ambrose, İngiltere'ye döndükten sonra büyük hayal kırıklığına uğramış olmalıydı. Savaş Taraftarları arasında buldukları, Platon'un Akademisi ya da Aristoteles'in Lyceum'unda olduğu gibi aydınlanmış âlimler değil, Roma ya da Madrid'dekiler kadar cahil ve kötücül hırslılarla katillerdi. Avrupa uçurumun kenarında dururken, Tabiat ilmi çalışmalarının ve Hakikat'in peşinden gitmenin yerini, hem Protestanların hem de Katoliklerin öbür tarafı kendi iradesine tabi kılma yolundaki bayağı rekabeti almıştı. İrfan, artık dünyanın ıslahı için kullanılmıyordu: onun yerine, önyargı ile katı inancın hizmetindeydi, önyargı ile katı inanç da katliamın hizmetindeydi. Sir Ambrose bunun bir parçası olmak istemezdi. En iyisi ada ve zenginlikleri –tabii gerçekten var iseler– dünyanın böylesi hazinelere layık olacağı güne kadar keşfedilmeden kalsın, şeklinde bir karar vermiş olmalıydı.

Gene de o günlerde hakkında en çok düşündüğüm mesele Sir Ambrose ile kitapları değildi – hatta *Dünya Labirenti* bile değildi. Çünkü kendimi Alethea'nın matemini tutarken buldum. Bazen kendime, onun bir şekilde enkazdan kurtulmuş olduğuna inanma müsa-

adesi verdim. Sonraki yıllarda zaman zaman Nonsuch Books'un penceresinden aşına yürüyüşlü ya da arabalı bir kadın ya da belli bir profil ya da jest gözüme takıldığında, bir saniyelik şiddetli bir şoka uğrardım – ve sonra da, kaçınılmaz bir şekilde, hayal kırıklığı ile pişmanlığa. Alethea da, tıpkı Arabella gibi, bir kez daha hafızanın gölgelerine çekilecek ve şimdi, Milattan Sonra 1700 Senesi'nde bile kimsenin yeniden keşfetmemiş olduğu o kayıp Pasifik adaları kadar uzak hale gelecek, adeta bir hayal ürünü olacaktı. Zamanla bu kısa ömürlü parçacıklar da penceremden uçtu gitti ve onu şimdi, görürsem eğer, sadece rüyalarımda görüyorum.

1660. Londra.

Münzevi kitapçı Isaac Inchbold'un yaşamı, aldığı esrarengiz bir mektubun ardından altüst olur.

Kent dışındaki bir malikânenin sahibesi, Alethea Greateorex onu gizli kalmasını istediği bir görüşmeye çağırır. İç Savaş'ta yağmalanıp hayli zarar görmüş bu malikânenin kütüphanesinde, Isaac Inchbold'a kayıp bir parşömenin -Dünya Labirenti- izini sürmesi görevi verilir. Ne var ki bu görevin boyutları hiç de kahramanımızın sandığı gibi değildir.

Avrupa'nın hızla Katolik-Protestan savaşına sürüklendiği bir dönemde, Inchbold, o andan başlayarak, bir ucu Prag'daki Bohemya İmparatorluğu Kütüphanesi'ne, bir ucu Pasifik'teki "Altın Şehir"e, bir diğer ucuysa Papalık kardinalleri ve İspanyol ajanlarına uzanan, soluk kesici bir serüvenin ortasında buluverir kendini.

Üstelik alet edildiği tehlikeli oyunun aktörü olarak ölümün solugunu hissetmektedir,...

ISBN 978-975-08-1361-0

9 789750 813610

